Национална библиотека
Црне Горе "Ђурђе Црнојевић"
Цетиње
Црна Гора
Бр. М 4697-9/1

Monumenta Montenegrina

I

3

МУЗЕЈСКИ
ПРИМЈЕРАК

ЦЕНТРАЛНА НАРОДНА БИБЛИОТЕКА
„ЂУРЂЕ ЦРНОЈЕВИЋ"
ЦЕТИЊЕ
Сигн бр. М 16979/1/3

ISTORIJSKI INSTITUT CRNE GORE

Monumenta Montenegrina

Knjiga I

tom 3

DUKLJA I PREVALITANA
OD TEODOSIJA II DO JUSTINA I

Pripremio i predgovor napisao
Vojislav D. Nikčević

Prevela
Ana Klikovac

Podgorica 2007.

ISTORIJSKI INSTITUT CRNE GORE

Monumenta Montenegrina

knjiga I

tom 3

DUKLJA I PREVALITANA OD TEODOSIJA II DO JUSTINA I

IZ PROŠLOSTI CRNE GORE

POSEBNA IZDANJA

Urednik
prof. dr Đorđe Borozan

Recenzent
prof. dr Božidar Šekularac

L`INSTITUT HISTORIQUE DE LA MONTÉNÉGRO

Monumenta Montenegrina

volume I

livre 3

Dioclée et Prevalitaine de Théodose II à Justin I

Podgorica 2007.

ИСТОРИЧЕСКИЙ ИНСТИТУТ ЧЕРНОГОРИИ

Monumenta Montenegrina

том I

книга 3

Дукля и Превалитана от Феодосия II до Иустина I

Подгорица 2007.

RAT ZA VIKARIJALNA PRAVA IZMEDJU DUKLJE I NEKADAŠNJE PRIJESTONICE MAKEDONIJE SOLUNA: OD ISELJAVANJA GOTA SA ISTOČNOG ILIRIKUMA DO UBISTVA DUKLJANSKOG ARHIEPISKOPA EVANDRA NAKON "TEODORIHOVOG SABORA" U RIMU

"Eto slave Isusove, kojom ćemo biti zaokriljeni. Neprijatelji naši, što zlobni su zbog njega, vidjeti ga neće, i neće ga slaviti slavno. Ali, pravedni će car i djeva nevjesta njegova slavu osloboditi. Narodi i neznabošci okupiće se i pozdraviti ga (...). O Gospode, blagoslovi cara i narod njegov..."
("Constantinian legend", II, 37)

Manihejske Makedonija i Dakija polako gube uticaj tokom V i VI stoljeća. Prijestonica imperije se institucionalizuje u Konstantinopolju a bitka za kanon i utvrdjivanje pravila vjere premješta se sa Ilirikuma na prostore Istoka i afričkog sjevera. Stari patrijarhati, čije moćne teološke škole nude drugačija rješenja od onih koja su propisali Prvi i Drugi vaseljenski sabor, suočeni sa namjerama ekumenske patrijaršijske kancelarije da preuzme kontrolu nad čitavom crkvenom organizacijom, strijepeći za jedinstvo i veličinu svojih provincija, najbogatijih u imperiji, traže način da se suprotstave Konstantinopolju - gnostička učenja i crkve "apostolskog perioda" su moćno sredstvo za odbranu autonomije i za prijetnju mogućim odvajanjem ukoliko se ne izadje u susret željama Antiohije, Aleksandrije i Akvileje. Strah od "konfederalizacije" imperije primorava vladare na ustupke: još moćni Ilirikum pokušava da se, pozivom na tradiciju, predstavi kao arbitar u sporovima, ali nekontrolisano "naseljavanje" "varvara" preko njegovih sjevernih granica, najviše Panonije, tokom sredine V stoljeća pretvaraju ga ponovo u centralni "vojni logor" imperije. Starosjedioci Sloveni u Makedoniji, Epiru i Dakiji, sa Gotima u Panoniji, Trakiji i Meziji, predstavljaju odbranu Konstantinopolja koji na jugoistočnim granicama počinje da se suočava sa Persijancima, željnim da se oslobode silom iznudjenog "saveza" sa proto-Vizantijom[1]*. Imperijalna vlast, tražeći rješenja, saziva*

[1] Savez sa poznim Rimskim, tačnije ranim Vizantijskim carstvom, stvoren je preko hrišćanstva; Persija je već u I stoljeću imala brojne hrišćanske zajednice. Njih su prihvatile kaste maga (žreca) vezane za najveća kultna sjedišta Zoroastrove vjere, "Hramove Ognja" ili "Božanske Svjetlosti". Zahvaljujući mazdeanstvu, a potom manihejstvu hrišćanstvo je dobilo neslućeni polet, zapućujući se ka prostorima Skitije, Dalekog istoka i Indijskog potkontinenta. Manihejstvo se oglasilo jedino protiv radikalnog rabinizma i njegovih predstavnika ortodoksnih Jevreja, najvjerovatnije stoga što je ta ranohrišćanska crkvena organizacija ispoljavala neskrivene namjere da postavi svoje sveštenike na čelna mjesta centralnih hramova Svjetlosti. "Mandeanci, posljednji predstavnici starog haldejskog hrišćanstva, po svemu sudeći poznavali su i poštovali "Nazareje (Nazarećane)", ali se u njihovim najstarijim spisima ne srijeće ime Isus. (...) Bilo kako bilo, judeohrišćanstvo ovdje nije ostavilo nikakve tragove..." (*J. Labourt: "Le christianisme dans l'empire perse sous la dynastie Sassanide (242-632)", Paris, 1904, p. 16-17*). Hrišćanske zajednice sa prostora Persije pokrstile su Jermene u IV stoljeću, a "Edesa je od početka III vijeka bila centar najaktivnijih misija za sve zemlje aramejskog jezika i naroda..." (*ibid. p. 18*). Sa tih

nove vaseljenske sabore uzdajući se u ozakonjenje hrišćanstva kao jedinstvenog ideološko-vjerskog koncepta carstva, ali bezuspješno. Na jednoj strani nepomirljivost starih patrijarhata koji štite stečene povlastice, na drugoj moćne gnostičke crkve i manihejstvo koji nalaze utočište, crpeći novu snagu, upravo medju "varvarima"[2], čine da imperija počinje da se raspada, reorganizujući se iznutra, a načine novog ustrojstva predodredjuje stanje na frontovima na jugoistoku i sjeveru.

Sukob sa konstantinopoljskim patrijarhom Nestorijem na vaseljenskom saboru u Efezu i aleksandrijskim Dioskorom dvije decenije kasnije u Halkidoniji, predodrediće reorganizaciju imperije tokom kraja V, u VI i početkom VII stoljeća. Porijeklom Persijanac, konstantinopoljski patrijarh koji ni po koju cijenu nije želio da prihvati kodifikat Marije - majke Isusove kao Svete Bezgrešne Djevice, uspio je, nakon smjenjivanja, da okupi sve protivnike nikejsko-konstantinopoljskog saborskog kanona, najviše na prostorima Srednjeg istoka i istočnog Ilirikuma[3]. Skitski arijanci Goti i maniheji Sloveni podržali su konstantinopoljskog patrijarha u namjeri da promijeni kanon usvojen u Nikeji i Konstantinopolju; suočena sa opasnošću, vidjevši da raste prestiž "saveznika", najviše njihovih centralnih administrativnih sjedišta na Ilirikumu, medju njima i Diokleje, imperijalna kancelarija smjenjuje Nestorija. U progonstvu, u Libiji, pridružuju mu se pristalice sa Ilirikuma, naisuski prvosveštenik i nekoliko arijanstvu bliskih episkopa[4]. Nakon sabora u Efezu na Ilirikum, na mjesta smijenjenih

---

prostora, naročito uz crnomorsku obalu današnje Bugarske, onda Dakije ili Trakije, sa hrišćanskim propovjednicima medju Slovene i ostale starosjedioce sa Ilirikuma došla su brojna ranohrišćanska učenja i predstavnici moćnih gnostičkih zajednica kakvi su bili marcioniti i valentinijani.

[2] U IV stoljeću u Persiji je cvjetao manastirski život. Uglavnom se radilo o cenobitima, a eremita gotovo da nije bilo. "Razlika izmedju monaha i sveštenika gotovo da nije postojala". "Na jednoj su strani bili "sinovi vjere", a na drugoj "sinovi crkve" koji su bili obični vjernici; "sinovi dogovora" ili "pravila" (...) prepuštali su se molitvi, čitanju, proučavanju, bdjenju. Preporučivani su im rad, skromnost, strpljenje, sloga, ozbiljnost, duh pacifizma. (...) Takodje su postojale i "kćeri dogovora", djevice posvećene Bogu. I one su živjele u zajednici..." (*ibid. p. 30-31*). Iz te sredine na tron ekumenskog konstantinopoljskog patrijarha dolazi učeni Nestorije.

[3] "Poznato je da je Nestorije bio brzo osudjen, što je izgleda bilo i očekivano, a to je izazvalo buru u episkopatima. Dunavski episkopat ubrajao se medju njegove pristalice, naročito onaj kome je na čelu bio Dorotej episkop Marcijanopolisa. (...) Uz njega su bili Jakov iz Durostoruma, Petronije iz Nove (pod jurisdikcijom Dukljanskog arhiepiskopata - primj.), Marcijan iz Abritosa, Julijan iz Sardike i Timotej iz Tomija. Ovaj posljednji nije istrajao u svom stavu; nije poznato ni da li je Jakov iz Durostoruma istrajao do kraja; što se tiče Julijana i Doroteja oni nijesu smatrali da su pobijedjeni (nakon Trećeg vaseljenskog sabora u Efezu, koji je smijenio Nestorija - primj.), čak ni nakon odlaženja Nestorija u progonstvo, pa ni nakon 433. godine kada su gotovo sve crkve prihvatile ponudjenu im "sentencu". Na Julijana je bačena anatema od strane sabora i car ga je prognao; na čelu grupe od nekoliko crkvenih lica, namjeravao je da pruži otpor Nestorijevm nasljedniku na patrijaršijskom tronu, čak i u samom Konstantinopolju. Dorotej i nestorijanci su se 434. godine uskomešali; za njih su došla loša vremena jer je Jovan Antiohijski (patrijarh i do tog časa zagovornik poštovanja "izbora u tumačenju vjere" koji je omogućivao nestorijancima da osptanu u okrilju kanonske crkve - primj.) namjeravao da sklopi mir sa Kirilom Aleksandrijskim. (...) Dorotej iz Marcijanopolisa i Julijan iz Sardike bili su prognani, Baleanus i Eudoksius, ilirički episkopi čija sjedišta nijesu poznata (jedan od njih ili, možda, čak obojica, bili su, po svemu sudeći, sa prostora Dukljanskog arhiepiskopata, najvjerovatnije predstavnici manihejske crkve iz provincije Makedonije - primj.) odrekli su se vlasti. Dorotej je našao Nestorija u Panopolisu, bio je uz njega u patrijarhovim posljednjim satima, i ovaj mu je izdahnuo na rukama..." (*H. Leclercq: "Illyricum", DACL, Paris, 1926, vol. VII, p. 166-167*). Korpus akata vezan sa odnose konstantinopoljskog patrijarha Nestorija sa manihejskim sjedištima na Ilirikumu, najviše u provinciji Makedoniji kojom je upravljao Dukljanski arhiepiskopat, potpuno je neistražen.

[4] "Jedan dugi carski edikt od 30. maja 428. godine, iz koga je teško izdvojiti razmjere odgovornosti, propisivao je za razne sekte različite mjere, obavezno oštre, ali sve veoma mučne. U suštini, arijanci, novatijani (jedna od katarskih crkava - primj.), **makedonci** (maniheji, katari i barborijani iz provincije Makedonije čija je čelna mi-

Nestorijevih pristalica, ne dolaze branitelji kanona, već njegovi novi protivnici - monofiziti. Ovaj moćni pokret protivnika nikejskih i konstantinopoljskih pravila vjere pojavljuje se već na saboru u Efezu; koristeći smjenu patrijarha Nestorija, u metežu koji nastaje u crkvama širom carstva, monofiziti okupljaju moćne gnostičke zajednice i, veoma brzo, praktično tokom nekoliko godina, stvaraju raznoliku ali dobro organizovanu mrežu protivnika kanona[5]*. Monofiziti prvi u istoriji crkve nude političku doktrinu: mir, toleranciju i saglasje svih koji se protive deifikaciji Isusa i Marije, obnavljajući veliku ideju ranog hrišćanstva o "savezu istinitovjernih", u kome ima mjesta i za kanonsku crkvu - odmah zadobijaju moćne i uticajne pristalice na Ilirikumu. Svesrdnu podršku, nakon prvih sukoba sa pristalicama kanona, pruža im imperijalna administracija koja na umu ima pragmatične ciljeve od kojih je najvažniji jedinstvo imperije: vladari u Konstantinopolju znaju da moć monofizita počiva na brojnosti pristalica na prostorima Azije i Afrike, i na podršci koju dobijaju od uvažavanih episkopskih i mitropolitskih sjedišta u Makedoniji, Epiru, Dakiji, Meziji, Dalmaciji*[6]*. Ilirikum, "razvlašćen"*

---

tropolija bila Diokleja - primj.), kvatordecimani, uznemirili su se i u glavnom gradu i u bližoj okolini. Sa daljim preplitanjem interesa i odnosa koji su ih usmjeravali ka glavnom gradu (Konstantinopolju - primj.)sve ovo je moralo da dovede, u nekim sredinama, do manje-više žestokih žalbi i neke vrste nereda. Na ovoj tački su se saglasile Nestorijeve pristalice i neprijatelji. Da bi se ovo (jedinstvo) podržalo bila je neophodna podrška dvora. Dvor, radilo se o Teodosiju II, slabom i prevrtljivom vladaru, imao je za tu stvar imperatorovu sestru Pulheriju. Dakle, zaista izgleda da je Nestorije u dobar čas uvidio, kada su u pitanju zlosrećne mjere, da su upravo one oneraspoložile Pulheriju. (...) Sudeći po uvredama koje su razmjenjivali patrijarh i avgusta, možemo da svjedočimo isključivo o onome što je rekao Nestorije, kome je odgovaralo da prihvati samo ono šta je nala-gala obazrivost..." (*E. Amann: "Nestorius et sa doctrine", DTC, vol XVII, Paris, 1950, p. 91*) Patrijarh je u ime mira odlučio da stvori dogmat koji će odgovarati koliko gnosticima toliko dvoru - protivnik svakog političkog radikalizma, najviše onog koga su zagovarali administratori iz imperijalne svite, gledao je da uspostavi mir i nadje saglasnost sa najvećim gnostičkim crkvama, naročito onim iz provincija Makedonije, Dakije i Mezije. Praktično, čitava njegova aktivnost svodila se na traženje dogmatskog rješenje koje će obezbijediti da se uspostavi jedinstvo svih hrišćana. Takvim stavovima Nestorije je "otvorio" prostor monofizitima.

[5] Nestorijanska crkva, osnovana nakon smjene konstantinopoljskog patrijarha, nije imala, po do sada obavljenim proučavanjima, moćniju crkvu na prostorima Ilirikuma - jedino su Naisus i Sardika i dva manja episkopska sjedišta, najvjerovatnije na prostorima Dukljanskog arhiepiskopata, u provinciji Makedoniji, nastavila Nestorijevu tradiciju, uklapajući se tokom druge polovine V stoljeća u moćnu monofizitsku crkvenu organizaciju. "Zahvaljujući situaciji izvan granica Vizantijskog carstva, nestorijanska jeres mogla je da se održi. Ova je crkva stvorena na teritoriji Persijskog carstva, šireći se prema Indiji i Kini. U stvarnosti, naziv "nestorijanska crkva" ne odgovora potpuno ovom terminu jer je na svojim počecima, to jest do smrti katolikosa Babovaja 484. godine, Crkva Persije bila pravoslavna. Izmedju ostalog, tokom godina, naročito u savremeno doba, znatan broj nestorijanaca ušao je u "rimsku zajednicu" u Mesopotamiji, Indiji i Persiji, stvarajući katoličku Haldejsku crkvu...." (*ibid. 157-158*).

[6] "Kada je Eutihije obznanio monofizitstvo, konstantinopoljski patrijarh Flavijan morao je da sazove svoj sabor (22. novembra 448. godine) koji je herezijarha smijenio sa položaja, oduzeo mu ovlašćenja arhimandrita i eskomunicirao ga. Saturninus, koji je naslijedio Doroteja (Nestorijevog prijatelja, koji je sa njim pošao u progonstvo - primj.) na sjedištu prvosveštenika Marcijanopolisa, bio je jedini predstavnik episkopata iz Dunavskih provincija koji je prisustvovao ovom saboru. On je imao podršku Jovana iz Tomija, sposobnog teologa (preminuo nešto kasnije, 449. godine), koji je uzeo učešće u raspravi i znao da osudi jeres a da pritom sam ne upadne u drugu. Jovan je smatrao da je Eutihijev monofizitizam najgora od svih jeresi, neuporedivo opasnija od nestorijanstva. Od 448. godine, dakle, episkopi ovog regiona izricali su svoj sud o novoj jeresi; sljedeće godine Teodosije II, podstaknut od Dioskora, aleksandrijskog patrijarha, zatražio je da se obavi revizija procesa Eutihiju, a ova revizija se završila novom osudom koja je obuhvatila tri episkopa sa Ilirikuma - Aleksandra iz Tomija, Jovanovog sljedbenika, Saturnina iz Marcijanopolisa i Sekundianusa iz Nove. Neza-dovoljan novom osudom Teodosije je počeo da se priprema da sazove novi sabor na kome će episkopi sa Ilirikuma biti u još manjem broju a koji je postao slavan po nazivu "Razbojništvo iz Efeza". Patrijarh Flavijan bio je smijenjen, Eutihije rehabilitovan, a medju potpisnicima nalazi se samo jedan od "dunavskih" episkopa - Diogenianus iz Re-

odlukama vaseljenskih sabora, istisnut iz procesa dogovaranja o kanonu, za imperijalnu je administraciju izuzetno važan - strategija jedinstva carstva zavisi od volje njegovih prvosveštenika, episkopa i mitropolita, administratora nad dva najveća pohodna korpusa vizantijske sile, u kojima se, uz Skito-Sarmate, najviše Gote i Slovene, nalaze i manji kontigenti na Ilirikum naseljenih Turaka i Huna[7]*. Hrišćanstvo još nije utemeljeno, antičke religije i kultovi imaju uporišta u svim velikim provincijama carstva, najviše na Istoku, afričkom sjeveru i Ilirikumu, a imperijalna kancelarija podržava i čuva nasljedje, namjerna do "novom helenizacijom" omogući da se na Zapadu institucionalizuju učenja istočnog hrišćanstva i organizuju crkve u okrilju Konstantinopoljskog i starih patrijarhata*[8]*.*

Monofiziti i politički program "jedinstva hrišćana": Prevalitana do Justinove i Justinijanove epohe

Sabori u Efezu i Halkidoniji sazvani su zbog prijeke potrebe imperije da se ubrza i okonča iseljavanje Gota sa Ilrikuma i Male Azije i da se, dovodjenjem novih gotskih kolonista sa prostora Ponta, u potpunosti "gotizuju" Apenini. Imperatori Istoka, naročito sumnjičavi prema hrišćanstvu sin Teodosija Velikog Arkadije, početkom V stoljeća oglasili su novu političku doktrinu, "Obnovu Velike Grčke", koju je Teodosije II unekoliko izmijenio proklamujući "Hrišćansko Grčko Carstvo". Ideju o obnovi helenstva pratila je druga, za Istok od strateškog zanačaja: hrišćanstvo pod grčkim vodjstvom, "imperija istovjernih" na čelu sa od Boga ovlašćenim zastupnikom za pitanja zemaljskog uredjenja države - bazileusom, koji je nosio stare rimske prerogative moći "avgust" i "cezar". Kada car Arkadije pošalje Slovene (potpomognute tek pridošlim novim "kolonistima" iz Azijske Sarmatije, medju njima i Bugarima) sa juga Ilirikuma, iz Makedonije i Epira, da zauzmu i nasele najveće južnoitalsko

---

meziane..." (*H. Leclercq, op. cit. p. 177*). Remezijana se i tada nalazila pod vlašću Dukljanskog arhiepiskopata, bila je jedno od manjih episkopskih sjedišta na graničnom području prema provinciji Trakiji. Diogenianus iz Remezijane je na "Razbojništvu iz Efeza" prisustvovao kao predstavnik crkava provincije Makedonije, što znači da su maniheji i arijanci, Sloveni i Goti, odlučili da se priključe monofizitskom pokretu. Od tog časa, 449. godine, monofiziti će biti zdušno podržavani sa Ilirikuma i od patrijarhata u Akvileji, a to će, posredno, opredijeliti odluke Teodosijevih nasljednika na tronu romejskih imperatora.

[7] Prva polovina V vijeka, naročito epoha vladavine Teodosija II, predstavlja doba "velike reorganizacije" Romejskog carstva - na Ilirikumu se ukidaju takozvane "granične" (*ripenses, riparienses*) provincije koje je je organizovao Oktavijan Avgust, a za svoje vlade učvrstio, izgradivši niz novih fortifikacija Dioklecijan, ostavivši ih na brigu i obnovu Konstantinu i Konstanciju. Slika Ilirikuma se mijenja: "od 386. godine zakon na Istoku odredjuje ustanovljenje "vojnih opština" - *limitanei*. (...) Drugi dekreti koji se na to odnose na Istoku se obznanjuju tokom V stoljeća. (...) Ova kriza i preoblikovanje sistema *ripenses* u sistem utvrdjenja objašnjavaju se uspjesima varvarskih upada tokom prve polovine V vijeka, usmjeranjem pune pažnje državne uprave na flotu na Dunavu, a takodje i novom politikom prema federatima (saveznicima) čiji je osnov uspostavio Teodosije I". (*Е. П. Глушанин: "Пограничная армия Византии IV в.", ВВ, н^0 46, Москва, 1986, p. 203*).

[8] Ovakvu politiku imperije opredjeljuje institucionalizacija naroda koji sa sjevera i istoka Evrope prodiru na sjever Ilirikuma i Afriku, tamo se, preko ugovora o "savezništvu" naseljavajući - Konstantinopolj za njihov smještaj gradi čitave gradove uz obavezu da preuzmu odbranu tih područja i, barem nominalno, prihvate preko hrišćanstva predstavnike imperijalne administracije oličene u episkopima. "Od 448. godine Sirmijum pada pod udarima Huna. Panonija i Norik bili su djelimično izgubljeni. Rugi (Rogi - još nije utvrdjeno da li se radi o germanskom ili slovenskom /skitskom/ narodu, mada najnovija istraživanja ukazuju da je riječ o Slovenima - primj.) upadaju u Norik u drugoj polovini V vijeka i područje stravično pustoše..." (*H. Leclercq, op. cit. p. 177*).

ostrvo Siciliju, počinje epoha velikog razmještanja Gota na Italikumu. Sa tom epohom počinju i ogorčeni sukobi najmoćnijih hrišćanskih zajednica za suverenu vlast u hrišćanstvu. Rim se našao izvan te bitke - širom Italikuma bjesne "gradjanski" ratovi, Apeninsko poluostrvo pustoše Goti i ostali narodi iz Srednje Evrope i skitskih prostranstava koji se preko Panonije i Akvileje, "Vrata Italije", spuštaju do Otranta. Suočena sa činjenicom da najveći broj episkopskih sjedišta prihvata kanonske odluke samo načelno, pod prijetnjom oružja imperijalne garde i centralnog pohodnog korpusa, u stvarnosti ih ne sprovodeći, pontifikalna kancelarija u kojoj su u prevlasti Sirijci i Grci, već okružena Gotima i Slovenima, strijepeći za sudbinu i svoju i hrišćanstva, vezuje se za novu silu u okrilju crkve koja dolazi iz Antiohijskog i Aleksandrijskog patrijarhata - za monofizite.

Prvi monofiziti javljaju se u posljednjim decenijama IV stoljeća, u epohi kada se imperijom širi arijanizam čiji visoki sveštenici dolaze i na tron ekumenskog konstantinopoljskog patrijarha; arijanizam, preko Gota, vojne uzdanice imperije, uprkos protivljenju nedovoljno brojnih zagovornika kanona utvrdjenih na veseljenskim saborima, postaje, zahvaljujući propagandi koju vrše episkopska sjedišta sa Ilirikuma, "zvanično hrišćanstvo" - arijanizam prijeti da postane ideologija svih naroda koji žele da stupe u savez sa Novom Rimskom Imperijom čija je prijestonica na Bosforu. Maniheji Sloveni i arijanci Goti počinju da predodredjuju sudbinu Vizantije i Zapada; monofizitstvo se javlja kao posrednik izmedju njihove "moći oružja" i potreba imperijalne kancelarije da preko ozakonjenja hrišćanstva, kroz odluke vaseljenskih sabora, uspostavi pravila na kojima će počivati jedinstvo carstva. I monofizitstvo, kao i manihejstvo i arijanizam, dolazi sa prostora Istoka - prvi monofiziti dolaze sa prostora Antiohijskog patrijarhata, iz moćnog helenističkog centra Laodikeje (Frigijske), kojoj je na Ilirikumu podredjena Dukljanska mitropolija, a preko nje provincije Prevalitana, oba Epira, Makedonija, Mezija i Dakija[9]*. Učena teološka škola u Laodikeji, još nije utvrdjeno da li po nalogu imperatora Teodosija I ili na molbu nekog od velikih kanonista poput Vasilija Velikog, Gregorija iz Nise ili Gregorija Nazijansa, uoči Drugog vaseljenskog sabora dobija zadatak da podrži antiarijansku kritiku na prostorima Antiohijskog patri-*

[9] "Prvi monofiziti (posljednje decenije IV vijeka) bili su Apolinarije iz Laodikeje i njegovi učenici. Oni su htjeli da riješe pitanje koje je postavio jedan broj antiarijanskih polemičara (koji su sigurno bili u okrilju Antiohije) koji su pridavali izuzetnu važnost razlici izmedju božanske i ljudske prirode. Oni su tvrdili da Hrist ima samo jednu prirodu (u značenju konkretne prirode i izvora aktivnosti - dejstva), u mjeri gdje je ljudsko primilo na sebe, preko božanskog Logosa, ono čega ga je lišila duša (ili čak samo *nous* = princip racionalnosti). Katolici ("pravovjerni", pristalice kanona i rimske pontifikalne kancelarije - primj.) osudili su Apolinarijevo učenje, ali je njegova formula "jedna jedina priroda Boga Otjelovljenog Logosa", koju su njegovi učenici proturili kao atanasijansku (aleksandrijskog patrijarha, žestokog protivnika arijanaca - primj.), prihvaćena od svetog Kirila (aleksandrijskog patrijarha - primj.) u njegovoj raspravi sa konstantinopoljskim patrijarhom Nestorijem i postala je osnov za njegovih čuvenih dvanaest anatema. Kirilo je pod "prirodom" (*physis*) podrazumijevao značenje individualne prirode u njenoj konkretnoj potrebi (= *hypostasis*, ličnost). On je formulu objašnjavao tvrdnjom da se, teorijski, može shvatati ljudsko i božansko prije sjedinjavanja dvije Hristove prirode, a da se zauzvrat jedinstvo pojavljuje kao jedina postojeća priroda, to jest jedina hipostaza (koja pripada Logosu) koja takodje posjeduje sopstvene karakteristike cjelovite ljudske prirode, a ove karakteristike bile su sjedinjene ali ne smiješane sa karakteristikama svojstvenim samo božanskoj prirodi. Na taj se način potvrdjivalo da je Hrist potpuno čovjek i potpuno Bog u jednom jedinom biću, onom koje je božanski Logos...." (*M. Simonetti: "Monophysites", DECA, vol. II, Paris, 1990, p. 1669*). Neki od Apolinarijevih učenika bili su sa prostora Dukljanskog arhiepiskopata. Naznake o tome su fragmentarne i posredne. To ukazuje da je već krajem IV stoljeća na manihejske slovenske i arijanske gotske prostore Makedonije, oba Epira, Dakije i Mezije, stupilo monofizitstvo što će presudno opredijeliti reorganizaciju Ilirikuma koju će u VI stoljeću izvršiti Justinijan.

jarhata i da "pronadje" kompromisno učenje koje će zadovoljiti pristalice kanona i njihove protivnike. Monofizitstvo, koje još ne nosi taj naziv, treba da postane posrednik izmedju gnosticizma i kanonskih odluka, učenje koje će uvažavati arijanci i maniheji, a kome se neće protiviti pristalice Nikejskih i Konstantinopoljskih pravila vjere - monofiziti su predodredjeni da postanu "faktor stabilnosti" u hrišćanstvu i da stanu na čelo državne crkve Istoka.

"Oko 400. godine zapadna civilizacija (...) našla se u razdoblju potpunog preoblikovanja. (...) Iznad Rajne i Dunava prostirala se Varvarija, dio gotovo nepoznatog svijeta koji nije imao sreću da bude učesnik u rimskoj civilizaciji. Varvari Germani, koji su bili u neposrednom dodiru sa limesom, bili su zemljoradnici, prinudjeni da često neplodnu zemlju obradjuju tehnički primitivnim sredstvima. Porodica je kod njih osnovna ćelija zajednice i velike grupe krvnih srodnika povezane su u plemena, a ova su objedinjena u "vojnu konfederaciju naroda": Franaka - Saliena (Salien) i onih koji su bili na granici, riptuarnih, Alamana, Burgundjana, Vandala, Ostrogota i Vizigota, koje su predvodile ratne vodje, kraljevi. Granica koja je razdvajala varvarski svijet od rimsko-romejskog (Romania) nije bila neprobojna: misionari, pridošlice iz Carstva, uveli su medju Gote hrišćanstvo, ali u formi jeresi, arijanizma. Germani su u masama probijali limes, bilo kao zemljoradnici da bi naselili slabo nastanjena područja rimskog - romejskog svijeta, bilo da bi stupili u vojnu službu. Već 280. godine Rim je uspio da ove pridošlice stavi pod kontrolu. Ali, u posljednjim godinama IV vijeka, pod pritiskom naroda iz stepa, iz središta u Aziji, germanski su narodi izbili na veoma slabo branjenu granicu. (...) Vizigoti su prvi prešli Dunav pobunivši se protiv cara Valensa 378. godine (...). Njihov je kralj Alarik zauzeo Rim 410. godine, a 412. već su na jugu Galije. Kroz nju prolaze Vandali, zajedno sa Alanima i Svevima posljednjih dana 406. godine..."[10] *U situaciji kada se Zapadno rimsko carstvo raspada, imperator Teodosije II čija vlast zavisi od skitsko-sarmatskih (slovenskih) legija, 421. godine namjerava da ograniči vlast solunskog vikara koga je papa Inokentije oglasio za "primasa nad primasima" podredjujući mu dukljanskog arhiepiskopa. Vladar Istoka na nagovor vojnih zapovjednika i Skitsko-Sarmatske crkve ozakonjuje da sve crkve Ilirikuma pripadaju Konstantinopolju i Istoku. Istog dana njegov akt poništava imperator Zapadnog carstva Honorije, prinudjujući Teodosija II da prihvati da se "utvrde pravila" crkvene vlasti dvije prvosveštene stolice nad Ilirikumom – ali bezuspješno. Skitsko-Sarmatska (Slovenska) crkva postaje temelj ideološke moći Vizantije u nastajanju. Teodosije II, sudeći po jedinom sačuvanom dokumentu iz korpusa akata Vaseljenskog sabora u Efezu, nakon 420. godine imenuje vojnog zapovjednika Dalmacije, Makedonije, Mezije i Epira, Konstancija za dukljanskog arhiepiskopa i mitropolita Seneciona stavja pod njegovu nadležnost. Konstancije je vikar Italije i primas, Senecion je takodje primas ali njegov zamjenik ovlašćen da saradjuje sa pontifikalnom kancelarijom – na taj način sva administrativna prava uprave nad Italijom i Ilirikumom odvajaju se od vjerskih. Tako će biti do 458. godine kada se vikarijalna i prava primasa ponovo ne steknu u rukama jednog čovjeka, istovremeno dukljanskog arhiepiskopa i civilnog administratora Evandra. Proto-Vizantija u tom razdoblju stvara ugovore o "savezništvu" sa većinom naroda Varvarije*

[10] *Edouard Peroy: "Le Moyen Age", Paris, 1993, p. 11*. Poznati istoričar pomjera istorijsku granicu o dolasku Gota na Balkan i njihovom prelasku Dunava - Goti su već u Konstantinovo doba, gotovo stoljeće ranije, naselili dijelove Trakije i Mezije, razgraničavajući se sa sunarodnicima Slovenima u Makedoniji, na prostorima sjeverno od Sardike i Naisusa. Pogledaj predgovor za II tom.

i Skitije - imperijalna administracija gleda u pridošlicama mogućnost da ovlada svim prostorima antičkog Rimskog carstva: uspostavlja se politička doktrina da su "varvari snaga hrišćanske države, a sveštenici njen um", pri čemu su "saveznici" predodredjeni da izvršavaju naloge koje im prenose misionari koji stižu iz Konstantinopolja i starih patrijaršijskih sjedišta[11]. Rim i njegova pontifikalna kancelarija, svedeni na marginu dogadjaja, jedino mogu da učestvuju u borbi za kanon, pa kurijini sveštenici teže da se u što većem broju domognu visokih položaja u vjerskoj administraciji - tu za konkurente imaju arijance, maniheje, predstavnike judeohrišćanskih i zajednica iz "apostolskog perioda", a od kraja IV stoljeća suočavaju se sa sve brojnijim pristalicama monofizita, koji istiskuju sljedbenike konstantinopoljskog patrijarha Nestorija nakon njegove smjene 431. godine.

Vizantija i njena moć stvaraju se u posljednjim decenijama IV i u prvoj polovini V vijeka: ogromno carstvo, nastavljač tradicija antičkog Rima, snagu temelji na jedinstvenoj ideologiji, hrišćanstvu, izuzetno dobro organizovanoj administraciji kojoj su na čelu sveštena lica hijerarhijski odgovorna konstantinopoljskoj patrijaršijskoj kancelariji i korpusima najamnika i "saveznika", sastavljenim od skitsko-sarmatskih naroda i potomaka Kelta, Germana[12], koji na čelu imaju svoje "kraljeve" - vojne komandante. Podjela imperije na Zapad i Istok je formalna: Zapadno carstvo zavisi od ekonomske moći Istoka, njegove hrane i manufakturnih radionica koje isporučuju oružje, konačno od snage vojnih kontigenata koje Konstantinopolj ima na raspolaganju - prijestonica na Bosforu jedina ima ovlašćenja da sklapa ugovore o "savezništvu", da odobrava naseljavanje naroda i da ih razmješta po procjeni svojih stratega. Ilirikum je dobro naoružani i mrežom fortifikacija prekriven "prostor odbrane" - on prestaje da bude "stolica hrišćanstva", "rezidencijalno područje imperije" i postaje najveći "vojni logor" rane Vizantije. Preko starosjedjelaca Slovena iz Makedonije, oba Epira i Dakije uspostavlja se veza sa ostalim slovenskim narodima u prostranstvima Skitije i istočne Evrope, a preko njihovih sunarodnika Gota vrši se pritisak na germanske narode da se njihove migracije usmjere prema Oksitaniji i Iberiji, pa i sjevernoj Africi. Cilj Vizantije i njenih imperatora je da čitav evropski kontinent stave pod kontrolu - svaki od naroda na tom prostoru mora da bude njihov "saveznik" ili neprijatelj sa kojim će se imperija obračunati i prevesti ga u "roblje". Stoga je neophodno da se uspostavi mir u hrišćanstvu, da

[11] "Nakon invazije, carska je uprava počela da legalizuje prisustvo varvara na rimskim teritorijama. Rim je već duže vrijeme prihvatao germanske ratnike. Bande osvajača nijesu se mnogo razlikovale od zvanične vojske. Smještajući vojsku svakog od pridošlih naroda u neku od provincija, varvari su integrisani u vojni sistem ugovorom o "zavezništvu". Prije no što je prodro u Italiju, Alarik, *magister militum*, bio je najviši oficir rimske vojske, a Vizigoti su kao saveznici 415. godine ugovorom bili rasporedjeni u Akvitaniju. Slični ugovori ozakonili su smještanje vandalskih saveznika, počev od Španije 411. godine, kasnije Numidije 435, Afrike 442, a Burgundjani su smješteni u Savoju 443. godine. (...) Saveznici su sačuvali nacionalna prava i pravo na autonomnu organizaciju. Njihov kralj je pregovarao sa Rimom, obećavajući službu svog naroda a zauzvrat dobijajući materijalnu podršku za svoje ljudstvo..." (*ibid. p. 13*).

[12] "Naziv "Germani" podrazumijeva naziv korišćen od Kelta i Rimljana, nešto prije početka naše ere, koji je označavao različite narode smještene istočno od Rajne. Pitanje porijekla i značenja ovog naziva nije ni danas rasvijetljeno i ostavlja prostor za brojne hipoteze. Pisani izvori koji se odnose na Germane su pozniji: Pitijin (*Pytheas*) izvještaj o njegovom putu duž obale mora na Sjeveru u drugoj polovini IV vijeka prije nove ere izgubljen je; Skirni i Bastarni (čija su imena germanska) koji su zauzeli obalu Crnog mora u III vijeku prije nove ere od strane Grka i Rimljana smatrani su za Kelte. (...) Cezar je u latinsku književnost uveo naziv Germani preko prvog opisa njihovih običaja ("Galski ratovi", VI, 21)..." (*Frantz Pellation: "Germains", Dictionnaire du Moyen Age, Paris, 2002, p. 585-586*).

se nadje teološki model koji će zadovoljiti pristalice i protivnike kanona: jedino na taj način, preko jedinstvene ideologije i ugovora o "savezništvu" može da se obnovi Rimska imperija, "hrišćansko carstvo". Konstantinopoljski patrijarh Nestorije nije sa svojim učenjem mogao da okupi i izmiri različita gledišta hrišćanskih crkava i zajednica - Konstantinopolju su neophodni monofiziti.

Istoriografija i teorija književnosti i umjetnosti uglavnom su se vezivale za proučavanje nastanka, djelovanja i organizacione sheme crkvene uprave tokom velikih previranja unutar hrišćanstva, proučavajući djelo protivnika odluka vaseljenskih sabora van konteksta konkretnih zbivanja u politici i vojnoj organizaciji iako su ove bile od dalekosežnog strateškog uticaja na uspon i pad vizantijske moći i nanovno radjanje ideje o obnovi Zapadnog rimskog carstva. Sporadično i ne sa pomnijom pažnjom uočavano je da se svi veliki antikanonski pokreti vezuju za političke centre odlučivanja Romejske imperije, ali su istraživanja i zaključci ostajali na vezama koje su gnostici ili protivnici kanona uspostavljali sa starim patrijaršijskim sjedištima. Nekoliko istraživača u svojim studijama tokom posljednjih decenija XIX i prvih XX stoljeća ukazalo je da su najveći protivnici kanona i moćni pokreti sa organizovanim crkvama bili ne samo u okrilju starih patrijarhata, već da su njihovi nastanak, snaženje, organizovanje, pa i potiskivanje, predodredjeni političkim i vojnim rasporedom snaga Romejske imperije sa okruženjem, najviše Persijskim carstvom, Skitskom i državama koje su se sporadično javljale, po pravilu kratkovjeke, na prostorima Zapadne Evrope, središnje Afrike i krajnjeg juga Azije. U svim previranjima strateški najznačajnije područje, na kome se odmjeravala snaga kanonske crkve i njenih protivnika, bio je Ilirikum; prostor Balkana bio je od vitalne važnosti za organizaciju romejske vojne sile. U slučaju nevolje korpusi sa Ilirikuma upućivani su, zavisno od potrebe, i na prostore Srednjeg istoka pa i Afrike. Odnos snaga medju iliričkim episkopskim sjedištima posredno je predodredjivao djelovanje imperijalne administracije i vojnih stratega u procesima reorganizacije državne uprave i usavršavanja tehnike rasporedjivanja i komandovanja vojnim efektivima. Preko Ilirikuma Konstantinopolj je uspostavljao vezu sa uveliko nemoćnim i marginalizovanim suparnikom Rimom, koristeći ga kao centar sa uspostavljanje odnosa sa narodima na prostorima Zapadne Evrope, a na drugoj strani balkanski prostori bili su stjecište usaglašavanja interesa Romeja sa moćnim Skito-Sarmatima, narodima koji su dolazili iz prostranstava srednje Azije i iz sjeverne Evrope i manjim plemenskim grupama koje su tražile status "saveznika", računajući na vojnu službu i stalnu pomoć Istoka u neophodnoj hrani. Episkopska i mitropolitska sjedišta na Ilirikumu, koristeći od epohe Oktavijana Avgusta, tada kao "vojni gradovi", status "riparienses" ("riptuarni"), sa utemeljenjem Vizantije i sve većim rastom njenih snaga i moći sticala su nove beneficije, prava na administriranje i vršenje misija pokrštavanja na prostorima srednje Evrope i Skitsko-Sarmatske države, ne baveći se uopšte pitanjima kanona. Postavši "vojni logor" i teritorija na koju su stizali novi "saveznici" da bi ih imperijalna kancelarija odatle iseljavala na nenaseljene prostore Zapada, Ilirikum je postao "most" preko koga su se prvo Goti, potom Vandali, Huni i Avari, uz Kutrigurte, Gepide, Ruge, persijsko-turske etničke grupacije, i, konačno i najviše, Slovene, zapućivali u kolonizaciju Italikuma, Iberije, dijelova današnje Francuske, čak i Afrike.

Vladari Istoka su bili opsjednuti idejom o "helenizaciji prostora Rimske imperije" smatrajući da je Italikum, nakon vojnog sloma tokom III vijeka i velikih poraza rimske vojske

u Aziji, na Ilirikumu i u Iberiji, nesposoban da ponovo uspostavi carstvo; helenizacija je bila jedini način da se prostori imperije koliko-toliko integrišu, a hrišćanstvo, po grčkom modelu, jedina mogućnost da se ustanovi jedinstvena ideologija države koju je trebalo obnoviti na ruševinama antičkih gospodarstava. Kada je 269. godine na saboru u Antiohiji osudjeno učenje Pavla iz Samosate, koji se prvi digao protiv oglašavanja jevrejskog rabina Isusa za Sina Božjeg, Grčka je ponudila kompromisno rješenje - da se Samosaćaninovi sljedbenici, pavlikijani, upute na prostore Jermenije i Ilirikuma i tamo organizuju sopstvenu hrišćansku crkvu. Ista stvar se dogodila i sa katarima (novatijanima) koji su već polovinom III vijeka oglasili "antipapu" u Rimu. Za njima su slijedili maniheji koje su u epohi progona zdušno prihvatili slovenski dio Ilirikuma i helenski jug Italije - na taj način uspostavljale su se nove granice helenske vlasti u hrišćanstvu. Rimski imperatori, uglavnom rodom sa Ilirikuma, počev od Dioklecijana, počeli su da ozakonjuju takav poredak stvari. Konstantin za ideološki osnov svoje vladarske moći nije prihvatio nijedno od dotadašnjih gnostičkih hrišćanstava, već je izabrao novo - arijanizam. Utemeljitelji Vizantije nastavili su sa takvom politikom: nijedan od Konstantinovih nasljednika, iako su sazivali vaseljenske sabore i utvrdjivali kanone i "pravila vjere", institucionalizujući "državnu crkvu" kao jezgro imperijalne administracije, nije prihvatio za savjetnike i političke stratege pripadnike zvaničnog klera.

Zahvaljujući Konstantinu arijanizam je postao "nacionalno hrišćanstvo" Gota, a manihejstvo "nacionalna religija" Skita-Sarmata-Slovena - smjena patrijarha Nestorija, rodom Persijanca, označila je osnivanje nove hrišćanske crkve, njegovih sljedbenika, u manihejskoj Persiji i arapskom starosjedjelačkom svijetu. Pojava monofizita i njihovo naglo snaženje za vladavine imperatora Arkadija i Teodosija II označilo je promjenu državne politike rane Vizantije i strateško-vojno preuredjenje imperije. Kada Arkadije izda Slovenima nalog da se "rasporede" u garnizonske gradove na Siciliji i pod svoju upravu stave italički jug u ime obnove nekadašnjeg "Grčkog carstva", počinje višedecenijsko postupno organizovanje monofizita sa ciljem da njihova doktrina postane "ideološka moć carstva". Ratovi sa Persijom iziskivali su mir na južnim granicama imperije - nestorijanstvo je trebalo da spriječi osiljene maniheje da prognaju pristalice kanona i preuzmu njihove crkve i manastire. Strateški naum imperijalne konstantinopoljske kancelarije izveden je savršeno tačno i bez odstupanja: Persijsko carstvo, preko nestorijanstva, zadržano je, kao "hrišćanska država", u vazalnom odnosu prema Vizantiji, persijski vladari da bi izbjegli dug, neizvjestan i iscrpljujući gradjanski-vjerski rat, potvrdili su da ostaju "saveznici" Konstantinopolja. Zadovoljeni su i maniheji koji su, naporedo sa Gotima i arijanstvom, sa slovenskim vojnim kontigentima, stupili na tlo Italije, dolazeći na prag Rima i njegove pontifikalne kancelarije. Počelo je ostvarivanje velike zamisli o obnovi nekadašnjeg "Helenskog carstva" - ideju o helenofilstvu poznatog svijeta na svom su oružju nosili varvari, "saveznici" Konstantinopolja, šireći svaki svoje hrišćanstvo, praćeni od državnih administratora koji su im nalagali da, od dijela zaplijenjenog ili opljačkanog novca, dižu crkve i manastire u koje je imperijalna administracija slala svoje povjerenike, pristalice kanona. Preko ovih crkava i manastira počinje da se organizuje mreža kanonskih, "državnih", episkopija i mitropolija, okosnica administrativne uprave Konstantinopolja na "ponovo osvojenim prostorima". Rimska kancelarija na čelu sa pontifeksom samo čeka na ishod dogadjaja, ulažući napor da sklopi savez sa Gotima - arijancima, ali ne i sa manihejima - Slovenima: Goti su u Rimu, Sloveni se sa njima razgraničavaju na prostorima sjevera Apulije i Kalabrije.

Prvo monofizitsko učenje, Apolinarija iz Laodikeje Frigijske, javlja se u epohi kada Goti, već prihvativši arijanstvo, predstavljaju dobar dio vojne sile "Novog Rimskog carstva" u nastajanju. Naizgled zbunjuje činjenica da je Apolinarije svoje učenje obznanio polemikom protiv arijanskih stavova, "što ga je odvelo u suprotnu grešku"[13], ali treba imati u vidu procjene vizantijske imperijalne kancelarije nakon 390. godine, kada se pripremalo veliko preseljenje Gota sa prostora Istoka na Zapad. Na dvoru zapadnih rimskih careva, sve nemoćnijih i sa manje vlasti, pretorijanci su bili Goti i u njima su oba dvora, konstantinopoljski i rimski, vidjeli jedinu mogućnost opstanka zapadnog dijela imperije. Konstantinopolj, već bogat i moćan, u preseljenju Gota vidio je mogućnost da se oslobodi ne male prijetnje po bezbjednost imperijalnog trona Istoka, ali i da ih na Zapadu, kada osposobe taj dio carstva za odbranu i institucionalizuju se kao državna zajednica, preko ugovora o "savezništvu", kao vazale, stavi pod svoju moć i na taj način ostvari zamisao o ponovnom ujedinjenju imperije, a to je bila ideja-vodilja koju su proklamovali Konstantin, Konstancije, Julijan i Teodosije I. Time je bila predodrijedjena sudbina Slovena i ostalih naroda na Ilirikumu - manihejstvo se vezivalo za monofizitstvo, po svemu sudeći preko Dukljanskog arhiepiskopata, jedine mitropolije na tom prostoru koja je bila direktno podredjena, preko Laodikeje Frigijske i njenih monofizita, Antiohijskom patrijarhatu[14]. Nejasna je uloga tadašnjeg dukljanskog mitropolita Senecija koga papske poslanice do godinu-dvije prije održavanja sabora u Efezu ne nazivaju njegovom visokom crkvenom titulom već samo imenom: po svemu sudeći Dioklecijanov klan

[13] *P. Godet: "Apollinaire le Jeune et les Apollinaristes", DTC, vol. VI, Paris, 1909, p. 1506*. "Kako je smatrao da je nemoguće da na jednoj strani jedna ista osoba sadrži u sebi dvije savršene prirode, a na drugoj da je nepogrešivost bila božanska nagrada jedne slobodne volje, Apolinarije je pretpostavljao da nije mogla da se izbavi božanska priroda Isusa Hrista a da se ne osakati njegova ljudska. Pošto je bio prefinjeni Helen, oslanjajući se na platoničarsku trihotomiju negirao je iskupitelju, ako ne ljudsko tijelo sa osjećajnom dušom koja ga oduhovljuje, ono razumsku dušu, νούς ili πνεύμα, pošto je jedino tako, po Apolinariju, samo božansko njemu obezbijedilo mjesto. To je utrlo puteve monofizitizmu. (...) Tri rimska sabora, 374, 376, 380. i Drugi vaseljenski sabor u Konstantinopolju 381. godine bacili su na njega anatemu. (...) Apolinarije je raskinuo svoje veze sa crkvom 375. godine. Sekta koja je preuzela njegovo ime imala je u Konstantinopolju gomilu pristalica i proširila se u Siriju i Fenikiju. Imala je, u sopstvenim crkvama, sopstvene episkope, ozbiljne ličnosti, rječite i većinom učene, izmedju ostalih Vitalisa u Antiohiji, istoričara Timoteja u Bejrutu, a imala je i posebne rituale (u crkvenoj službi - primj.). (...) Istoričari izričito navode da su u apolinarijanskoj crkvi psalmi bili zamijenjeni kantikama koje je sastavio Apolinarije, a koje su danas u nepovrat izgubljene..."

[14] Izvori o maniheizmu Slovena sa Ilirikuma i iz Skitije i njihovim vezama sa monofizitizmom u nastajanju potpuno su neistražene, mada su već početkom XX vijeka istraživači uočili njihov značaj na vizantijsku politiku i reorganizaciju države na prostorima Istoka tokom V i VI stoljeća. "Biografija koja slijedi predstavlja nam Manija (rodonačelnika maniheizma - primj.) kao smutljivca-varalicu, a maniheizam kao dugo vremena nejasno učenje, opasno jedino otkada se Mani zaogrnuo Hristovim autoritetom. Tvorac ove jeresi nije bio Mani već jedan **Saracen po imenu Skitianus (Čovjek Sloven)** koga su pobjedonosno odbacili jevrejski učenjaci. Njegov učenik Terebint (*Terebinth*) vratio se u Vaviloniju gdje se ujedinio sa prorokom Parkusom i prorokom Labdakusom "Mitrinim sinom". Njegove je ideje sačuvala samo jedna starica koja je naslijedila Terebintove knjige i njegovo učenje..." (*Em. De Stoop: "Essai sur la duffision du manichéisme", Gand, 1909, p. 52*). Da je riječ o slovenskom velikom žrecu manihejstva, pokloniku persijskog boga svjetlosti i rata Mitre, čiji je je uočljivo veliki broj svetilišta sačuvan na prostorima današnjih Srbije, Makedonije, Crne Gore i sjeverne Albanije, svjedoči i jedan broj polemika koje ga osudjuju - pored one koju upućuje jedan od "očeva ikonoklazma" sveti Epifanije iz Salamine na Kipru a čiji se upravo taj dio nalazi u "Ilovičkoj krmčiji", dva učena teologa sa Ilirikuma takodje su se obrušila na njega i njegovu doktrinu: Heraklijan iz Trakije i sveti Hijeronim (Jerolim) iz Stridona u Dalmaciji, prvi kodifikator i prevodilac sa hebrejskog na latinski kanonskih biblijskih tekstova. Korpus akata u kojima se nalaze fragmenti učenja maniheja Slovena, izmedju ostalih i sa Ilirikuma, objavljen je, pa predstoji njegovo istraživanje. Po svemu sudeći u njemu se nalaze i neki od fragmenata vezani za Dukljanski arhiepiskopat.

"Carskih Skita" i "episcopus civitatis Diocletianorum" Konstancije u toj su mjeri moćni da upravljaju zbivanjima na Italikumu a na Ilirikumu nadziru aktivnosti pontifikalne i konstantinopoljske patrijaršijske kancelarije ne dopuštajući im da poremete "sklad" koji su uspostavili arijanci i maniheji. Nema dovoljno naznaka da li je Senecije visoki konstantinopoljski administrator, pape ga u nekim od poslanica nazivaju "čovjekom od povjerenja" i kurije i patrijaršijskog dvora; jednu ličnost istog imena fragmenti nekoliko povjerljivih "carskih poruka" nazivaju "duksom (Ilirikuma)", pa se zaključak sam po sebi nameće – Konstancije i Senecije predodredjuju "pravila igre" koja će omogućiti da se Zapadno carstvo na umoru prisajedini Istoku. Ako je dukljanski mitropolit imao i vojni čin onda su tačne naznake najnovijih istraživanja koje ukazuju da su Skito-Sarmato-Sloveni i njihove vodje na Ilirikumu uživali poseban status u imperiji, drugačiji od Gota, kojima su iste "beneficije" date kada su zaposjeli Italikum, organizujući "svoju državu" na Apeninima.

Arijanstvo je, nakon pavlikijanstva, obznanilo ikonoklastičku doktrinu; sa pojavom nestorijanstva ikonoklazam je dobio na snazi, čak i medju pristalicama kanona, ali će tek monofizitizam zaokružiti ovu koliko religijsku toliko političku doktrinu koja će predodrediti sudbinu Vizantije i njenih odnosa sa Rimom i zapadnim dijelom imperije. Nestorijevo odbijanje da prihvati kodifikat Sina Božjeg i njegova majke Vječne Djevice utvrdjen na Prvom i Drugom vaseljenskom saboru, odvija se u epohi iseljavanja Gota sa prostora Male Azije i Ilirikuma na Italikum i imperijalnog poziva njihovim sunarodnicima na skitskim prostranstvima da im se pridruže na Apeninima i zaljedju zapadnog Mediterana i tamo stvore "gotske države" sa nacionalnim "arijanskim hrišćanstvom" a u "savezu" sa carstvom Istoka. "Početak V stoljeća bio je znak za veliko naseljavanje (invaziju); 409. godine Alani, Svevi i Vandali ulaze u Španiju, pošto su opustošili Galiju. Alarik, kralj Vizigota, 410. godine, zauzima Rim i priprema se da predje na Siciliju (gdje ga već očekuju Sloveni koji su po naredjenju imperatora Arkadija koju godinu ranije isplovili iz Drača i zauzeli dio velikog ostrva - primj.), ali on umire naredne godine u Kozenci (već slovenizovanoj - primj.). Njegov na-sljednik Ataulf potpisuje ugovor o miru sa carem Honorijem koji mu daje Narbonsku Galiju i španske provincije s ove strane Hebra. To je bio početak vizigotskog Kraljevstva Akvitanije..."[15]

[15] *X. L. Bachelet: "Arianisme chez des peuples germaniques", DTC, vol. VI, Paris, 1909, p. 1851*. "Kraljevstvo Akvitanije se uvećalo nekoliko godina kasnije za vladavine Valie (415-419 - *Wallia*) i njegovih nasljednika, kraljeva Tuluza, naročito nakon njihovih uspjeha nad Alanima, Svevima i Vandalima, koji su zauzeli Galiciju. Katolici nijesu mogli a da ne budu zadovoljni prvim vizigotskim vladarima, jer su bili blagonakloni prema kleru često koristeći njegov uticaj. Tako je Teodorih I (419-451) darovao sve svoje povjerenje svetom Orientu (Istočnjaku u direktnom prevodu, po svemu sudeći ovlašćenom zastupniku konstantinopoljske imperijalne kancelarije - primj.) koji je bio episkop Oša, a Teodorih II (453-466) znao je da se prijateljski savjetuje sa poznatim Galo-Rimljanima, kao što je bio Sidonije Apolinarije. Ali kada se, 466. godine, Eurik dokopao trona pošto je ubio brata Teodoriha, situacija se promijenila. Eurik, kralj ratnik i ambiciozan monarh, iskoristio je pad Zapadnog rimskog carstva, za vrijeme Romula Avgustula, da bi proširio granice vizigotskog kraljevstva preko Hebra do obala Rone i Loare - priželjkivao je da zauzme čitavu Galiju. Gradski episkopi koji su još bili nezavisni postali su od tog časa njegovi i neprijatelji gotske dominacije i prepreka njegovim ambicioznim ciljevima. (...Nakon čistke episkopa) mnoge su dijeceze ostale bez pastira i to sve do njegove smrti 485. godine...." Arijanizam je na taj način odnio odlučujuću pobjedu nad katoličanstvom i pristalicama dogmata - Goti nijesu priznavali suverenu vlast rimskog pontifeksa, već samo sveštenika-arijanaca koje su postavljali njihovi vladari. Veze sa Konstantinopoljem su bile slabe, ali je preko (arhi)episkopata u Kartagini održavana stalna i brižno njegovana saradnja sa arijanskim crkvama Aleksandrijskog patrijarhata. Dugoročno, strateški, gotski arijanizam će preko Aleksandrije ostati vezan za Konstantinopolj, ne samo kao "saveznik" već po "pravu vjere" - što će omogućiti da vizantijska moć tokom narednih vjekova postane "gospodar poznatog svijeta".

Proces naseljavanja Gota odvija se polako, decenijama, u istoj epohi kada se monofizitizam uz podršku Antiohije i Aleksandrije formira kao političko-ideološka moć carstva.

Na Četvrtom vaseljenskom saboru 451. godine u Halkidoniji koji označava početak sukoba imperijalne administracije sa monofizitima, jer se okončava smjenjivanjem najuticajnijeg medju njima, aleksandrijskog patrijarha Dioskora, nalaze se dukljanski mitropolit Evander i episkop Kotora (Rosa) Julijan. Imperijalna kancelarija je u tom času prinudjena da obuzda monofizite koji se pripremaju da u narednim decenijama zauzmu tron ekumenskog patrijarha i ovladaju hrišćanskim svijetom - razlog su njihove razmirice sa arijancima, netrpeljivost prema nestorijancima u kojima vide najopasnije protivnike u borbi za vlast, i pojava novog naroda, Huna, na sjevernim granicama, koji počinje da naseljava prostore Panonije sa kojih su se iselili Goti. Odluka imperijalne kancelarije je koliko iznudjena toliko strateški proračunata: netrpeljivost izmedju nestorijanaca i monofizita predodredila je prve na prostore Persije, Srednjeg i Dalekog istoka. Nakon sporazuma sa persijskim vladarima persijska "saveznička vojska" zapućuje se prema Hunima uz zapadne obale Crnog mora, preko teritorije današnje Bugarske. Konstantinopolj, nakon Četvrtog vaseljenskog sabora u Halkidoniji, koristi priliku koju su mu ponudili ratovi na Dunavskom limesu i sjevernom Ilirikumu protiv Huna i naroda koji dolaze iz skitskih prostranstava: u Persiji, sa nestorijancima, uz podršku persijskih vladara uvijek podozrivih prema moćnom susjedu na Bosforu, počinje izgon prvo pristalica rimskog pontifeksa i kanona utvrdjenog na vaseljenskim saborima, potom monofizita - priprema se veliko preuredjenje hrišćanstva koje će dovesti do stvaranja nestorijanskog patrijarhata[16]. Arijanizam se sa Gotima povlači u sjevernu Afriku i na Italikum; veliko (arhi)episkopsko sjedište Kartagina biće ubuduće pod paskom arijanaca, sa Dioskorovom smjenom odvojeno od vlasti Aleksandrijskog patrijarhata, koji će početi polako da reorganizuju monofiziti. Parijarhat u Antiohiji, odakle su u pohod na osvajanje vlasti krenuli i nestorijanstvo i monofizitizam, ogorčen na odluke imperijalne kancelarije koje su ga lišile vlasti nad dobrim dijelom Sirije i Palestine koje su predate kao "crkveno leno" novoutemeljenoj patrijaršijskoj stolici u Jerusalimu, odlučan da se nadmeće sa Konstantinopoljem za prvenstvo u poretku "hrišćanstva Istoka", podržavao je i nestorijance i monofizite, težeći da povrati dio oduzetih teritorija. Počinje epoha slabljenja jedinstva južnih prostora Romejskog gospodarstva: Antiohija ne može da se pomiri sa činjenicom da je Jerusalimski patrijarhat postao gospodar i čuvar najvećih hrišćanskih svetinja i da ga štite

[16] Već na Drugom saboru u Efezu koji je sazvan na zahtjev patrijarha Dioskora a potpomognut od imperijalne kancelarije sa namjerom da bude "vaseljenski", izbio je sukob izmedju nestorijanaca i monofizita a za uticaj u Persiji i Jermeniji. "Barsauma (Simeon iz Bejt Aršama, rodjen izmedju 415. i 420. godine, teolog iz čuvene Persijske škole kojoj je pripadao i smijenjeni konstantinopoljski patrijarh Nestorije, bio je veliki helenofil i učenik poznatog monofizitskog teologa Ive iz Edese. Postao je mitropolit crkve u učiteljevom gradu - primj.) se toliko razlikovao po svojoj privrženosti nestorijanstvu da su episkopi okupljeni na Drugom saboru u Efezu (*latrocinium*) tražili njegovo odstranjivanje (449. godine). Pošto se pokorio ovoj zapovijesti, morao je ponovo da se vrati u Edesu jer su njegovog učitelja rehabilitovali sabori u Tiru i Bejrutu, i, konačno, Vaseljenski u Halkidoniji..." (*J. Labourt: "Le christianisme dans l'empire perse sous la dynastie Sassanide (242-632", Paris, 1904, p. 133*). Veliko komešanje koje je izazvao sukob nestorijanaca i monofizita utemeljiće Nestorijansku crkvu kao "nacionalnu" u Persiji. U narednim stoljećima Nestorijanska crkva će, da bi proširila svoj uticaj, sukobljavajući se sa monofizitima za vlast nad arapskim svijetom (i jedne i druge potpomogao je Konstantinopolj), stvoriti "novo hrišćanstvo - *islam*", namjerna da ozvaniči svoj uticaj na jugu Romejske imperije i stvori novu nacionalnu državu sa prijestonicom u Persiji i Siriji.

izabrani korpusi najamnika koje šalje Konstantinopolj, medju kojima su uočljivo brojni Sloveni koji zamjenjuju Gote - svi budući sporovi nestorijanaca i monofizita, pa i nastanak islama, manje-više su djelo antiohijske kancelarije i njene nepomirljivosti. U sukobu koji će se rasplamsati za Justinijanove vladavine na stranu Antiohije i njenog monofizitskog patrijarhata staće Akvileja, pa će se Evropom, kao požar, početi da širi novo nekanonsko hrišćansko učenje.

Suzbijajući namjere monofizita da zauzmu prijestono patrijaršijsko sjedište imperijalna kancelarija dovodi na tron konstantinopoljskog prvosveštenika svoje povjerenike, sposobne administratore, spremne da usaglase vojne aktivnosti po svim pravcima djelovanja - od persijske granice prema Jermeniji, do zaštite sjevernih granica u Galiji, Iberiji, i prema još neorganizovanoj germanskoj populaciji koja se vezuje polako za Gote. Počinje velika reorganizacija provincija na Ilirikumu i u već ustanovljenom Kraljevstvu Dalmacije-Slovena: dijeli se provincija Makedonija (Mediteranska Dakija) i iz nje se izdvaja, zbog vojno strateških potreba, provincija Dardanija. Dukljanski mitropolit Evander, za koga su istraživači pretpostavljali da je ubijen nakon Vaseljenskog sabora u Halkidoniji, u sukobima monofizita i pristalica nestorijanstva na Ilirikumu, čiji je najveći centar Naisus, u tom času pod vlašću "metropolia prima" u Diokleji, kada je počela mobilizacija za rat sa Hunima na Dunavskom limesu, ili je povučen sa položaja ili je kao "primas" dobio potpuno novu ulogu - da se bavi administriranjem, kao povjerenik komandnog vrha vizantijske vojne sile, čitavim Ilirikumom južno od Dunavskog limesa. Dva dokumenta izazivaju veliku pažnju i već dva stoljeća su predmet sporova i zbunjenosti istraživača i proučavalaca ove epohe: kao vojni administrator, sa atributom "arhiepiskop Diokletijane", unutar novoformirane provincije Dardanije, javlja se mitropolit Maksimus, najvjerovatnije "inspektor graničnih trupa" po običaju koji je od Prvog vaseljenskog sabora važio za takozvane "granične provincije" Romejskog carstva[17]. Maksimus je na mjestu, uslovno rečeno "inspektora graničnih trupa", od završetka Četvrtog vaseljenskog sabora do 458. godine, po listama koje su utvrdila dosadašnja istraživanja, kada prestaje da obavlja tu funkciju[18]. Sudeći po pismima koja papa Lav Veliki upućuje kotorskom

[17] Na granici Persije prema Hunima, otvoreno je pitanje da li na samom ušću Dunava u Crno more gdje su rasporedjene persijske trupe, nadzor nad izvršenjem vojnih zadataka, koji je podrazumijevao i provjeru opskrbljenosti, spremnosti i opremljenosti fortifikacija, nalazio se mitropolit Nizibe Babovaj. "Sam Babovaj (*Babowai*) bio je od strane Peroza ovlašćen kao najsposobniji da ga uputi u romejske poslove. Vladarevo i povjerenje "katolika" (pristalica kanona i bezuslovne saradnje sa Rimom - primj.) učinili su da postane mitropolit Nizibe i **inspektor graničnih trupa**. U isto doba učestvovao je kao član komisije u utvrdjivanju linija razgraničenja sa marzbanom Kardag Nakverganom (*Qardag Nakwergan*), romejskim duksom i kraljem Arapa. Nekoliko njegovih sačuvanih pisama ukazuju da je brižno vodio računa o monarhovim i interesima Crkve..." (*ibid. p. 139*).

[18] *Gams: "Series episcoporum Ecclesiae catholicae", p. 417*. Po Gamsu Maksimus, očito "inspektor graničnih trupa", ne upravlja provincijom Dardanijom: za njenog čelnog arhiepiskopa imenovan je Ursilius koji stoluje u Skoplju (*Scopia, Scupi*), ali dosadašnja istraživanja obavezno uz njegovo ime stavljaju znak pitanja. Razlog je što Gams i istraživači do kraja XVIII vijeka navode da je Ursilius "prvi arhiepiskop Dardanije ili je po činu stariji, ili je mitropolit " ("*...primus episcopus Dardaniae, vel aetate senior, vel Metropolita...*"), pozivajući se na Farlatijeve zaključke (*Farlatti: "Illricum sacrum", Venetia, 1819, vol. VIII, p. 1-23*). Istovremeno svi uočavaju da je tada na prvosveštenoj stolici Niša (*Nessus - Naissus?*) episkop Dalmacius (*Dalmatius*), čije ime, mada već prihvaćeno u latinskom kleru kao lično a ne odrednica regionalne pripadnosti, ukazuje na drugačiji status Maksimusa - on se na poslanici koju šalju episkopi Dardanije potpisuje posljednji, što ukazuje da samo slijedi odluke po "pitanjima vjere", ali ga one kao administratora druge vrste ne obavezuju. Na drugoj strani, nestajanje Evan-

episkopu Julijanu, Maksimus ima zadatak da održi vjerski mir u provinciji Epir (tada su ujedinjeni Novi i Stari Epir) i da najamnike koje šalje Konstantinopolj uputi kopnom i morem prema patrijarhatu u Akvileji koga ugrožavaju Huni.

Sve to vrijeme dukljanski mitropolit Evander, sa titulom "metropolita primus", upravlja Ilirikumom južno od Save i Dunava i Dalmacijom, ne dozvoljavajući da religijske zadjevice i sporovi medju episkopskim sjedištima poremete mir na području, na kojem, kao njegov "pomoćnik za vojna pitanja" o pitanjima mobilizacije, transporta i opskrbe graničnih trupa brine arhiepiskop Maksimus. Najvjerovatnije, ako je ova analiza do sada proučenih dokumenata tačna, Duklja i njen mitropolit Evander u tom periodu održavaju vezu sa Gotima, čiji se posljednji transporti ubrzano prebacuju na Apenine, preko Drača i Rosa (Kotora), kako bi pomogli sunarodnicima u odbrani sjeverne Italije ukoliko se Huni, zaustavljeni na Dunavskom limesu, zapute ka tim prostorima. Evander je preko Maksimusa zaštićen od gnjevnih monofizita protiv kojih je glasao na Vaseljenskom saboru u Halkidoniji; on je primoran, na traženje pape Lava Velikog, da dopusti formiranje njihove crkve na Ilirikumu. Evander mora da sputa moguće protivljenje nestorijanskog centra Naisusa i održi mir po svaku cijenu, pa je stoga imperijalna kancelarija, odmah nakon završetka vaseljenskog sabora u Halkidoniji (ili pri kraju njegovog zasijedanja), izdvojila iz Makedonije temu Dardaniju - sa Maksimusom, kao "inspektorom graničnih trupa". Nestorijancima je omogućeno povezivanje sa persijskim trupama na donjodunavskom kraju limesa, pa su monofiziti dobili "prostor" da počnu da zaposijedaju episkopska sjedišta u srednjem i zapadnom Ilirikumu. Ova izuzetno dobro promišljena aktivnost vizantijskih stratega omogućila je da udar Huna brzo oslabi, da se zapute prema Apeninima i budu primorani da mole da ih Vizantija prihvati kao "saveznike". Period od 440. do 470. godine je doba razmještanja Huna u Panoniji i pokušaj da prodru na sjever Italikuma i tamo zaposjednu dio područja doline Poa. Zapadno rimsko carstvo se raspada, a njegov patricijat užurbano napušta plodni sjever Apenina kako bi se zaputio ka sigurnosti juga, gdje Goti i vizantijski pohodni korpusi sa Slovenima pružaju sigurnu zaštitu[19].

drovog imena iz latinskih tekstova, kao i Maksimusovog, zapućuje na potpuno drugačiji odgovor - Maksimus 458. godine prestaje da bude vojni administrator provincije Dardanije jer se ona ukida i obnavlja provincija Makedonija. Po svemu sudeći on funkciju "inspektora graničnih trupa" obavlja do 461. godine, bez titule "arhiepiskop Dioklecijane", do kraja vlasti pape Lava VI Velikog - tada prestaje potreba za "ispektorom graničnih trupa", jer se nakon tog perioda iz Rima Hunima upućuju izaslanici da ih, makar zvanično, prevedu u hrišćanstvo.

[19] Odluka o seobi Gota sa Ilirikuma donesena je 396. godine - o tome ja najbolje svjedočenje ostavio poznorimski pjesnik Klaudijan. (*Claudii Claudiani "Carmina", Berolini, 1892; Claudian: "Works", vol. I-II, London, 1922*) U svojoj pjesmi - političkoj invektivi protiv Gala Rufina, koji je bio jedan od povjerenika imperatora Teodosija, ostavio je nezaobilazno svjedočenje o ovom staraocu Teodosijevog nasljednika u Konstantinopolju Arkadija, ali i staraocu - tutoru mladog cara Honorija u Milanu, Gotu Stilihonu, proslavljenom komandantu Teodosijevih gotskih korpusa. "Arkadije i Rufin su tražili da Stilihon vrati Istočnu vojsku (nakon što su Goti, naseljeni u Trakiji, počeli da pustoše okolna područja Balkana; nije poznato da li u dogovoru sa makedonskim Slovenima ili ne, ali svi posredni pokazatelji na to upućuju - primj.); ali kada joj je Stilihon stao na čelo, zabranili su mu da se približava Konstantinopolju. Stilihon je ustuknuo, ali je njegova vojska, došavši do prijestonice, razbila Rufina koji joj je pošao u susret (novembar 395. godine). (...) 396. godine Stilihon je izvršio naredni pohod protiv Gota na Peloponezu..." (*М. Гаспаров: "Поздняя латинская поэзия", Москва, 1982, p. 648*). Preseljenje Gota obavljale su njihove vojskovodje koje su na Italikumu imale na raspolaganju veliki broj vojnika u takozvanom *Exercitus Theodosiacus*, u kome su se nalazili i veći odredi slovenskih najamnika (po svjedočenju ranovizantijskih hroničara uglavnom strijelaca i konjanika).

To je razdoblje ukidanja vikarijata u Solunu - papa Lav I Veliki se odmah po svom ustoličenju, 29. septembra 440. godine, suočava sa nemoći zastupnika njegovih interesa u najjužnijem gradu provincije Makedonije, sa netrpeljivošću koju prema Solunu i politici kurije ispoljava staro vikarijalno sjedište Diokleja, u rukama Slovena i maniheja, ali i sa činjenicom da monofiziti neće da ostvaruju saradnju preko posrednika već samo direktno, čak tražeći da imenuju sopstvenog zastupnika u pontifikalnoj kancelariji[20]. Rim uočava da je neduga istorija vikarijata u Solunu bila neplodotvorna; Ilirikum nije postao sfera interesa pontifikalne kancelarije, a posljednje nade da se na ovom strateški izuzetno značajnom prostoru utemelji koliki-toliki rimski uticaj raspršilo je preseljenje Gota na Apenine. Samo formalno vikarijalno sjedište, Solun nije imao uticaj na episkopska sjedišta, osim na ona koja su mu bila u najbližem okruženju. Tu činjenicu nijesu htjeli da prihvate rimski pontifeksi, naročito papa Ksist (Sikst), ali je Lav I Veliki to odmah uočio. Trvenja izmedju Soluna i Diokleje potpomognute mitropolijama u Lihnidi i Skadru, koja je uz sebe imala sva gnostička sjedišta do Sirmijuma, lokalni slovenski nacionalizam oličen u manihejstvu, osudili su na neuspjeh pokušaj Rimske kurije da se, uz podršku Konstantinopolja, institucionalizuje u njegovom predvorju.

Rim koji nije mogao da prihvati, naročito sa dolaskom Gota na Apenine, da slovensko-manihejska Diokleja i provincija Makedonija budu vikarijalni centri za Italiju, u

[20] "Sistem vikarijata izgleda da je neopozivo doveden u pitanje za pontifikata Lava Velikog i to sudeći po prvim poslanicama koje je ovaj papa poslao Ilirikumu. O tome svjedoče dva pisma, jedno upućeno Anastaziju Solunskom a drugo mitropolitima prefekture. Oba teksta nose datum - 12. januar 444. godine. Rimski papa interveniše gotovo četiri godine nakon svog izbora, sa kašnjenjem koje teškoće izazvane političkim prilikama ne mogu da objasne. Čak, Lav Veliki ne preduzima inicijativu: on odgovara na jednu Anastazijevu peticiju koju je već primila od pape Siksta vikarijalna delegacija; solunski episkop je želio da primi od Lava lično ovlašćenje, prenijeto preko jednog episkopa drugom, i da bi pojačao traženje on navodi dosta lokalnih nesuglasica i nelegalnih zaredjivanja što bi opravdalo intervenciju jednog rimskog izaslanika. Uočava se ozbiljnost odgovora: papa se obraća koliko novom vikaru toliko episkopima-mitropolitima koji su odredjeni da budu pod njegovim autoritetom. On uočljivo pokazuje volju da uspostavi veze izmedju Apostolske stolice i Ilirikuma; on ponovo šalje rimskog sveštenika Nikolu (*Nicolaus*) koji mu je donio Anastazijevu peticiju a koji mora da dobije izričit pristanak čelnika provincija. (...) Crkveno utemeljenje objašnjava (navodi se u poslanici pape Lava Velikog - primj.) da sve Crkve moraju da drže do zajedničke discipline, koja je osnov jedinstva. *Propter regularum custodiam*: izraz definiše vikarevu odgovornost i razlog postojanja rimske odluke; dva pisma podsjećaju na uslove regrutovanja za kler. (...) **Lav Veliki ne precizira geografski djelokrug vikarijata: kako to da učini kada su Huni opustošili Gornju Meziju i dvije Dakije i kada je Solun vjerovatno teško mogao da interveniše u ovim napaćenim provincijama?**..." (*Charles Pietri: "La géographie de l'Illyricum ecclésiastique et ses relations avec l'Eglise de Rome (V^e^-VIe siècles)", "Villes et peuplement dans l'Illyricum protobyzantin", Rome, 1984, p. 24-25*). Istraživač posredno postavlja pitanja na koja ne pokušava da da odgovor: da li su Huni zaustavljeni od Slovena u Makedoniji, da li su sa njima sklopili sporazum o miru i savezništvu, što je najvjerovatnije, i, konačno, zašto su Huni napali one dijelove Gornje (Prve) Mezije i obje Dakije sa kojih su se upravo iselili Goti - da li su samo imali namjeru da se tu nasele i koliko je to odgovaralo konstantinopoljskoj imperijalnoj kancelariji? Sva ova pitanja nameću najvažnije: da li su Huni došli na poziv Konstantinopolja ili su morali da se isele sa prostora Skitije nakon nekog većeg medjuslovenskog sukoba ili sukoba Slovena sa Persijancima? Na ovo posljednje zapućuje činjenica da su persijske trupe dovedene na ušće Dunava da bi taj dio limesa branile od Huna, time braneći i Gote koji su ostali u Trakiji, u "nacionalnoj provinciji" Gotiji? Sukobi izmedju Skito-Sarmata (Slovena) sa Persijancima započinju oko granica uticaja hrišćanske crkve u Skitiji i Jermeniji još u IV vijeku, za Konstancijeve vladavine. Da li sa smjenom patrijarha Nestorija i brzim i nasilnim, uz podršku persijskog dvora, utemeljenjem nestorijanizma u tradicionalno manihejsku sredinu, sa kojom dobre odnose uspostavljaju monofiziti, počinje sukob slovenskog svijeta sa Persijom oko granica, nema dovoljno podataka u do sada proučenoj gradji uprkos posrednim naznakama u nekim od jermenskih hronika te epohe.

odgovor je dobio da Solun kao najjužniji makedonski grad ne može da bude sjedište stalnog izaslanika rimskog pontifeksa. Početak istorijskog sukoba izmedju Konstantinopolja i Rima, koji se odvijao na području kanonizacije nove vjere i njenog ozakonjenja, preko spora balkanskih Slovena i njihovih mitropolita u Diokleji, Lihnidi i Kodri, prenio se na vojno-strateški. Iseljavanje Gota na Apenine, u Galiju i Iberiju, omogućiće da se, sa snaženjem monofizitstva, potisnu namjere Rima da uspostavi mrežu uticaja na Mediteranu, a sa potpunom institucionalizacijom slovenske vojne moći Rim će od VI stoljeća morati da traži uporište medju narodima u kontinentalnim predjelima Zapadne Evrope. "Pošto je apostolski vikarijat, čija se nadležnost poklapala sa teritorijom jedne prefekture, nestao, analiza više ne može da prenebregne provincije zapadnog Ilirikuma, ***Dalmaciju nad kojom solunski episkop nikada nije imao nikakvu kontrolu"***[21]*. Naseljena slovenskom populacijom Dalmata još u epohi na razmedju stare i nove ere, primorska oblast Ilirikuma bila je stjecište maniheja kao Makedonija i Dakija; relativno bogati dalmatinski gradovi, najviše velike luke, u sastavu slovenske, tačnije skitsko-sarmatske kraljevine, sa podozrenjem su gledali na Rim i njegove naume da ponudi hrišćanstvo po pravilima vaseljenskih sabora. U takvim okolnostima, sputan uticajem jeretičkog patrijarhata u Akvileji, koga je od aktivnosti pristalica odluka vaseljenskih sabora štitilo nasljedje utemeljitelja apostola Marka, Rim je nevoljno morao da se okrene Panoniji, da tamo, novim pridošlicama, u tom času Hunima, ponudi svoje tumačenje hrišćanstva - suprotno od arijanstva Gota i maniheizma Slovena. Strateško odmjeravanje snaga Zapadnog rimskog carstva na umoru sa Istokom prenijelo se na prostore Panonije prema Skitiji, jedinu teritoriju na kojoj je pontifikalna kancelarija mogla da ostvari kakav-takav uticaj, zahvaljući nebrizi nezainteresovanog Konstantinopolja kome je bilo dovoljno što slovenski i gotski "federati" u njegovo ime kontrolišu gotovo sve prostore evropskog dijela antičke Rimske imperije. Sa dolaskom Huna počela je bitka rimske pontifikalne kancelarije da pod svoju jurisdikciju stavi prestižno episkopsko sjedište u Sirmijumu, i da u ovom panonskom gradu organizuje svoje predstavnike koji će, nezavisno od Konstantinopolja, uspostaviti veze sa stanovnicima Skitije.*

U epohi pape Lava I Velikog dukljanski mitropoliti Evander i "inspektor graničnih jedinica" Maksimus najvjerovatnije su presudno uticali da se ugasi sjedište rimskog vikarijata u Solunu, ali, po do sada proučenoj gradji - nijesu uspjeli da Diokleji "vrate" nekadašnje atribute moći i postanu pravi i moćni "vikari Italije". Morali su da se zadovolje vlašću samo na Ilirikumu, i, po svemu sudeći, nadzorom nad Slovenima na jugu i središnjem dijelu Italikuma i uticajem na Gote čija se seoba na Italikum završavala. Već stoljeće istraživači uočavaju nesvakidašnje značajnu, sa vojno-strateškog gledišta, ulogu provincije Male Skitije koja je formirana na Ilirikumu još prije Konstantinove epohe, a čiji se predstavnik javlja na Četvrtom vaseljenskom saboru u Halkidoniji. Sva dosadašnja proučavanja nijesu uspjela da odrede granice ove provincije, po svemu sudeći sa sjedištem u Tomiju (Mezija i Trakija),

[21] *Ibid. p. 23*. "Činjenica je da sa razvojem rimske politike, crkve sa Ilirikuma uošte nijesu vodile računa o nekakvom razgraničenju prefekture; one su potpuno zavisile od situacije koja se razvijala u Italiji, sve se više odvajajući od Istoka do Justinijanovih osvajanja, imperijalne politike koja je sve više odstranjivala papu u epohi Zenona ili Anastazija, rascjepa koji je počeo u crkvama Istoka sa monofizitskom krizom. Ovi različiti uticaji se usaglašavaju da označe evoluciju nakon epohe Lava Velikog (440-461), kada se srušio vikarijalni sistem, u epohi izolovanosti u kojoj su Gelazije (492-496), potom Hormisda (514-523) uspostavili nešto od veza sa Ilirikumom i najzad u Justinijanovo doba kada je uspostavljen, preko obnovljenog jedinstva, sistem rimskog-romejskog patrijarhata..."

naseljene isključivo slovensko-gotskom populacijom, i gotovo nezavisne (autonomne) kada su u pitanju hristijanizacija i sporenja oko kanona[22]. Najnovija istraživanja ukazuju da su provincije Donja Mezija i Mala Skitija formirane u II-III stoljeću, kada je provincija Trakija ustanovljena kao "granica izmedju rimskog i varvarskog svijeta"[23], što ukazuje da su Sloveni iz Makedonije, Epira i Ahaje, već tada uspostavljali tijesnu vezu sa svojim sunarodnicima, medju njima i Gotima. Već poodavno se nameće pitanje da li su Goti došli na Balkan posredništvom makedonskih Slovena i da li su, zajedno sa Slovenima, već u II-III vijeku naseljavali dobar dio Trakije, držeći u rukama kontrolu rimske granice prema sunarodnicima baš na prostorima donjeg toka Dunava?[24] Pojava Male Skitije na Četvrtom vaseljenskom saboru u Halkidoniji ukazuje da se Romejsko carstvo priprema za veliki rat na tri fronta: a) na jugu prema Persiji, odakle preko Jermenije nadiru Turci i manje grupe Skita, pa se taj prostor prepušta nestorijancima; b) na zapadu, na Apeninima odakle dolaze pozivi za pomoć zbog navale Vandala, Langobarda i Franaka i moćnog sarmatsko-slovenskog naroda Alana, pa se taj prostor prepušta Gotima i arijanskom hrišćanstvu; c) na sjeveru, u Panoniji i na

---

[22] "U sadržajnom enciklopedijskom članku kanonik Oner (*Auner*) nedavno je (1920. godine - primj.) povodom arhiepiskopa Aleksandra iz Tomija iznio ovo zapažanje: "Novi episkop uopšte nije prisustvovao na "Razbojništvu u Efezu" 449. godine, već na saboru u Halkidoniji 451. Njegovo se ime nalazi upisano jedino na trećem zasijedanju, i nikako ne može da se utvrdi zašto je izostao njegov potpis na ostalim zasijedanjima". Svi istoričari od nekog autoriteta koji su pisali o Crkvi Skitije, naročito Nechamer (*R. Netzhammer: "Die altchristliche Kirchenprovinz Skythien (Tomis)", Sirena Buliciana, Zagrabiae, 1924, p. 403*) i R. Vilp (*R. Vulpe: "Histoire ancienne de la Dobrudja", Bucarest, 1938, p. 323*), bezrezervno tvrde da je dunavski prelat prisustvovao velikom skupu, a uopšte se ne bave drugom jednostavnom činjenicom da ga spominju samo dokumenti sa jednog zasijedanja. Na drugoj strani, jedan drugi naučnik, Zeler, uočljivo ukazuje na ovu anomaliju. On pretpostavlja da je Aleksandar, kasno stigavši na sabor, dakle prisutan, potpisao samo zaključke vijećanja..." (*V. Laurent: "La Scythie Mineure fut-elle representée au Concile de Chalcedoine?", EB, Bucarest, 1946, vl. III, p. 115*).

[23] "Pod Trakijom je Amijan Marcelin nesumnjivo podrazumijevao dijecezu Trakiju a ne provinciju iz II-III vijeka koja, kao unutrašnja, nije imala legije (*inermis*) i čija granica nigdje nije bila na Dunavu, po pograničnom području (*limes*) koje je odvajalo rimski svijet od varvarskog. Donjodunavskom limesu su pripadali Donja Mezija i Mala Skitija i očigledno je na ovom području imperator Julijan nastavio radove na učvršćivanju granice ove dvije provincije koje su ulazile u sastav dijeceze Trakije, koje su svojevremeno otpočeli Konstantin i Konstancije..." (*В. П. Буданова: "Древние авторы о размещении Готов на Балканах накануне их переселания на территорию империи", ВВ, н° 46, Москва, 1986, p. 53*).

[24] "U tekstovima starih autora daju se samo opšte naznake o raseljevanju Gota unutar granica imperije. Filostorgije, Sokrat Sholastik, Sozomen, saopštavaju da su Goti živjeli iza Istra-Dunava (*Philostorgius: "Historia ecclesiastica", IX, 17*: "iza Dunava žive Skiti (έκ τών πέραν "Ιστρου Σκυθών)..."; *Socrates: "Historia ecclesiastica", IV, 33*: "iza Istra su živjeli varvari koji se nazivaju Goti (οί πέραν τού "Ιστρου βάρβαροι οί καλουμενοι Γότθοι)..."; *Sozomenes: "Historia ecclesiastica", VI, 37*: "... Goti koji su nekada živjeli iza rijeke Istra-Dunava (Γοτθοι γάρ, οί δή πέραν "Ιστρου ποταμού τό πρίν ώαουν)..."), a Eunapije oblast njihovog naseljavanja naziva Skitija. U IV stoljeću pojam "Skitija" imao je nekoliko značenja. Prije svega, po tradiciji, nastavljalo se da se tako nazivaju sve zemlje iza Dunava-Istra, mada su bile naseljene različitim plemenima. "Malom Skitijom", nakon Dioklecijanovih reformi, nazivala se i jedna od rimskih provincija na Balkanu (oblast današnje Dobrudže). Po Epifanijevom svjedočenju "drevni autori Skitijom nazivaju obično sve područje sjevera, gdje žive Goti i Dauni ("Scythiam vero soliti sunt veteres appellare cunctam septentrionalem plagam, ubi sunt Gothi et Dauni..."). Ukoliko se prihvati da su Dauni (ili Daui, Davi) Dačani, u tom slučaju je Skitija prevashodno oblast rimske provincije Dakije. Ali, na osnovu Epifanijevog svjedočenja takodje je moguće zaključiti da su u IV vijeku Rimljani smatrali dio Skitije za zemlju Gota. Epifanije uočava da se Avdije, izaslanik imperatora Konstancija u Skitiji, udaljivši se od granice, to jest Istra-Dunava, našao u "samoj unutrašnjosti Gotije". Epifanijevo svjedočenje o Gotiji kao zemlji izuzetno je dragocjeno, jer on prvi u staroj istoriografiji spominje toponim "Gotija", a iz toga slijedi da se u IV stoljeću pod Gotijom nijesu podrazumijevali Krim i sjeverna obala Crnog mora, **već neka oblast Balkana, sjevernije od Dunava**..." (*ibid. p. 52*).

Dunavskom limesu dokle stižu Huni, skitsko-turski narod, praćen manjim grupama Langobarda, koji treba da se prepusti Skito-Sarmatima (Slovenima) i manihejima i svim gnostičkim crkvama koje su sa njima saradjivale. Monofiziti dobijaju ulogu "političko-administrativne moći" imperije; oni treba da organizuju civilne upravne poslove, da stvore doktrinu koja će zadovoljiti sve hrišćane i biti dovoljno promišljena da koliko-toliko udovolji najzagriženijim pristalicama kanona. Vezani za stare patrijarhate, Antiohiju, Aleksandriju i Akvileju, monofiziti treba da podrže svaku od aktivnosti Konstantinopolja - cilj je, konačni, preko gnostičkih crkava i moćnih proskribovanih jeretičkih pokreta što više proširiti hrišćanstvo, najviše na Istok i Zapad, medju narode koji su vjeru-ideologiju "Novog rimskog carstva" do tog časa imali priliku da upoznaju samo preko rijetkih romejskih izaslanika ili propovjednika sa Istoka. Vizantija, uoči konačnog pada Zapadnog carstva, proklamuje političku doktrinu: "hrišćanstvo je vjera svijeta, Konstantinopolj je upravitelj države hrišćana". Sloveni, pagani, koji dolaze na poziv sunarodnika maniheja sa Balkana suočavaju se sa nekom od brojnih "apostolskih" verzija hrišćanstva - u tome ih podržavaju monofiziti kojima je cilj da u što kraćem roku steknu što veći broj pristalica i pojave se kao ravnopravan takmac "državnoj crkvi".

Da monofiziti najozbiljnije računaju na crkve sa Ilirikuma, uprkos smjeni aleksandrijskog patrijarha Dioskora i da uspostavljaju tijesne veze sa Skito-Sarmatima (Slovenima) uoči sabora u Halkidoniji, svjedoči činjenica, koja već dugo zaokuplja pažnju istraživača, ali bez ponudjenog pravog odgovora: na prostorima Palestine, pod jurisdikcijom Antiohijskog patrijarhata, već u Konstantinovo vrijeme najvažnije strateško mjesto je grad-vojno utvrdjenje, Skitopolis (Skythopoleos-Σκυτοπολεος) koga su osnovali najamnici Aleksandra Makedonskog. U Skitopolisu su najamnici Sloveni, a stanovništvo grada i "garnizonski kontigent" od vremena do vremena obnavljaju se njihovim sunarodnicima koji se, posredstvom Diokleje, dovode preko Male Skitije, Makedonije i Epira na prostore Sirije![25] Mala Skitija je po svemu

[25] Najnovija istraživanja su utvrdila da je sirijsko-palestinski grad Betšen (*Bet-Cheãn*) dobio naziv *Skitopolis* "tri i po stoljeća nakon upada Skita u Palestinu. Oko 254. godine prije nove ere skitski konjanici koji su služili u vojsci Aleksandra Makedonskog postali su najamnici Aleksandrovih nasljednika Lagida..." Dosadašnja istraživanja uočavaju da je važnost Male Skitije u epohi Četvrtog vaseljenskog sabora nesporna - ali, za sada je poznat jedan jedini dokument sa potpisom njenog episkopa Aleksandra iz Tomija. "Zna se da je originalni tekst (zapisnika sa sabora u Halkidoniji - primj.) izgubljen i da se savremeno poznavanje zasniva na latinskim i grčkim (prepisima) koji pripadaju tokovima dvije tradicije, različite i nezavisne. Grčki tekst ukazuje da se radi o jednom perepisu načinjenom oko 600. godine; što se latinskog tiče, ne može biti, kada se sagledaju njegova izostavljanja i ispravke, da je sačinjen povodom rasprave o Tri Poglavlja (545-555). Ovoj posljednjoj grupi pripada jedina lista na kojoj se pojavljuje ime arhiepiskopa Tomija. Zaključak skorašnjeg izdavača, Švarca, ukazuje na ovo, ali je bez odjeka; izgleda da je ova lista jedna poznija kompilacija koja se ne vezuje za original; tačnije, jedan njen dio je arbitrarno napisan u času kada je, blagodareći Akacijevoj šizmi i zbog političko-religijskih razloga koje je na umu imao Justinijan, njen sadržaj imao izvjesnu aktuelnost. (...) Pogledajmo kako se predstavlja potpis prelata o kome je riječ. Njega, najprije, nema u grčkom tekstu, onom koji mi imamo. Ništa ne može da se zaključi jer je kompilovani izvod, kako je rečeno nastao oko 600. godine, okončan u svom nabrajanju, po svemu sudeći, spominjanjem Soluna, nakon koga slijedi jedna opšta formula: "I svi su ostali potpisali po istom redu i jedan za drugim". (...) Ukoliko je Aleksandar potpisao saglasnost za smjenjivanje Dioskora, to nije učinio kao prethodnici, na kraju sudjenja, u posljednji čas... (...) Latinski tekst smješta njegov potpis na 182. mjesto potpisnika. (...) Dvije starije verzije, najstarija i njen ispravljeni prepis navode ovo: "181. *Alexander episcopus pagas(s)enae civitatis subscripsi*" a ovo se u primjerku djakona Rustika izričito navodi: "ΡΟΔ *Alexander episcopus totius provinciae Scythiae*" (...) Ni arheologija, ni istorija nijesu ništa otkrile o nečemu sličnom što bi ukazivalo na Tomi. (istraživač vrši jezičku analizu odredjenih grčkih i latinskih termina, uočavajući moguće greške u procesu

sudeći, u novom rasporedu snaga koji su nametnuli budući bojevi za odbranu od Huna, pod ovlašćenjima "inspektora pograničnih jedinica", mitropolita Maksimusa, koji, zajedno sa Evanderom, formira kontigente slovenskih najamnika kako bi bili rasporedjeni po dubini teritorije Ilirikuma. Huni bi u slučaju prodora bili primoravani na stalne borbe, što je trebalo da iscpi njihovu snagu i smanji sposobnost da se u značajnijem broju probiju do granica provincija Dardanije, Makedonije i Epira koje su stvarale bedem na putu prema Konstantinopolju. Brzo je, nakon Halkidonskog sabora, a prije početka vladavine imperatora Lava I (7. februara 457 - 18. januara 474. godine), formirana, odvajanjem od Makedonije, na isti način kao što je 451. godine uradjeno sa Dardanijom, provincija Donja Mezija koja se spojila sa Malom Skitijom - stvoren je takozvani "skitski limes" koji je pokrivao unutrašnjost Ilirikuma i preko donjeg toka Dunava graničio se sa prostorima sunarodnika u Pontu. Kraljevstvo Dalmacije-Slovena dobilo je nove granice. O tome svjedoči epistola episkopa Skitije Teotima koju je uputio imperatoru Lavu I, inače Slovenu iz tračko-prevalitanskog naroda Besa, u kojoj mu javlja da su svi narodi sa skitskih prostranstava za odluke koje donosi konstantinopoljski dvor i da sa te strane uvijek može da računa na podršku[26].

Istim tonom, imperatoru Lavu I pišu i episkopi Druge (Donje) Mezije, koji se ogradjuju od arijanstva, od jeresi episkopa Makedonijusa i makedonske (manihejstva), i nestorijanstva; oni potvrdjuju da će slijediti odluke sabora održanog u Halkidoniji, ali ni u jednoj od njihovih zakletvi ne nalazi se osuda monofizitstva i njihove moćne škole koja se javlja u okviru kanonskog romejskog hrišćanstva - za razliku od Teotima episkopa "zemalja (regiona) Skitije" šest donjomezijskih episkopa nijednom riječju ne spominju dogmat o Sinu Božjem, čak ne navodeći ime Isusa Hrista. Ova izuzetna poslanica, koju su potpisali episkopi Abritike, Apiare, Dorostrije (Durostoruma), Nikopolja, Nove i Skitske (Slovenske) Odise, ukazuje da se radi o manihejima bliskim, možda čak pod njihovom vlašću, episkopskim sjedištima, koja su

---

redakcija - primj - ....) *Pagas* izgleda zaista potiče od ΠΑΓΗΣ, ali je formula ΠΑΣΗΣΣΚΥΘΙΛΣ možda teško izmijenjena u *pagassenae*. **Da li se ovdje stvorila zabuna izmedju Skitije u Evropi i Skitopolisa u Drugoj Palestini**? U blizini ove dijeceze nalazila se jedna (druga) u kojoj su bili Arapi nomadi ili Senisti (*Scenistes*), koji su obitavali pod čadorima..." (*V. Laurent, op. cit. p. 117-118*). U redakciji lista koje su pripremili monofiziti stoji: "Aleksandar je u tom dobu zaista bio arhiepiskop Tomija, i njegov se potpis nalazi pod aktima jednog sabora koji je 449. godine ispitivao aferu vezanu za Eutihija. Na dokumentu piše: *Alexander reverenditissimus apiscopus Tomitanorum (tomitanae) civitatis Scythiae*..." (*ibid. p. 119*). Ovo ukazuje da je sa monofizitstvom počela treća velika bitka Vizantije za pokrštavanje varvarskih naroda: nakon Gota koje su pokrstili arijanci, Persijanaca koje su počeli da pokrštavaju nestorijanci, Slovene su počeli da preobraćaju monofiziti! U posljednje vrijeme neki istraživači, koji rade na korpusima ranih vizantijskih vojno-administrativnih akata sačuvanih u fragmentima, skreću pažnju da je najvjerovatnije provincija Mala Skitija bila "područje razgraničenja" imperije sa Skitijom-Sarmatijom i njenom "federacijom naroda" - tačnije, provincija Mala Skitija bila je "stalna rezidencija" predstavnika carske kancelarije i zastupnika skitsko-sarmat-skih bazileusa!

[26] "Theotimi episcopi Scythiae ad Leonem Imperatorem: (u zaglavlju Teotim sebe naziva "episkop zemalja (regiona) Skitije" - primj.) Decet tuam pietatem, venerabilis imperator Auguste, ecclesiarum tranquilitate gaudere, & tribulationes populi conturbati & tempestates tranquilissimis vestris allocutionibus ad pacis jura transfere..." Episkop svih Skita (Slovena) Teotim obećava imperatoru Lavu I da će se boriti protiv svih koji se suprotstave njegovim odlukama, ukazujući da su skitski (slovenski) narodi prihvatli hrišćansko učenje i vjerovanje u Isusa Hrista - ali, u tekstu poslanice izričito navodi da je Hrist "gospodar" (*dominus*) a nikako Božanski Sin, što ukazuje da će monofiziti medju Skitima naći brojne pristalice: "...Nunc igitur nostrae confessionis verbum facientes saluberrimis vestris auribus manifestum, deposcimus dominum nostrum Jesum Christum, ut vestrum imperium catholicae fidei robore confortatum, & crucis virtute munitum, ab omni suspectione bellorum intactum semper custodire dignetur..." (*"Conciliorum generalium", vol. VII, col. 545*).

imperijalnoj kancelariji neophodna kako bi se učvrstio i održao "skitski limes" na Balkanu, u tom času jedina prava prepreka Hunima[27]. Ova poslanica pisana je 458. godine ili, najkasnije, naredne, u vrijeme kada su Huni namjeravali da "prisvoje" prijestonu episkopiju Panonije, Sirmijum. Na ovo ukazuje naredna iz korpusa poslanica koje su upućene imperatoru Lavu I. Dukljanski mitropolit Maksimus "inspektor graničnih jedinica" postavljen je za čelnog arhiepiskopa provincije Prve Sirije, sa prijestonicom u Laodikeji Frigijskoj. U Prvoj Siriji nalazi se slovensko garnizonsko utvrdjenje Skitopolis, što ukazuje da je mitropolija u Diokleji sa čitavim južnim i središnjim Ilirikumom čvrsto vezana za Antiohijski patrijarhat preko "crkve - gospodarice" u Laodikeji koja sada na čelu ima nekadašnjeg dukljanskog "drugog arhiepiskopa"[28]. Skitsko-sarmatska (slovenska) populacija na Ilirikumu je tako potpuno povezana sa svojim garnizonskim enklavama na Bliskom i Srednjem istoku - Istočna imperija stvorila je "most" za popunu najamničkih kontigenata, a Slovene je, preko Antiohijskog patrijarhata, prepustila monofizitima!

U isti mah, preko luka Novog Epira, posljednji Goti iz središnjeg i južnog Ilirikuma i sa dalmatinske obale, hrle na Italikum da tamo, po obećanju romejskih careva, stvore "gotsku arijansku državu". Ostaju jedino u provinciji Trakiji, koja se graniči sa Mezijom i Makedonijom (u tom času sa Dardanijom) stvarajući sa Skitima jedinstven granični prostor, načičkan fortifikacijama - gotovo neprobojan bedem na donjem toku Dunava[29]. To omogućava da se persijske "savezničke trupe" povuku i da se čitava istočna oblast Balkana objedini

---

[27] Ova poslanica sačuvana je samo u latinskom prevodu jer je grčki original izgubljen, što se navodi na njenom kraju. To ukazuje da je pontifikalna kancelarija imala nekog od svojih povjerenika medju skitskim episkopima, najvjerovatnije nekog od gotskih sveštenika - arijanaca. Poslanicu su poslali episkopi: "....Martianus episcopus civitatis Abriticae, confirmavi & subscripsi; Martialis episcopus civitatis Apiarensis, similiter; Monophilus episcopus civitatis Dorostaii, similiter; Marcellus apiscopus civitatis Nicopoleos, similiter; Petrusepiscopous civitatis Novensis; **Ditta episcopus civitatis Odyssae Scythiae**, similiter". (*ibid. col. 546*). Donjomezijski episkopi, na šta naročito ukazuje potpis posljednjeg, Dite, poglavara skitskog grada-tvrdjave, sa velikim kontigentom slovenskih najamnika, imperatoru ukazuju da su hrišćanstvo prihvatili samo "nominalno", kao vjeru-ideologiju imperije, da prihvataju osude koje je izrekao sabor u Halkidoniji, ali da se nijedna od odluka do tog časa održanih vaseljenskih sabora ne odnosi na Skite - njihovo je pravo kako će i na koji način ispovijedati hrišćanstvo i u kojoj će ga mjeri prihvatati. Sa ovim pismom počinje utemeljenje Crkve slovenske, kao "nacionalne", na šta će presudno uticati monofiziti.

[28] Na toj poslanici prvi potpisani je antiohijski patrijarh Vasilije, ali njegov potpis označava da je Antiohijski patrijarhat u potpunosti prihvatio odluke imperijalne kancelarije i samog cara, obavezujući se da će njegovi arhiepiskopi, od kojih je Maksimusov položaj strateški najvažniji, izvršavati sve obaveze koje naloži Konstantinopolj: "...Basilius episcopus opto incolumen vestram pietatem multis annorum curriculis conservari Dei ecclesiis & Romano imperio, religiosissime & piissime, & Christo amabilis imperator..." (*ibid, col. 549*). Dukljanski arhiepiskopat postaje ponovo najvažnije mitropolitsko sjedište na Ilirikumu. Preko njega počinje obnova uticaja Antiohijskog patrijarhata u Dalmaciji, i tijesno povezivanje sa Akvilejom, na čije će prijestono patrijaršijsko sjedište tokom naredna dva-tri vijeka dolaziti monofiziti.

[29] Krajem IV vijeka Goti, "pridružujući se jednom kontigentu ljudi koji su poslani u rudnike zlata u Trakiji, osvajaju Adrijanopolj gdje ubijaju (imperatora) Valensa, 378. godine, i uzaludno opsijedaju Konstantinopolj. Teodosije I se nanovo oslobodio Gota, odgurnuvši ih s druge strane granica Dunava. Atanarik, potom za njim Fritigern, u nekoliko su se navrata obraćali Konstantinopolju da pregovaraju o teritoriji na kojoj će se naseliti. Vodeći računa da održi mir, u ime Teodosija I, general Saturnin im je tadašnji posjed 382. godine zamijenio novim *foedus*-om u Trakiji. Ovo naseljavanje predstavlja izuzetno važan trenutak u procesu naseljavanja Gota i to je mamac za obnovu ovog regiona, poprišta najtežih pustošenja, koji je carstvo smatralo za gotovo u nepovrat izgubljenu teritoriju..." (*Pedro de Palol et Gisela Ripoll: "Les Goths (Ostrogoths et Wisigoths en Occident Ve-VIIIe siècle)", Paris, 1990, p. 25*). Neke od ovih tvrdnji opovrgavaju najnovija istraživanja.

- izmedju Gota i njihovih skitskih sunarodnika Slovena gotovo da nema razlike: Goti ne nameću arijanizam Slovenima, imperijalna kancelarija prepušta brojnim Skito-Sarmatima da joj se zaklinju na vjernost jedino preko "znaka krsta", bez ikakve obaveze da prihvate hrišćanstvo[30]. Njega donose novi administratori, crkvena lica koja šalju Konstantinopolj i stari patrijarhati, na zahtjev najuticajnijih crkvenih sjedišta na Ilirikumu, kakva je Diokleja, ne prinudjujući pridošle ratnike i njihove porodice da ga prihvate. Vizantiji odgovara da se prvo obavi proces "helenizacije", upoznavanja sa antičkom grčkom tradicijom, a tek onda varvari se upoznaju sa elementarnim naznakama hrišćanskog učenja. Na Ilirikum dolaze sposobni administratori, ne učeni teolozi, po pravilu helenofili; oni varvare zapućuju na antičke paganske hramove u kojima se, na odvojenim oltarima, obavlja služba namijenjena rijetkim hrišćanima - maniheji, arijanci, gnostici nemaju ambiciju da preobraćaju varvare, jedini im je cilj da ih privuku na svoju stranu ukazujući im da pripadaju svijetu Istoka, da su "saveznici" ne sa Romejima već sa "hrišćanskom imperijom" u koju stupaju ugovorom o savezništvu. Arijanci, maniheji i gnostici nude varvarima ugovore o "savezu sa hrišćanima", ukazujući Skito-Sarmatima da će tako lakše postati "gradjani imperije" - ugovor o "savezništvu" sklopljen sa imperijalnom kancelarijom i njenim vojnim komandantima ne daje pravo "gradjanstva", ravnopravnost se u Romejsko-rimskoj imperiji stiče samo prihvatanjem ideologije carstva. Goti, iako arijanci, kao i Sloveni maniheji iz Makedonije, imaju status "gradjana carstva", pa masa pridošlica koja dolazi da naseli prostore koje su napustili Goti prihvata hrišćanstvo koje im se nudi, nikad kanonsko.

Vizantija ostvaruje svoj strateški politički cilj: preko hrišćanstva obnavlja i učvršćuje veze sa Skitijom, dok Goti, iseljavanjem na Italikum i u Iberiju, na mačevima noseći arijanizam, šire "renesansu helenskog duha" - pontifikalna kancelarija u Zapadnoj imperiji, koja se u nepovrat slama, nema izbora: prihvata helenizaciju jer je to jedina mogućnost opstanka. Hrišćanstvo je jedina moć sposobna da održi san o "obnovi Rima" - sa vladavinom pape Lava I Velikog helenizam se sa Gotima institucionalizuje na Apeninima. Papa se sukobljava sa nosiocem moći monofizita u Konstantinopolju, antiohijskim učenikom a prijateljem aleksandrijskog patrijarha Dioskora, arhimandritom Eutihijem, izuzetno uticajnim čovjekom, koji je u krugovima imperijalnih teologa smatran za jednog najučenijih u

[30] I Goti i Sloveni su imali istovjetnu društvenu organizaciju, staru više od jednog milenijuma: "Najveći dio populacije bio je organizovan u pleme kojim je zapovijedao jedan vodja; plemena su stvarala neku konfederaciju kojom je upravljao jedan "leader" koji je imao moć nad svim ostalim. Njihove funkcije, isključivo vojne, nijesu imale uopšte pravni ili religijski karakter. Vodja se birao na skupštini konfederacije i nije postojalo nikavo pravo na nasljedje. Prvi vodja o kome postoji spomen bio je Atanarik..." "Sami Vizigoti željeli su da dobiju pomoć jednog sveštenika, jer je medju njima postojala mala hrišćanska kolonija. Nju su gotovo u potpunosti sačinjavali potomci nekadašnjih zatvorenika - hrišćana koje su Goti vodili tokom njihovog iseljavanja počev od juga Rusije. Veoma je teško odrediti datum kada su se Goti odrekli paganstva i kada su počeli da se preobraćaju u hrišćanstvo. Ne zna se da li se to dogodilo prije ili nakon prelaska Dunava 376. godine? Istraživači se slažu sa jednim, nešto kasnijim datumom: 380. godinom. (...) Što se tiče ostalih velikih varvarskih populacija one su u hrišćanstvo počele da se preobraćaju kasnije, većina tokom V stoljeća..." (*ibid. p. 24*). Pedro de Palol i Gizela Ripol u svojoj veoma informativnoj studiji o Gotima, na početku, prenebregavaju činjenicu koju nudi niz helenističkih i srednjovjekovnih izvora - da su Goti i Sloveni skitski narodi. Oni tvrde da su Goti germanski narod i njihovo iseljavanje iz prostranstava Azije i Srednje Evrope vezuju za ratove "protiv Skitije, Trakije i Mezije", te da su 332. godine prinudili Konstantina da im da status aveznika; nešto kasnije, ipak, saglasno izvorima, tvrde da su Ostrogoti već krajem III vijeka "u nekim gradovima Dakije i Trakije, a ostrogotski predmeti su otkriveni u regionu Kijeva, što znači da se radi o dunavskim naseljima koja su specifično gotska ili rimska..." (*ibid. p. 23*).

imperiji[31]*. Na saboru u Halkidoniji na kome se smjenjuje Dioskor i osudjuje Eutihijevo monofozitsko učenje, papa Lav Veliki ne istupa protiv trojice najvećih monofizitskih teologa koji učestvuju na saboru: Teodora iz Mopsuete, Ive iz Edese i Teodoreta iz Kira. Pontifeks, svjestan da je Zapadno rimsko carstvo osudjeno na nestajanje a zavisan od vizantijske vojne sile, prije svega arijanaca Gota, svu snagu svog nemalog uticaja usmjerava protiv Dioskora i Eutihija, podržavajući Teodora, Ivu i Teodoreta, svjestan da njihovo teološki uravnoteženo učenje, iako na granici jeresi, predstavlja jedinu mogućnost da se arijanizam i manihejstvo barem dijelom uklope u kanonsko hrišćanstvo - računajući na njihov i uticaj moćnih crkvenih sjedišta Antiohije i Akvileje, papa se uzda da će oni donijeti vjerski mir i na Apenine*[32]*. Strateški gledano, podrška kurije trojici velikih monofizitskih teologa omogućila je da počne da se stvara poseban kanon latinske crkve, dogmat o "jedinstvenoj prirodi Božanskog Sina", koji kanonisti Istoka neće prihvatiti ni nakon pada Vizantije.*

Jedini spremni da podrže i usaglase sve velike zamisli vizantijskih careva su monofiziti: njihovi ovlašćeni izaslanici sa prostora Antiohije i Akvileje pomažu imperijalnim strategizima. Sa formiranjem novih slovenskih vojnih kontigenata na Ilirikumu stupaju na Balkan kao civilni administratori, pokoravajući se čelnim mitropolijama, Diokleji, Lihnidi, Sardici i Naisusu. Čeka se završetak ratova sa Hunima, njihovo uključivanje u sistem "federata" Vizantije, pa da se pristupi velikoj reorganizaciji imperije - bez Zapadnog rimskog carstva, sa Konstantinopoljem kao suverenim gospodarem "jedinstvene države hrišćanskog svijeta"[33]*. Episkopska i mitropolitska sjedišta na Ilirikumu, naročito južno od Save i Dunava, nakon 460-470. godine ponovo postaju "centar imperije": namjesto Gota, kao nova vojna sila pojavljuju se Sloveni koji u masama dolaze na poziv sunarodnika-starosjedilaca, zaposijedajući*

[31] "Pozivajući se na formulu "Dvije prirode prije sjedinjavanja" papa sveti Lav je naslućivao Eutihijev origenizam; herezijarh je zagovarao preegzistenciju Hristove duše u otjelovljenju. Papa se isto tako začudio što sabor u Konstantinopolju nije energično ustao protiv učenja o postajanju dviju priroda prije jedinstva: *miror tam absurdam tamque perversam ejus professionem nulla judicantium increpatione reprehensam, et sermonem nimis insipientem nimisque blasphemum ita omissum quasi nihil quod offenderet esset auditum; cum tam impie duarum naturarum ante incarnationem Unigenitus Dei Filius fuisse dicatur, quam nefarie postquam Verbum caro factum est natura in eo singularis asseritur. Epistola XXVIII, ad Flavianum*. (...) Očito papa nije ni sanjao da izraz "dvije prirode prije sjedinjavanja (jedinstva)" može da se proširi i da su ga aleksandrinci već proširili ali ne za realnu stvarnost već za idealnu, u kojoj su dvije prirode shvatane kao da se približavaju jedna drugoj. Ista formula "dvije prirode prije sjedinjavanja (jedinstva)" natjerala je papu Gelazija na pomisao da je riječ o nestorijanstvu, takvom kakvo se širilo na Zapadu..." ("*Eutychès et eutychianisme", DTC, vol. VIII, Paris, 1903, p. 1594*).

[32] "Po Teodoretu (Eutihije) je negirao materinstvo Djevice (Bogorodice), zagovarajući da je Bog Riječ postao tjelesnost ne izvršavajući promjenu: οὐδέν ἐφη τόν Θεόν Λόγον ἀνθρώπειον ἐκ τής παρθένου λαβείν, ἀλλ' αὐτόν ἀτρέπτως τράπεντα καί σάρκα γενόμενον...(...) Pretpostavlja se da je episkop iz Kira mislio na Eutihija u drugom dijalogu "Gozbe" (*Eranistes*) u kome sagovornik monofizit objavljuje: "prije jedinstva jedino je božansko postojalo, pošto je ljudsko bilo od njega apsorbovano, gotovo kao kap meda smiješana u morsku vodu i u njoj rastvorena"..." (*ibid. p. 1595*).

[33] "Godine 451. i 452. Atilini Huni su iz Panonije bez prestanka preduzimali upade u Galiju i dolinu Poa. Konačno, 488. godine, kralj Ostrogota Teodorih, sa svojim narodom ušao je u Italiju. (...) Istok je ostao gotovo netaknut. (...) Genzeriha je pratilo više od 80.000 bojovnika, a 20.000 je slijedilo Teodoriha. Varvari koji su prodirali u mediteranske zemlje već su prihvatili nešto od rimske (romejske) kulture - većina ih je bila već preobraćena u hrišćanstvo...." (*Edouard Peroy, op. cit. p. 12*). Goti dolaze na Italikum kao na "sigurnu" teritoriju - Rim je u njihovim rukama od 410. godine. Zapadni rimski carevi počev od Atala, Honorija i Konstantina III nemaju više snage i moći da se suprotstave ne Gotima i njihovim sunarodnicima, već prije svega promišljenoj i vojno dalekosežnoj politici Vizantije čiji imperatori i vojni vrh polako sprovode u djelo veliku zamisao Konstantina, Konstancija i Teodosija I o objedinjavanju prostora antičkog Rima pod jednom krunom i u jednim rukama.

prostore u koje ih rasporedjuju gnostički episkopi podržavani od sve organizovanijih monofizita koji u tom razdoblju stupaju u predvorje konstantinopoljske patrijaršijske kancelarije. Kada se 476. godina na Italikumu "pobuni rimska vojska, tražeći beneficije koje su imali narodi-saveznici (medju njima su bili i Sloveni - primj.), njihov general Odoakar smjenjuje cara (Romula Avgustula, 23. avgusta - primj.) i smješta ga u palatu u Raveni. Odoakar je carska znamenja poslao u Vizantiju. Taj postupak je ponovo donio jedinstvo imperiji; postojao je samo jedan glavni grad - Konstantinopolj. Po vladarskom pravu Zapad nije bio odvojen a varvarske vodje su se smatrale za izaslanike imperatora Istoka"[34]. Za sada nema podataka, u do sada proučenoj dokumentarnoj gradji, da li su se neki od Slovena smatrali za "carske zastupnike" na prostorima prema Hunima, niti kakva je bila uloga slovenskih najamnika u zaštiti velikog patrijaršijskog centra, nadležnog za Zapadnu Evropu, u Akvileji. Posredni podaci zapućuju na veze Slovena sa germanskim narodima, najviše Francima, ali da li sa slovenskim vojnicima idu i monofizitski sveštenici, za sada nema odgovora. Jedina nepobitna činjenica je - sa mirom na Ilirikumu i sa monofizitima Balkansko poluostrvo postaje vojno "imperijalno središte", jedino područje na kome ne bjesne religijski sporovi i jedina provincija u kojoj se ne nalaze na vlasti zaklete pristalice kanona utvrdjenog na vaseljenskim saborima.

To je epoha u kojoj u Konstantinopolju bijesni sukob za prvenstvo u političkoj i izvršnoj vlasti: izmedju pristalica Eutihijevog monofizitskog učenja i njihovih ostrašćenih protivnika, zakletih pristalica Nikejskih i Konstantinopoljskih pravila vjere. U tom razdoblju je provincija Makedonija ponovo objedinjena - u sastavu ima Dardaniju i Meziju (da li i Malu Skitiju?), ali se iz oblasti Rodopi - Hemimont izdvaja nova administrativna cjelina, provincija Evropa. Ona zauzima pojas Balkana oko Bosfora i Mramornog mora i na njenim se sjevernim granicama uspostavlja niz fortifikacija u kojima bivakuju trupe koje, u slučaju

[34] *Ibid. p. 14*. U času kada su Huni prijetili Italikumu sa sjevera i kada su se Vizigoti već naselili u dijelu Italikuma "zavojevači su bili odstranjeni sa istoka Ilirikuma odlukama konstantinopoljske vladarske kancelarije. Čitava sjeverna i centralna Italija bile su izložene pustošenju i potpunom uništavanju, pa i Rim, stari i slavni grad, bio je ne manje poštedjen od ostalih. Carska prijestonica (Zapadnog rimskog carstva - primj.) već je bila preseljena u Ravenu, na obalu Jadranskog mora. Ovaj je grad nudio izuzetne strateške uslove i štitio je važno lučko vojno i trgovačko središte. To je ono što je prinudilo Honorija, tada imperatora Zapadnog rimskog carstva, da pobjegne iz Milana u Rim, odakle je zatim prešao u Ravenu. (...) Čas je dakle bio pogodan za invaziju. Izmedju ostalog, nekoliko godina ranije, 406. godine, Zapadno rimsko carstvo moralo je da odbije jedan drugi talas osvajača, koji su dolazili iz krajeva Rajne, predvodjeni Vandalima, Svevima i Alanima, za kojima su stizali Burgundi i Alamani. Kada je ubijen Stilihon, tutor careva Arkadija i Honorija, na koje je imao izuzetan uticaj, to je bio dogadjaj koji je omogućio ulazak Alarika u Rim. Njegovoj vojsci od 40.000 ljudi pridružili su se varvari-robovi Rimljana, koji su im čak otvorili vrata grada. Rim je konačno kapitulirao, nakon duge opsade, 410. godine. (...) Nakon Alarikove smrti, Vizigoti su izabrali Ataulfa (*Athaulfus*) za njegovog nasljednika. Bio je veliki ljubitelj rimske (romejske) civilizacije, i nikada se nije odrekao svoje lojalnosti Rimu. Njegovi su snovi postali stvarnost kada se 414. godine oženio u Narboni svojim taocem, ćerkom cara Teodosija, Gala Placidom (...). Carska se krv tako pomiješala sa krvlju jednog stranca, već duboko romanizovanog (romejizovanog)..." (*Pedro de Palol et Gisela Ripoll, op. cit. p. 26-27*). Na taj način Goti su bili predodredjeni da postanu obnovitelji Zapadnog rimskog carstva - u njima je tekla "krv nasljednika Istoka i kolijevke hrišćanstva", pa rimski pontifeksi u naredna dva stoljeća nijesu imali izbor: morali su da prihvate arijanstvo, za njim nestorijanstvo, i, na kraju. monofizitstvo. Tu političku odluku rimske pontifikalne kancelarije institucionalizovao je papa Lav I Veliki, na čiji je zahtjev sazvan Četvrti vaseljenski sabor; Lav Veliki je održavao tijesne veze sa najučenijim monofizitskim teolozima, ali ne i aleksandrijskim patrijarhom Dioskorom. Smjena Dioskora bila je prije svega politička odluka: još nije bilo vrijeme da monofiziti preuzmu vlast, a Konstantinopolj nije smio da dozvoli da ona predje u ruke Aleksandrijskog patrijarhata.

napada varvara na Dunavski limes, treba da priteknu u pomoć garnizonima u Hemimontu, Trakiji i Maloj Skitiji. Vladavina imperatora Vasiliska (9. januar 475 - kraj avgusta 476) kratkovjekog savladara cara Zenona (9. februar 474 - 9. aprila 491) označava doba kada na tron konstantinopoljskih prvosvještenika dolaze monofiziti[35]; sa njihovim dolaskom počinje sukob sa Rimom. Pontifikalna kancelarija želi da privuče Gote, iako arijance, na svoju stranu, sanjajući o obnovi Zapadnog rimskog carstva, po cijenu saradnje sa jereticima i izmjena kanona vaseljenskih sabora u skladu sa arijanstvom. Helenizovani i osiljeni gotski kraljevi, u prebogatim dvorovima, okupljajući latinske pjesnike i filozofe, dovodeći njihove kolege sa prostora Istoka, najviše iz Sirije i Grčke, počinju da vrše novu helenizaciju Italikuma - italijanski jug i sjever postaju najveći centri "hrišćanskog helenizma".

Kurija, pragmatična, štiteći sopstvene interese, uočava naglo bogaćenje Gota, pronicljivo im pomaže da šire arijanstvo medju narodima sa krajnjih prostora Evrope, uključujući u njihove dvorske kancelarije uz učene Sirijce i Grke i svoje ljude. S vremenom, latinski kler dobija u nadležnost dio administrativno-upravnih poslova, dok se Istočnjaci organizuju kao "učeni krugovi", dovodeći brojne sljedbenike u manastire i crkve koje grade vizantijski carevi. U času kada imperijalna blagajna za prostore Zapada, namijenjena isplati najamnika i velikim nabavkama za potrebe pohodnih korpusa, bude smještena u pontifikalnu kancelariju, izvan gramzivih ruku vojnih komandanata i varvarskih vodja, pontifikalna kancelarija počinje da dobija na značaju. To se dogadja u času kada monofiziti dodju na tron ekumenskog patrijarha: namjerni da svoj dogmat kao "obrazac" nametnu svima, nudeći slobodu "izbora vjere" i obznanjujući "jedinstvo hrišćana", gnostičkih i kanonskih, oni će ući, za vladavine patrijarha Akacija, u trodecenijski prvo sukob a zatim raskid sa pontifikalnom kancelarijom. Na taj način omogućiće da se obnovi autonomija rimskog pontifeksa, da on počne da se vezuje za gotska kraljevstva i da zatraži obnovu dogmata iz Sardike - po kome je papa "vrhovni sudija" a pontifikalna kancelarija "apelacioni sud" za sve sporove u hrišćanstvu. Kada se blagajna za najamnike i izgradnju bazilika i manastira sa juga Italije, tradicionalnih helenskih kolonija, premjesti u okrilje papske palate, rimski pontifeks tog časa postaje aktivni sudionik u romejskoj državnoj politici; počinje tihi sukob za prevlast nad vojnim kontigentima, koji će trajati tokom narednih vjekova, i epoha "gotskih gradjanskih ratova" koji će potpuno slomiti gotsku vojnu moć na Italikumu. To je epoha u kojoj vizantijski dvor za vlade Justinijana i njegovih nasljednika, najviše Heraklija, ulaže ogroman novac da sačuva jedinstvo prostora antičkog Rimskog carstva, uspostavljajući veze i šaljući misionare medju Burgundjane, Normane i narode iz najudaljenijih krajeva Zapadne Evrope. San o ostvarenju "zemaljskog carstva hrišćana" postaje opsesija romejskih careva; za razliku od njih Rim gleda da na ruševinama gotskog kraljevstva, ne obazirući se na kanon, a pozivajući se na

[35] "Pod Vasiliskom (475-477 - autor drugačije navodi podatke o dobu njegove vlasti za razliku od Grimelove "Hronologije" koju koristi priredjivač - primj.), kada je monofizitski episkop Aleksandrije, Timotej iz Elure, pozvan iz izgnanstva, pokušao da nametne svoju doktrinu katolicima glavnog grada, Akacije (veliki orfanotrof Konstantinopolja - primj.) se izgleda potpuno priklonio najprije njegovim idejama, pripremajući se da potpiše carsku encikliku protiv vaseljenskog sabora u Halkidoniji (i njegovih odluka). Monasi su obavijestili papu o situaciji u Vizantiji, a u odgovoru papa Simplicije se čudio Akacijevoj silovitosti u čitavom tom poduhvatu. Suočivši se sa pozivom na poslušnost od strane naroda i odlučnih monaha, patrijarh je sve okončao na taj način što se predstavio kao branitelj ortodoksije kojoj se prijetilo..." (*E. Marin: "Acace de Constantinople", DTC, vol. I, Paris, 1903*).

njega u svim sporovima koji neprestano bjesne Istokom, koristeći blizinu Germana i Franaka, postane politički sudionik u vlasti koju preko misionara utemeljuje Vizantija.

Anastazijeva obnova granica jedinstvenog Rimskog carstva:
Rimski pontifeks postaje "prvosveštenik hrišćanstva" - prvi spomen slovenskih βασιληιη Travunije, Zete i Bosne

Vladavina imperatora Zenona obznanjuje prvi veliki sukob sa Rimom i njegovim prvosveštenikom - monofiziti ne žele da pontifeks presudjuje u crkvenim sporovima, namjerni da ponište odluke Halkidonskog vaseljenskog sabora. Poništenje odluka ozvaničilo bi legitimitet svih velikih gnostičkih crkava i organizacija, počev od pavlikijanstva do arijanstva i nestorijanstva. Monofiziti se, kao i imperijalna kancelarija, rukovode pragmatičnim potrebama održavanja jedinstva carstva: mir u hrišćanstvu znači svodjenje svih sporova u krugove učenih ljudi, najviše teologa, prekid svadja izmedju patrijaršijskih sjedišta oko granica uticaja, i, što je najbitnije, preraspodjelu ekumenske crkvene moći na sve gnostičke zajednice. Imperiji su, u času kada Sloveni uz Hune, praćeni mnoštvom manjih naroda sa prostranstava Skitije, zaposijedaju nenaseljena prostranstva Ilirikuma i prodiru duboko u Zapadnu Evropu, neophodni svi vješti administratori, čak i pagani, ali i sveštenici i monasi koji će pronositi ideje hrišćanstva proširujući krug "saveznika", a time i uticaj Konstantinopolja[36]. Gotovo do u detalj ponavlja se redosljed zbivanja iz epohe vladavine Konstancija, Julijana i Teodosija I

[36] "Monofiziti su, u svojoj borbi protiv sabora u Halkidoniji, često prinudjeni da govore o Nestoriju, pošto su optuživali "lažni sabor" da je čak prihvatio herezijarhovo učenje. Minuciozno proučavanje manuskripata iz Britanskog muzeja dozvolilo je F. Lufsu (*Loofs*) da otkrije, u djelima koja pripadaju korpusu sirijske literature, rela-tivno obiman broj navoda iz nestorijanskih djela koji nije objavljen..." (*E. Amann: "Nestorius et nestorianisme", op. cit. p. 80*). Monofiziti kao pokret dobijaju snagu kada se sklopi, uslovno nazvan, "pakt o saglasnosti", 433. godine, izmedju Antiohije i Aleksandrije. Raskid izmedju Aleksandrije i Konstantinopolja, po pitanjima arijani-zma i učenja gnostičkih zajednica, na taj je način donio prevagu starim patrijarhalnim sjedištima i Konstantinopolj je, iako na početku nevoljno, tome morao da se prikloni. To je uslijedilo nakon vaseljenskog sabora u Efezu, kada su dvojica velikih monofizitskih teologa, Teodor iz Mopsuete i Diodor iz Tarsa, napisali niz polemičkih književnih djela protiv "očeva učenja o jednoj prirodi" Apolinarija i Eunomija - sa tim spisima monofizitizam je postao politička doktrina. "Antiohijska teologija, tako tvrdo odbacivana tokom prethodnih godina, dobila je novu silinu. Zahvaljujući Teodoretovim spisima, velikog učenjaka ove škole, ona se oslobodila izvjesnih jezičkih nepromišljenosti koje su se unutar nje usaglašavale. Duofizitizam, zahvaljujući brizi episkopa iz Kira, dobio je konačno formu ortodoksije..." (*ibid. p. 132*) Uz pomoć antiohijskog patrijarha Domnusa monofizitizam i politički - doktrinarno počinje da se oslobadja tradicije - prvi su na udaru bili "oci monofizitskog učenja", medju njima Apolinarije iz Laodikeje, čiji su sljedbenici odgovorili osudom djela Teodora iz Mopsuete. "U svojoj borbi protiv apolinarijanizma antiohijska škola primijenila je, sa uspjehom, samo korišćenje dobrog poznavanja različitih riječi koje mogu da se pripišu Hristu, istovremeno čovjeku i Bogu. Riječi kao Bog, Riječ i kvalifikativi koji su se na njih odnosili mogli su da se upotrebe samo kada se pod njima podrazumijevao Isus jer preko njega čovječanstvo beskonačno iskoračuje. Pojmovi poput "veliki-sveštenik", na primejr, kvalifikativi kao "onaj koji je patio", "onaj što je umirao", nijesu mogli da mu se pripišu izuzev ukoliko se ne podrazumijeva preko njih da je on "sličan u svemu, izuzev u grijehu". Nasuprot tome, takozvani "miješani izrazi", kao Hrist, Sin Božji, Gospod, Spasitelj, mogu sasvim dobro da odrede njegove božanske atribute za razliku od ljudskih...." (*ibid. p. 142*). U previranju koje je nastalo, monofizitizam se oslobadjao sopstvene tradicije, svjestan da kao politička moć može da se nametne usaglašenim učenjem i gušenjem svakog otpora unutar sopstvenog pokreta. Za sada nema podataka kako se odvijala borba izmedju pristalica "čvrstog monofizitstva" i "apolinarijanaca" na prostorima Ilirikuma; činjenica je da je Dukljanski arhiepiskopat bio vezan za apolinarijanizam, ali u kojoj mjeri i da li ga se odmah oslobodio, nema ni posrednih podataka.

Velikog: Vizantija bi da održi moć, jedinstvo prostora antičkog Rima, po cijenu da se liši odluka prva četiri vaseljenska sabora. Carevi, prije svega izuzetni vojskovodja Zenon, u duši helenofil-paganin, smatra da monofizitizam donosi mogućnost izbavljenja carstva iz haosa sporova. Pomažući monofizite, on i vojna kancelarija koja je u rukama Sloveno-Sarmata Alana, gube iz vida da je kanonsko hrišćanstvo već zaživjelo, da je gotovo polovina bogatstva Istoka u njegovim rukama, da su carevi prethodnici organizovali mrežu institucija i administrativnu upravu koja je počivala na "vjernosti kanonu", a ne hrišćanstvu[37]*. Rim koristi priliku i poziva pristalice kanonskog hrišćanstva sa Istoka da mu se pridruže u otporu monofizitima, a, preko njih i vizantijskoj carskoj kancelariji, pa i samim vladarima. Namjesto mira, na pragu VI vijeka nad Vizantijom se nadvilo sablasno sjećanje na epohu*

[37] "Kada je pao car Vasilisk (477. godine), to se smatralo za pobjedu ortodoksije, što je (konstantinopoljskom patrijarhu) Akaciju donijelo veliko uvažavanje na Istoku. Ipak su odluke donijete u Halkidoniji nastavile da dižu na oružje Antiohiju, Jerusalim, a naročito Aleksandriju; pobune su dizane ne jednom, i to krvave. Da bi se sve to okončalo, konstantinopoljski je patrijarh u dogovoru sa aleksandrijskim, Petrom Mongom, zamislio da objedini "pravovjerne" (katolike) i monofizite u pristupu, preko simbola pomirenja u kome će se naći sva zajednička pravila vjere i jednih i drugih. Imperator je obznanio ovaj novi simbol pod nazivom "Henotikon" (*Henotikon* - Obrazac jedinstva) ili "formulu jedinstva" (488. godine). Po zamisli tvoraca ovaj dogmatski edikt morao je da služi kao osnov za sveobuhvatnu pacifikaciju, sjedinjujući sve zajednice u jednu. "Henotikon" je obznanio da odbacuje odluke svih sabora (podrazumijevajući i vaseljenske, naročito Halkidonski - primj.), osim Nikejskog i Konstantinopoljskog, osudjujući Nestorija i Eutihija (jednog od "otaca monofizitstva" - primj.) i zadovoljio se da poruči da je Hrist jedini Sin Božji i da ih nijesu dvojica (Satana ili Adam, zavisno od učenja različitih gnostičkih škola - primj.), ne spomenuvši pitanje dviju priroda; akt je donio i anateme protiv nekih, misleći na Halkidoniju ili drugo, ali koristeći drugačije izraze. U osnovi, to je bilo napuštanje odluka donijetih u Halkidoniji. Dekret o jedinstvu umjesto da donese mir samo je uvećao podjele; izvan (granica patrijarhata, misli se na Persiju i Jermeniju, možda čak i na istočni Ilirikum - primj.) počeli su da se medjusobno približavaju polunestorijanci, poluektihijanci i neki krugovi ortodoksnih (pravoslavnih - primj.), dok su pravi katolici (pravovjerni - primj.) i eutihijanci odbacili "Henotikon" sa podjednakim prezirom; u Egiptu su se dosljedni eutihijanci odvojili od aleksandrijskog patrijarha koga su optuživali za nesposobnost i pojavila se nova sekta monofizita, akefali (*acephales*). Tada je aleksandrijski patrijarh bio Petar Mong, jedan od najčvršćih podržavalaca monofizita. On je na tronu, 477. godine, naslijedio Timoteja iz Elure, ali pošto ga je papa smijenio, poražen od imperatora i ostavljen od samog Akacija, bio je primoran da se povuče. Ali, 481-482. godine patrijarhalno je sjedište bilo upražnjeno nakon smrti Timoteja Salofakiolosa (*Salophaciolos*), pa je Petar Mong zadobio povjerenje i Zenona i Akacija i obojica su u njemu vidjeli jedinog aleksandrijskog patrijarha, uprkos protivljenju ortodoksnih koji su na to mjesto izabrali Jovana Talaju (*Talaïa*). Ovaj je došao u Rim da se žali na Akacija papi Feliksu III koji je naslijedio Simplicija. Tu se srio sa ostalim patrijarhovim žrtvama, prognanim episkopima koji nijesu htjeli da potpišu "Henotikon" i monasima koji su došli u Svetu stolicu da traže objašnjenje i upute šta treba činiti. Prije nego što donese odluku, Feliks III je želio da se obavijesti na licu mjesta. Poslao je dva legata, Vitalija i Mizenu (*Misene*), sa zadatkom da odu do Akacija i od njega zatraže da se opravda pred rimskim sinodom zbog optužbi iznijetih protiv njega..." (*ibid. p. 289*). Dva legata su stala na Akacijevu stranu i pontifeks ih je smijenio i ekskomunicirao 484. godine. Sinod u Rimu je takodje odlučio: "Akacije je smijenjen, odvojen od katoličke zajednice i na njega je bačena anatema". Na to je uslijedio žestok konstantinopoljski odgovor: "Akacije, podržan od imperatora Zenona, (...) obrisao je ime rimskog pontifeksa sa diptiha, označavajući još dublji raskid i odvajanje dviju crkava. Bila su izvršena mnoga nasilja nad katolicima. (...) Akacije je umro izvan zajednice Rimske crkve u jesen 489. godine. Šizma ga je nadživjela i trajala je trideset pet godina, od 484. do 519...." Za sada u istoriografiji nije ponudjen pravi odgovor o čitavom sukobu izmedju pontifikalne kancelarije i konstan-tinopoljskog cara i patrijarha. Sukob i raskid se odvijaju u sjenci gotskog arijanizma - Goti odgovaraju Zenonu, njegovi su vazali, pa se politička bitka odvija izmedju dva najviša crkvena sjedišta. Pontifeks nijednim aktom ne osudjuje arijanizam, to ne čine ni monofiziti: i jedni i drugi prećutno priznaju "nezavisnost", tačnije "autono-miju" gotske arijanske "nacionalne crkve". Na drugoj strani, to dokazuje da je Romejska imperija jedinstvena teritorija - papa ne vlada Gotima, ni njihovom crkvom, već samo koristi neslogu crkava Istoka kako bi se pojavio kao politički faktor ne medju Gotima, već u predvorju Konstantinopolja. Jedini gospodar Apenina i zapadnog Mediterana je isključivo dvor u prijestonici na Bosforu.

Konstantinovih gradjanskih ratova - koja se okončala obznanom i utemeljenjem kanonskog kao "državnog hrišćanstva". Namjera monofizita da njihova pravila vjere postanu "državna" suočila su se i sa tradicijom - ali i sa zahtjevom osudjivanih i povremeno proganjanih gnostika da im se, uz rehabilitaciju učenja, vrati i imovina, crkve i manastiri, zemljišni posjedi, koji su svojevremeno preraspodijeljeni pristalicama carskog trona i "državne crkve". Imperija je na ivici eksplozije: ne potresaju je ekonomske teškoće, niti slabi zbog stalnih ratova, već je iz temelja ruši monofizitska doktrina, njihova čvrstina, dosljednost, upornost i vjerovanje da jedino na taj način mogu suzbiti društvenu nepravdu i omogućiti carstvu da stupi u novu epohu - ostvarenja jedinstva hrišćana, koje je podrazumijevalo sve narode svijeta koji su ma u kom vidu prihvatili ideologiju Romejske imperije.

Sloveni sa Hunima, naporedo sa rastom uticaja monofizita i njihovom pripremom da zaposjednu ekumenski patrijaršijski tron, počinju da se, iz Panonije, zapućuju ka Zapadnoj Evropi. Već dugo pažnju proučavalaca epohe ranog srednjeg vijeka plijeni jedinstven dokument sabora koji su održali Sloveni u Venetiku, atlantskookeanskoj oblasti Galije, poznatoj pod nazivom "Galia Lugdunensis", 465. godine; još nije utvrdjeno da li su Sloveni na ove prostore došli kao prethodnica Gota, odvajajući se od njihovih trupa koje su se uz mediteransku obalu zaputile ka Iberijskom poluostrvu, ili su se odvojili od Huna koji su bili zauzeti pljaškaškim pohodom na sjeveru Italije i krajnjem jugoistoku Galije[38]. Pojavu Slovena u Galiji izvori bilježe u antičkoj epohi a u ranosrednjovjekovnoj već 452. godine, samo godinu nakon vaseljenskog sabora u Halkidoniji, i to nakon velikog hunskog pohoda na prostor sjeverne Italije[39]; Sloveni dolaze na prostore u kojima njihovi sunarodnici borave već najmanje dva i po stoljeća, i to u utvrdjenjima koja je namjenski za njih, kao "čuvare limesa" prema Germaniji, izgradila Rimska imperija[40]. Goti u Italiju, Galiju i Iberiju takodje dolaze na pro-

---

[38] "*Veneticum* - Duplex est Venetia. Una Lugdunensis Galiae, quae Britonibus incolitur juxta Oceani Gallici litora. (...) Altera est urbs Italiae Hadriatico mari apposita, multinis nominibus longe clarissima, cujus incolae Veneti appellantur..." ("*Notae Jacobi Sirmondi, S. J.; Conciliorum omnium", vol. VII, p. 956*).

[39] "Tradunt ex invasione Attilae Venetiae occasionem manasse, ut Veneti in insulas transmigrarins atque Patavini occupaverint altum Rivum; iidemque necessitate primum impellente, posita vero & ratione suadente, ad evitandos barbarorum incursus ibi habitare delegerint..." (*ibid. p. 956*). Ovaj navod iz šestog toma Baronijevih "Anala" tvrdi da su se u Galiji naselili izbjegli stanovnici Venecije, te da su na prostore galskog Veneta donijeli hrišćanstvo i održali sabor. Potpisi episkopa ovo u potpunosti demantuju - svi su Grci i Sirijci, a grad u Galiji već 465. godine, kada se održava sabor ima svoj statut ("... a nobis prius statuta sunt..."), što znači da je "nezavisna vojna kolonija" pod okriljem Konstantinopolja. ("Perpetuuts episcopus hanc definitionem nostram relegi et subscripsi (...), Paternus episcopus, Albinus episcopus, Athenius episcopus, Nunechius episcopus, Liberalis episcopus (...)" - *ibid. p. 955*). Na ovo jasno ukazuje i tekst 16 kanonskih odluka koje su donijete na ovom skupu; ni u jednoj se ne spominje bilo koja od jeresi, nema nikakvih osuda, osim što se u kanonu XII nalaže sveštenstvu da "izbjegava da žive u zajednici sa Jevrejima" ("omnes deinceps clerici Judaeorum convivia evitent..."). Takodje, ni u jednom od kanona ne upotrebljavaju se izrazi, već stoljeće u praksi saborskih odluka svih nivoa, "ortodoksni" i "katolici", već samo "hrišćani" ("Christianos") što nedvosmisleno ukazuje da se radi o ličnostima i populaciji koji su samo u naznakama upoznati sa hrišćanstvom i to po pravilima ili maniheja, ili pavlikijana - što nameće zaključak da se radi o vjernicima koji su boravili na Ilirikumu i Panoniji, jer u odlukama sabora nema nijedne naznake o mogućem arijanstvu, nestorijanstvu ili monofizitstvu.

[40] "U "Pariskom kodeksu" *Notitia dignitatum* nalaze se ove teško razumljive (pojmljive) riječi: *praefectus Sarmatarum gentilium per tractum rodune semetalannorum,* za koje neki od tumača misle da "otkrivaju" *civitas Vellavorum*, glavno mjesto Svetog Paulijana - u - Veleju. (...) Ovdje navedeni Sarmati su skitski narod; došavši iz Azije oni su se s vremenom raširili od Baltika do Pont-Euksina, odakle su ih izgnali Goti, na kraju III vijeka naše ere, pa su došli da se nasele u Galiju. (...) Bili su lojalni gradjani i potčinjeni Rimskom carstvu u čijoj su vojsci služili. U IV vijeku stvorili su vojne kolonije zadužene da brane galsku zemlju prema Germanima. (...) Imali

store koje su djelimično, kao "garnizonska vojska", naselili njihovi prethodnici tokom kraja II i početkom III vijeka. To omogućava da monofoziti, oslanjajući se na već stvorenu tradiciju na tim prostorima, pojačaju svoju političku aktivnost i oglase spremnost da prihvate arijanstvo kao osnov "nacionalne crkve Gota". Za sada nije nadjen nijedan dokument, ali posredne naznake ukazuju da je Slovenima (Skito-Sarmatima) takodje darovano slično pravo na "nacionalnu crkvu", po svemu sudeći manihejsku ili na tradicijama najranijih apostolskih učenja i manihejstva[41]. Na to ukazuje i korpus još nedovoljno proučenih dokumenata, medju kojima je i čuveni Dekret vandalskog kralja Hunerika, koji je za prijestonicu izabrao staro sjevernoafričko mitropolitsko sjedište Kartaginu (Decretum Hunerici Vandalorum regem). Rim nemoćan da spriječi naseljavanje Gota i Slovena, koji ne priznaju njegovu crkvu i prihvataju pravilo koje proklamuju monofiziti da su "katolici nepoželjni", okreće se Africi, težeći da njene crkve, odvojene od Aleksandrijskog patrijarhata, proglasi za "sferu svog uticaja". Razdoblje do 492. godine karakteriše održavanje sinoda nestorijanske, kao "nacionalne crkve Persije" (489. godine u Seleukiji) i prećutna saglasnost konstantinopoljske imperijalne i patrijaršijske kancelarije, Zenona, Akacija i njihovih nasljednika, da se Afrika prepusti jurisdikciji Svete stolice - za imperiju Istoka jedino je važno da bude suvereni gospodar u svim pitanjima na teritoriji Evrope, a takvu politiku nemilosrdno sprovode monofiziti.

---

su garnizone u Parizu, na vojnom putu izmedju Amijena i Remsa, u Šalonu, Verdenu, Langru, kod Dižona i do pokrajine Poatu (glavni grad Poatje - primj.)". (*H. Leclercq: "Sarmates", DACL, vol. XV, Paris, 1950, p. 899*). Sarmati ili Sloveni, kao snaga od presudnog uticaja, spominju se i na saboru u Kelnu 346. godine, na kome se budući svetac, Sentin, potpisuje kao "episkop Grada Slovena" "Nekoliko karata iz XI stoljeća, zbog opatije Svetog Beninja u Dižonu, navode "Kod Sarmata kastrum" (*apud Sarmasiae castrum*) ili spominju zemlju "pred kapijama Sarmatskog grada" (*ante portas castri Sarmasiae*)..." (*Estienne Pérard:"Recueil servant à l'histoire de Bourgogne", Paris, 1664, p. 17*).

[41] Zapažanja nekih od istraživača ove epohe u sumnju dovode dokumenti, ali ipak njihovi stavovi zaslužuju pažnju: "Tokom četrdesetak godina mnogi su razlozi ojačali odvajanje od Rima; politička situacija u Italiji, predaja Ricimiru (461-472), Odoakru, uskoro Teodorihu, dok je Dalmacija dugo bila izolovana secesijom koju je sproveo Marcelin; ipak Ilirikum je teško trpio od 459. do 479. godine zbog gotskih upada na Drač, Lihnidu, u Prevalitanu i Makedoniju, na Stobi, dok je 474. godine jedna vandalska flota zaprijetila Nikopolju. Ovim se zbivanjima, koja su donosila zla vremena, nadodala politika imperatora koji je pružio više-manje izrazitu podršku monofizitskoj teologiji, sa Vasiliskom, Zenonom (474-491) i njegovim Henotikonom. (...) Tenzije su postale izuzetne sa vladarom (carem) koji je došao iz Drača - Anastazijem..." (*Charles Pietri: "La géographie de l'Illyricum ecclésiastique et ses relations avec l'église de Rome (V^{e}-VIe siècles)", Villes et peuplement dans l'Illyricum protobyzantin, Rome, 1984, p. 37*). Uvaženi Š. Pietri očito gubi iz vida da su Goti naseljavali Trakiju i dobar dio Mezije, te da su bili u savezu sa Slovenima. Okršaji, tačnije napadi Gota, zbivali su se po volji imperijalne kancelarije i po njenom naredjenju - onda kada su neka od velikih sjedišta sklapala dogovore sa rimskim pontifeksom i njegovom kancelarijom. Napadi Gota na Prevalitanu i Makedoniju vezani su za odbranu, nije utvrdjeno tačno kojih, arijanskih episkopskih sjedišta koja su u kraćim vremenskim razdobljima uspjevale da preuzmu pristalice kanonskog hrišćanstva. Posebno pitanje koje postavlja Š. Pietri, i najvažnije po slovensku istoriju, je - da li je Marcelin (komes, princeps ili arhont?) utemeljio slovensko Kraljevstvo Dalmacije krajem V stoljeća, prije stvaranja istoimene Ostroilove gotsko-slovenske države sa prijestonicom u Diokleji kako to tvrde slovenski srednjevjekovni izvori?! Iz njega proističe novo - da li je Marcelin pozvao u pomoć Gote ili su oni napali na Diokleju, pa je vizantijski car morao da pošalje vojsku da ih protjera, što takodje navode slovenski srednjevjekovni izvori? Kod ovih pitanja nikako ne teba zaboraviti sukob Diokleje i Soluna za prvenstvo na Ilirikumu; Duklji su oduzeta vikarijalna prava na Italikum, što, čini se, ukazuje da su vojne akcije Gota imale prije svega za cilj da omoguće nanovnu institucionalizaciju papskog vikarijata u Solunu. To je imalo, s vremena na vrijeme, podršku konstantinopoljskog dvora. Uvaženi Pietri uravo ove činjenice, vezane za Diokleju, prenebregava, istražujući isključivo veze koje je Rim uspostavljao sa sjedištima na Ilirikumu....

"Henotikon" i vladavina monofizita na tronu ekumenskih konstantinopoljskih patrijaraha, omogućili su da se Goti, ne obazirući se na Rim i njegovu pontifikalnu kancelariju, koji su šizmom patrijarha Akacija odbačeni na marginu dogadjaja na vojno-strateškom planu, bez sukoba, trvenja i gotovo u miru u potpunosti presele na Italikum i tamo organizuju svoju državu. Rim gotovo paranoično zaokupljen potrebom da bar negdje manifestuje moć unutar Romejske imperije, može jedino da se okrene i okreće se Africi, koju Konstantinopolj, uzdajući se u Vandale, počinje da smatra za "pograničnu oblast", nebitnu za imperiju[42]*. Na prostorima Afrike stvara se prvi vandalsko-gotski-sarmatsko-slovenski arijansko-helenistički patrijarhat, koji je trebalo da suzbije moć kanonista aleksandrijskog prvosveštenog sjedišta, ali i da priprijeti Rimu: da će Goti i Vandali, predvodjeni Sarmatima-Alanima, ukoliko pontifeks bude insistirao na "pravilima vjere" utvrdjenim od vaseljenskih sabora, u samom papskom sjedištu, Lateranskoj palati, proglasiti najmladju od patrijaršijskih stolica, koja će preuzeti sve prerogative vlasti na prostorima Zapadne Evrope, uz pomoć Akvilejskog patrijarhata. Opasnost je bila tolika da je Rim prinudjen, u epohi "Šizme patrijarha Akacija", da se pomiri sa arijanizmom Gota i da medju njima počne da traži saveznike. Pontifikalna kancelarija jedini izlaz vidi u mogućnosti da njeni sveštenici i monasi, kao službenici, stupe u gotske kancelarije. Sa time počinje postepena, pa sve brža latinizacija ovog moćnog skitskog ratničkog naroda...*

Goti donose novi talas helenizacije na Italikum i prostore Evrope; sa njima se stvara osnov za nastanak romaničke umjetnosti - mješavine helenističkog vizantijskog duha i tvrdog gotskog arijanstva, koji u hrišćanstvu traži simboliku a ne ikonografiju. Rim pokušava da uspostavi tijesnu saradnju sa Gotima nudeći im ustupke, ali jedino uspijeva da svoje sveštenstvo i monaštvo postavi za pisare u helenski raskošnim dvorovima gotskih vladara i velmoža: latinski jezik ulazi u gotske kancelarije i počinje da istiskuje grčki i skitske. Vladari sa sunarodnicima prestaju da opšte na gotskom i skitskim jezicima, u potpunosti, kao dokaz učenosti, prihvatajući latinski. Rim se, preko jezika, polako priprema da postane centralna crkvena kancelarija nepostojećeg Zapadnog dijela carstva: u odlukama njegovih sabora, koji su regionalna okupljanja lokalnog italičkog ili afričkog sveštenstva koje prihvata njegove pozive, nema više osude arijanstva, ne spominju se nestorijanci, sav gnijev kurije okreće se protiv monofizita oličenih u, za Rim "vodji", patrijarhu Akaciju. Šizma traje, a gotski kraljevi opšte u laičkim i crkvenim stvarima jedino sa Konstantinopoljem - cilj pontifeksa, kome

[42] "Na početku Hunerikove vladavine, on je naslijedio Genzeriha (477-484), bi dozvoljeno vjernicima Kartagine da izaberu novog episkopa; to je bio sveti Eugenije koji je, kao i njegov prethodnik, stekao veliki uticaj zbog apostolske revnosti i milosrdnih djela. Razbjesnivši se zbog njegovih uspjeha, arijanski episkopi, naročito lupež Kirila (*Cyrila*), koji je sebi dodijelio titulu patrijarha, na prevaru su optužili svetog Eugenija 481. godine i složili se sa Hunerikom da počne krvave progone: konfiskaciju dobara i crkava, nasilno i preko mučenja, masovna progonstva i deportacije u zabiti i pustinju. Car Zenon je intervenisao u korist pravovjernih (katolika) pa je kralj Vandala u Kartagini, 484. godine, okupio jedan vjerski skup kome su morali da prisustvuju pripadnici obje strane. Sveti Eugenije i njegovi istomišljenici sačinili su za ovu priliku valjano izlaganje ortodoksije, koje je sačuvano. Ali, ozbiljno protivljenje arijanaca preduprijedilo je svaku ozbiljniju raspravu. Shvativši ovaj pretekst, Hunerik je naredio da se sve crkve prepuste pristalicama sopstvenih vjerskih ubjedjenja, pripisujući katolicima (pravovjernima) zakone koje su nekada rimski carevi obznanili protiv jeretika. (...) Mora se uočiti da su počeli divljački progoni, a to je stvorilo mržnju prema Vandalima. (...) Hunerikov nasljednik Gontamond (485-496) od početka svoje vladavine prekinuo je mjere koje su preduzete prema katolicima. (...) Ali, njegov brat Trasamond (496-523) ponovo je pribjegao progonima..." (*X. Le Bachelet: "Arianisme chez les peuples germaniques", DTC, vol. VI, Paris, 1909, p. 1855*).

Akacijeva šizma i vlast monofizita padaju teže od javnog zanemarivanja i nipodaštavanja koje prema njegovim prerogativima moći pokazuju Goti i Sloveni, biva proklamovan u namjeri da se po svaku cijenu, makar u nekoliko episkopskih sjedišta, vrati na Ilirikum[43]. Pontifikalna kancelarija računa na podršku episkopskih sjedišta koja su nasilno zauzeli monofiziti i na stolice upražnjene nakon iseljavanja Gota i njihovog sveštenstva. Tražeći povod da se oglasi Rim iznenada dobija priliku, kada maniheji Sloveni u Dalmaciji i starosjedjelačko stanovništvo, još dobrim dijelom pagansko, kao i većina varvara, prihvate putujuće misionare koji su širili Pelagijevo učenje, blisko arijanstvu, ali radikalnije od njega[44]. Ovi misionari dolaze po iseljavanju Gota, kada Teodorih Veliki već formira sopstvenu državu u dogovoru sa carem Anastazijem, kao vazal Romeja; boreći se za neka od episkopskih sjedišta u Dalmaciji Rim želi da suzbije sve veću moć Dukljanskog arhiepiskopata, strahujući da maniheji Sloveni ne zagospodare čitavim primorjem i poput Vandala u Africi ne započnu nove progone pristalica kanonskog hrišćanstva[45]. U tom času jedini oslonac su mu malobrojni katolički sveštenici i

[43] "Ostrogoti napuštaju Panoniju gdje su već neko vrijeme boravili (i Ilirikum, izuzev Trakije - primj.) i pustoše više provincija Zapadnog rimskog carstva pod Toedomirovim vodjstvom - on umire 483. godine. Nasljedjuje ga Teodorik Amal (*Amale*) u istoriji poznat kao Teodorik Veliki. Ostrogoti 489. godine osvajaju Italiju; Odoakar, poražen kod Akvileje i Verone, najprije dijeli kraljevstvo sa pobjednikom; ali, 493. godine Teodorik ga ubija na jednom piru i od njega preuzima titulu kralja Italije. Savez, sklopljen sa imperatorom Anastazijem, ozvaničava novu moć. Tada počinje sjajnih trideset tri godine Teodorikove vladavine zbog čega je (od istoriografije) nazvan "Karlo Veliki arijanizma". Odgajen na konstantinopoljskom dvoru, smatrao je da je više romejski princeps nego varvarin. Kao i Odoakar ortodoksnima (pravoslavnima, pristalicama istočnog hrišćanstva - primj.) dao je slobodu u ispovijedanju kulta; najpoznatiji i najučeniji episkopi, Cezarije iz Arla, Epifanije iz Pavije i Jovan iz Spoleta (svi Grci-primj.) imali su njegovu naklonost i stekli su bezgranično povjerenje; nekoliko uvaženih katolika zadržalo je visoke položaje, kao Boecije i Simahije (posljednji je bio Sirijac-primj.) koji su stekli titule konzula, a Kasiodor (helenizovani Sirijac, iz manihejskog slovensko-skitskog centra, Skilacije, u Kalabriji-primj.) bio je prvo kvestor a potom magister oficiorum (šef kraljevske administracije)..." (*Ibid. p. 1856*).

[44] Pontifikalna kancelarija odlučila je da se sukobi sa dijelom monofizita, njihovim najradikalnijim krilom eutihijancima, znajući da nijesu u potpunoj milosti ostalih struja u ovom moćnom pokretu. Svoj uticaj eutihijanci su gradili na podršci cara Anastazija i na Teodorihovom helenofilistvu: "...mora haereticorum, carnis lscivas, delectationes proposuisset, et ad mestias terrae capiendas rete carnis (...) non obstante metu Anastasii imperatoris Eutychiani et Thedorici regis Arriani in Italia..." ("*Conciliorum omnium", vol. VIII, p. 30*). Stoga se kurija okrenula protiv pelagijanske jeresi u Dalmaciji već 493. godine, u strahu da Sloveni iz Makedonije, koristeći nadmoć Gota na Apeninima, ne stvore sopstvenu crkvu, sa sopstvenim patrijarhom, kako su to uradili Vandali i Goti u Afirici. Inače, "pelagijanizam je usmjeren protiv najmračnijih strana Avgustinovog učenja, protiv slavlje-nja asketizma. Pristalice Pelagijevog učenja (riječ je o engleskom monahu Morganu koji je 384. godine, podržan od arijanaca, po svemu sudeći iliričkih episkopa Valensa i Ursacija, osnovao sopstvenu teološku školu u pred-vorju pontifikalne kancelarije - primj.) nijesu prihvatali stav o "prvorodnom grijehu" ljudskog roda. Po njima "krštenje" označava uključivanje vjerujućeg u "opštinu", ali ne izbavljuje i iskupljuje. Pelagijanci smatraju da se "spasenje" postiže samo moralnim silama koje su u ljudskoj jedinki, sa "slobodom izbora", a ne sa božanskom milošću..." (*"Атеистический словарь", Москва, 1983, p. 369*). Ovo jeretičko učenje je gotovo neistraženo.

[45] O tome svjedoči poslanica gotsko-langobardskom vodji Agilulfu, sačuvana u fagmentima, kao i par, takodje u fragmentima, sačuvanih poslanica, upućenih kralju Teodorihu i njegovoj majci Hereleuvi, koja je, za razliku od sina, prihvatila rimsko hrišćanstvo i sa njim novo ime - Euzebija ("...Mater Hereleuva /Ereliva/ dicta Gothica, catholica quidem erat, que in baptismo Eusebia dicta..."). Papa Gelazije u fragmentima poslanice upućene Agilulfu (*Agilulphus*) obavještava gotsko-langobardskog vojskovodju da u Dalmaciji može da potraži savjet jedino od njegovog "koepiskopa" Honorija, episkopa Salone, koji jedini na prostorima dalmatinske obale prihvata zvanično hrišćanstvo. "Precor autem ut reculam beati Petri apostoli inter Dalmatias constitutam defendare dignemini, & quae vobis, vel frater, vel coepiscopus meus Honorius..." (*"Conciliorum omnium", vol. VIII, col. 141-142*) Još nekoliko u fragmentima sačuvanih poslanica pape Gelazija, napisanih odmah nakon 500. godine, svjedoče da se Gotima na prostorima Donje Dalmacije pridružuju Langobardi, i da je već u tom času izvršena pod-

monasi koji zauzimaju visoke položaje u Teodorihovoj administraciji, kao i arhiepiskop Viene Avit kome pontifeks uzrujano piše o novoj opasnosti koja se nadvila nad rimskom crkvom[46].

Zahvaljujući helenofilu Teodorihu Velikom i proklamovanoj "toleranciji u hrišćanstvu" koja je koliko-toliko omogućavala kuriji da održi svoj sve manji uticaj na Apeninima i Ilirikumu, pontifeks odlučuje da početkom VI stoljeća održi niz sabora u Rimu, na koje poziva i vodeće mitropolite i episkope sa Ilirikuma, koji se uglavnom oglušuju - medju njima i dukljanskog arhiepiskopa Evandra. Evander, već u dubokoj starosti, sa ostalim episkopima Istoka, na peti po redu rimski sabor, 503. godine, polazi na zahtjev cara Anastazija (11. april 491. - 10. jul 518); još traje "šizma patrijarha Akacija", monofiziti nemaju namjeru da načine nijedan ustupak rimskom pontifeksu, a arijanizam Teodorihovih Gota daje im nov polet. Po svemu sudeći, car Anastazije je, nakon smještanja novopridošlih Slovena u južnu Italiju i na velika ostrva poput Sicilije i Sardinije, da bi granične prostore imperije povezao po "nacionalnoj osnovi", obnovio Dalmaciju. Donju je Dalmaciju sa Salonom prepustio gotskim vodjama i Teodorihovom kraljevstvu, dok je Gornju, zajedno sa Epirom ponovo vezao za slovenizovani jug Italije. Dukljanska mitropolija i njen prvosveštenik Evander tada prvi put stupaju, kao zastupnici interesa konstantinopoljske administracije, na Italikum. Zadatak je arhiepiskopata u Duklji, Lihnidi i Draču da poveže Slovene sa Ilirikuma sa sunarodnicima na jugu Italije i da sa gotskom državom učvrsti teritorijalnu podjelu Apenina - Slovenima jug, Gotima srednji i sjeverni dio poluostrva, da bi se što lakše povezali sa saplemenicima na jugu Galije i sjeveru Iberije.

Goti, teritorijalno povezani, stvaraju "gotski limes" na prostorima Srednje i Južne Evrope, dok je zadatak Slovena odbrana granica "romejskog mora", kako imperijalni stratezi nazivaju Mediteran. Hunima je prepuštena Panonija, gdje zajedno sa Slovenima treba da utemelje sopstvenu državu, nalik gotskoj; strateški, nova hunsko-slovenska država, takodje "foederatus" Vizantije, treba da poveže Slovene sa Ilirikuma sa saplemenicima u Srednjoj i Sjevernoj Evropi (Evropskoj Sarmatiji) i tako stvori nacionalni "slovenski limes" sa istim zadatkom koji ima "gotski" - da štiti Vizantiju i da pritiskom Germane, Burgundjane i Franke, polako, preko institucije "foederati" uključuje u "Hrišćansko Rimsko (Romejsko) carstvo" koje ima namjeru da pod svoju upravu stavi sve evropske prostore, podrazumijevajući Britansko ostrvlje, i na taj način obnovi slavu i moć antičkog Rima. Na jugoistoku imperije situacija je istovjetna; veliki stratezi, porijeklom Goti i Skito-Sarmati (Sloveni), kojima se okružio imperator Anastazije, ulažu napore da ustanove "persijsko-jermenski limes"[47].

---

jela uticaja na dalmatiskoj obali - Donja Dalmacija sa Salonom je sastavni dio gotskog Teodorihovog kraljevstva, dok je Gornja pod jurisdikcijom Dukljanskog arhiepiskopata. Izuzetnu pažnju privlači sintagma koju upotrebljava papa Gelazije u poslanici Agilulfu, gdje solinskog episkopa Honorija naziva "svojim koepisko-pom". Rimski pontifeks upotrebljava sintagmu koju je svojevremeno upotrijebio papa Siricije (387. godine) kada je "vikara Italije", dukljanskog mitropolita Basusa, nazvao svojim "koepiskopom". Po svemu sude-ći, u vrijeme prvog i drugog sabora u Splitu, 935. i 938. godine, ovo je bio razlog da strateg i prokonzul Tomislav zatraži da se tadašnjem splitskom mitropolitu dodijeli titula "primasa Dalmacije i sve Hrvatske" što je pontifi-kalna kancelarija odbila - Solin, potom Split, nikada nijesu bili vikarijalna sjedišta. Na Ilirikumu, uz Duklju to je jedino bio Solun. Dokumente vezane za upravu nad Dalmacijom pogledaj u II i III tomu "Vrijeme kraljeva".

[46] Pogledaj II knjigu "Monumenta Montenegrina", p. 138-145.

[47] Patrijarh Akacije sklapa pred kraj svoje vladavine "pakt" sa nestorijancima. Nestorijancima se prepušta jugoistok imperije, dobijaju saglasnost monofizitskog Konstantinopolja da utemelje svoj patrijarhat, koji će biti "nacionalna crkva" Persijanaca, dok se vlast u Jermeniji dijeli izmedju monofizita i Persijanaca, stvara se osnov za novu "nacionalnu" jermensku "pravoslavnu crkvu" koja će po dogmatu pripadati i jednima i drugima. U kratkom

Nestorijanci, arijanci i monofiziti sa manihejima, na taj način, formiranjem tri nove, moćne hrišćanske crkve, zajedno sa kanonskom "državnom", treba da stvore jedinstven prostor "hrišćanskog svijeta" i najveću imperiju u istoriji čovječanstva - samo na taj način može da se dokaže, po promišljanju teologa iz konstantinopoljskih kancelarija, da je hrišćanstvo "jedina i savršena vjera" i dokažu starozavjetni tekstovi da je Bog stvorio poredak zemaljskog prostora, naselivši ga svojim bićima, ljudima-hrišćanima.

Rim, nevoljno, takodje se pozivajući na tradiciju, sanjajući o obnovi Zapadnog rimskog carstva i odvajanju od imperije Istoka, zna da jedino preko obnove moći svoje kancelarije i njenog pretvaranja u jedan od centara političkog odlučivanja, može da realizuje neke od strateških ciljeva koje su u naslijedje ostavili antičko-helenistički rimski "avgusti". Cilj Rima je ponovna podjela Imperije - jedino tako njegova pontifikalna kancelarija može da postane gospodar na svom dijelu prostora. Konstantinopolj na ovakve zamisli Rima gleda kao na separatizam, te monofiziti dobijaju priliku da oglašavanjem šizme, iseljavanjem Gota i stvaranjem njihovog kraljevstva na Italikumu, na Rim izvrše dodatni pritisak - da ga primoraju da se okane ideja o obnovi "slave Rimskog carstva" sa prijestonicom u glavnom gradu Italije. I Konstantinopolj i pontifikalna kancelarija znaju da jedino preko naroda u mediteranskom bazenu, medju njima su uz Gote, Germane, Franke i Sloveni sa italijanskog juga i Ilirikuma, mogu da realizuju, iako različite, sopstvene strateške ciljeve. Sa vladavinom cara Anastazija počinje VI stoljeće ili epoha u kojoj će Rim tražiti kompromise sa najbližim jeretičkim okruženjem, dok će Konstantinopolj preko Gota i Slovena, šaljući izaslanike, pokušavati da na svoju stranu pridobije Langobarde, Burgundjane, Germane, Franke i skandinavske narode. Imperator Anastazije na tron konstantinopoljskog, ekumenskog patrijarha, treći put u istoriji prijestone patrijaršijske kancelarije dovodi visoko svešteno lice iz provincije Makedonije, sa prostora pod jurisdikcijom Dukljanskog arhiepiskopata, sudeći po posrednim naznakama Slovena, rodom ili porijeklom[48].

Na "Henotikon", "Obrazac jedinstva" hrišćana koji su proklamovali monofizitski patrijarh Akacije i mudri imperator Zenon, a na koga se kao na zakon o "jedinstvu carstva" poziva Anastazije, Rim, okružen arijancima a helenofilima Gotima, odlučuje da sazove svoj sabor, poznat u sručnoj literaturi kao Prvi sabor u Rimu, na kome će ponuditi svoj "obrazac jedinstva", različit od monofizitskog i vizantijskog - svoju verziju kodifikata svetih tekstova. Na monofizitsku širinu i dopuštanje slobode vjere, pontifikalna kancelarija odgovara prvim velikim aktom nasilja - predlažući da se iz hrišćanske tradicije isključi sve što je pripadalo

---

razdoblju od nekoliko godina institucionalizuju se nestorijanska crkva Persije i nestorijansko-mono-fizitska crkve Jermenije. "Elias Metropolita Nisibenus in epistola ad Bagaedeses adversus illegitimam Jesujabi Patriarchae ordinationem citat canonem XIII synodi Lapetensis adversius Simoniacos..." (*ibid. p. 146*).

[48] Patrijarh Makedonije II (prvi patrijarh istog imena, sa prostora provincije Makedonije, bio je savremenik dukljanskog mitropolita Basusa i, po svemu sudeći, manihej, vladao je od kraja 351. do 27. januara 360. godine, godinu dana prije stupanja na tron imperatora Julijana - primj.) vladao je od jula 496. do 11. avgusta 511. godine kada je prognan imperijalnom odlukom. Za njegove vlade održana su dva sabora u Konstantinopolju koja su potvrdila akte monofizitskog patrijarha Akacija i imperatora Zenona, medju njima i "Henotikon". Čuven je Makedonijev drugi sabor u Konstantinopolju, održan 497-498. godine, koji je osudio sve odluke donijete na Vaseljenskom saboru u Halkidoniji, poništavajući i sve njegove osude, izuzev onih koje su se odnosile na Nestorija i Eutihija: "...Macedonius Constantinopolitanus episcopus synodo facta condemnat eos qui Chalcedonensis decreta synodi suscipiunt, & eos qui Nestoris & Eutychis descendunt..." (*ibid. p. 199-200*). Dobar dio nestorijanaca i pristalica Eutihijevog učenja u tom času bio je protiv stvaranja "nacionalne crkve Persije" - nakon ove osude prihvatili su odluke Konstantinopolja i sprovodili ih kao zakon, te je nestorijanska crkva sa patrijarhom postala "Crkva Persije", a eutihijansko (monofizitska)-nestorijanska "Crkva Jermenije".

baštini starih patrijarhata Antiohije, Aleksandrije i Akvileje. Na taj način Rim, pozivajući se na odluke Prvog i Drugog vaseljenskog sabora i obznanjujući da rehabilituje odluke sabora u Halkidoniji koje je poništio Konstantinopolj, stupa u otvoreni sukob sa monofizitima. Pontifikalna kancelarija zna da Teodorih Veliki i njegovi arijanci i helenofili, vazali Konstantinopolja i prijatelji cara Anastazija, neće napasti kuriju - Akacijev i Zenonov "Henotikon" garantovali su Rimu "slobodu vjere" koja je podrazumijevala donošenje sopstvenih kanonskih akata. Rim je odlučio da počne da traži pristalice za svoje odluke i da ih predlaže svima u hrišćanskom svijetu: pontifikalna kancelarija se u tom času pojavljuje kao politički lider namjeran da uspostavi ideološke okvire drugačije od monofizitskih, ne narušavajući stvoreno jedinstvo "Hrišćanskog rimskog carstva". Rim ne napada imperijalne kancelariju i administraciju, čak traži da zaštite legitimitet njegovih prava i potvrde ono šta garantuje "Henotikon" - kada to dobije, pontifeks je zadobio prvu pobjedu.

Dobivši podršku arhiepiskopa iz nekadašnja dva prijestona sjedišta Zapadnog rimskog carstva, Arla i Milana, papa Simahije (22. novembar 498 - 19. jul 514), dok pored njega u pontifikalnoj kancelariji sjedi od Konstantinopolja i Teodoriha Velikog izabrani drugi papa Laurencije (vladao u ime cara Anastazija u dva navrata: 498. godine, i od 501. do 505), obznanjuje početkom VI stoljeća svoju čuvenu "Odbranu pravila hrišćanstva" naslovljenu protiv odluka cara Anastazija, tačnije onih koje mu je ponudio, a car zdušno potpisao, patrijarh Makedonije[49]. U ovoj se poslanici hrišćanskom svijetu papa zgražava nad politikom imperatora Anastazija i Teodoriha Velikog, koji zajednički štite paganstvo i jeresi, ne dozvoljavajući pontifikalnoj kancelariji da objavi sopstvene sinodske odluke; papa Simahije, dok njegov protivnik na tronu pontifeksa Laurencije to mirno posmatra, svoj bijes najviše usmjerava na Ilirikum, na provincije skitskog-sarmatskog kraljevstva, Makedoniju, Dakiju, Prevalitanu i Dalmaciju koje, podržavajući manihejstvo, omogućavaju da se održi gnosticizam, ne dozvoljavajući kanonskoj crkvi, čak ni konstantinopoljskoj, da preuzme bilo koji od važnijih poslova u administraciji. Papa uočava, bijesan zato što je kanonsko hrišćanstvo očito nemoćno da se institucionalizuje kao vlast, da je "Henotikon" omogućio da se stvori čvrsta sprega izmedju monofizita - eutihijanaca i maniheja, koja ne dozvoljava kuriji da povede ma i najmanju aktivnost u pokušaju da dio visokih gotskih funkcionera prevede u zvanično, rimsko, hrišćanstvo[50]. To ukazuje da Goti i Sloveni na Italikumu uspostavljaju jedinstvenu polupagansku državu, vazala Konstantinopolja, koja počinje da institucionalizuje poseban oblik hrišćanstva koji će kanonom udovoljiti arijanizmu i manihejstvu - sa konstantinopoljskim "antipapom" Laurencijem na tronu, čiji legitimitet priznaju Vizantija i Goti, rimski pontifeks nema priliku da se pojavi kao politički lider na Apeninima.

Suočavajući se sa opasnošću koja se nadvila nad pontifikalnom kancelarijom, papa Simahije odlučuje da sazove novi rimski sabor, na koji poziva i sve episkope Istoka, kojima je nakon svoje "Apologije protiv cara Anastazija" uputio poslanicu tražeći podršku i pomoć -

[49] "Apologetica adversus Anastasii Imperatoris libelum famosum", (*ibid. p. 213-217*).

[50] Papa se sa užasom obraća Anastaziju pitajući ga da li je on pontifeks-manihej, jer to ne može da prihvati - mora jedino da prihvati da bude eutihijanac-monofizit jer je to carski zakon: "...Dicis esse me Manichaeum. Numquid ego Eutychianus sum, već Eutychianum defendo: quorum furor maxime Manichaeorum sussragator errori. Roma mihi testis est, & scrinia testimoniu perhibent, utrum a fide catholica, quam in sede beati apostoli Petri veniens ex paganisme suscepi, aliqua ex parte deviaverim..." (*ibid. p. 214*).

pošto ne može gotski arijanizam, pontifeks namjerava da suzbije slovensko manihejstvo. Sloveni sa Ilirikuma ulaze u otvoreni sukob sa pontifikalnom kancelarijom - koji će se nastaviti u narednim stoljećima. Papa Simahije, sa malobrojnim pristalicama na dvoru Teodoriha Velikog, koji kao i imperator Anastazije, uživa u zabavi koju "priredjuju" sporovi nemoćnog pontifeksa sa crkvama Istoka, bira Slovene za neprijatelje po vjeri, sa nadom da će tokom vremena nastati jaz izmedju maniheja i arijanaca, i da će kroz sporove početi da se ruši jedinstvo Gota i Slovena. Kada imperator Anastazije, na nagovor patrijaraha Antiohije, Aleksandrije i Jerusalima, naredi da "konstantinopoljski papa" Laurencije zaprijeti da će u potpunosti preuzeti tron pontifeksa i da neće dozvoliti da se ijedan rimski prvosveštenik bira bez saglasnosti Konstantinopolja - Simahije gubi bitku. Na zahtjev Teodoriha Velikog, koji želi da udovolji pristalicama svoje majke, privržene pontifeksu, na sabor u Rim pozivaju se svi episkopi Istoka, medju njima i manihejski sa Ilirikuma, iz Makedonije, i vrhovni administrator balkanskim provincijama južno od Save i Dunava, dukljanski mitropolit Evander. Cilj je - stvoriti slogu na gotskom dvoru, jer kraljica-majka ulazi u sporove sa Teodorihovim ovlašćenicima, odreda arijancima. Papa Simahije i njegova kancelarija ne mogu da se odupru organizovanoj i usaglašenoj političkoj akciji Konstantinopolja i Gota; na saboru u Rimu 503. godine, na kome učestvuje Evander, nema ni riječi o manihejstvu, i pojam Božanski Sin (Isus Hrist) pojavljuje se samo jednom, na kraju zasijedanja, u aklamativnom uzviku koji označava kraj okupljanja. Gotski arijanizam i slovensko manihejstvo, ispostavilo se, isuviše su moćni da bi se dozvolilo bilo kakvo narušavanje pravila koje su utvrdili "Henotikon" i monofiziti.

Dukljanski mitropolit Evander, u dubokoj starosti, predvodi na saboru u Rimu izabrane episkope sa Ilirikuma medju kojima su i Leucius iz Apolonije, Venerius iz Pule, Petar iz Dardanije, episkop Albanije i Teodor iz Herakleje - Evander se na ovom skupu, po listama poznatim iz arhiva Dionisija Malog, potpisuje kao arhiepiskop Diopolisa ("Božjeg grada"), što je bio antički paganski naziv Diokleje, najvjerovatnije jednog od kultnih sjedišta za sada nepoznatog "helenizovanog" skitsko-sarmatsko-slovenskog božanstva koje je pripadalo "bogovima svjetlosti" kakvi su bili Apolon Feb i Mitra. U Evandrovoj pratnji, uz Petra iz Dardanije (tako se nazivala Ulpijana), nalaze i dva episkopa koji predstavljaju moćne slovenske zajednice sa Ilirikuma - Valerijan predstavnik Bosne (Valerianus Bossionensis) i Maksim predstavnik zajednice Zete (Maximus Zetilonensis). Ovom saboru prethodio je niz rimskih okupljanja, na Teodorihov ili Anastazijev zahtjev; za vrijeme konzulovanja Paulina, oko datuma održavanja prvog od ovih saborskih skupova istraživači se još spore (ne prije 500. godine), kao predstavnik Ilirikuma, jedne od slovenskih "basileja", pojavljuje se episkop Travunije (Laurentius Episcopus Ecclesiae Trebensis) - uz njega su predstavnici avarskih naroda Kumana (Coelius Misenus Eiscopus civitatis Cumanae), Pi(n)cinata (Valentinus Episcopus Ecclesiae Amiterninae pro Romano Episcopo Ecclesiae Picinansium) i najvjerovatnije još jednog od avarskih naroda, Albana (Lampadius Episcopus Ecclesiae urbis Albensis)[51], koji se kasnije pojavljuje i u Evandrovoj pratnji. To znači da su u tom času pod Evandrovom jurisdikcijom sve "slovenske provincije" Ilirikuma, po svemu sudeći episkopi su zastupnici Kraljevstva Slovena, a na saboru se pojavljuju i predstavnici Antiohijskog patrijarhata i Dukljine "mitropolije-gospodarice" Laodikeje - gotsko-slovenski, arijansko-

[51] *Mansi, vol. VIII, col. 234-235.*

manihejski savez u toj je mjeri moćan da pristalice pontifikalne kancelarije ne mogu da preduzmu nikakvu akciju. Dukljanski mitropolit strada u nekom od zakulisnih obračuna odmah nakon završetka skupa, najvjerovatnije od ruku pristalica Teodorihove majke - to će prinuditi gotskog kralja i "konstantinopoljskog papu" Laurencija da nekoliko mjeseci nakon ovog sabora sazovu novi, šesti Rimski, na kome neće prisustvovati nijedno crkveno lice sa Ilirikuma, a koji će prinuditi Simahija da povuče sve optužbe protiv monofi-zita. Na Italikumu i Ilirikumu je uspostavljeno apsolutno vjersko saglasje: Teodorih počinje obračun sa papskim pristalicama na svom dvoru, a Konstantinopolj mu prepušta sva prava na vodjenje politike na Italikumu; u znak podrške, ubijedjena da je slomljen otpor pontifi-kalne kancelarije, imperijalna administracija će dvije godine kasnije povući svog "papu" Laurencija[52]*. Početak vladavina Anastazijevog nasljednika imperatora Justina označiće, 518. godine, povratak kanonskom hrišćanstvu i epohu "renesanse" u odnosima izmedju Konstantinopolja i Rima. Sa Justinovim stupanjem na imperijalni tron 10. jula počinju aktivnosti na usaglašavanju "pitanja vjere"; monofiziti, do tog časa vodeća snaga imperije, dobijaju protivnika - imperatora koji želi da vlada kao gospodar carstva i koji u crkvi vidi samo jednu od poluga svoje moći, više ideološku nego političku. Justin smatra da su stubovi jedinstva imperije administracija i vojska, ne i crkva: sveštenici i monasi moraju da služe državi, da se podredjuju vlasti, on je prvi imperator koji će pokušati da uticaj crkve ograniči samo na pitanja vjere, tražeći od nje da i dalje, ali pod paskom civilnih i vojnih nadredjenih, obavlja sve poslove vezane za administriranje u provincijama. Time je okončana prva epoha*

[52] "Uprkos svemu, religijske razlike izmedju Ostrogota i Rimljana dovodile su lako do medjusobnih uvreda; Teodorih je o tome morao da vodi računa pošto je smotreno iskazivao svoje ograde u odnosu na poznavanje religijskih pitanja, i saglasio se da interveniše u raspravi koju je izazvao istovremeni izbor Simahija i Laurencija za pontifikalnog suverena..." (*X. Le Bachelet, op. cit. p. 1857*). Dokumenti vezani za Laurencija, kome je poslanice upućivao oko 495. godine papa Gelazije, tom korpusu pripada i nekoliko poslanica upućenih episkopima Dardanije, posredno ukazuju da je arhiepiskop Ohrida bio od strane imperatora Anastazija imenovan za "konstantinopoljskog papu". Ohridski arhiepiskop Laurencije, zamjenik Evandrov, ovu pretpostavku do sada nijesu potvrdila istraživanja, kao povjerenik imperijalne kancelarije u Rimu, ukoliko je zaista o njemu riječ, a, po svemu sudeći jeste, imao je zadatak da ne dozvoli da se religijskim sporovima naruši gotsko-slovensko, arijansko-manihejsko, jedinstvo. Na tronu rimskog pontifeksa on je štitio prava nekadašnjeg "vikarijata Italije" koji je prijestonicu imao u Duklji, nakon gašenja papskog vikarijalnog zastupništva u Solunu. Ova odluka konstantinopoljskog dvora imala je dalekosežni strateški značaj - moć Duklje, Ohrida i Skadra trebalo je da obezbijedi, i obezbjedjivala je, vjersko-ideološko jedinstvo dva "nacionalna limesa", gotskog i slovenskog, i predstavljala stalnu prijetnju Rimu da će Italikum, ponovo, kao dva vijeka ranije, potpuno prisajediniti Ilirikumu. To bi značilo, pošto su Goti i Vandali arijanci već dobili svog patrijarha u Africi, da će Goti i Sloveni na Italikumu, u ime kanonskog i imperijalnog prava, birati "apeninskog patrijarha". Dalje, to je značilo da pontifikalna kancelarija dobija konkurenta, maniheja ili arijanca, što je značilo potpuno podložništvo Konstantinopolju i poništavanje odredbi donesenih na saboru u Sardici, ili, čak, da papu, kao "patrijarha Rima", biraju Goti uz dogovor sa Slovenima. Posljedica svega bila bi - polako gašenje kanonskog hrišćanstva, uspostavljanje monofizitske doktrine kao vladajuće i prihvatanje da je "Henotikon" jedini pravi zakon hrišćanskog svijeta. Na Teodorihovo traženje, uz saglasnost Antiohije, Aleksandrije i Akvileje, došlo je do opoziva Laurencija. Time je za Rim, ali i pristalice kanonskog hrišćanstva, otklonjena najveća prijetnja. U takvom "rasporedu" prilika i okolnosti, realna je mogućnost da je dukljanski primas Evander ubijen u sukobu izmedju ohridskog arhiepiskopa Laurencija kao "konstantinopoljskog pape" i Simahijevih pristalica. Uklanjanje Evandra imalo je za posljedicu da je Konstantinopolj bio prinudjen, dvije godine kasnije, da iz pontifikalne kancelarije povuče Laurencija. Time je otklonjena prijetnja - stvaranje zajedničke "gotsko-slovenske crkve", po uzoru na onu koja je upravo nastajala u Jermeniji. To je označilo kraj tenzijama koje su već počele da izazivaju Teodorihov gnjev.

vladavine monofizita[53]. Justin odmah objelodanjuje da se moraju poštovati odluke vaseljenskih sabora i da je "Henotikon" samo politički a ne i pravno-konstitutivni akt imperije, a to će već 518-519. godine dovesti do radikalne promjene u odnosu snaga izmedju monofizita i kanonske crkve.

Vojislav D. Nikčević

[53] "Sa Justinovim dolaskom na carski konstantinopoljski tron i njegovim ediktima protiv jeresi, simpatije koje je ovaj pravoslavni (ortodoksni) imperator stekao medju Rimljanima (pristalicama kanonskog hrišćanstva - primj.) razdraživale su malo-pomalo najvećeg arijanskog monarha (Teodoriha Velikog - primj.) i završile su se sa promjenom njegovog raspoloženja prema katolicima. Podozrenja i nepovjerenje naveli su ga na preduzimanje krvavih mjera: Boecije i njegov tast Simahije osudjeni su na smrt; papa Jovan I koji nije htio da udovolji ostrogotskom kralju i da bude u jednom poslanstvu na Istok, po njegovoj volji, bačen je u tamnicu gdje je i umro. Naslijedio ga je Feliks, koji je dijelom bio izbor i samih Rimljana. Otvoreni rat je objavljen čim je Teodorih preminuo - 30. avgusta 526. godine..." (*ibid. p. 1857*).

Duklja i Prevalitana od Teodosija II do Justina I

Oko 400. godine: Konstantinopoljski patrijarh Jovan Hrisostom o svetosti dukljanskog mitropolita Basusa (?)[54]

Uvodna napomena za homiliju Sv. Basusu od Svetog Jovana Hrisostoma

Komemorativni govor o strahu posvećen Sv. Basusu.
Iz ovih riječi učite od mene jer sam blag i ponizan u srcu

1. Iako se ka vama, po običaju, prosulo obilje govora, i kako sadašnjih tako i prethodnih sveštenika i doktora obilna duhovna trpeza vam je ponuđena, što umanjuje značaj naše besjede, a osobito zbog dugotrajne bolesti i slabosti glasa prepušteni smo brizi naših nasljednika, o Hristovi ljubljeni slušaoci. No budući da smo pozvani da održimo govor, obuzeti nezasitom ljubavlju prema svetim besjedama, hajde da izložimo ono što dolikuje i priliči trenutku, milošću Spasiteljevom, a potpomognuti vašom čestitošću. I za nas koji besjedimo i za vas koji slušate mislim da je prihvatljivije da uporedite ono što je za vas razumom i duhom bolje i korisnije. I sveti i slavni mučenik i episkop Basus, zbog koga se danas okupio ovaj sveti skup, osvaja nagradama koje je zaslužio u svojim borbama, a ne skupljanjem niti plaćanjem naših pohvala, već za nas kako je uobičajeno Gospodu molitve upućuje. Stoga više vrijedi onaj koji se mučenički bori za slobodu govorenja i neka je darivan vijencem besmrtnosti, što je Hrist pripremio vjernicima. Obilni su, kao što svjedoči Apostol Božji darovi, što je nekada podijelio nagrade mučenika onima koji ga iskreno zazivaju, pa i sada, osobito kada treba slaviti godišnjicu na onaj strah i da hvalimo Boga zbog ovih užasnih prijetnji, milostivi i milosrdni gnijev Boga nas poziva. Vidjeli smo, uistinu, bijes iz koga je dobrota zablistala, kada nas odasvud opsijeda strah od zemljotresa, kad smo spazili kako je sva bića i tlo velikim potresom uzdrmao, a Spasitelj nije zaboravio svoje milosrđe, kad gorki kraj očekujemo, kad naše ognjište posmatramo kao buduće grobnice, kad sputani ne nalazimo nikakvo mjesto ni način za bjekstvo, kad dođe podne a mi ne znamo da li ćemo dočekati veče, kad nam još uz to izvana mač prijeti i dobrotvornost se odvažno nosi sa molitvama, kad jednim glasom narod kliče: "Bože, sažali se". I Gospod se sažalio; jer on samom promišlju pokreće, a rukom je posjeo držćuće stvorenje. Zašto ne bih sve ovo ukratko izložio? U ono vrijeme, da nam nije pomogao Gospod Savaot, naša duša bi obitavala u paklu (Psalmi, 93.17) Koga ne određuje veličina milosrđa Spasiteljevog? Koje duše ne pobuđuje na zahvalnost ono što se tada dogodilo, kao i ono što se tada slučajno a potom i sada i kasnije nama dogodilo? Temelje zemlje je pokrenuo, hramove u temelje pogodio, kuće bacio kao da bijahu na morskim talasima lađe natovarene. Samo je pokazao oči sudije i svi smo bili pokrenuti, kao da se obrćemo po sred vode.

Koji plod treba pokupiti iz gibanja zemlje - Veliki bijaše strah, a u mnogim djelovima milosrđe je veće od straha. Kad je pokrenuo biće, nije ga razorio; kad je sve potresao nije samo izjednačio niti cijelom ljepotom bića zemlju ogolio: kuće je potresao samo da nas opomene, ali nije htio da osjetimo ukus razaranja. Tolika je pučina sažaljenja njegovog prema nama. Ali samim tim što je udario stubove zemlje, tim samim je pokazao da brine o nama i da je pun sažaljenja, jer je vidio da smo prestupnici i da ga ljutimo, vidio je da volimo pljačke: vidio je da

[54] *J. P. Migne: "Patrologiae graecae tomus I", Paris 1862, p. 719*.

S. JOANNIS CHRYSOSTOMI

—

MONITUM

Non paucas peregrinitatis notas in hac homilia deprehendimus. Stylus omnino diversus; illa Chrysostomi inventio, qua cæteris præcellit scriptoribus, hic non comparet. Ratio compellandi auditores, nempe φιλόχριστοι, quam hic usurpat, in germanis Chrysostomi operibus vix reperiatur. Non immerito igitur et Combefisius, qui hanc concionem, quasi nondum emissam publicavit anno 1656, tametsi ea emissa fuerat in Editione Chrysostomi Operum Parisina, anno 1636, eam licet Chrysostomi nomine cederit, alii adscribi posse auctori censuit. Parem circa illam exhibet scrupulum Tillemontius. Certe cum,

IN COMMEMORATIONEM S. BASSI. HABITUS EST SERMO DE TIMORE, ET DE VERBIS ILLIS, DISCITE A ME QUIA MITIS SUM, ET HUMILIS CORDE (*a*).

1. Nos quidem par erat, postquam in vos tantus de more fons orationis effusus est, et cum hoc tempore, atque a præcedentibus sacerdotibus ac doctoribus copiosa vobis spiritualis est instructa mensa, paupercolas nostrorum verborum stillas reprimere, cum præsertim diuturna corporis ægritudine, ac vocis imbecillitate, atque adeo curis sibi succedentibus præpediti simus, o Christi amantes auditores; sed quoniam inexplebili concionum sacrarum amore correpti nos ad dicendum invitatis, age Salvatoris gratia bene juvante paucis probitati vestræ, quæ tempori quadrent et conveniant, apponamus. Hoc enim et nobis qui dicimus, et vobis qui auditis aptius est, opinor, qui ratione ac mente vobis quæ meliora sunt et utilia comparatis. Ac sanctus quidem et celebris martyr et episcopus Bassus, qui sacrum nobis hunc conventum hodie congregavit, iis præmiis, quæ suis promeruit certaminibus, jam potitur, nec ulla nostrarum laudum collatione vel pensione nunc indiget, sed pro nobis, ut solet, ad Dominum preces fundit, utpote qui propter agonem martyrii loquendi libertate gratiaque plurimum valeat, et immortalitatis corona donatus sit, quam etiam Christus fidelibus præparavit. Copiosa sunt enim, ut testatur apostolus, Dei dona, qui et olim martyrum munera iis, qui sincere ipsum invocant, dilargitus est, et nunc præcipue cum annua paulo post memoria timoris illius celebranda sit, et ad Deum laudandum ob terribiles illas minas benigna et misericors ira Dei nos provocet. Vidimus enim revera furorem, ex quo benignitas coruscabat, cum nos undique timor terræ motus obsideret, cum creaturas omnes concuti cerneremus, ac pavimentum magno impetu quassari, Salvator autem miserationum suarum nequaquam obliviscereturcum acerbum interitum exspectaremus, cum nostras ædes continuo sepulcra nostra futuras putaremus, cum agitatione detenti locum modumve perfugii nullum reperiremus, cum ad medium diei pervenientes nequaquam viseros nos vesperam sperarenmus, cum sursum [1] appensus gladius immineret, ac deorsum beneficentia se cum precibus strenue gereret, cum una voce populi, Domine miserere, clamarent, et Dominus miserationibus flecteretur: qui enim intuitu solo commovet, manu trementem creaturam sedavit. Cur non paucis ista complector? quo tempore, nisi Dominus Sabaoth adjuvisset nos, paulo minus habitasset in inferno anima nostra (*Psal.* 93. 17). Quem enim non stupore defigit magnitudo mi-

(*a*) Collata cum mendis scatent. Mss. Regio 1977, et Colbert. 3038, qui

[1] Sic Mss. Editi vero, *extrinsecus*.

kuću kući pripajamo i njivu njivi prisajedinjujemo, da bi bližnjem što god odnijeli i vidio je da uopšte ne žalimo siročad, niti da na sudu udovice branimo: vidio je da učitelji rade suprotno od onoga što podučavaju. Vidio je na bučnim pozorišnim predstavama kako učenici osuđuju crkveni red i sramotnim ponašanjem sklad vrijeđaju: vidio je život u nevaljalstvu i zavisti, vidio je prevaru koja ide pod ruku sa zavišću, vidio je zastore prevare kao da potapaju brodove, vidio je ubistva sa predumišljajem, vidio koliko možemo da nanesemo nepravdu, vidio je kako milost trpi brodolom i kako se prevara u ovom moru života drži na pravcu kojim je vodjena, vidio je kako se odstupa od istine, a drži se laži; napokon, da jednom riječju kažem, vidio je da se radije služi idolima nego Bogu, i tako uzdrhtalu zemlju nam je uklonio kao pedagoga dječaka i blagim majkama pružio šibe, što često svog sina koji zavisi od sise i plače hoće da odvikne od ove navike, te malu kolijevku snažno ljulja, ali ne da bi povrijedila bebu već da bi je uplašila. Tako radi i Gospod svega univerzuma, koji upravlja svijetom, i udara ga ali ne da ga preobrati, već da preokrene k spasenju one koji se drsko ophode.

2. I zaista niko ne može osporiti da Gospoda poredimo sa blagom majkom, kad je upravo u Jevanđeljima samog sebe Gospod sa kokoškom uporedio, govoreći: "Jerusalime, Jerusalime, koji ubijaš proroke i kamenuješ one koji su ti poslani, koliko puta sam htio da okupim tvoje sinove kao što kokoška okuplja piliće svoje, a vi ne htjedoste" (Matej, 23.37). Dakle, milostivi Bog je pokrenuo zemlju **nedionika** duše da iznova prizove nadarenu dušu od neuređenih potresa: zaprijetio je propašću tjelesnog, da bi se sačuvali od propasti duše. Vidiš, o pobožni hrišćanine, koliko je milosrđe Spasiteljevo prema nama? Vidiš kako sažaljenje prevazilazi zlovolju? I to nije čudno: I sada je takođe blag i dobrostiv Gospod naš, kao i obično zabrinut za naše spasenje, i jasnim glasom progovara u Jevanđeljima, kako nam je malo prije pročitano: "Dođite, učite od mene, jer sam blag i ponizan u srcu." (Matej, 11.29) O, koliko je praštanje Tvorca, a opet se onaj kome je oprošteno ne boji. Dođite, učite od mene, kad bude došao Gospod slugama kojima utjeha treba, koji bijahu posrnuli. Tako se odnosi prema nama Hrist, obznanjuje dokaz milosrđa i onda kad treba kazniti grešnika, kad treba uništiti svaki posao onih koji su ga ljutili, i onda se blagim riječima krivcima obraća: "Dođite, učite od mene, jer sam blag i ponizan u srcu". Bog je ponizan, a čovjek je ohol: sudija je blag, a krivac ohol: ponizan glas graditelj šalje i kao kralj govori: "Dođite, učite od mene, jer sam blag i ponizan u srcu." Nijesu vas ubijedili događaji koji su prethodili, nijesu vas molbama skolili događaji koji su slijedili, ni ono što se malo prije dogodilo: kako tada tako i sada, kad je pokrenuo biće ponovo je potvrdio svoje milosrđe: "Dođite", dakle, "učite od mene, jer sam blag i ponizan u srcu." Ne nosi kamdžiju da njome bičuje, već prirodu koja liječi.

Zašto je Hrist blag i ponizan u riječima - Dođite i vidite neuništivu dobrotu. Ko ne voli onoga koji ne bičuje? Ko se ne čudi sudiji koji moli krivca? Svakako da te zadivljuje poniznost riječi: tvorac sam i svoj posao volim, kovač sam i štedim onoga koga sam sakovao. Ako se poslužim vrhovnim pravom mog dostojanstva, nikako neću osloboditi ljudsku prirodu koja posrće, i neće se oporaviti onaj koga muči neizlječiva bolest, ako mu ne pružim ljekove koji ublažavaju bol. Ako blagonaklono i humano ne budem postupao, umrijeće: ako samo budem prijetio, propašće. Stoga, zbog dobrote mećem melem na rane bolesnika. Iz sažaljenja se ponižavam da posrnulog uspravim. Poginulog i odbačenog ne odvraća od pada onaj koji stoji, osim ako mu ruku i sam ne pruži. "Dođite, učite od mene, jer sam blag i ponizan u srcu". Ne izgovaram prazne riječi, već sam vas podučio o događajima; "jer sam blag i ponizan u srcu" -

sericordiæ Salvatoris? quos animos ad gratias agendas non incitant quæ tunc acciderunt, neque solum quæ tum temporis, sed etiam quæ deinde ac paulo ante nobis occurrerunt? Terræ firmamenta commovit, ædium fundamenta concussit, domus tamquam onerariæ naves in maris fluctibus jactabantur, judiciales oculos tantum ostendit, et perinde ac si mediis in aquis versaremur, agitabamur omnes.

Ex terræ motu quis fructus sit colligendus. — Multus erat timor, ac multis partibus copiosior est timore misericordia. Cum enim creaturam agitaret, non evertit; cum universa concuteret, non solo æquavit, neque tota creaturarum pulchritudine terram nudavit: sola tecta concussit, ut hoc pacto solum admoneremur, at interitus ne gustum quidem nos voluit delibare. Tantum ejus in nos commiserationis est pelagus. Sed et quod terræ columnas concusserit, hoc ipso de nobis sollicitum ac misericordem se prodidit. Vidit enim prævaricatores nos esse, atque irritare illum solere, vidit rapinas adamare: vidit nos domum domui jungere, et agrum cum agro copulare, ut proximo quidpiam auferamus: vidit orphanorum nequaquam misereri, neque judicio viduarum operam dare: vidit a doctoribus contraria fieri eorum, quæ facienda dicebant: vidit turbidis theatrorum spectaculis addictos discipulos, ecclesiasticum ordinem ac concinnitatem probro afficere: vidit in nequitia et invidia vivere, vidit fraudem cum invidia copulare, vidit simulationis procellas simpliciores tamquam navigia submergere, vidit animi proposito necare, vidit quantum possumus injuriam inferre, vidit naufragium pati caritatem, fraudem vero in hoc vitæ pelago navigationis secundum cursum tenere, vidit a veritate resilire, atque mendacio adhærere; denique ut uno verbo dicam, vidit mammonæ potius quam Domino servire, sicque terram trementem nobis tamquam pædagogum pueris admovit, et indulgentis matris viscera exhibuit, quæ sæpenumero pendentem ab uberibus filium suum ac plorantem ab illa volens abducere consuetudine, parvum illum lectulum vehementer concutit, non ut stupere perculsat infantem, sed ut terreat: sic nimirum et Dominus universorum, qui terrarum orbem manu gestat, illum concutit, non ut evertat, sed ut eos qui insolenter se gerunt, ad salutem convertat.

2. Neque vero quisquam reprehendat, quod cum indulgente matre Dominum comparaverimus, quandoquidem in Evangeliis seipsum Dominus ipse cum gallina contulit dicens: *Jerusalem, Jerusalem, quæ occidis prophetas, et lapidas eos, qui ad te missi sunt, quoties volui congregare filios tuos quemadmodum gallina congregat pullos suos, et noluisti* (*Matth.* 23. 37)? Terram igitur expertem animæ benignus Deus commovit, ut eam quæ anima prædita est, ab inordinatis motibus revocaret: carnis interitum comminatus est, ut nobis ab animæ exitio caveamus. Vides, o pie Christiane, quanta sit Creatoris erga nos misericordia? vides benignitatem ex comminationibus effulgere? vides miserationem prævenire indignationem? vides sententiam bonitate superari? Neque id sane mirum: ipse nunc etiam mitis ac benignus est Dominus noster, more solito de salute nostra sollicitus, qui clara voce clamat in Evangeliis, ut paulo ante nobis legebatur: *Venite, discite a me, quia mitis sum, et humilis corde* (*Matth.* 11. 29). O quanta Creatoris est demissio! nec tamen creatura reveretur. Venite, discite a me, quando advenerit Dominus ad servos, qui prælapsi fuerant, consolandos. Ita se gerit erga nos Christus, misericordiæ specimen edit, cum peccatorem puniri oporteret cum eorum genus omne delere, qui ipsum irritaverant, mansuetis reos verbis alloquitur: *Venite, discite a me, quia mitis sum, et humilis corde.* Deus humilis est, et homo sublimis: mansuetus est judex, et reus superbus: humilem artifex vocem mittit, et lutum quasi rex quispiam loquitur. *Venite, discite a me, quia mitis sum, et humilis corde.* Non flexerunt vos quæ præcesserunt, non exorarunt vos quæ deinde, quæque paulo ante acciderunt: quemadmodum tunc, nunc etiam creaturam cum commovisset, rursus eam misericordia usus firmavit: *Venite* igitur, *discite a me, quia mitis sum, et humilis corde.* Non flagellum gestat, quo verberet, sed naturam, qua medeatur.

Cur mitis sit et humilis in verbis Christus. — Venite atque ineffabilem benignitatem videte. Quis herum minime verberantem non diligit? quis judicem reo supplicantem non miratur? Omnino verborum humilitas te in admirationem traducit: opifex sum, et opus meum diligo; faber sum, et ei parco, quem fabricatus sum. Si meæ dignitatis jure summo utar, collapsam naturam humanam minime liberabo, et immedicabili morbo laboranti nisi lenia medicamenta adhibeam, convalescere illa minime poterit: nisi benigne atque humaniter tractem, necatur: si minas solum intentem, interimitur. Idcirco jacenti emplastra lenitatis appono: plurimum ex commiseratione me submitto, ut eam lapsam erigam. Jacentem et abjectum a lapsu non excitat ille qui stat, nisi manum et ipse demittat. *Venite, discite a me, quia mitis sum, et humilis corde.* Non ad ostentationem verba profero, rerum experientiam vobis exhibui; *Quia mitis sum, et humilis corde*, ex eo statu collige, in quem devenisse me vides. Formam intuere meam, et quæ sit dignitas mea, cum animo tuo reputa, meque adora, quod tua causa me demiserim. Cogita unde profectus sim, et quo in loco tecum colloquar: cum mihi cælum sedes esset, nunc te alloquens versor in terris: sursum glorificor, et ut longanimis non irascor, *Quia mitis sum, et humilis corde.* Nisi mitis essem Regis filius, matrem servam non elegissem: nisi mitis essem, invisibilis et visibilis substantiæ opifex, peregre ad vos non venissem: nisi mitis essem, involutus fasciis non fuissem, qui sæculorum sum pater: nisi humilis essem, paupertatem præsepis non subiissem, qui creaturæ possideo divitias universæ: nisi mitis essem, non cum jumentis versarer is, quem neque Cherubim possunt intueri: nisi mitis essem, numquam ego qui exspuendo cæcis lumen infundo, ab improborum labiis consputus essem: nisi mitis essem, numquam ego, qui servos manumitto, servilem alapam tolerassem: nisi

iz tog stava uči od mene. Posmatraj moj oblik i ono što je moje dostojanstvo, razmišljaj o tome i mene obožavaj, jer sam se zbog tebe spustio na zemlju. Pomisli odakle sam došao, i gdje ću sa tobom razgovarati: jer je meni stolica na nebu, sada se nalazim na zemlji, i razgovaram sa tobom: na visinama je slava moja, a pošto sam velikodušan ne srdim se "jer sam blag i ponizan u srcu." Da nijesam blag sin Kraljev, ne bih izabrao robinju za majku: da nijesam blag, kao tvorac nevidljive i vidljive supstance, u tuđinu kod vas ne bih došao: da nijesam blag ne bih bio obavijen povojima, ja koji sam otac eona: da nijesam ponizan ne bih podnosio siromaštvo u štali, ja koji posjedujem bogatstvo svega stvorenog: da nijesam blag ne bih se družio sa volovima, ja koga ni heruvimi ne mogu opaziti: da nijesam blag, nikada ne bih bio pljuvan usnama nečasnih, ja koji slijepima svjetlost donosim. Da nijesam blag nikada ja, koji otpuštam robove, ne bih podnosio ropske ćuške: da nijesam blag ne bih podmetnuo svoja leđa bičevanju za mankipije. Ali zašto ja, što je važnije, ne govorim o tome? Da nijesam blag ne bih preuzeo na sebe dug smrti u ime onih koji moraju da ga otplate, ali ne i ja, ja koji ništa ne moram. A upravo sam ga ja isplatio da izbrojim molitve za one koji borave u svijetu mrtvih. Jer ja nijesam samo Kralj živih, već i Gospodar mrtvih. Stoga sam stupio na put oba gospodarstva. Pojavio sam se kao čovjek, stvoren sam i umro sam za kratko vrijeme, da svima koji bijahu pod zemljom udijelim dar moje čistote. "Dođite, učite od mene, jer sam blag i ponizan u srcu." S namjerom, ne po prirodi je moja malenkost: nijesam nedodirljiv zbog supstance, već zbog uma koji se ka svemu prostire. "Dođite, učite od mene, jer sam blag i ponizan u srcu," ne u dostojanstvu. Skroman sam, ako posmatraš naum a ne silu: prema anđelima sam strašan zbog sile, prema ljudima sam ponizan namjerno. "Dođite, učite od mene, jer sam blag i ponizan u srcu." Ne govorim zato što postojim, već govorim kako mom milosrđu dolikuje. Mnogo mi je draža krotkost nego moć. Ja sam kralj koji te nagovara: silan sam u velikoj vrlini, ali ne želim da sila koja mi je pri ruci tvoju slabost plaši. Ne kažem: Dođite, učite od mene, jer sam Gospod, ja koji vladam stvorovima, koji se brinem za zemlju i činim da drhti, koji nebo mjerim dlanom i zemlju držim u šaci (Isaija 40.12), već "Dođite, učite od mene, jer sam blag i ponizan u srcu." Tako sam blag: pogriješio si, a mene su bičevali kamdžijama; tako sam ponizan: došao sam da onima, koji su bili pritisnuti ropstvom, donesem slobodu, a oni su mene, oslobodioca, ćotecima ubili i razapeli na krst, oni isti koji bijahu pritisnuti ropstvom, a ja sam nakon toga svog Oca za njih molio govoreći: Oče oprosti im jer ne znaju što čine (Luka, 23.34) "Dođite", dakle, "učite od mene, jer sam blag i ponizan u srcu." Dođite, molim i preklinjem, ne stidim se da molim. Radujem se da molim svoje sluge, da ne bih bio prinuđen da ih kažnjavam. Dođite, učite se od mene krotkosti, bolje nego da budete svjedoci strašne sile: dođite, jer sada liječim, a kasnije ću svoditi račune; sada štedim, kasnije ću suditi; sad sam milosrdan, kasnije ću biti pravedni sudija. "Dođite, učite od mene, jer sam blag i ponizan u srcu." Ili poštujte krotkost ili se bojte sile. Dođite, nađite lik moj u ispovijesti; naravno, vremenom je razlučena ta krotkost moja.

3. Drugi strašni dolazak Hristov - Samo na ovaj sadašnji život se odnosi, da pokažem primjer moje velikodušnosti. Doći će čas kada će vrata moje krotkosti biti zatvorena: doći će vrijeme kada neće biti ni od kakve koristi suze koje liju grešnici: doći će vrijeme kada će svuda zveka truba označiti moj drugi dolazak, kad će anđeli proputovati cijelu zemlju i povesti na sud mnoge hiljade: kad će biti podignut moj tribunal i nad višnjim silama dovezen stupiću: kad će principat i moći onoga koji dolazi okružiti svaku stranu: kad će cijeli svijet osvijetliti baklje mog kraljevstva: kad će se otvoriti knjige o onome što je svako činio u životu:

mitis essem, dorsum meum ad flagella pro mancipiis sustinenda non præbuissem. Sed cur ego, quod majus est, non profero? nisi mitis essem, cum alii pati deberent, non utique ego qui nihil debebam, mortis pro illis debitum exsolvissem. Ego vero exsolvi, ut pro illis qui deorsum apud inferos detinebantur, mulctam supplicii numerarem. Non enim vivorum tantum Rex sum, sed etiam Dominus mortuorum. Propterea viam utramque dispensationis insistens veni. Homo apparui, factus sum et ad modicum tempus mortuus, ut omnibus etiam qui sub terra erant, incorruptionis meæ donum impertirem. *Venite, discite a me, quia mitis sum, et humilis corde.* Ab animi proposito, non a natura est vilitas mea : inaccessibili substantia præditus sum, sed mente, quæ se ad omnes extendit. *Venite, discite a me, quia mitis sum, et humilis corde*, non dignitate. Modicus sum, si spectes animi propositum, non si potentiam : angelis terribilis sum propter potentiam, hominibus propter animi propositum sum humilis. *Venite, discite a me, quia mitis sum, et humilis corde.* Non pro naturæ meæ conditione loquor, sed prout misericordiam meam decet, verba facio. Multo mihi carior est mansuetudo quam potestas. Rex sum ego, qui te alloquor : magna quidem virtute polleo, sed nolo potentia, quæ mihi suppetit, tuam imbecillitatem perterrefacere. Non dico, Venite, discite a me, quia Dominus sum, ego qui dominor creaturis, qui respicio terram, et efficio ut tremat, qui cælum metior palmo, et terram pugno teneo (*Isai.* 40. 12) : sed, *Venite, discite a me, quia mitis sum, et humilis corde.* Ita sum mitis : peccasti tu, et ego flagellis sum cæsus ; ita sponte sum humilis : veni ego, ut eos, qui servitute premebantur, in libertatem vindicarem, et ipsi me liberatorem alapis ceciderunt simul, et in crucem sustulerunt qui servitute premebantur, et postea Patrem meum pro ipsis rogans dicebam : *Pater, dimitte illis : non enim sciunt, quid faciunt* (*Luc.* 23. 34). *Venite* igitur, *discite a me, quia mitis sum, et humilis corde.* Venite, supplico et precor, non me pudet supplicare, servos meos orare contentus sum, ne cogar punire : venite, discite a me mansuetudinem prius, quam terribilem potentiam spectetis : venite, nunc medeor, paulo post rationes subducam ; nunc parco, paulo post sententiam feram ; nunc sum misericors, paulo post justus judex apparebo. *Venite, discite a me, quia mitis sum, et humilis corde.* Vel mansuetudinem honorate, vel potentiam pertimescite. Venite, præoccupate faciem meam in confessionem : tempore quippe mansuetudo ista mea discriminata est.

3. *Secundus Christi adventus terribilis.* — Ad hanc solam vitam præsentem pertinet, ut longanimitatis meæ specimen edam : veniet tempus, quo mansuetudinis hujus meæ porta claudetur : veniet tempus, quo lacrymæ peccatorum stillantes nihil proderunt : veniet tempus, quo undique clangentes tubæ secundum adventum meum indicabunt : quando terram percurrentes universam angeli multa multorum millia in judicium adducent : quando tribunal meum collocabitur, et super cælestes virtutes vectus incedam : quando principatus et potestates venientis latus stipabunt : quando regni mei luminaria mundum universum illuminabunt : quando libri aperientur eorum, quæ unusquisque gessit in vita : quando legis observatio exigetur, et dæmonum exactum ratiocinium[1] proferetur : quando reus sistetur, cui sola opera poterunt patrocinari : quando cogitationes accusabunt, et conscientia convincet : quando maligni spiritus verba judicis attendent : quando fornax sententiam judicis exspectabit ; quando verbum illud, Miserere, jam non amplius clamanti proderit. Venite igitur antequam fores miserationum mearum occludam, antequam vitæ nundinas finiri contingat, antequam vitæ spectaculum præterierit : præstitutum enim tempus finis sæculi est in januis. Venite, priusquam incipiam judicare : si enim jam sedens incipiam judicium exercere, non amplius condonabo. Propterea fatuarum virginum exemplum patefeci, quarum vitæ lampades, quod oleum justitiæ non haberent, exstinctæ sunt, et quo pacto fores illis conclavis sponsi occlusæ sint (*Matth.* 25. 1. *sqq.*), quo pacto pulsantibus illis ex interiori ædium parte responderim, *Nescio vos*, quibus verbis judicis vocem, qua peccatores alloquetur, expressi. Si ergo Dominicam benignitatem, fratres, ex Salvatoris verbis didicimus, ne judicem spernamus, qui mitibus verbis nos ante judicii tempus alloquitur, ne pœnitentiæ occasionem amittamus : bonis operibus et eleemosynis animas nostras vestiamus : unusquisque nostrum ad vitam æternam adipiscendam necessarium comparet commeatum, ab iniquis actionibus abstineamus. Si enim fidem nostram inconcussam in bonis operibus conservemus, creaturæ nobiscum inconcussæ permanebunt. Animas nostras castitate decoremus, et puræ fidei inæstimabilem margaritam tuto nobis insuper acquiramus, antequam vitæ nostræ tempus elabatur, antequam figura mundi, et flos gloriæ, et omnes terrenæ deliciæ tollantur et pereant, incorruptum judicem nobis conciliemus. Ipse enim est, qui dicit : *Vivo ego, dicit Dominus : nolo mortem peccatoris, sicut converti eum et vivere* (*Ezech.* 18. 32). Si punire cuperet peccatorem, taceret : misereri vult, propterea monet : parcit, idcirco hortatur : prædicendo terret te, ne reipsa in periculum incidas. Deus enim cum minatur, servare vult : cum vero silet, statuit castigare. Possumus ex aliorum experimentis hoc discere. Comminatus est Ninivitis, et pepercit : tacuit apud Sodomitas, et punivit : coronas præparavit, nisi tormenta nobis ipsis inferamus. Cupit gehennam otiari, cupit tenebrarum carcerem claudere, cupit iram omnem diabolo reservare, cupit judex sedere, non ut aliquos puniat, sed ut omnes coronet. Cum igitur talem Dominum habeamus, præripiamus benignam illam vocem, pareamus dicenti : *Venite, discite a me, quia mitis sum, et humilis corde* (*Matth.* 11. 29), ut et opiabilem illam ac felicem vocem audire mereamur dicentem : *Venite, benedicti Patris mei, possidete paratum vobis regnum* (*Matth.* 25. 34) : quo nos omnes utinam potiri contingat, gratia et benignitate Domini nostri Jesu Christi, cum quo Patri gloria una cum Spiritu sancto, in sæcula sæculorum. Amen.

[1] Unus, *et agendorum accurata ratio.*

kad će se objasniti preciznost zakona i pokazati se tačan račun demonski: kad krivac bude došao, pred kojim će se naći samo njegova djela; kad će zle namjere same po sebi biti optužbe, a savjest će dokazati krivicu; kad će riječi sudije motriti zli duhovi; kad će peć očekivati presudu sudije: kad riječ -Sažaljenje- već neće više biti od koristi onome koji priziva. Dođite, stoga, prije nego zatvorim vratnice mog sažaljenja, prije nego se okonča vašar života, prije nego pozorište života mine; jer je pred kapijom kraj vijeka. Dođite prije nego počnem da sudim: jer kad jednom sjednem da sudim, neću više oprostiti dug. Zbog toga sam pokazao primjer budalastih djevica čije su zublje života ugašene, jer nemaju ulje pravednosti i zbog toga su im zatvorena vrata ložnice (Matej, 23.1 sl.), tako ću odgovoriti onima koji kucaju na vrata iz unutrašnjosti prostorije. *Ne znam vas*, tim riječima sam izrazio sudije glas kojim grešnike osuđuje. Ako smo, dakle, nedjeljni blagoslov, braćo, naučili iz Spasiteljevih riječi, da ne preziremo sudiju koji nas blagim riječima prije suđenja nagovara da ne izgubimo priliku za pokajanje: dobrim djelima i dobročinstvima duše naše odjenimo: svako od nas neka djela tako da dosegne vječni život i od nedjela se uzdržimo. Ako, naime, našu vjeru postojanu u dobrim djelima očuvamo, tako će zajedno sa nama i djela biti postojana. Naše duše moralnošću ukrasimo i steći ćemo povrh toga neprocjenjivi biser čiste vjere, prije nego isteče vrijeme našeg života, prije nego oblik svijeta i cvijet slave i sve zemaljske radosti se uzdignu i propadnu, neiskvarenog sudiju ćemo pridobiti za nas. Sam je, naime, onaj koji kaže: "Ja živim", kaže Gospod: "ne želim smrt grešnika, već da se preobrati i živi" (Jezekilj, 18.32). Ako želi da kazni grešnika, on ćuti: ako želi da ga žali, opominje; kad štedi, on bodri: proročanstvom te plaši da ne bi zbog iste stvari pao u opasnost. Jer Bog onda kad prijeti želi da sačuva. A kad ćuti odlučio je da kazni. Možemo ovo reći iz iskustva drugih. Zaprijetio je Ninivi i poštedio ju je: ćutao je u Sodomi i kaznio ju je: vijence je pripremio ako samima sebi nijesmo već nametnuli pokoru. Želi da dokoliči u raju, da zatvori tamnicu mraka, želi sav gnjev za đavola da sačuva, želi da kao sudija sjedi ne da bi druge kažnjavao, već da svakoga ovjenča. Pošto dakle takvog Gospoda imamo, prigrlimo taj milosrdni glas, pripremimo se za onoga koji kaže: "Dođite, učite od mene, jer sam blag i ponizan u srcu". (Matej, 11.29) Da zaslužimo čuti i taj poželjni i srećni glas onog koji kaže: "Dođite, blagosloveni od mog Oca, zaposjednite kraljevstvo koje je pripravljeno za vas". (Matej, 25,34): kamo sreće da ga svi mi možemo dostići, milošću i dobrotom Gospoda našeg Isusa Hrista, sa kojim je slava zajedno sa Ocem i Svetim Duhom, na vjeki vjekova. Amen.

OPERA DUBIA.

—

AD HOMILIAM IN SANCTUM BASSUM.

lectis Chrysostomi germanis operibus, ad hanc legendam homiliam me confero, in aliam me translatum rejicnem opinor. Alius fortasse secus judicaturus est : quamobrem eam inter ἀμφιβαλλόμενα et dubia edere satis habui, nec ad spuria rejeci. Hic Bassus episcopus et martyr videtur esse episcopus ille Nicænus, qui sub Decio et Valeriano passus fertur.

Interpretatio Latina est Frontonis Ducæi.

---

[724] *Εἰς τὴν μνήμην τοῦ ἁγίου Βάσσου. Ἐλέχθη εἰς τοὺς ῥέοντας, καὶ εἰς τό,* Μάθετε ἀπ' ἐμοῦ, ὅτι πρᾶός εἰμι, καὶ ταπεινὸς τῇ καρδίᾳ.

—

α'. Ἕδει μὲν ἡμᾶς τοσαύτης λόγων πηγῆς συνήθως εἰς ὑμᾶς χεομένης, νῦν δὲ διὰ τῶν προλαβόντων ἡμῶν ἱερέων τε καὶ διδασκάλων πλουσίας ὑμῖν τῆς πνευματικῆς παρατεθείσης τραπέζης, τὰς πενιχρὰς τῶν ἡμετέρων ῥημάτων ἀναστεῖλαι φακάδας, καὶ μάλιστα τῇ πολυχρονίῳ τοῦ σώματος ῥᾳθυμίᾳ, καὶ τῇ ἀσθενείᾳ τῆς φωνῆς, ἔτι γε μὴν καὶ ταῖς ὑπαλλήλοις φροντίσι κεκρατημένους, φιλόχριστοι, ἀλλ' ἐπειδὴ καὶ ἡμᾶς πρὸς τὸ λέγειν ἐπιτρέπεσθε ἀκορέστῳ περὶ τὴν θείαν ἀκρόασιν κεκρατημένοι τῷ πόθῳ, φέρε τῇ χάριτι τοῦ Σωτῆρος διὰ βραχέων τὰ πρόσφορα καὶ ἁρμόζοντα τῷ καιρῷ παραθώμεθα τῇ ὑμετέρᾳ χρηστότητι. Τοῦτο γάρ, οἶμαι, καὶ ἡμῖν τοῖς λέγουσι καὶ ὑμῖν τοῖς ἀκούουσιν ὑπάρχει κατάλληλον, λογισμῷ προιζομένοις ἑαυτοῖς τὰ βελτίω τε καὶ συμφέροντα. Ὁ μὲν γὰρ ὅσιος καὶ πολυύμνητος μάρτυς καὶ ἐπίσκοπος Βάσσος, ὁ σήμερον ταύτην ἡμῖν συγκροτῶν τὴν πανήγυριν, ἐκ τῶν οἰκείων ἄθλων τὰ ἔπαθλα κέκτηται, οὐδαμῶς μὲν τῆς παρ' ἡμῶν συνεισφορᾶς τῶν ἐγκωμίων δεόμενος, αὐτὸς δὲ τὰς ὑπὲρ ἡμῶν συνήθως πρὸς τὸν Δεσπότην ἱκεσίας ποιούμενος, οἷα καὶ τὴν πρὸς αὐτὸν διὰ τῆς τοῦ μαρτυρίου παλαίστρας παῤῥησίαν κτησάμενος, καὶ τὸν τῆς ἀφθαρσίας παρ' αὐτοῦ ὑποδεξάμενος στέφανον, ὃν καὶ τοῖς πιστοῖς ὁ Χριστὸς προεστρέψισεν. Ἄφθονα γὰρ, κατὰ τὸν θεῖον Ἀπόστολον, τὰ τοῦ Δεσπότου χαρίσματα, καὶ πάλαι τοῖς ἐπικαλουμένοις γνησίως αὐτὸν τὰς τῶν μαρτύρων δωρεὰς πρυτανεύων, καὶ μάλιστα νῦν, ὅταν ἡμᾶς ἡ δι' ἐνιαυτοῦ μετὰ μικρὸν τῶν φόβων περιμένη ἀνάμνησις, καὶ τῆς φοβερᾶς ἐκείνης ἀπειλῆς ἡ φιλάνθρωπος ὀργὴ πρὸς δοξολογίαν καλῇ. Ἐθεασάμεθα γὰρ ὄντως θυμὸν φιλανθρωπίαν ἀστράπτοντα, ὅτε τὸν τῶν σεισμῶν περιεζώσθημεν φόβον [b], ὅτε κραδαινομένην τὴν κτίσιν ἐγνώκαμεν, ὅτε τὸ μὲν ἔδαφος σφοδρῶς ἐτινάσσετο, ὁ δὲ Σωτὴρ τῶν ἰδίων οἰκτιρμῶν οὐκ ἀφίστατο, ὅτε τὸ πικρὸν προσεδοκήσαμεν τέλος, ὅτε τάφους τὰς [725] οἰκίας ἄφνω ἐνομίσαμεν, ὅτε τὸ τιναγμῷ συνεχόμενοι τόπον ἢ τρόπον καταφυγῆς οὐχ εὑρίσκομεν, ὅτε τὸ μέσον τῆς ἡμέρας φθάσαντες τὴν ἑσπέραν ἰδεῖν οὐκ ἠλπίσαμεν, ὅτε ἄνωθεν [c] τῷ ξίφος ἐπήρτητο, καὶ κάτωθεν ἐνδρίζετο μετὰ προσευχῆς εὐποιΐα, ὅτε συμφώνως οἱ λαοὶ τὸ, Ἐλέησον, ἔκραζον, καὶ ὁ Δεσπότης τοῖς οἰκτιρμοῖς ἐπεκάμπτετο· τῷ γὰρ βλέμματι κινῶν, τῇ χειρὶ τὴν ὑποτρέμουσαν κτίσιν ὑπέστηγε. Τί συντόμως οὐ λέγω; ὅτε εἰ μὴ Κύριος Σαβαὼθ ἐβοήθησεν ἡμῖν παραβραχὺ παρῴκησε τῷ ᾅδῃ ἡ ψυχὴ ἡμῶν. Τίνα γὰρ οὐκ ἐκπλήξει τῆς τ.ῦ Σωτῆρος φιλανθρωπίας τὸ μέγεθος;

[a] Duo mss. τῶν διά, edit. καὶ νῦν καὶ διά.

[b] Duo mss. τῷ... φόβῳ.

[c] Sic mss. edit. vero ἐξωθεν.

τίνας οὐχὶ κινεῖ λογισμοὺς πρὸς εὐχαριστίαν τὰ τότε γεγενημένα, καὶ οὐ μόνον τὰ τότε, ἀλλὰ καὶ τὰ μετὰ ταῦτα, καὶ πρὸ βραχέως ἡμῖν ἀπαντήσαντα; Ἐσάλευσε τῆς γῆς τὰ στηρίγματα, ἐκλόνησε τῶν οἰκιῶν τὰ θεμέλια, τὰ δώματα καθάπερ ὀλκάδες ἐν τοῖς τοῦ πελάγους ἀνεβράσσοντο κύμασι· μόνον ἔδειξεν ὅμμα δικαστικὸν, καὶ καθάπερ ἐν ὕδασιν ἑστῶτες ἐδονούμεθα πάντες.

Πολὺς ὁ φόβος, καὶ τοῦ φόβου τὰ τῆς φιλανθρωπίας; πολυπλασίονα. Τὴν κτίσιν γὰρ κλονῶν οὐ κατέστρεψε, συσσείων τὸ πᾶν οὐκ ἠδάφισε, τοῦ κάλλους τῶν κτισμάτων τὴν γῆν οὐκ ἐγύμνωσεν· ἐτίναξε τοὺς ὁρόφους μόνον πρὸς τὴν ἡμετέραν ὑπόμνησιν, καὶ φθορᾶς οὐδὲ γεῦσιν ἡμῖν ἐκόμισε. Τοσοῦτον παρ' αὐτοῦ τῆς εἰς ἡμᾶς εὐσπλαγχνίας τὸ πέλαγος. Καὶ τὸ τινάξαι δὲ τῆς γῆς τὰς βάσεις, ὡς κηδεμών, ὡς φιλεύσπλαγχνος. Εἶδε γὰρ ἀθετοῦντας καὶ παραπικραίνοντας, εἶδε φιλοῦντας ἁρπάγματα, εἶδε συναπτοντας οἰκίαν πρὸς οἰκίαν, καὶ ἀγρὸν πρὸς ἀγρὸν ἐγγίζοντας, ἵνα τοῦ πλησίον ἀφελώμεθά τι· εἶδεν ὀρφανοὺς οὐκ ἐλεοῦντας, καὶ κρίσει χηρῶν οὐ προσέχοντας· εἶδε διδασκάλους ἀπεναντίᾳ ὧν λέγουσι πράττοντας· εἶδε μαθητὰς θεατρικαῖς ἀταξίαις τὴν ἐκκλησιαστικὴν εὐταξίαν ὑβρίζοντας, εἶδεν ἐν κακίᾳ καὶ φθόνῳ διάγοντας, εἶδε ὅλον τῷ φθόνῳ συναπτοντας, εἶδεν ὑποκρίσεως λαίλαπας καθάπερ σκάφη τοὺς ἁπλουστέρους βυθίζοντας, εἶδε φονεύοντας κατὰ πρόθεσιν, εἶδεν ἀδικοῦντας ὅτα δυνάμεθα, εἶδε ναυαγοῦσαν μὲν τὴν ἀγάπην, εὐπλοοῦσαν δὲ τὴν ἀπάτην, ἐν τῷ πελάγει τοῦ βίου, εἶδε τῆς ἀληθείας ἀποπηδῶντας καὶ τῷ ψεύδει προστρέχοντας, καὶ συνελόντα φράσαι, εἶδε τῷ μαμωνᾷ μᾶλλον ἢ τῷ Κυρίῳ δουλεύοντας, καὶ τὴν γῆν ἡμῖν ὡς παισὶ παιδαγωγὸν ἐπιτίναξε, καὶ φιλοστόργου μητέρος ἐπεδείξατο σπλάγχνα [a], ἥ πολλάκις τὸν ὑπομάζιον ἑαυτῆς παῖδα ἀτάκτως κλαυθμυρίζοντα ἀποστῆσαι βουλομένη τοῦ ἔθους, τὸ μικρὸν ἐκεῖνο κλινίδιον διατινάσσει σφοδρῶς, οὐχ ἵνα πλήξῃ, ἀλλ' ἵνα φοβήσῃ τὸ νήπιον· [726] οὕτω δὴ καὶ ὁ τῶν ὅλων Δεσπότης, ἣν ἐν τῇ χειρὶ οἰκουμένην βαστάζει, διατινάσσει οὐχ ἵνα καταστρέψῃ. ἀλλ' ἵνα πρὸς σωτηρίαν ἐπιστρέψῃ τοὺς ἀτακτοῦντας.

β'. Καὶ μεμφέσθω μηδεὶς, ἐπεὶ τὸν Κύριον φιλοστόργῳ μητέρι παρεικάσαμεν, ὁπότε αὐτὸς ὁ Κύριος ἑαυτὸν ἀπείκασεν ὄρνιθι ἐν τοῖς Εὐαγγελίοις, εἰπών· *Ἱερουσαλὴμ, Ἱερουσαλὴμ, ἡ ἀποκτείνουσα τοὺς προφήτας καὶ λιθοβολοῦσα τοὺς ἀπεσταλμένους πρὸς αὐτὴν, ποσάκις ἠθέλησα συναγαγεῖν τὰ τέκνα σου, ὃν τρόπον ὄρνις τὰ νοσσία ἑαυτῆς, καὶ οὐκ ἠθελήσατε;* Ἐκίνησε τοίνυν τὴν ἄψυχον γῆν ὁ φιλάνθρωπος, ἵνα στήσῃ τὴν ἔμψυχον ἀτάκτου κινήσεως· σαρκὸς ἠπείλησε θάνατον, ἵνα τὸν τῆς ψυχῆς φυλαξώμεθα ὄλεθρον. Εἶδες, φιλόχριστε, πόσου τοῦ κτίσαντος ἡ περὶ ἡμᾶς εὐσπλαγχνία; εἶδες ἀπειλὴν φιλανθρωπίαν ἀστράπτουσαν; εἶδες οἰκτιρμοὺς κρολαμβάνοντα ἀγανάκτησιν; εἶδες νικωμένην ἀπόφασιν ἀγαθότητι; Καὶ ξένον οὐδέν· αὐτός ἐστι καὶ νῦν ὁ πρᾶος καὶ φιλάνθρωπος ἡμῶν Δεσπότης, ὁ τῆς ἡμετέρας συνήθως κηδόμενος σωτηρίας, ὃς ἐν τοῖς Εὐαγγελίοις διαῤῥήδην βοᾷ, ὡς ἀρτίως ἡμῖν ἀνεγνώσκετο· *Δεῦτε, μάθετε ἀπ' ἐμοῦ, ὅτι πρᾶός εἰμι καὶ ταπεινὸς τῇ καρδίᾳ.* Ὦ πόσῃ τοῦ πλάσαντος συγκατάβασις, καὶ ὁ πλασθεὶς οὐκ αἰδεῖται! Δεῦτε, μάθετε ἀπ' ἐμοῦ, πότε Δεσπότης εἰς παράκλησιν τῶν πταισάντων παρεγένετο δούλων. Τοιοῦτος ἡμῖν ὁ Χριστὸς, οἰκτιρμοὺς ἐπιδείκνυται, δέον τιμωρεῖν τὸν ἁμαρτάνοντα, δέον τῶν παροργισάντων ἀφανίσαι τὸ γένος, ἥμερα τοῖς ὑπευθύνοις ἀφίησι ῥήματα· *Δεῦτε, μάθετε ἀπ' ἐμοῦ, ὅτι πρᾶός εἰμι καὶ ταπεινὸς τῇ καρδίᾳ.* Ὁ Θεὸς ταπεινὸς, καὶ ὁ ἄνθρωπος ὑψηλός· ὁ δικαστὴς ἥμερος, καὶ ὁ κατάδικος ὑπερήφανος· ὁ τεχνίτης πενιχρὰν ποιεῖται φωνὴν, καὶ ὁ πηλὸς ὡς βασιλεὺς διαλέγεται. *Δεῦτε, μάθετε ἀπ' ἐμοῦ, ὅτι πρᾶός εἰμι καὶ ταπεινὸς τῇ καρδίᾳ.* Τὰ προλαβόντα οὐκ ἔπεισε, τὰ μετὰ ταῦτα καὶ τὰ πρὸ βραχέος οὐκ ἐδυσώπησεν, ὅπως καὶ τότε καὶ νῦν τὴν κτίσιν κινήσας πάλιν ἐστήριξεν ἐλεήσας· *Δεῦτε οὖν, μάθετε ἀπ' ἐμοῦ, ὅτι πρᾶός εἰμι καὶ ταπεινὸς τῇ καρδίᾳ.* Οὐκ ἔχει μάστιγα πλήττουσαν, ἀλλ' ἰατρεύουσαν φύσιν.

Δεῦτε, ἴδετε φιλανθρωπίαν ἄφατον. Τίς οὐκ ἀγαπᾷ δεσπότην μὴ τύπτοντα; τίς οὐ θαυμάζει κριτὴν ἀξιοῦντα κατάκριτον; Ἐκπλήττει σε πάντως ἡ τῶν ῥημάτων εὐτέλεια· Δημιουργός εἰμι, καὶ φιλῶ μου τὸ ἔργον· πλάστης εἰμὶ, καὶ ὃν ἔπλασα φείδομαι. Ἂν χρήσωμαι τοῖς ἐμοῖς ἀξιώμασι, τὴν πεσοῦσαν ἀνθρωπότητα οὐ ῥύομαι, καὶ ἀῤῥωστοῦσαν ἀνίατα, ἂν μὴ προσηνέσι καταπλάσσω φαρμάκοις, οὐ ῥώννυται· ἂν μὴ ψυχαγωγήσω, νεκροῦται, ἂν ἀπειλήσω μόνον, ἀπόλλυται. Τούτου χάριν ἀγαθότητος ἔμπλαστρα αὐτὴν περιοδεύσω κειμένην· πολὺ ὑποκύπτω συμπάσχων, ἵνα πεσοῦσαν ἐγείρω. [727] Τὸν ἐῤῥιμμένον ὁ ἑστὼς, ἂν μὴ συγκαταγάγῃ τὴν χεῖρα, οὐκ ἐξεγείρει τοῦ πτώματος. *Δεῦτε, μάθετε ἀπ' ἐμοῦ, ὅτι πρᾶός εἰμι καὶ ταπεινὸς τῇ καρδίᾳ.* Οὐκ ἐπίδειξιν ῥημάτων ἐργάζομαι, πραγμάτων ὑμῖν παραδείδωκα πεῖραν· *Ὅτι πρᾶός εἰμι καὶ ταπεινὸς τῇ καρδίᾳ,* ἀφ' ὧν ἐγενόμην θεώρησον. Βλέπε μου τὴν μορφὴν, καὶ ἐννόει μου τὴν ἀξίαν, καὶ προσκύνει δέ μου τὴν διὰ σὲ συγκατάβασιν· λόγισαι πόθεν ἐλθών, ποῦ σοι συνδιαλέγομαι· οὐρανὸν ἔχων θρόνον, ἐπὶ γῆς σοι φθεγγόμενος ἵσταμαι· ἄνω ὀξάζομαι, καὶ ὡς μακρόθυμος οὐκ ὀργίζομαι, *Ὅτι πρᾶός εἰμι καὶ ταπεινὸς τῇ καρδίᾳ.* Εἰ μὴ ἦμην πρᾶος τοῦ Βασιλέως Υἱὸς, οὐκ ἂν δούλην ἐπελεγόμην μητέρα· εἰ μὴ ἦμην πρᾶος ὁ τῆς ἀφανοῦς καὶ φαινομένης οὐσίας δημιουργὸς, οὐκ ἂν πρὸς ὑμᾶς ἐπιδήμουν· εἰ μὴ ἦμην πρᾶος, οὐκ ἂν ὑπὸ σπαργάνων ἠνειχόμην ὁ τῶν αἰώνων πατὴρ [b]· εἰ μὴ ἦμην ταπεινὸς, οὐκ ἂν φάτνης ἐδεχόμην πενίαν ὁ τῆς κτίσεως ὅλης κεκτημένος τὸν πλοῦτον· εἰ μὴ ἦμην πρᾶος, οὐκ ἂν συνδιῆγον ἁλόγοις ὁ μηδὲ τοῖς Χερουβὶμ θεωρούμενος· εἰ μὴ ἦμην πρᾶος, οὐκ ἂν ὁ ὢν ἐμπτύων τυγχάνοις ὑπὸ ἀνόμων ἐνεπτυόμην χειλέων· εἰ μὴ πρᾶος ἦμην, οὐκ ἂν δοῦλος ἐλευθερῶν ἐγὼ τὸν δουλικὸν ὑπέμεινα ῥαπισμόν· εἰ μὴ πρᾶος ἦμην, οὐκ ἂν νῶτόν μου

[a] Duo mss. μητέρος ἐμιμήσατο σπλάγχνα.

[b] Morel. ὁ τῶν αἰώνων κληθῆναι πατήρ.

παρεῖχον ὑπὲρ αἰχμαλώτων εἰς μάστιγας. Τί δὲ τὸ μεῖζον οὐ λέγω; εἰ μὴ πρᾶος ἦμην, ἄλλων τὸ παθεῖν χρεωστούντων, οὐκ ἂν ὁ μηδὲν ὀφείλων ἐγὼ τὸ τοῦ θανάτου χρέος ὑπὲρ ἐκείνων κατέβαλον. Κατεβαλόμην δὲ ἵνα καὶ τοῖς ἐν ᾅδῃ κάτω κατεχομένοις τῆς καταδίκης διαλύσω τὸ πρόστιμον· οὐ γὰρ μόνον ζώντων εἰμὶ βασιλεὺς, ἀλλὰ καὶ νεκρῶν Δεσπότης. Τούτου χάριν ἐκατέραν ἦλθον τῆς οἰκονομίας ὁδόν. Ἐφάνην ἄνθρωπος, γέγονα καὶ πρὸς ὀλίγον νεκρὸς, ἵνα πᾶσι καὶ τοῖς ὑπὸ γῆν τῆς ἐμῆς ἀφθαρσίας διανείμω τὸ χάρισμα. *Δεῦτε, μάθετε ἀπ' ἐμοῦ, ὅτι πρᾶός εἰμι καὶ ταπεινὸς τῇ καρδίᾳ.* Γνώμης, οὐ φύσεως ἡ εὐτέλειά· οὐσίαν ἀπρόσιτον ἔχω, διάνοιαν δὲ πρὸς πάντας βαδίζουσαν. *Δεῦτε, μάθετε ἀπ' ἐμοῦ, ὅτι πρᾶός εἰμι, καὶ ταπεινὸς τῇ καρδίᾳ,* οὐ τῇ ἀξίᾳ· μέτριος τὴν γνώμην, οὐ τὴν ῥώμην ὑπάρχω· διὰ τὴν ῥώμην ἀγγέλοις φοβερός εἰμι, διὰ τὴν γνώμην ἀνθρώποις ταπεινὸς ἐγώ· *Δεῦτε, μάθετε ἀπ' ἐμοῦ, ὅτι πρᾶός εἰμι, καὶ ταπεινὸς τῇ καρδίᾳ.* Οὐκ ἀφ' ὧν ὑπάρχω, λαλῶ, ἀλλ' ἀφ' ὧν ἐλεῶ, διαλέγομαι. Ὑπὲρ τὴν ἐξουσίαν φιλῶ τὴν χρηστότητα. Βασιλεὺς ὁ ταῦτά σοι λέγων εἰμί· μέγεθος ἔστι μοι δυνάμεως, ἀλλ' οὐ καταπλήττω σου τῷ παρόντι μοι δυνατῷ τὴν ἀσθένειαν. Οὐ λέγω, Δεῦτε, μάθετε ἀπ' ἐμοῦ ὅτι Δεσπότης εἰμὶ, ὁ τῆς κτίσεως Κύριος, ὁ ἐπιβλέπων ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ ποιῶν αὐτὴν τρέμειν, ὁ τὸν οὐρανὸν μετρήσας σπιθαμῇ, καὶ τὴν γῆν κατέχων ὁρακί· ἀλλὰ, *Δεῦτε, μάθετε ἀπ' ἐμοῦ, ὅτι πρᾶός εἰμι, καὶ ταπεινὸς τῇ καρδίᾳ.* Οὕτως εἰμὶ πρᾶος, ἥμαρτες σὺ, καὶ ἐμαστιγώθην ἐγώ· οὕτως ἐκών εἰμι ταπεινὸς, ἦλθον ὁ Δεσπότης ἐλευθερῶσαι [728] τοὺς δουλεύοντας, καὶ αὐτοί με τὸν ἐλευθερωτὴν ἐβράπισαν ὁμοῦ καὶ ἐσταύρωσαν οἱ δουλεύοντες, καὶ πρὸς τούτοις πρὸς τὸν ἐμὸν Πατέρα ὑπὲρ αὐτῶν πρεσβεύων ἔλεγον· *Πάτερ, ἄφες αὐτοῖς· οὐ γὰρ οἴδασι τί ποιοῦσι. Δεῦτε οὖν, μάθετε ἀπ' ἐμοῦ, ὅτι πρᾶός εἰμι καὶ ταπεινὸς τῇ καρδίᾳ·* δεῦτε, ἱκετεύω δεόμενος, ἱκετεύειν οὐκ αἰσχύνομαι, τοὺς ἐμοὺς δούλους αἰροῦμαι παρακαλεῖν, ἵνα μὴ κολάζειν ἀναγκασθῶ· δεῦτε, μάθετε ἀπ' ἐμοῦ τὸ πρᾶον πρὶν ἢ θεάσησθέ μου τὸ φοβερόν· δεῦτε νῦν, ἰατρεύω, μετὰ βραχὺ λογιστεύω· νῦν φείδομαι, μετὰ μικρὸν ἀποφαίνομαι· νῦν φιλάνθρωπος, μετ' ὀλίγον δικαιοκρίτης φανήσομαι. *Δεῦτε, μάθετε, ὅτι πρᾶός εἰμι καὶ ταπεινὸς τῇ καρδίᾳ.* Ἢ τὸ πρᾶον τιμήσατε, ἢ τὸ δυνατὸν εὐλαβήθητε. Δεῦτε, φθάσατέ μου τὸ πρόσωπον ἐν ἐξομολογήσει· καιρῷ γὰρ τὰ τῆς τοιαύτης παρ' ἐμοῦ διώρισται μετριότητος.

γ'. Ὁ παρὼν μόνος ἐστὶ βίος τῆς ἐμῆς μακροθυμίας ἐπίδειξις· ἥξει καιρὸς, ὅτε ταύτης μου τῆς χρηστότητος ἡ θύρα κλεισθήσεται· ἥξει καιρὸς, ὅτε δάκρυον τῶν ἁμαρτωλῶν οὐκ ὠφελήσει σταζόμενον· ἥξει καιρὸς, ὅτε σάλπιγγες πανταχόθεν κτυποῦσαι τὴν δευτέραν μου παρουσίαν δηλοῦσιν, ὅτε τὴν γῆν ὅλην διατρέχοντες ἄγγελοι τῶν νεκρῶν τὰς μυριάδας παριστῶσιν εἰς κρίσιν, ὅτε μοι βῆμα τεθῇ, καὶ ταῖς ἄνω δυνάμεσιν ἐπιβῶ, ὅτε ἀρχαὶ καὶ ἐξουσίαι δορυφοροῦσιν ἐρχόμενον, ὅτε μου τῆς βασιλείας οἱ φωστῆρες τὸν πάντα καταλάμπουσι κόσμον, ὅτε βίβλοι τῶν ἑκάστῳ βεβιωμένων ἀνοίγονται, ὅτε νόμων ἀκρίβεια, καὶ δαιμόνων ἀκριβὲς λογοθέτιον [a], ὅτε ὁ κρινόμενος ἵσταται, μόνα ἔχων αὐτῷ παρεστῶτα τὰ ἔργα, ὅτε λογισμοὶ κατηγοροῦσι, καὶ ἐλέγχει συνείδησις, ὅτε πνεύματα πονηρὰ τοῖς τοῦ δικάζοντος προσέχοντα ῥήμασιν, ὅτε κάμινος τοῦ κριτοῦ περιμένουσα τὴν ἀπόφασιν, ὅτε τὸ, Ἐλέησον, ῥῆμα τῷ βοῶντι λοιπὸν ἀνωφέλητον. Δεῦτε οὖν, πρὶν ἀποκλεῖσθαι μου τὰς θύρας τῶν οἰκτιρμῶν, πρὶν φθάσῃ λυθῆναι τῆς ζωῆς ἡ πανήγυρις, πρὶν παρέλθῃ τοῦ βίου τὸ θέατρον· ἐπὶ θύραις γὰρ ἡ προθεσμία τοῦ τέλους. Δεῦτε πρὶν ἄρξωμαι κρίνειν· ἂν γὰρ φθάσω καθίσας δικάζειν, οὐκέτι χαρίζομαι. Διὰ ταῦτα κατάδηλον ἐποιησάμην τὸ τῶν μωρῶν παρθένων ὑπόδειγμα, ὧν αἱ λαμπάδες τῆς ζωῆς μὴ ἔχουσαι δικαιοσύνης ἔλαιον ἀπεσβέσθησαν, καὶ ὅπως ἀπεκλείσθησαν αὐταῖς τοῦ νυμφῶνος αἱ θύραι, ὅπως τε κρουούσαις ἀντέλεγον ἔνδοθεν, *Οὐκ οἶδα ὑμᾶς* τὴν πρὸς τοὺς ἁμαρτωλοὺς ἐν τῇ κρίσει φωνὴν αἰνιττόμενος. Εἰ ἐδιδάχθημεν τοιγαροῦν, ἀδελφοὶ, ἐκ τῶν τοῦ Σωτῆρος λόγων Δεσποτικὴν ἀγαθότητα, μὴ καταφρονήσωμεν δικαστοῦ περὶ τῆς κρίσεως φθεγγομένου φιλάνθρωπα, μὴ ἀπολέσωμεν μεταμελείας καιρόν· ἀγαθαῖς πράξεσι καὶ ἐλεημοσύναις τὰς ἑαυτῶν ψυχὰς ἀμφιάσωμεν· ἕκαστος ἡμῶν ἤδη πραγματευσάσθω [729] τὰ πρὸς τὴν αἰώνιον ζωὴν ἐπιτήδεια, τῶν χαλεπῶν πράξεων ἑαυτοὺς ἀποστήσωμεν. Ἐὰν γὰρ ἡμεῖς τὴν πίστιν ἀσάλευτον ἐν ἀγαθοῖς ἔργοις φυλάξωμεν, ἔσται σὺν ἡμῖν καὶ ἡ κτίσις ἀσάλευτος. Σωφροσύνῃ κοσμήσωμεν τὰς ψυχὰς ἡμῶν, καὶ τῆς καθαρᾶς πίστεως τὸν ἀτίμητον μαργαρίτην βεβαίως ἐπικτησώμεθα· πρὶν ὁ χρόνος τῆς ζωῆς σβεσθῇ τῆς ἡμετέρας, πρὶν τὸ σχῆμα τοῦ κόσμου, καὶ τὸ ἄνθος τῆς δόξης, καὶ πάντα τὰ τῆς ὕλης τερπνὰ διαφθαρήσηται, τὸν ἀδέκαστον κριτὴν θεραπεύσωμεν. Λυτὸς γάρ ἐστιν ὁ λέγων· *Ζῶ ἐγὼ, Λέγει Κύριος, οὐ βούλομαι τὸν θάνατον τοῦ ἁμαρτωλοῦ, ὡς τὸ ἐπιστρέψαι καὶ ζῆν αὐτόν.* Εἰ ἐφίετο τιμωρεῖσθαι τὸν ἁμαρτωλὸν, ἐσώπα· ἐλεεῖν θέλει, διὰ τοῦτο παρακαλεῖ· φείδεται, διὰ τοῦτο πρατρέπεται· φοβεῖ σε τῷ προειπεῖν, ἵνα τοῦ κινδύνου προαναστείλῃ τὴν πεῖραν. Θεὸς γὰρ ἀπειλῶν μὲν σώζειν βούλεται, σιωπῶν δὲ προαιρεῖται κολάζειν. Ἔχομεν ἀπὸ τῶν πραγμάτων τὴν μάθησιν. Ἠπείλησεν ἐπὶ Νινευΐταις, καὶ ἐφείσατο· ἐᾴγησεν ἐπὶ Σοδομίταις, καὶ ἐκόλασεν· στεφάνους ἡτρέπισεν, ἐὰν μὴ καθ' ἑαυτῶν βασάνους ἐνέγκωμεν. Θέλει ἀργῆσαι τὴν γέενναν, θέλει τοῦ σκότους τὸ δεσμωτήριον κλεῖσαι, θέλει πᾶσαν αὐτοῦ τὴν ὀργὴν μόνῳ τῷ διαβόλῳ φυλάττεσθαι, θέλει καθίσαι κριτὴς, οὐχ ἵνα κολάζῃ τινὰς, ἀλλ' ἵνα στεφανώσῃ πάντας. Ἔχοντες τοίνυν τοιοῦτον Δεσπότην, ἁρπάσωμεν φωνὴν ἀγαθότητος γέμουσαν, ὑπακούσωμεν λέγοντι· *Δεῦτε, μάθετε ἀπ' ἐμοῦ, ὅτι πρᾶός εἰμι καὶ ταπεινὸς τῇ καρδίᾳ,* ἵνα καὶ τῆς εὐκταίας ἐκείνης καὶ μακαρίας φωνῆς ἀξιωθῶμεν ἀκοῦσαι τῆς λεγούσης· *Δεῦτε, οἱ εὐλογημένοι τοῦ Πατρός μου, κληρονομήσατε τὴν ἡτοιμασμένην ὑμῖν βασιλείαν·* ἧς πάντες ἐν ἀπολαύσει γενώμεθα χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μεθ' οὗ τῷ Πατρὶ ἡ δόξα ἅμα τῷ ἁγίῳ Πνεύματι εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

[a] Ἵνα καὶ τῶν πραχτέων ἀκριβὴς λογοθεσία.

Oko 410. godine:
Papa Inokentije piše episkopima Makedonije pokušavajući da sa pristalicama uspostavi kanonsku crkvu, ponudi pravila organizacije Skitsko-Sarmatskoj, a kriomice od dukljanskog mitropolita Seneciona[55]

Opet poslanica istog episkopima Makedonije

1. Ako se sveštenik, ili bilo koji klerik, oženi udovicom, ili raspuštenicom, neka se isključi iz službe.
2. Ako je neki katehumen bio oženjen i kada mu žena umre poslije krštenja uzme drugu, ne može biti klerik.
3. Da se ne primaju klerici rukopoloženi od jeretika.
4. Da nije dobro vjerovati da se rukopoloženjem potiru zločini i mane.
5. Da oni koje je rukopoložio jeretik Bonosus[56] budu prihvaćeni da ne bi bilo sablazni u crkvi.
6. Da u crkvi obično ostane mnogi grijeh naroda.
7. Da je Apostolskoj stolici bilo krišom oteto i svoju je odluku na bolje promijenila kad je ukinula osudu Fotinu[57].

Inokentije Rufu i Eusebiju i drugim episkopima Makedonije i đakonima u Gospodu pozdrav.

Velika me radost obuzela kad je, nakon odluka (da tako kažem) cijelog svijeta, arhiđakon Vital, nosilac vašeg pisma, poslat iz onih krajeva došao ka nama. Čim smo ga vidjeli smjesta smo se, kako je trebalo, pozabavili vašom situacijom. Uistinu, čim smo otkrili da živite onako kako treba toplo smo se zahvalili Gospodu što se udostojio da vama svojim slugama koji služite njegovim oltarima i u svemu drugom pazi i upravlja vašim napretkom. Kad je Vital predao pismo, naredio sam da se odmah pročita. U njemu sam unaprijed vidio mnogo toga što nas je zapanjilo i učinilo da mnogo razmišljamo da li da se drugačije postavimo ili je situacija upravo onakva kako je opisana. Često sam ponavljao da je učinjena nepravda Apostolskoj stolici kojoj se šalju izvještaji kao glavi crkvenoj, a čija se odluka do sad smatra neizvjesnom. Stoga se sjećam da sam odavno o tome pisao, a sada me vaše dvostruko oklijevanje prisiljava da ponovim formu očitijim argumentima.

I. Ne samo da sam upoznao klerike koji su se oženili udovicama, već su dostigli najviša svešteničkа zvanja, što svako zna da je protiv pravila. Jer je zakonodavac Mojsije rekao:

[55] Ovaj dokument nalazi se u tomu I-1 (*p. 56*) jer istraživači smatraju da je jedan od adresata dukljanski arhiepiskop nepoznatog imena – riječ je o nepoznatom dukljanskom poglavaru Skitske-Sarmatske crkve koji je objedinjavao sve slovenske dijeceze Makedonije, Dakije, Mediteranske Dakije, Dalmacije i Mezije i kome je bio potčinjen Nikita-Nicetas, episkop Remeziane, takodje adresat ove poslanice. Poslanica koja je predstavljena u ovom tomu neznatno je drugačija i iz kolekcije je Isidora Merkatora (Trgovca) – *J. P. Migne: Patrologiae latinae cursus completus, Parisiis 1853, vol. 130, p. 715*.

[56] Episkop Niša, štićenik dukljanskog mitropolita (*prim. prir.*).

[57] Sirmijumski episkop, štićenik dukljanskih mitropolita (*prim. prir.*).

Item epistola ejusdem ad episcopos Macedoniæ.

1. Ut si sacerdos, vel quilibet ex clero, viduam uxorem duxerit, vel ejectam, suum perdat officium.

2. Ut si quis catechumenus habuerit uxorem, et defuncta ea post baptismum acceperit alteram, clericus esse non possit.

3. Quod non admittantur clerici ab hæreticis ordinati.

176 4. Quod, in ordinationibus crimina vel vitia, non bene credantur auferri.

5. Quod hi, qui a Bonoso hæretico ordinati sunt, propterea sint recepti, ne scandalum remaneret Ecclesiæ.

6. Quod in Ecclesia peccatum populi multum soleat remanere.

7. Quod subreptum fuerit apostolicæ sedi, et suam in melius sententiam commutarit quando damnationem Fotini rescidit.

INNOCENTIUS RUFO et EUSEBIO, et cæteris episcopis Macedonibus, et diaconis, in Domino salutem.

Magna me gratulatio habuit cum, post discrimina totius (ut ita dixerim) mundi, Vitalis archidiaconus vestrarum portitor litterarum ex illis partibus ad nos usque directus advenit. Quem cum vidissemus, illico ut oportebat, percunctati de vestro statu sumus. Verum, ubi reperimus vos ex sententia degere, Deo nostro uberes gratias retulimus, quod vos famulos suos suis altaribus servientes, et in adversis tuetur, et in prosperis gubernare dignatur. Qui cum tradidisset epistolas, eas præcepi illico recenseri, in quibus multa posita esse prævidi, quæ stuporem

"Sveštenik neka se ženi djevicom" i da se to pravilo ne bi shvatilo dvosmisleno dodao je – "ne udovicom niti raspuštenicom". (Jezek. XLIV, 52). Ovom pravilu, koje je božanskim autoritetom ustanovljeno, neka se ne usprotivi ničiji drugi nalog, osim ako je vaša navika, koja, kao što sami priznajete, iz neznanja (da se opreznije izrazim), a ne iz apostolskog predanja i čistog razuma, definisana. A mi svi koji na Istoku i Zapadu upravljamo crkvama znamo da vaša milost ne dozvoljava da se više tako radi, pa ni onda kad se radi o najnižem svešteničkom staležu da takve ne primate, a ako bi se takvi i našli da ih uklanjate.

II. Potom se kaže da ne treba nazivati bigamistom onoga koji je kao katehumen imao i potom izgubio ženu ako bi nakon krštenja uzeo drugu i sa njom se kao sa prvom sjedinio kao novi čovjek, jer se taj brak, nakon tajne krštenja, uz druge zločine smatra odriješenim od grijeha. Ako je prije krštenja imao tri žene, onda se ona koju uzima poslije krštenja i koja je četvrta smatra prvom: po tom tumačenju i ona koja je četvrta smatra se djevicom. Ko, molim, ne uviđa da je ovakvo tumačenje protivno pravilu apostolskom, koje kaže: "Jedne žene treba da bude muž sveštenik?" (Titu, 1,6). Prigovor se odnosi na to da tajna krštenja čisti od grijeha starog čovjeka. Recite mi, sa mirom vašim govorim, pošto se zločini umanjuju krštenjem, da li se i drugo po pravilu Gospodnjem i zakonima Božijim ispunjava? Da li je zločin ili ne oženiti se? Ako je zločin, onda (neka mi je oprošteno što rekoh) biće dionik u grijehu onaj koji je dao blagoslov, kao da su zločini počinjeni u raju, pošto ih je sam spojio. A ako nije zločin, jer ono što je Bog spojio grijeh je nazvati zločinom i Solomon je dodao: "od Boga je spremljena mužu žena." (Priče Solom. XIX, 14). Kako vjeruje da je oslobođen zločina kad se kaže da je činjeno po odluci Božjoj? Šta misliti o sinovima takvih? Zar im nikada neće biti dozvoljeno da imaju udio u nasljedstvu, jer su rođeni od one koja je bila supruga prije krštenja? I biće nazivani kopiladima, jer to nije legalan brak, ako nije to, kako vam se čini, ono što se poslije krštenja prima. Sam Gospod je rekao kad su ga pitali Jevreji da li je dopušteno pustiti ženu (Matej, XIX,3) i izložiti je: "Ono što je Bog spojio, čovjek neka ne razdvoji." (Matej, XIX, 6). I ne vjeruje se da je govorio o onima koji se biraju nakon krštenja, jer sjetite se da su to pitali Jevreji i da je njima dat odgovor. Pitam i to zabrinuto, ako je jedna ista žena onoga koji ju je ranije oženio kao katehumen, a kasnije je postao vjernik, ali je kao katehumen sa njom dobio i sinove, i kasnije kao vjernik druge sinove, da li ih treba nazivati braćom, ili neće imati udjela u podjeli nasljedstva nakon očeve smrti, jer se vjeruje da im je ime sinovsko oduzela regeneracija duhom data? Pošto je apsurdno tako misliti i presuđivati, da se razumom brani ovo zlo, i više je potkrijepljeno ispraznim mišljenjem nego autoritetom, jer se ne može ubrajati u grijeh ono što je zakon predvidio i što su Bog i zakon povezali? Ako se neki katehumen bude posvetio vrlinama, slijedio poniznost, držao se trpeljivosti, davao milostinju, otimao od smrti očajnike, zgražao se preljubništva, bio moralan, pitam se, da li se poništava sve to time što je postao vjernik, jer krštenjem se briše sve što je radio kao pređašnji čovjek. Pogledajmo kako je plemeniti Kornelije molitvama i milostinjom kroz otkrovenje anđela samog Petra vidio. Zar je krštenjem ovo njemu oduzeto, zbog čega se čini da mu je dozvoljeno krštenje? Ako se tako vjeruje, vjerujte meni. Griješi se mnogo, jer što god je dobro učinjeno, i u skladu sa zakonitim nalozima, ne može se smatrati izgubljenim onima koji to čine. Dakle brak, jer se obavlja po Božjem nalogu, ne može se nazvati grijehom, a ako nije grijeh, jer među grijehe svakako ne treba da se ubraja, shodno tome treba smatrati da se ne može poništiti ime prethodne žene, jer se izvodi zaključak da nije grijeh, pošto se brak sklapa po Božjoj volji.

mentibus nostris indicerent, facerentque nos non mediocrem dubitare utrum aliter putaremus an ita illa essent posita quemadmodum personabant. Quæ cum sæpius repeti fecissem, adverti sedi apostolicæ fieri injuriam, ad quam relatio quasi ad caput Ecclesiarum missa currebat, cujus adhuc in ambiguum sententia duceretur. Unde de quibus jamdudum scripsisse me memini, nunc iterare formam augmentis evidentioribus gemina percunctatio vestra compellit.

CAN. I. Eos qui viduas accepisse suggeruntur uxores non solum clericos effectos agnovi, verum etiam usquo ad infulas summi sacerdotii pervenisse, quod contra legis esse præcepta nullus ignorat. Nam cum Moyses legislator clamitet : Sacerdos uxorem virginem accipiat; ac ne in hoc præcepto aliquid putaretur ambiguum addidit non viduam, neque ejectam (*Ezech.* XLIV, 32). » Contra quod præceptum divina auctoritate subnixum nulla defensio mandati alterius opponitur, nisi consuetudo vestra, quæ, ut ipsi fatemini, ex ignorantia (ut verecundius dicam), non ex apostolica traditione et ratione integra, statuta est. Nos autem omnes qui per Orientem Occidentemque Ecclesias regimus, noverit vestra dilectio hæc penitus non admittere, nec ad ultimum ecclesiastici ordinis locum tales assumere, et, si reperti fuerint, submovere.

II. Deinde ponitur non dici oportere digamum eum qui catechumenus habuerit atque amiserit uxorem, si post baptismum fuerit aliam sortitus, eamque primam videri quæ novo homini copulata sit, quia illud conjugium post baptismi sacramentum cum cæteris criminibus sit ablutum. Quod cum de una aliqua dicitur, certe si tres habuerit in vetere positus homine, uxor erit ejus quæ post baptismum quarta est, sic interpretantibus *prima :* virginis æque nomen accipiat quæ quarto ducta est loco. Quis, oro, istud non videat contra Apostoli esse præceptum, qui ait : « Unius uxoris virum opus fieri sacerdotem? (*Tit.* I, 6.) » Sed objicitur quod in baptismo totum quidquid in vetere homine gestum est sit lotum. Dicite mihi, cum pace vestra loquor, crimina tantum dimittuntur in baptismo, an et alia quæ secundum Domini præcepta, ac Dei instituta complentur? uxorem ducere crimen est, annon est crimen? Si crimen est, ergo (præfata venia dixerim) erit auctor in culpa qui, ut crimina committerentur in paradiso, cum ipse eos jungeret, benedixit. Si vero non est crimen, quia quod Deus junxit nefas sit crimen appellari, et Salomon addidit : « etenim a Deo præparatur viro uxor (*Prov.* XIX, 14). » Quomodo credit inter crimina esse dimissum quod auctore Deo legitur consummatum? quid de talium filiis percenseturi? Nunquid non erunt admittendi in hæreditatis consortio, quia ex ea suscepti sunt quæ ante baptismum fuit uxor? Eruntque appellandi, scilicet naturales, vel spurii, quia non esse legitimum matrimonium, nisi illud, ut vobis videtur, quod post baptismum assumitur. Ipse Dominus cum interrogaretur a Judæis, si liceret dimittere uxorem (*Matth.*

III. Dolazimo do trećeg pitanja, koje zbog svoje težine zahtijeva dužu raspravu, kad kažemo da oni koji su rukopoloženi od jeretika, rukopoloženjem su sebi nanijeli ranu. A tamo gdje je zadata rana treba primijeniti lijek, da bi se mogla izliječiti. Ovo izlečenje neće moći proći bez ožiljaka, jer ondje gdje je lijek pokajanja potreban, tamo nema mjesta počasti rukopoloženja. Jer ako piše da "ono što je dotakao nečist biće nečisto" (Zakoni, XIX, 22), ono što mu se pripisuje, kako je čistota običavala da se primi? Ali nasuprot tome se tvrdi da on, koji je počast izgubio, ne može dati počast, niti je može primiti neko drugi, jer ne postoji počast koju bi onaj mogao da primi. Mirimo se sa tim i istina je: sigurno da onaj koji nije imao nije mogao ni dati. S druge strane, osudu koju je imao, prenio je svojom izopačenom rukom pri rukopoloženju, i onaj koji je učestvovao u tome osuđen je. Kako je mogao da primi počast, ne mogu da shvatim.

IV. A kaže se da istiniti i pravični blagoslov legitimnog sveštenika uklanja svaku krivicu koju je uzrokovao opak čovjek. Dakle ako je tako, redu bezbožnika se pridodaju preljubnici i krivci za bilo koji zločin za koje se smatra da su rukopoloženjem oslobođeni zločina odnosno grijeha. Nema mjesta pokajanju, jer to rukopoloženje može da prednjači a obično prednjači dugo zadovoljenje. No zakon naše crkve kaže da onima koji dolaze od jeretika koji su ipak onamo kršteni, da se rukopoloženjem dodijeli laičko opštenje, ali ni najmanju počast u kleru da ne uživaju.

V. Oni koji su iz katoličke vjere prešli u jeres, koji treba da se pokaju zbog toga, a oni kod vas ne samo da ne trpe pokajanje, već štaviše primaju počasti. Ali pokojni brat naš Anisije i drugi sveštenici su razmišljali da oni koje je bio rukopoložio Bonosus, i koji uz njega nijesu ostali, oko čega se digla velika prašina, zadrže svešteničkі čin. Pobijedili smo (mislim) nesigurno. Zna se da nije po prvi put ono što je odlučeno u trenutku koji je zahtijevao lijek. Postojala su stara pravila koja od apostola, odnosno apostolskih ljudi prenijeta, Rimska crkva čuva, i kao takva predaje ih onima koji su odlučili da ih slijede. Ali neophodnost trenutka je tražila da tako bude. Dakle, ono što situacija zahtijeva kao lijek, onda kad te okolnosti više nema, treba svakako jednako ustupiti onome što je bilo nužno, jer jedno je legitiman red, a drugo su uzurpacije koje traju do danas. Ali Nikejski kanoni o novatijancima su dopustili da se tako radi. Prvo treba postaviti kanon koji je ustanovljen od Otaca, da možemo obratiti pažnju, odnosno vidjeti kako drugi shvataju to pravilo. O onima, kaže, koji sami sebe nazivaju katarima, tj. čistima, onda kad dolaze u katoličku crkvu, rekao je Veliki sveti sabor da primivši rukopoloženje ostanu u kleru. Možemo uistinu reći da se pravilo odnosi samo na novatijance, a ne i na klerike drugih jeretika. Jer iako se za sve tako propisuje, ipak se dodaje da preobraćenike novatijanaca i drugih jeretika treba u red primiti. Da je to tako, takođe tim prije, može se potvrditi ono što je rečeno o pavlikijancima da se primaju na krštenje oni koji dolaze od njih. Pošto se tako kaže za pavlikijance, zar se to ne odnosi onda na sve koji se vraćaju od jeretika da će biti na ovaj način kršteni? Pošto se niko ne usuđuje da to čini, očigledno da zdrav razum nalaže da se poštuje pravilo. Naposljetku one koji su kršteni po običaju od jevanđeliste Filipa, Petar i Jovan samim polaganjem ruke primaju. A one koje je apostol Pavle nahodio krštenjem Jovanovim pitao ih je: "da li su primili Sveti Duh" i onima koji su odgovorili "da nijesu čuli za to ime naredio je da se krste" (Djela, XIX, 2-6). Vidite, dakle, da pravilno krštene ne možete ponovo nagraditi tim darom, odnosno predviđa se da se

xix, 3), atque exponeret fieri non debere, addidit: « Quod ergo Deus junxit, homo non separet (*Matth.* xix, 6). » Ac ne de his locutus esse credatur, quæ post baptismum sortiuntur, meminerint hoc et a Judæis interrogatum, et Judæis esse responsum. Quæro, et sollicitus quæro, si una eademque sit uxor ejus qui ante catechumenus susceperit, postea sit fidelis, filiosque ex ea cum esset catechumenus susceperit, ac postea alios cum fidelis, utrum sint appellandi fratres, an non habeant postea defuncto patre herciscundæ hæreditatis consortium, quibus filiorum nomen regeneratio spiritualis creditur abstulisse? Quod cum ita sentire atque judicare absurdum est, quæ ratio est hoc malum defendi, et vacua magis opinione jactari quam aliqua auctoritate roborari, cum non possit inter peccata deputari quod lex præcepit, et Deus junxit, et lex junxit? Nunquid si quis catechumenus virtutibus studuerit, humilitatem secutus fuerit, patientiam tenuerit, eleemosynas fecerit, morti destinatos qualibet ratione eripuerit, adulteria exhorruerit, castitatem tenuerit, quæro, si hæc, cum fuerit factus fidelis, amittit, quia per baptismum totum quod vetus homo gesserat, putatur auferri? Aspiciamus gentilem hominem Cornelium orationibus atque eleemosynis per revelationem angelum Petrumque ipsum vidisse. Nunquid per baptismum hæc illi ablata sunt propter quæ ei baptismus videtur concessus? Si ita creditur, mihi credite. Non modicum erratur, quia quidquid bene gestum fuerit et secundum præcepta legalia custoditum, non potest facientibus deperire. Nuptiarum ergo copula, quia Dei mandato perficitur, non potest dici peccatum, et si peccatum non est, quia solvi inter peccata omnino non debet, eritque integrum æstimare aboleri non posse prioris nomen uxoris, cum non dimissum sit pro peccato, quia ex Dei sit voluntate completum.

III. Ventum est ad tertiam quæstionem, quæ pro sui difficultate longiorem exigit disputationem, cum nos dicamus ab hæreticis ordinatos, vulnerum per illam manus impositionem habere caput. Ubi vulnus infixum est, medicina est adhibenda, quæ possit recipere sanitatem. Quæ sanitas post vulnus secuta sine cicatrice esse non poterit, atque ubi pœnitentiæ remedium necessarium est, illic ordinationis honorem locum non posse habere. Nam si ut legitur « quod tetigerit immundus immundum erit (*Num.* xix, 22), » quod ei tribuetur, quomodo munditia ac puritas consuevit accipere? Sed e contrario asseritur eum, qui honorem amisit, honorem dare non posse, nec illum aliquid accepisse, quia nihil in dante erat, quod ille posset accipere. Acquiescimus, et verum est : certe qui non habuit dare non potuit. Damnationem utique quam habuit, per pravam manus impositionem dedit, et qui particeps effectus est damnato, quomodo debeat honorem accipere, invenire non possum.

IV. At dicitur vera ac justa legitimi sacerdotis benedictio auferre omne vitium quod a vitioso fuerat injectum. Ergo si ita est, applicentur ad ordines sacrilegi, adulteri, atque omnium criminum rei,

ponovo krste u ime Oca, Sina i Svetoga Duha oni koji su samo u vodu zaronjeni. Tako se naređuje i za novatijance jasnim dokazom. U čemu se, dakle, razlikuju ove dvije jeresi razum jasno pokazuje, jer pavlikijanci u ime Oca, Sina i Svetog Duha ne krštavaju, niti je kod njih pokrenuto pitanje o jedinstvu moći božanske, tj. Oca, Sina i Svetoga Duha. I stoga se odnosi na sve odvojene od stada da se krštavaju u ime Oca, Sina i Svetog Duha. A ako neko iz katoličke vjere pređe u jeres, ili se vjernik od otpadništva predomisli i poželi da se osviješćen vrati, zar na osnovu istog razloga neće moći da bude primljen u kler i dugim pokajanjem biti aboliran? Niti kanoni svojim autoritetom dozvoljavaju da nakon pokajanja postane klerik? Otuda je jasno da oni koji su iz katoličke vjere prešli osuđenom Bonosu i podali se njemu, ili su željeli da od njega budu rukopoloženi, nije trebalo da prime dostojanstvo crkvenog reda, dakle oni koji su napustivši zajednicu svih sudova crkve smatrali da treba da slijede svoje duhovno jedinstvo u Bonosu. No poznato je i to da su mnogi na silu i protiv volje privučeni i na silu bili rukopoloženi od istog. Želim da mi kaže neko, ko god u to vjeruje, ako nije dolazio poslije rukopoloženja Bonosa kad je obavio sakramente, ako nije bio sudionik njegove družine, ako se odmah vratio Crkvi, udaljivši se od njegovog pogubnog zborništa, takav može imati neki izgovor. Uostalom, oni koji se poslije godinu ili mjesec dana budu vratili u crkvu, računamo i one koji su znali da zbog svojih grijeha ne mogu biti primljeni u katolički red, pa su zato otišli njemu, oni koji su na sve strane i bez ikakve rasprave nedopušteno rukopoloženi, vjerujući da kroz tu instituciju mogu da povrate mjesto u katoličkoj crkvi koje su se prije toga bili odrekli. Sada preostaje još da pitam, onaj koji se vratio poslije mjesec ili više dana, pošto je od Bonosa rukopoložen za prezvitera, ako nije obavljao sakramente, ako nije ljudima ispunjavao želje, ako nije po običaju obavljao mise, što biste mislili o njemu, molim vas? I oni koji ništa od Bonosa nijesu primili, krivci su što su uzurpirali dostojanstvo čina, jer su za sebe prisvojili autoritet obavljanja sakramenata, i smatrali da im je dopušteno ono što nikakav razum ne dopušta da biva.

VI. Neka, dakle, vaša milost ispita dokle je to otišlo i obratite pažnju što je svakako, kako kažete, situacija naložila: u miru ustanovljene crkve nijesu pomišljale, već kako često biva, koliko puta narod, ili svjetina griješi, zato što se sve zbog mnoštva ne može kažnjavati, mnogo toga obično prođe. Kažem da predašnje treba razriješiti po sudu Božjem, a ubuduće sa najvećom pažnjom treba paziti.

VII. Sada ću doći do najtežeg pitanja i onoga što mi muku stvara i najteže mi pada, izložiću mišljenja starijih. Bilo je učinjeno, kao što se sigurno i sami sjećate, drugačije svakako teže odlučeno. Uistinu, budući da je to putem lažnih glasina, kao što potvrđujete, oduzeto ovoj Stolici, i pokazujete da je izmamljeno zasjedom, pošto se situacija popravila, ovaj oproštaj u potpunosti dajemo vama koji se trudite kroz osudu po apostolskom običaju, takvim potvrdama i vama tako dobrima u svim stvarima strožije sudimo. Za vaše odobravanje, premila braćo, promijenite se prema episkopu Fotinu. Dopušteno je da se tako uradi i da se preinači presuda na bolje. Isto tako nemojte očekivati da se Eustahije liši đakonske milosti. Rado slušam da ste brižni kad se radi o spasenju, takođe ne dopuštam rado protiv glave da se radi. Kad ruku pružite, pružiću je i ja. Kome je pružim, pružite je i vi. Ovako piše i u poslanici Korinćanima da u jednom duhu dobri uvijek slijede donijete odluke.(II Korin. IV, 13). Priznajem da ni ja u početku nijesam dobro vodio stvar protiv đakona Eustahija, jer niti je kad

qui a benedictione ordinationis crimina, vel vitia putantur auferri, nullus sit pœnitentiæ locus, quia id potest præstare ordinatio quod longa satisfactio præstare consuevit. Sed nostræ lex Ecclesiæ est venientibus ab hæreticis qui tamen illic baptizati sunt per manus impositionem laicam tantum tribuere communionem, nec ex his aliquem in clericatus honorem, vel exiguum, subrogare.

V. At vero hi qui a catholica fide ad hæresim transierunt, quos non aliter oportet, nisi pœnitentia suscipi, apud vos non solum pœnitentiam non agunt, verum etiam honore cumulantur. Sed Anisii quondam fratris nostri aliorumque sacerdotum summa deliberatio hæc fuit, ut quos Bonosus ordinaverat, ne cum eodem remanerent, ac fieret non mediocre scandalum, ordinati remanerent. Vicimus (ut opinor) ambigua. Jam ergo quod pro remedio ac necessitate temporis statutum est constat primitus non fuisse, ac fuisse regulas veteres, quas ab apostolis, vel apostolicis viris traditas Ecclesia Romana custodit, custodiendasque mandat his qui eam audire censuerunt. Sed necessitas temporis id fieri magnopere postulabat: Ergo quod necessitas pro remedio reperit cessante necessitate, debet utique cessare pariter quod urgebat, quia alius est ordo legitimus, alia est usurpatio quam ad præsens tempus fieri impellit. Sed canones apud Nicæam constituti de Novatianis fieri permiserunt. Prius ille canon a Patribus institutus ponendus est, ut possimus advertere, vel quid, vel qualiter ab eisdem sensum sit illud præceptum. De his, inquit, qui nominant seipsos catharos, id est mundos, et aliquando veniunt ad catholicam Ecclesiam, placuit sanctæ et magnæ synodo, ut, accepta manus impositione, sic maneant in clero. Possumus vero dicere de solis his Novatianis esse præceptum, nec ad aliarum hæresum clericos pertinere. Nam si utique de omnibus ita definirent, addidissent a Novatianis aliisque hæreticis revertentes debere in suum ordinem recipi. Quod si ita esset, etiam illud maxime, quod de Paulianistis dictum est, poterit confirmari, a quibus venientes etiam baptizari præcipiuntur. Nunquidnam cum de Paulianistis jubent omnes qui ab hæreticis revertuntur, erunt hoc exemplo baptizandi? Quod cum nullus audeat facere, de ipsis tantum esse præceptum ratio ipsa demonstrat. Denique baptizatos rite ab evangelista Philippo, Petrus, et Joannes sola manus impositione consummant. Illos vero quos apostolus Paulus Joannis baptismate baptizatos repererat interrogavit « an Spiritum sanctum accepissent, » respondentibusque « se ne illud quidem nomen audisse, jussit eos baptizari (*Act.* XIX, 2-6). » Videtis ergo recte baptizatos illo dono iterare non posse, et aliter sola aqua lotos baptizari in nomine Patris, et Filii, et Spiritus sancti, necessarium provideri. Ita et de Novatianis tantum jussum esse lucida manifestatione perlegitur. Quod idcirco distinctum esse ipsis duabus hæresibus ratio manifesta declarat, quia Paulianistæ in nomine Patris, et Filii, et Spiritus sancti, mi

išta protiv vjere govorio, niti je kome to dopustio, niti je ikakav zločin počinio, ili bilo što loše da sam ja saznao. I pošto je u svemu čist, ako nema nikoga da ga podržava, treba ga smatrati, jer nije sada voljen, niti cijenjen kao prijatelj, da je za stalno predat đavolu. Znam da je on među ovim prevrtljivcima i smutljivcima protiv mnogih težnji, ne kažem kakvih, osjetio neprijateljstvo i stvar i štetu treba ispraviti, sve dok subđakone Dizonijana i Sirijaka nije mogao kod vas da popravi. Nadoknadite, molim, njemu i rečenima gdje god vidite nepravedne zavisti. Mi ga smatramo ispravnim, a kod vas sa svojima neka zasluži mir i pravo milosrđe. Dakle, svima vama i pojedinačno neka je milost, uz vas povezana okovima koji se ni na koji način ne razrešuje od Hrista, da se raduje u Gospodu.

nime baptizant. nec apud istos de unitate potestatis divinæ, hoc est, Patris, Filii, et Spiritus sancti, quæstio aliquando commota est. Et ideo omnibus segregatis hæc sola electa est, cui istud crederet concedendum, quia nihil in Patris, et Filii, et Spiritus sancti sacramento peccaret. Si quis vero de fide catholica ad hæresim transiens, aut fidelis ab apostasia reversus, et resipiscens redire voluerit, nunquid eadem ratione poterit ad clerum admitti, cujus commissum nonnisi per longam pœnitentiam poterit aboleri? Nec post pœnitentiam clericum fieri ipsi canones sua auctoritate permittunt? Unde constat qui de catholica ad Bonosum transierunt damnatum, atque passi sunt, aut cupierunt ab eodem ordinari, non oportuisse ordinationis ecclesiasticæ suscipere dignitatem, qui communione omnium Ecclesiarum judicium deserentes, suam spiritualiter in Bonoso unitatem sequendam esse duxerunt. Sed multos constat vim passos atque invitos attractos repugnantesque ab eodem ordinatos. Dicat mihi, volo, quisquis hoc credit, si non post ordinationem Bonosi interfuit, cum conficeret sacramenta, si communicationi ejus participatus non est, si statim discedens de ejus pessimo conciliabulo ad Ecclesiam rediit, iste talis potest habere colorem aliquem excusationis. Cæterum qui post annum aut mensem ad Ecclesiam redierunt, intelligimus eosque qui in catholicam noverant se propter vitia sua non posse suscipere ordinationem, idcirco ad illum perrexisse qui passim, et sine ulla discussione ordinationes illicitas faciebat, credentes se posse per istam institutionem locum in Ecclesia catholica recipere, de qua antea desperarant. Nunc illud quod superest, rogo, qui post mensem, aut eo amplius rediit, cum se presbyterum a Bonoso confideret ordinatum, si non sacramenta confecit, si non populis tribuit, si non missas secundum consuetudinem complevit, quid de his censeatis, quæso, prematis apertius. Ad summam certe qui nihil a Boroso acceperunt rei sunt usurpatæ dignitatis, qui conficiendorum sacrorum sibi vindicaverunt auctoritatem, atque ad se putaverunt esse quod de his nulla fuerat regulari ratione concessum.

177 VI. Perveniat ergo dilectio vestra hactenus talia transisse, et advertite quod utique, ut dicitis, necessitas imperavit in pace jam ecclesias constitutas non præsumere, sed, ut sæpe audidit, quoties a populis, aut a turba peccatur, quia in omnes propter multitudinem non potest vindicari, multum soleat transire. Priora ergo dimittenda dico Dei judicio, et de reliquo maxima sollicitudine præcavendum.

VII. Veniam nunc ad maximum quasi ad quoddam thema sontium, et quod mihi anxium est ac difficillimum, majorum revolvam sententias. Fuerat de illo quoquo pacto, ut etiam ipsi commeministis, aliud utique gravius constitutum. Verum quoniam id per rumorem falsum, ut asseritis, subreptum huic sedi, et elicitum per insidias demonstratis, quia res ad salutem rediit, veniam nos hanc intantum vobis annitentibus pro condemnationem more apostolico subroganus, tamisque vestris assertionibus vobisque tam bonis, tam claris non fare consensum, omnibus durius rebus acquiramur. Pro vestra ergo approbatione, fratres charissimi in sententia, ac postulatione episcopum Potinus habetote. Licitum est ita constituere, ut deprecamur, et nostram in melius conversam sententiam laure, vel testimonio nostro compotem verbis suscipit. Æque Eustachium a me sæpissime commonitum nolite exspectare ut diaconii gratia spoletur. Solicitos enim vos pro salute libenter audio, contra quod etiam se faciendum est non libenter admitto. Cui nanum porrigitis, vobiscum porrigo. Cui porrigit mecum porrigite. Hæc enim ad Corinthios apostolica est declarata benignitas, ut in uno spiritu ductam ac reductam sententiam boni semper indifferenter sequantur (*II Cor.* IV, 15). Nam fateor nec me primum res bene habet erga Eustachium diaconum, quod nec contra fidem quidquam occultum sit, nec loquentem admiserit, nec ad rationem crimen aliquod commississe, vel jactatum unquam vel notum cognoverim. Et quia in his salvus est, si quo pacto conversationes amabiles non habet, habendus est, ut minus pro tempore dilectus, non ut inimicus æstimatus, diabolo in perpetuo mancipandus. Cognosco illum inter illas simultates ac turbines contra multorum studia, non dico qualia, diversa sensisse, et cum hinc res ac calamitates ipsæ emendatæ sint, adhuc Dizoniani et Siriaci subdiaconorum non notuisse apud vos emendationem revivisere. Compescite, quæso, ab illo prædictisque quorumcumque videtis animos ne non justas æmulationes, ut ipse apud nos integer, apud vos cum sua reparatus mereatur pacem non fictam, providens charitatem. Omnibus igitur vobis, ac sigillatim occurrat charitas, et vinculis quæ nullis modis a Christo solvantur, vobiscum pariter in perpetuum connexa lætetur in Domino.

Oko 410. godine:
Papa Inokentije pokušava da konstituiše dijecezu Makedoniju pod vlašću solunskog vikara i izdvoji je iz jurisdikcije Dukljanskog arhiepiskopata[58]

O Bubaliju i Taurijanu osuđenim od provincijskih episkopa,
čiju je odluku potvrdila Apostolska stolica

Inokentije, Rufu, Gerontiju, Sofroniju, Flavijanu, Makedoniju, Prosdotiju i Oristeju, episkopima Makedonije.

Po običaju naših koepiskopa Maksimijana i Eumenija[59], a u stvari je neprikladnost ovog trenutka učinila da ponovite tužbu protiv Bubalija i Taurijana i da se iznova dignemo protiv ovih veoma opakih ljudi. No, koliko mogu, sa malo riječi ukratko ću izložiti njihova zla i ukratko ispripovijedati ono što sam već izložio u našim pismima. Vašim vrlo pobožnim umovima, koji ponovo pretresaju presudu, nije trebalo mnogo da to uvide, jer probuđena istina često jače zasvijetli na suncu, a opasnost ponovo pozvana na sud teže se i bez pokajanja osuđuje. Jer božanski plod je da se pravda često prekraja, braćo premila, i zaista vidim da je vaše duše pokrenulo to što je Bubalije, koji je često hvatan u mnogim prevarama, predočio lažne primjerke naših navodnih pisama, jer po običaju ovog čovjeka ništa što je dojavio ne čini se dostojnim povjerenja[60]. Neka niko ne ćuti o takvom poslu i dah samog savladanog đavola neka se zaustavi. A ovima smo pridodali prethodno pismo koje smo poslali preko pomenutih episkopa, kojima je tako u cjelosti dostavljena presuda naših stavova, da dok ne budete opet razmislili ništa što nije sigurno ne treba ponovo ispitivati i u ovom slučaju ubuduće istraživati. A ovo naše pisamce pošaljite vama povjerenim episkopima da ga ponovo pročitaju da znaju potpuno šta je o Bubaliju i Taurijanu i ostalim objavljeno[61]. Da se čuvaju od takvih, oni koji su čestiti, i da sa takvima ne opšte.

[58] *J. P. Migne: Patrologiae latinae cursus completus, Parisiis 1853, vol. 130, p. 707*.

[59] Papa Inokentije pokušava da ograniči vikarijalna prava dukljanskog mitropolita Seneciona, proglašavajući dva svoja štićenika za koepiskope i podredjujući ih svom solunskom vikaru. Očite su podjele na Ilirikumu. Ova poslanica je izuzetno značajna – nagovještava postojanje Skitske (Sarmatske) crkve i njeno potpuno odvajanje od rimske stolice (*prim. prir.*)

[60] Po svemu sudeći Bubalije je svim episkopima Ilirikuma koji su se odlučili za saradnju sa Svetom stolicom i solunskim vikarom predočio pisma pape Siricija koji je dukljanskog mitropolita Basusa, inače vikara Italije, i njegovog nasljednika Seneciona oglasio za svoje "koepiskope" a Dukljansku mitropoliju za *archiepiscopia prima*. Proglašavajući episkope Maksimijana i Eumenija za svoje "koepiskope" papa Inokentije pokušao je da poništi odluke pape Siricija, ali bezuspješno – titula "vikara Italije" data je carskim aktom, i izmedju ostalog je podrazumijevala da je Duklja *carska arhiepiskopija prima* što su odluke pape Siricija samo potvrdile (*prim. prir.*).

[61] Pontifeks zna da su njegove političke aktivnosti nelegalne, pa stoga naglašava potrebu da se o svemu ćuti i obavještavaju samo provjerene pristalice saradnje sa Rimskom crkvom. Papa o svojim djelima ne obavještava ni poglavare kurije iz straha da neko od njih "pontifeksovu izdaju" ne dojavi konstantinopoljskom dvoru (*prim. prir.*).

De Bubalio et Tauriano damnatis a provincialibus episcopis, quorum sententiam sedes apostolica retractatione curavit.

INNOCENTIUS RUFO, GERONTIO, SOPURONIO, FLAVIANO, MACEDONIO, PROSDOTIO et ORISTEO, episcopis per Macedoniam constitutis.

Mora coepiscoporum nostrorum Maximiani et Eumenii, vel potius importunitas temporis fecit, ut vos iteraretis de Bubalio et Tauriano querimoniam, et nos iterum in homines perditissimos insurgeremus. Sed, ut possum, paucioribus verbis tantorum malorum imitabor compendium, et strictim quæ in volumine litterarum nostrarum conspexerim retractabo. Grave non oportuit videri piissimis mentibus vestris cujuscunque retractari judicium, quia veritas exagitata sæpius magis splendescit in luce, et pernicies revocata in judicium gravius et sine pœnitentia condemnatur. Nam fructus divinus est justitiam sæpius **174** recenseri, fratres charissimi, verum illud video movisse animos vestros quod in multis Bubalius sæpe fallaciis deprehensus objecerit exemplaria fictarum quasi a nobis litterarum, cum pro consuetudine hominis nihil quod perferret jam fide dignissimum videretur. Sed silcatur omne jam de tali negotio murmur, et convicti diaboli ipsi anhelitus comprimantur. Subjunximus autem his priores litteras, quas per memoratos episcopos miseramus, quibus ita plenaria sensuum nostrorum sententia designata est, ut dum relegeritis nihil ambiguum, nihil requirendum in hac causa de cætero repetatis. Hanc autem paginulam nostram sollicitius credentibus sibi episcopis relegendam mittite, ut sciant plenissime quid sit de Bubalio et Tauriano cæterisque pronuntiatum, ut servent qui digni admonitione sunt cavere a talibus, ne talibus socientur.

Godine 410, maja 24 (juna 25?): Imperatori Honorije i Teodosije na Ilirikumu obavezuju Skite-Sarmate (Slovene) na vršenje službe u rimskoj administraciji[62]

24. maja ili 25. juna 410.

Isti Avgusti Herakiju prefektu pretorije Ilirikuma. Neka se suspenduju odluke koje su u prošlosti protivno razumu istine izrečene na prethodnom sudu kurija, na sudu veličanstvene Tvoje stolice, kojima se velikodušno oslobađaju oni koji su u obavezi prema kuriji, tako da se svi koji su sudbinom rođenja u obavezi da obavljaju gradske službe prisiljavaju da podnesu sopstvenu sudbinu. Oni, pak, koji su pod okriljem sveštenstva prevarili otadžbinu i nijesu obavljali službu koju su morali, naređujemo da se vrate, pod uslovom da se prema prilikama i položaju koji zauzimaju u crkvi ili sami vrate na pređašnji položaj i obavljaju gradske funkcije ili da se njihova očevina dodijeli kurijama. Oni, takođe, koji su se dobrovoljno obavezali na vršenje službe u kuriji, neka tu i ostanu jer su tako odabrali, a taj zakon neka se primjenjuje i na njihove sinove.

[62] *Th. Mommsen: "Codex Theodosiacus", vol. 1, p. 704*.

XII, 1, 172 (410 Mai. 24 vel Iun. 25).

IDEM AA. HERCVLIO P(RAEFECTO) P(RAETORI)O ILLYRICI. Sententiae conquiescant, quae in praeiudicium curiarum transactis temporibus sub examine magnificae sedis tuae contra rationem veritatis prolatae curiae debitos per gratiam absolverunt, universique, quos sors nascendi municipalibus muneribus obligavit, fortunam propriam subire cogantur. 1 Eos autem, qui sub patrocinio clericatus muneribus debitis patriam fraudaverunt, reddi sub ea condicione praecipimus, ut pro temporis consideratione et gradu, quem in ecclesiis obtinent, vel ipsi ad statum pristinum redeant et functionibus municipalibus obsecundent 2 vel eorum patrimonia curiis consignentur: his etiam, qui ultro se curiarum coetibus inseruerunt, in ea quam elegerunt fortuna residentibus, circa eorum filios legum auctoritate servata. DAT. VIII KAL. IVN. CONSTANT(INO)P(OLI) VARANE V. C. CONS.

V

1 ppo] pf *V* illyci V^a 2 magnifice *V* 4 cogentur V^a 5 *fortasse scr.* patr. fraud. mun. deb. 6 ecclesiis] V^a, aeclesiis V^b 9 fortunam a residentibus *V*: *fortasse* fortuna manere debentibus 10 uiii k. iul. *lex iuncta* conss. *V*

Godine 410, maj 25 (jun 24?): Imperatori Honorije i Teodosije prijete kaznom svom ovlašćeniku na Ilirikumu[63]

25. maja ili 24. juna 410.

Isti Avgusti Herkuliju, prefektu pretorije Ilirikuma. Ono što se sjećamo da je jednom odlučeno, naređujemo da se sprovodi ovim ponovnim opštim zakonom, tj. da se nikome ne dozvoli da ujamčene posjede sa jedne teritorije prebacuje na drugu, već neka se zna da su na sve načine zaštićeni na tom mjestu poreskim zakonom i da ih obavezuje upis u javni katastar. Ako prefektura ubuduće bude kršila sadašnje ili pređašnje statute platiće kaznu od 100 zlatnih livara, a pojedinci će biti kažnjeni sa 20 zlatnih livara.

[63] *Th. Mommsen: "Codex Theodosiacus", vol. 1, p. 612*.

XI, 22, 5 (410 Mai. 25 vel Iun. 24).

IDEM A. HERCVLIO P(RAEFECTO) P(RAETORI)O ILLYRICI. Quod olim meminimus constitutum, hac generali denuo legis praeceptione sancimus, ne cuiquam liceat praestationes possessionum ad aliud territorium ex alio transferre, sed omnibus modis in eo loci tributaria agnoscatur inlatio, quem fides censuum retinet et necessitas publicae adscribtionis adstringit. Quod si ulterius ab officio praefecturae praesentia vel priora statuta fuerint temerata, centum librarum auri multa ferietur, sed et singuli, qui nequaquam prohibitis temperabunt, viginti librarum auri dispendia sustinebunt. DAT. VIII KAL. IVL. CONSTANTINOP(OLI) VARANA V. C. CONS.

V

4 censuum] *Gothofredus,* censum *V* 7 uiiii k. iun. *lex iuncta*

Godina 412, januar 28: Imperatori Honorije i Teodosije vojnom zapovjedniku Trakije o novoizgradjenom brodovlju koje treba da obnovi rimsku i skitsko-sarmatsku flotu[64]

XVII O brodovima na Dunavu

VII, 17,1 (28. januar 412.)

Imperatori Avgusti Honorije i Teodosije, Konstantu zapovijedniku vojnom Trakije. Devedeset nedavno novosagrađenih, deset ovima pridodatih od popravke starih brodova sa limesa Mizije (Mezije), sto deset novih dodatih od obnove petnaest starih skitskih, naređujemo da se ovako uračunavaju; tj. da se svake godine vrši reparacija četiri stara ratna i deset trgovačkih na limesu Mizije, a na skitskom limesu pet ratnih i dvanaest trgovačkih iznova sagrađenih i potpuno naoružanih sa svom opremom. U prisustvu zapovjednika i njegovog oficira da se grade, da se opremaju i obnavljaju na vrijeme svake sedme godine, kad Tvoja ekselencija naredi da treba da se obavi njihova gradnja. Naređujemo da nam se referiše ono što vjerujemo da je već učinjeno. Jer ako pomenuti broj brodova sa svom svojom opremom ne bude spreman, zapovjednik, koji je zanemario termine, biće bez ikakve sumnje kažnjen sa 30 zlatnih livara, a njegova administracija sa 50, dok će administracija Tvoje ekselencije biti kažnjena sa 50 zlatnih livara, ako se ovaj posao zanemari. Takođe, treba paziti na to da se, po tvojoj naredbi, dodijele za transport anona brodovi koji su spremni za rat i najsigurniji za sukobe, odnosno koji su odabrani za plovidbu i oni stari koji budu obnovljeni. U Konstantinopolju za vrijeme Teodosija.

[64] *Th. Mommsen: "Codex Theodosiacus", vol. 1, p. 343*.

q. 41 f. 6′
VII, 17, 1 (412 Ian. 28).

XVII. DE LVSORIIS DANVVII

IMPP. HONORIVS ET THEODOSIVS AA. CONSTANTI MAGISTRO MILITVM PER THRACIAS. Nonaginta recenti fabricatione contextas, decem his adiectas ex veterum reparatione lusorias limiti Mysiaco, centum vero decem novas additis antiquarum instauratione quindecim Scythico, qui in latius diffusiusque porrigitur, sub hac deputari condicione sancimus, ut per singulos annos veterum renovatione curanda quattuor iudiciariae in Mysiaco limite et decem agrarienses, in Scythico vero quinque iudiciariae et duodecim agrarienses novae de integro constructae instrumentisque suis universis armatae ducis instantia apparitionisque eius periculo contexantur, ut hoc supplemento per septennium integri numeri constituti reparatio maturetur, sublimitate tua pro sua industria disponente, unde earum contextio vel constructio debeat procurari. Quod quidem iam recte credimus constitutum nobisque indicari praecipimus. Nam si memoratus lusoriarum numerus cum omni suo instrumento non fuerit apparatus, dux quidem, cuius tempore dispositio fuerit ista neglecta, triginta librarum auri, officium vero eius quinquaginta procul dubio multabitur, etiam sublimitatis tuae officio quinquaginta libras auri condemnationi subiciendo, si non per singulos annos aut completum numerum aut certe neglegentia praetermissum magisteriae potestati suggesserit. Illo nihilo minus observando, ut, istis secundum dispositionem tuae praestantiae ad belli aleam praeparatis adque in conflictus specula munitissimam stationem vel discursus opportunitatem deligentibus hae dumtaxat, quaecumque ex veteribus fuerint reformatae, transvectioni speciei annonariae secernantur. DAT. V KAL. FEB. CONST(ANTINO)P(OLI) D. N. THEOD(OSI)O A. V. ET QVI FVERIT NVNTIATVS.

R

1 trachias *R* 2 lusurias *R* 4 in *del.* sanccimus *R* 5 limete *R* 6 scytico *R* noue *R* 7 duces R^a 8 supplimento *R* 11 praecipemus R^b, praeipemus R^a lusuriarum *R* 12/13 neclecta *R* 13 trigenta R^a 14 condemnatione *R* 15 singulus R^a 16 potestatis *R* obsseruando R^a 17/18 munitissimam stationem vel discursus opportunitatem deligentibus] *scripsi*, munitissima statione u. d. opportunitate delegintibus *R* 18 hae] *Gothofredus*, ac R^a, hac R^b 19 ferint R^a 20 d. n.] p. dn. R^a

Godina 412, april 9:
Imperatori Honorije i Teodosije svom ovlašćeniku na Ilirikumu o gradjenju utvrda[65]

9. april 412.

Isti Avgusti Herkuliju prefektu pretorije Ilirikuma. Svi se bez izuzetka obavezuju na gradnju bedema, pripremu i prevoz robe, tako da se na plaćanje ove poreske takse svi obavezuju za dio svog posjeda i poreske jedinice do ovih bedema, tako da od najviših sve do najnižih postoji olakšica za nošenje tereta, koja će svima u zajednici biti od koristi. Tvoja ekselencija neka pamti da je naša blagost odlučila da tako bude makar u oblastima Ilirikuma .

[65] *Th. Mommsen: "Coodex Theodosiacus", vol. 1, p. 813*.

XV, 1, 49 (412 Apr. 9).

IDEM AA. HERCVLIO P(RAEFECTO) P(RAETORI)O ILLYRICI. Constructioni murorum et comparationi transvectionique specierum universi sine ullo privilegio coartentur, ita ut in his dumtaxat titulis universi pro portione suae possessionis et iugationis ad haec munia coartentur, quo ita demum, a summis ad infimos usque sarcina decurrente, ferendi oneris non leve solacium, sed in commune omnibus profuturum communi labore curetur. Quod in partibus dumtaxat Illyricianis nostram clementiam statuisse tua sublimitas recognoscat. DAT. V ID. APRIL. CONSTAN(TINO)P(OLI) $\overline{DD}$. $\overline{NN}$. HONOR(IO) VIIII ET THEOD(OSIO) V AA. CONSS.

V. — GEMINA 11, 17, 4 *(ubi vide)*. — IVST. 10, 49, 1.

1 $\overline{ppo}$] $\overline{pf}$ *V* 2 transuectionique] *gem.*, transuectionis *V* cohartentur *V* 3 pro] *gem.*, *om. V* munia] *gem.*, moenia *V* 4 cohartentur *V* 4/5 *fortasse scr.* ferendi oneris non levis solacium sed in c. o. profuturi

Godina 412 (418?), avgust 6: Imperatori pišu Filipu prefektu pretorije na Ilirikumu, konstantinopoljskom ovlašćeniku pri skitsko-sarmatskom dvoru, tražeći zaštitu za sveštenike Jevreje[66]

6. avgusta 412 (418?)

Isti Avgusti Filipu, prefektu pretorije na Ilirikumu. Takoreći nijedan Judejac, premda bio nevin, neka se ne proganja niti izlaže uvredi kakvu god da obavlja službu božju. Neka se ne spaljuju njihove sinagoge ili hramovi i neka se bez razloga ne vrijeđaju. Opet, pak, ako bi neko bio upleten u zločin, postoje sudije i zakoni koji to sankcionišu, da ne bi neko sebi dao za pravo da se lično sveti. Želimo da se ovo odnosi na Judejce, i odlučujemo da im ovo treba biti opomena da se ne bi možda osilili i iz obijesti, zbog svoje sigurnosti, načinili neku štetu poštovanju hrišćanskog kulta.

[66] *Th Mommsen: "Codex Theodosiacus", vol. 1, p. 892*.

XVI, 8, 21 (412 [418?] Aug. 6).

IDEM AA. PHILIPPO P(RAEFECTO) P(RAETORI)O PER ILLYRICVM. Nullus tamquam Iudaeus, cum sit innocens, obteratur nec expositum eum ad contumeliam religio qualiscumque perficiat. Non passim eorum synagogae vel habitacula concrementur vel perperam sine ulla ratione laedantur, cum alioquin, etiam si sit aliquis sceleribus implicatus, idcirco tamen iudiciorum vigor iurisque publici tutela videtur in medio constituta, ne quisquam sibi ipse permittere valeat ultionem. Sed ut hoc Iudaeorum personis volumus esse provisum, ita illud quoque monendum esse censemus, ne Iudaei forsitan insolescant elatique sui securitate quicquam praeceps in Christianae reverentiam cultionis admittant. DAT. VIII ID. AVG. CONSTANT(INO)P(OLI) HONOR(IO) VIIII ET THEOD(OSIO) V AA. CONSS.

VE. — IVST. 1, 9, 14.

1 per illyricum (hilliricum *E*) *om. Iust.* 2 obteratur *V* 3 perficiat] *VE Iust. (E)*, proficiat *Iust. (reliqui)*: *scr.* proiciat 4 ullam rationem *E* aliquid *E* implicitus *Iust.* 5 uidetur] *V Iust.*, uideatur *E* 6 ipse] *VE Iust. (N^{b} et Graeci)*, ipsi *Iust. (CRM)* 6/7 prouisu *E* 7 illatique *E* 8 cultionis] *V cum Iust. (Basil.: θρησκείας)*, ultionis *E et Iust. (Lat.)* 9 hon. uiiii et th. u] *VE*, hon. x et th. ui *Iust. (Hal.), collatis constitutionibus 6, 23, 1 et 16, 2, 45 fortasse scr.* Honorio XII et Theodosio VIII (418)

Godina 412, avgust 17: Imperatori Honorije i Teodosije traže da strateškim rezervama hrane na Ilirikumu upravljaju vojni povjerenici[67]

VII,4,32 (17. avgust 412.)

Isti Avgusti Leontiju presvijetlom prefektu Ilirikuma. Prokuratori anona[68] i žitnica nimalo se ne umaraju i uživaju privilegije koje obično pripadaju upraviteljima provincija i komesima. Jer kad se prilikom procjene poreza koji je ranije iznosio 120 po glavi obavezuju na tu sumu, zbog odnedavne lakomosti koja ih je umanjila na 60 i iz već uvriježene obijesti, od 13 poreskih taksi uzima nadoknadu za sebe, kad prokurator izazove štetu provincijalcima, kojoj je sam bio izvrgnut. Zbog toga ubuduće ovu službu treba da obavljaju provincijski razvodnici, tako da se nikakva tegoba od poreza ne nanosi provincijalcima, već namirnice koje se moraju podijeliti iz javnih žitnica i u ime komornika očigledno uzima zlato koje mu je povjereno iz poreske takse za kvalitet podjele i ovima koji su htjeli aderirati platiće cijenu prema tržišnoj koja je predviđena za maksimalnu cijenu robe ili je procijenjena od ekselencije najviše prefekture. I neće biti mjesta za pritužbu od strane onoga koji prima dužničku robu ili ako se raduju ubiranju zlata neće se jednačiti sa ekselencijom, a obijest drznika mora biti kažnjena od Tvoje ekselencije sa 50 zlatnika, ako bude zanemario da primjenjuje ovu uredbu.

[67] *Th. Mommsen: "Codex Theodosiacus", Berolini 1962, vol. 1, p. 322*.

[68] Stanovništvo pojedinih oblasti moralo je da državi dostavlja određene namirnice za izdržavanje grada Rima, vojske i činovništva. Takav porez se zvao anona (annona) i sakupljan je neredovno, često imajući karaker rekvizicije. Od Dioklecijanovog vremena anona je porez uglavnom u naturalnom obliku (žito, ulje, vino, meso itd.), koji se redovno ubira od stanovništva (*prim. prev.*).

VII, 4, 32 (412 Aug. 17).

IDEM AA. LEONTIO VIRO INL(VSTRI) P(RAE)P(ECTO) ILLYRICI. Procuratores curiarum an-
q. 39 f. 7′ nonarum et cellariensium specierum | gratia minime fatigentur, quas in dignitatibus constituti, id est rectores provinciarum et comites solent accipere. Nam cum adaerationis aestimatio prius per centum et viginti capita exactione solidi teneretur, per sexaginta recens redegit aviditas exindeque iam nutrita licentia ad tredecim tributarios non dubitavit artare, procuratore damnum, quo ipse subditus fuisset, provincialibus infligente. Ideoque per cornicularium cuiuscumque provincialis officii hanc sollicitudinem inpleri conveniet, ita ut nulla ab eodem exactionis molestia provincialibus inferatur, sed erogandas species ex horreis publicis et cellariensium nomine aurum ex titulo manifesto eidem delegatum pro erogationis qualitate suscipiat. etiam pretium his, qui adaerare voluerint, depensurus iuxta nundinationem, quae aut foro rerum venalium continetur aut amplissimae praefecturae est culmini deputata: nec enim queri poterunt, qui vel species accipient debitas dignitati vel, si auri perceptione laetentur, aequari se tanto culmini non debebunt: temerantium etiam audacia punienda officio tui culminis quinquaginta librarum auri multa continuo percellendo, si rite disposita observare neglexerit. DAT. XVI KAL. SEPT. CONST(ANTINO)P(OLI) HONORIO VIIII ET THEODOSIO IIII AA. CONSS.

1/2 *fortasse scr.* curiarum eorum annonarum | *fredus* 10 delegatum] *scr.* delegato
5 exindequae *R* tredecim] triginta *Gotho-*

2 quaeri *R* 3 debetas *R* cumini R^a | queri non debebunt *Haenel* 5 neclexerit *R*
3/4 non debebunt] non dolebunt *Gothofredus,*

Godine 413, april 16: Imperatori Honorije i Teodosije svom ovlašćeniku (skitsko-sarmatskom kralju Dalmacije-Slovena?) traže da oformi nove rimske državne strukture na Ilirikumu[69]

16. april 413.

Isti Avgusti Leontiju, prefektu pretorija Ilirikuma. Premda naredbe starih vladara zapovijedaju da su u obavezi prema kuriji oni koji nikakvim ugovorom nijesu vezani za kuriju, nego su se iz same ljubavi prema rodu odnosno iz plemenitosti prihvatili službe, ipak pošto je Ilirik opustošen, barem kod svih gradova Ilirikuma naređujemo da se pazi da svako ko bude smatrao da kurijalnu službu od svoje strane treba pomoći van službe poslije nepristrasne odluke konzorcijuma, odnosno pošto bar ponudi novac kojim će u cjelosti to moći da izvrši, ili obavljanjem same službe ili ugledom koji uživa tj. zadovoljan bilo narodnim povlađivanjem bilo čak obnavljanjem umjerenog i tihog povjerenja, pošto zadobije položaj u većem dijelu onog grada u kojem je vjerovao da treba obavljati dobrovoljnu službu, na sudu upravnika provincije, ili ako je ovaj odsutan, kod duumvira ili defenzora tog grada prvo predviđa da se ne obavezuje neraskidivim ugovorom prema kuriji, a onda ako se obavezao da će vršiti zagarantovanu službu, zaštićen odgovorom prisutnih kurijala, da ni on ni njegovi pomoćnici ili nasljednici neće uznemiravati kuriju, biće slobodan i razriješen od svake obaveze prema kuriji i službi. Isto tako, ne dozvoljava se da ono što je započeo ostavi nedovršeno; tako da zbog ove plemenitosti, pošto okonča službu koju je svojevoljno obavljao, jednako i potpuno ima iste počasti u tom gradu kao i neki član kurije koji se prihvatio službe. Ali, ako neki član kurije, zloupotrijebivši porodicu, zahvalnost ili oskudicu u kojoj je stalež, izgovarajući se zakonom preko neke službe, bude smatrao da treba da bude oslobođen od obaveze prema kuriji, nakon izvršene službe i usrdno obavljene profesije staleža, ne biva kažnjen od kurije jer je njen član. Naređujemo da se ovaj zakon primjenjuje u cijelom Ilirikumu, čim stupi na snagu. U Konstantinopolju za vrijeme konzula Lucija.

[69] *Th. Mommsen: "Codex Theodosiacus", vol. 1, p. 706*.

XII, 1, 177 (413 Apr. 16).

IDEM AA. LEONTIO P(RAEFECTO) P(RAETORI)O ILLYRICI. Etsi veterum principum sanctiones eos, qui nullis curiae nexibus obligati soli genitalis amore vel liberalitatis cupiditate suadente munus curiale subierint, obligari necessitatibus curiarum praecipiunt, tamen vastato Illyrico consulentes aput omnes dumtaxat Illyrici civitates praecipimus observari, ut, quisquis posthac integrae opinionis a consortio curiae penitus alienus ultro munus curiale putaverit subeundum vel oblata dumtaxat pecunia, per quam id ex integro poterit expediri, vel actu muneris ipsius vel insignibus subeundis, id est sive cum populi plausu sive etiam verecundae et tacitae conscientiae remuneratione *contentus*, adhibito ordine vel maiore eius parte illius videlicet civitatis, in qua munus spontaneum crediderit explicandum, in iudicio rectoris provinciae vel absente eo aput duumviros sive defensorem eiusdem civitatis primo se curiae non teneri incorrupta ordinis adstipulatione perdoceat, dein si certum munus se explicaturum promiserit, curialium praesentium responsione munitus, quod nec ipse nec facultates eius aut successores utpote curialis inquietudinem sustinebunt, liber et ab omni securus molestia curiali promissum munus absolvat, nec enim quod coeperit semiplenum deserere permittatur; ita ut pro hac liberalitate, peracto munere quod sponte promisit, eum honorem in ea civitate habeat, quem curialis habet
1 eodem munere *suscepto* pariter et *impleto*. Sed si quis ex curiali prosapia vel gratia vel angustiis ordinis abusus praetextu legis per munus aliquod se putaverit curia liberandum, post expletum munus et gratiosam vel necessitate expressam professionem ordinis nihilo minus pulsetur a curia utpote curialis. Quam legem, ex quo lata est videlicet valituram, per omne dumtaxat Illyricum praecipimus observari. DAT. XVI KAL. MAI. CONSTANT(INO)P(OLI) LVCIO $\overline{V}$. $\overline{C}$. CONS.

V

5 integre *V* paenitus *V* 7 expediri] *Gothofredus*, experiri *V* sine] *scr.* si sine 8 adhibito] *Gothofredus*, adebito *V* 12 si *delendum* 13 aut successores utpote] utpote successoris *malim* inquietudine *V* 14 adsoluat *V* 15 quo *V* desere *V* 18 *praetexto V* 21 omnem *V* 22 conss. *V*

Godine 414:
Papa Inokentije van znanja dukljanskog arhiepiskopa Seneciona odgovara nekim episkopima Makedonije svojim pristalicama u stvari skitsko-sarmatskog sveštenog zastupnika Bubalija[70]

Episkopi Makedonije hitno traže da se primijeni odluka rimskog pape protiv Bubalija, koji bijaše falsifikovao spise Svete stolice i koga je Sveta stolica oslobodila.

Inokentije Rufu, Gerontiju, Sofroniju, Flavijanu, Makedoniju, Prosdokiju i Aristeju, episkopima Makedonije.

Po običaju naših koepiskopa Maksimijana i Eumenija, a u stvari je situacija naložila da ponovo podnesete tužbu protiv Bubalija i Taurijana, a mi ponovo da ustanemo protiv ovih opakih ljudi. Ali, koliko mogu, nabrojaću sa malo riječi tolika zla, i ukratko ih ponovo izložiti. Nije teško vašim vrlo pobožnim umovima da uvide, pregledom bilo koje presude, jer probuđena istina često bolje zasvijetli na suncu, da se propast pozvana na sud teže i bez kajanja osuđuje. Jer je božanski plod da se o pravdi često premišlja, predraga braćo.

Uistinu vidim da su se uzburkali vaši duhovi kad je Bubalije, uhvaćen u mnogim prestupima, predočio primjerke nekih naših navodnih pisama, a sve što je rekao, znajući njega, očigledno nije istina. No neka se ništa ne priča o tom poslu, a dah tog lažnog đavola biće ugušen. Pridodali smo ovima i pređašnja pisma, koja bijasmo poslali po pomenutim episkopima, i u kojima je naznačena naša odluka, da dok se opet ne promisli, ništa ubuduće ne treba po ovom pitanju istraživati. A ovo naše pisamce pošaljite brižljivo episkopima Krita da ih ponovo pročitaju, da znaju potpuno šta je obznanjeno o Bubaliju i Taurijanu i ostalima, da paze oni koji su dostojni uprave, da se ne bi slučajno družili sa takvima.

[70] *Acta Romanorum pontificum, Vaticanis 1943, vol. 1, p. 92.*

30

ANNO 414. *Episcopi Macedoniae Romani Pontificis sententiam contra Bubalium, qui rescripta Sanctae Sedis falsificaverat et quem Sedes Apostolica absolverat, urgent.*

ML 20, 538. — Mansi III, 1048. — Coustant. p. 841. — *JK* 304.

Innocentius Rufo, Gerontio, Sophronio, Flaviano, Macedonio, Prosdocio et Aristeae episcopis per Macedoniam constitutis.

Pontifex suum in Bubalium latum iudicium retractat.

Mora coepiscoporum nostrorum Maximiani et Eumenii,(1) vel potius inoportunitas temporum fecit, ut vos iteraretis de Bulbalio et Tauriano querimoniam, et nos iterum in homines perditissimos insurgeremus. Sed, ut possum, paucioribus verbis tantorum malorum metabor (2) compendium, et strictim, quae in volumine litterarum vestrarum conspexerim, retractabo. Grave non oportuit videri piissimis mentibus vestris, cuiuscumque retractari iudicium, quia veritas exagitata saepius magis splendescit in luce, et pernicies revocata in iudicium gravius et sine poenitentia condemnatur. Nam fructus divinus est, iustitiam saepius recenseri, fratres carissimi.

Bubalius saepe in fallaciis deprehensus.

Verum illud video movisse animas vestros, quod in multis Bubalius saepe falaciis deprehensus, obiecerit exemplaria fictarum quasi a nobis litterarum, cum pro consuetudine hominis nihil quod proferret, iam fide dignissimum videretur. Sed sileatur omne iam de tali negotio murmur, et convicti diaboli ipsi anhelitus comprimantur. Subiunximus autem his priores litteras, quas per memoratos episcopos miseramus, (3) quibus ita plenaria sensuum nostrorum sententia designata est, ut dum relegeritis, nihil requirendum in hac causa de caetero repetatis. Hanc autem paginulam nostram sollicitius Cretensibus episcopis relegendis mittite, ut sciant plenissime quid sit de Bubalio et Tauriano caeterisque pronunciatum, ut servent, qui digni administratione sunt, cavere a talibus, ne talia sortiantur.

(2) Quae non exstant.

(1) In epist. 165 Chrysostomi, pariter ad Macedonos scripta, et in subsequenti epistula, legitur *Eugenius*.

(2) Editi: *imitabor*.

Godine 414:
Svjedočenje o saboru u Makedoniji[71]

Provincijski sabor u Makedoniji za vrijeme Inokentija I
godine 414.

Sinod sa koga je, da bi se potvrdilo ono što je učinjeno, upućeno poslanstvo papi Inokentiju preko Vitala arhiđakona. I to je učinjeno ljeta Hristovog 414. Jer je Inokentijeva poslanica, koju je uputio episkopima Makedonije, bila napisana za vrijeme konzula Konstancija.

Primjedbe Venecijanskog izdavača

Sabor u Makedoniji održan 414. godine koji je potvrdio papa Inokentije poslanicom izdatom 13. decembra, za vrijeme konzula Konstancija, tj. godine 414. episkopima i đakonima Makedonije, koja se nalazi među poslanicama pod brojem 22 Inokentija I. Poslije sakupljača sabora pripovijedao je takođe Pagije do god 414. br.12 premda se čini da u njoj nema ništa što podsjeća na sabor. No postoje riječi Inokentija I: "Otud što se većma sjećam da sam pisao, sada udvojeno ispitivanje prisiljava da ponovim formu očitim argumentima vašeg izvještaja". Slijedi potom sedam odgovora, ili poglavlja gdje treba čitati, jer prije toga postoji tužba: "Stolici apostolskoj, kojoj je kao glavi crkava poslan izvještaj, i čija je presuda sve do sad neizvjesna, nanijeta je nepravda." Bijaše napisao, pak, prije episkopima Makedonije poslanicu, koja je sedma po redu i odnosi se na Bubalija i Taurijana, osuđene od provincijskih episkopa, čiju je presudu Inokentije povukao, pa ipak ništa o njima dvojici ne postoji u drugoj poslanici. O ovom saboru u Makedoniji govori epistola Inokentija koja je šesnaesta po redu, napisana Maksimijanu episkopu, a odnosi se na episkopa Atika, kao što ukazuje Pagije na pomenutom mjestu. Pagije kaže da treba da bude nakon one koja je dvadeset druga po redu, stoga nakon one poslije Bolanda na dan 8. januara u istorijskoj bilješci sv. Atika poslanica CP&5. U njoj negira Inokentije da Atika treba ponovo primiti u zajednicu, što D. Hrisostoma još nije bio ubilježio u svete tablice: tamo dakle kaže: "od njega (tj. Atika) nijesi donio pisma poslata nama ili vašem sinodu (tj. Makedonije) " i na kraju "jer o svemu si davno primio potpuna pisma za Sveti sinod naše braće."

[71] *Mansi, vol. 4, p. 305*.

[a] SYNODUS IN MACEDONIA PROVINCIALIS

SUB INNOCENTIO I.

Anno CCCCXIV.

Tempus & acta concilii.

[a] *Synodus.*) Ex hac, pro confirmatione rerum gestarum, missa est legatio ad Innocentium papam per Vitalem archidiaconum. Idque actum est anno Christi 414. Nam epistola Innocentii, quam ad episcopos Macedoniæ reddidit, Constantio consule scripta fuit.

OBSERVATIO.

Veneti editoris.

Concilium Macedoniæ, anno 414. habitum, quod ratum habuerit Innocentius papa epistola data Idibus Decemb. *Constantio V. C. Cos.* id est anno 414. ad episcopos & Diaconos Macedones, quæ est nu. 22. inter epistolas Innocentii I. post conciliorum collectores asserit etiam Pagius ad an. 414. nu. 12. quamvis in ea videatur nihil inesse, quod synodum oleat. Sunt enim verba Innocentii I. *Unde de quibus jamdudum scripsisse me memini, nunc iterare formam argumentis evidentioribus relationis vestræ geminata percontatio compellit.* Sequuntur deinde septem responsa, sive capitula, ibi legenda, cum antea conqueratur, *Sedi Apostolicæ, ad quam relatio quasi ad caput ecclesiarum missa currebat, aliquam fieri injuriam, cujus adhuc in ambiguum sententia duceretur.* Scripserat autem antea ad Episcopos Macedones epistolam, quæ septima est, de Bubalio, & Tauriano damnatis a Provincialibus Episcopis, quorum sententiam Innocentius retractavit, attamen nihil de his duobus in secunda epistola. De hac synodo Macedonica loqui Innocentium epistola, quæ est 16. ad Maximianum episcopum de Attico Episcopo CP. scripta, ut advertit Pagius loc. cit. post illas quæ est 22. ideoque post illam collocanda, vult Pagius ibidem post Bollandum ad diem 8. Januar. in elogio hist. S. Attici Ep. CP. §. 5. In ea enim negat Innocentius Atticum in communionem recipiendum, quod D. Chrysostomum sacris tabulis nondum adscripsisset: ibi igitur ait: *a quo*, (sc. Attico) *nec missas ullas saltem epistolas ad nos, vel ad vestram synodum*, (Macedoniæ nempe) *utique pertulisti*: & in fine; *nam de omnibus plenissimas ad sanctam nostrorum fratrum synodum dudum literas percepisti.*

Godine 415, januar 8:
Imperatori Honorije i Teodosije naredjuju da se rimski gradjani i malobrojne trupe povuku iz skitsko-sarmatskog (slovenskog) Kraljevstva Dalmacije[72]

VI, 29,12 (8.januar 415.)

Isti Avgusti Paladiju, prefektu pretorije. Saznalo se da su oni u čijoj su nadležnosti obale Dalmacije i sva njena ostrva u posjedu ogromnih privilegija, tako da se niko ne usuđuje da dođe tamo iz razloga bezbjednosti i k tome još zbog surove klime. Stoga naređujemo da svi iz pomenutih krajeva treba da se uklone da bi se prethodna bezbjednost garantovala i stanovništvu i putnicima kroz te krajeve. Ako se, dakle, oni koji su udaljeni budu usudili poslije ove naredbe da uzurpiraju tu službu, biće u okovima pod pratnjom poslati kod sudije. U Raveni, za vrijeme uzvišenih konzula Honorija X i Teodosija VI.

[72] *Th. Mommsen: "Codex Theodosiacus", Berolini 1962, vol. 1, p. 294*.

VI, 29, 12 (415 Ian. 8).

[*IDEM AA.*] PALLADIO P(RAEFECTO) P(RAETORI)o. Dalmatiae litora omnesque insulas eorum qui sibi curas vindicant enormibus commodis praegravari compertum est, ut nullus audeat ad loca tutiora etiam acerbitate temporis cogente succedere. Atque ideo omnes omnino ex memoratis partibus censemus removendos, ut securitas antiqua vel consistentibus vel conmeantibus reparetur. Si qui igitur ausus fuerit post hanc praeceptionum formam id officium, a quo depulsus est, usurpasse, ferro vinctus ad vindictam cura iudicum dirigatur ad sacratissimum comitatum. DAT. VI ID. IAN. RAV(ENNA) HONORIO X ET THEODOSIO VI AA. CONSS.

R

3 aceruitate *R* adque *R* 4/5 uel conm.] et conm. R^a 7 ian.] an R^a

Godina 417, jun 17:
Papa Inokentije proglašava da je dukljanski arhiepiskop Senecion, vikar Italije i primas, nadležan za aktivnosti solunskog mitropolita[73]

39

Postavlja se vikar apostolski, prvi među primasima, i šalje se cirkularno pismo o njegovoj jurisdikciji

Voljenom bratu Rufu (episkopu), Inokentije (episkop)

Veoma srećnom i slavnom Mojsiju Gospod je tako povjerio[74] da oslobodi i vlada Izraelom, naložio da slijedi savjet svog tasta Jotora koji mu se ukazao, tj. da izabere ljude jednake po položaju za sudije, koji su mnoge parnice na mjestu koje im je povjereno rješavali između ljudi. Štaviše, odnosno…[75] božanskim podstrekom. I apostolski princip ne nalaže drugačije[76] nego da sami prvaci jevanđelja diktiraju svojim učenicima potrebe i slučajeve o kojima treba voditi računa i koje treba obaviti. Znamo čitajući svete poslanice da je tako svim[77]… sažaljenjem čudesni Pavle naložio Titu ono što ovaj piše Krićanima, a Timoteju ono što pripovijeda po Aziji. – Pošto se po milosti božanskoj steklo da ja podučavam crkve, povjeravam tvojoj mudrosti i dostojanstvu brigu i staranje o onome što se događa u crkvama Ahaje, Tesalije, Starog i Novog Epira, Krita, Mediteranske Dakije, Priobalne Dakije, Mezije, Dardanije i Prevalitane. Tvojoj promišljenosti i vrlini pridodajem i staranje o njima, ali ne po tvojoj slobodnoj procjeni, već podučen iskustvom naših prethodnika, koji su isti takav mandat bili povjerili, zbog njihovih zasluga, preblagim Aholiju i Anisiju. Jer pravedno je da se zasluge ukrase počastima, a da se drznici potuku i kazne. Treba, dakle, nagraditi dobrotu, a kazniti loše. Tako se ovaj drugi popravlja, a onaj prvi postaje plemenit. Zbog toga, voljeni brate, uz naše punomoćje koje se odnosi na gore pomenute crkve, a čuvajući njihov primat, vodi brigu, i budi među primasima prvi, a što god žele da pošalju nama neka ne čine bez tvog prethodnog mišljenja. Nalažemo, dakle, da sve što nam se šalje bude ili sa tvojim znanjem ili uz tvoj savjet. Dopušteno je, pak, i dozvoljeno tvom bratstvu, da znaš, uz pomoć Svete stolice kad se, ili u tvojoj ili u pomenutim provincijama, vodi neki crkveni slučaj i na znanje je, uzmi sa sobom koga god želiš od episkopa i koga god želiš iz crkava i njihovom vjerom i poštenjem, što god nužda ili slučaj budu zahtijevali, rukovodićeš kao najbolji i izvrstan sudija, i naravno od nas bićeš izabran za posrednika. Naredili smo da sve instrukcije budu u arhivi sa prezviterom Senecionom, iskusnim čovjekom. Tako ćeš dobro razabrati i iz ovog kao i iz prethodnih pisama šta treba da radiš. Jer mi smo ovu našu volju, kao što treba, obznanili putem pisama koja su upućena svim provincijama.

Pisano 17. juna 414. za vrijeme konzula Honorija IX i Teodosija V.

[73] *Acta Romanorum pontificum, Vaticanis 1943, vol. 1, p. 107*.
[74] Od istočnih episkopa gdje je onaj tada boravio. To je, takođe, argument o jedinstvu tada u Crkvi važeće discipline, ako je istočni klerik mogao biti pod istragom i osudom
[75] Lakuna, možda treba dodati: govorom, itd.
[76] Akta 6, 2-3
[77] Vatikanski lat. 5751: tota miseracione mirabilis: HCM tota miseratione mirabilis, možda: totamiratione mirabilis

Vicarius Apostolicus, inter primates primus, constituitur eiusque iurisdictio delegata circumscribitur. ANNO 417 die 17 iun.

Silva-Tarouca, *TD* 23, *(Coll. Thessalon.)* p. 21 (n. V). — Mansi, III, 751. 815. *ML* 20, 515. — *JK* 300.

Dilectissimo fratri Rufo ⟨episcopo⟩ Innocentius ⟨episcopus⟩.

Lectissimo et gloriosissimo Moysi ita in Israel liberando regendoque Dominus cuncta commisit, ut consilium soceri Jothor sequendum ei manifesta sub relatione mandaret, (1) videlicet ut constitueret viros gradu dignitatis iudiciariae suppares, qui causarum multitudines pro loco sibi credito inter populos definirent, ipso maxime (2)..... vel etiam divinis consolationibus vacaturus. Nec aliter apostolorum forma promulgata est, (3) quam ut ipsi principes evangelii constituti, ceterarum rerum causas necessitudinesque suis discipulis curandas obeundasque mandarent. Ita denique tota (4) ...miseratione mirabilis Paulus Tito quae

(1) scl. ab Orientalibus episcopis, ubi ille tunc degebat. Est etiam hoc argumentum de unitate tunc in Ecclesia vigentis disciplinae, si occidentalis clericus in Oriente poterat inquiri et iudicari.

39 (1) Exod. 18, 19.

(2) *Lacuna*; *forte add.*: orationi vel etiam etc.

(3) Act 6, 2-3.

(4) Vaticanus lat. 5751: tota miseracione mirabilis; *HCM*: tota miseratione mirabilis; *forte*: tota miratione mirabilis.

curet apud Cretam, (5) Timotheo quae per Asiam disponat, (6) ⟨commisit, prout⟩ sanctarum epistularum lectione cognoscimus. — Divinitus ergo haec procurrens gratia ita longis intervallis disterminatis a me Ecclesiis docet (7) consulendum, ut prudentiae gravitatique tuae committendam curam causasque si quae oriantur per Achaiae, Thessaliae, Epiri Veteris, Epiri Novae, Cretae, Daciae Mediterraneae, Daciae Ripensis, Moesiae, Dardaniae et Praevali Ecclesias, Christo Domino annuente, censeam. Vere enim eius sacratissimis monitis lectissimae sinceritatis tuae providentiae ac virtuti hanc iniungimus sollicitudinem, non primitus haec ita statuentes, sed praedecessores nostros apostolicos imitati, qui beatissimis Acholio et Anysio iniungere (8) pro eorum meritis ista voluerunt. (9) Iustissimus est enim ita bene meritos honoribus decorari, ut adrogantes necessarium videtur abtundi. Placet ergo in bonis praemium et in minus bonis censio. Sic enim et iste corrigitur et ille nobilitatur. Arripe itaque, dilectissime frater, nostra vice per suprascriptas Ecclesias, salvo earum primatu, curam, et inter ipsos primates primus, quidquid eos ad nos necesse fuerit mittere, non sine tuo postulent arbitratu. Ita enim aut per tuam experientiam quid quid illud est finietur, aut tuo consilio ad nos usque perveniendum esse mandamus. Licitum autem et Apostolicae Sedis favore permissum tuae fraternitati cognosce, ut cum aliqua ecclesiastica ratio vel in tua vel in memoratis provinciis agitanda cognoscendaque fuerit, quos velis episcoporum socios quibuscumque de Ecclesiis assumas tecum, quorum et fide et moderatione quidquid necessitas causave flagitaverit, optimus dirigas arbiter, et praecipuus, quippe a nobis lectus definias intercessor. Omnem sane instructionem chartarum in causa archivorum cum presbytero Senecione, (10) viro admodum maturo, fieri iussimus. Itaque et ex priore nostra epistula (11) et ex his chartulis bene recensitis, quid agere debeas recognosce. Nam voluntatem hanc nostram per unamquamque provinciam satis, ut decebat, litteris manifestavimus.

Data XV kal. Iul. Honorio IX et Theodosio V ⟨augustis consulibus⟩.

Curam et causas Illyrici Orientalis ei committit.

Benemeriti decorantur, arrogantes obtunduntur.

Praemium et censio (censura).

Inter primates primus, salvo eorum primatu.

Iura Vicarii.

In causa archivorum.

(5) Tit. 1, 5. — (6) 1 Tim. 1, 3. — (7) *VHCM*: discat. — (8) *VHCM*: iniungi. (9) V. Nros. 16 et 22. — (10) De Senecione cf. et Nr. 19, 44, 45, 46. — (11) Nr. 24.

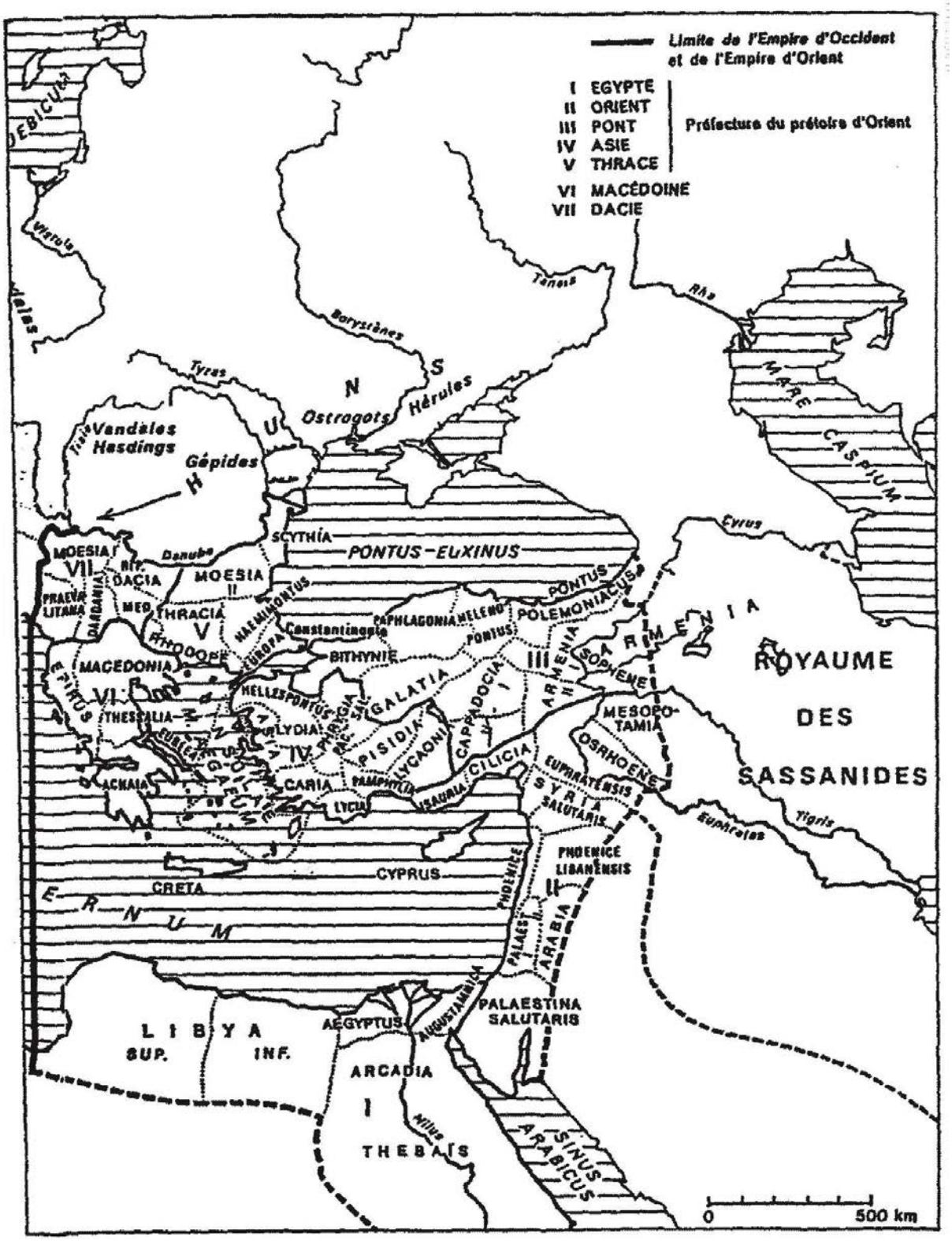
Limite de l'Empire d'Occident et de l'Empire d'Orient
I EGYPTE
II ORIENT
III PONT
IV ASIE
V THRACE
Préfecture du prétoire d'Orient
VI MACÉDOINE
VII DACIE
Vandales Hasdings
Gépides
Ostrogots
Hérules
SCYTHIA
PONTUS-EUXINUS
MOESIA
DACIA
THRACIA
MACEDONIA
BITHYNIE
GALATIA
CAPPADOCIA
ARMENIA
ROYAUME DES SASSANIDES
MESOPOTAMIA
SYRIA
PHOENICE LIBANENSIS
PALAESTINA SALUTARIS
ARABIA
AEGYPTUS
LIBYA SUP.
LIBYA INF.
ARCADIA
THEBAIS
CYPRUS
CRETA
MARE CASPIUM
SINUS ARABICUS
Constantinople
Danube
Tyras
Borysthenes
Tanais
Rha
Euphrates
Tigris
0
500 km

Godina 419 (?): Rimski pontifeks pokušava da Dukljansku arhiepiskopiju i njenog mitropolita Seneciona podredi vlasti svog solunskog vikara

SVETI BONIFACIJE (418-422)[78]
43

God. 419? Područje vikarijata Soluna; jurisdikcija vikara

Voljenoj braći Perigenu, Dinatu, Basiliju, Pavlu, Eternaliju, Sabaciju, Julijanu i Senecionu, episkopima Ilirikuma, Bonifacije episkop[79].

Između ostalih briga i raznih poslova koji nas stalno zaokupljaju djelima svih crkava, mi takođe brinemo o vama a to ćete saznati iz naredbe naših dekreta i što možete primijetiti iz karaktera samih slučajeva. Sada nas opominje slučaj Dračke provincije, gdje će naš brat i koepiskop Feliks[80], ako ne budemo intervenisali, biti upropašćen djelovanjem nekih tužitelja. A ova briga Apostolske stolice prema vama nije nova. Odlučeno je često našim dokazima ovo što činimo: Solunskoj crkvi je zauvijek povjereno da nad vama budno motri[81]. Lako se povinuje disciplini onaj koji prihvata disciplinu onako kako dolikuje. U tome je i značenje naredbe - da se podučavaju pokornosti starijima oni koji su pod njima. I o tom stepenu regula se radi i mi osobito oko svega brigu vodimo, jer je Hrist sv. apostolu Petru povjerio da vodi brigu o svemu, kad mu je dao ključeve da otvara i zatvara i među svojim apostolima ga izabrao ne zato što je drugi bio niži, već zato što je ovaj bio prvi. Regule upravljaju nama, a ne mi njima. Kanonima se povinujemo, jer naloge kanona čuvamo. Postoje neki grijesi, i to ne neznatni,

[78] *Acta Romanorum pontificum, Vaticanis 1943, vol. 1, p. 112*.

[79] Papa Bonifacije bezuspješno namjerava da Seneciona pretvori u "vazala" svog zastupnika u Solunu. Riječ je o svojevrsnoj "političkoj igri": dukljanski mitropolit je konstantinopoljski "vikar Italije", ukoliko prihvati da je podredjen solunskom arhiepiskopu dijeceza Makedonija stavlja se pod pontifikalnu nadležnost i počinje spor o "pravu prečeg" – da li je značajnija nadležnost konstantinopljskog administrativnog ili rimkog vjerskog vikara? (*prim. prir.)*

[80] Pontifeks obavještava episkope da je dračkog mitropolita odredio za svog "koepiskopa" – za razliku od dukljanskog koji je "pontifikalni koepiskop" po "carskom pravu" drački prvosveštenik Feliks je "vjerski pomoćnik" solunskog vikara. Papska kancelarija svim sredstvima pokušava da ostvari kontrolu nad skitsko-sarmatsko-slovenskim Epirom, ospori ili, bar, ograniči moć Dukljanske arhiepiskopije, vikarijalne i "koepiskopske" po carskim i zakonima imperije ali ne i crkve. Riječ je o pokušaju da se suzbiju arijanstvo i maniheizam, ograniči uticaj Skitske i u okviru nje crkve Gota. Poslanica je pisana u doba kada je postalo izvjesno da je Hijeronim (Jerolim, Jeronim) iz Stridona pripremio prvi latinski kodifikat biblijskih tekstova: kurija ga oglašava za kanonski suprotstavljajući se Skitima i vjerskoj upravi u Konstantinopolju (*prim. prir.*).

[81] Rečenica je u potpunoj suprotnosti sa dogovorom koji je pontifikalna kancelarija potpisala sa carskim patrijarhatom u Konstantinopolju. Po odredbama sporazuma solunski vikar je "privremeni" zastupnik papskih interesa na carskom dvoru. Sporazum o vikarijatu obnavlja se sa svakim novim solunskim arhiepiskopom i nije važeći ukoliko se sa njim ne saglase dvor i prijestoni patrijarhat. Takodje, vojni zapovjednici Italikuma i Ilirikuma, podrazumijevajući prefekte, imaju pravo da suspenduju odluke koje donosi solunski vikar ukoliko su u suprotnosti sa naredjenjima dukljanskog mitropolita i njemu podredjenih crkvenih lica – solunski vikar, drugim riječima, samo je "posrednik" i "kurir" za žalbe koje upućuje kurija u strahu od arijanskih i manihejskih sarmatskih i gotskih legija na Apeninima (*prim. prir.*).

S. BONIFACIUS (418-422)

43

ANNO 419 (?) *Ratio Vicariatus Thessalonicensis; iurisdictio Vicarii.*

Silva-Tarouca, *TD* 23 (*Coll. Thessalonic.*), p. 23 (n. VI). — *ACO* I, 7 p. 84. — Constant. p. 1063. — Mansi VIII, 760. — *ML* 50, 427. — *JK* 366.

Dilectissimis fratribus Perigeni, Dynato, Basilio, Paulo, Aeternali, Sabacio, Iuliano et Senecioni episcopis (1) per Illyricum ⟨constitutis⟩ Bonifacius (2) ⟨episcopus⟩.

Causa episcopi Dyrrhaceni. Non nova Sedis Apost. de Illyricis cura.

Inter caeteras curas et diversa negotia, quae ad nos ex cunctis veniunt semper Ecclesiis, propensiorem nos etiam vestri sollicitudinem gerere, et ex decretorum nostrorum sanctione discetis, et ipsarum qualitate causarum poteritis advertere. Nunc tamen Dyrrhacenae provinciae causa nos monuit, ubi quorundam accusantium factione frater et coepiscopus noster Felix, si non nostra de ⟨eo⟩ intervenisset (3)..... oppressus. Nec nova haec Sedis Apostolicae cura de vobis est. Statutum nostris saepius experimentis, hoc quod nos agimus: Thessalonicensi Ecclesiae semper esse commissum, ut vobis vigilanter intendat. Facile disciplinae subdi se patitur, qui ipsam ut condecet amplectitur disciplinam. Ita enim ordinatio cuncta se habeat, ut maioribus ea quae sub his esse docentur obediant. Et in hoc gradu regularum cuncta vertuntur, nosque praecipua circa omnes cura constringimur, quibus necessitatem de omnibus tractandi Christus in sancto Petro apostolo, cum illi claves aperiendi claudendique daret, (4) indulsit, et inter apostolos suos, non quia alter esset inferior, sed eum maxime qui esset primus elegit. Dominentur nobis regulae, non regulis dominemur. Simus subiecti canonibus, cum canonum praecepta servamus. Sunt culpae aliquantae non leves, quae illis innatae provinciis ad nos, cum simus

Thessalonicensis Ecclesiae auctoritas.

Romano Pontifici Christus in b. Petro, de omnibus commisit curam. Canonum praecepta. Ratio Vicariatus.

43 (1) In subscriptionibus synodi Ephesinae I inveniuntur: Perigenes Corinthi, Dynatus Nicopolis, Basilius Thessaliae, Iulianus Sardicensis (alii Larissae), Senecion Scodrae. Reliqui erant probab. Cretae, Moesiae, Dardaniae et Daciae rip. metropolitani. Cf. Duchesne, *Byz. Ztsch.* I (1892), 543.

(2) Ex quo Holsteinus pro »Bonifatius» scripsit »Caelestinus», omnes epistulam hanc s. Caelestino attribuerunt, cum re vera sit s. Bonifacii. — Cf. Silva-Tarouca, l. c., nota *m* et Schwartz, *ACO* II, 7, l. c.

(3) *Lacuna, addendum fere*: cura, fuisset. — (4) Mt. 16, 19.

koji su onim provincijama prirođeni[82]. Nama se dojavljuje o njima, no zbog prostorne i vremenske udaljenosti ne može nam biti dojavljeno sa tačnošću, onako kako su počinjeni. Želimo da se sve to zatre posredovanjem brata i koepiskopa našeg Rufa, čije je iskustvo dokazano u svim slučajevima i životnim djelima. Saznali ste da smo njemu povjerili punomoćje u vašoj provinciji tako da njemu, najdraža braćo, podnosite izvještaj o svemu što se događa. Neka se niko ne rukopoloži bez njegovog savjeta, neka niko ne istupa, episkopi neka ni ne pomisle da okupljaju sinod osim ako to nije njegova volja. Takođe ako treba o nečemu da budemo obaviješteni, neka to ide preko njega, a oni koji se protive našem autoritetu ili njegovoj naredbi od segregacije bratstva neka se odvoje.

[82] Ova se tvrdnja dijelom odnosi na prostore Skitije i Sarmatije odakle dolazi najveći otpor namjerama pontifikalne kancelarije da se institucionalizuje u sredinama "crkava starog zakona" koje su počivale na Septuaginti i nasljedju apostola Andrije i Tome (*prim. prir.*)

longius, non possunt pervenire, aut iam semotis omnibus non ita ut sunt acta, interposito temporis spatio, perferuntur. Quas omnes nos intercessione fratris et coepiscopi nostri Rufi, cuius experientiam comprobatam esse in causis omnibus et vitae actibus liquet, volumus resecari. Cui vicem nostram per vestram provinciam noveritis esse commissam, ita ut ad eum, fratres carissimi, quidquid de causis agitur, referatur. Sine eius consilio nullus ordinetur, nullus usurpet, eodem inconscio commissam illi provinciam, colligere (5)..... nisi cum eius voluntate episcopi non praesumant. Per eum etiam ad nos, si quid est, referatur (6)..... sed hae praeceptione cognoscent et eos qui refragandum nostrae auctoritati vel illius crediderint iussioni, a fraternitatis coetu (7)..... eum ipse separet segregandum.

Vicarii potestas.

Godina 419:
Papa Bonifacije oglašava
da se vlast njegovog solunskog vikara prostire na Makedoniju i Ahaju[83]

45

O vlasti vikarskoj koja je već do sada povjerena nad crkvama Makedonije i Ahaje;
O premještaju Perigena na stolicu Korinta

Voljenom bratu episkopu Rufu, episkop Bonifacije.

Koliko puta blaženi apostol Petar, kome je božanski glas povjerio kulu svešteničku i koji se veliča neizmjernim blagodarenjem, vidi počasti koje je Gospod njemu namijenio i smatra prijatelje čuvarima neokaljanog mira. Što treba smatrati većom radosti nego spoznaju da vlast koja je prihvaćena obdržava zakone. Uistinu utjeha postojano zahtijeva temelj za različite svrhe u poslovima koja njega savjetuje tajna Stolice, za koju se zna da je uzdignuta dostojanstvom duhovnog kamena. Nazočnost mnogih, dakle, kao što obznanjuju dokumenti naše arhive, za tvoju milost iz njegovih pisama je ostala, jer je briga o crkvama u Makedoniji i Ahaji bratstvu tvom sigurno povjerena, a znamo da čuvaš crkvenu disciplinu kanona. I s pravom smo to uradili. Apostolska stolica je ovu dužnost povjerila tvojoj milosti. Otuda biva da je tvoja svetost upoznata sa ovim poslom, a što nam je dojavljeno o događajima u provinciji koja je povjerena tvojoj mudrosti na brigu. Korinćani, naime, koje je nekad sv. Pavle hvalio, čije molitve vjerujemo prije treba dodati nego što ih treba pripovijedati, Perigena, koji se ističe svojim kvalitetima, kao što već sada sveti sabor o njegovom imenu svjedoči direktivom, žele ne toliko da prime koliko da zadrže za sveštenika. Redosljed njegovog rukopoloženja, ako budem smatrao da ga treba očekivati čitavim redom, biće potrebno uvećati pohvalama o njemu. I ovome će svakako koristiti; ako budemo učinili prijedlog za pravilnu stazu bilo onoga koji rukopoloži ili onoga koji je rukopoložen. Ko bi sumnjao u zaslugu onoga, ko je porekao da se radi o božanskom nalogu što ga Patrani nisu prihvatili i dugo se vijećalo o tome u Crkvi koja mu je obećana, da bi postao pastir ovog stada, u kojem je svoj vijek od kolijevke proživio? *Sudovi Božji su bezdani mnogi.* Ono za što želimo da damo skladan primjer je da niko ne vjeruje da ne može da se subrogira sa mjesta onoga koji rukopoloži, ako je od drugih bio rukopoložen. Ne sumnjam da se to tada dogodilo odlukom nebeskom, po kojoj su se saglasili oni koji su tamo predstavljali autoritet Svete stolice da se ovaj primi u red naših. Potrebna je stroga cenzura i protiv njih koji čine protivno nama i za koje se priča da poslije ovoga bez znanja našeg podbunjuju narod, ako istraju u tome. Želimo da i tvoja milost po našem nalogu djeluje protiv njih, da obuzdavamo slobodu onih kojima ništa takvo nismo povjerili.

[83] *Acta Romanorum pontificum, vol. 1, p. 115*.

45

De potestate Vicario super Ecclesias Macedoniae et Achaiae iam dudum concessa; de translatione Perigenis ad Corinthiorum sedem. ANNO 419.

Silva-Tarouca, *TD* 23 *(Coll. Thessalon.)*, p. 24 (n. VII). — Coustant, p. 1019. — Mansi IV, 752. — *ML* 20, 760. — *JK* 350.

Dilectissimo fratri Rufo ⟨episcopo⟩ Bonifacius ⟨episcopus⟩.

B. apost. Petrus arx sacerdotii; eius Sedes petra spiritualis.

Beatus apostolus Petrus cui arx sacerdotii dominica voce concessa est, in immensum gratulationis extollitur, quotiens pervidet concessi sibi honoris a Domino intemeratae se pacis filios habere custodes. Quid enim gaudio debeat maiore pensare, quam quod agnoscit, acceptae potestatis in se iura servari. Vere namque immobile requirit ad diversa destinata super negotiis quibusque consolatio fundamentum, quae eius consulit Sedis archanum, quam constat dignatione petrae spiritualis elatam. Frequentia igitur, ut scrinii nostri monumenta declarant, ad caritatem tuam ex eius scripta manarunt, (1) quibus sollicitudinem Ecclesiarum, per Macedoniam et Achaiam sitarum fraternitati tuae, quam sciamus ecclesiasticam disciplinam canonum notione servare, certum est esse commissam. Nec immerito id ducimus factum. Hanc enim gratiam dilectioni tuae Apostolica Sedes officio diligentis impertit. Unde fit, ut sanctitatem tuam gnaram faciamus huiusce negotii, quod ad provinciam auribus nostris ingeritur destinatum, cuius prudentiae tuae dudum cura mandata est. Corinthii enim, olim beati Pauli praedicatione laudati, (2) quorum preces subdendas magis quam credimus esse narrandas, Perigenem, sicut iam dudum sancta synodo (3) super eius nomine pagina directa testatur, sanctum et instituti optimi qualitate pollentem, civitati suae non tam accipere quam retinere desiderant sacerdotem. Cuius ordinationis seriem, si integro ordine expectandam putavero, fiet necesse est eius laudis augmentum. Et huic nimirum proficiet; si faciamus vel ordinantis (4) vel ordinati recto tramite mentionem. Quis enim dubitet, eius meritis deputari, quis renuit iudicii fuisse divini, ideo hunc a Patrensibus in tempore non esse susceptum et diu super promissa Ecclesia (5) magna

Auctoritas Vicarii Thessalonicensis, qui ecclesiasticam canonum disciplinam servat.

Causa Perigenis Corinthiorum.

45 (1) Vide Nr. 23, 26, 31, 39, 43. — (2) II Cor. 6, 16. — (3) Ps. 35, 7. — (4) Achaiae. — (5) Metropolitanus Corinthiorum. — (6) i. e. Patrensium.

deliberatione suspensum, ut huius ovilis pastor fieret, in cuius caulis suam a cunabulis transegisset aetatem? *Iudicia Dei abyssus multa.* (7)

Aliis ordinatus, in locum ordinatoris subrogatus.

Quod congrue optamus exemplum, quia nemo crederet, quod in ordinatoris aliquando locum subrogari posset, qui fuerat aliis ordinatus. Non ambigo coelestis tunc istud fuisse sententiae, qua vel consensu ⟨eorum⟩ qui illic auctoritatem Sedis Apostolicae praesentabant, eum in nostrorum numerum recipimus, et in eos necesse est vigorem censurae, qui contra nostrum factum post haec nescientibus nostris incitare dicuntur populos, si perstiterint, exeramus. Quod quidem et dilectionem tuam in eos ex nostra praeceptione facere volumus, ut eorum licentiam quibus nihil tale commisimus refrenemus.

Vigor censurae eis qui populum contra factum Sedis Apost. incitant.

MARE
GERMANICUM
VALENTIA
XII
FLAVIA
CAESARIENSIS
MAXIMA-
BRITANNIA II
OCEANUS
ATLANTICUS
Frisons
SAXONS
Elbe
Lombards
Thuringiens
Burgondes
Marcomans
Quades
Lombards
Vandales
Silings
M. SUEBICUM
Francs
GERMANIA
BELGICA
LUGDUNENSIS
SENONIA
Sequana
Liger
XIII
Alamans
AQUITANIA
XIV
Garumna
MAXIMA
SEQUANORUM
RAETIA
IX
VENETIA
ET HISTRIA
RIPENSE
NORICUM
MEDITERRANEUM
PANNONIA
VALERIA
VIII
SAVIA
PANNONIA
II
CALLAECIA
NOVEM-
POPULANA
NARBONENSIS
Iberus
TARRACONENSIS
Durius
LUSITANIA
XV
Tagus
Anas
CARTHAGI-
NIENSIS
BAETICA
BALEARES
CORSICA
SARDINIA
ALPES
COTTIAE
LIGURIA
ET AEMIL.
TUSCIA
ET UMBRIA
PICENUM
SUBURB.
MARE ADRIATICUM
DALMATIA
Rome
CAMPANIA
APULA ET
CALABRIA
LUCANIA
ET
BRUTTII
MARE
TYRRHENUM
M. IBERICUM
MARE
MAURETANIA
TINGITANA
CAESARIENSIS
SITIFENSIS
NUMIDIA
XI
AFRICA
PROCONSULARIS
BYZACENA
SICILIA
INTE
TRIPOLITANA
Limite de l'Empire d'Occident
et de l'Empire d'Orient
VIII ILLYRICUM (PANNONIE)
IX ITALIE ANNONAIRE
X ITALIE SUBURBICAIRE
XI AFRIQUE
Unis jusqu'en 395 dans la préfecture du prétoire d'Illyricum-Afrique-Italie, les diocèses de Macédoine et de Dacie passèrent ensuite sous le commandement du préfet d'Illyricum
XII BRETAGNE
XIII GAULE
XIV SEPT PROVINCES
XV ESPAGNE
Préfecture du prétoire des Gaules

Godina 419, septembar 18: Dukljanski mitropolit Senecion uspio je da ograniči vlast solunskog vikara[84]

44

Primjer episkopa neprihvaćenog od naroda;
Za nominaciju episkopa traže se informacije od vikara

Voljenom bratu episkopu Rufu, episkop Bonifacije

... saznajemo da su takvi koepiskop naš Adelfije, odnosno brat Perigen[85], o kome svjedoči govor blaženog sabora. Na visoki položaj episkopski njega je pozvao Božji glas za čija dobročinstva često vjerujemo da su suprotna i preokrećemo ih, a kasnije saznajemo da su bila korisna. To potvrđuje i primjer ovog slučaja. Tužan je bez sumnje bio naš koepiskop Perigen kad niko nije prihvatio da ga rukopoloži. Zar ne bijaše to za njega probitačno da ga narod Patre jednoglasno odbije? Koliko je bio unižen kad ga niko nije prihvatio rukopoloženog, toliko je sad uzvišeniji kad ga njegovi traže pošto ga stranci bijahu odbili[86]. A sud Božiji je jasan i očigledan, jer je želio da sačeka vrijeme odlaska, u kome zaslužuje da predsjedava ovoj crkvi u kojoj je i rođen i ponovo rođen, brate najdraži.

Budući da se težina naredbi i naloga tiče tvoje mudrosti, peticije podnosilaca molbi ogledaju se kroz izvještaj tvoje izabrane marljivosti ili susjedstva. Ovu molbu sa čuđenjem čitamo, jer smo lišeni tvojih pisama. O svim činjenjima i onim redom koji objašnjava događaje pošalji nam neke spise. Nijesmo htjeli da pošaljemo pismo našem koepiskopu Perigenu, prije nego primimo tvoje pismo, o čijem rukopoloženju se čini da je sve naređeno. Požurićēš da to učiniš zbog želje onih koji to traže. Ti dobro znaš da oni, kako mislim, odanošću prema vjeri plamte, kad molbu upućuju za njega, tim više kad besprijekorno potvrđuju onoga koji je kroz nebrojene godine u prezviterskoj počasti izdržao i ne nezasluženim unapredjenjem već postepeno dospio na najviši položaj. Da se upotpuni potvrda njegovog episkopata preostaje samo da primi glas od nas. Ne kolebam se da shvatim tvoju milost i to ne bez divljenja, jer izgleda kao da mi nijesmo poslali pismo, niti odgovorili na molbe. Učinili smo da se sačuva i autoritet Apostolske stolice i počast tvoje milosti.

Pisano 18. septembra, za vrijeme konzula Monaksija

[84] *Acta Romanorum pontificum, vol. 1, p. 113*.
[85] Pontifikalna kancelarija pokušava da okupi pristalice proglašavajući neke od istaknutih iliričkih sveštenika za "koepiskope". Na taj način kurija namjerava da poništi odluke pape Siricija koji je dukljansku mitropoliju kao vikarijalnu za Italiju odredio za svoj "koepiskopat". Pokušaji nijesu utemeljeni na zakonima, već su trenutne "političke potrebe" – papa namjerava da ospori uticaj dukljanske *metropolia prima*, ali više sirmijumske episkopije koja je jedina *episcopia prima* u hrišćanskom svijetu (*prim. prir*.)
[86] Po svemu sudeći ahajski Skiti (*prim. prir*.)

44

Exemplum episcopi a populo non recepti; ad nominationem episcopi Vicarii informationes quaeruntur. ANNO 419 die 18 sept.

Silva-Tarouca, *TD* 23 *(Coll. Thessalonic)*, p. 64 (n. XXVII). — Constant, p. 1021. — Mansi IV, 753. — *ML* 20, 761. — *JK* 351.

〈Dilectissimo fratri Rufo episcopo, Bonifacius episcopus〉. (1)

..... tales esse cognoscimus coepiscopum nostrum Adelphium, vel fratrem Perigenem, cui beati sermo concilii iam dudum adstipulator accessit. (2) Ad episcopatus speculam eum vocabat Dei inaequivoca sen-

Patrensis episcopus a suis non suscipitur; ideo ad Corynthiacam sedem postulatur.

(5) *Lacuna*: *fors add.*: synodum.
(6) *Lacuna*; *add.* causarum; *plura hic deesse videntur.*
(7) *Lacuna*; *fors add.*: segregandos; *plura deesse videntur.*

44 (1) Habemus hic exemplum quomodo vicissitudine temporum fragmentum epistulae unius auctoris cum fragmento alterius consutum sit. Revera, causa Perigenis et consulatus Monaxii hoc fragmentum « *.....tales esse* » papae Bonifacio I adscribunt; fragmentum autem « *Credebamus post* » (*ML* 20, 761) codex Vaticanus clare papae Leoni Magno ad Anastasium Thessalon. datam adsignat; erronee ergo Holste hoc alterum fragmentum Bonifacio I adscripsit. — Cf. Silva-Tarouca, *TD* 23 (*Coll. Thessalonicensis*) p. 62 notam ad XXVI. — *ML*, 20, 759, n. 3, 762 nota *b* et 763 nota *b*, incohaerentiam duorum fragmentorum iam animadverterat.

(2) Perigenes, Corinthi natus et renatus, eiusque ecclesiae clero adscriptus, cum per omnes clericorum gradus meruisset, Patrensibus quidem a Corinthiorum praesule, totius provinciae adprobante synodo, fuerat ordinatus episcopus; sed, a plebe Patrensi repulsus, ab ipsis Corinthiis in episcopum cooptatus est. Obstabant autem canones, ut episcopus uni ecclesiae semel ordinatus, licet ab ea nunquam susceptus, alteri praeficeretur. Ut violatio canonum eviteretur, Corinthii Sedem Apostolicam precibus adierunt, ut huius auctoritate voti sui compotes fierent. Pontifex autem prius relationem Vicarii Thessalon. sentire cupiebat, cui Achaiae, cum caeteris Illyrici provinciis, cura commissa erat.

tentia, cuius benefacta saepe credimus contraria, et in adversum vertimus, quae postea cognoscimus profuisse. Quam rem confirmat negotii praesentis exemplum. Tristis absque dubio coepiscopus noster Perigenes fuit, cum eum nemo susciperet ordinatum. (3) Nonne huic hoc expediens erat, ut hunc civitate sua Patrensis populi unitae voces contradictionis arcerent? Sed quanto inclinatus fuit, cum eum ordinatum nemo suscepit, tanto sublimior nunc est, cum a suis poscitur, qui ab externis fuerat refutatus. Evidens enim Dei manifestumque iudicium, qui eum id temporis voluit praestolari, quo meretur huic ecclesiae praesidere, in qua et natus asseritur et renatus, frater carissime.

Vicarii relatio in causa requiritur.

Quoniam prudentiae tuae iniunctorum vel delegatorum pondus incumbit, petitiones supplicum vel diligentiae tuae electae iam dudum, vel vicinitatis ratione perspectant. Quam quidem petitionem non absque admiratione perlegimus, propterea quod tuis epistulis privaretur. Omnibus eo quem res exigunt ordine celebratis, aliqua ad nos scripta transmittas. Noluimus enim coepiscopo ⟨nostro⟩ Perigeni nostram paginam destinare, priusquam tuas accipiamus epistulas, cuius ordinationi videntur omnia delegata. Accelerabis id agere, propter desiderium postulantium. Melius enim nosse dignaris eos in hanc precem sola, ut arbitror, erga religionem devotione fervere, maxime cum irreprehensibiliter eum asserant per annos innumeros in presbyterii honore durasse, et non indebito saltu, sed ad summum gradatim venisse fastigium. Cui ad plenitudinem confirmationis episcopatus sui hoc solum residet, quod nostros in honorem tuum necdum suscepit affatus. Intelligere autem tuam non ambigo caritatem hoc non absque admiratione, quod et huic videmur nostram paginam non misisse, nec supplicibus praebuisse responsum. Actum a nobis est, ut et Apostolicae Sedis auctoritas, et dilectionis tuae honorificentia servaretur.

Data XIV Kal. octobr. Monaxio vc. cons.

(3) De eo vide etiam Nr. 45, 46, 47 et 65. — « Id quod Coelestinus papa epistola sua « *Cuperemus quidem* » [ad episcopos prov. Vienn. et Narbon., (*JK* 369, *ML* 50, 434)] praecepit: « Nullus invitis detur episcopus, sed cleri, plebis et ordinis consensus ac desiderium requiratur », antea usu receptum fuisse cum hoc exemplo, tum aliis constat; adeo ut populus etiam sibi ordinatum, quamvis inculpatae vitae, episcopum suscipere minime cogeretur. Quo autem loco habendi essent episcopi illi ab ecclesiis quibus ordinati erant reiecti, concilium Ancyranum can. 18, Antiochenum can. 18 et Neocaesariense can. 36 praescripserunt ». — *ML* 20, 760 nota *e*. — V. ibid. 50, 434 n. 5: « Apostolicae Sedis statuta ».

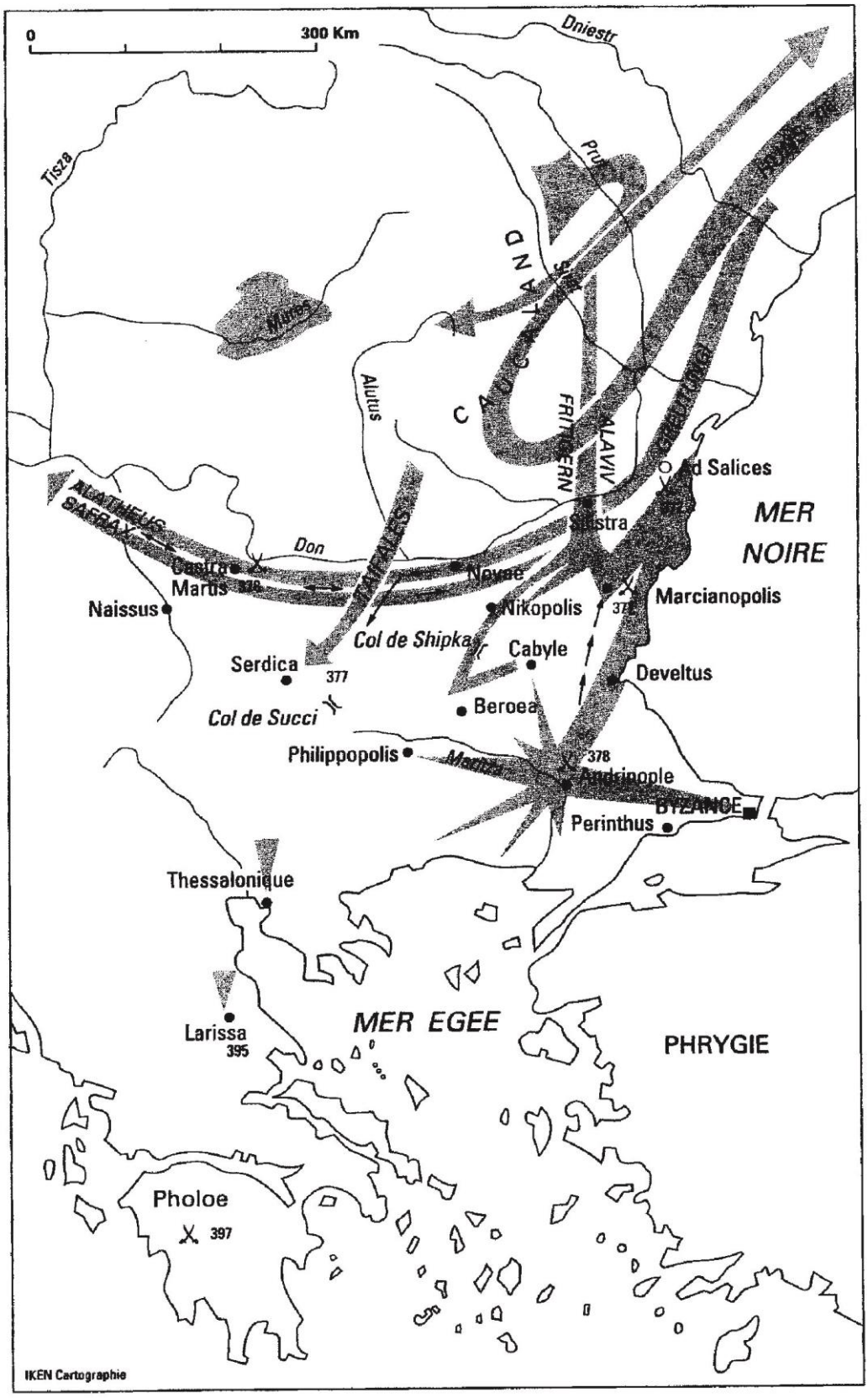
0
300 Km
Dniestr
Tisza
Mures
Alutus
Don
Castra Martis
Naissus
Serdica
377
Col de Succi
Col de Shipka
Nikopolis
Cabyle
Beroea
Philippopolis
Marcianopolis
Develtus
Ad Salices
MER NOIRE
Perinthus
Thessalonique
Larissa
395
MER EGEE
PHRYGIE
Pholoe
397
IKEN Cartographie

Godina 421, jul 14:
Imperatori Honorije i Teodosije naredjuju svom ovlašćeniku na skitsko-sarmatskom dvoru da se na Ilirikumu čuva skitsko-sarmatska hrišćanska tradicija iako je protivna kanonu. Skiti-Sarmati (Sloveni) odgovaraju jedino Konstantinopolju[87]

14. jul 421.

Isti Avgusti Filipu, prefektu pretorije na Ilirikumu. Pošto se sve novotarije uklone, naređujemo da se u svim provincijama Ilirikuma čuvaju starina i stari crkveni kanoni, koji su postojali sve do danas. A ako bi se izrodila neka sumnja ona treba da se raspravi na sveštenom saboru i svetom sudu, uz znanje velečasnog i presvetog poglavara grada Konstantinopolja, koji uživa prerogative Starog Rima. Za vrijeme konzula Eustatija i Agrikole.

[87] *Th. Mommsen: "Codex Theodosiacus", vol. 1, p. 852*.

XVI, 2, 45 (421 Iul. 14).

IDEM AA. PHILIPPO P(RAEFECTO) P(RAETORI)O ILLYRICI. Omni innovatione cessante vetustatem et canones pristinos ecclesiasticos, qui nunc usque tenuerunt, ⌈ per omnes Illyrici provincias servari praecipimus. ⌞Tum⌟ si quid dubietatis emerserit, id oporteat non absque scientia viri reverentissimi sacrosanctae legis antistitis ‖ urbis Constantinopolitanae, quae Romae veteris praerogativa laetatur ‖, conventui sacerdotali sanctoque iudicio reservari. DAT. PRID. ID. IVL. EVSTATHIO ET AGRICOLA CONSS.

IVST. 1, 2, 6. ⌈ et ⌞ut⌟	IVST. 11, 21, 1.
	‖ *inc.* Urbs Constantinopolitana non solum iuris Italici, sed etiam ipsius Romae veteris praerogativa laetetur ‖.

VE. — IVST. 1, 2, 6. 11, 21, 1.

2 aeclesiasticos *V* 5 scientiam *V* 7/8 laetiatur V^1 8 sactoque *V*

Godine 421, jul 14:
Imperator Teodosije II obznanjuje da sve crkve na Ilirikumu pripadaju Konstantinopolju[88]

Poslanica IX
Kojom se obznanjuje jurisdikcija Konstantinopoljske crkve nad Ilirikumom

Teodosije Avgust Filipu prefektu pretorije Ilirikuma

Ne podliježući nikakvim novotarijama, nalažemo da se poštuju stari i prethodni crkveni kanoni koji su i dosad bili na snazi na cijeloj teriroriji provincije Ilirikum: a ako bi se pojavila sumnja u vezi sa nekim pitanjem ona treba sa znanjem velečasnog poglavara presvetog zakona grada Konstantinopolja, koji odgovara prerogativima starog Rima, da se raspravi na sveštenom skupu i Svetom sudu.

14. jula 421. za vrijeme konzula Eustatija i Agrikole.

[88] *J. P. Migne: Patrologiae latinae cursus completus, Parisiis 1845, vol. 20, p. 769*.

EPISTOLA IX [b].

Qua ecclesiæ Constantinop. jura in Illyricum propagantur.

THEODOSIUS aug. [c] PHILIPPO Pf. P. Illyrici.

Omni (*Ex Cod. Theod. lib.* XVI, *tit.* 2, *leg.* 45, *et Cod. Justin. lib.* I, *tit.* 2, *leg.* 6) innovatione cessante, vetustatem et canones pristinos ecclesiasticos, qui nunc usque tenuerunt, per omnes Illyrici provincias servari præcipimus : ut si quid dubietatis emerserit, id oporteat non absque scientia viri reverentissimi sacrosanctæ legis antistitis urbis Constantinopolitanæ, quæ Romæ veteris [d] prærogativa lætatur, conventui sacerdotali sanctoque judicio reservari. Dat. prid. id. Jul. (14 *Jul. ann.* 421) Eustathio et Agricola coss.

Godina 421, jul 14:
Imperator Zapadnog rimskog carstva Honorije na nagovor Apostolske stolice oglašava crkveno jedinstvo, poništavajući odluku Teodosija II kojom je naloženo da sve crkve Ilirikuma pripadaju Konstantinopolju
Skitsko-Sarmatska (Slovenska) crkva podjednako je konstantinopoljska i rimska[89]

Poslanica X
Odnosno primjerak pisma imperatora Honorija Teodosiju Avgustu kojom se ukida prethodna odluka

(Iz rimske kolekcije Holštajna na strani 81). U svim slučajevima u kojima se traži naša pomoć ne možemo uskratiti posredovanje tvoje Milosti: no veću brigu i pažnju dugujemo onima u kojima su sadržane želje Svete apostolske stolice. Jer uz božansku pomoć uvijek neka se upravlja našim carstvom. Bez sumnje treba da poštujemo posebnim kultom crkvu ovog grada kome dugujemo i rimski principat i svešteničkі primat. A ako poslanstvo koje je upućeno ništa drugo od našeg pijeteta ne bude tražilo osim ono što je saglasno sa katoličkom vjerom, disciplinom i jednakosti. Traži, naime, da ova privilegija, koja je još od otaca konstituisana i koja je očuvana do naših vremena, neuzdrmano traje. U tom dijelu se stara tvoja Milost da se ne derogira ništa što je zapisano po starim dekretima i kanonima; i neka se ne vrijeđa poštovanje prema prošlosti novim zakonima, gospodare. Otuda tvoje Visočanstvo, upravljajući se sugestijama naše pobožnosti i imajući na umu hrišćanstvo koje nadahnjuje naša srca nebeskim milosrđem, u svim udaljenim krajevima za koje se priča da su oteti od strane raznih episkopa Ilirikuma neka se postara da se očuva stari poredak. Da ne bi pod hrišćanskim vladarima Rimska crkva izgubila ono što nije izgubila za vrijeme drugih vladara.

[89] *J. P. Migne: Patrologiae latinae cursus completus, Parisiis 1845, vol. 20, p. 769*.

EPISTOLA X [e].

SEU EXEMPLAR EPISTOLÆ PIISSIMI IMPERATORIS HONORII AD THEODOSIUM AUGUSTUM.

Ut superiorem constitutionem abroget.

Omnibus (*Ex Holstenii collect. Rom. pag.* 81) quidem causis, in quibus nostrum postulatur auxilium, intercessionem apud aures tuæ Clementiæ negare non possumus : sed his majorem necessario curam studiumque debemus, quibus sanctæ sedis apostolicæ desideria continentur. Nam cum favore divino nostrum semper gubernetur Imperium, procul dubio illius urbis ecclesia speciali nobis cultu veneranda est, ex qua et Romanum principatum accepimus, et principium sacerdotium (*supple* accepit). Si quidem nihil aliud a pietate nostra postulaverit missa legatio, nisi quod catholicæ fidei disciplinæ et æquitati concordet. Petit enim ut hæc privilegia, quæ dudum a patribus [f] constituta usque ad tempora nostra servata sunt, inconcussa perdurent. In qua parte respicit Serenitas tua, nihil vetustis [g] decretis, si quæ canonum conscripta sunt regulis, penitus derogandum; nec tot jam sæculorum reverentiam novellis præjudiciis sanciandam, domine. Unde Majestas tua, recensitis nostræ pietatis affatibus, Christianitatis memor, quam pectoribus nostris misericordia cœlestis infundit, universis remotis quæ diversorum episcoporum [h] subreptionibus per Illyricum impetrari dicuntur; antiquum ordinem præcipiat [i] custodiri : ne sub principibus christianis Romana perdat Ecclesia quod aliis imperatoribus non amisit.

Godina 421, nakon 14. jula: Odgovor Teodosija II savladaru Honoriju o neophodnosti da se utvrde prava Konstantinopoljske i Rimske crkve na Ilirikumu[90]

Da se urede privilegije Apostolske stolice koje se čuvaju u Ilirikumu

Odgovor Teodosija Avgusta Honoriju Avgustu

Dostojnim se čini sud onoga koji obraćanje vječno uzvišenog vladara prenosi našoj milosti, gospodine presveti oče, uzvišeni i prečasni, a osobito posmatranjem hrišćanske vjere koja se tako usađena prečasnim čulima Tvoje Visosti u našim srcima čuva, jer Bog tvorac je načinio poglavarima nasljednike hrišćanskih prvaka da, osujetivši svaku zavjeru, očuvaju ono što je ustanovljeno od naših predaka. I premda ne samo što čuvamo one stvari koje su neiskvareni božanski izbori sačuvali, mi čuvamo i obraćanje tvoje vječne uzvišenosti i činimo da se sa poštovanjem odnosimo prema njemu, a osobito u ovoj stvari koja na vjekove dobrobit čitavog kraljevstva našeg i ime ovog slavnog grada u toj mjeri čuva. Stoga smo odlučili da obratimo pažnju da se uklone sve zavjere episkopa podnosilaca molbi na Ilirikumu kao što propovijedaju apostolska disciplina i stari kanoni. U vezi sa tom stvari, a u skladu sa prirodom carskog dekreta Tvoje Visosti, poslali smo pisma istaknutim ljudima prefektima pretorije Ilirikuma da obrate pažnju na spletke episkopa koje jenjavaju da bi se obdržao stari poredak i da ne bi prečasna Crkva presvetog grada, koja nam je u svoje vječno ime posvetila carstvo, izgubila privilegije ustanovljene od predaka.

[90] *Acta Romanorum pontificum, Vaticanis 1943, p. 834*.

ANNO 421
⟨post 14 iul.⟩

Ut privilegia Apostolicae Sedis Romanae super Illyricum serventur disponit.

Silva-Tarouca, *TD* 23 (*Coll. Thessalonic.*), pag. 44 (n. XVI). — Coustant. 1030. — Mansi IV, 759. — *ML* 20, 770.

Rescriptum Theodosii Augusti ad Honorium Augustum.

Dignum meretur iudicium, quisquis perennis principis affatus ad nostram videtur deferre clementiam, domine saratissime pater, auguste venerabilis, tum praecipue christianae religionis intuitu, quae venerandis sensibus maiestatis tuae ita infusa est, ut per nostra corda latius porrecta servetur. Deus enim auctor ideo praesules fecit christianorum principum posteros, ut omni subreptione frustrata, id quod a maioribus nostris constitutum est reservetur. Et quanquam non solum in his quae divina suffragia incorrupta servarunt, affatus perennitatis tuae a nobis reserventur, mereanturque affectu celeri omni veneratione suscipi, tum praecipue haec res, quae ad saeculi totiusque regni nostri sospitatem illius inclitae urbis nomen hactenus servat. Unde omni supplicantium episcoporum per Illyricum subreptione remota, statuimus observari, quod prisca apostolica disciplina et canones veteres eloquuntur. Super quam rem secundum formam oraculi perennitatis tuae ad viros illustres praefectos praetorii Illyrici nostri scripta porreximus, ut cessantibus episcoporum subreptionibus, antiquum ordinem specialiter faciant custodiri, ne venerabilis Ecclesia sanctissimae urbis privilegia a veteribus constituta amittat, quae perenne nobis suo nomine consecravit imperium.

Maiorum constituta serventur.

Subreptiones episcoporum per Illyricum removentur et quod prisca ap. disciplina et veteres canones dicunt observandum. – Antiquis ordo custodiendus.

Godina 422, mart 11:
Papa Bonifacije skreće pažnju ostalim iliričkim arhiepiskopima da ne ograničavaju aktivnosti Apostolske stolice i njenog vikara u Solunu. Uhode Rima krišom obavještavaju pontifikalnu kancelariju o zbivanjima na jugu Ilirikuma[91]

46

O primatu Petrovom i vrhovnoj jurisdikciji Rimske stolice čiji sud niko ne smije da osporava; o istočnim crkvama koje su se u velikim slučajevima, o kojima je potrebna velika rasprava, uvijek svjetovale sa Rimskom stolicom; najstrožije se zabranjuje da se o Perigenovom slučaju ponovo saziva sabor.

Voljenoj braći Rufu i ostalim episkopima Makedonije, Ahaje, Tesalije, Starog i Novog Epira, Prevalitane i Dakije, episkop Bonifacije.

Briga koju je prihvatio blaženi apostol ostaje odlukom Božjom briga o cijeloj Crkvi, jer zna se, kao što svjedoči Jevanđelje, da je Crkva na njemu osnovana. I ta počast nikada nije lišena brige, kad se zna da od njegovih odluka zavisi uprava nad svim stvarima. Tako se i moja misao proteže sve do Istočnih krajeva o kojima vodimo brigu, nalazeći način za to. Neprestano se, naime, raspitujem kod svih koji tamo odlaze o miru među braćom, tj. o spokojstvu pontifika, na kojem im obično đavo zavidi i pokušava da ga pokvari. Kada nam je, dakle, cijeli slučaj po redosljedu stvari dojavljen, silno smo se začudili da je tražio izvještaj izvjestilaca, kakvu su nepravdu Patrani iznova pokušali. Od pouzdanog smo uhode saznali da su Korinćani, što uzbuđeni kazujemo, sazvali sinod da raspravlja o statusu onoga koga je Apostolska stolica, nakon što je sve razložila i raspravila, postavila za episkopa, imajući na umu volju pastve u kojoj je odrastao i za koju je odrastao i koja je željela da joj bude pastir. Ako vaša milost nema saznanje o njegovom rukopoloženju, rado ću ispripovijedati od početka događaje iz prošlosti da bi se jasno sagledala priroda ovog slučaja onima koji su ga ne iz neznanja već pristrasno učinili nejasnim, posebno je o njemu izrečeno božansko mišljenje, kojim ga je, kako smo rekli, kao hranjenika Crkve korintske sud nebeski sačuvao. Za ovu stvar je tražena saglasnost svih građana i cijelog klera, i naš nalog nije naprečac izdat, već kako to nalaže crkvena disciplina naredili smo da brat naš i koepiskop Ruf marljivo ispita slučaj i promisli o zahtjevu sa vrha vlasti o pravoj mjeri, da ne bi ispalo da Apostolska stolica, koja je često sprečavala predumišljaje drugih, nezrelo djeluje. A nama je nakon nekog vremena o tome stiglo pismo od pomenutog episkopa našeg, što je odgovaralo našim željama. Postupivši u skladu sa njihovim sasvim jasnim izvještajem dozvolili smo da ovaj bude pontifeks one crkve, u kojoj je prošavši sve stupnjeve počasti čak i proživio prethodni život. Učinivši tako dalje, imajući taj autoritet, naredio sam, što se svidjelo cijelom prezviteriju, ponovo postupajući kao moji prethodnici, koji su uvijek Crkvu solunsku blisku sebi i dostojnu da im bude pomoćnik doživljavali u milosti kolegija, kao što svjedoči arhiva, a tu počast milost

[91] *Acta Romanorum pontificum, vol. 1, p. 116*.

46

ANNO 422 die 11 martii.

De primatu Petri et suprema Romanae Sedis iurisdictione, de cuius iudicio nemini licet retractari; de Orientalibus Ecclesiis quae in magnis negotiis, in quibus opus esset disceptatione maiore, semper consuluerunt Sedem Romanam; ut de causa Perigenis iterum synodus fiat severrime vetat.

Silva-Tarouca, *TD* 23 *(Coll. Thessalon.)*, p. 27 (n. VIII). — Constant. p. 1039. — Mansi IV, 756. — *ML* 20, 779. — *JK* 365.

Dilectissimis fratribus Rufo et caeteris episcopis per Macedoniam Achaiam, Thessaliam, Epirum Veterem, Epirum Novam, Praevalim et Daciam constitutis, Bonifacius ⟨episcopus⟩.

Ecclesia in b. Petro fundata; summa rerum ab eius deliberatione pendet.

Manet beatum apostolum per sententiam dominicam universalis Ecclesiae ab hoc sollicitudo suscepta, quippe quam evangelio teste, (1) in se noverit esse fundatam. Nec unquam eius honor vacuus potest esse curarum, cum certum sit summam rerum ex eius deliberatione pendere.

Animus Rom. Pontificis usque ad Orientis loca extenditur.

Quae res animum meum usque ad Orientis loca, quae per ipsam sollicitudinem quodammodo videmus, extendunt. Indesinenter enim ab unoquoque illinc veniente percontor de pace fratrum, id est de quiete pontificum, quae solet quoties diabolus huic invidet, aliquorum praesumptione turbari. Cum igitur ad nos ordine suo cuncta servari fama nunc usque detulerit, vehementer mirati sumus eius rei stupentes, ut poscebat ratio relatorum, quam iniuriam Patrum intentio novella temptavit. Certo enim cognovimus indice, apud Corinthum, quod exagitati dicimus, synodum congregandam, super eius discutiendo

Causa Perigenis Corinthiorum ab origine retexitur.

(7) Ps. 35, 7.

46 (1) Mt. 16 18.

Svete stolice i ubuduće dodjeljuje bratu našem Rufu, postupajući kao Gospod, koji uzdiže ponižene i uvijek ponižava one koji se uznose. Dok je prvima dodijelio milost, drugima se suprotstavio. Koliki je, dakle, dar poniznosti, koji se smatra božanskom milošću, a kolika je kazna za oholost kojoj se lično Gospod, upravitelj cijelog svijeta, usprotivio! Ostavljam radije vašem bratstvu da razmisli ko je učitelj poniznosti, a ko oholosti. No, daleko bilo od Gospodnjih sveštenika da neko od njih bude optužen, da čineći iznova uzurpaciju, sebi stvori za neprijatelja naredbe predaka, znajući da posebno ima za takmaca onoga kome je naš Hrist dodijelio najvišu vlast, i ko god ga uvrijedi neće moći biti stanovnik carstva nebeskog. "Tebi ću", reče, "dati ključeve carstva nebeskog", u koje niko bez milosti vratara neće ući. "Ti si", reče, "Petar i na tom kamenu ću sagraditi Crkvu moju". Ko god, dakle, želi, takođe, pred Bogom našim dostojanstvom svešteničkim da se ponosi, budući da se do Boga dolazi prihvatanjem Petra na kojem je cijela Crkva, kao što smo prethodno pomenuli, sigurno utemeljena, treba biti "blag i ponizan u srcu", da ne počne učenik prkosan da preuzima kaznu doktora čiju oholost oponaša. No, da se vratimo na temu ove nepravde; sastaje se sinod, čiji savjet vaša milost uvijek sluša, tajnu stvari na vijećanju spoznaje i biva ono što svakako po regulama neće moći da bude: čast sumnjiva i nepouzdana brata i koepiskopa našeg Perigena, koji je na sjedište gorepomenute crkve postavljen našom odlukom. Ko je, dakle, pročitavši naša pisma, stupio kao njegov tužitelj sirov i možda upravo sada vrativši se iz tuđine, ko je od poglavara crkvenih kao od braće kako priliči zapovijedio svetini? Budući da položaj objašnjava, ako hoćete pročitajte sankcije kanona i otkrićete koja je poslije Rimske crkve druga, a koja treća stolica. A one stoga, tako se čini da je po redu stvari, poznaju pontifekse crkava ostalih pod jednim istim sveštenstvom, kojem čuvajući milost zbog crkvene discipline treba da su pokorni. I, zaista se ova odluka kanona od starine održala i sve do sada uz pomoć našeg Hrista traje. Niko se nikada apostolskoj kruni, o čijem sudu ne treba raspravljati, nije odvažno suprotstavio, niko se nije pobunio, osim onih koji su željeli da im se sudi. Neka pomenute velike crkve kroz kanone čuvaju ugled: Aleksandrijska i Antiohijska, imajući znanje o crkvenom pravu. Neka čuvaju, kažem, statute predaka...o svemu javljajući, i primajući promjenu onoga zbog milosti koju znaju da nam duguju u Gospodu koji je naš mir.

No pošto situacija zahtijeva, što kazuju i dokumenti, da su najveće istočne crkve u velikim poslovima, za koje je potrebna veća rasprava, uvijek konsultovale Rimsku stolicu, i onoliko koliko je potreba iziskivala tražile njenu pomoć. Pokojni Atanasije i Petar, sveštenici Aleksandrijske crkve, tražili su pomoć ove crkve. Kad se Antiohijska crkva za mnogo vremena mučila, tako da je tamo često bivala velika pometnja, prvo pod Meletijem, kasnije pod Flavijanom, očito je da je konsultovana Apostolska stolica. Nakon mnogih događaja koji su se odigrali u našoj Crkvi, niko ne sumnja u njen autoritet da je Flavijan primio milost pričešća, kojeg bi zavazda bio lišen da nijesu o tome ostali spisi. Pokojni vladar Teodosije nije smatrao valjanim rukopoloženje Nektarija samo zato što nije zabilježeno u našim spisima. Sa svoje strane je poslao dvorjane sa episkopima i zatražio formatu[92] koja mu je regularno poslana od Apostolske stolice, kojom se potvrđuje njegovo svešteničko zvanje. Nedavno, tj. za vrijeme mog prethodnika blaženog Inokentija, pontifeksi istočnih crkava poslali su legate da traže mir koji vaša milost obdržava, žaleći se da su odijeljeni od zajednice blaženog Petra. U to je vrijeme Apostolska stolica sve lako oprostila, pokoravajući se učitelju koji kaže: "A kome si ti nešto poklonio i ja ću, jer ako sam ja nešto poklonio, učinio sam to zbog vas u

[92] Tumačenje crkvenih pravila.

statu, quem Corinthiis Apostolica Sedes, examinatis omnibus atque discussis, constituit sacerdotem, secuta de eo voluntatem, quae hunc ipsum, quantum docetur dilationibus temporum, eius ovilis, in quo creverat et cui creverat, voluit esse pastorem. Cuius si ordinationis vestra caritas esset ignara, libenter ab origine sua, quae sunt in praeterito de eo gesta, retexerem, ut his quorum aspectus negotii eius non per ignorantiam, sed per studium involvit obscurum, manifestatione clareret, sententiam de eo specialiter fuisse divinam, quae ut diximus ecclesiae Corinthiorum velut alumnum suum iudicium coeleste servavit. Quam rem omnium civium ⟨et⟩ clericorum a nobis oppido postulavit adsensus, nec tamen id abrupte praeceptio nostra constituit, sed ut ecclesiastica disciplina poscebat, diligentius fratrem et coepiscopum nostrum Rufum negotii iussimus interiora rimari, et petitionis summam sua de proximo moderatione pensare, ut nihil immaturum ab hac Sede fieri videretur, quae aliorum praesumptiones saepe compressit. Ad nos post aliquanti temporis spatium super hoc praedicti ⟨co⟩episcopi nostri, quae praemissis desideriis convenirent, scripta ve⟨ne⟩runt. Quorum evidentissimam rationem secuti, dedimus hunc ecclesiae illius esse pontificem, in qua per singulos honorum gradus praeteritam quoque transegisset aetatem. Quam rem faciendam memorato ⟨co⟩episcopo meo directa secunda protinus, quae presbyterio universo complacuit, auctoritate mandavi, retro maiores secutus, qui Ecclesiam Thessalonicensem sibi semper familiarem et in collegii caritate famulantem, dignam, sicut fides adserit scriniorum, hoc honore duxerunt, quem in fratre ⟨nostro⟩ Rufo Apostolicae etiam in posterum gratia Sedis indulget, sequax Domini, qui exaltat humiliatos, et humiliat semper elatos. Dum illis gratiam tribuit, his resistit. (2) Quantum est ergo humilitatis munus, quod gratiae divinae lance pensatur, et quanta est poena superbiae, cui proprie totius mundi Dominus et rector obsistit! Melius autem fraternitati vestrae intelligendum relinquo, quis humilitatis, et quis superbiae sit magister. Sed absit hoc a Domini sacerdotibus, ut in hunc aliquis eorum cadat reatum, ut in nova quippiam usurpatione temptando, inimica sibi faciat scita maiorum, aemulum se illum specialiter habere cognoscens, apud quem Christus noster sacerdotii summam locavit, in cuius contumeliam quisquis insurgit, habitator coelestium non poterit esse regnorum. *Tibi*, inquit, *dabo claves regni caelorum*, (3) in quod nullus sine gratia ianitoris intrabit. *Tu es*, inquit, *Petrus, et super hanc petram aedificabo Ecclesiam meam.* (4) Quicumque igitur cupit etiam ante Deum nostrum sacerdotii dignitate censeri, quoniam ad Deum Petro suscipiente pervenitur in quo Eccle-

In Corinthiorum episcopo constituendo Pontifex plebis, cleri et Vicarii Thessalonic. votum expostulavit.

Omnibus perpensis Ap. Sedes eum episcopum constituit.

Apud quem Christus sacerdotii summam collocavit?

Universa Ecclesia in Petro fundata.

(2) 1 Pet. 5, 6. — (3) Mt. 16, 19. (4) Ibid., 18.

ime Hrista, da nas ne bi zaposio Satana; dobro naime znamo lukavstvo njegovo" tj. onoga koji se uvijek raduje razdoru.

Budući da, dakle, smatram da su za dokazivanje istine dovoljni primjeri onoga što smo rekli, braćo premila, premda se većine toga vi držite, bez uvrede prema bratstvu želimo da se vašem skupu uputi ovo pismo koje vam sa naše strane šaljemo po Severu, notaru Apostolske stolice, u koga imamo potpuno povjerenje. Okupivši se, kako dolikuje braćo, neka niko ko želi da ostane u našoj zajednici ne uzima za temu rasprave ime brata i kosvještenika našeg Perigena, čije je svešteničko zvanje apostol Petar jednom u Svetom duhu potvrdio. Ništa ne preostaje da se ubuduće raspravlja o ovom pitanju koje smo mi za ovaj vremenski period potvrdili. Neka prestanu optužbe, čiji je tvorac zavist, neka prestanu laži protiv njega sklepane, jer na svešteničkи položaj je došao uz pomoć našeg Boga i svih dobara. A opet pošto treba čuvati mjesto za tužitelja da ne bi izgledalo da podstičemo glasine, ako se priča da on isti, pošto je našim autoritetom postavljen za episkopa, čini nešto protiv discipline i sveštenih pravila, koepiskop naš Rufus[93], sa našim punomoćjem i sa drugom braćom koju sam bude odabrao, postaraće se da ispita slučaj i referisaće nam o svemu što bude saznao o toku i poretku stvari.

Još i ovo, budući da naš autoritet treba stalno držati na oprezu, podstičemo i ponovo nalažemo da u svemu ovom čovjeku dugujete poslušnost i da ste mu na raspolaganju. Niko, kao što smo često ponavljali, neka ne pomisli da proslavi nečije rukopoloženje bez njegovog znanja, kome, kao što je gore rečeno, našim punomoćjem sve povjeravamo. Sebi će naravno ubuduće pripisati tvorce ove nakane kad budu vidjeli da su lišeni apostolske milosti.

Pisano 11. marta, za vrijeme uzvišenih konzula Honorija XIII i Teodosija X.

[93] Papa solunskog vikara naziva svojim "koepiskopom", ukazujući da je dukljanski (prevalitanski) mitropolit "administrativni-carski primas", čime vrši nasilje nad kanonskim pravilima – sa gašenjem solunskog vikarijata pontifikalna kancelarija vjerske primatijalne insignacije moći priznaje Dukljanskoj arhiepiskopiji (*prim. prir.*).

siam, sicut supra memoravimus, universalem certum est esse fundatam, ⟨debet⟩ esse *mitis et humilis corde*, (5) ne incipiat discipulus contumax, illius cuius ⟨superbiam⟩ imitatus est, poenam subire doctoris.

In causa Perigenis Corinth., quem sententia Summi Pontificis episcopum constituit, noviter synodum fieri vetat. Quae secunda, quae tertia Ecclesia?

Congregatur ergo, ut redeamus ad causam huius iniuriae, synodus, cuius dilectio ⟨vestra⟩ consultum semper super ⟨se⟩ habens, conciliis rei cognoscat archanum et fiet quod quidem per regulas omnino non poterit: fratris et coepiscopi nostri Perigenis honor dubius et incertus, quem in sede ecclesiae supradictae nostra sententia conlocavit. Quis ergo hunc rudis et peregre fortasse nunc demum rediens accusator incessit, quis certe antistitum ut fratrum conveniret turba praecepit, lectis epistolis nostris? Quoniam locus exigit, si placet recensete canonum sanctiones, reperietis, quae sit post Ecclesiam Romanam secunda sedes, quaeve sit tertia. (6) A quibus ideo ita rerum videtur ordo distinctus, ut se Ecclesiarum pontifices ceterarum sub una tamen (7)..... eodemque sacerdotio habere cognoscant, quibus caritate servata propter ecclesiasticam disciplinam debeant esse subiecti. Et quidem haec sententia canonum a vetustate duravit et nunc usque, Christo nostro favente, perdurat. Nemo unquam apostolico culmini, de cuius iudicio non licet retractari, (8) manus obvias audacter intulit, nemo in hoc rebellis existit, nisi qui de se voluit iudicari. (9) Servant Ecclesiae magnae praedictae... (10) per canones dignitates: Alexandrina et Antiochena, habentes ecclesiastici iuris notitiam. Servant inquam statuta maiorum, (11)..... in omnibus deferentes, et eius vicissitudinem recipientes gratiae, quam se in Domino, qui pax nostra est, nobis debere cognoscunt.

Apostolicum culmen, de cuius sententia non licet retractari.

Historice demonstratur maximas Orientis Ecclesias semper consuluisse Sedem Romanam.

Sed quia res postulat, adprobandum documentis est, maximas Orientalium Ecclesias in magnis negotiis, in quibus opus esset disceptatione maiore, Sedem semper consuluisse Romanam, et quoties usus exegit, eius auxilium postulasse. Sanctae memoriae Athanasius ⟨et⟩ Petrus Alexandrinae sacerdotes Ecclesiae, huius Sedis auxilium postularunt. (12) Cum Antiochena Ecclesia per multum temporis laboraret, ita ut fierent illinc propter hoc ipsum saepe discursus, primo sub Meletio, postea sub

(5) Mt. 11, 29.

(6) Cf. can. 6 concil. Nicaeni I, qui de potestate supermetropolitana trium sedium tractat.

(7) Cf. s. Zosimi epistulam ad Afros Nr. 42.

(8) Sub uno eodemque sacerdotio: *HCM*; sub una tamen eodemque: *V*; *lacuna*; *fosr add.*: ecclesia.

(9) Cf. s. Nicolai I epist. 88 Nr. 322.

(10) *Lacuna*: *add.*: firmatas.

(11) *add.*: nobis.

(12) Cf. Iulii I epistulas, *JK* 183 [Nr. 8-9 apud nos], 185, 186, 188 et Damasi epist. *JK* 233, 236.

Flaviano, Apostolicam Sedem manifestum est esse consultam. Ad cuius auctoritatem post multa, quae ab Ecclesia nostra gesta sunt, nemini dubium est, Flavianum communionis gratiam recepisse, qua in perpetuum caruerat, nisi hinc super hoc scripta manassent. (13) Clementissime recordationis princeps Theodosius Nectarii ordinationem, propterea quia in nostra notione non esset, habere non existimans firmitatem, missis eo latere suo aulicis cum episcopis, formatam huic a Sede Romana dirigere regulariter depoposcit, quae eius sacerdotium roboraret. (14) Ante breve tempus, id est sub praedecessore meo beatae recordationis Innocentio, Orientalium Ecclesiarum pontifices, dolentes se a beati Petri communione seiunctos, per legatos pacem, sicut caritas vestra retinet, poposcerunt. (15) Quo tempore Apostolica Sedes omnia non difficulter indulsit, illi parens magistro, qui ait: (16) *Cui autem aliquid donastis, et ego, nam et ego* ⟨*quod donari*⟩ *si quid donavi, propter eos in persona Christi, ut non possideamur a satana; non enim ignoramus versutias eius*, id est, qui semper dissensione laetatur.

Formata.

Quoniam igitur ad probandam veritatem arbitror, quae diximus, fratres carissimi, exempla sufficere, quamvis plura vestra notione teneantur, absque fraternitatis inuria conventui vestro volumus his litteris obviatum, quas a nobis per Severum Apostolicae Sedis notarium, animis acceptissimum nostris, e nostro latere destinatum, videatis esse directas. Convenientes, ut condecet fratres, nequis volens in nostra communione durare, fratris et consacerdotis nostri Perigenis iterum ad discutiendum in medium nomen adducat, cuius sacerdotium apostolus Petrus semel iam Spiritus sancti suggestione firmavit, nihil huic relinquens in posterum quaestionis, cui dum constitueretur a nobis, per eius temporis spatium, quo vacuit, nihil omnino constet obiectum. Cesset accusatio, cuius invidiam probamus auctorem, solvatur machina falsitatis in eum compositae, quia ad sacerdotium Dei nostri et omnium bonorum favore pervenit. Sane quoniam servandus accusatoris locus est, ne audientiam penitus incitare videamur, si quid ab eodem postquam episcopus nostris est auctoritatibus constitutus, contra disciplinam et propositum sacerdotii fertur admissum, coepiscopus noster Rufus, cui ad vicem nostram cuncta committimus, cum caeteris fratribus, quos ipse delegerit, negotium curabit audire, ad nostram

Synodum fieri vetat, sub minatione excommunicationis.

Ne audientia accusatoris penitus claudatur. Rufus Vicarius cum a sibi electis episcopis investigationem faciat et Romani Pontifici referrat.

(13) Cf. Damasi epist. *JK* 235, apud nos Nr. 15; S. Hieronymi epist. 15, 16 (*CSEL* 54, p. 64, 62, et 69 ss.).

(14) Cf. concil. Constantinop. epist. ad Damasum: Theodoretus, *Hist. eccl.* V, 9 (Parmenthier, 289-294; *MG* 82, 1212 ss.; Mansi III, 581 ss.); Niceph. Callist. XII, 16; (*MG* 146, 392); Cassiod. 9, 14 (*ML* 69, 1130 ss.); Grumel, N. 6. — *Append.* Nr. 2.

(15) Cf. Innocentii epist. *JK* 305-310, Constant p. 843 ss., Nr. nostros 32-36.

(16) II Cor. 2, 10-11.

relaturus omnia notionem, quaecunque cognitioni eius rerum cursus et ordo monstravit.

Vicarii auctoritatem iterum confirmat.

Illud etiam, quoniam auctoritas nostra commonitione solita vacare non debet, hortamur et repetito saepius sermone praecipimus, ut in omnibus huic viro obœdientiam dispositionibus commodetis. Nullus, ut frequenter diximus, alicuius ordinationem citra eius conscientiam celebrare praesumat, cui, ut supradictum est, vice nostra cuncta committimus. Sibi certe huius praesumptionis auctores imputabunt in posterum, cum se viderint apostolicae caritatis extorres.

Data V Idus Martias, Honorio XIII et Theodosio X augustis css.

Godine 424, oktobar 10: Imperator Teodosije potvrdjuje poreze Makedoniji i Grčkoj. Skiti-Sarmati su izuzeti iz fiskalne politike na Ilirikumu[94]

10. oktobar 424.

Imperator Avgust Teodosije, Isidoru prefektu pretorije Ilirikuma. Presudili smo da se od svake provincije traži ono što je Tvoja ekselencija rekla da su one same nedavno obećale. Da ubuduće nijedan inspektor ne dolazi na njihove posjede, čega se najviše boje, zna se da ostali Makedonci ubiraju porez, po pravilu, prosječne količine. Ali Grci koji su objavili da ne mogu da sakupe ništa preko trećeg dijela, obećavaju da isplate onoliko koliko je probitačno. Ova uredba zauvijek treba da se primjenjuje i početkom VIII indikta moraće da se izvede završni račun. Izuzima se presveta Crkva grada Soluna, ali da jasno zna, da sopstvene poreske takse samo toliko umanji milošću moje zapovijedi, da težinom spoljnih poreza država ne bude oštećena zloupotrebom crkvenog imena. U Konstantinopolju, za vrijeme konzula Viktora X.

[94] *Th. Mommsen: "Codex Theodosiacus", vol. 1, p. 578*.

XI, 1, 33 (424 Oct. 10).

IMP. THEOD(OSIVS) A. ISIDORO P(RAEFECTO) P(RAETORI)O ILLYRICI. Id ab unaquaque provincia censuimus expetendum, quod ab isdem nuper esse promissum tua sublimitas indicavit. Ut vero nullus de cetero ad possessiones eorum, quod maxime reformidant, inspector accedat, Macedonum reliqui exemplum secuti mediae quantitatis, ut obtulisse noscuntur, tributa suscipiant. Sed Achivi, qui protestati sunt nihil a se ultra tertiam partem posse conferri, illud exsolvant, ad quod se indubitanter fore idoneos pollicentur. Quae dispositio in perpetuum ⌜observanda⌝ ‖ initio indictionis octavae congruum sumere debebit exordium. ‖ Sacrosancta Thessalonicensis ecclesia civitatis ⌜excepta, ita tamen, ut⌝ aperte sciat, propriae tantummodo capitationis modum beneficio mei numinis sublevandum nec externorum gravamine tributorum rem publicam ecclesiastici nominis abusione laedendam. DAT. VI ID. OCTOB. CONSTANTINOP(OLI) VICTORE V. C. CONS.

IVST. 10, 16, 12
⌜obse(r)vabitur⌝ | ‖ *fin.*
‖ IVST. 1, 2, 8. 10, 16, 12
⌜excepta . . ut⌝ *om.* 1, 2, 8

V. — IVST. 1, 2, 8. 10, 16, 12.

1 nullus uero *Iust.* formidant *Iust.* 2 macedonum *V* 4 conferri] *Iust.*, conferre *V* | 6 initio indictionis octauae] *id est a.* 424 *Sept.* 1

Godine 430:
Kirilo Aleksandrijski piše papi Celestinu o sporu konstantinopoljskog patrijarha Nestorija i episkopa Makedonije (Soluna) povodom dogmata o Bogorodici[95]

SV. CELESTIN I (422-432)
6

Godine 430 (prije Uskrsa)

Po dugom crkvenom običaju, aleksandrijski episkop obznanjuje jeres konstantinopoljskog episkopa rimskom papi i od njega traži presudu

Presvetom i Bogu ljubljenom ocu Celestinu, Kiril u Gospodu pozdrav.

Ako bi bilo dozvoljeno ćutati i ne obavještavati pismima Tvoju Svetost o svemu što se događa ne obazirući se na grijeh i strah od nesretne sumnje, osobito u stvarima nužnim, tamo gdje se prava vjera od ponekih izvrgava pogibelji, zadržao bih to za sebe. Dobra je i vična opasnosti ćutnja i bolje je voditi miran nego nemiran život. Ali budući da Bog u ovim stvarima traži od nas budnost, a to isto nalaže i crkveni običaj da se Vaša Svetost obavijesti o takvim stvarima, pišem opet u nuždi ... jer smo gotovo stigli do krajnjeg zla, sve što se dogodilo, prekršivši ćutanje, smatrao sam nužnim da treba sve ispripovijedati... Neka i ovo zna Vaša Svetost da se poklapaju izvještaji o svim episkopima Orijenta; da su uvrijeđeni i ozlojeđeni i da tuguju, a ponajviše prečasni episkopi Makedonije[96]. ..

Ipak se od zajednice onoga javno i otvoreno nijesmo udaljili, prije nego smo to obznanili Tvojoj Svetosti. Udostoji se, dakle, da nam objasniš tvoj stav - da li sa njim treba komunicirati ili valja slobodno objaviti da niko ne komunicira sa onim ko tako misli i podučava. A potrebno je da se odluka Tvoje Svetosti o tom pitanju obznani pismima kako pobožnim i Bogu ljubljenim poglavarima Makedonije tako i svim episkopima Orijenta. Pružićemo priliku onima koji žele da jednodušno ostanu pri istoj odluci i pomognu pravoj vjeri koja vodi borbu.

[95] *Acta Romanorum pontificum, vol. 1, p. 835*.
[96] Pristalice i saradnici solunskog vikara (*prim. prir.*).

S. COELESTINUS I (422-432)

6

Secundum longam Ecclesiarum consuetudinem, Constantinopolitani episcopi haeresim Alexandrinus Rom. Pontifici denunciat ab eoque sententiam petit. **ANNO 430 ⟨ante Pascha⟩**

S. Cyrilli Alex., *Epist. XI* [*MG* 77, 79-86].

Τῷ ὁσιοτάτῳ καὶ θεοφιλεστάτῳ πατρὶ Κελεστίνῳ Κύριλλος ἐν Κυρίῳ χαίρειν.

Εἰ μὲν ἦν σιωπῆσαι, καὶ μὴ πάντα τῇ σῇ θεοσεβείᾳ γράφοντα τὰ κινούμενα, καὶ μέμψεως ἔξω γενέσθαι, καὶ διαφυγεῖν δύνασθαι τὸ δοκοῦν λυπηρόν, καὶ μάλιστα ἐν ἀναγκαίοις οὕτω πράγμασιν, ὅπου καὶ ἡ τῆς πίστεως ὀρθότης παρασαλεύεται παρά τινων, ἔφην ἂν ἐν ἐμαυτῷ· Καλὴ καὶ ἀκίνδυνος ἡ σιωπή, καὶ τὸ ἡρεμεῖν τοῦ ταράττεσθαι κρεῖττον. Ἐπειδὴ δὲ καὶ Θεὸς ἀπαιτεῖ παρ' ἡμῶν τὸ νηφάλιον ἐν τούτοις, καὶ τὰ μακρὰ τῶν Ἐκκλησιῶν ἔθη πείθουσιν ἀνακοινοῦσθαι τῇ σῇ ὁσιότητι, γράφω πάλιν ἀναγκαίως, ἐκεῖνο δηλῶν ὅτι διακυκᾷ τὰ πάντα καὶ νῦν ὁ Σατανᾶς, καὶ μετὰ (f. leg. κατὰ) τῶν Ἐκκλησιῶν τοῦ Θεοῦ μαίνεται, καὶ ὀρθοποδοῦντας ἐν πίστει τοὺς ἀπανταχόσε λαοὺς πειρᾶται διαστρέφειν. Οὐ γὰρ ἠρεμεῖ τὸ

Sanctissimo Deique amantissimo Patri Coelestino, Cyrillus in Domino salutem.

Si silere et non pietatem tuam de omnibus quae moventur litteris certiorem facere citra culpam ac sinistrae suspicionis metum liceret, praesertim in rebus adeo necessariis, ibi etiam recta fides a nonnullis depravata periclitatur, in memetipso dicerem. Bonum et periculi expers est silentium praestatque quietam vitam agere quam turbatam. Sed quoniam Deus hisce in rebus vigilantiam a nobis exigit et longa Ecclesiarum consuetudo suadet, ut huiusmodi res cum sanctitate tua communicentur, scribo plane necessitate adactus..... At, quia ad extremum propemodum malorum devenimus,omnia quae acciderunt, rupto silentio, necessario ennarranda esse duxi.....

. . . . . .

Rom. Pontifici referendum de omnibus quae moventur.

Secundum longam Ecclesiarum consuetudinem Rom. Pontifici referendum.

παμπόνηρον ἐκεῖνο θηριον καὶ εὐφόρητον (f. ἀφόρητον) εἰς ἀσέβειαν. Ἐσίγων μὲν οὖν παρῳχηκότα καιρόν· καὶ οὐδὲν ὅλως οὔτε πρὸς τὴν σὴν θεοσέβειαν γέγραφα περὶ τοῦ νῦν ὄντος ἐν Κωνσταντινουπόλει, καὶ τὴν Ἐκκλησίαν διέποντος, οὔτε μὴν πρὸς ἕτερον τῶν συλλειτουργῶν, τὸ ἐν τούτοις προπετὲς οὐκ ἔξω μώμου κεῖσθαι πιστεύων. Ἐπειδὴ δὲ εἰς ἀκμὴν ὥσπερ ἤκομεν τοῦ κακοῦ, δεῖν ᾠήθην ἀναγκαίως ἀνεῖναι λοιπὸν τὴν γλῶτταν καὶ πάντα εἰπεῖν τὰ κεκινημένα.

. . . . . .

Γινωσκέτω δὲ καὶ τοῦτο ἡ σὴ θεοσέβεια, ὅτι καὶ ἅπασι τοῖς κατὰ τὴν Ἀνατολὴν ἐπισκόποις συνάδει τὰ λεγόμενα· καὶ δυσχεραίνουσι πάντες καὶ λυποῦνται, καὶ μάλιστα οἱ κατὰ τὴν Μακεδονίαν εὐλαβέστατοι ἐπίσκοποι....

. . . . . .

Petitur Rom. Pontificis sententia in causa haeretici C.politani episcopi.

Οὐ πρότερον δὲ τῆς πρὸς αὐτὸν κοινωνίας ἐκβάλλομεν ἑαυτοὺς μετὰ παῤῥησίας, πρὶν ἂν ταῦτα τῇ σῇ θεοσεβείᾳ ἀνακοινωσώμεθα. Διὸ δὴ καταξίωσον τυπῶσαι τὸ δοκοῦν, καὶ πότερόν ποτε χρὴ κοινωνεῖν αὐτῷ, ἢ λοιπὸν ἀπειπεῖν μετὰ παῤῥησίας, ὅτι τοιαῦτα φρονοῦντι καὶ διδάσκοντι οὐδεὶς κοινωνεῖ. Τὸν δὲ ἐπὶ τούτοις σκοπὸν τῆς σῆς θεοσεβείας χρὴ γενέσθαι διὰ γραμμάτων καταφανῆ καὶ τοῖς εὐσεβεστάτοις καὶ θεοφιλεστάτοις ἐπισκόποις τοῖς κατὰ Μακεδονίαν, καὶ ἅπασι τοῖς κατὰ τὴν Ἀνατολήν. Ἐπιθυμοῦσι γὰρ αὐτοῖς δώσομεν ἀφορμὰς τοῦ πάντας μιᾷ ψυχῇ καὶ μιᾷ γνώμῃ στῆναι, καὶ ἐπαγωνίσασθαι τῇ ὀρθῇ πίστει πολεμουμένῃ.

. . . . . .

Sciat et hoc pietas tua, in omnes Orientis episcopos convenire quae dicuntur, scilicet offendi et dolere, maxime vero reverendissimos Macedoniae episcopos.....

. . . . . .

Ab illius tamen communione palam et aperte nosmetipsos non prius divellimus, quam haec pietati tuae indicaverimus. Digneris igitur nobis declarare quid tibi videatur et utrum aliquando cum illo (1) communicare oporteat, an libere denuntiare, neminem cum eo qui talia sentit ac docet communicare. Opus est autem ut tuae pietatis super hac re sententia tum piissimis Deique amantissimis Macedoniae episcopis, tum omnibus Orientis antistitibus, per litteras manifesta fiat. Illis enim cupientibus ansam dabimus ut uno animo in una sententia persistant et rectae fidei quae impugnatur opem ferant.

. . . . . .

6 (1) i. e. Nestorio C.politano episcopo.

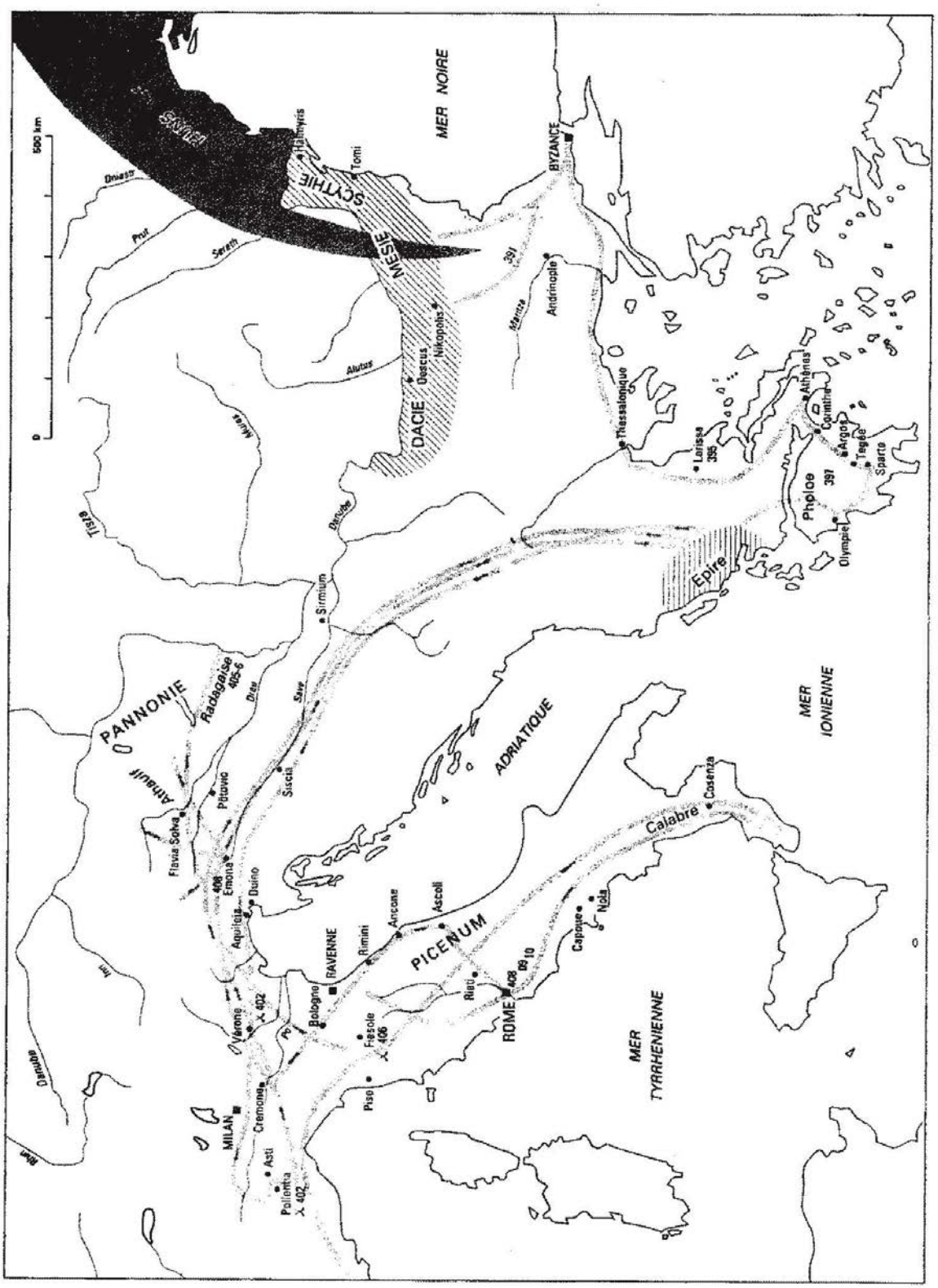
MER NOIRE
BYZANCE
SCYTHIE
MESIE
DACIE
Tomi
Halmyris
Andrinople
Nikopolis
Oescus
Thessalonique
Larissa
Athènes
Corinthe
Argos
Tégée
Sparte
Pholoe
Olympie
Epire
Sirmium
PANNONIE
Radagaise
Athaulf
Flavia Solva
Pétovio
Siscia
Emona
Duino
Aquileia
ADRIATIQUE
MER IONIENNE
Calabre
Cosenza
Nola
Capoue
PICENUM
Ascoli
Ancone
Rimini
RAVENNE
Bologne
Rieti
ROME
Fiesole
Pise
Vérone
Cremone
MILAN
Asti
Pollentia
MER TYRRHENIENNE
Danube
Tisza
Drau
Save
Alutus
Prut
Serath
Dniestr
Maritza
Marisa
Inn
Rhin
500 km
0

Oko godine 430: Papa Celestin pokušava da uredi crkvu u skitsko-sarmatskim garnizonskim gradovima Apulije i Kalabrije[97]

Poslanica istog Celestina episkopima Apulije i Kalabrije

1. Svaki sveštenik mora poznavati crkvena pravila.
2. Ne smiju sveštenici prezreni od crkve da rukopolože laike za episkope.
3. Narod treba podučavati, a ne slijediti.

I. Celestin svim episkopima Apulije i Kalabrije. Svaki sveštenik mora poznavati crkvena pravila i ne smije činiti ništa što je u suprotnosti sa regulama Otaca. Mi ćemo se dostojno držati tog pravila, ako se prekrši norma propisanih dekreta, voljom nekih po slobodi koja je data narodu.

II. Čuli smo da neki gradovi žele da postave sebi za upravitelje laike za episkope i tako malo cijene ovu službu da smatraju da se ovi ne mogu porediti sa njima koji se nisu borili za Boga već za svetovno i ne čine samo zlo što preziru svoje klerike, već i o nama sude najgore kad vjeruju da mogu ovo činiti. Ne bi se nikad usudili na to da nemaju za potporu sud nekih. Koliko god često stizali do njih razni dekreti, oni se prave kao da nikad ništa nijesmo napisali o tome. Od kakve je koristi to što su se sveštenici borili i cijeli vijek proboravili u Gospodnjim taborima, ako se traži da ovi koji će biti na čelu budu laici. Oni koji ne znaju ništa o vladanju niti o crkvenom redu, preskaču neprimjereno u tuđu počast iz neumjerene žudnje i tako prelaze u drugi način života podsmijevajući se poštovanju crkvene stege. Takvima, dakle, premila braćo, treba da se suprotstavimo, mi koji smo čuvari zakona i upravnih kanona. Ovim pismom opominjemo vaše bratstvo da se neki laik ne pripusti u svešteničkі red i da se ne dozvoli da to bude, iz čega bi se izrodio problem i za njega i za vas, koji biste postali krivac po pravilu dekreta.

III. Narod treba podučavati, a ne slijediti. A mi treba, ako ne znaju, da ih opominjemo što je dopušteno a što nije, a ne da im povlađujemo. A ko god bude pokušao da iskuša ono što je zabranjeno, iskusiće kaznu Apostolske stolice koja neće izostati. Ono što se ne popravlja samim autoritetom opomene, treba usaglašenom strogoćom sankcionisati regulama. U svim crkvama, koje nemaju sopstvene upravitelje, želimo da se obznani da se niko ne nada da će nešto postići dodvoravajući se. 12. avgusta, za vrijeme konzula Florentija i Dionisija.

[97] *J. P. Migne: Patrologiae latinae cursus completus, Parisiis 1853, vol. 130, p. 758*.

Epistola ejusdem Cœlestini aa. episcopos Apuliæ et Calabriæ.

1. Quod nulli sacerdotum liceat canones ignorare.

2. Quod non oporteat clericis ecclesiarum contemptis de laicis episcopos ordinare.

3. Quod docendus sit populus non sequendus.

Cap. I. Cœlestinus universis episcopis per Apuliam et Calabriam constitutis. *Nulli* sacerdoti liceat canones *ignorare, nec quemquam facere quod* Patrum possit regulis obviare. Quæ enim a nobis res digna reservabitur, si decretalium norma constitutorum pro aliquorum libitu licentia populis permissa frangatur.

II. Audivimus quasdam propriis destitutas rectoribus civitates episcopos sibi velle petere de laicis, tantumque fastigium tam vile credere, ut hoc his qui non Deo, sed sæculo militaverint, æstiment non posse conferre, non solum male de suis clericis in *quorum contemptum* hoc faciunt judicantes, sed de nobis pessime, quos credunt hoc posse facere sentientes. Quod nunquam auderent, si non quorumdam illicitis consentiens sententia conjungeret. Ita nihil quæ frequentius sunt decreta proficiunt, ut hoc quasi nunquam de hac parte scriptum fuerit ignoretur. Quid proderit per singula clericos stipendia militasse, et omnem egisse in Dominicis castris ætatem, si hi qui præfuturi sunt ex laicis requirantur. Qui vacantes sæculo et omnem ecclesiasticum ordinem *nescientes, saltu proprio in alienum honorem* ambiunt immoderata cupiditate transcendere, et in aliud vitæ genus, calcata reverentia ecclesiasticæ disciplinæ, transire. Talibus itaque, fratres charissimi, qui juris nostri, id est canonum gubernacula *custodimus, necesse est* obviemus; hisque fraternitatem vestram epistolis commonemus, ne quis laicum ad ordinem clericatus admittat, et sinat fieri, unde et illum decipiat et sibi causas generet, quibus reus constitutis decretalibus fiat.

III. *Docendus est populus non* sequendus. Nosque si nesciunt eos, quid liceat, quidve non liceat commonere, non his consensum præbere debemus. Quisquis vero conatus fuerit tentare prohibita, sentiat censuram apostolicæ Sedis minime defuturam. Quæ enim sola admonitionis auctoritate non corrigimus, necesse est per severitatem congruentem regulis vindicemus. Per totas ergo hoc quæ propriis rectoribus carent ecclesias volumus innotescat, *ut nullus sibi* spe aliqua forsitan blanditus illudat. Data XII Kalend. Augusti, Florentio et Dionisio consulibus.

Godina 431:
Po carskoj zapovijesti dukljanski mitropolit Senecion ovlašćen je da sudi na Vaseljenskom saboru[98]

SABOR U EFESU

Mandat koji je Sveti sinod povjerio legatima koji dolaze u Konstantinopolj poštovanim episkopima da osude istočnjake

Filipu presviteru Bogu ljubljenom i poštovaocu Božijem koji zastupa presvetog i Bogu ljubljenog arhiepiskopa velikog Rima Celestina i Bogu ljubljenim i presvetim episkopima Arkadiju, Juvenalu, Flavijanu, Firmu, Teodotu, Akaciju, Evopciju, sveti Vaseljenski sinod koji je milošću Božjom i ediktom pobožnih kraljeva u Efesu gradu sazvan, u Gospodu pozdrav. Po nalogu pobožnih u Hristu ljubljenih kraljeva da se pošalju legati po cijelom svijetu, (i da se hrišćanski svijet) preko onih koji su se okupili sa nama u gradu Efesu bori za pravu vjeru, odlučili smo jednoglasno da se mandat povjeri za pravu vjeru Bogu ljubljenom arhiepiskopu Kirilu i Bogu ljubljenom koepiskopu Memnonu[99]. Radi sigurnosti njih obojice i vodeći brigu i o vama i o nama, izdali smo povelju o ovom mandatu da znaš zbog čega smo ih poslali i vaša pobožnost da zna da ništa mimo ovoga ne treba da činite[100]. Prije svega, dakle, neka zna vaša svetost da sa Jovanom Antiohijskim i sa saborom apostata ne smijete imati nikakvu komunikaciju, zbog toga što nijesu htjeli sa nama da se odreknu propovjednika bezbožnosti Nestorija, već su ga štitili sve do odlaska vašeg usudivši se, protivno svim kanonima, da osude presvetog i Bogu ljubljenog arhiepiskopa Kirila i presvetog i Bogu ljubljenog Memnona. Osim toga sve do danas istrajavaju u odbrani nestorijanske dogme. Među njima su celestinijanci i otpadnici i usuđuju se da optuže Vaseljenski sabor kao da je jeretički. A ako slučajno neki ukaz dođe od pobožnog kralja, jer se treba, koliko je moguće, pokoravati ediktu ljubitelja Hristovog, ako gore pomenuti budu htjeli potpisati osudu Nestorija i pismeno zatražiti pomilovanje od Svetog sinoda za one koji su zastranili protiv naših poglavara i da anatemišu učenje nestorijansko i da odbace one koji misle ili su mislili kao on i napokon sa nama se potrude da se odbrane presveti arhiepiskop Kiril i Memnon, dopustili smo Vašoj svetosti učinivši da ih primi u zajednicu i da nam piše da se i mi i vi pomirimo sa njima i sklopimo mir[101]. Ali im neće biti obećan pristup zajednici prije nego njihove poglavare ne prihvati Sveti sinod. Želimo da Vaša svetost zna da ako prezrete nekoga od njih niti će sveti sabor priznati vaša djela niti ćete biti članovi zajednice.

Potpisao Berinijan, episkop Pergama.
Potpisali su svi koji su na položaju presvetih episkopa.

[98] *Mansi, vol. 5, p. 647*.
[99] Zastupniku pontifeksa čiji je glas jednak papskom (*prim. prir.*).
[100] Ne smije da se raspravlja o dogmatu već samo o djelima konstantinopoljskog patrijarha (*prim. prir.*).
[101] Traži se podrška ili nemiješanje Skitske (Sarmatske), Gotske i nekih od crkava Istoka u spor sa konstantinopoljskim patrijarhom Nestorijem i zebe od moguće intervencije imperatora i njemu odanih trupa (*prim. prir.*)

VETUS EDITIO. C EDITIO BASIL.

Mandatum gestum a sancto Concilio in his qui sunt missi ab eo Constantinopolim reverentissimis Episcopis ut causam cum orientalibus discerent.

Mandatum quod synodus dedit Legatis Constantinopolim proficiscentibus ut orientales judicarent.

CAP. LXV. DEo amantissimo & Dei cultori Presbytero Philippo obtinenti locum sanctissimi & Deo amantissimi Archiepiscopi magnæ Romæ Cœlestini, & Deo amantissimis & sanctissimis Episcopis, Arcadio, Juvenali, Flaviano, Firmo, Theodoto, Acacio, Evoptio, sancta & universalis synodus quæ gratia Dei & sanctione pissimorum Principum congregata est in Ephesenorum metropoli, in Domino salutem. Justi a pissimis (*a*) & Christo amantissimis Imperatoribus legatos dirigere pro omni simul orbe terrarum, qui per eos qui in Ephesina civitate collecti sunt nobiscum pro recta fide certamen suscepit, decrevimus [c] vestram sanctitatem, utpote coram Deo Christo vobis pro recta fide sanctisque patribus atque fratribus sanctissimo & Deo amabili Archiepiscopo Cyrillo & sanctissimo & Deo amabili coepiscopo Memnoni legationem committere. Utrorumque vero providentiam facientes & nostræ cautelæ & vestræ, hoc vobis mandatum porreximus, ut & nos sciamus in quibus vos destinavimus, & vestra sanctitas agnoscat quia nihil citra hæc facere debetis. Ante omnia siquidem illud scire vestram condecet sanctitatem quia apud Joannem Antiochenum & quod cum eo est receptionis Concilium, communionem nullo debetis modo suscipere, eo quod nec ipsi voluerint nobiscum deponere impietatis prædicatorem Nestorium, sed pro illo usque ad vestrum egressum facere sermonem, & præsumpserunt extra omnes regulas condemnare

PHilippo Presbytero Dei & amantissimo & colendissimo sanctissimi & pientissimi Archiepiscopi apostolicæ sedis magnæ Romæ Cœlestini Vicario, & pientissimis & sanctissimis Episcopis Arcadio, Juvenali, Flaviano, Firmo, Theodoto, Acacio, Evoptio, sancta & universalis synodus, quæ gratia Dei & edicto pientissimorum Regum in Ephesinorum metropoli congregata, in Domino salutem. Admoniti a pientissimis Christique amantissimis Regibus, ut mittantur Legati pro toto orbe, qui propter eos qui nobiscum in Ephesiorum urbe congregati sunt, anxius est, unanimi calculo decrevimus & legationis provinciam, ut pro recta fide & pro sanctis fratribus sanctissimo & Dei amantissimo Archiepiscopo Cyrillo & Dei amantissimo coepiscopo Memnone injunximus. Utræumque autem securitatis & vestrorum & nostrorum habentes curam, hoc mandatorium diplo ma instruximus, ut & scias propter quæ nos miserimus & vestra pietas cognoscat quod nihil præter hæc facere debeatis. Ante omnia igitur sciat vestra sanctitas quod cum Joanne Antiocheno & cum apostatarum Concilio communionem nullo modo habere debeatis, eo quod noluerunt nobiscum deponere impietatis præconem Nestorium, sed illi usque ad abitionem vestram patrocinati sunt, ausi contra omnes canones condemnare sanctissimum Deique amantissimum Archiepiscopum Cyrillum & sanctissimum Deique amantissimum Memnona. Præterea usque ad id tempus in Nestorii dogmatis

a *Quorum causa*.) Idem codex, *propter quos*.
b *Castigatis*.) Idem Bellovacensis codex habet *correctis*.
c *Vestram sanctit.*) Ita omnia vetera exemplaria. Melior tamen videtur editio Cantii, in qua scriptum est, *vestra sanctitati*. Interpres secutus est inflexionem verborum Græcorum, τὴν ὑμετέραν ὁσιότητα.
(*a*) Ad hæc verba codex Calsin. in margine notat: *Acym solus*.

Potpisnici

Berinijan iz Perga
Erenijan
Dalmacije
Sever
Pije
Helanik
Paladije
Amfilohije
Perigen
Ikonej
Toma
Rodon
Tihik
Martirije
Nikija
Nestorije
Teodor
Arhelaj
Afobije
Hermobije
Dorotej
Tarijan
Abraham
Petar
Eudoksije
Adelfije
Evlogije
Teon
Kir
Markelin
Aristonik
Valerijan
Kir
Meonije
Dinat
Solon
Mandijan
Eusebije
Heraklid
Amon
Zenobije
Zenon
Isak
Nater
Timotej
Zenon
Eusebije

Idua
Epifanije
Gregorije
Hesihije
Tribunijan
Filip
Heraklej
Petar
Teodosije
Eusebije
Venantije
Anisije
Domnin
Zenobije
Etije
Timotej
Evgenije
Kalip
Jovan
Teodot
Ablabije
Domnin
Eustahije
Konstantin
Evnepije
Evprepije
Paralije
Silvan
Limonije
Kirilo
Eupor
Karije
Regin
Senecije
Dokimasije
Filaderf
Makarije
Pabisk
Andrej
Febamon
Sabinije
Eusebije
Aleksandar
Euterije
Sadije
Petar
Jovan

Teosebije
Domno
Asterije
Besula
Maksim
Teodul
Komod
Modest
Aristobul
Efabije
Heraklije
Pavle
Teon
Hijerar
Hrisaorije
Hermogen
Aristokat
Aleksandar
Lampetije
Sever
Ardesim
Apel
Alipije
Anderije
Pavle
Makedonije
Akacije
Spudasije
Afronije
Filet
Promahije
Nektarije
Metrodor
Evagrije
Teodor
Amon
Roman
Pavle
Jovan
Rufin
Nesije
Toma
Jovan
Timotej
Eusebije
Pavle

matis defendendis anxii sunt. Sunt item inter eos Cœlestiani & depositi, audentque totius orbis synodum hæreticam appellare. Jam si necessitas quædam se obtulerit adeundi Regem pientissimum, quoniam edicto amatoris Christi & pientissimi pro virili obediendum est, si noluerint prædicti subscribere depositioni Nestorii & per libellos veniam petere a sancta synodo super iis quæ temere in nostros præsides admiserunt, anathematizareque & Nestorii dogma & abjicere eos qui eadem cum illo vel sapiunt vel sapuere, denique & laborare nobiscum ut restituantur nobis sanctissimi Archiepiscopi Cyrillus & Memnon, permittimus vestræ sanctitati his factis polliceri quidem ipsis communionem, scribere autem nobis, ut & vobis compascisentibus perfecta cum ipsis pax constet. Verum non erit antea promittenda illis pax, nisi præsides suos recipiat sancta synodus. Scire autem volumus vestram sanctitatem quod si quid horum a vobis contemptum fuerit, neque sancta synodus acta habebit rata, neque vos communionis sine: esse participes.

Subscriptiones, quæ sequuntur, additæ sunt ex editione Basilcensi.

A sanctissimum & Dei amantissimum Archiepiscopum Cyrillum & sanctissimum ac Dei cultorem Episcopum Memnonem: deinde eo quod hactenus Nestorii [a] concertent dogmatibus, & quidam inter eos sint Cœlestiani atque damnati, & orbis terrarum synodum præsumant velut hæreticam accusare. Si vero forsitan necessitas quædam a piissimo Principe deferatur, quoniam oportet Christo amabili placque sanctioni secundum quod possibile est obedire, si voluerint prædicti subscribere quidem damnationi Nestorii, per libellos autem veniam petere a sancto Concilio pro quibus excesserunt contra nostros præsules, & anathematizare Nestorii dogmata, & eos qui aperte quæ ejus sunt B sapiunt vel sapuerunt abjicere, & vobiscum laborare ad reddendum nobis sanctissimos Archiepiscopos Cyrillum & Memnonem, permittimus vestræ sanctitati his gestis sutcipere quidem eos ad communionem, scribere autem ad nos, ut & nobis & vobis consentientibus integra ad eos pax celebretur, non prius autem communionem eis polliceri nisi præsules suos synodus sancta receperit. Scire autem vestram volumus sanctitatem quia si quid horum a vobis despiciatur, neque sancta synodus suscipiet a vobis gesta, neque vos communicatores habebit.

Berinianus Episcopus Pergæ mandatis subscripsi.

Subscripserunt autem & omnes qui præpositi sunt in statu monumentorum sanctissimi Episcopi.

SUBSCRIPTIONES.

Berinianus Perges justus subscr.
Erenianus subscripsi.
Dalmatius subscripsi.
Severus subscripsi.
Pius subscripsi.
Hellanicus subscripsi.
Palladius similiter.
Amphilochius similiter.
Perigenes similiter.
Iconeus similiter.
Thomas similiter.
Rhodon similiter.
Tychicus similiter.
Martyrius similiter.
Nicias similiter.
Nestorius similiter.
Theodorus similiter.
Archelaus similiter.
Aphobius similiter.
Hermobius similiter.
Dorotheus similiter.
Tarianus similiter.
Abraham similiter.
Petrus similiter.
Eudoxius similiter.
Adelphius similiter.
Eulogius similiter.
Theonas similiter.
Cyrus similiter.
Marcellinus similiter.
Aristonicus similiter.
Valerianus similiter.
Cyrus similiter.
Meonius similiter.
Dynatus similiter.

Idduas similiter.
Epiphanius similiter.
Gregorius similiter.
Hesychius similiter.
Tribunianus similiter.
Philippus similiter.
Heracleon similiter.
Petrus similiter.
Theodosius similiter.
Eusebius similiter.
Venantius similiter.
Anysius similiter.
Domninus similiter.
Zenobius similiter.
Aetius similiter.
Timotheus similiter.
Eugenius similiter.
Callippus similiter.
Joannes similiter.
Theodotus similiter.
Ablabius similiter.
Domninus similiter.
Eustachius similiter.
Constantinus similiter.
Eunepius similiter.
Euprepius similiter.
Paralius similiter.
Silvanus similiter.
Limonius similiter.
Cyrillus similiter.
Euporus similiter.
Carius similiter.
Reginus similiter.
Senecion similiter.
Docimasius similiter.

Theosebius similiter.
Domnus similiter.
Asterius similiter.
Bessulas similiter.
Maximus similiter.
Theodulus similiter.
Commodus similiter.
Modestus similiter.
Aristobulus similiter.
Ephabius similiter.
Heraclius similiter.
Paulus similiter.
Theon similiter.
Hieraris similiter.
Chrysaorius similiter.
Hermogenes similiter.
Aristocatus similiter.
Alexander similiter.
Lampetius similiter.
Severus similiter.
Ardesimus similiter.
Apellas similiter.
Alypius similiter.
Anderius similiter.
Paulus similiter.
Macedonius similiter
Acacius similiter.
Spudasius similiter.
Aphronius similiter.
Philetus similiter.
Promachius similiter.
Nectarius similiter.
Metrodorus similiter.
Evagrius similiter.
Theodorus similiter

Sa-

a *Concertent*) Ita omnia vetera exemplaria. Contius habet *concordent*

Izvještaj Sinoda poslat po pomenutim episkopima
koji predstavljaju papu kod careva (u Vasilijevom manuskriptu – kraljeva)[102]

Pobožnim i ljubljenim od Boga i Hrista Teodosiju i Valentinijanu (u Vasilijevom manuskriptu – Valerijanu), pobjednicima i trijumfatorima, uvijek uzvišenim, Sveti sinod koji je milošću Božijom i po ediktu vašeg visočanstva sazvan u Efesu. Sva uistinu, o kraljevi ljubitelji Hrista, djela vašeg kraljevskog visočanstva zaslužuju pohvalu, a najvećma vaš žar prema pobožnosti. I stoga se svi zajedno i pojedinačno molimo Gospodu našem Isusu Hristu da zauvijek sačuva svuda u svijetu vašu moć. Čak i sada upravljena našim molitvama vaša pobožnost je naredila Jovanu veličanstvenom i slavnom komesu da upravlja Vaseljenskim saborom i da pošalje ka vašem visočanstvu neke izabrane pobožne episkope da vam izlože slučaj, s pravom zahvaljujući vašem visočanstvu izabrali smo presvete i prepobožne episkope Arkadija, Juvenala, Flavijana, Firma, Teodota, Akacija, Evopcija i Filipika da zastupaju prezvitera Rima Celestina presvetog i prepobožnog episkopa Apostolske stolice velikog Rima; njih preporučujemo vašoj svjetlosti ovim pismom, da se udostojite da ih dobrohotno primite i saslušate. Znajući koliko vaša duša voli Hrista i Bogu je posvećena, neka učini Hrista najvećim koji se bori za vas i vas čuva i neka su uvijek poštovani njegovi sveštenici kao što je i sam govorio - *koji vas sluša mene sluša i koji vas prima mene prima*, uzdamo se da ono što je nas pomelo takođe i vas uznemirava, što je u pismu navedeno. Okupili smo se ovdje u Efesu da u skladu sa vašim pobožnim ediktom raspravljamo o vjeri. Jer Nestorijeva dogma što skrnavi pomutila je viševjekovni mir i s pravom smo zbog te stvari sazvali sabor. Nakon šesnaest dana raspravljanja pozvali smo na sud Nestorija koji pometnju izazva u Crkvi, a ovaj je odbio da se pojavi, znajući kakva je zla počinio. Nakon što smo istražili njegovo bezbožno učenje koje je u svojim spisima izložio o inkarnaciji Gospoda Hrista, sve smo to anatemisali, a njegove sveštenike potpuno lišili episkopskog dostojanstva. Osim toga, Jovan iz Antiohije, nakon jedva dvadeset dana rasprave, navodno hoteći da pomogne u žaru prema vjeri, došao je ovdje, okupivši oko sebe oko tridesetak episkopa od kojih jedni bijahu celestinijanci, a drugi odavno bijahu izopšteni, ustao je protiv naših poglavara i pridružio se protivnicima pravovjerja i presvetog i prepobožnog arhiepiskopa Aleksandrije Kirila i presvetog i prepobožnog koepiskopa Memnona optužio protivno svakom razumu i nanio im uvredu razrješenja kao da je komunicirao sa samim Svetim vaseljenskim sinodom, kao što ste i sami doznali. A Sveti vaseljenski sabor, kome predsjedava velikog vašeg Rima presveti i prepobožni arhiepiskop Celestin i cijeli Istočni sinod preko onih koji su od njega poslani ka nama, svetim episkopima, sa kojima i predsjedava cijela Afrika i Ilirikum[103], očekivano uzbuđeni, odlučio je da poglavara sabora apostatu Jovana i ostale koji su sa njim izopšti iz svake crkvene zajednice i službe, ne priznajući ništa što su protivzakonito uradili, a ono što su ranije uradili naznačili smo vašoj visosti u predašnjem pismu. A sada, uistinu, ovim pismom i preko ovih legata, prepobožnih

[102] Upotrebljavajući izraz *reges* pisar Vasilijevog manuskripta po svemu sudeći imao je na umu dvije stvari: 1) Sabor je sazvan na zahtjev imperatora pa izvještaj nije njima upućen, jer nije konačan, niti je neophodno da ga oni verifikuju – imperatori su još "bogovi na zemlji"; 2) Ovaj akt upućen je, kako izgleda, kraljevima Skita-Sarmata (Slovena), Persijanaca, Jermena, Etiopljana, Arapa, Franaka i Brita, a najviše kralju iliričkih Skita-Sarmata, kako bi, podržavajući osudu konstantinopoljskog patrijarha, prihvatili suvereno pravo hristijanizacije kanonista Konstantinopolja i Rima (*prim. prir.*)

[103] Priznaju se dva primasa hrišćanskog svijeta kao ravnopravna antiohijskom i akvilejskom patrijarhu – dukljanski mitropolit i arhiepiskop Kartagine (*prim. prir.*)

Solon similiter.
Mardianus similiter.
Eusebius similiter.
Heraclides similiter.
Ammon similiter.
Zenobius similiter.
Zenon similiter.
Isaac similiter.
Nateras similiter.
Timotheus similiter.
Zenon similiter.
Eusebius similiter.

Philadephus similiter.
Macarius similiter.
Pabiteus similiter.
Andreas similiter.
Phabammon similiter.
Sabinius similiter.
Eusebius similiter.
Alexander similiter.
Eutherius similiter.
Saadius similiter.
Petrus similiter.
Joannes similiter.

Ammon similiter.
Romanus similiter.
Paulus similiter
Joannes similiter.
Rufinus similiter.
Nestus similiter.
Thomas similiter.
Joannes similiter.
Timotheus similiter.
Eusebius similiter.
Paulus similiter.

VETUS EDITIO A EDITIO BASIL.

Relatio missa a Synodo Imperatoribus per supradictos & destinatos Episcopos.

Relatio Synodi missa cum præsidibus Episcopis & locum tenente Papæ ad Reges.

CAP. LXVI. Piissimis & Deo (a) custoditis & Christo amabilibus Theodosio & Valentiniano victoribus, triumphatoribus, semper augustis, sancta synodus quæ per Dei gratiam & sanctionem vestræ potentiæ in Epheso celebrata est. Omnia quidem vestri imperii laudabilia sunt & plurimum circa pietatem ostendenti zelum, Christo amabiles Imperatores. Et propterea communiter universi & seorsum unusquisque pro æterna vestra potentia orationes Domino nostro Christo proferimus, servari o ii terrarum per sæculum Christo amabilem vestrum apicem supplicantes. Quia vero etiam nunc nostris flexa precibus pietas vestra præcepit per magnificentissimum & gloriosissimum Comitem Joannem dirigere nostrum universale Concilium quotcumque probaverit Deo amabiles Episcopos ad vestram potentiam, & coram vobis positos eos docere omnia quæ secundum nos sunt, necessario gratias agentes Christo amabili imperio vestro, elegimus sanctissimos & Deo amabiles Episcopos Arcadium, Juvenalem, Flavianum, Firmum, Theodotum, Acacium, & Evoptium, & Philippum presbyterum obtinentem locum sanctissimi & Deo amantissimi Episcopi apostolicæ sedis magnæ Romæ Cœlestini, & per has literas offerimus eos vestræ tranquillitati, placidum supplicantes aspectum auditumque promereri. Scientes vero Christo amabilem vestram & Deo devotam animam multum agentem placare Christum protegentem vos atque servantem, ejusque sacerdotes honorate per omnia, eo quod ab eo dictum sit, *Qui vos audierit, me audit, & qui vos susceperit, me suscipit*, confidimus etiam de quibus sumus contristati nuntium adjicere literis. Nos enim non alia qualibet causa Ephesiorum adprehendimus civitatem quam tractandi de fide secundum vestram piissimam sanctionem. Quia vero hujus immobilem a sæculo tranquillitatem sceleste Nestorii dogmata turbaverunt, merito consilium de hoc proponentes, post sexdecim dies induciarum definitarum, & eum qui conturbavit Ecclesias suis dogmatibus Nestorium evocantes, cum is conscientia mala detentus occurrere noluisset, examinantes quæ ab eo in scriptis exposita sunt de incorporatione Domini nostri Jesu Christi impia dogmata, & illa ipsa anathematizavimus, & horum patrem omni episcopatus dignitate fecimus alie-

Plentissimis Deique & Christi amantissimis Theodosio & Valeriano victoribus, triumphantibus, semper augustis, (Synodus) quæ juxta gratiam Dei & vestræ majestatis edictum in Epheso congregata. Omnia quidem, o Reges amatores Christi, regiæ majestatis vestræ acta laudem merentur, magnumque pietatis zelum præ se ferunt, eaque propter unanimitatem omnes & singuli pro perpetua vestra incolumitate & imperio preces Domino Christo offerimus, orantes ut Christi amantissima vestra majestas orbi perpetuo tersetur. Quia autem & nunc nostris precibus flexa vestra pietas præcipit per Joannem magnificentissimum & gloriosissimum Comitem ut universalis vestra synodus ad vestram majestatem electos quosdam pientissimos mittat Episcopos, & coram omnes causas expensam, merito gratias agentes Christi amantissimæ vestræ majestati, elegimus sanctissimos ac pientissimos Episcopos Arcadium, Juvenalem, Flavianum, Firmum, Theodotum, Acacium, Evoptium, & Philippicum presbyterum Romæ Cœlestini sanctissimi & pientissimi Episcopi apostolicæ sedis magnæ Romæ locum tenentem; quos his literis vestræ serenitati commendamus, ut eos benigne videre & audire dignetur. Scientes autem quantum anima vestra amat Christum, Deoque sit dedita, maximique faciat Christum, qui pugnat pro vobis & vos servat, habeanturque in honore semper sacerdotes ejus juxta id quod dictum est ab eo, *Qui vos audit, me audit, & qui vos recipit, me recipit* confidimus & quæ nos conturbavit, idem & vos, sic literis infertum est, conturbat. Nos enim non ob aliam causam qui Ephesi nunc sumus quam ut juxta vestrum pientissimum edictum de fide tractaremus. Quoniam enim prophana Nestorii dogmata ejus immobilem a sæculo tranquillitatem conturbarunt, merito super ea re consilium proposuimus. Post sextum & decimum diem præfiniti termini & Nestorium suis decretis Ecclesias conturbantem accersivimus. Verum quia ille male sibi conscius comparere detrectavit, inquirentes impia dogmata quæ de Domini Christi incarnatione ab illo scriptis exposita, ea ipsa anathematizavimus, & eorum patrem ab episcopali dignitate omnino alienavimus. Ceterum Joannes Antiochenus post vicesimum diem præfiniti termini, quasi zelo fidei nos adjuverus,

Valentiniano.

(a) Cafin. *amicissimis*. Contra hæc verba in margine idem codex monit: *in Arcan. hæc non sunt*. Idem Codex hanc relationem ex editione, quæ hic dicitur, ejus potuit, sicut & sequens mandatum.

episkopa, kao produženom rukom dotičemo vaša pobožna koljena, moleći da se poništi ono što je nasilno učinjeno presvetim i prepobožnim episkopima Kirilu i Memnonu, a što nema nikakvu potporu u kanonima, da ne bi naš Sinod ostao obezglavljen i mi i svi hrišćani na cijelom svijetu nepodonošljivom tugom zbog poglavara bili satrveni. Upućujemo molitve svim Hristovim crkvama na svijetu da na vjeke traje vaša preljubljena vladavina. Jer spletke učinjene protiv njih od strane Jovana iz Antiohije i njegovih sljedbenika tiču se svih nas koji se držimo iste vjere kao i gore pomenuti i zajedno sa njima vršimo svešteničku službu, tim prije što je i cijeli istočni sinod posvjedočio da se drži prave i neiskvarene vjere; a mi sami bivajući time zadovoljni obznanili smo proglas da su pravovjerni i da se drže učenja svetih otaca katoličke i apostolske crkve. Molimo, dakle, vaše visočanstvo da nas i njih razriješi okova[104]. Jer sve dok su u okovima braća i poglavari našeg Svetog sinoda i mi smo na neki način okovani.

[104] Podložništva konstantiopoljskom patrijarhu (*prim. prir.*).

turus, huc pervenit, congregatis apud ipsum Episcopis paulo minus triginta, quorum alii Cœlestiani, alii depositi multo antea fuerunt, adversus nostros præsides & orthodoxæ fidei æmulatores fecessit, sanctissimumque & pientissimum Archiepiscopum Alexandriæ Cyrillum & sanctissimum ac pientissimum coepiscopum Memnona, neque accusatos ab ipso, neque citatos juxta canonum rationem, depositionis contumelia affecit, & quasi communicarit cum ipso sancta & universalis synodus in hanc contra illos injustitiam, ita pias & religiosas vestras corripuit aures. At sancta & universalis synodus, cui assidet & magnæ vestræ Romæ sanctissimus & pientissimus Archiepiscopus Cœlestinus omnisque occidentalis synodus per eos quos ad vos misit sanctos Episcopos, assidet autem & Africa omnis & Illyricum, legitime mota ipsum præfectum Concilii apostatarum Joannem & ceteros qui cum eo sunt alienos ab omni ecclesiastica communione esse decrevit atque omni sacerdotali ministerio destituit, refutans omnia quæ ab illis illegitime facta sunt, & quæ cum illis acta sunt vestræ majestati pridem literis significavimus. Nunc vero his scriptis & per hos legatos pientissimos Episcopos vestra pia genua protensis manibus attingimus; rogantes ut quæ violenter acta sunt cum sanctissimis & pientissimis Episcopis Cyrillo & Memnone, nullumque canonibus robur habentia, prorsus irrita, ita ut nostra synodus capite non careat, & nos & omnes Christiani universo orbe, luctu intolerabili indesinenter propter præsides conteramur, sed petitionum compotes consuetas preces universi orbis Ecclesiis Domino Christo offeramus, ut in sæculum concedatur vestrum Christi amantissimum imperium. Nam calumnia quæ contra illos facta a Joanne Antiocheno & sociis ejus, ad omnes nos pertinet eamdem fidem habentibus cum prædictis & cum eis sacerdotali ministerio fungentibus, eo quod & omnis occidentalis synodus testimonium dat eis rectam & inculpabilem eorum esse fidem; & vos quoque de hoc certiores facti commentariorum scriptis promulgavimus quod sint orthodoxi, sanctorumque patrum nostrorum sententiam in dogmatibus catholicæ & apostolicæ Ecclesiæ habeant. Oramus igitur vestram majestatem, solvite & nos & illos a vinculis. Vinctis enim fratribus & præsidibus sanctæ nostræ synodi, etiam nos quodam modo vincti sumus.

alienum. Sed Antiochenorum Joannes post vicesimum secundum definitarum induciarum vix veniens diem, tamquam ulturus in nobis super zelo pro fide triginta plus minus circa se colligens, quorum alii quidem Cœlestiani, alii vero damnati ante multum erant, contra ipsos nostros accessit præsules & æmulatores fidei rectæ, sanctissimumque & Dei cultorem Archiepiscopum Alexandrinorum Cyrillum & sanctissimum & Dei amantissimum Episcopum Memnonem neque accusatos ab eis neque evocatos secundum consequentiam regularum depositionis subjecit injuriæ; & tamquam communicante sibi sancto universali Concilio in nequitia contra eum facta, ita piis & Deo amabilibus subripuit vestris auditibus. Sancta siquidem & universalis synodus, in qua præsidet etiam magnæ vestræ Romæ sanctissimus & Dei amantissimus Archiepiscopus Cœlestinus, & universum occidentale Concilium per eos qui ab eo directi sunt ad nos sanctissimos Episcopos, cum quibus & assidet & [a] Africa universa & [b] Illyricum, regulariter mota, & ipsum principem recessionis Concilii Joannem & qui cum eo sunt omni ecclesiastica communione alienos esse dogmatizavit, omnemque eorum sacerdotalem abscidit effectum, evacuans & quæ ab eis inregulariter gesta sunt, & horum quæ super eis gesta sunt nuntium vestro dudum apici destinavimus. Nunc autem & per has literas & per directos Dei amantissimos Episcopos longis manibus pia vestra genua tangimus, supplicantes ut quæ quidem per subreptionem gesta sunt super sanctissimis & Dei amantissimis Episcopis Cyrillo & Memnone nullam ex regulis virtutem habentia omnino vacent, ne acephala, id est sine capite, nostra sit synodus, neque importabili luctu & nos & omnes orbis terrarum Christi sacerdotes indesinenter super præsulibus conteramur; sed promerentes quæ petimus, consuetas orationes cum Ecclesiis in orbe terrarum constitutis referamus Domino Christo; quatenus per sæcula nobis Christo amabilis vestra potentia condonetur. Calumnia enim contra eos facta a Joanne Antiocheno & qui cum eo sunt contra nos omnes respicit, qui ejusdem fidei cum his, quos memoravimus, sumus & sacerdotium cum eis habemus, eo quod & omne occidentale Concilium testimonium perhibeat rectæ eorum & inculpabilis fidei, & nobis ipsis de hoc satisfactum sit, & in scriptis sub gestis monumentorum vocem emisimus quia sunt orthodoxi, & sanctorum patrum nostrorum habent circa catholicæ & apostolicæ Ecclesiæ dogmata voluntatem. Supplicamus igitur vestræ potentiæ, solvite etiam nos ipsos vinculis. Colligati namque sumus, colligatis utpote fratribus & præsulibus sancti nostri Concilii.

V E-

a *Africa universa*) Per Bessulam Diaconum Ecclesiæ Carthaginiensis, ut supra diximus.
b *Illyricum*) Per Flavianum Episcopum Philippensem, ut diximus supra.

Godina 431:
Konstantinopoljsko sveštenstvo, medju njima i mladi Evandar, budući dukljanski arhiepiskop, piše okupljenima na saboru u Efesu[105]

Primjerak poslanice konstantinopoljskog sveštenstva Svetom sinodu

Prepobožnim i presvetim očevima našim, koji su se iz cijelog svijeta, po nalogu prepobožnih imperatora naših, u metropoli Efesa okupili, Kirilu, Juvenalu, Memnonu, Flavijanu, Firmu, Teodotu, Akaciju, Amfilohiju, Eleusiju, Paladiju, Irineju, Ikoniju, i cijelom sinodu, Dalmacije, Samfonije, Maksimijan, Jovan, Evander, Modestijan, Adelfije, Filet, Evlogije, Bazilisk, Florentije i cijeli konstantinopoljski kler.

Uvijek od najranije mladosti slaveći pravovjerno učenje, svi se zalažemo da očuvamo predanje svetih otaca. O čemu smo zaista, putem onoga što se udostojio da nam napiše presveti i prepobožni episkop Kiril, od vaše svetosti nedavno ponovo opomenuti, zahvaljujemo spasitelju Bogu. Otvoreno nam je javljeno o mnogim velikim podvizima koji su za istu pravu vjeru izvrsno učinjeni. Zato, kad smo saznali da je Nestorije, nekadašnji naš poglavar, koji je oskrnavio apostolsko, iskreno i pobožno učenje, uklonjen od strane vaše pobožnosti sa svog položaja i iz staleža, putem pisama koja su nam uručena od Teodosija i Valentinijana prepobožnih i hrišćanskih imperatora, a koje je poslala vaša svetost, odmah smo se pobrinuli da se javno pročitaju u svetoj Božjoj crkvi i cijelom narodu koji se okupio da ih čuje. Neka dakle zna vaša svetost da se narod sa nama jednoglasno složio, štaviše uz velike aklamacije i pohvale podržao je kako vaš Sveti vaseljenski sabor tako i pobjednike i imperatore koji su uložili sav napor da se okupi ovaj vaš sveti sabor. A mi koji smo se tome obradovali, imajući sve to u rukama, prepisasmo. Molimo sada preslavnu vašu pobožnost da se moli Bogu za nas i da se pobrine da ono što je u sadašnjem stanju, sveta Božja crkva koja je kod nas, savršeno opstane. Vaše veliko proviđenje pravovjernog nauka je shvatilo da je samo ovo do sad preostalo nužno da se privede kraju na ovaj način, sve to je drago Gospodu Hristu, i sve što je u vezi sa nama, dopušteno je da se javi nikom drugom, osim Vašoj svetosti i prepobožnim i hrišćanskim imperatorima.

Dalmacije, presviter i arhimandrit, otac manastira, preklinje božanski i Sveti sabor da se moli za njega.

[105] *Mansi, vol. 4, p. 1431.*

A

Exemplum epistolæ cleri Constantinopolitani ad sanctam synodum.

Γ̓σον ἐπιστολῆς γραφήσης παρὰ τῦ κλήρυ Κωνσταντινυπόλεως πρὸς τὴν ἁγίαν συνόδον.

*Piissimis sanctissimisque patribus nostris, juxta religiosissimorum imperatorum nostrorum decretum ex universa orbe in Ephesorum metropoli congregatis, Cyrillo, Juvenali, Memnoni, Flaviano, Firmo, Theodoto, Acacio, Amphilochio, Elpidio, Pailadio, * Irenæo, Iconio, universæque synodo, Dalmatius, Sampsonius, Maximinus, Joannes, Evander, Modestianus, Adelphius, Philetus, Eulogius, Basilicus, Florentius, & omnis Constantinopolitanus clerus.*

* Berinianæ, Kerenianæ.

Τοῖς θεοσεβεστάτοις, ϛ ὁσιωτάτοις πατράσιν ἡμῶν, τοῖς κατὰ πρόσταγμα τῦ θεοσεβεστάτων βασιλέων ὑφ' ἡλίῳ ἐν τῇ Ἐφεσίων μητροπόλει, Κυρίλλῳ Ἰωβενάλίῳ, Μέμνονι, Φλαυιανῷ, Φίρμῳ, Θεοδότῳ, Ἀκακίῳ, Ἀμφιλοχίῳ, Ἐλπιδίῳ, Παλλαδίῳ, * Εἰρηναίῳ, * Ἰκονίῳ, ϗ πάσῃ τῇ λοιπῇ ἁγίᾳ συνόδῳ, παρὰ Δαλματίου, Τιγρίου, Σαμψωνίου, Μαξιμιανῦ, Ἰωάννυ, Εὐάνδρυ, * Μοδεστιανῦ, * Ἀδελφείῳ, Φιλοθέῳ, Εὐλογίῳ, Βασιλίσκυ, Φλωρεντίῳ, ϗ παντὸς τῦ κατὰ Κωνσταντινούπολιν κλήρυ.

B

* Βερηναίας, * Εἰρηναίας. in cod. Sequierianus. Οὐρβικιανῦ. * Εἰκονίου, * Δομετιανῦ. * Λδελφίου.

SEMPER & ab * ineunte ætate orthodoxo dogmate gloriantes, toti in hoc fumus, ut sanctorum patrum traditionem conservemus. De qua quidem per ea quæ sanctissimus piissimusque episcopus Cyrillus ad nos perscribere dignatus est, a vestra sanctitate nuper iterum admoniti, gratias egimus salvatori Deo. Multa itaque & magna facinora, quæ pro eadem recta fide egregie gesta sunt, aperte nobis innotuerunt. Quare cum Nestorium, nostrum quondam antistitem, quod apostolicam, sinceramque ac piam doctrinam adulteraret, a vestra pietate ordine loocque motum esse C intellexissemus, commemoratas literas a Theodosio & Valentiniano piissimis * Christianissimisque imperatoribus exhibitas nobis, tamquam a vestra sanctitate missas accepimus, ac statim illas palam in sancta Dei ecclesia, universo populo congregato & audiente, legi curavimus. Sciat ergo vestra sanctitas, populum nobis una voce consensisse, & magnis quoque laudum præconiis evexisse cum sanctam & œcumenicam vestram synodum, tum victores quoque imperatores quod pium vestrum conventum omni studio curassent. Nos porro gavisi, præsentes rescripsimus. Nunc vero celeberrimam vestram pietatem obtestamur, ut pro nobis Deum D precetur, curamque omnem adhibeat, ut, quod reliquum est, sancta Dei ecclesia quæ apud nos est, perfecte constituatur. Hoc enim vel unum magna vestra orthodoxi dogmatis providentia reliquum adhuc esse intelligit, ut hac ratione omnia Christo domino placentia ad finem perducantur, universaque nostra nulli alteri, nisi vestræ sanctitati, piissimisque ac * Christianissimis imperatoribus accepta ferantur.

Dalmatius presbyter & archimandrita, monasteriorum pater, divina sanctaque congregatio, ut ores pro me, te obsecro.

Supra pag. 1242.

Ἀ'ΕΙ' ϗ ἐκ νέας ἡλικίας τῷ ὀρθοδόξῳ δόγματι σεμνυνόμενοι, τῦτῳ πᾶ ἁγίων πατέρων παράδοσιν φυλάττειν σπεδῶμεν. τῦτο δὲ πάλιν παρὰ τῆς ὑμετέρας ἁγιωσύνης πρόθυμοι εἰς μνήμην * ἀχθέντες, δι' ὧν ὁ θεοσεβέστατος, ϗ ἁγιώτατος * ἐπίσκοπος Κύριλλος ἐπιστέλλει πρὸς ἡμᾶς κατηξίωσε, χάριν ὡμολογήσαμεν τῷ σωτῆρι Θεῷ. * ἐπὶ γᾶν τοίνυν τὰ ὑπὲρ τῆς αὐτῆς ὀρθῆς πίστεως κατορθώματα πολλὰ ϗ μεγάλα, δῆλα κατέστη ἡμῖν· διὸ ϗ τὴν καθαίρεσιν τῦ πάλαι προεδρεύσαντος ἡμῶν Νεσορίυ, ὅτι τὰ παραχαράξαι ϗ ἀποστολικὰ, ϗ εὐαγγελικὰ δόγματα τῆς ὑμετέρας γνώσεως θεοσεβείας, τὰς μνημονευθείσας ἡμῖν χάρτας παρὰ τῶ ἀοιδίμυ θεοσεβεστάτυ, ϗ φιλοχρίστων ἡμῶν βασιλέων, Θεοδοσίυ ϗ Οὐαλεντινιανῦ, ὡς ἀποσταλέντας παρ' ὑμῶν, ὁσιότητι, ἐδεξάμεθα, ϗ ἐπὶ τῆς ἁγίας τῦ Θεῦ ἐκκλησίας ἀθρόυ τῦ λαῦ παντὸς ἀναγνωσθῆναι ἐδώκαμεν. ἴσω ἐν ἡ ὑμετέρα ἁγιωσύνη, ὡς ὁλαὶς σύμφωνος ἡμῖν γεγένηται, ϗ πολλαῖς εὐφημίαις εἰς τε τὴν ὑμετέραν ἁγίαν ϗ οἰκυμενικὴν ἐχρήσατο σύνοδον, εἰς τε τὸς εὐσεβεστάτυς βασιλέας, τὰς φροντίδα ποιησαμένυς τῆς θεοφιλῦς ὑμῶν συνελεύσεως. ἡμεῖς δὲ ἡδέσθημεν τὰ ἐν χερσὶν ἀντιγράψαμεν· ϗ δὴ ϗ παρακαλοῦμεν, ὑπερεύχεσθαι μὲ ἡμῶν τὴν ἀοίδιμον ὑμῶν θεοσέβειαν, * φροντίδα δὲ τὴν λειπομένην εἰς κατάστασιν τῆς παρ' ἡμῖν ἁγίας τῦ Θεῦ ἐκκλησίας. τῦτο γὰρ ϗ μόνον ὑπόλοιπον εἶναι σωφρᾶ ἡ ὑμετέρα * ϗ μεγάλη τῦ ὀρθοδόξυ δόγματος φρόνησις· ὥσε πάντα ἐπὶ πέρας ἀχθῆναι, τῷ δεσπότῃ ἀρέσκοντα Χριστῷ, ϗ μηδενὶ ἑτέρῳ ἐωγραφῆναι, ἀλλὰ τῇ ὑμετέρᾳ ἁγιότητι, τὰ καθ' ἡμᾶς ἅπαντα, ϗ τοῖς εὐσεβεστάτοις, ϗ φιλοχρίστοις βασιλεῦσι.

Δαλμάτιος * πρεσβύτερος ϗ ἀρχιμανδρίτης, πατὴρ μοναστηρίων, ὑπερεύχεσθαί μυ παρακαλῶ τὴν ὑμετέραν ἁγιωσύνην, ὦ θεία ϗ ἱερὰ συνέλευσις.

* φροντίδα δὲ θέσθαι τὰ λειπόμενα. * γνῶναι. * ἐκκλησίας * mendose omnino, nec in ms. habetur.

Godina 431:
Šesto zasjedanje Vaseljenskog sabora u Efesu kome prisustvuje i dukljanski arhiepiskop Senecion iz Skadra. Konstancije predstavnik dukljanskih Carskih Skita, vojni vikar Italije i, najvjerovatnije, Skitsko-Sarmatske crkve (Gornje?) Dalmacije[106]

ŠESTA SESIJA

Nakon konzulovanja naših gospodara Flavija Teodosija XIII i Flavija Valentinijana III, uvijek uzvišenih, 11. avgusta, što je po egipatskom računanju 28. dan, održan je sabor u Efesu po nalogu Bogu ljubljenih i Hristu dragih naših vladara, pod rukovodstvom episkopa Memnona i Kirila iz Aleksandrije, koji zastupaju presvetog arhiepiskopa Rimske crkve Celestina i Arkadija episkopskog legata, Projekta episkopskog legata, Filipa prezvitera i legata, Juvenala iz Jerusalima, Memnona iz Efesa, Flavijana iz Filipa koji je tu u ime Rufa iz Soluna, Firma iz Cezareje Kapadokijske, Teodota iz Ankire u Galatiji, Melitina iz Armenije, Akacija iz Grčke, Kira iz Afrodisijade u Kariji, Valerijana sa Ikonije, Paladija iz Amasije na Helespontu, Hesihija sa Para, Helanika sa Rodosa, Dinata iz Nikopolja u Starom Epiru, Euharija iz Drača u Novom Epiru, Perevija iz Farmalije, Eudoksija iz Homate u Likiji, Silvana iz Heretapona u Frigiji, Verinijana iz Perga u Pamfiliji, Amfilohija iz Side, Epifanija iz Kratije u Honorijadi, Gregorija iz Kerasunta sa Ponta Polemontskog, Seneciona iz Skadra, Ikonija iz Gortine sa Krita, Dalmacija iz Kizika, Dokimasija iz Maronije u Trakiji, Jovana iz Prekonisa, Danijela iz Kolonije u Kapadokiji, Romana iz Rafije, Paulinijana iz Majume, Pavla iz Antedona, Fida iz Jope, Jovana iz Sikomazonije, Teodora iz Gadare, kao i Besula đakona Kartagine i ostalih prisutnih na gore navedenoj sesiji, Petar prezviter Aleksandrije i glavni notar je rekao: Vaš sveti i veliki sabor, vodeći brigu o istini prave apostolske vjere i učenja, pazeći disciplinu crkvenog reda, obznanio je pravilo vjere koje, imajući pri ruci, ako želi vaša svetost opet čitamo. Sveti sinod je rekao: Obznanjena definicija vjere ponovo se čita na ovom Svetom vaseljenskom saboru i upisuje se u pisane spomenike.

Nikejski sabor je izložio ovu definiciju vjere

Vjerujemo u jednog Boga oca svemoćnog, tvorca vidljivog i nevidljivog i u jednog Isusa Hrista sina Božjeg, jednorodnog rođenog od oca, što znači iz očeve supstance, Boga od Boga, svjetlost od svjetlosti, istinskog Boga od istinskog Boga, rođenog ne stvorenog, koji je konsupstancijalan sa ocem, koji je sve stvorio što je na nebu i na zemlji, koji je zbog nas ljudi i zbog našeg spasenja sišao i otjelotvorio se i postao čovjek, trpio i vaskrsao trećeg dana, uznio se na nebo, koji će doći da sudi živima i mrtvima u Svetom duhu. A oni koji kažu: Bijaše jednom i ne bijaše i prije nego je rođen ne postojaše i pošto je stvoren iz nepostojećeg ili iz neke druge supstance odnosno esencije, govoreći da je ili promjenljiv ili mutabilan sin Božji, na njih baca anatemu Apostolska katolička crkva.

Svi su saglasni u ovoj svetoj vjeri. Jer se smatra da je takva definicija pobožna i dostatna na korist sve zemlje. A pošto se neki pretvaraju da se slažu sa njom, a pogrešno tumače

[106] *Mansi, vol. 5, p. 601*.

[b] SESSIO SEXTA. CAP. LII

Postconsulatu Dominorum nostrorum Flavii Theodosii tertio decimo, & Flavii Valentiniani tertio perpetuorum Augustorum, undecimo Kalendarum Augustarum, quæ est secundum Ægyptios Epiphi vigesima octava, Concilio celebrato in Ephesiorum metropoli secundum sanctionem Deo amantissimorum, & Christo amabilium nostrorum Principum, & residentibus in episcopio Memnonis Deo amantissimis, & Dei cultoribus Episcopis Cyrillo
C *Alexandriæ obtinente etiam locum sanctissimi, & sacratissimi Archiepiscopi Romanorum Ecclesiæ Cælestini,* [c] *& Arcadio Episcopo & Legato, & Projecto Episcopo & Legato, & Philippo Presbytero & Legato, & Juvenale Hierosolymorum, & Memnone Ephesiorum, & Flaviano Philippensium obtinente etiam locum Rufi Dei cultoris Episcopi Thessalonicensium, & Firmo Cæsareæ Cappadociæ primæ, & Theodoto Ancyræ Galaciæ,* ([d] *Acacio*) *Melitinæ Armeniæ, & Acacio Helladæ, & Cyro Aphrodisiadis Cariæ, & Valeriano Iconii, & Palladio Amasiæ Hellesponti, & Hesychio Parii, & Hellanico Rhodi, & Dynato Nicopoleos Epiri veteris, & Eucharío Dyrrachii Epiri novæ, & Perrevio* [e] *Farmalii; & Eudoxio Chomatis Lyciæ,*
D *& Silvano Cheretapon Phrygiæ, & Veniniano Pergæ Pamphyliæ, & Amphilochio Sidæ, & Epiphanio Craviæ Honoriadis, & Gregorio Cerasuntis Ponti Polemoniaci, & Senecione Scodrensium, & Iconio Gortynæ Cretæ, & Dalmatio Cyzici, & Docimasio Maroniæ Thraciæ, & Joanne Preconissi, & Daniele Coloniæ secundæ Cappadociæ, & Romano Raphiæ, & Pauliniano Majumæ, & Paulo Antedonis, & Fido Joppæ, & Joanne Sycomazonis, & Theodoro Gadarensi, necnon & Bessula Diacono Carthaginiensi,* [f] *& reliquis residentibus*

a *Amicabilia*) Ita codices Colbertinus & Turonensis, quam lectionem adjuvare videtur textus Græcus. Codex Bellovac. & Contius habent *damnabilia*. b *Sessio sexta*) Hæc verba non extant in antiquis exemplaribus, & addita a nobis sunt in gratiam lectorum. Ceterum quæ postea sequuntur usque ad fidem synodi Nicænæ, ea non extant in codicibus Græcis. Nescio autem unde sua acceperit Peltanus, quæ sunt admodum diversa ab his nostris. Sessionem autem hic posuimus pro actione, quia paulo post legitur: *secundum superiorem sessionem*. c *Et Arcadio*) Ista & quæ sequuntur usque ad nomen Juvenalis non habentur hoc loco apud Marium Mercatorem & in actione prima Concilii Chalcedonensis, ubi sessio ista relecta est, sed post nomina omnium Episcoporum & ipsius Bessulæ Diaconi Carthaginiensis.

d *Acacio*) Deest hoc nomen in libris nostris antiquis. Quia tamen necessarium est, & reperitur hoc loco in actione prima Concilii Chalcedonensis, nos reposuimus. e *Farmalii*) Secuti sumus editionem Concilii Chalcedonensis, quam ejusdem Concilii veteri exemplaria confirmant. Marius Mercator habet *Farmuli*, Codex Colbertinus & Contius *Farmati*, Turonensis *Firmati*. Bellovacensis ista non habet, neque Peltanus.

f *Et reliquis*) Omnium Episcoporum nomina describuntur hoc loco in eadem actione prima Concilii Chalcedonensis & apud Marium Mercatorem.

(*a*) in Casin. addit. *Juvenalis Episcopus Jerosolymorum subscripsi, Arcadius & Projectus episcopi, & Legati apost. sedis similiter, Philippus presbyter & Legatus apostolicæ sedis similiter*: & statim additur rubricato charactere. *Post hanc in Acym. petitio clerc. Constantinopoli epistola. Scientes vestram pietatem multam curam facitare &c. hæc post monumenta Ægyptiis & petitiones duabus Ecclesiis singulorum episcoporum Europæ*

vrlinu pojma onako kako im se sviđa i zaobilaze istinu, bivajući sinovi zablude i rođeni za propast, bilo je neophodno uporediti svjedočanstva svetih pravovjernih otaca koja mogu da zadovolje kao što su je shvatali i propovijedali, jer je javna, pošto svi koji se drže prave i nepatvorene vjere tako je shvataju, tumače i propovijedaju. *Petar prezviter Aleksandrije i glavni notar je rekao:* Budući da imamo u rukama i kodekse presvetih blaženih otaca episkopa i raznih mučenika, odabrali smo iz njih nekoliko poglavlja, pa ako je po volji, čitamo ih ponovo. *Flavijan episkop Filipa reče.* Takođe je i ovo unijeto u svjedočanstva nakon što je pročitano. *I tako su pročitana kao što su prethodno izložena u svjedočanstvima o osudi Nestorija.*

Pošto je to urađeno, Petar presviter Aleksandrije i glavni notar reče. U skladu sa naredbom prepobožnih u Hristu ljubljenih vladara Teodosija i Valentinijana, okupljen je u gradu Efesu iz čitavog, da tako kažemo, svijeta ovaj sveti sabor slugu Božjih episkopa iz svih presvetih crkava da definišu čvrstu vjeru koju su kroz Sveti duh primili od svetih otaca koji su se za vrijeme Nikejskog sabora okupili a bijaše ih 318 i definisali vjeru kako je dolikovalo. Prezviter po imenu Karisije, koji je postavljen za upravitelja Svete crkve grada Filadelfije prisvojio ju je, jer neki jeretici porijeklom iz Lidije htjeli su da ostave svoju zabludu, preobrativši se uistinu ka svjetlosti istine, a ja sam ih uputio u valjano i pobožno učenje katoličke crkve i kad je dolikovalo odveo sam ih istini, a slabiji su zavedeni kao da su iz jedne jame upali u još veću. Prisvojio ju je, dakle, budući da su presviteri Antonije i Jakob došli u Konstantinopolj sa pismom osude od Anastasija koji je nekad sa Fotijem bio sudionik Nestorijeve jeresi i imajući čak imena samih prezvitera. I pošto je dolikovalo apostolskoj i jevanđeljskoj tradiciji vjere, koju su takođe u vrijeme sabora u Nikeji izložili oci da se prenese preobraćenicima iz zablude u istinu i onima koji traže da pređu iz tame u svjetlost, ponudili su ekspoziciju vjere za bezbožne kao što je u poretku simbola sastavljena i nastojali da je oni jadnici potpišu i na taj način se odreknu bezbožnosti. A za tačnu deklaraciju svega što je rečeno umetnuta je knjižica pomenutog presvitera Karisija i izlaganje bezbožne sekte onoga o inkarnaciji jednorodnog Sina Božjeg sa potpisom onih koji su zavedeni.

Svetom i Bogu ljubljenom Vaseljenskom saboru koji se okupio u gradu Efesu od Karisija prezvitera i upravitelja crkve u Filadelfiji. Jer svi duhovni mudraci treba da izaberu čast i dostojanstvo za poštovanje, a najvećma oci i upravitelji. A ako se dogodi da oni koji treba da podučavaju učenike brbljaju o vjeri ono što može povrijediti uši i razum svih, potrebno je promijeniti poredak stvari i te koji se bore da pogrešno podučavaju utjeraju u laž oni koji su po rangu niži od njih. Budući da je jedan od takvih i Nestorije, koji je ubrao plod svoje tašte slave i koji je o vjeri hrišćanskoj najbezočnije mislio i podučavao često ono što podučavati nije dolikovalo i gotovo cijeli svijet uzburkao. Zbog toga su i prepobožni vladari bili prisiljeni da pozovu vašu svetost da se okupi i potvrdi učenje prave vjere, a što se milošću Gospoda Boga i ostvarilo da ste se zbog razloga gore navedenog vi svi ovdje, oci presveti, okupili. Zbog te stvari ja pred skutima svetosti vaše pokoran potvrđujem da je ne samo on već i sudionici njegove bezbožnosti prezviteri Anastasije i Fotije, žudeći da i u drugim gradovima posiju grešnu vjeru, nekom Jakovu njima sličnom ponudili su i nude pomoć, družeći se sa njim u razgovoru za trpezom; njega su takođe pismima, takoreći kao pravovjernog, preporučili episkopima Lidije, koji takve povjerava svetosti vašoj da protiv njega i onih koji mu pomažu izreknete kaznu. Jer kad je došao u Filadelfiju, grad u Lidiji, zaveo je neke proste klerike, prezrevši vjeru koji su obznanili oci u Nikeji i natjerali ih da potpišu drugi simbol još

tibus secundum superiorem sessionem, Petrus Presbyter Alexandriæ & primicerius Notariorum dixit.

CAP. I. Sancta & magna vestra synodus omnem faciens providentiam rectæ & apostolicæ fidei & dogmatum veritatis, prospiciens autem etiam disciplinæ & Ecclesiarum ordinationi, definitionem protulit, quam etiam præ manibus habentes, si placet vestræ sanctitati, relegimus. *Sancta synodus dixit.* Prolata definitio a sancto hoc & universali Concilio relegatur & inseratur gestis monumentorum.

Nicæna synodus hanc fidem exposuit.

CREDIMUS in unum Deum patrem omnipotentem, visibilium invisibiliumque factorem, & in unum Dominum Jesum Christum filium Dei, natum ex patre unigenitum, hoc est, ex substantia patris, Deum ex Deo, lumen de lumine, Deum verum ex Deo vero, natum, non factum, consubstantialem patri, per quem omnia facta sunt quæ in cœlo & quæ in terra, qui propter nos homines & propter nostram salutem descendit & incarnatus est & homo factus est, passus, & resurrexit tertia die, ascendit in cœlos, venturus judicare vivos & mortuos, & in spiritum sanctum. Eos autem qui dicunt: Erat quando non erat, & antequam nasceretur non erat, & quia ex non existentibus factus est, aut ex alia substantia vel essentia, dicentes esse aut convertibilem aut mutabilem filium Dei, hos anathematizat apostolica & catholica Ecclesia.

Sancta quidem huic fidei omnes consentire convenit. Habet enim pie atque sufficienter ad utilitatem [a] totius terræ. Quia vero aliqui simulant quidem eam se confiteri & consentire, male autem interpretantur sensuum virtutem secundum quod eis placet, & circumveniunt veritatem, filii existentes erroris & nati peritionis, opus fuit necessarium ex sanctis patribus & orthodoxis comparare testimonia quæ satisfacere valeant quemadmodum intellexerunt eam & prædicare confisi sunt, ut palam sit quia omnes rectam & immaculatam habentes fidem sic & intelligunt & interpretantur & prædicant eam. *Petrus Presbyter Alexandriæ & primicerius Notariorum dixit.* Quoniam præ manibus habemus & codices sanctissimorum & beatissimorum patrum & Episcoporum diversorum & martyrum, elegimus autem ex eis pauca capitula, si placet, relegimus. *Flavianus Episcopus Philippensium dixit.* Etiam hæc lecta gestis inserantur. *Et lecta sunt ita, sicut supra in gestis damnationis Nestorii sunt posita.* (*a*)

Quibus expletis, Petrus Presbyter Alexandriæ & primicerius Notariorum dixit. Secundum sanctionem piissimorum & Christo amabilium Principum Theodosii & Valentiniani congregata in Ephesiorum metropoli ex omni, ut ita dicatur, orbe terrarum sancta hac synodo Deo colendorum Episcoporum ex omnibus sanctissimis Ecclesiis, & residente atque definiente valere firmamque esse fidem expositam per sanctum spiritum a sanctis patribus qui per tempora in Nicæa civitate collecti sunt existentium numero trecentorum decem & octo, & definiente de hoc quo condecebat modo, Charisius quidam nomine Presbyter & [b] dispensator constitutus sanctæ Ecclesiæ Philadelphinæ civitatis asseruit [c] quia quidam ex Lydia oriundi hæretici voluerunt suum quidem errorem relinquere, converti vero ad veritatis lumen & imbui catholicæ Ecclesiæ rectis pisque dogmatibus, & cum deceret [d] eos ad veritatem deduci, deterius sunt decepti; & velut ex fovea ecciderunt in foveam [e] potiorem. Asseruit enim quoniam Antonius & Jacobus Presbyterorum habentes nomina descenderunt a Constantinopoli epistolas habentes [f] commendationis ab Anastasio quodam & Photio hæretico Nestorio tunc adhærentibus, & ipsorum quoque Presbyterorum habentium nomina. Et cum deceret apostolicam & evangelicam traditionem fidei, quam etiam expostuerunt per tempora patres in Nicænam civitatem convenientes, tradi ex errore conversis ad veritatem & ex tenebris ad lumen venire quærentibus, adjicientes enim obtulerunt expositionem quandam dogmatum impiorum velut in ordine symboli compositam, & huic subscribere [g] procuraverunt miseros illos, & in hoc enim [h] modum excedentes impietatis. Pro declaratione vero subtili omnium quæ dicta sunt insertus est libellus oblatus a memorato Presbytero Charisio, & impiæ fidei illius expositio de incarnatione unigeniti filii Dei, cum subscriptione (*b*) horum qui sunt decepti.

Sanctissimæ & Deo dilectæ synodo universali quæ in Ephesiorum metropoli congregata est, a Charisio Presbytero, & dispensatore Ecclesiæ Philadelphiæ. Est quidem omnibus sapientibus exoptandum honorem semper decentemque reverentiam spiritalibus maxime patribus

& [a]

---

a *Totius terræ*) In Concilio Chalcedon. *bis qui sub cælo sunt*. Marius Mercator, *totius orbis terrarum*.

b *Dispensator*) Ita omnia vetera exemplaria & Marius Mercator. Verbo quæ extat in Concilio Chalcedonensi, *œconomus*.

c *Quia quidam*) Codex Bellovac. *quosdam ex Lydia oriundos hæreticos voluisse quidem suum errorem deponere*.

d *Eos ad veritatem*) Codex Bellovacensis: *eos qui ad veritatem fuerant deducendi in pejorem traxisse errorem, & tanquam ex fovea in profundiorem foveam excidisse asserit. Antonium namque & Jacobum nomine tantum presbyterorum habentes officium dicit de Constantinopoli descendisse cum epistolis commendatitiis Anastasii cujusdam & Festi, qui tunc temporis hæretico Nestorio adhærebant, qui & ipsi nomina tantum presbyterorum habebant. Et cum diceret magis apostolicam evangelicamque fidei traditionem, quam etiam patres exposuerunt qui Nicæam convenerunt, eis tradi qui ab errore convertuntur ad veritatem, & qui de tenebris ad lucem cupiunt pervenire, obtulisse nescio quam impiissimorum dogmatum expositionem tamquam more symboli compositam, eidemque subscribere illos miseros compulisse, & in hoc omnem impietatis excessisse mensuram. Atque ut hæc quæ dicta sunt pessime evidenter approbari, infra scriptus est etiam libellus oblatus a memorato presbytero Charisio, & impiæ illius nefandæque fidei expositio de incarnatione filii Dei, cum subscriptione etiam illorum qui decepti sunt.*

e *Potiorem*) Ita codices Colbertinus & Turonensis. Contius habet *pejorem*, Concilium Chalcedonen. *majorem*.

f *Commendationis*) Hæc etiam lectio est codicum Turonensis & Colbertini. Bellovac. & Contius scribunt *commendatitias*. Ita etiam in Concilio Chalcedonensi.

g *Procuraverunt*) Contius, *protulerunt*. Ita etiam idem Concilium Chalcedonense.

h *Enim*) Pro *etiam*, ut alibi diximus supra.

(*a*) in Cafin. post hæc verba repetuntur omnia testimonia patrum per extensum incipiendo ab illo: Petri sanctissimi episcopi & martyris ex codice deiratis, quoniam & vete &c. Admonendi sunt etiam lectores, testimonia Attici, & Amphilochii, quæ supra in eo codice tantum indicata fuerant hic per extensum poni.

(*b*) in Cafin. *& impiæ fidei ejus*. Tum rubricato charactere scribitur: expositio ..... *decepti*.

perfidnije vjere. A oni su to iz neznanja učinili i potpisali ovako: *Slažemo se sa ovom pravom vjerom*. Ova ekspozicija jeretičke blasfemije je potpuno izložena sa potpisima onih kojima je podmetnuta. Molim da se pročita u nazočnosti vaše svetosti da bi shvatili kako su ovi bili prisiljeni da preobrate pravu vjeru, kao i pismo gore pomenutih, preko kojih svjedoče da je Jakov, nekad jeretik, koji se usudio da tako nešto izvrši, pravovjeran, a mene su, koji slijedim učenje vjere, takoreći kao jeretika, uklonili od zajednice i službe, kao što će se pokazati u spisima koji su dostavljeni. Jer kad to pročita vaša svetost saznaće kakvi su to zločini koje su oni protiv prave vjere počinili, a koje će Bog uz pomoć Vaše Svetosti uništiti.

Ispovijedanje vjere prezvitera Karisija

Vjerujem u jednog Boga svemoćnog Oca, tvorca svega vidljivog i nevidljivog i u jednog Gospoda Isusa Hrista sina njegovog jednorodnog, Boga od Boga, svjetlost od svjetlosti, istinskog Boga od istinskog Boga, jedosuštastvenog sa ocem, koji je zbog nas i našeg spasenja sišao sa nebesa i otjelotvorio se iz svete djevice, načinjen čovjekom, razapet je za nas, umro i vaskrsao trećeg dana, uznio se na nebo, odakle će sići da sudi živima i mrtvima i u duha istine utješitelja, sličnog po supstanciji sa Ocem i Sinom i u svetu katoličku crkvu i u vaskrsenje mrtvih i u vječni život. *I drugim rukopisom*. Ja Karisije sam izložio spis kao što gore je napisano i potpisao ga svojom rukom.

Primjer ispovijedanja transformisanog simvola vjere

Oni koji se sada prvo podučavaju dogmama crkvenog nauka, odnosno žude da prebjegnu iz neke jeretičke zablude ka istini, treba da kažu i ispovijedaju da vjerujemo u jednog Boga Oca vječnog, koji nije počeo da to biva već i prije i uvijek bijaše Bog, niti je kasnije postao Ocem jer uvijek bijaše Bog. Vjerujemo u jednog sina Božijeg, jednorođenog iz Očeve supstancije, jer se uistinu vjeruje da je sin iz njegove supstancije. I u Sveti Duh koji je iz Božje supstancije, koji nije sin, već Bog po supstanciji, iste supstancije od koje je Bog i Otac, od koga je iz supstancije. A mi, kaže Apostol, nijesmo prihvatili duh svijeta, već duh koji je od Boga nastao, razlikujući ga od svakog drugog stvorenja, a povezujući sa Bogom od koga je nastao po supstanciji iz nekog osobitog razloga mimo svih drugih stvorenja, za koje vjerujemo da ih je Bog načinio ali ne iz supstancije već iz nekog drugog razloga; i ne smatramo ga sinom niti da je primio esenciju preko sina. Ispovijedamo, pak, da je sam po sebi savršen Otac u svom liku kao i Sin i sv. Duh, sve dok je u nama zdrav osjećaj vjere da vjerujemo da Otac i Sin i sv. Duh nijesu tri različite supstancije, već jedno isto božanstvo. Treba takođe znati o božanskoj milosti koju je Gospod Bog preko Isusa Hrista izlio za naše spasenje, da je Bog uzeo ljudsku riječ ispunjenu od žene Avrama i Davida po predanju starih pisama, koja je naravno postojala i njemu od žene od koje je rođen, čovjeka savršenog koji se sastoji iz duha razuma i mesa ljudskog; ovog čovjeka prema našoj prirodi Sveti duh je vrlinom položio u matericu djevice i učinio ga od žene, učinjen po zakonu, da sve nas od ropstva zakona otkupi i slijedimo usvajanje koje je nekada obećano, neizrecivo se obavezao, čak i smrt po običaju ljudskom iskusio, zaista vaskrsao iz mrtvih, uznio se na nebesa i sjeo uz desnicu Božju. Otuda pošto je iznad svih vladavina i moći i vlasti i mimo svih imena kojim se nešto imenuje, ne samo u ovom vijeku, već i u budućim od svakog stvorenja je primio poklonjenje, kao da imajući

& [a] præceptoribus distribuere. Si vero contigerit ut ii qui docere debent, ea discipulis de fide garriant quæ animes [b] omnium mentesque possint lædere, necesse est ordinem commutari, & eos qui perverse docere contendunt, [c] a minoribus redargui. Et quoniam unus horum est Nestorius, qui fructus vanæ gloriæ suæ decerpsit, quique de fide Christiana nefandissime sentiens & docens sæpe quæ eum docere non decuit, omnem pene orbem terrarum turbavit, ita ut etiam piissimi Principes censere cogerentur vestram sanctitatem convenire & rectæ fidei dogmata confirmare, quod etiam sua clementia Dominus Deus indulsit, ut propter causam supradictam vos omnes huc, patres sanctissimi, [d] conveniatis, hujus rei gratia ego ad vestræ sanctitatis genua provolutus adfirmo quod non solus ipse, verum etiam impietatis ejus participes Anastasius & Photius Presbyteri eandem etiam in aliis civitatibus fidem [e] nefandam disseminare cupientes, Jacobo cuidam sui simili favorem præstiterunt & præstant, ad colloquii societatem adhibentes eum [f] & ad mensam; quem etiam per literas tanquam orthodoxum religiosissimis Lydiæ Episcopis commendarunt, [g] qui talia committit quæ sanctitatem omnium vestrorum hæc cognoscentem commoveant ut regularem in eum pœnam & ei faventes inferatis. Nam cum Philadelphiam civitatem Lydiæ adveniisset, simpliciores quosdam decepit Clericos, & illa fide spreta quam A patres Nicææ ediderunt, symbolo alterius fidei immo perfidiæ subscribere compulit. Et hoc illi simplicitate sua fecerunt & subscripserunt hoc modo: *Huic rectæ fidei* [h] *consentimus.* Quæ expositio hæreticæ blasphemiæ plenissima est cum subscriptione eorum quibus subreptum est; quæ rogo ut coram vestra sanctimonia recitetur, ut intelligatur quomodo illi rectam fidem evertere sint conati, necnon & literæ supradictorum, per quas Jacobum quidem hæreticum, qui talia ausus est perpetrare, orthodoxum esse testantur, me vero tanquam hæreticum a communione ac ministerio summoverunt pietatis dogmata [i] sequentem; sicut in subditis apparebit. Namhis recitatis sanctitas vestra comperiet qualia sint ea quæ illi adversum rectam fidem scelera commiserunt, quæ per vestram sanctitatem Deus penitus destruet.

Charisii Presbyteri confessio fidei.

CREDO in unum Deum patrem omnipotentem, omnium visibilium & invisibilium factorem, & in unum Dominum Jesum Christum filium ejus unigenitum, Deum de Deo, B lumen de lumine, Deum verum de Deo vero, ejusdem cum patre substantiæ, qui propter nos & nostram salutem descendit de cœlis, & incarnatus est ex sancta virgine, homo factus est, crucifixus est pro nobis, mortuus est, surrexit tertio die, ascendit in cœlos, inde venturus est judicare vivos & mortuos, & in spiritum veritatis [k] paracletum, similis substantiæ cum patre & filio, & [l] in sanctam catholicam Ecclesiam, & in resurrectionem mortuorum, & in vitam æternam. *Et alia manu.* Ego Charisius obtuli libellum sicut supra scriptum est, & subscripsi manu mea.

Exemplar expositionis [m] *symboli transformati.*

[a] Qui vel nunc primum eruditur ecclesiasticorum dogmatum scientiam, vel ex quolibet hæreticorum errore ad veritatem desiderant commigrare, eos dicere convenit & confiteri quod credimus in unum Deum patrem æternum, qui neque postea cœpit esse, sed antea & semper erat Deus, neque postea factus est pater, quia semper erat & Deus. Credimus autem & in unum filium Dei unigenitum ex substantia patris, ut vere filium ex substantia

ejus

---

a *Præceptor. distribuere*) Codex Bellovacensis: *præceptoribus semper deferre*. Concilium Chalcedon. *patribus & doctoribus exhibere.* b *Omnium*) Hæc est lectio codicis Turonensis, & Colbertini, cum etiam Concilii Chalcedonensis & Marii Mercatoris. Bellovacensis & Contius habent *hominum*. Sed istam lectionem non admittit textus Græcus, in quo scriptum est *ἀνθρώπων*. Notum est autem voces *omnium* & *hominum* frequenter permutari in antiquis libris, ut observatum a nobis est in Notis ad Capitularia

c *A minorib. redargui*) Ita etiam Concilium Chalcedonense. Codex Bellovac. *a discipulis magis redargui. Et quoniam inter eos est Nestorius numerandus, qui fructus opinionis suæ male discerpsit, qui de fide Christi nefandissima sentiens & docens semper quæ eum docere non decuit, omnem pene orbem terræ turbavit, adeo ut etiam piiss. Princ. censeant cog. huc ire. sanctam synodum convenire.* Mercator, *a discipulis.*

d *Convenitis*) Ita omnia vetera exemplaria. Contius habet *consentiatis.*

e *Nefandam*) Ita etiam vetera exemplaria, cum apud Contium scriptum sit *nefandissimam.*

f *Et ad mensam*) Codex Bellovac. *& mensæ.* Ita etiam Marius Mercator.

g *Qui talia committit*) Idem codex Bellovac. *qui talia admittit quæ sanctitatem vestram, si ea cognoverit, commendatum justas in eum & competentes pœnas afferre, necnon etiam in eos qui ei patrocinantur & favent.*

h *Consentimus*) Codex Bellovac. *assentimus.* Marius Mercator, *adsentimur.* Concilium Chalcedonense, *adquiescimus.* i *Sequentem*) Ita etiam Concilium Chalcedonense. Codex Bellovac. & Marius Mercator, *retinentem.* k *Paracletum*) Ita codices Colbertinus & Turonensis & Contius. Bellovacensis habet *paraclitum*, Concilium Chalcedon. & Mercator, *paracletum.*

l *In san. Catholicam*) Codex Bellovacensis *& sanctam catholicam Ecclesiam, & resurrectionem mortuorum & vitam æternam.* Concilium Chalcedon. *& sanctam catholicam Ecclesiam, in resurrectione mortuorum, in vita æterna.* Sed ista lectio non congruit cum textu Græco. Mirum est autem Græcos fere semper ita scripsisse, ut videre est in symbolis quæ extant in collatione sexta Quintæ synodi, & in actione XVIII. sextæ. Immo prisci quoque Latini ita scripsisse reperiuntur. Hieronymus in dialogo adversus Luciferianos: *Præterea cum jaceone fit in lavatro post trinitatis confessionem interrogare: Credis in sanctam Ecclesiam?* Etherius Oxomensis edens fidei suæ professionem, symbolumque ex Ephesina synodo describens, ait se credere *in unam catholicam atque apostolicam Ecclesiam.* Paschasius Diaconus lib. 1. de Spiritu sancto cap. 1. adversus Macedonii hæresim disputans, ait: *Credimus Ecclesiam quasi regenerationis matrem, non in Ecclesiam credimus quasi in salutis auctorem.* Theodulfus Aurelianensis in libro de ordine baptismi cap. 7. *Credant etiam sanctam Ecclesiam catholicam, id est, universalem, non in sanctam Ecclesiam, ut credentes in trinitatem.* Erasmus in colloquio de fidei inquisitione, *Credis in sanctam Ecclesiam?* Resp. *Non.* Alter ait: *Quid ais? Non credis?* Puer respondet: *Credo sanctam Ecclesiam quæ est corpus Christi.*

m *Symboli transformati*) Apud Marium Mercatorem vocatur *symbolum Nestorianum*, & in Concilio Quinto collat. IV. *sceleratum symbolum impii Theodori*: quod pluribus verbis confirmatur in collatione sexta & a Mario Mercatore. Facundus tamen lib. 3. cap. 2. negat id verum esse. Vide Allatium in Vindiciis synodi Ephesinæ cap. 17.

n *Qui vel nunc*) Codex Bellovacensis. *Quisquis vel nunc primum instituitur eccles. doct. scientia, vel ex quolibet hær. errore ad ver. desiderat commigrare, eum.* Sic etiam apud Marium Mercatorem in gestis synodi Ephesinæ contra Nestorium. Concilium Chalcedonense. *Eos qui nunc in primis eruuntur ecclesiasticæ dogmatis diligentia, aut ex aliqua volunt hæretico errore ad veritatem converti, docere & confiteri oportet.*

neodvojivu vezu sa božanskom prirodom u odnosu i osjećajem prema Bogu, svako stvorenje mu ukazuje poklonjenje. I ne postoje dva sina niti dva Boga; jer jedan je Sin, kroz supstanciju Bog, jednorodni sin Oca, sa kojim je povezan i dionik je sinovljevskim odnosom i time što se naziva Sinom dijele čast. Jer Gospod je kroz supstanciju Bog Riječ, i tako dijele tu čast. Stoga kažemo da nema dva sina ni dva Gospoda. Jer je očigledno onaj koji je kroz supstanciju Gospod i Sin koji ima neodvojivu vezu sa njim, ovaj koji je radi našeg spasenja uznijet, kao što se propovijeda u molitvi Sinu i Gospodu, a ne svako od nas, koji je sam po sebi Sin (otuda kažemo i mnogi sinovi po blaženom Pavlu), već imajući posebnu vezu sa Božanskom Riječi i sudionikom učinjen sinovskim odnosom i vlašću, zaista poništava mišljenje o dva sina i Gospoda, a pruža nam ono što prema Bogu koji je Riječ je sve što se ima od njega, a to je vjera, razum i kontemplacija, zbog čega svako stvorenje izgovara molitvu Bogu. Kažemo, dakle, da je jedan Sin i Gospod Isus Hrist, preko koga je sve nastalo i osnovno, koji se smatra Bogom Riječju, koji je po supstanciji sin Božiji i Gospod, misleći pritom da je uznijet Isus iz Nazareta, koga je Bog pomazao vrlinom sv. Duha, kao da u vezi sa Bogom Riječju sudionik sinovljevog odnosa i vlasti, koga je još blaženi Pavle nazvao drugim Adamom, jer se od iste prirode sastojao kao i Adam, pokazujući nam budući položaj koji se toliko razlikuje od onog koliko treba da je između onoga koji služi neizrecivom dobru budućeg života i onoga koji je značio početak sadašnjih zala. Na sličan način takođe se zove drugim čovjekom kao da nam opisuje drugi položaj; jer zaista je Adam bio vladar prvog položaja, onog smrtnog i patničkog punog svakog bola, a kojim mi živimo. Drugi nam je pokazao Gospod Hrist, koji će nas sve primiti u svoju zajednicu pokazujući se sa nebesa u budućnosti. *Jer prvi čovjek*, reče, *od zemlje zemaljski, a drugi od nebesa nebeski,* tj. odatle će doći da nas sve odvede da mu budemo slični. Otuda se dodaje: *Kakav zemaljski, takvi zemaljski, a kakav nebeski takvi i nebeski. I kao što smo ponijeli sliku zemaljsku ponijećemo i sliku nebesku.* U njoj koja je očita i vidljiva, skrivena i nevidljiva božanska priroda će učiniti suđenje za one koji treba da budu osuđeni. No uviđajući naše neznanje u ovom vremenu, Bog sada objavljuje ljudima da se svi pokaju time što je odredio dan u kome će suditi svijetu, u čovjeku koga je odredio, nadu svima pružajući uzdižući ga iz mrtvih. Ovo su tvrdnje crkvene dogme; neka je anatema na svakog koji vjeruje protivno ovome. Ko god ne prihvata spasenje pokajanja neka je proklet. I neka je proklet svako ko ne slavi sveti dan Vaskrsa po pravilu Svete katoličke crkve.

Slijede potpisi onih koji su zavedeni

Budije iz Vinica filadelfijski kvartodeciman[107] spoznao sam istinsku vjeru pravovjerja i zamolio presvetog episkopa Teofanija da pristupim svetoj katoličkoj crkvi. I anatemišem svaku jeres, a kao prvu kvartodecimansku u koju bijah zastranio i slažem se sa ekspozicijom gore navedene prave vjere, anatemišući i one koji ne slave sveti dan Pashe po običaju svete katoličke i apostolske crkve, zaklinjući se na svetom i homousijskom Trojstvu i na pobožnosti i pobjedi naših gospodara Flavija Teodosija i Flavija Valentinijana uvijek uzvišenih. A ako pak pokleknem u vjeri, podleći ću surovosti zakona. I potpisao sam ekspoziciju koja mi je izložena, u čemu mi je pomogao Hesihije kurijal Filadelfije, jer sam nevičan pismu.

[107] Kvartodecimani ili tesardekati su slavili Uskrs 14-og dana pashalnog mjeseca kao i Jevreji, tvrdeći da slijede tradiciju sv. Jovana. Ekskomunicirani od strane pape Viktora. (*Prim. prev*.)

ejus cujus est & esse creditur filius. Et in spiritum sanctum qui est ex Dei substantia, qui non est filius, sed Deus per substantiam, utpote ejusdem substantiæ cujus est Deus & pater, ex quo est per substantiam. Nos enim, inquit Apostolus, non spiritum mundi accepimus, sed spiritum qui ex Deo est, ab omni quidem creatura eum separans, [a] Deo vero conjungens, ex quo est per substantiam præcipua quadam propriaque ratione præter omnem aliam creaturam, quam non ex substantia [b] sed causa creationis a Deo creditus factam; & neque filium putamus, neque per filium essentiam accepisse. Confitemur autem ipsum per se [c] patrem perfectum in su persona, & filium simili modo, & item spiritum sanctum, salva manente nobis ratione ietatis, ut patrem & filium & spiritum sanctu non tres diversas substantias esse credamu, sed unam eandemque [d] divinitatem cognoscendam. Scire autem convenit etiam de dispertione quam pro nostra salute in Domino hristo Dominus Deus implevit, quod Deus verbum hominem perfectum adsumpsit ex semine Abraham & David juxta prædicationem sanctarum scripturarum [e] hoc naturaliter existentem quod & illi fuerunt ex quorum semine ortus est, [f] hominem perfectum ex anima rationali & carne [g] consistentem humana; quem hominem secundum nostram naturam spiritus sancti virtute in vulva virginis fictum, factumque ex muliere, factum sub lege, ut omnes nos a servitute legis redimeret, & [h] consequeremur adoptionem quæ est olim repromissa, ineffabiliter sibi conjunxit, & mortem quidem experiri more hominum fecit, suscitavit vero a mortuis, & evexit in cœlos, & sedere fecit ad dexteram Dei. Unde & cum sit supra omnem principatum & potestatem & dominationem & supra omne nomen quod nominatur, non tantum in hoc sæculo, sed etiam in futuro, ab omni creatura suscepit adorationem, tamquam inseparabilem ad divinam naturam habens conA junctionem relationem Dei & sensu, omni creatura adorationem ei retribuente. Et neque duos dicimus filios, neque duos Dominos: quoniam unus est filius per substantiam Deus verbum unigenitus filius patris, cui iste conjunctus est & participatur filiatione, filique appellatione & honore communicat. Nam Dominus per substantiam est Deus verbum, iste conjunctus honore communicat. Et propterea neque duos dicimus filios, neque duos Dominos: quia cum sit manifestus is qui est per substantiam Dominus & filius, inseparabilem habens cum eo conjunctionem, hic quoque qui pro salute nostra assumptus est [i] confertur, id est, συναγεται, in nuncupatione filii & Domini, B non quemadmodum unusquisque nostrum, qui [k] per ipsum filius est, (unde & multos filios juxta beatum dicimus Paulum) sed [l] solus habens præcipuam conjunctionem ad Deum Verbum, [m] filiationis dominationisque effectus particeps, admit quidem opinionem duorum filiorum & Dominorum, [n] præbet autem nobis in conjunctione quæ ad Deum verbum est omnem habere de eo [o] fidem & intellectum & contemplationem, pro quibus & adorationem Dei relatione ab omni suscepit creatura. Unum igitur filium dicimus & Dominum Jesum Christum, per quem omnia facta sunt, [p] principaliter quidem Deum verbum intelligentes, qui est per substantiam filius Dei & C Dominus, [q] coopinantes autem quod assumptum est Jesum de Nazareth, quem unxit Deus de spiritu sancto & virtute, tamquam in conjunctione ad Deum verbum filietatis dominationisque participem, qui etiam secundus Adam juxta beatum Paulum vocatus, utpote ejusdem quidem [r] naturæ consistens cujus Adam, demonstrans autem nobis statum futurum, & qui tantam ab illo habet differentiam quanta debet esse inter eum qui [s] futuræ vitæ ineffabilia bona subministrat & inter illum qui præsentium malorum dedit initium. Similimodo etiam secundus homo vocatur, tamquam secun-

a *Deo vero*) Hæc est lectio codicis Bellovacensis & Marii Mercatoris, quam etiam confirmant acta Concilii Chalcedonensis & Quintæ synodi. Male igitur codices Colbertinus & Turonensis, in quibus scriptum est *tu vero conjungens*. Pessime Contius, qui habet. *Tu vero conjuge*. b *Sed causa creationis*) Codex Bellovacensis: *sed ex causa operationis*. Ita etiam apud Marium Mercatorem.

c *Patrem perfectum*) Hunc locum laudat Facundus lib. 3. cap. 5. ubi, pro eo quod ibi legitur *& item spiritum sanctum*, habetur *& spiritum sanctum ibidem*, manifesto errore. Quare vera est doctissimi viri Jacobi Sirmondi conjectura, qui suspicatur *itidem* legi debere apud Facundum. In Concilio Chalcedon. *identidem*.

d *Divinit. cognoscendam*) Codex Bellovac. *similitudinem deitatis*. Eandem versionem exhibet etiam Marius Mercator. Vetus versio quæ extat in Concilio Quinto habet, *eandem naturam deitatis cognoscentes*.

e *Hoc natur. existentem*) Codex Bellovac. *ejusque naturæ cujus & illi fuerant ex quorum*. Marius Mercator: *ejus naturæ cujus & illi fuerant*. Vetus versio quæ extat in Concilio Quinto: *hoc constitutum natura quod erant illi*. f *Hominem perf.*) Idem codex Bellovac. *hominem extitisse perfectum*.

g *Consistentem*) Codex Bellovac. & Marius Mercator, *compositum: quem hominem nostræ naturæ consimilem spir. sa. virtute*. h *Consequeremur*) Marius Mercator, *consecutos*. Codex Bellovac. *consecutus*. In Concilio V. *recipientes*, Concilium Chalcedon. *accipientes*.

i *Conrefertur*) Ita vetera exemplaria, Marius Mercator, Concilium Chalcedonense, & Contius. In Concilio Quinto legitur: *cum illo honorem & nominationem filii & Domini habet*. At in alio loco idem Marius Mercator habet: *conrefertus tam nuncupatione quam honore filii & Domini*.

k *Per ipsum*) Codex Bellovacensis & Marius Mercator legunt *per se ipsum*. Atque ita etiam habetur in Concilio Quinto. Concilium Chalcedon. *secundum se ipsum*.

l *Solus habens*) Marius Mercator, *solus ita habens*. Codex Bellovac. *solus id habens*.

m *Filiationis*) Marius Mercator, *filietatis*. Codex Bellovac. *adoptionis etiam*. Sed in Concilio V. legitur *filiationis*.

n *Præbet.*) Bellovac. *facit autem nos conjunctionem ea quæ ad Deum*. Apud Marium Mercatorem *præstat*. Sic etiam in Concilio Chalcedonensi.

o *Fidem & intellectum*) Concilium Chalcedon. *fidem & intelligentiam & theoriam*. Codex Bellovac. *fidem & opinionem, pro qua & veneratione utpote Dei relatione ab omni consequitur creatura*. Ita etiam Marius Mercator. Sed idem alibi ita vertit: *Ob hoc & venerationem ex Dei societate ab omni percipit creatura*.

p *Principaliter*) Marius Mercator & codex Bellovac. *primitus*.

q *Coopinantes autem*) Codex Bellovacensis: *Deinde inducentes etiam assumptum filium de Nazareth*, ita etiam Marius Mercator. At idem alibi aliter: *pariter etiam cogitantes eum qui suscepit eh Jesum a Nazareth*. Concilium Chalcedon. *consuspicantes autem assumptum Jesum a Nazareth*. Concilium Quintum: *Deinde simul mente accipientes sumptum Jesum, qui est de Nazareth*.

r *Naturæ consistens*) Codex Bellovac. *ejus quidem naturæ qua Adam*. Marius Mercator: *consistentem naturæ qua Adam*. Idem alibi: *tamquam ejusdem sit naturæ cujus est Adam*. Concilium V. *ejusdem quidem naturæ constituitur Adam*. Chalcedon. *ejusdem naturæ constituitur cujus Adam*.

s *Futuræ vitæ*) Codex Bellovac. *futuri status ineffabilia bona subministrat*. Ita etiam Marius Mercator. Concilium Quintum: *ineffabilia præbet futuri status bona*. Vide Concilium Chalcedonense.

Takođe su se potpisali i Hesihije iz Gerdana kurijal filadelfijski, kvartodeciman, Rufin iz Filadelfije kvartodeciman, Eugenije iz Filadelfije kvartodeciman, Faustin laik dvaput kvartodeciman filadelfijski, Damalije i Aleksandar, rukom Euprepija đakona, Flavije iz Memfisa, filadelfijski sholastik, Polihronije iz Tatijane filadelfijski rukom Flavija Hesihija iz Filadelfije, Eustatije Marcela filadelfijski zlatar, Eutihije iz Filadelfije, Stratonik Amonija iz Filadelfije, Teodorit i Aleksandar iz Filadelfije rukom posljednjeg, Marin Eveha rukom Neorija lektora, Padicije iz Filadelfije, Cirijan iz Filadelfije pripadnik novatijanske jeresi, Auksonije pomorac iz Filadelfije, Diomed stanovnik sela Kakaba, Julijan iz Filadelfije, Eutihije iz sela Aulak prvak među kvartodecimanima, Patricije presviter iz sela Paradioksila rukom Maksima, Zenon horepiskop Pitate kvartodeciman.

Pošto su ovi navedeni, odlučio je Sveti sinod da drugu vjeru ne smiju da izgovaraju, potpišu ili iznose osim one koju su definisali sveti oci na saboru u Nikeji. A one koji se usude drugu vjeru ili da sačine ili da iznose onima koji žele da se okrenu spoznanju istine bilo iz paganstva ili judaizma ili bilo koje druge jeresi bilo da su episkopi ili klerici da se udalje, sa episkopskog položaja episkop odnosno klerik sa svešteničkog. A ako su laici da se anatemišu. Takođe, ako bi bili uhvaćeni episkopi, klerici, laici, vjernici ili učitelji u onome što je napisano u ekspoziciji koja je iznijeta od strane Harisija prezvitera o inkarnaciji jednorođenog sina Božijeg, ili naravno pogubna i izopačena nestorijanska dogma, koja je takođe savladana da se osude od Svetog vaseljenskog sabora, tako da se episkopi udalje sa episkopskog a klerici sa svešteničkog položaja, a laici da se anatemišu, kao što je prethodno rečeno.

Iz četvorokodeksa istog Nestorija dvadeset sedmo učenje

Pošto, dakle, Sveto pismo govori ili o rođenju Hristovom od djevice Marije ili o njegovoj smrti, nigdje ne navodeći riječ Bog, već ili Hrist ili Sin ili Gospod, budući da su ove tri prirode označene kao dvije, na jednom mjestu kao jedna a na drugom kao druga ili pak kao obje. Šta je to o čemu pričam? Kad nam Sveto Pismo izlaže da je od djevice rođen, šta kaže? *Poslao je Bog sina svog*. Nije rekao: *Poslao je Bog Riječ*; već je prihvatio ime koje obilježava dvije prirode. Jer Sin je čovjek i Bog, kaže: *Poslao je Bog sina svog rođenog od žene*; da kad budeš čuo da je rođen od žene znaćeš da to ukazuje na njegovu dvostruku prirodu. Rođenje je od blažene djevice, koja je rodila sina Božijeg, premda je roditeljka Hristova djevica. No budući da je sin Božji dvostruke prirode, nije rodila sina Božijeg već je rodila čovjeka koji je sin zbog sinovskog srodstva.

Slijede ovdje takođe drugi primjeri nestorijanstva sve do posljednjeg, kao što su izloženi u njegovim osuđenim djelima. Poslije primjera dodato.

Petar presviter Aleksandrije i primicerij notarski reče: Sve se očituje u ovome, reče, *jer prije njega nijedan učitelj nije ovako govorio narodu. I potpis.*

Kiril episkop Aleksandrije potpisao, slažući se sa Svetim sinodom.
Arkadije episkop i legat Apostolske stolice potpisao slažući se sa Svetim sinodom.
Juvenal episkop jerusalimski potpisao slažući se sa Svetim sinodom.
Projekt episkop i legat Apostolske stolice potisao slažući se sa Svetim sinodom

secundum statum nobis demonstrans: quoniam quidem prioris status princeps fuit Adam illius mortalis & passibilis & omnium dolorum plenissimi, in quo etiam similitudinem ipsius accepimus. Secundum vero monstravit nobis Dominus Christus, qui de cœlis in futuro apparens omnes nos in communionem habebit suam. *Primus enim homo*, inquit, *de terra terrenus, secundus homo de cœlo cœlestis*, hoc est, inde venturus, ut nos omnes ad imitationem sui perducat. Unde infert: *Qualis terrenus, tales etiam terreni, & qualis cœlestis, tales etiam cœlestes. Et sicut portavimus imaginem terreni, portemus etiam imaginem cœlestis.* In isto quippe qui apparet & visibilis est, horum qui judicandi sunt occulta & invisibilis faciet judicium divina natura. Tempora enim ignorantiæ nostræ despiciens Deus nunc adnuntiat hominibus ut omnes pœnitentiam agant, eo quod statuit diem in qua judicaturus est orbem [a] in viro quem statuit, fidem præbens omnibus, suscitans eum a mortuis. Hæc est ecclesiasticorum dogmatum assertio; & quisquis contra hæc credit, anathema sit. [b] Quisquis non accipit salutarem pœnitentiam, anathema sit. Quisquis sanctum diem Paschæ non facit juxta sanctionem sanctæ catholicæ Ecclesiæ, anathema sit.

Et subscriptio eorum qui decepti sunt.

Budius Vinici Philadelphius [c] Quatordecimanus agnovi veram fidem orthodoxiæ. & rogavi sanctissimum Episcopum Theophanium, & accessi ad sanctam catholicam Ecclesiam. Et anathematizo omnem hæresem, & maxime Quartodecimanorum, in qua ante errabam, & consentio suprascriptæ expositioni rectæ fidei, anathematizans & eos qui non faciunt sanctum diem paschæ juxta morem sanctæ catholicæ atque apostolicæ Ecclesiæ, jurans per sanctam & homousion trinitatem & per pietatem & victoriam Dominorum nostrorum Flavii Theodosii & Flavii Valentiniani perpetuorum augustorum. Si quid autem ex his labefactavero, subjacebo legum severitati. Et rectatæ mihi expositioni subscripsi per [d] Hesychium Philadelphium curialem, eo quod literas nescirem.

Vide infra in interpretatione Marii Mercatoris.

Similiter subscripserunt & hi. Hesychius [e] Gerdanepi Philadelpheus curialis Quartodecimanus, Rufinus Philadelpheus Quartodecimanus, Eugenius Philadelpheus Quartodecimanus, Faustinus laicus Diosphiladelpheus Quartodecimanus, Damalius & Alexander per manum Euprepii Diaconi, Flavius Memphidianus Philadelpheus scholasticus, Polychronius Tatiani Philadelpheus per manus Flavii Hesychii Cerdali Philadelphiæ. Eustathius Marcelli Philadelpheus aurifex, Eutychius Philadelpheus, Stratonicus Ammonii Philadelpheus, Theodoritus & Alexander Philadelpheus per ipsum Alexandrum, Marinus Isychi per manum Neonii Lectoris, Padicias Philadelpheus, Cyrianus Philadelpheus de hæresi Novatianorum, [f] Auxonius Philadelpheus nauta, Diomedes habitans in vico Caccaba, Julianus Philadelpheus, Eutychius de vico Aulacis primus Thessarescadecatitarum, Patricius Presbyter de vico Paradisopoli per manum Maximi, Zeno Chorepiscopus Pithatæ Quartodecimanus similiter.

His igitur recitatis, decrevit sancta synodus aliam fidem nulli licere proferre vel conscribere vel componere præter illam quæ definita est a sanctis patribus qui Niczam per spiritum sanctum convenerunt. Illos vero qui audent fidem aliam vel componere vel proferre volentibus converti ad agnitionem veritatis, sive ex gentilitate, sive ex Judaismo, sive ex alia qualibet hæresi, si Episcopi fuerint aut Clerici, alienos esse Episcopos ab episcopatu & Clericos a [g] clero; si vero laici sunt, [h] anathematizari. Simili modo si qui deprehensi fuerint, sive Episcopi, sive Clerici, vel laici, vel credentes vel docentes ea quæ scripta sunt in expositione quæ a Charisio Presbytero prolata est de incarnatione unigeniti filii Dei, aut certe scelerata & perversa Nestorii dogmata, quæ etiam [i] subjecta sunt, eos [k] subjacere sanctæ & universali synodo, ita ut sit palam Episcopum quidem alienum fore episcopatu & deponendum, Clericum vero a clero similiter summovendum; si vero laicus sit; eum fore anathema, sicut supra dictum est. (a)

Ex codice ejusdem Nestorii quaternione septimo decimo in dogmate.

Cum igitur divina scriptura dicit aut nativitatem Christi quæ ex Maria virgine est, aut mortem, nusquam videtur ponens *Deus*, sed aut *Christus*, aut *filius*, aut *Dominus*: quoniam hæc tria naturarum sunt significativa duarum, aliquando quidem hujus, aliquando autem illius, aliquando autem hujus & illius. Quale quod dico. Quando ex virgine nativitatem nobis scriptura exponit, quid dicit? *Misit Deus filium suum*. Non dixit: *Misit Deus verbum*; sed

a *In viro*, Ita Marius Mercator. Codex Colbertinus & Turonensis habent *in virum*. Bellovacensis mutilus est in hoc loco. In Concilio V. legitur: *statuit diem quo judicet de orbe terrarum in æquitate in viro qui constituit fidem præstare*. Marius Mercator alibi: *statuit diem in qua judicaturus est orbem terrarum in justitia, in viro in quo definivit*. Quæ lectio melior est. Vide cap. 17. Actor. & Concilium Chalcedonense.

b *Quisquis non accipit*) Integra ista sententia deest in codice Colbertino & in Turonensi & in editione Contii. Sed eam exhibent Marius Mercator & codex Bellovacensis: extatque etiam in Græco & in Concilio Chalcedonensi. c *Quartodecimanus*) Loco illius vocis, quæ reperitur in Concilio Chalcedonensi, apud Contium, & in codicibus Colbertino & Turonensi, Bellovacensis & Marius Mercator scribunt *Tessarescadecatitæ*.

d *Hesychium Philadelp.*) Hæc est lectio codicis Turonensis & Contii. In Bellovacensi legitur *Ejscium Flavium curialem*. Quo etiam modo habetur in Græco. Apud Mercatorem in codice Bellovac. *Ejscium Fil. curialem*. In Concilio Chalcedonensi, *Flavium Ischium Philadelphiæ principalem*. Ex quo interim loco discimus fuisse curiales & principales. Peltanus vertit *senatorem*.

e *Oerdanepi*) Ita codex Bellovac. & Marius Mercator, quibus consentit & textus Græcus. Colbertinus, Turonensis, & Contius habent *Cerdama*. Concilium Chalcedon. *Oe-danepiensis*.

f *Auxonius*) Ita Contius & codices Colbertinus & Turonensis, & textus Græcus. Ita etiam in Concilio Chalcedonensi. In libro Bellovacensi & apud Marium Mercatorem legitur *Eusenius*.

g *Clero*) Codex Bellovac. *clericatu*. Item paulo post. Ita etiam in Concilio Chalcedonensi.

h *Anathematizari*) Idem codex & Concilium Chalcedonense, *anathema esse*.

i *Subjecta*) Idem codex, *suprascripta*. Concilium Chalcedon. *subjecta*.

k *Subjacere*) Bellovac. *subjacere sententiæ sanctæ & universalis synodi, ita ut sit perspicuum Episcopum*.

(a) Quæ hic sequuntur usque ad subscriptiones Patrum alieno in loco posita esse videntur, ac desunt in vetustissimo MS. Cod. Veronensi, quem Bellovacensem collectionem integram repræsentare Balleriis censent.

Flavijan episkop Filipa potpisao slažući se sa Svetim sinodom
Filip prezviter Apostolske stolice i legat potpisao slažući se sa Svetim sinodom.
Firmo episkop Cezareje potpisao slažući se sa Svetim sinodom.
Memnon episkop Efesa potpisao slažući se sa Svetim sinodom.
Akacije milosrđem Božijim episkop Melitine saglasan sa Svetim sinodom u gorenavedenoj presudi potpisao.
Teodot episkop Ankire saglasan sa Svetim sinodom u gorenavedenoj presudi potpisao
Paladije milošću Hristovom episkop Amasena saglasan sa Svetim sinodom u gorenavedenoj presudi potpisao.
Amfilohije episkop Side potpisao slažući se sa Svetim sinodom.
Ikonije episkop Krita potpisao slažući se sa Svetim sinodom.
Danijel episkop Kolonije potpisao zajedno sa Svetim sinodom.
Perigen episkop Korinta potpisao slažući se sa Svetim sinodom
Berinijan episkop Perga metropole potpisao rukom Timoteja prezvitera
Sever episkop Sinadona potpisao
Regin episkop Konsantije sa Kipra potpisao
Herenijan episkop Mirona potpisao
Valerijan episkop Ikonije potpisao
Pije episkop Pisionije metropole potpisao
Nestorije episkop Spona potpisao
Afovije episkop Kolve potpisao
Foko episkop grada koji je na Tijatirenu potpisao
Pavle episkop Daldijana potpisao
Limenije episkop grada Setena potpisao
Dorotej episkop grada Mirene potpisao
Teodor episkop Atalije potpisao
Aplotonet episkop Herakleta Lamfopolja potpisao
Pije episkop Pisina metropole potpisao
Kiro episkop Afrodisijade potpisao
Meonije episkop crkve koja je u Sardu u Lidiji potpisao
Helanik episkop Rodosa potpisao
Dalmacije episkop Kizika potpisao
Aristonik episkop Leodike potpisao
Paralije episkop Andrapona potpisao
Olimpije episkop Klaudiopolisa potpisao rukom episkopa Epifanija i Teosebija
Dinat episkop Nikopolja u Epiru potpisao
Domnin episkop grada Kotiaja potpisao
Eustahije episkop grada Docima potpisao
Epifanije episkop grada Gratije potpisao
Gregorije episkop Kerasunta potpisao
Heladije episkop Adramita potpisao
Anisije episkop grada Tebe u Grčkoj potpisao
Domnin episkop grada Opulenta potpisao
Kalikrat episkop grada Naupakta potpisao
Nikej episkop grada Megare potpisao

ſed accepit nomen quod pronuntiat naturas duas. Quoniam enim filius homo eſt & Deus, dicit: *Miſit Deus filium ſuum factum ex muliere*; ut cum audieris factum ex muliere, deinde cognoveris nomen propoſitum quod indicat naturas duas; nativitatem quæ ex beata virgine eſt filium quidem voces, filium enim genuit Dei, etſi Chriſti genitrix virgo. Sed quoniam filius Dei duplex eſt ſecundum naturas, non genuit quidem filium Dei, ſed genuit humanitatem quæ eſt filius propter conjunctum filium.

[a] *Sequuntur hic etiam alia exempla Neſtorii uſque ad ultimum,* [b] *ſicut in geſtis ejus damnationis ſunt poſita. Quibus* [c] *expletis, ſubjunctum.*

Petrus Presbyter Alexandriæ & primicerius Notariorum dixit: Ecce palam in his ait quia ante eum nullus doctorum hæc locutus eſt populis. *Et ſubſcriptio.*

Cyrillus Epiſcopus Alexandriæ ſubſcripſi pronuntians cum ſancta ſynodo.

(*a*) [d] Arcadius Epiſcopus & Legatus ſedis apoſtolicæ ſubſcripſi pronuntians cum ſancta ſynodo.

Juvenalis Epiſcopus Hieroſolymitanus ſubſcripſi pronuntians cum ſancta ſynodo.

Projectus Epiſcopus & Legatus ſedis apoſtolicæ ſubſcripſi pronuntians cum ſancta ſynodo.

Flavianus Epiſcopus Philippenſium ſubſcripſi pronuntians ſimul cum ſancta ſynodo.

Philippus Presbyter ſedis apoſtolicæ & Legatus ſubſcripſi pronuntians ſimul cum ſancta ſynodo.

Firmus Epiſcopus Cæſareæ ſubſcripſi pronuntians ſimul cum ſancta ſynodo.

Memnon Epiſcopus Epheſi ſubſcripſi pronuntians ſimul cum ſancta ſynodo.

[e] Acacius miſericordia Dei Epiſcopus Melitinorum conſentiens ſanctæ ſynodo in ſuprascripta ſententia ſubſcripſi.

Theodotus Epiſcopus Ancyræ conſentiens ſanctæ ſynodo in ſuprascripta ſententia ſubſcripſi.

Palladius gratia Chriſti Epiſcopus Amaſenorum conſentiens ſanctæ ſynodo in ſuprascripta ſententia ſubſcripſi.

Amphilochius Epiſcopus Sydæ ſubſcripſi pronuntians una cum ſancta ſynodo.

Iconius Epiſcopus Cretæ ſubſcripſi pronuntians ſimul cum ſancta ſynodo.

Daniel Epiſcopus Coloniæ ſubſcripſi ſimul cum ſancta ſynodo.

Perigenes Epiſcopus Corinthi ſubſcripſi pronuntians ſimul cum ſancta ſynodo.

Berinianus Epiſcopus Pergeorum metropoleos ſubſcripſi per Timotheum Presbyterum.

Severus Epiſcopus Synnadon ſubſcripſi.

[f] Reginus Epiſcopus Conſtantiæ Cypri ſubſcripſi.

Hereniamus Epiſcopus Myron ſubſcripſi.

Valerianus Epiſcopus Iconii ſubſcripſi.

Pius Epiſcopus Piſiniorum metropoleos ſubſcripſi.

Neſtorius Epiſcopus [g] Spon ſubſcripſi.

Aphovius minimus Epiſcopus [h] Colvæ ſubſcripſi.

[i] Phocus Epiſcopus civitatis quæ eſt in Thiatireno ſubſcripſi.

Paulus Epiſcopus Daldianorum ſubſcripſi.

Limenius Epiſcopus civitatis Setenorum ſubſcripſi.

Dorotheus Epiſcopus civitatis Myrenes ſubſcripſi.

Theodorus Epiſcopus Attaliæ ſubſcripſi.

[k] Aplothonetus minimus Epiſcopus Heracleotarum [l] Lampheſpoleos ſubſcripſi.

Pius Epiſcopus Piſinorum metropoleos ſubſcripſi.

Cyrus minimus Epiſcopus Aphrodiſiados ſubſcripſi.

Meonius Epiſcopus Eccleſiæ quæ eſt Sardidus Lydiæ ſubſcripſi.

Hellanicus Epiſcopus Rhodi ſubſcripſi.

Dalmatius Epiſcopus Cyzici ſubſcripſi.

Ariſtonicus Epiſcopus Leodicæ ſubſcripſi.

Paralius Epiſcopus Andrapon ſubſcripſi.

Olympius Epiſcopus Claudiopoleos ſubſcripſi per Epiſcopum Epiphanium & Theoſebium.

Dynatus Epiſcopus Nicopoleos Epiri ſubſcripſi.

Domninus Epiſcopus civitatis Cotiajo ſubſcripſi.

Euſtachius Epiſcopus civitatis Docimi ſubſcripſi.

Epiphanius Epiſcopus civitatis Gratiæ ſubſcripſi.

Gregorius Epiſcopus [m] Ceraſuntis civitatis ſubſcripſi.

Helladius Epiſcopus Adramytti ſubſcripſi.

Anyſius Epiſcopus civitatis Thebarum Græciæ ſubſcripſi.

Dom-

---

a *Sequuntur*) Iſta & ſubſcriptiones ſequentes non extant in exemplaribus Græcis, & in editiones Conciliorum translata ſunt ex antiqua verſione, ſed verbis mutatis.

b *Sicut in geſtis*) Id eſt, ſupra

c *Expletis*) Male in tomis Conciliorum, *exemplis*: quæ lectio ſumpta eſt ex editione Contii.

Arcadius) Obſerva hoc loco ordinem ſubſcriptionum. Primo loco ſubſcribit Cyrillus Alexandrinus, tum unus Legatorum Sedis apoſtolicæ, deinde Juvenalis Hieroſolymitanus, & poſt eum alius Legatus apoſtolicæ ſedis, poſtea Flavianus Philippenſis, denique tertius ejuſdem apoſtolicæ ſedis Legatus. Poſt quos ſequuntur alii Epiſcopi. e *Acacius*) Iſtius & ſequentium Epiſcoporum ſubſcriptiones omiſſæ ſunt in editionibus Concilii Chalcedonenſis; quæ tamen extant integræ in antiquis ejuſdem Concilii exemplaribus, ſed mutato ordine.

f *Reginus*) Hanc ſubſcriptionem non habent codices Colbertinus & Turonenſis. Non extat item in editione Contiana. Habetur tamen in libro Bellovacenſi & in antiquis exemplaribus Latinis Concilii Chalcedonenſis. g *Spon.*) Ita vetera exemplaria & editio Contii. Vetera exemplaria Concilii Chalcedonenſis habent *Sionenſis*. Marius Mercator, *Sponſus*.

h *Colvæ*) Idem Concilium, *Colbenſis*.

i *Phocus*) Idem Concilium, *Dioſcor Epiſcopus entyatherenæ civitatis*. Marius Mercator, *Pheſcus*.

k *Aplothonetus*) Ita exemplaria noſtra & editio Contii. At in codice Joliano Concilii Chalcedonenſis ſcriptum eſt *Aſſentus*, *in Corbejenſi Aptonitus*. Apud Marium Mercatorem, *Aphonetus*.

l *Lampheſpoleos*) Ita rurſum eadem exemplaria & Contius, tum etiam Marius Mercator. In codice Joliano Concilii Chalcedon. *provinciæ Lappi*, in Corbejenſi *civitatis Lampi*.

m *Ceraſuntis*) Ita Contius. Codex Bellovac. *Caraſuntis*, Turon. *Caſoruntis*, Marius Mercator *Ceſaraſumitis*. Concilium Chalcedon. *Ceraſuntinus*.

(*a*) Cod. Caſin. hoc ordine exhibet ſubſcriptiones: *Cyrillus*, *Arcadius*, *Juvenalis*, *Projectus*, *Philippus preſbyter Sedis apoſtolicæ & locum ejus tenens ſubſcripſi &c. Flavianus &c.* Hinc apparet animadverſionem Baluzii vanam eſſe.

Kalinik episkop Apamije potpisao
Petar episkop grada Pruse potpisao
Eutrepije episkop grada Vize potpisao
Dion episkop grada Tebe potpisao
Perebije episkop Soluna potpisao
Pavle episkop grada Antedona potpisao
Teodor episkop grada Aninensije potpisao
Eusebije episkop Heraklije potpisao
Jovan episkop Lesviselenika potpisao
Teonat episkop grada Hijerbe potpisao
Senecije episkop grada Skodre potpisao
Tribonijan episkop crkve koja je u Primopolju potpisao
Martirije episkop grada Ilistrona potpisao
Nesije episkop Koribrasa potpisao
Akacije episkop grada Kotenona potpisao
Ablabije episkop grada Amorije potpisao
Herakleon, koji i Teofanije, episkop Traliona potpisao
Filip episkop Pergama potpisao
Dafin episkop grada Meandra u Magnesiji potpisao
Eusebije episkop grada Sipila u Magnesiji potpisao
Anderik episkop Heroneje potpisao
Pavle episkop grada Lampena potpisao
Eutropije episkop grada Evazona potpisao
Sever episkop provincije Pisidije grada Sozopolja potpisao
Silvan episkop grada Heretapona potpisao
Komod episkop grada Dioklecijane potpisao
Konstancije episkop grada Dioklecijane potpisao[108]
Filet episkop Amizona potpisao
Spudasije episkop Kerama potpisao
Dokimasije episkop grada Maronije potpisao
Enepije episkop grada Maksimijanopolja potpisao
Eutalije episkop grada Kolofonije potpisao
Lucijan episkop grada Toropera potpisao
Rufin episkop grada Gabe potpisao
Roman episkop grada Rafije potpisao
Fido episkop Pere potpisao
Hesihije episkop grada Parosa potpisao
Timotej episkop grada Termeja i Eudokijade potpisao

[108] Najvjerovatnije visoki oficir, vojni skitsko-sarmatski vikar Italije, kome je podredjen Senecion koji se na aktima Efeskog sabora potpisuje samo kao "episkop Skadra". U jednom jedinom dokumentu sa ovog sabora, datom u ovom tomu, Konstancije se ne potpisuje kao "episkop Dioklecijane" već "Dioklitije" – taj dokument objašnjava zašto je od strane imperatora uhapšen zagriženi pristalica Nikejskog kanona, Kirilo Aleksandrijski. Uočlljivo je da se u ovom dokumentu Konstancije potpisuje kao episkop "grada Dukljana (*Diocletianorum*)" što može značiti dvije stvari: 1) Duklja je glavni grad Dioklecijanovog roda Carskih Skita; 2) Rodovi Carskih Skita i Kraljevskih Sarmata na prostorima Gornje Dalmacije (i Prevalitane) nazivaju se ***Dukljanima***, onako kako ih bilježi par poznoantičkih geografija (*prim. prir.*).

Domninus Episcopus civitatis [a] Opulentis A subscripsi.

Callicrates Episcopus civitatis [b] Naupacti subscripsi.

[c] Niceas Episcopus civitatis Megarensium subscripsi.

Callinicus Episcopus Apamiæ subscripsi.

Petrus Episcopus minimus civitatis Prusæ subscripsi.

Eutrepius Episcopus civitatis [d] Vizes subscripsi.

Dio Episcopus civitatis Thebarum subscripsi.

Perrebius Episcopus saltuum Thessalonicensium subscripsi.

Paulus Episcopus civitatis Antedonis sub- B scripsi.

Theodorus Episcopus civitatis [e] Aninensiorum subscripsi.

Eusebius Episcopus Heracliæ subscripsi.

Joannes Episcopus Lesviselenicatorum subscripsi.

Theonas Episcopus civitatis Hierbæ subscripsi.

Senecion Episcopus Codrinæ civitatis subscripsi.

Tribonianus Episcopus Ecclesiæ quæ est Primopoli subscripsi.

Martyrius Episcopus civitatis Illistron subscripsi.

Nesius Episcopus Coribrasi subscripsi. C

Acacius Episcopus civitatis Cothenon subscripsi.

Ablabius Episcopus civitatis Amorii subscripsi.

Heracleon, qui & Theophanius, Episcopus Trallion subscripsi.

Philippus Episcopus [f] Pergami subscripsi.

Daphinus Episcopus civitatis Magnesiæ Mæandri subscripsi.

Eusebius Episcopus civitatis Magnesiæ Sipyli subscripsi.

Andricus Episcopus Minimus [g] Cherronensis subscripsi.

Paulus minimus Episcopus civitatis Lampenæ subscripsi.

Eutropius Minimus Episcopus civitat s [h] Evazon subscripsi. D

Severus minimus Episcopus provinciæ Pisidiæ civitatis Sozopoleos subscripsi.

Silvanus Episcopus civitatis Cheretapon subscripsi.

[i] Commodus minimus Episcopus civitatis Diocletianorum subscripsi.

Constantius Episcopus civitatis Diocletianorum subscripsi.

Philetus minimus Episcopus Amizonis subscripsi.

Spudasius minimus Episcopus Cerami subscripsi.

Docimasius Episcopus civitatis Maroniæ subscripsi.

Enepius Episcopus civitatis Maximianopoleos subscripsi.

Euthalius Episcopus civitatis Colophoniæ subscripsi.

Lucianus Episcopus civitatis Toroperi subscripsi.

Rufinus Episcopus civitatis Gaborum subscripsi.

Romanus Episcopus civitatis Raphiæ subscripsi.

Fidus Episcopus [k] Præ subscripsi.

Hesychius Episcopus civitatis Paros subscripsi.

Timotheus Episcopus civitatis Thermei & Eudociados subscripsi.

Eucharius Episcopus civitatis Dyrrachii subscripsi.

Evagrius Episcopus civitatis Solorum Cypri subscripsi.

Nectarius Episcopus civitatis Caforum subscripsi.

Agathocles civitatis Coroniæ subscripsi.

Joannes Episcopus Sycamazonis subscripsi.

Ædesius Episcopus Sydorum subscripsi.

Secundianus Episcopus civitatis Lamiæ subscripsi.

Nunnecius Episcopus civitatis Selgæ subscripsi.

Maticianus Episcopus Choracesii subscripsi.

Cyrillus Episcopus [l] Cœlorum subscripsi per manum Hellesponti Presbyteri.

Sapricius Episcopus Paphi Cypri subscripsi.

Themestius minimus Episcopus civitatis Hiasis subscripsi.

Pomatius minimus Episcopus civitatis Alindorum subscripsi.

Eudoxius Episcopus civitatis Chomatis Paleas subscripsi.

Libanius Episcopus civitatis Palcaspoleos subscripsi.

---

a *Opulentis*) In vulgatis editionibus *Opuntis*, quod fortasse melius est. Nam in Concilio Chalcedonensi legitur *Opuntinus*. b *Naupacti*) Hæc est lectio veterum exemplarium Græcorum, & editionum, quam confirmat antiqua versio Concilii Chalcedonensis. Codices Colbertinus & Turonensis & Contius habent *Prusæ*, Bellovacensis *Megarensium*, Marius Mercator *Magnesiensium*.

c *Niceas*) Istius & duorum sequentium Episcoporum subscriptiones desunt in editione Contiana & in Colbertino & Turonensi codicibus. Additæ sunt ex Bellovacensi, & ex Concilio Chalcedonensi. Itaque hinc ortæ sunt variæ lectiones superioris subscriptionis. d *Vizes*) Marius Mercator, *Byzes*, Concilium Chalcedonense, *Buzensis*. In Græco editum est, Βίζης. Sed codex 524. bibliothecæ regiæ habet Βιζῆς.

e *Aninensiorum*.) Ita codices Colbertinus & Turonensis. Bellovac. *Anesiorum*. Marius Mercator, *Anisiorum* quæ lectio congruit cum textu Græco. Male Concilium Chalcedonense, *Magnesiæ*.

f *Pergami*) Hæc est lectio Concilii Chalcedonensis, Marii Mercatoris & vulgatarum editionum. In antiquis codicibus legitur *Permami*, apud Contium *Permamissus*: quod idem est. Posterior enim syllaba pertinet ad vocem *subscripsi* quæ sequitur. g *Cherronensis*) Ita Codex Bellovacensis. Turonensis habet *Cacronensis*, Marius Mercator *Cheronensis*, editiones *Chersonesi*, Contius *Coronensis*, Concilium Chalcedon. *Ceronitensis*.

h *Evazon*) Ita Marius Mercator. Editiones *Evazorum*, Codex Bellovac. *Ebazon*, Turon. *Subazon*, Contius *Sebason*. i *Commodus Diocletianor.*) Ita vetusti codices Colbertinus, Turonensis, & Bellovacensis, tum etiam Contius. Verum quoniam statim sequitur Constantius Episcopus civitatis Diocletianorum, melior videri potest lectio quæ extat in Concilio Chalcedonensi, apud Marium Mercatorem, & in vulgatis editionibus Conciliorum; ubi Commodus dicitur Episcopus Tripolitanus. Ceterum hoc loco, nimirum post nomen Constantii Episcopi Diocletianopolitani, in codicibus Colbertino, Turonensi, & Bellovacensi repetuntur subscriptiones Nestorii Sponensis, Aphobii Colvæ, Phoci Thyatiren, Pauli Daldianorum, Limenii Setennorum, Dorothei Myrenes, Theodori Attaliæ, & Aplothoneti Heracleotarum. k *Præ*) Ita vetera exemplaria & Marius Mercator. Concilium Chalcedon. *Joppes*. Contius & vulgatæ Conciliorum editiones habent *Joppes*. Quod melius est. Nam in gestis nominatur Fidus Episcopus Joppes. Sed in hoc loco nos maluimus amplecti consensum veterum librorum. l *Cœlorum*) In Concilio Chalcedon. *Cœlensis*.

Euharije episkop grada Dirahija potpisao
Evagrije episkop grada Sola potpisao
Nektarije episkop grada Kasa potpisao
Agatokle iz grada Korone potpisao
Jovan episkop Sikamazone potpisao
Edesije episkop Sida potpisao
Sekundijan episkop grada Lamije potpisao
Nunecije episkop grada Selge potpisao
Maticijan episkop Horacesije potpisao
Kirilo episkop Cela potpisao rukom Helesponta presvitera
Sapricije episkop Pafa na Kipru potpisao
Temestije episkop grada Hijasa potpisao
Pomacije episkop grada Alinda potpisao
Eudoksije episkop grada Homata Paleasa potpisao
Libanije episkop grada Paleaspolja potpisao

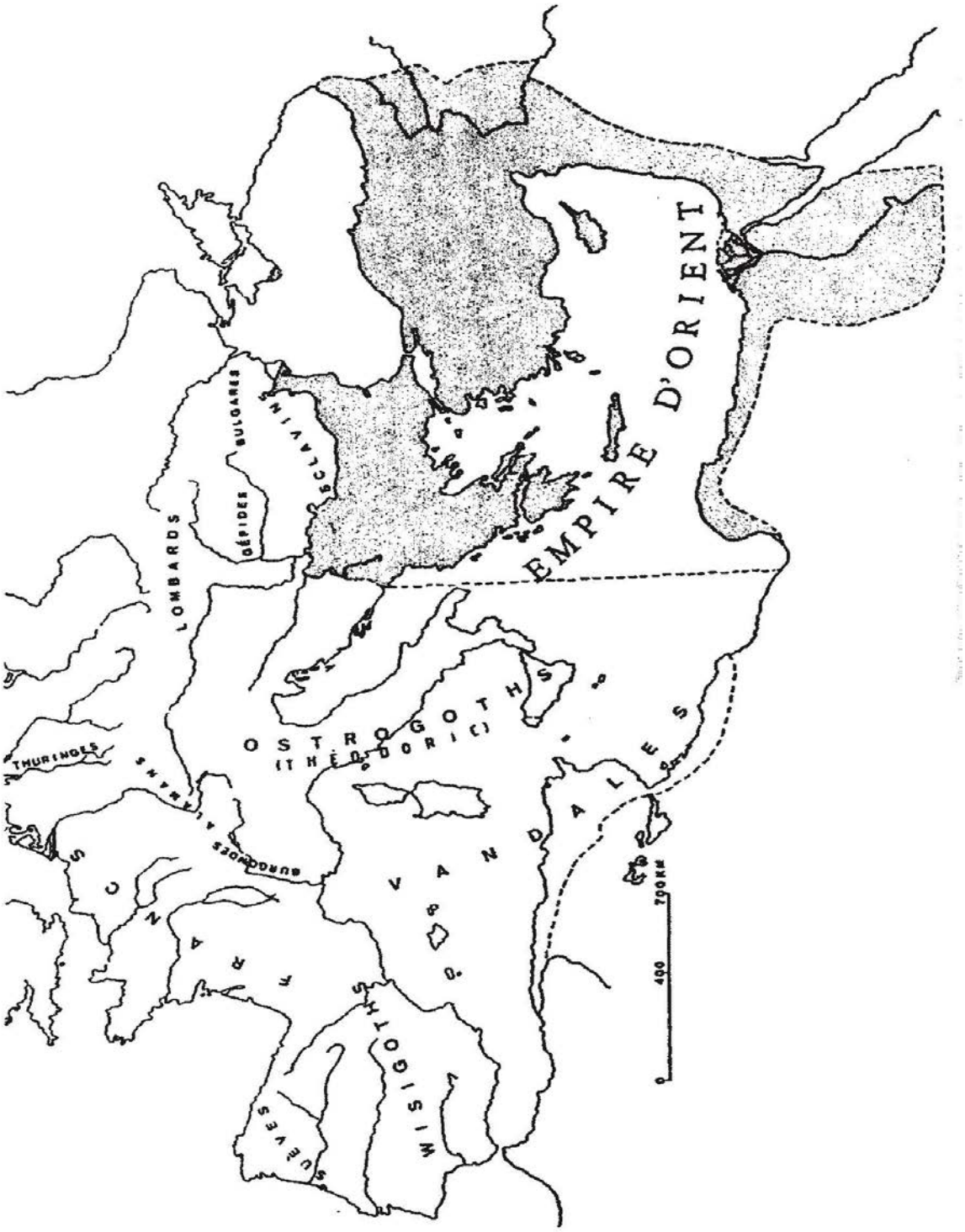
EMPIRE D'ORIENT
LOMBARDS
GÉPIDES
BULGARES
SCLAVINS
OSTROGOTHS
(THÉODORIC)
THURINGES
BURGONDES
ALAMANS
FRANCS
VANDALES
WISIGOTHS
SUÈVES
0
400
700 KM

Godina 431:
Dukljanski arhiepiskop Senecion obavezuje se da poštuje kanon utvrdjen na Prvom vaseljenskom saboru – uz njega spominje se visoki oficir kome je podredjen Senecion, vojni vikar Italije Konstancije[109]

Odluka Sabora o definiciji vjere i o onoj koju je objavio Harisije

Pošto je to pročitano, Sveti sinod je odlučio da niko ne smije da propovijeda, propisuje ili sastavlja drugu definiciju vjere od one koju su propisali sveti oci, koji su se sa sv. Duhom okupili na saboru u Nikeji. A oni koji se budu usudili da iznose ili propisuju drugu definiciju vjere ili da to predlože onima koji žele da se vrate spoznanju istine, bilo iz paganstva, judaizma ili bilo koje druge jeresi, njih, ako su episkopi treba ukloniti sa episkopskog položaja, ako su klerici sa svešteničkog, a ako su laici anatemisati.

Takođe, ako se nađe neki episkop, klerik ili laik koji misli ili podučava o onome što sadrži ekspozicija vjere Harisija prezvitera o inkarnaciji jednorođenog Sina Božijeg, ili što sadrži zločinačko i izopačeno učenje Nestorijevo, a što je jedno isto, biće osuđen od strane ovog Svetog vaseljenskog sabora. Što znači da će episkop biti udaljen sa episkopskog položaja, klerik sa svešteničkog, a laik anatemisan, kao što je već rečeno.

Nakon toga su pročitani primjeri iz Nestorijevog kodeksa, koji su prethodno navedeni u dijelu izricanja presude.

Petar, presviter Aleksandrije i glavni notar je rekao: Iz ovoga se jasno vidi da nijedan učitelj prije njega nije tako propovijedao narodu.

I svi su se potpisali:

Kiril, episkop Aleksandrije potpisao, saglasan sa Svetim sinodom

Arkadije, episkop i legat Apostolske stolice potpisao, saglasan sa Svetim sinodom.

Juvenal, episkop Jerusalima potpisao, saglasan sa Svetim sinodom.

Projekt, episkop i legat Apostolske stolice potpisao, saglasan sa Svetim sinodom

Flavijan episkop Filipa potpisao, saglasan sa Svetim sinodom.

Filip presviter Apostolske stolice potpisao, saglasan sa Svetim sinodom

Firmo episkop Cezareje potpisao, saglasan sa Svetim sinodom

Memnon episkop Efesa potpisao, saglasan sa Svetim sinodom

Akacije milošću Božijom episkop Melitene, saglasan sa presudom Svetog sinoda, potpisao

Teodot apiskop Ankire, saglasan sa Svetim sinodom potpisao

Paladije milošću Hristovom episkop Amasena saglasan sa Svetim sinodom u gore pomenutoj presudi, potpisao.

Amfilohije episkop Side potpisao, saglasan sa Svetim sinodom

Ikonije episkop Gortine na Kritu, potpisao, saglasan sa Svetim sinodom

Danijel iz Kolonije potpisao, saglasan sa Svetim sinodom

Perigen episkop Korinta potpisao, saglasan sa Svetim sinodom

[109] *Mansi, vol. IV, p. 1361*.

Ὅρος τῆς συνόδου περὶ τῆς πίστεως, ὃν ἔθετο περὶ ὧν ἀνηνέγκατο ὁ Χαρίσιος.

Synodi decretum [4] *de fide, ubi & de his quæ retulit Charisius.*

ΤΟΥΤΩΝ πάντων ἀναγνωσθέντων, ἔδοξεν τῇ ἁγίᾳ συνόδῳ, ἑτέραν πίστιν μηδενὶ ἐξεῖναι προσφέρειν, * ἤγουν συγγράφειν, ἢ συντιθέναι παρὰ τὴν ὁρισθεῖσαν παρὰ τῶν ἁγίων πατέρων τῶν

* ἤγουν.

HIS igitur perlectis, ſtatuit ſancta ſynodus, alteram fidem nemini licere proferre, aut conſcribere, aut componere, præter definitam a ſanctis patribus, qui in Ni-

a ZHNON) Hæc Græca edita ſunt a doctiſſimo viro Joanne Baptiſta Cotelerio in Notis ad epiſtolam Eccleſiæ Smyrnenſis de martyrio ſancti Polycarpi. *Baluzius.*

b ΠΤΘΕ) Hæc vox deeſt in uno codice regio. Abfuiſſe autem etiam antiquitus a nonnullis exemplaribus hæc res indicio eſt quod nulla illius veſtigia exſtant in antiqua verſione Concilii Chalcedonenſis. *Baluzius.*

c ΧΩΡΕΠΙΣΚΟΠΟΣ) In alio codice, ἐπισκόπων. Sed *Chorepiſcopum* habent Marius Mercator & antiquæ verſiones Conciliorum Epheſini & Chalcedonenſis. *Baluzius.*

d ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΙΑΣ) In alio codice, τῆς ὀρθοδόξων. Antiqua verſio Concilii Chalcedonenſis, *catholicorum*. Marius Mercator, *orthodoxiæ*. *Baluzius.*

e ΦΛΑΤΙΟΥ) In alio exemplari ſemper ſcriptum eſt φλαβίου. *Baluzius.*

---

1 MSS. Colb. *Teſſareſcadecatitarum.* 2 In MSS. Colb. & Pariſ. noſtro, *Diſphiladelphens*. In Conc. Chalced. *ſecunda Philadelphiæ.* 3 *de territorio Agari poſita*, in MS. noſtro Pariſ. *Sagari poſita*, in Vatic. & Bellovac. 4 In vetere verſione, quam Ant. Contius edidit, decretum iſtud in ipſa prima actione ponitur: erat enim illa collectio multis monumentis, quæ ſunt in Mſſ. Græcis.

Berinijan episkop Perga potpisao, rukom presvitera Timoteja
Sever episkop Sinada potpisao
Regin episkop Konstancije na Kipru potpisao
Herenijan episkop Mirona potpisao
Valerijan episkop Ikonije potpisao
Pije episkop Pisinuntija potpisao
Kiro mlađi episkop Afrodisijade potpisao
Meonije episkop crkve koja je u Sardu, u Lidiji, potpisao
Helanik episkop Rodosa potpisao
Dalmacije episkop Kizika potpisao
Aristonik episkop Laodikeje potpisao
Paralije episkop Andra potpisao
Olimpije episkop Klaudiopolja potpisao, rukom episkopa Epifanija i Teosebija
Dinat episkop Nikopolja u Epiru potpisao
Domnin episkop grada Kotije potpisao
Eustatije episkop grada Dokime potpisao
Epifanije episkop grada Kratije potpisao
Gregorije episkop grada Kerasunta potpisao
Heladije episkop Adramita potpisao
Anisije episkop grada Tebe u Grčkoj potpisao
Domnin episkop grada Opunta potpisao
Kalikrat episkop grada Naupakta potpisao
Nikija episkop grada Megare potpisao
Kalinik episkop Apameje potpisao
Petar mlađi episkop grada Pruse potpisao
Eutrepije episkop grada Vize potpisao
Dion episkop grada Tebe potpisao
Perebije episkop Salta u Solunu potpisao
Pavle episkop grada Antedona potpisao
Teodor episkop grada Aninisija potpisao
Eusebije episkop Herakleje potpisao
Jovan episkop Lesvoselena potpisao
Senecion episkop grada Kodre potpisao
Tribonijan episkop crkve koja je u Primopolisu potpisao
Martirije episkop grada Helistra potpisao
Nesije episkop Koribrasa potpisao
Akacije episkop Kotena potpisao
Ablavije episkop grada Amorije potpisao
Herakleon i Teofanije episkop Tralijana potpisao
Filip episkop Pregama potpisao
Dafno episkop grada Meandra u Magnesiji potpisao
Eusebije episkop grada Sipila u Magnesiji potpisao
Anderije mlađi episkop Hersonesa potpisao
Pavle mlađi episkop grada Lampe potpisao
Eutropije mlađi episkop grada Evasa potpisao

Nicæa cum Spiritu ſancto congregati fuerunt. Qui vero auſi fuerint aut componere fidem alteram, aut proferre, el offerre converti volentibus ad agnitionem veritatis, ſive ex * gentilitate, ſive ex Judaiſmo, ſive exqualicumque hæreſi; hos quidem, ſi ſunt epiſcopi aut clerici, alienos eſſe epiſcopos ab epiſcopatu, & clericos a clericatu decrevit: ſi vero laici fuerint, anathemati ſubjici.

* paganitate.

Simili etiam modo ſi qui inventi fuerint, vel epiſcopi, vel clerici, vel laici, ſive ſentire, ſive docere ea quæ continentur in oblata expoſitione a Chariſio presbytero de unigeniti Filii Dei incarnatione, ſive ſcelerata & perverſa Neſtorii dogmata, quæ & ſubnexa ſunt, ſubjaceant ſententiæ ſanctæ hujus & univerſalis ſynodi: ut videlicet epiſcopus quidem removeatur ab epiſcopatu, & ſit depoſitus; clericus vero ſimiliter excidat a clericatu: ſi vero laicus quis ſit, & ipſe anathematizetur, ſicut ſuperius dictum eſt.

A τῶν ἐν τῇ Νικαίων * συνελθόντων σὺν ἁγίῳ πνεύματι· τὸς δὲ τυλμῶντας, ἢ σωτηθῆναι πίστιν ἑτέραν, * ἤγουν προκομίζειν, ἢ προσφέρειν τοῖς ἐθέλουσιν ἐπιστρέφειν εἰς ἐπίγνωσιν τῆς ἀληθείας, ἢ ἐξ ἑλληνισμοῦ, ἢ ἐξ Ἰουδαϊσμοῦ, ἢ ἐξ αἱρέσεως οἱασδηποτοῦν· τούτους, εἰ μὲν εἶεν ἐπίσκοποι, ἢ κληρικοί, ἀλλοτρίους εἶναι τοὺς ἐπισκόπους τῆς ἐπισκοπῆς, καὶ τοὺς κληρικοὺς τοῦ κλήρου· εἰ δὲ λαϊκοὶ εἶεν, ἀναθεματίζεσθαι.

* συνελθόντων.

* ἢ γουν.

Κατὰ τῶν ἴσον δὲ τρόπον, εἰ φωραθεῖέν τινες, εἴτε ἐπίσκοποι, εἴτε κληρικοί, φρονοῦντες, ἢ διδάσκοντες τὰ ἐν τῇ * προσκομιδείσῃ ἐκθέσει παρὰ Χαρισίου πρεσβυτέρου περὶ τῆς ἐνανθρωπίσεως τοῦ B μονογενοῦς υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, ἤγουν τὰ μιαρὰ καὶ διεστραμμένα Νεστορίου δόγματα, ἃ καὶ ὑποπέπτωκται, ὑποκείσθωσαν τῇ ἀποφάσει τῆς ἁγίας ταύτης, καὶ οἰκουμενικῆς συνόδου. ὥστε δηλονότι τὸν μὲν ἐπίσκοπον ἀλλοτριοῦσθαι τῆς ἐπισκοπῆς, καὶ εἶναι καθηρημένον, τὸν δὲ κληρικὸν ὁμοίως ἐκπίπτειν τοῦ κλήρου. εἰ δὲ λαϊκός τις εἴη, καὶ ἅτοι ἀναθεματιζέσθωσαν, καθὼς προείρηται.

* προσκομιδείσῃ.

Poſtea lecta ſunt exempla ex codice Neſtorii, quæ ſupra in geſtis damnationis ejus habentur. Quibus exemplis ſubjunctum eſt.

Petrus presbyter Alexandriæ, & notariorum primicerius dixit: Ecce * palam in his ait, quia ante eum nullus doctorum hoc locutus eſt populis.

* Ecce hic plane confitetur neminem ante ſe talia populo prædicaſſe ſuper pag. 1208.

Et ſubſcripſerunt omnes.

Cyrillus epiſcopus Alexandriæ ſubſcripſi, pronuncians cum ſancta ſynodo.

Arcadius epiſcopus & legatus ſedis apoſtolicæ ſubſcripſi, pronuncians cum ſancta ſynodo.

Juvenalis epiſcopus Hieroſolymitanus ſubſcripſi, pronuncians cum ſancta ſynodo.

Projectus epiſcopus & legatus ſedis apoſtolicæ ſubſcripſi, pronuncians cum ſancta ſynodo.

Flavianus epiſcopus * Philippenſium ſubſcripſi, pronuncians ſimul cum ſancta ſynodo.

* Philippotum.

Philippus presbyter ſedis apoſtolicæ & legatus ſubſcripſi, pronuncians ſimul cum ſancta ſynodo.

Firmus epiſcopus Cæſareæ, ſubſcripſi; pronuncians ſimul cum ſancta ſynodo.

Memnon epiſcopus Epheſi ſubſcripſi, pronuncians ſimul cum ſancta ſynodo.

Acacius miſericordia Dei epiſcopus Melitinorum, conſentiens ſanctæ ſynodo in ſupradicta ſententia, ſubſcripſi.

Theodorus epiſcopus Ancyræ, conſentiens ſanctæ ſynodo, ſubſcripſi.

Palladius gratia Chriſti epiſcopus Amaſenorum, conſentiens ſanctæ ſynodo in ſuprascripta ſententia, ſubſcripſi.

Amphilochius epiſcopus * Sidæ ſubſcripſi pronuncians ſimul cum ſancta ſynodo.

* Sidoniorum metropolitanus in inſ. Juſt.

Iconius epiſcopus Gortynæ Cretæ ſubſcripſi, pronuncians ſimul cum ſancta ſynodo.

Daniel Coloniæ ſubſcripſi ſimul cum ſancta ſynodo.

Perigenes epiſcopus Corinthi ſubſcripſi, pronuncians ſimul cum ſancta ſynodo.

C Severus epiſcopus Synnadorum ſubſcripſi.

Rheginus epiſcopus Conſtantiæ Cypri ſubſcripſi.

* Herennianus epiſcopus Myron ſubſcripſi.

* Serenianus epiſcopus Myrenſium in c. Juſt. citur Myrenſis.

Valerianus epiſcopus Iconii ſubſcripſi.

Pius epiſcopus Piſinuntiorum metropolis ſubſcripſi.

Cyrus minimus epiſcopus Aphrodiſiadis ſubſcripſi.

Meonius epiſcopus eccleſiæ quæ eſt Sardibus Lydiæ, ſubſcripſi.

Hellanicus epiſcopus * Rhodi ſubſcripſi.

* Chorodenſis.

Dalmatius epiſcopus Cyzici ſubſcripſi.

Ariſtonicus epiſcopus Laodiciæ ſubſcripſi.

Paralius epiſcopus Andraporum ſubſcripſi.

D Olympius epiſcopus Claudiopolis ſubſcripſi per epiſcopum Epiphanium & Theoſebium.

* Dinatus epiſcopus Nicopolis Epiri ſubſcripſi.

* Donatus Dynaſtus.

Domninus epiſcopus civitatis * Cotiæ ſubſcripſi.

* Cutienſis.

Euſtathius epiſcopus civitatis Docimi ſubſcripſi.

Epiphanius epiſcopus civitatis Cratiæ ſubſcripſi.

Gregorius epiſcopus civitatis Ceraſuntis ſubſcripſi.

Helladius epiſcopus Adramyti ſubſcripſi.

Anyſius epiſcopus civitatis * Thebarum Græciæ ſubſcripſi.

* Thebzorum.

E Domninus epiſcopus civitatis Opuntis ſubſcripſi.

Callicrates epiſcopus civitatis Naupacti ſubſcripſi.

Nicias epiſcopus civitatis Megarenſium ſubſcripſi.

Callinicus epiſcopus Apamiæ ſubſcripſi.

Petrus epiſcopus minimus civitatis * Pruſcos ſubſcripſi.

* Cruſæ Pruſcenſis.

* Eutrepius epiſcopus Vizes ſubſcripſi.

* Eupreprepiſcopus zyæ. Byzenſis.

Dion epiſcopus civitatis Thebarum ſubſcripſi.

Perrebius epiſcopus Saltuum Theſſalonicenſium ſubſcripſi.

Sever mlađi episkop provincije Pisidije, grada Sozopolja, potpisao
Silvan episkop grada Hereta potpisao
Komod mlađi episkop Tripolisa potpisao
Konstancije episkop grada Dukljana (Dioklecijanovog roda Carskih Skita?) potpisao
Nestorije episkop Siona potpisao
Afobije mlađi episkop Kolvea potpisao
Foko episkop grada Tijatire potpisao
Pavle episkop Dardana potpisao
Limenije episkop grada Setena potpisao
Dorotej episkop grada Mirine potpisao
Teodor episkop Atalije potpisao
Aftonet mlađi episkop Herakleote, grada Lampisa potpisao
Filet mlađi episkop Amizona potpisao
Spudasije mlađi episkop Cerama potpisao
Dokimasije episkop grada Maronije potpisao
Enepije episkop Maksimijanopolja potpisao
Eutalije episkop grada Kolofona potpisao
Lukijan episkop grada Topera potpisao
Rufin episkop grada Gabe potpisao
Roman episkop grada Rafije potpisao
Fido episkop Jope potpisao
Hesihije episkop grada Parija potpisao
Timotej episkop Termesa potpisao
Euharije episkop grada Dirahija potpisao
Evagrije episkop grada Sola na Kipru potpisao
Nektarije episkop grada Kasa potpisao
Agatokle episkop grada Koronije potpisao
Jovan episkop Sikamazona potpisao
Edesije episkop Side potpisao
Sekundijan episkop grada Lamije potpisao
Nunehije episkop grada Selge potpisao
Matidijan episkop Korakezija potpisao
Kirilo episkop Kilinena potpisao rukom prezvitera Selenespondija
Sapricije episkop Pafa na Kipru potpisao
Temistije mlađi episkop grada Jase potpisao
Hromatije mlađi episkop grada Alinda potpisao
Eudoksije episkop grada Home potpisao
Libanije episkop Paleopolja potpisao
Tarijan episkop grada Lirbe potpisao
Aleksander episkop Arkadiopolja potpisao
Teodot episkop Nise potpisao
Rodon episkop Paleopolja u Aziji potpisao
Tihik mlađi episkop grada Eritra potpisao
Eugenije episkop grada Apolonijade potpisao

Theodorus episcopus civitatis Anchyfiorum subfcripfi.

* Lesbiensis. Eufebius episcopus Heracleæ subfcripfi.
Joannes episcopus * Lesbofelenenfis subfcripfi.

* Chodrienfis. Senecion episcopus * [1] Codrinæ civitatis subfcripfi.

Tribonianus episcopus ecclefiæ quæ eft Primopolis, fubfcripfi.

* Yliftrenfis. Martyrius episcopus civitatis * Helyftrorum subfcripfi.

* Choribrafenus. Nefius episcopus * Corybraffi fubfcripfi.
Acacius episcopus Cotenorum fubfcripfi.
Ablavius episcopus civitatis Amorii fubfcripfi.
Heracleon, qui & Theophanius, episcopus Trallianorum, fubfcripfi.
Philippus episcopus Pergami fubfcripfi.
Daphnus episcopus civitatis Magnefiæ Mæandri fubfcripfi.
Eufebius episcopus Magnefiæ civitatis Sipyli fubfcripfi.
Anderius minimus episcopus Cherfonefi fubfcripfi.
Paulus minimus episcopus civitatis Lampæ fubfcripfi.
Eutropius minimus episcopus civitatis Evafo-rum fubfcripfi.
Severus minimus episcopus provinciæ Pifidiæ, civitatis Sozopoleos, fubfcripfi.
Silvanus episcopus civitatis Chæretaporum fubfcripfi.
Commodus minimus episcopus Tripolitanus fubfcripfi.
Conftantius episcopus civitatis Diocletianorum fubfcripfi.

* Spontenus. Neftorius episcopus * Sionis fubfcripfi.

* Coloneæ Cholocenfis. Aphobius minimus epifc. * Coloeos fubfcripfi.
* Dioscorus. * Phofcus [2] episcopus civitatis Thyatiræ fubfcripfi.
* Daldianorum. Paulus episcopus * Dardanorum fubfcripfi.
* Libanius. * Limenius episcopus civitatis * Settenorum
* Sellæ. fubfcripfi.
Dorotheus episcopus civitatis Myrines fubfcripfi.
Theodorus episcopus Attaliæ fubfcripfi.
Aphthonetus minimus episcopus Heracleotarum, civitatis [3] Lampis, fubfcripfi.
Philetus minimus episcopus Amyzonis fubfcripfi.
Spudafius minimus episcopus Ceramorum fubfcripfi.
Docimafius episcopus civitatis Maroniæ fubfcripfi.
Ennepius episcopus Maximianopolis fubfcripfi.
Euthalius episcopus civitatis Colophonis fubfcripfi.
Lucianus episcopus civitatis Toperi fubfcripfi.

* Taborum Gaborenfis. Rufinus episcopus civitatis * Gabarum fubfcripfi.
Romanus episcopus civitatis Raphiæ fubfcripfi.
Fidus episcopus Joppes fubfcripfi.
* Hefychius episcopus civitatis Parii fubfcripfi.
Timotheus civitatis Termefi & Eudociadis fubfcripfi.
[5] Eucharius episcopus civitatis Dyrrachii fubfcripfi.
Evagrius episcopus civitatis Solorum Cypri fubfcripfi.

* Selenionum Nampfenfis. Neftarius episcopus civitatis * Caforum fubfcripfi.

A Agathocles episcopus civitatis * Coroniæ fubfcripfi. * Coloniæ
* Joannes episcopus Sycamazonis fubfcripfi. * Æanus
Ædefius episcopus * Sydorum fubfcripfi. * Iſodorum
Secundianus episcopus civitatis * Lamiæ fubfcripfi. * Calameafis.
Nunechius episcopus civitatis Selgæ fubfcripfi.
Matidianus episcopus Coracefii fubfcripfi.
Cyrillus episcopus * Cilinenfis fubfcripfi per manum Seleneſpondii presbyteri. * Pylarum, Caliorum per Helleſpontum
Sapricius episcopus Paphi Cypri fubfcripfi.
Themiſtius minimus episcopus civitatis Jaffi fubfcripfi. presbyterum.
* Chromatius minimus episcopus civitatis Alindorum fubfcripfi. * Promachius
B Eudoxius episcopus civitatis Chomatis fubfcripfi.
Libanius episcopus * Palæopolis fubfcripfi. * Palæopoleos
* Tarianus episcopus civitatis Lyrbæ fubfcripfi. * Marianus
Alexander episcopus Arcadiopolis fubfcripfi. Trajanus Liberenſis
Theodotus episcopus Niſſæ fubfcripfi.
Rhodon episcopus Palæopolis Aſiæ fubfcripfi.
* Tychicus minimus episcopus civitatis Erythrorum fubfcripfi. * Eutychius Tycius
Eugenius episcopus civitatis Apolloniadis fubfcripfi.
Aetius episcopus civitatis * Pæoniorum Helleſponti fubfcripfi. * Phœnorum.
Timotheus episcopus civitatis Termanorum Helleſponti fubfcripfi.
C Archelaus episcopus Myndi fubfcripfi.
Apellas minimus episcopus * Cibyrrhæ fubfcripfi. * Cybirenſis
Philadelphus minimus episcopus Gratianopoleos fubfcripfi.
Eutherius minimus episcopus Stratonicenſium Lydiæ fubfcripfi.
Joannes minimus episcopus * Aurelianopolis fubfcripfi. * Aureliopolitanus.
Maximus minimus episcopus Cumæ fubfcripfi.
Theodoſius minimus episcopus civitatis Maſtaurorum fubfcripfi.
Modeſtus episcopus civitatis Aneatarum fubfcripfi.
Thomas episcopus Valentinianopolis fubfcripfi.
D Euſebius episcopus Clazomenitanus fubfcripfi.
Euſebius episcopus Aſponorum fubfcripfi.
* Euporus episcopus civitatis Hypæporum fubfcripfi. * Euphorius.
* Saidas episcopus Phœnis fubfcripfi. * Sadus
Domnus episcopus Oreiſtenſis fubfcripfi *. * Hic deſinit codex Juſtelli, in quo præmittuntur Domno Theodotus Niſæus & Rhodon Palæopoleos qui jam præceſſerunt; neque enim idem ſubſcriptionum ſemper ſervatur ordo in miſſ. codd.
Joannes episcopus Auguſtopolitanus fubfcripfi.
Petrus epiſcopus Parembolarum fubfcripfi.
Netoras epiſcopus Gazæ fubfcripfi.
Zenon epiſcopus Curii Cypri fubfcripfi.
Euoptius epiſcopus Ptolemaidis Pentapoleos fubfcripfi.
Macarius epiſcopus Metelitenſis fubfcripfi.
Euſebius epiſcopus Peluſii fubfcripfi.
E Hermogenes epiſc. Rhinocurorum fubfcripfi.
Marinus epiſcopus Heliopolitanus fubfcripfi.
Joannes epiſcopus Hephæſti fubfcripfi.
* Heraclius epiſcopus Tamiathenſis fubfcripfi. * Heraclius.
Theon epiſcopus Sethroëti fubfcripfi.
Solon epiſcopus civitatis Caralliæ fubfcripfi.
Alypius epiſcopus civitatis Selenuntis fubfcripfi.
Macedonius epiſcopus Xoenſis fubfcripfi.
Petrus epiſcopus Oxyrinchi fubfcripfi.

1 Forte. *Gordenæ*, ut ſupra diximus. 2 Supra, *Fuſcus*. 3 Marius Mercator, alii MSS. *Lampſpoleos*.
3 MS. *Efictus*. 4 *Efcius*. 5 *Euthartus*.

Etije episkop grada Peonije na Helespontu potpisao
Timotej episkop grada Terme na Helespontu potpisao
Arhelaj episkop Minda potpisao
Apel mlađi episkop Kibire potpisao
Filadelf mlađi episkop Gratijanopolja potpisao
Euterije mlađi episkop Stratonika u Lidiji potpisao
Jovan mlađi episkop Aurelijanopolja potpisao
Maksim mlađi episkop Kume potpisao
Teodosije mlađi episkop grada Mastaure potpisao
Modest episkop grada Aneta potpisao
Toma episkop Valentinijanopolja potpisao
Eusebije episkop Klazomene potpisao
Eusebije episkop Aspona potpisao
Eupor episkop grada Hipepa potpisao
Saida episkop Fene potpisao
Domno episkop Orkistena potpisao
Jovan episkop Augustopolisa potpisao
Petar episkop Parembola potpisao
Netor episkop Gaze potpisao
Zenon episkop Kurije sa Kipra potpisao
Evoptije episkop Ptolemaide Pentapolja potpisao
Makarije episkop Metelitena potpisao
Eusebije episkop Pelusije potpisao
Hermogen episkop Rinokura potpisao
Marin episkop Heliopolja potpisao
Jovan episkop Hefesta potpisao
Heraklije episkop Tamijatena potpisao
Teon episkop Setrete potpisao
Solon episkop grada Karalije potpisao
Alipije episkop grada Selenunta potpisao
Makedonije episkop Ksensa potpisao
Petar episkop Oksirinha potpisao
Metrodor episkop Leonta potpisao
Pavle episkop Flavona potpisao
Amonije episkop Panefisa potpisao
Publije episkop Olvija potpisao
Hijerak episkop Afnaitida potpisao
Samuel episkop Distensa potpisao
Sosipater episkop Septimijake u Libiji potpisao
Isak episkop Elearhije potpisao
Isak episkop Tave potpisao
Heraklije episkop Tineja potpisao
Teon episkop Psinha potpisao
Kiro episkop Aheje potpisao
Evlogije episkop Terenutida potpisao

Metrodorus episcopus Leontorum subscripsi.
Paulus episcopus * Flavonensis subscripsi.
Ammonius episcopus Panephysi subscripsi.
* Olbiæ. Publius episcopus * Olviorum subscripsi.
* Aphnæi. Hieraces episcopus * Aphnaitidis subscripsi.
Samuel episcopus Dysthensis subscripsi.
Sospater episcopus Septimiacæ Libyæ subscripsi.
Isaac episcopus Elearchiæ subscripsi.
Isaac episcopus Tavæ subscripsi.
* Heraclides * Heraclius episcopus Thyneos subscripsi.
Theonas episcopus Pfynchi subscripsi.
Cyrus episcopus Achæorum subscripsi.
Eulogius episcopus Terenuthidis subscripsi.
Alexander episcopus Cleopatridis subscripsi.
Silvanus episcopus Coprithidis subscripsi. Ego autem Heraclius episcopus subscripsi, quod ægrotaret.
Adelphius Onupheos episcopus subscripsi.
Abraam episcopus civitatis Ostracinæ subscripsi.
Athanasius episcopus Paralii subscripsi.
Adelphius episcopus Saensis subscripsi.
Lampetius episcopus Cassi subscripsi.
Chrysaorius episcopus Aphroditis subscripsi.
Ammon episcopus Buti subscripsi.
Eutychius episcopus Theodosiopolis subscripsi.
* Beneagut * Venantius episcopus Hierapolis subscripsi per notarium meum Theodotum.
Zenon episcopus civitatis Teuchirorum subscripsi.
Zenobius episcopus civitatis Barcæ subscripsi.
Eusebius episcopus Nilopoleos subscripsi
Heraclides episcopus Heracleæ * ulterioris subscripsi.
Macarius episcopus Antei subscripsi.

A Sabinus episcopus Panis subscripsi.
Athanasius episcopus civitatis Scepsiorum subscripsi.
Philumenus episcopus Cinnæ subscripsi.
Felix episcopus civitatis Apolloniæ subscripsi.
Timotheus episcopus provinciæ Scythiæ civitatis Tomorum subscripsi.
Zenobius episcopus civitatis Gnossi subscripsi.
Paulianus episcopus Majumæ subscripsi.
Phœbammon episcopus Copti subscripsi.
Pabiscus episcopus Apollinis subscripsi.
Andreas episcopus Hermopolis subscripsi.
Phanias minimus episcopus civitatis Arpasorum subscripsi.
Theosebius episcopus civitatis Prienes subscripsi.
B Maximus episcopus Assi Asiæ subscripsi.
Theoctistus episcopus Phocæorum subscripsi.
Hermolaus minimus episcopus * Attudæorum subscripsi. * Sattudensis.
Theodorus episcopus Gadarorum subscripsi manu Ætherii archidiaconi.
Athanasius episcopus * Pari insulæ subscripsi. * Parosichi.
Paulus episcopus * Orymnorum subscripsi. * Thrymnit.
Timotheus episcopus Briulorum subscripsi.
Daniel episcopus Coloniæ Cappadociæ subscripsi.
Asclepiades episcopus Trapezopolitarum subscripsi.
Theodorus episc. civitatis Echinæi subscripsi.
Cæsarius episcopus civitatis * Sartæ subscripsi.
C Stephanus episcopus * Gajopoleos Asiæ subscripsi.
Theodulus episcopus Heluſæ subscripsi.
Theodorus episcopus Aribdilæ subscripsi.
Letojus episcopus Libyadis subscripsi.
Aristocrates episcopus Olympi subscripsi.
Bessula diaconus eccles. Carthaginensis subscripsi.

Cyrilli episcopi Alexandrini homilia Ephesi habita priusquam a comite comprehenderetur, militibusque asservandus traderetur.

D Κυρίλλε ἐπισκόπου Ἀλεξανδρείας ὁμιλία, λεχθεῖσα ἐν Ἐφέσῳ, πρὶν συνεχθῆναι * ὑπὸ τῶν κόμητος, καὶ ὑπὸ στρατιωτῶν φυλαχθῆναι. * παρά.

BEATUS propheta David eos qui spem suam in Deum defixam habent, animosissimos ostendit, dicens: *Viriliter agite, & confortetur cor vestrum, omnes sperantes in dominum.* Etenim plantæ quæ in amœnissimis hortis sunt, ubertimis aquarum fluentis irrigatæ crescunt, ac virescunt, & in magnam proceritatem eriguntur: animus autem humanus Spiritus sancti consolationibus augescit ad pietatem, confirmatur ad fidem, & infractam acquirit patientiam, quam beatus Paulus inter omnes alias virtutes potissimum demiratur, ita dicens: *Non solum autem, sed & gloriamur in tribulationibus; scientes quod tribulatio patientiam operatur, patientia autem probationem, probatio vero spem, spes autem non confundit.* Omne itaque bonum patientia nobis suppeditat atque conciliat; via est ad probationem, spesque futuræ vitæ nutrix. At quibus rationibus comparetur, id divina nos scriptura edocet: *Fili* (inquit illa) *accedens ad servitutem Dei, præpara animam tuam ad tentationem; dirige cor tuum, & constans esto.* Sed dixerit forte quispiam: Poteratne homo alia via ad vitam probatam pervenire? poteratne absque labore bonum

Psal. 30. 25.

Rom. 5. 3.

Eccles. 2.

Ὁ ΜΑΚΑΡΙΟΣ προφήτης Δαυὶδ τοὺς ἐπὶ Θεῷ ποποιθότας * ἀτολμοτάτους ἀποφαίνει, λέγων· ἀνδρίζεσθε, καὶ κραταιούσθω ἡ καρδία ὑμῶν, πάντες οἱ ἐλπίζοντες ἐπὶ κύριον. τὰ μὲν γὰρ ἐν τοῖς παραδείσοις φυτὰ ταῖς ἀφθονωτάταις τῶν ὑδάτων ἐπιῤῥοαῖς αὔξεται, καὶ τέθηλε, καὶ εἰς ὕψος αἴρεται μέγα· ψυχὴ δὲ ἀνδρὸς ταῖς τοῦ ἁγίου πνεύματος παρακλήσεσιν, * ἀνδρύνεται πρὸς εὐσέβειαν, βεβαιοῦται πρὸς πίστιν, ἄθραυστον δέχεται τὴν ὑπομονήν· ὧν δὴ μάλιστα πασῶν τῶν ἄλλων ἀρετῶν ὁ μακάριος Παῦλος τεθαύμακέ τε, καὶ ὅτω φησίν· οὐ μόνον δέ, ἀλλὰ καὶ καυχώμεθα ἐν ταῖς θλίψεσιν, εἰδότες ὅτι ἡ θλῖψις ὑπομονὴν κατεργάζεται, ἡ δὲ ὑπομονὴ δοκιμήν, ἡ δὲ δοκιμὴ ἐλπίδα, ἡ δὲ ἐλπὶς οὐ καταισχύνει. ἔστι τοίνυν ἡ ὑπομονὴ παντὸς ἡμῖν ἀγαθοῦ πρόξενος, καὶ προμήτωρ, ὁδὸς εἰς δοκιμήν, τροφὸς ἐλπίδος, ἡ εἰς αἰῶνα τὸν μέλλοντα. κατορθώσομεν δὲ τὴν ὑπομονὴν τίνα τρόπον; ἡ θεία διδάσκει λέγουσα γραφή· τέκνον, εἰ προσέρχῃ δουλεύειν τῷ κυρίῳ, ἑτοίμασον τὴν ψυχήν σου εἰς πειρασμόν· εὔθυνον τὴν καρδίαν σου, καὶ καρτέρησον. ἀλλ' ἴσως ἐρεῖ τις· οὐ γὰρ ἄν ἑτέρως ἄλλο-

* ἀτολμοτάτους. Ψαλμ. 30. 25.

* ἀνδρώσεται.

Ρωμ. 5. 3.

Ἑβρ. ια.

1 MS. Phragoneos. 2 MS. *superioris*. 3 Legendum *Arcæ*, ut in Act. 1. 4 Legendum *Tejapelitæ* ex Act. 1.

Aleksander episkop Kleopatride potpisao

Silvan episkop Kopritide potpisao. Ali sam potpisao ja, Heraklije episkop, jer se onaj razbolio.

Adelfije episkop Onufeja potpisao

Abraham episkop grada Ostrakine potpisao

Atanasije episkop Paralije potpisao

Adelfije episkop Sensa potpisao

Lampetije episkop Kase potpisao

Hrisaorije episkop Afrodite potpisao

Amon episkop Buta potpisao

Eutihije episkop Teodosiopolja potpisao

Venantije episkop Hijerapolja potpisao rukom sekretara Teodota

Zenon episkop grada Teuhira potpisao

Zenobije episkop grada Barke potpisao

Eusebije episkop Nilopolja potpisao

Heraklid episkop Herakleje potpisao

Makarije episkop Anteja potpisao

Sabin episkop Pane potpisao

Atanasije episkop grada Skepsija potpisao

Filumen episkop Kine potpisao

Feliks episkop grada Apolonije potpisao

Timotej episkop provincije Skitije grada Tome potpisao

Zenobije episkop grada Knosa potpisao

Paulijan episkop Majume potpisao

Febamon episkop Kopte potpisao

Pabisk episkop Apolina potpisao

Andeas episkop Hermopolja potpisao

Fanija mlađi episkop grada Arpasa potpisao

Teosebije episkop grada Prijene potpisao

Maksim episkop Asa u Aziji potpisao

Teoktit episkop Fokeje (Foke) potpisao

Hermolaj mlađi episkop Atudeje potpisao

Teodor episkop Gadare potpisao rukom arhiđakona Eterija

Atanasije episkop ostrva Para potpisao

Pavle episkop Orimna potpisao

Timotej episkop Briula potpisao

Danijel episkop Kolonije u Kapadokiji potpisao

Asklepijad episkop Trapezopolja potpisao

Teodor episkop grada Ehine potpisao

Cezarije episkop grada Sarte potpisao

Stefan episkop Gajopolja potpisao

Teodul episkop Heluse potpisao

Teodor episkop Aribdile potpisao

Letoj episkop Libijade potpisao

ἀδοκιμῆσαι τὸν ἄνθρωπον; ἐκ ⟨ὧ⟩ δίκα πόνων κατορθοῦν διάκεισθαι τὸ ἀγαθόν; ἐδαμῶς, φησί. καὶ ὄφελ' ποίαν αἰτίαν; πολλοὶ γὰρ λίαν οἱ τοῖς ἁγίοις ἐπιβαλλόντες, καὶ δεινὸς περὶ αὐτὰς ὁ πόλεμος. ὄφελ' τοῦτο καὶ αὐτὸς ἔλεγεν ὁ σωτήρ· θλῖψιν ἔχετε ἐν τῷ κόσμῳ, ἀλλὰ θαρσεῖτε· ἐγὼ νενίκηκα τὸν κόσμον. ἐκεῖν ἐπειδήπερ πολὺς παντοχόθεν πὼν ἁγίων ὁ πόλεμος, ἀντιφέρεσθαι γενναικῶς ἀναγκαῖον αὐτὸς τοῖς τῶν πειρασμῶν ἰρίδοις, ὄφελμενῆσθαι δὲ τῷ λέγοντος μαθητῇ· μακάριος ἄνθρωπος, ὃς ὑπομένει θλῖψιν, καὶ πειρασμόν· ὅτι δόκιμος γενόμενος, λήψεται τὸν στέφανον τῆς ζωῆς, ὃν ἐπηγγείλατο ὁ Θεὸς τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν. βάλομαι δέ τι καὶ τῶν ἀρχαιοτέρων ἀφηγήσασθαι * πραγμάτων, ἵνα μάθητε τῆς πανδαματικῆς διανοίας τὸ τέλος. οἱ Βαβυλωνίων τύραννοι, καὶ τὸς τῆς παρ' αὐτοῖς βασιλείας διέποντες θρόνους, ἐτιμότεροί πως ἀεὶ γεγόνασι πρὸς ὠμότητα, καὶ ὑπερηφίαν. καὶ τὸς τῆς ἀνθρωπότητος ὑπερβαίνοντες ὅρους, τὸ μόνῳ πρέπον ἐξίωμα τῷ ἐπὶ πάντων Θεῷ εἰς ἑαυτὸς ἁρπάζειν ἤθελον. ᾧ οὐδὲ ὁ ἐπάρατος Ναβυχοδονόσορ ἀνέστησε μὲν εἰκόνα χρυσῆν. ὑπηκόντων δὲ αὐτῇ τῆς ἀφωνοτέρων ὀργάνων, προσκυνεῖν ἐκέλευε τοῖς ὑπὸ χεῖρα λαοῖς· οἱ δὲ ἐκ ἀμελέτητον ἔχοντες τὸ λατρεύειν τῇ κτίσει παρὰ τὸν κτίσαντα Θεόν, ἑτοιμότητι μὲν πρὸς τοῦτο ἐβάδιζον. ἠλλαξαν δὲ τὴν τοῦ δόξαν τοῦ ἀφθάρτου Θεοῦ ἐν ὁμοιώματι εἰκόνος φθαρτοῦ ἀνθρώπου. ἐπειδὴ δὲ τοὺς τῶν Ἑβραίων παῖδας ἤγαγον εἰς μέσον οἱ Βαβυλώνιοι· Ἀνανίας δὲ * ⟨ὧ⟩, καὶ Ἀζαρίας, καὶ Μισαὴλ· προσκυνεῖν ἐκέλευον τῇ εἰκόνι τῇ χρυσῇ, καὶ τὸ * ἀγχίστατον, καὶ φιλόθεον κατεβιάζοντο χρῆος εἰς τὴν ἰδίαν αὐτοῖς κατολισθῆσαι ἁμαρτίαν, καὶ προσκυνεῖν τῇ εἰκόνι τῇ χρυσῇ. ἀλλ' ἰδίων οὐδέν· ἠττώμενοι δὲ τῆς ἐκείνων φιλοθείας, τὴν ὀφὰ πυρὸς αὐτοῖς ἐπήγαγον κόλασιν. ἔγκλημα δὲ ⟨ὧ⟩ τοῖς πλεονεκτουμένοις τὸ βέβαιον εἰς πίστιν, τὸ πεπηγὸς εἰς ἀσέβειαν, ἀνθρωπολαξείας παραίτησις, καὶ τὸ μὴ βάλεσθαι φρονεῖν ὅσα τὴν θείαν σεσωβέζει φύσιν. ἐπειδὴ δὲ ἐνεβλήθησαν εἰς τὴν κάμινον τοῦ πυρὸς, τότε δὴ, τότε τῆς ἀῤῥήτου διωάμεως μεγάλη γέγονεν ἡ ἐπίδειξις. μετεσκεύαζετο γὰρ * τῆς στοιχείων ἡ ἰσχὺς εἰς τὸ παρὰ φύσιν, καὶ τοῖς τοῦ κτίσαντος νεύμασι παρεχώρει τὸ πῦρ. καὶ εἰς πνεῦμα δρόσου ἀφανιζον ἡ φλὸξ μετεπλάττετο· αἰθόμενοι δὲ τῆς ἄνωθεν ἐπικουρίας οἱ νεανίαι, ἡδον ἐν τῇ καμίνῳ τοῦ πυρὸς, παῖς εἰς Θεὸν ὑμνῳδίαις ἐξημερεύοντες τὸ πῦρ. ἐκκλησίας τύπος ἡ κάμινος ⟨ὧ⟩, ἁγίων ἔχουσα χορδιτὰς, ἐκ ἀνθρώπους μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀγγέλους. τεθαύμακας τὴν ἀνδρῶν τοῦ ἀρετοῦ· ἐπήνεσας τοῦ ὑπομονοῦ, τῆς φιλοθείας τὸ μέγεθος. ἴδωμεν ἐν τίσι τοῦ καθ' ἡμᾶς. ἐκεῖνοι μὲν γὰρ ὑπὸ τυράννοις ἦσαν βαρβάροις. ἡμεῖς δὲ ὑπὸ σκήπτροις εὐσεβέσιν, εὐσεβεστάτης ἐχόντες τὸς τῆς ὅλων κρατοῦντες πραγμάτων· πῶς οὐδώσομεν τοῖς ἐχθροῖς; εἰ γὰρ καὶ κάμινον ἀνάπτουσιν * ἐπιβουλοι, ἐ καὶ φλόγας ἐγείρουσι * δυσροπίας, ἀνθρωπολαξείαν ἡμῖν εἰσφέροντες. ἀλλ' ἡμεῖς ἔχομεν Θεὸν ἐν ἐρανῷ, ὡπερ * προσκυνήσομεν. Θεὸς γὰρ ὢν φύσει, γέγονε καθ' ἡμᾶς, ἐκ ἀποβεβληκὼς τὸ εἶναι Θεός. τιμήσας δὲ τοὺς τῶν ἀνθρώπων φύ-

Ioán. 16. 33.

Gen. 1. 28.

* Γένος, παράδειγμάτων,

Dan. 3.

Dan. 3. v. 2.

* Ζεσαρ. * Δωσιδίσκαιος

* τὸ στοιχεῖον

* ἐπιβουλῆς, * Διστροπίας,

* προσκυνήσομεν.

A consequi? Nequaquam, ait. Cur ita? Nam sancti quamplurimorum patent insidiis, & atrox ubique bellum eos infestat. Hinc & salvator quoque ajebat: *In mundo tribulationem habebitis: sed confidite, ego vici mundum.* Quia ergo multa undecumque bella adversus sanctos insurgunt, necesse est ut viriliter tentationum insultibus resistant, & discipuli dictum in memoria semper habeant: *Beatus*, ait, *vir qui sustinet tentationem; quoniam cum probatus fuerit, accipiet coronam vitæ, quam repromisit Deus diligentibus se.* Lubet autem ex antiquorum gestis aliquod vobis exemplum recensere, ut spiritalis fortitudinis finem pernoscatis. B Babyloniorum tyranni, & qui apud illam gentem regni administrationem obtinebant, semper quodammodo ad crudelitatem, atque ad fastum & superbiam propensiores extiterunt: quare humanæ conditionis limites egressi, dignitatem, quæ summo solique Deo debetur, ad seipsos rapere non dubitabant. Itaque detestandus ille Nabuchodonosor auream statuam erexit: hæc autem cum bene sonantium instrumentorum clangore celebraretur, mandavit subditis populis ut illam proni adorarent. Illi vero (quippe quibus usitatum esset creaturam potius quam creatorem Deum colere) promptissime ad id prorumpunt, & C *mutaverunt gloriam incorruptibilis Dei in similitudinem imaginis corruptibilis hominis.* Postea quam vero Babylonii Hebræorum filios, Ananiam videlicet, Azariam & Misaelem, in medium produxissent, auream statuam adorare jusserunt; gemusque illud nobilissimum, ac Dei amans ad eamdem impietatem, qua ipsi tenebantur, delabi compellebant, nempe ad aureæ statuæ adorationem. Sed nihil quidem promoverunt. At vero illorum pietate victi ac superati, incendii cruciatum illis intulerunt. Crimen autem, quod violenter circumventis imponebatur, erat firmitas in fide, constantia in pietate, humanæ culturæ detestatio, denique ea nolle facere, quæ divinam naturam injuria afficerent. At postea quam in caminum ignis projecti sunt, tunc sane, tunc magna ineffabilis potentiæ accidit demonstratio. Etenim elementi vis demutata est in quod præter suam naturam erat; ignisque creatoris nutui cessit, & flamma in ventum roris fibilantem conversa est. Cum autem adolescentuli illi cœlestis auxilii præsentiam animadvertissent, in ignis camino psallebant, divinisque laudibus flammarum æstum sedabant. Caminus ille figura erat ecclesiæ, quæ sanctos habet choris tripudiisque exultantes; nec homines tantum, verum etiam angelos. Virorum istorum obstupuisti virtutem, laudasti patientiam, pietatis magnitudinem commendasti: spectemus nunc quo loco res nostræ sint constitutæ. Illi quidem sub tyrannis barbaris degebant, nos vero sub pii imperii sceptris, illos piissime affectos habentes, qui omnium rerum obtinent principatum; quomodo inimicis nostris cedemus? Nam etsi illi insidiarum caminum accendunt, perversitatisque flammas excitant, hominis cultoram nobis inducentes: attamen Deum habemus in cœlo; ipsum colemus, pronique adorabimus. Etenim cum

Gen. 1. 26.

Rom. 1. v. 23.

Ibid. 25.

Dan. 3.

Aristokrat episkop Olimpa potpisao
Besula đakon crkve u Kartagini potpisao.

Homilija (govor) Kirila episkopa Aleksandrije koji je održan u Efesu prije nego što ga je uhapsio komes i pod stražom predao vojnicima.

Blaženi prorok David ukazuje da su najhrabriji oni koji uzdanje u Boga imaju, govoreći: *Budno radite i jačajte svoje srce, imajući uzdanje u Boga.* Kao što biljke u rajskim vrtovima rastu pojene tekućim vodama, zelene se i visoko rastu, tako se i duh ljudski uzdiže ka vjeri utjehom u sv. Duhu, jača ka vjeri i traži nesalomljivo trpljenje kome se blaženi Pavle među svim drugim vrlinama najviše divi, govoreći: *Bićemo ne malo slavljeni u tuzi: znajući naime da tuga rađa trpljenje, trpljenje iskušenje, a iskušenje nadu, nadu koja ne posustaje.* Tako da nam trpljenje svako dobro daje i pribavlja; put je ka iskušenju i hraniteljica nade u budući život. A kako da to postignemo podučava nas Sveto pismo: *Sine* (kaže se) *stupajući u službu Bogu, pripremi duh svoj za iskušenja; upravi srce svoje u tom pravcu i budi postojan.* Neko bi možda rekao: Mogaše li čovjek drugim putem da postigne častan život? Mogaše li bez muke dobro da slijedi? Nikako, reče. Zbog čega? Jer su mnogi sveti ljudu upali u zamku i svuda su vodili ljuti rat. O tome i Spasitelj kaže: *Živjećete u svijetu tuge, ali imajte uzdanje, ja sam pobijedio svijet.* Pošto se svuda mnogi ratovi protiv svetaca podigoše, potrebno je da se muški, svim oružjem, oduprete uvredama, a učenici uvijek neka pamte ono što je rečeno: *Blažen je*, reče, *čovjek koji trpi tugu, jer će kroz iskušenje ponijeti vijenac života, koji je Bog obećao onima koji ga ljube.* Želim, pak, iz starih djela da vam navedem primjer, da spoznate granice duhovne snage. Vavilonski tirani i oni koji u tom narodu upravljahu državnom administracijom, uvijek se na neki način isticahu okrutnošću, nadutošću i ohološću. Zbog toga, prekoračivši granice ljudskosti, nijesu oklijevali da za sebe prigrabe dostojanstvo koje samo i jedino Bogu duguju. Tako je prokleti čuveni Nabukodonosor zlatnu statutu podigao. I kad je to proslavio uz zvuke muzike, naložio je pokorenim narodima da joj se klanjaju sa obožavanjem. A oni (budući voljni da se radije klanjaju statui nego Bogu tvorcu) sa velikom voljom su to učinili, *promijenili su slavu nepotkupljivog Boga u sličnu sliku potkupljivog čovjeka.* Nakon toga su Babilonjani sinove Jevreja, Ananija, Azarija i Mihaila dovukli na trg i naredili im da se poklone zlatnoj statui. I taj plemeniti porod koji ljubi Boga pokušaše natjerati da se pokloni onoj bezbožnosti u koju i sami bijahu zapali, tj. da se poklone zlatnoj statui. Ali nijesu uspjeli. Uistinu, pobijeđeni i nadvladani njihovom pobožnošću, bacili su ih na muke, u plamen lomače. Zločin, pak, koji je okupljenima nametnut silom, bijaše potvrda vjere, postojanost u pijetetu, pokajanje ljudskog poštovanja koje nije osjećalo ono što su nepravde nanijele božanskoj prirodi. Pošto su bačeni u oganj tada se velika demonstracija neizrecive moći pokazala. Snaga tog elementa se preobrazila u ono što bijaše suprotno njegovoj prirodi; oganj se povukao pred voljom Tvorca i plamen se preobrazio u vjetar koji huji. Kad su mladići opazili prisustvo nebeske pomoći, u lomači plamena su zapjevali i božanskim pohvalama utišali ključanje ognja. Lomača ova je bila figura crkve, u kojoj borave sveci koji pjevaju psalme radosti, i to ne ljudi već anđeli. Zadivila te je vrlina ovih ljudi, hvalio si njihovo trpljenje, pričao o veličini njihove pobožnosti. Pogledajmo sada kakva je naša situacija. Oni su život proveli pod vlašću tirana, a mi pod pobožnim imperatorima, koji imaju sva ona najpobožnija osjećanja koja ima vlast nad svim stvarima. Kako da pristupimo našim neprijateljima?

Deus natura ſit, factus eſt homo nobis ſimilis: non quidem divinitatem amittens, ſed humanam naturam honore evehens; potens eſt eripere nos. Nos enim piiſſimorum imperatorum fidem ſequentes, ingentique ipſorum manſuetudine freti, adverſariorum improbitatem non feremus, & Emmanuelem Deum eſſe natura profitebimur. Quandoquidem ſi id prædicaverimus, eumque in modum affecti fuerimus, plurimam conſequemur remunerationem. Et qualis hæc eſt? Ipſemet Chriſtus nos edocet. Ait enim: *Omnis ergo quicumque me confitebitur coram hominibus, & ego confitebor eum coram Patre meo qui eſt in cœlis. Quicumque autem negaverit me coram hominibus, negabo & ego eum coram Patre meo qui in cœlis eſt.* Ille autem Chriſtum confitetur, qui verum illum Deum eſſe dicit, eoſque qui non credunt reprehendit: Chriſtum rurſum negat, qui ipſum verum eſſe Deum non affirmat, ſed & eos quoque qui id confitentur, impugnat. Itaque negabit quidem illos, confitebitur autem nos omnium ſalvator: per quem, & cum quo Deo & Patri cum Spiritu ſancto eſt gloria & poteſtas in ſæcula. Amen.

Matth. 10. v. 33.

A σιν· δυνατός ἐστιν ἐξελέσθαι ἡμᾶς· ἡμεῖς γὰρ τῇ πίστει τῶν εὐσεβεστάτων ἐπάρθεοι βασιλέων, καὶ τῆς ἐνοῦσης αὐτοῖς ἡμηρότητος εἰδότες τὸ μέγεθος, τῶν ἐναντίων σκαιότητος οὐκ ἀνεξόμεθα, ὁμολογήσομεν δὲ ὅτι Θεὸς κατὰ φύσιν ἐστὶν ὁ Ἐμμανουήλ· καὶ τοῦτο λέγοντες, οὕτω τε διακείμενοι, πλείστην ὅσην ἀποκερδανοῦμεν τὴν ἀντιμισθίαν· καὶ ποίαν ταύτην; αὐτὸς ὑμᾶς * διδάξει λέγων· πᾶς οὖν ὅστις ὁμολογήσει ἐν ἐμοὶ ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ὁμολογήσω κἀγὼ * αὐτὸν ἔμπροσθεν τοῦ πατρός μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς. ὅστις δ' ἂν ἀρνήσηταί με ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ἀρνήσομαι αὐτὸν κἀγὼ ἔμπροσθεν τοῦ πατρός μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς. ὁμολογεῖ δὲ αὐτὸν ὁ B λέγων, ὅτι Θεός ἐστιν ἀληθινός, καὶ τοῖς ἀπιστοῦσιν ἐπιτιμᾷ· ἀρνεῖται δὲ πάλιν ὁ μὴ λέγων, ὅτι Θεός ἐστιν ἀληθινος, ἀλλὰ καὶ τοῖς ὁμολογοῦσι μαχόμενος. οὐκοῦν ἀρνήσεται μὲν ἐκείνους, ὁμολογήσει δὲ ἡμᾶς ὁ πάντων σωτήρ· δι' οὗ καὶ μεθ' οὗ τῷ Θεῷ, καὶ πατρὶ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος, εἰς τοὺς αἰῶνας. ἀμήν.

Matth. 10.

* διδάσκει.

* ἐν αὐτοῖς πρόσθεν.

Jer, iako oni raspaljuju lomaču prevara, raspiruju vatru izopačenosti, glumeći pošto-vanje prema čovjeku, mi ipak imamo Boga na nebu, njega poštujemo i obožavamo. A pošto je Bog priroda, učinjen je čovjekom da nam je sličan, ne gubeći pritom svoju božansku već uzvisujući čašću ljudsku prirodu. Jer on može da nas izbavi. A mi slijedeći vjeru prepobožnih imperatora, uzdajući se u ogromno Visočanstvo njihovo ne podnosimo nevaljalstvo protivnika i propovijadamo da je Bog Emanuel po prirodi. Stoga, ako tako budemo propovijedali i na taj način budemo djelovali, zaslužićemo vječnu nagradu. A kakva je ona? Sami nas Hrist podu-čava kad kaže: *Svako dakle ko me prizna pred ljudima i ja ću njega priznati pred mojim Ocem koji je na nebesima. Ali ko me se odrekne pred ljudima i ja ću se njega odreći pred Ocem mojim koji je na nebesima.* Ima vjeru u Hrista onaj koji za njega kaže da je istinski Bog i koji pokoru čini onima koji u to ne vjeruju. S druge strane, negira Hrista onaj koji ne tvrdi da je on istinski Bog, nego se još bori protiv onih koji to priznaju. Stoga će negirati one, a priznaće da je Spasitelj svih nas. Preko koga i sa kojim je Bogu i Ocu sa sv. Duhom slava i moć na vjeki vjekova. Amen.

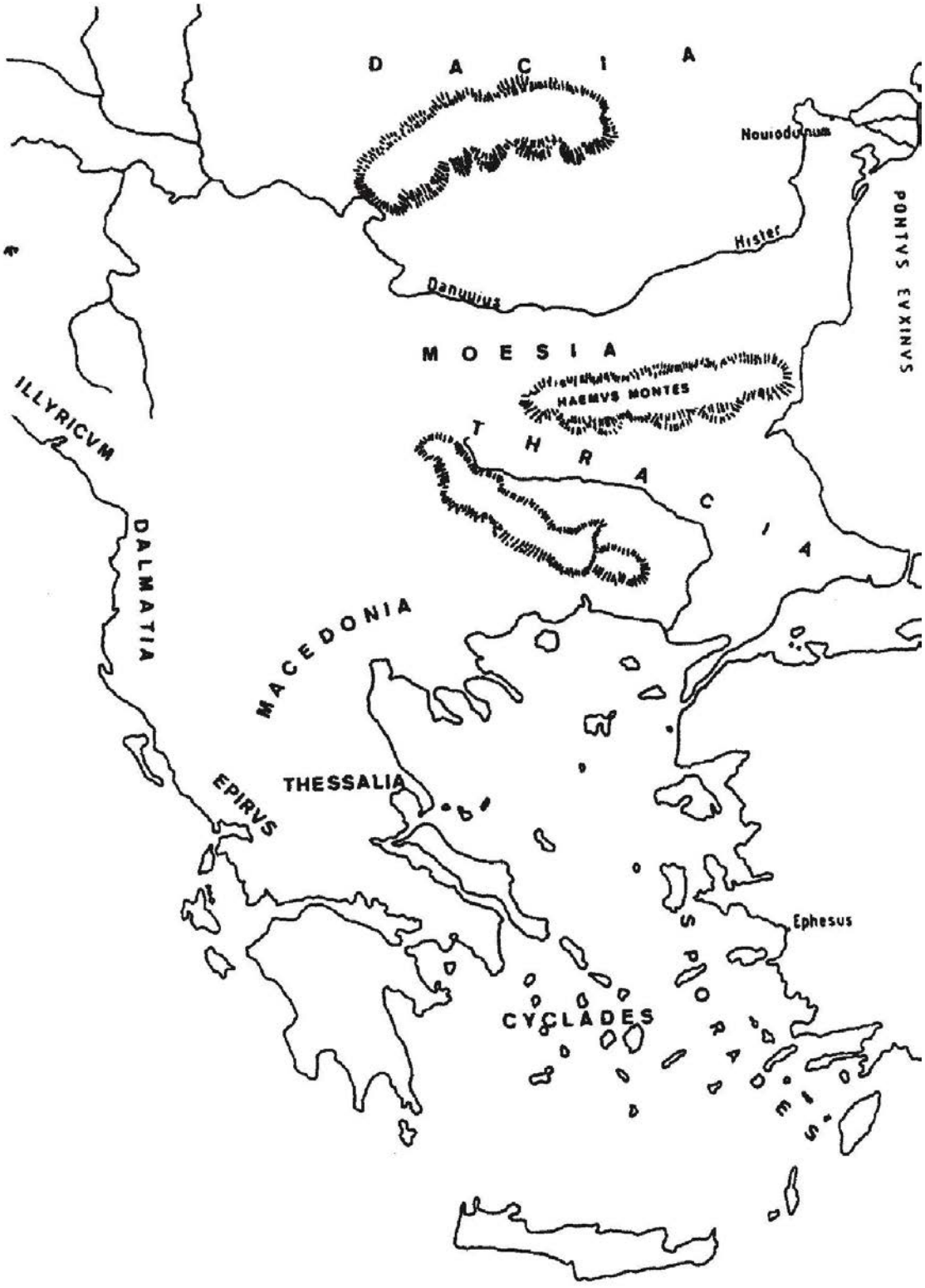
D A C I A
Noviodunum
Hister
Danuuius
PONTVS EVXINVS
M O E S I A
HAEMVS MONTES
T H R A C I A
ILLYRICVM
DALMATIA
MACEDONIA
THESSALIA
EPIRVS
Ephesus
CYCLADES
SPORADES

Oko godine 435: Papa Sikst izmedju ostalog i o želji nekih crkvenih krugova da se dukljanski mitropolit Basus oglasi za svetitelja[110]

Počinju dekreti pape Siksta

Sikst episkop svim istočnim episkopima u Gospodu pozdrav.

Zahvaljujemo vašoj svetosti što ste u našoj tuzi i progonu poslali da nas posjete i da saznate dobar svršetak našeg slučaja, i Bogu upućivali molitve da mi u tuzi pritekne u pomoć i pomogne meni i mom slučaju da me oslobodi mojih neprijatela i progonitelja. O, kako je dobro milosrđe koje pruža sliku o odsutnima i čini kao da su prisutni kroz ljubav; ujedinjuje ono što je razdvojeno i uređuje ono što je poremećeno, združuje nejednako i utvrđuje nesavršeno. Čuveni apostol i propovjednik Pavle pravilno to naziva vezama savršenstva: jer druge vrline rađaju savršenstvo, no ipak njih milosrđe tako spaja da od uma onoga koji voli već nijesu kadri da se odvoje. Otkrivam, braćo, da ste vi milošću Sv. Duha ovom vrlinom ispunjeni, dok o tome razmišljam biva mi utjeha u mojim zebnjama. Nije čudno, najmiliji, što me progone moji neprijatelji, kad su i poglavara našeg Hrista nekada progonili neprijatelji svete Božje Crkve i njenih slugu. Tako da i sama po sebi Istina kaže: "Kad su domaćina nazvali Belzebubom, kako li neće ukućane njegove!" (Mat.10.25). Pa opet kaže: "Kad biste bili od ovog svijeta, svijet bi vas volio. No pošto niste od ovog svijeta, no sam vas ja izabrao od svijeta, zato vas taj svijet mrzi." (Jovan, 15.19). Pošto, braćo, i mi to znamo i drugima propovijedamo i ne sumnjamo da i vi to savršeno znate, zbog prijekora lukavaca ili optužbi ili zbog pohvala ulizica ne treba se priklanjati ni lijevo ni desno već duh treba da je uvijek upravljen između rijeći pohvale ili kuđenja i ako se o nama ne govori dobro, to će biti izvor velike tuge. A s druge strane, ako ljudi ne govore zlo o nama treba da skačemo od velike radosti. A šta biva ako nas svi hvale a nama savjest nije čista ili ako nas svi optužuju a nama je savjest mirna? Imamo Pavla koji kaže: "Slava naša je ovo: svjedočanstvo naše savjesti" (II Korin. 1,12). I Jov kaže: "Evo ga na nebesima svjedok moj" (Jov, 16.20). Ako, dakle, imamo svjedoka na nebu i svjedoka u srcu, dopustimo glupacima da javno govore što im je volja. Što drugo čine oni koji su zavedeni nego što u prašinu duvaju i ubacuju trunje u oči svoje? Jer što više kude time sve manje istinu sagledavaju. Ipak ih treba pozvati i mirno opomenuti i na sve načine ih treba opravdati, imajući na umu ono što o Judejcima istina kaže: Nemojmo ih slučajno sablazniti. Ako pak ne budu htjeli istinu vidjeti imaš utjehu u Jevanđelju, u riječima Gospodnjim: "Ostavite ih, oni su slijepe vođe slijepaca" (Mat. 15.14). I apostol Pavle opominje kad kaže: "Ako bude moguće i onoliko koliko je do vas, budite u miru sa svim ljudima" (Rim. 12.18). Kaže "sa svim ljudima budite u miru", pošto je shvatio da je to teško i poručuje - "ako bude moguće" i dodaje "koliko je moguće" uz riječi "onoliko koliko je do vas". Jer ako želimo u mislima da očuvamo ljubav prema onima koji mrze, pa i ako oni nijesu u miru sa nama mi ipak jesmo sa njima bez sumnje. Naložili ste, dakle, da vam napišem kakva prijeteća parnica je podignuta protiv mene, odnosno od koga, da se uz vašu potporu otkloni i moj slučaj osnaži. Znajte da sam optužen od nekog Basusa i nepravedno progonjen. Čuvši za to, Valentinijan

[110] *J. P. Migne: Patrologiae latinae cursus completus, Parisiis 1853, vol. 130, p. 758.*

INCIPIUNT DECRETA SIXTI PAPÆ

Sixtus episcopus omnibus orientalibus episcopis in Domino salutem.

Gratias vestræ referimus sanctitati, quod in tribulatione et persecutione nostra vos visitare misistis, et causæ nostræ finem bonum scire, et esse optastis, precibusque Deum exorastis ut mihi in tri-

Avgust, naredio je da se sazove sabor sa našim ovlašćenjem, i pošto je sabor održan i sprovedena velika istraga i pošto su svi bili zadovoljeni, premda sam mogao uteći, ipak sam se, izbjegavši sumnju, pred svima opravdao, tj, oslobođen sam sumnjičenja i neprijatelja, ali ne voljom drugih već činjenjem, dajući formu i primjer, jer je zapisano: Ako neko bude želio zločin da izloži neka prvo napiše da će ga dokazati; i na drugom mjestu: Optužbe protiv učitelja niko neka ne prihvati; i opet: Ako episkop, prezviter ili đakon ili bilo koji klerik kod episkopa od bilo koje osobe bude optužen, ko god on bio, bio on čovjek od najvišeg ugleda ili osoba nekog drugog porijekla, mora da podnese dokumentaciju kojom dokazuje njegovu krivicu. Ako, dakle, neko oko ovakvih osoba nije iznio dokaze, neka zna da će biti osramoćen i deportovan uz ekskomunikaciju u izgnanstvo. Sve to sam zapostavio ne drugačije no dajući primjere, kao što je prethodno rečeno, što me je od pomenute sramote i sumnje oslobodilo.

A pomenutog Basusa je osudio sabor, ali tako da mu posljednjeg dana nije uskraćen putni trošak zbog poniznosti pobožnosti Crkve.

Čak ga je i Valentinijan, gore pomenuti imperator, pismeno osudio, sa uzvišenom majkom Placidom i sva njegova dobra pripojio katoličkoj crkvi, dajući na taj način primjer ljudima za buduća takva činjenja.

A često pominjani Basus, božjom voljom, ubrzo je preminuo. Njegovo tijelo, premda nije bilo dostojno sahrane, iz milosrđa sam ipak sahranio u grobnici njegovih roditelja. I premda se on prema meni ponio glupo i nepametno, ja sam se prema njemu ponio milosrdno imajući na umu ono što Gospod u Jevanđelju kaže govoreći: "Ako ne budeš oprostio ljudima grijehe njihove, ni Otac vaš nebeski neće vam oprostiti grijehe vaše." (Mat. 6.15). I u samoj nedjeljnoj molitvi, kojoj je Spasitelj naš podučavao učenike da se mole, svakodnevno se moleći Gospodu kažemo: "Oprosti nam naše dugove, kao što i mi opraštamo dužnicima našim." (Mat. 7.12) i mnogo toga drugoga, i tome slično. Pošto sam to učinio i oprostio, iako protivno volji episkopa koji bijahu sa nama, zbog poniznosti osjećaja moga nikakvim sudom prisiljen i ne pretrpjevši nikakvu prisilu, već svojevoljno birajući ovaj način, kao što je već rečeno, jednima dajući sebe sam opravdao. Treba težiti da se prema drugim episkopima primijeni lijek za takve rane, da ne bi nezrela lakoća liječenja prouzrokovala smrtonosnu propast glave, jer nelegitimno liječenje nanosi jednaku propast i ranjenom i liječniku. Zbog toga smo, dakle, odlučili da oni koji nijesu dobrog vladanja i čiji je život takav da se da optužiti, ili čiji su vjera, život i sloboda nepuzdani, da ne mogu sveštenike Gospodnje optuživati, niti se mogu pripuštati nemoralne osobe da služe njihovim optužbama.

Takođe, i oni koji su uhvaćeni u mrežu zločina, ili koji izazivaju sumnju glasom protiv starijih ne mogu optuživati jer sumnjiv i neprijateljski glas obično zataji istinu. Presude sa strane, dok je u svemu jak apostolski autoritet, opšim zakonom zabranjujemo, jer je nedostojno da presuđuju stranci koji treba da imaju provincijske i od sebe izabrane sudije ako ne bude apelacije. Otuda je potrebno, ako bi neki episkop bio optužen za određene zločine, da ga svi saslušaju koji su provincijski episkopi, jer optuženog treba saslušati samo na svom sudu. Ako neko smatra da je sudija protiv njega neka traži apelaciju, a onoga koji moli ne treba udarati ili mu prijetiti zatvorom već neka se onome koji apeluje lijekom apelacije ublaži parnica. Takođe se može u kriminalnim parnicama apelovati i neka se ne odbije apelacija onome koji je poslao molbu, pred svojim sudijom neka se brani na sudu i ako bude htio može uz apelaciju da se prekine suđenje. Ako neko iz ljutnje slučajno nanese nekome zločin, ne treba ga odmah osuditi, već pošto prođe određeno vrijeme neka pokuša da dokaže u pismenoj

bulatione succurreret, mea meque adjuvaret, et ab æmulis tribulantibus et persequentibus me liberaret. O quam bona est charitas, quæ absentes per imaginem præsentes sibimetipsis exhibet per amorem; divisa quoque unit et confusa ordinat, inæqualia sociat, imperfecta confirmat. Quam recte prædicator egregius apostolus, videlicet Paulus, vinculum perfectionis vocat : quoniam virtutes quidem cæteræ perfectionem generant, sed tamen eas charitas ita ligat, ut ab amantis mente dissolvi jam nequeant. Hac quoque virtute, fratres, plenos vos Spiritus sancti gratia esse reperio, dum solatiari mihi in meis anxietatibus sentio. Nec mirum, charissimi, si me persequuntur æmuli mei, cum caput nostrum quod est Christus olim æmuli quidem sanctæ Dei Ecclesiæ servorumque ejus sint persecuti; unde et ipsa per se Veritas dicit : « Si patremfamilias Belzebuth vocaverunt, quanto magis domesticos ejus ! » (*Matth.* x, 25). Quæ iterum dicit : « Si de hoc mundo essetis, mundus, quod suum erat diligeret. Sed quia de hoc mundo non estis, sed ego elegi vos de mundo, propterea odit vos mundus (*Joan.* xv, 19). » Hæc, fratres, cum et nos sciamus, et aliis nosse prædicamus, vosque ea perfecte scire non dubitemus propter insidiantium vituperationes, aut accusationes, vel propter adulantium laudationes, nec ad dexteram, nec ad sinistram declinare debemus, sed inter verba laudantium sive vituperantium ad mentem semper recurrendum est, et si in ea non invenitur bonum quod nobis dicitur, magnam tristitiam generare debet. Et rursum si in ea non invenitur malum, quod de nobis homines loquuntur, in magna debemus lætitia prosilire. Quid enim si omnes laudant, et conscientia nos accuset, aut si omnes accusent et conscientia nos liberos demonstret? Habemus Paulum dicentem : « Gloria nostra hæc est testimonium conscientiæ nostræ (*II Cor.* i, 12). » Job quoque dicit : « Ecce in cœlis testis meus (*Job* xvi, 20). » Si ergo est nobis testis in cœlo, testis in corde, dimittamus stultos foris loqui quod volunt. Quid enim aliud detrahentes faciunt, nisi quod in pulverem sufflant, atque in oculos suos terram excitant? Unde plus detractionis perflant inde magis nihil veritatis vident; vocandi tamen sunt etiam ipsi, et tranquille admonendi eisque satisfieri modis omnibus debet, scientes quod de Judæis Veritas ait : Ne forte scandalizemus eos. Si autem satis fieri sibi ex veritate noluerint, habes consolationem quam in Evangelio aspicias, quia cum Domino dictum fuisset, scis quia audito hoc verbo scandalizati sunt, respondit.: « Sinite illos, cæci sunt duces cæcorum (*Matth.* xv, 14). » Paulus quoque apostolus admonet dicens : « Si fieri potest quod ex vobis est, cum omnibus hominibus pacem habentes (*Rom.* xii, 18); » dicturus cum omnibus hominibus pacem habentes quia hoc difficile esse perspexit, præmisit, si fieri potest, et subjunxit, quod potest fieri, cum dicit quod ex vobis est; quia si nos in mente charitatem erga odientes servare cupimus, et si illi pacem nobiscum non habent, nos tamen cum illis sine dubio habemus. Quod ergo mandastis, ut scriberem vobis qualiter instans jurgium contra me suscitatum sit, vel a quo, ut vestro adminiculo pelleretur, et causa mea firmaretur, scitote me criminari a quodam Basso et injuste persequi. Quod audiens Valentinianus Augustus, nostra auctoritate synodum congregari jussit, et facto concilio cum magna examinatione, satisfaciens omnibus, licet evadere satis aliter potuissem, suspicionem tamen fugiens coram omnibus me purgavi, me scilicet a suspicione et æmulatione liberans, sed non aliis qui noluerint, aut sponte hoc non elegerint, faciendo formam exemplumque dans, cum scriptum sit : Si quis crimen objicere voluerit, scribat se prius probaturum; et alibi : Criminationes adversus doctorem nemo recipiat; et iterum : Si quis episcopus, presbyter, aut diaconus, vel quilibet clerici, apud episcopum a qualibet persona fuerint accusati, quicunque fuerit, sive ille sublimis vir honoris, sive ullius alterius generis persona qui hoc genus illaudabilis intentionis arripuerit, noverit docenda probationibus monstranda documentis se debere in-

187 ferre. Si quis ergo circa hujusmodi personas non probanda detulerit, intelligat se jacturam infamiæ sustinere, et sub magna excommunicatione exsilio deportari. Ista omnia postposui non aliis, ut paulo superius prælibatum est, exemplum dando, sed me a præfata infamia et suspicione liberando.

Condemnatus est autem memoratus Bassus a jam dicta synodo, ita tamen ut in ultima die viaticum ei non denegetur propter humilitatem pietatis Ecclesiæ.

Valentinianus quoque ante dictus imperator scripto eum condemnavit, cum Augusta matre Placida et omnia prædia facultatum ejus futuris de talibus dans hominibus formam ita faciendi, Ecclesiæ catholicæ sociavit.

Sæpe dictus ergo Bassus nutu divino non multo post moritur. Cujus corpus, licet dignum non esset sepulturæ, propter misericordiam tamen sepelivi eum in cubiculo parentum ejus. Et quanquam ipse erga me stulte et imprudenter egisset, ego vero misericorditer circa eum egi cogitans illud quod Dominus in Evangelio loquitur dicens : « Si non dimiseris hominibus peccata eorum, nec Pater vester cœlestis dimittet vobis peccata vestra (*Matth.* vi, 15). » Et in ipsa Dominica oratione quam Salvator noster discipulos orare docuit, quotidie supplicando Domino dicimus : « Dimitte nobis debita nostra, sicut et nos dimittimus debitoribus nostris (*Matth.* vii, 12), » et multa sunt alia, et his similia. His itaque dimissis de me peractis, quia contra voluntatem episcoporum qui nobiscum erant, propter humilitatem sensus mei nullo compulsus judicio ac vim passus, sed sponte eligens hæc nec formam, ut jam dictum est, aliis dando, sed me purificando feci, in aliis tamen episcopis competens adhibenda est de talibus medicina

formi ono što je u ljutini izrekao. Neka se ne smatra krivcem za zločin ako se slučajno sjeti onoga što je u ljutnji rekao ne bude želio da ponovi ili napiše. Svako, dakle, ko počini zločin neka se i pismeno izjasni o tome. Naravno da će uvijek biti povedena parnica onda kad je počinjen zločin. A onaj koji se ne bude odbranio na sudu, neka sam iskusi kaznu za zločin koji je počinio.

Takođe, ako episkop koji je optužen bude apelovao na Apostolsku stolicu, treba o tome presuditi jer je odlučio pontifeks te iste stolice. Ipak, neka se u svakom svešteničkom slučaju obdrži ta forma da ne bi bio ograničen presudom koju nije izrekao njegov sudija. Svako od napadnutih vjernika treba da se suprotstavi propadanju i savjetom bijednih, čime mogu spoznanjem tuđe kazne od sebe da otklone Božju kaznu. Plodna je dakle žrtva kad se od bijednih otklanja nesreća, kao što je zapisano: "Biće uzdignut brat koji pomaže bratu": "Jer crkva Božja treba da bude bez mrlje i mrskosti. (Efeš. 5,27);" i stoga ne treba da je bilo ko zlostavlja ili ruži, jer je zapisano: "Jedna je golubica moja, savršena moja" (Pjesma. 2,10); onda opet Gospod kaže Mojsiju: "Ima mjesta pored mene, stani na kamen" (Izlaz. 33,21). A koje je to mjesto koje ne pripada Gospodu kad je sve obuhvaćeno njim samim koji je sve to stvorio? No, ipak mjesto pored njega, tj. pored svete Crkve, je jedinstvo u kojem se na kamenu stoji dok se drži ponizno čvrstina ispovijedanja vjere. Vas i svu braću našu koja upravljaju Crkvom, otkupljenom Hristovom krvlju, opominjemo da se odaljite od bezdana u koji braća i pastiri Gospodnji, slijedeći riječi, zavedeni upadaju i ne dozvolite u pakao da upadnu, jer je zapisano: "Gnijev čovječiji pravdi Božijoj ne služi" (Jakov. 1,20), opet se kaže: "Neka svaki čovjek bude brz u slušanju, a spor u govoru i gnijevu" (Jakov. 1,19). Ne sumnjam da se vi svega ovoga uz Božiju pomoć držite, ali pošto se ukazala prilika za opomenu, priključujem se krišom i ja dobrim vašim djelima i željama, da ono što i bez opomene činite sad više ne činite sami.

Stoga, braćo, treba da se vi i svi vjerni uzajamno volite i da ne opanjkavate i optužujete jedni druge, jer je zapisano: "Ljubi bližnjeg svoga" (Matej, 5,43) i poveži vjeru sa njim, jer ako budeš otkrio njegove tajne nećeš moći da ga slijediš nakon toga. Kako onaj koji upropašćava prijatelja svog tako i onaj koji upropašćava prijateljstvo svoga bližnjega. I kao onaj koji pušta pticu iz ruke svoje tako i ti koji si napustio bližnjeg svog nećeš ga uhvatiti niti moći pratiti jer je daleko otišao. Pobjegao je kao srna iz zamke, ranjena je duša njegova, njega više nećeš moći zadržati, savez je oskrnavljen, jer ogoliti tajne prijatelja znači gubitak nade za dušu nevjernu, riječ pogažena rađa nepravdu, niko ga neće poraziti: U pogledu tvojih očiju prezreće lice svoje i nad govorom tvojim začudiće se . Napokon će oboriti lice svoje i riječi tvoje biće sablažnjive. Mnogo toga sam čuo; i nijesam se izjednačio sa njim i Gospod će zamrziti onoga. Ko se na drugoga baci kamenom na njegovu glavu pašće, udarac će bolnu ranu nanijeti. Ko drugome jamu kopa sam u nju pada i ko je naumio kamenom da se baci na bližnjeg svoga sam će se ozlijediti njime. Ko drugome zamku postavlja sam se poginuti u njoj; onome koji daje zloban savjet protiv njega samoga će se okrenuti, ne shvatajući otkud dolazi. Ironija i podrugivanje oholih, a kazna će kao lav vrebati njega; u zamku će upasti oni koji će se naslađivati parnicom pravednika. Bol će ih satrti prije nego umru. Tako je i bijes za oboje proklet i čovjek će biti pun grijeha onih. Onaj koji želi da bude spasen od Boga će naći spasenje i grijehe njegove sačuvaće. Oprosti bližnjem svom koji ti nanosi zlo i tada će tebi koji se moliš biti oprošteni grijesi; čovjek čovjeka čuva od gnjeva i od Boga traži lijek. Zar u čovjeku sličnom tebi nema sažaljenja i moli za grijehe svoje oproštaj od nebesa? Dok je samo

vulneribus, ne immatura curandi facilitas mortifera capitis peste nihil possit, sed segnius tracta pernicies reatu non legitimæ curationis involvat pariter sauciatos et medentes. Ob id ergo statuentes decernimus, ut hi qui non sunt bonæ conversationis et quorum vita est accusabilis, vel quorum fides, vita et libertas nescitur, non possint Domini sacerdotes accusare, nec viles personæ ad accusationem eorum admittantur.

Similiter hi qui in aliquibus criminibus irretiti sunt, vel qui sunt suspiciosi vocem adversus majores natu non habeant accusandi, quia suspiciosa vox et inimica veritatem solet opprimere; peregrina vero judicia, salva in omnibus apostolica auctoritate, generali sanctione prohibemus, quia indignum est, ut ab externis judicetur, qui provinciales, et a se electos debet habere judices, nisi fuerit appellatum; unde oportet, ut si aliquis episcoporum super certis accusetur criminibus, ut ab omnibus audiatur, qui sunt in provincia episcopis, quia non oportet accusatum alicubi quam in foro suo audiri. Si quis vero judicem adversum sibi senserit, vocem appellationis exhibeat, appellantem autem non debet afflictio ulla, aut detentionis injuriare custodia, sed liceat appellatori vitiatam causam appellationis remedio sublevare, liceat etiam in causis criminalibus appellare, nec appellandi vox denegetur ei quem supplicio sententia destinarit, pulsatus ante suum judicem causam dicat, et non ante suum judicem pulsatus, si voluerit liceat, et ut pulsatis quoties appellaverint inducie dentur. Si quis ergo iratus crimen aliquod cuilibet temere objecerit, convicium non est pro accusatione habendum, sed permisso tractandi spatio, id quod iratus dixit, per scripturam se probaturum esse fateatur; ut si fortasse resipiscens quæ per iracundiam dixit, iterare aut scribere noluerit, non ut reus criminis teneatur. Omnis ergo qui crimen objicit, scribat se probaturum. Revera ibi semper causa agatur, ubi crimen admittitur. Et qui non probaverit quod objecit, pœnam quam intulerit ipse patiatur.

Placuit etiam, ut si episcopus accusatus appellaverit apostolicam sedem, id statuendum, quod ejusdem sedis pontifex censuerit. Hæc tamen omni in sacerdotum causa forma servetur, ne quemquam sententia non a suo judice dicta constringat. Occurrere quoque quisque fidelium ruinis debet oppressorum, et miserorum consilio, quo valeant ex revelatione alienæ vindictæ a se Dei removere vindictam. Libat ergo prospera qui ab afflictis pellit adversa, unde scriptum est: « Frater fratrem adjuvans exaltabitur »: « Ecclesia enim Dei sine macula et ruga debet existere (*Ephes.* v, 27); » et ideo non oportet eam a quibusdam conculcari, aut maculari, quia scriptum est: « Una est columba mea perfecta mea (*Cant.* II, 10); » hinc iterum Dominus ad Moysen ait: « Est locus penes me, et stabis supra petram (*Exod.* XXXIII, 21). » Quis est locus, qui non sit Domini, dum cuncta in ipso per quem creata sunt, continentur? Sed tamen locus apud eum videlicet sanctæ Ecclesiæ unitas est, in qua supra petram statur, dum confessionis soliditas humiliter tenetur. Vos quoque et omnes fratres nostros Ecclesiam Christi sanguine redemptam regentes monemus, ut omnes a præcipitio in quo fratres et Domini pastores detrahendo et persequendo verbis labuntur, laqueis quibus potestis retentis, et labi eos in ima non permittatis, quia scriptum est: « Ira viri justitiam Dei non operatur (*Jac.* I, 20); » hinc rursus dicitur: « Sit omnis homo velox ad audiendum, tardus ad loquendum, et tardus ad iram (*Jac.* I, 19), » hæc autem vos auctore Deo omnia servare non ambigo, sed occasione admonitionis exorta bonis vestris operibus et desideriis me furtive subjungo, ut quod non admoniti facitis, quando vobis et admonens additur, jam non soli faciatis.

Quapropter, fratres, oportet vos et omnes fideles diligere invicem, et non detrahere, aut accusare alterutrum, scriptum est enim: « Dilige proximum tuum (*Matth.* V, 43), » et conjunge fidem cum illo, quod si denudaveris absconsa illius non persequeris post eum. Sicut enim homo qui perdit amicum suum, sic qui perdit amicitiam proximi sui. Et sicut qui dimittit avem de manu sua, sic qui dereliquisti proximum tuum, et non eum capies, non illum sequaris, quoniam longe abest. Effugit enim quasi caprea de laqueo, quoniam vulnerata est anima ejus, ultra eum non poteris colligare, et maledicta est concordatio, denudare autem amici mysteria desperatio est animæ infidelis, annuens oculo fabricat iniqua, nemo eum abjiciet: In conspectu oculorum tuorum conculcabit os suum, et super sermone tuos admirabitur. Novissime autem pervertet os suum, et in verbis tuis dabit scandalum. Multa audivi, et non coæquavi ei, et Dominus odiet illum. Qui in alium mittit lapidem, super caput ejus cadet et plaga, dolose dividet vulnera. Qui fodit foveam incidit in eam, et qui statuit lapidem proximo offendet in eo; et qui laqueum alio ponit, peribit in illo; facienti nequissimum consilium super ipsum devolvetur, et non agnoscet unde adveniet illi. Illusio et improperium superborum, et vindicta sicut leo insidiabitur illi; laqueo peribunt qui oblectantur casu justorum. Dolor autem consumet illos antequam moriantur. Ita et furor utraque exsecrabilia, et vir peccatorum continens erit illorum. Qui vindicari vult, a Deo inveniet vindictam, et peccata illius servans servabit. Relinque proximo tuo nocenti te, et tunc deprecanti tibi peccata solventur; homo homini servat iram, et a Deo quærit medelam. In hominem similem sibi non habet misericordiam, et de peccatis suis deprecatur altissimum? ipse dum caro sit, servat iram, et propitiationem petit a Deo? Quis exorabit pro delictis illius? Memento novissimorum et desine inimicari? Tabitudo enim et mors imminent mandatis. Memorare timorem Dei, et non irasceris proximo. Memorare testamenti Altissimi, et despice ignorantiam proximi. Abstine te a lite, et minues peccata, homo enim iracundus incendit lites,

meso čuvaj se gnjeva i traži od Boga milost? Ko će se moliti za grijehe njegove? Sjećaj se najgoreg i prestani da mrziš? Pogibija i smrt prijete kako je zapisano. Sjećaj se kazne Božje i ne gnjevi se na bližnjeg. Sjećaj se testamenta Višnjega i prezri neznanje bližnjeg. Uzdrži se od svađe i umanjićeš grijehe, jer gnjevan čovjek raspaljuje svađe i grešan čovjek pomutiće prijatelje i među onima koji su u miru izrodiće se neprijateljstvo. Koliko je drveća u šumi tolika će biti i vatra, i prema vrlini čovjeka gnjev će njegov biti i prema supstanci svojoj rasplamsaće se gnjev njegov. Nadmetanje koje se podstiče upaliće vatru i žustra prepirka proliva krv, a jezik kao svjedok povešće u smrt. Ako se budeš srdio, kao vatra ćeš se razgorjeti i ako budeš pljunuo na nju ugasiće se i iz oboje usta se zaputiti. Šapućem i proklet govorim dvoličnim jezikom, treći jezik je mnoge poremetio među kojima je vladao mir, pomutio i raštrkao od plemena do plemena. Gradove bogataša opasane bedemima, razorio je i domove velikana iskopao, vrline naroda srušio i hrabra plemena pobio. Jezik prevarni žene je od muževa udaljio i lišio ih njihovih poslova. Onaj koji ga je opazio neće imati spokoja niti će obitavati u miru. Udarac kamdžije modricu stvara, a udarac jezika kosti slama. Mnogi pogiboše od mača, ali ne onako kako pogiboše jezikom svojim. Blažen je onaj koji je skriven od jezika nevaljalog i koji se u gnijevu ne služi njime, koga jaram njegov nije privukao i koji okovima njegovim nije sputan. Jer je njegov jaram od željeza, a okovi od zlata. Njegova smrt je smrt nečasna i korisnija u paklu, a ova postojanost njegova neće ostati, već će ići putevima nepravednih i njen plamen neće spaliti pravedne. Koji budu napustili Boga, upašće u njega i gorjeće u paklu koji se neće ugasiti i prijetiće im kao lav i kao panter raniće ih. Začepi uši svoje trnjem i ne slušaj nevaljali jezik i blagosiljaj ustima svojim i posij ušima svojim, svoje zlato i srebro pretopi i vagaj riječi svoje, zauzdavaj jezik i pazi da ne bi slučajno pogriješio u govoru i došao na vidik neprijateljima koji ti klopku spremaju i pao neizlječivo u smrt, toga se čuvaj svega i neka zauzdaju jezik svoj od zla i usne njihove neka ne izgovaraju prevarne riječi.

Uostalom, predragi, jačajte se u Gospodu i u sili vrline njegove. Navucite na sebe oklop Božji da biste se mogli suprotstaviti zasjedama nečastivog; jer nam nije borba protiv mesa i krvi već protiv vladara i vlasti, protiv upravitelja svijeta, tame protiv duhovnosti i nevaljalstva protiv nebesa. Kako valja navucite Božji oklop da se možete suprotstaviti u zlom danu i u svemu savršeni postojati. Stojte, dakle, naoružani uz bok istine i navucite verižnjaču pravičnosti i obujte nazuvke u pripremi Jevanđelja mira u svima; uzmite štit vjere u kojem možete sve vatrene strijele nevaljalstva ugasiti. I kacigu spasenja uzmite i mač duha koji je riječ Božja (Efeš. VI, 10-17). Ovo, braćo, vama napisasmo i želimo da bude svima stavljeno na znanje i da ono što se drugih tiče bude obznanjeno svima. Svemogući Bog vas i ostalu braću, svuda koliko ih ima, neka štiti sve do kraja, kada će se udostojiti da otkupi cijeli svijet Isus Hrist Gospod naš koji je blagosloven na vjeki vjekova. Amen. Pisano 1. aprila, za vrijeme konzula Valentinijana i Florentija IV.

et vir peccator turbabit amicos, et in medio pacem habentium immittet inimicitiam. Secundum enim ligna silvæ, sic ignis exardescet, et secundum virtutem hominis iracundia illius erit, et secundum substantiam suam exaltabit iram suam. Certamen festinatum incendet ignem, et lis festinans effundet sanguinem, et lingua testificans adducet mortem. Si sufflaveris, quasi ignis exardebit, et si exspueris super illam exstinguetur, et utraque ex ore proficiscuntur. Susurro et bilinguis maledictus, multos turbavit pacem habentes, lingua tertia multos commovit, et dispersit illos a gente in gentem. Civitates muratas divitum destruxit, et domos magnatorum effodit, virtutes populorum concidit, et gentes fortes dissolvit. Lingua tertia mulieres viritas ejecit, et privavit eas de laboribus suis. Qui respicit illam non habebit requiem, nec habitabit cum requie. Flagelli plaga livorem facit, plaga autem linguæ comminuit ossa. Multi ceciderunt in ore gladii, sed non sic, quomodo qui interierunt per linguam suam. Beatus qui tectus est a lingua nequam, et qui in iracundiam illius non transivit, et qui non attraxit jugum illius, et vinculis illius non est ligatus. Jugum enim illius jugum ferreum est, et vinculum illius vinculum æreum est. Mors illius mors nequissima est, et utilis potius inferis quam illa perseverantia illius non permanebit, sed obtinebit vias injustorum, et flamma sua non comburet justos. Qui derelinquunt Deum, incidunt in illam, et exardescet in illis, et non exstinguetur, et immittetur in illos quasi leo, et quasi pardus lædet illos. Sepi aures tuas spinis, et noli audire linguam nequam, et ori tuo facito ostia, et seras auribus tuis, aurum tuum, et argentum tuum confla, et verbis tuis facito stateram, et frenos ori tuo rectos, et attende ne forte labaris in lingua tua, et cadas in conspectu inimicorum insidiantium tibi, et sit casus tuus insanabilis in mortem, ista cavean omnes et cohibeant linguam suam a malo, et labi. eorum ne loquantur dolum.

De cætero, charissimi, confortamini in Domino et in potentia virtutis ejus. Induite vos armatura Dei, ut possitis stare adversus insidias diaboli; quoniam non est nobis colluctatio adversus carnem et sanguinem, sed adversus principes et potestates, adversus mundi rectores tenebrarum harum contra spiritualia nequitiæ in cœlestibus, propterea accipite armaturam Dei, ut possitis resistere in die malo et in omnibus perfecti stare. State ergo succincti lumbos vestros in veritate, et induite loricam justitiæ, et calceati pedes in præparatione Evangelii pacis in omnibus; sumentes scutum fidei, in quo possitis omnia tela nequissimi ignea exstinguere. Et galeam salutis assumite, et gladium spiritus quod est verbum Dei (*Ephes.* VI, 10-17). » Hæc, fratres, vobis scripsimus, et generaliter omnibus notum fieri volumus, ut quæ cæteros tangunt omnibus nota fiant. Omnipotens Deus vos et reliquos fratres ubique consistentes protegat usque in finem, qui cunctum mundum est dignatus redimere Jesus Christus Dominus noster, qui est benedictus in sæcula. Amen. Data Kalend. Aprilis, Valentiniano et Florentio IV consulibus.

Godine 435:
Svjedočenje o izgubljenim aktima skitsko-sarmatskog arijansko-manihejskog sabora u Solunu[111]

Sabor u Solunu
održan 435. godine

Ne može se potvrditi da je održan ovaj sabor u Solunu. Samo postoje glasine o njegovom održavanju. Tako se, naime, kaže u poslanici Ksista III, rimskog pape episkopima Ilirikuma, koja je datirana 23. jula za vrijeme konzula Teodosija XV i Valentinijana IV, koja je napisana *svim episkopima koji su se okupili na saboru u Solunu.* Objavljena je u djelima Rimskog sabora održanog pod Bonifacijem II u narednom tomu Sabora sadašnjeg izdanja.

[111] *Mansi, vol. 5, p. 1087*.

CONCILIUM THESSALONICENSE

Habitum anno cccexxxv.

ANNO CHRISTI 435. Ex nova Baluzii Collectione.

AFirmari non poteſt hanc ſynodum Teſſalonicenſem fuiſſe habitam. Illud tantum ſcimus, rumorem percrebuiſſe de ea congreganda. Sic enim docet epiſtola Xyſti III. Romani Pontificis ad Epiſcopos Illyrios, data VIII. Idus Julias Theodoſio XV. & Valentiniano IV. Conſulibus, quæ ſcripta eſt *univerſis Epiſcopis ſynodo apud Theſſalonicam congregandis*. Edita eſt in actis Concilii Romani ſub Bonifacio II. in tomo proximo Conciliorum præſentis editionis. ANNO CHRISTI 435.

Godine 436, april 3: Imperatori Teodosije i Valentinijan o pravima vojnika u civilnoj upravi. Kopija pisma upućena carskom ovlašćeniku za Ilirikum[112]

VIII, 4,30 (3. april 436.)

Isti Avgusti Isidoru prefektu pretorija. Poslije drugoga: isto to Eubulu, prefektu pretorije Ilirikuma. Ako oficir kohorte ili njen vojnik bude tražio viši čin tako što je prisvojio plijen drugih četa, vratiće se na prethodni čin, a njihovoj djeci treba dati u vlasništvo očevo bogatstvo koje je imao u skladu sa prvim činom. Ako je neki činovnik kohorte ili njoj potčinjeni obavljao neku vojnu službu prije stupanja na snagu ovog zakona ili je i sad obavlja ili vrši advokatsku službu na forumu šire prefekture Istoka i Ilirikuma ili u gradskom sudu, neka se prema njemu primjenjuje nekadašnji zakon. A ako se neko usudi, nakon stupanja na snagu ovog zakona, da se prihvati ijedne vojne službe, ne može se izgovarati vremenskim terminima, već se mora vratiti na pređašnji položaj, da ne bi on sam odnosno njegova djeca, rođena nakon tog slučaja, mogli da odbiju ono što duguju kohorti. U Konstantinopolju, za vrijeme konzula Isidora i Senatora.

[112] *Th. Mommsen: "Codex Theodosiacus", vol. 1, p. 374.*

VIII, 4, 30 (436 Apr. 3).

IDEM AA. ISIDORO P(RAEFECTO) P(RAETORI)O. POST ALIA: EODEM EXEMPLO EVBVLO P(RAEFECTO) P(RAETORI)O ILLYRICI. Si cohortalis apparitor aut obnoxius cohorti ad ullam ⌜posthac⌝ adspiraverit dignitatem, spoliatus omnibus impetrati honoris insignibus ad statum pristinum revocetur, liberis etiam in tali eius condicione susceptis
1 fortunae patriae mancipandis ‖. Si qui vero cohortalis vel subiectus cohorti ullam ante hanc legem gessit militiam aut coeptam dudum etiamnunc gerit aut causidicinam in foro amplissimae praefecturae Orientis adque Illyrici vel urbano profitetur iudicio, in
2 eodem latarum pridem constitutionum sanctio observetur. Post hanc vero legem ‖ ⌜ si quis ex his ausus fuerit ullam affectare militiam, nulla praescribtione temporis muniatur, ⌝ sed ad condicionem propriam retrahatur, ne ipse vel eius liberi post talem ipsius statum procreati quod cohorti debetur valeant declinare. DAT. III NON. APRIL. CONST(ANTINO)P(OLI) ISIDORO ET SENATORE CONSS.

IVST.
⌜ ⌝ *om.*

‖ *finit*

‖ *redit* ⌜ quod
⌜ praeter eam scilicet, quae ex quadraginta annis colligitur

R. — GEMINA (?) 12, 1, 188 *(inde a* 6 si qui*)*. — IVST. 12, 57, 12.

6/7 si qui uero cohortalis uel subiectus cohorti] si qui decurio aut subiectus curiae *gem.* | 14 cohorti] patriae *gem.*

Godina 437:
Svjedočenje o izgubljenim aktima skitsko-sarmatskih crkava koje su se okupile na Ilirikumu[113]

Sabor na Ilirikumu godine 437.

Ocima Ilirikuma koji su se okupili na saboru ovu svoju poslanicu je uputio Sikst III, koju je pročitao Stefan episkop Larise na saboru u Rimu održanom za vrijeme Bonifacija II. Ovo su riječi pape episkopima Ilirikuma: *U zajednici vašeg bratstva dato nam je da sazovemo sabor. Slavni (apostol Pavle) posjećuje pojedine crkve svojim poslanicama; a mi onoliko vjerujemo da sazivamo crkve našim poslanicama, koliko ima vas koji se okupljate na Svetom sinodu.* Poslanica je potpisana *15. januara za vrijeme konzula Etija II*[114] *i Segisvulta.* godine 437. Moguće je, dakle, da je te godine održan sabor u Ilirikumu i možda u Solunu, nepoznat sve do sad ostalim sakupljačima.

[113] *Mansi, vol. 5, p. 1088*.
[114] Kralj svih Skita i Sarmata (*prim. prir.*).

CONCILIUM ILLYRICUM.

Anno CCCCXXXVII.

ANNO CHRISTI 437. Ex Suppl. P. Manſi T. I. pag. 310.

AD patres Illyricos in ſynodum collectos epiſtolam illam ſuam dedit Sixtus III. quam Stephanus Lariſſenus epiſcopus in concilio Romano III. ſub Bonifacio II. utpote cauſæ huic profuturam, recitandam exhibuit. En verba Pontificis ad epiſcopos per Illyricum conſiſtentes: *In commune fraternitatis veſtræ datur nobis appellare concilium. Ille* (Apoſtolus B Paulus) *ſingulas epiſtolis ſuis viſitat eccleſias; nos tot pariter credimus eccleſias noſtris appellare nos literis, quot eſtis qui ad ſanctam Synodum convenitis.* Signatur epiſtola *XV. Kal. januarias Aetio iterum & Sigiſvulto Coſſ.* anno nempe 437. Stet ergo anni hujus in Illyrico & forte Theſſalonicæ concilium, reliquis huc uſque collectoribus ignotum. ANNO CHRISTI 437.

Godine 443, avgust 17: Imperatori Teodosije i Valentinijan prefektu pretorija Ilirikuma, Italije i Afrike, skitsko-sarmatskom kralju Dalmacije (Slovena) Albinu II[115]

17. avgust 443.

Isti Avgusti Albinu II, prefektu pretorija Ilirikuma, Italije i Afrike. Po opštem mišljenju dolikuje pomoći, kad postoji potreba, onima koji su upali u sudbonosne nesreće, ako ih ublažavaju neke odluke carskog blagoslova, kad je viša sila neslućene nesreće proizvela smrtonosni poraz, Albine rođače dragi i ljubljeni. Otuda neka zna tvoja presvijetla i uzvišena ličnost, koja je upoznata sa našim državnim poslovima, da su Afrikanci, istjerani i izbačeni zbog nesreće neprijateljskog poraza, izgubili svaku nadu i iskusni u književnosti odlučili su da pokrenu parnicu ili su je već započeli i kod svih sudija im je dozvoljena pravna pomoć bez ikakve zakonske obaveze. Ali, muke koje su ih snašle ne mogu se ublažiti nikakvim drugim lijekom osim pretorijanske toge i gradskog trga na kome je naša pobožnost dala dozvolu za vođenje opštinskih poslova. I uistinu, treba im pomoći, jer im samo ovo preostaje kad se nijesu mogli zaštiti ropstva. U Raveni, za vrijeme konzula Maksima II i Paterija X.

[115] *Th. Mommsen: "Codex Theodosiacus", vol. 2, p. 78*.

Nov. II, 3 (443 Aug. 17).

IDEM AA. ALBINO II P(RAEFECTO) P(RAETORI)O ILLYRICI ITALIAE ET AFRICAE. Ex adfectu publico convenit eorum necessitatibus subvenire, qui fatales miserias inciderunt: imperatoriae si quidem laudis est aliqua decreta mollire, quando vis maior inopinatae cladis ferale generarit incommodum, Albine p(arens) k(arissime) a(tque) a(mantissime). Unde inlustris et praecelsa magnificentia tua pragmatici nostri tenore conperto sciat Afros, qui infortuniis hostilis cladis expulsi eiectique fortunis omnibus spem sui actus et conversationis solitae perdiderunt et imbuti studiis litterarum causas agere destinarunt sive agere iam coeperunt, apud omnes iudices his advocationis copiam remoto legis vinculo esse permissam, ut aerumnas, in quibus nunc sunt, tali possint remedio sublevare, praeter praetorianam togam forumque urbanum, in quo agendorum negotiorum licentiam tribus pietas nostra permisit. Nec enim non eos oportet studiis favorabilibus adiuvari, quibus hoc solum remansit, quod sibi non potuit vindicare captivitas. DAT. XVI. KAL. SEPT. RAVENNAE MAXIMO II ET PATERIO $\overline{VV}$. $\overline{CC}$. CONSS.

CVIACIVS obss. libr. 16 (in editione operum eius [Neapoli 1722] tom. III. p. 471) c. 22 post constitutionem Valentiniani 2, 4 (v. infra): 'His addam aliam constitutionem Valentiniani nondum editam'. — *PITHOEVS (describens omnino schedam Cuiacii, qua is deinde usus est edens 'observationes', quae laudantur in margine) in cod. Parisino Dupuy 702 f. 113:* 'ex vet. scheda lacera quae adglutinata erat involucro libri cuiusdam theologici a D. Cuiacio recepti'; *post haec:* 'Valentiniani novella de indulgentiis reliquorum' *(adscriptum* 'sine inscripti[one] tit.'*: hoc spectat ad partem extremam nov. Valent. 1, 3 a Cuiacio in schedis suis repertam, sed spretam utpote notam ex Breviario); deinde* 'nouella de postulando' *(sequuntur nov. Valent. 2, 3 et 4 vv. 1—20).*

4 ferale] *Pith. (Dupuy)*, fatale *Cuiac. (obss.) et edd.* generarit] generant *Pith. (Dupuy)* 6 infortuniis] *Pith. (Dupuy)*, infortunio *Cuiac. (obss.) et edd.* 12 xui] *Pith. (Dupuy)*, xiii *Cuiac. (obss.) et edd.* 13 $\overline{uu}$. $\overline{cc}$.] *scripsimus*, $\overline{uc}$. *Pith. (Dupuy)*, *om. Cuiac. (obss.)*

Godina 443, septembar 12: Imperatori Teodosije i Valentinijan utvrdjuju granice, vrše raspored trupa i preporučuju pravila za imenovanje visokih vojnih zapovjednika[116]

XXIII. O granicama i mjestima na koja treba rasporediti pogranične trupe[117]

12. septembar 443.

Uzvišeni imperatori Teodosije i Valentinijan, Nomu magistru officiorum[118]. Pošto nijedna stvar nije tako mala da ne zavređuje pažnju Vaše blagosti, procjenjujemo da posebnu pažnju treba posvetiti limesima kojima je cijela država utvrđena. Jer ako se ova jedna stvar obavi sa najvećom marljivošću olakšaće nam brigu o mnogim drugim stvarima i nećemo biti prinuđeni da dajemo lijek pojedincima ako opštim lijekom sve izliječimo. Prije svega, želimo da se uzdignu vojni komesi limesa, čiju jedinstvenu snagu budnosti preporučuju valjani dokumenti o događajima, a osobito oni koji su nadomak plemenâ kojih se najviše treba čuvati. Samovoljan odlazak treba najteže kazniti. Oni komesi, koje prema našoj procjeni, kako je rečeno, treba unaprijediti, neka uglavnom borave na limesima, a vojnike vratiti na stari broj i nalažemo im da budu posvećeni graničnim službama i njihovim dnevnim vježbama. Naređujemo staranje o utvrđenjima i njihovu obnovu. Dvanaesti dio anone treba podijeliti između princepsa i zapovijednika utvrđenja za podjelu poslova pogranične vojske, tj. između njih ustanoviti sud činovničke vlasti. Što se tiče anona Saracena i drugih plemena odlučili smo da se ubuduće ne dozvoli sloboda ubiranja ili odnošenja poreza. Neka znaju jasno da ako se neko usudi da uzme više od onoga što je predviđeno našom presudom, kao prekršitelji svete blagajne biće kažnjeni smrću na samim granicama, presudom Tvoje ekselencije. Oni koji su se predali sramoti izdaje države neće imati nadu u spasenje, bez obzira na zemaljske ili božanske zakone. Uzdamo se u to da će presvijetli magistri vojni i ubuduće sačuvati pređašnji integritet svoje službe i da će, čak, stišavati sve čarke između pogranične vojske i ujedinjenih plemena i paziti na svoje dužnosti. Ako sve ovako bude izvršeno, naređujemo da se činovnici koji su im podređeni na tim limesima nagrade četvorostrukom platom. Nema sumnje da će se ovo svidjeti samim čak eminencijama zapovjednicima vojske, koji su uvijek pretpostavljali dobro države svojim ličnim koristima. Da li neko sumnja da neće više cijeniti opšte dobro od ličnog bogatstva oni koji su čvrstom odbranom u ratnim sukobima često svojom krvlju odbranili naše carstvo? Svi, dakle, koji budu pokušali da prekrše naredbe ovog zakona biće ražalovani i da se ni lična poznanstva, premda su bila dozvoljena, ubuduće ne koriste, a ako neko bude obećao preporuku za službu zapovjednika, magistra ili bilo kog sudije platiće kaznu od 100 zlatnika: želimo da se taj novac iskoristi za obnovu tih istih granica. Takođe, pogranična imanja koja po starom običaju posjeduju graničari, paze ih i obrađuju za svoju korist, neka ih zadrže bez ikakvih problema ako ih i danas obrađuju, a ako su dospjela u posjed nekoga drugoga,

[116] *Th. Mommsen: "Codex Theodosiacus",, vol. 2, p. 61*.
[117] Od Dioklecijanovog vremena utvrđuje se podjela vojske na dvije osnovne kategorije: na pogranične trupe (limitanei), koje se stalno nalaze u određenoj pograničnoj zoni i na mobilne jedinice koje se prema potrebi mogu prebaciti s jedne granice na drugu (comitatenses).
[118] Nadzornik carskih službi.

XXIIII. DE AMBITV ET LOCIS LIMITANEIS INIBI REDHIBENDIS

xxiiii] xxiii *Γ*, xxxi **ΔΔΣ Fuld.*, xxi *O (context.)* Ξ, xuiiii *O (lat.)* et locis limitaneis (militanis *Fuld.*) *om. O (context.)* inibi (liniti *Γ*, inibe *Fuld.*) redhibendis (redibendis *Fuld. [context.]* Ξ *[context.]*, redebendis *Γ* *ΔΣ [context.]*)] *om. OΣ [lat.]* Ξ *[lat.]*.

Nov. XXIIII (443 Sept. 12).

IMPP. THEOD(OSIVS) ET VALENT(INIANVS) AA. NOMO MAG(ISTRO) OFFICIORVM. Cum nulla paene res adeo parva sit, quae non plurimum provisionis de nostra clementia consequatur, praecipuam limitibus curam inpertiendam esse censemus, quibus maxime communitur universa res publica. Haec una res enim diligentissime procurata multarum nos rerum sollicitudine relaxabit nec singulis cogemur adhibere medicinam,
1 si generali remedio cuncta sanemus. Inprimis itaque ‖ duces

‖ *Iust. 1, 46, 4 incipit*

1 impp. th. et *(om. Ξ)* ual.] idem *O* nomo] *Iust. 1, 46, 4 (M). 11, 60, 3 (Cui.)*, numo *ΔOΣΞ* *Grom.*, ciro *Γ* mag.] magri *Δ*, magnum *Ξ*, magno magistro *Grom.* officio *Δ* 2 paene] poenae *Ξ*, poena *Σ* res *om. Σ*[1] parua sit] peruasit *Σ* quae non] quam in *Ξ* nostrae *ΓΔΣΞ* clementiae *ΔΣ*[1]*Ξ* 2/3 conseruatur *Σ*[1]*Ξ*, conseruetur *Σ*[2] 3 praecipua *Γ*, p̄p ūa (= perpetuam?) *Ξ* limitibus] *Γ*, militibus *ΔOΣΞ* in percipiendam *Ξ* censimus *ΓΔΞ* communitur] *ΓΣ*[v], commonitur *ΔΣ*[1]*Ξ*, commonetur *Σ*[2], communiter *O* 4 una res enim] *Γ*, enim una res *ΔOΣΞ* diligentissima *Γ* nobis *Σ*[v] 5 sol(l)icitudinem *ΔΣΞ* relaxauit *ΓΔΣΞ* agemur *Ξ* 6 cunctas animus *Γ*, cunctas sanemus *ΔΣ*[1]*Ξ* inprimus *Γ*[a] duces] quia duces *O*

bilo kada da su im ustupljena, tim istim vojnicima, kao što je od starine odlučeno, želimo da se dodijele. I u ovom slučaju će se primjenjivati ista stroga kazna koja je predviđena protiv pohlepe zapovjednika vojske, ako pokušaju da se usprotive našim naredbama. Jer ako bi možda neko, što ne moraju da se usude, posjedovao tapiju na ime kupovine pomenutog imanja, imaće pravo da pokrene parnicu protiv kupca. Vjerujemo da ovo treba da bude za stalnu brigu Tvojoj ekselenciji, da se prema broju vojnika uvećava i staranje o logorima na tračkom, iliričkom, istočnom i pontskom limesu, kao i na egipatskom i libijskom, i vodićeš brigu da nam svake godine u mjesecu januaru na svetom konzistoriju sam izneseš predloge o onima koji treba da budu nagrađeni zbog marljivosti i o onima koji treba da budu kažnjeni zbog prevare. Jer vjerujemo, Nome ljubljeni brate, da ako je vojska raspoređena na način kako smo prikazali, gdje god neprijatelj bude pokušao da udari biće nam osigurana pobjeda prije samog početka bitke. Dakle, Tvoja svjetlost, u čije smo se iskustvo osvjedočili, neka pazi da se sprovedu u djelo ove naše naredbe i da se svuda obznane ovi edikti. 12. septembra u Konstantinopolju, za vrijeme konzula Maksima II i Paterija X.

limitum et praecipue, quibus gentes quae maxime cavendae sunt adpropinquant ‖, iudicio nostrae clementiae provehi volumus, quorum integritatem fortitudinem vigilantiam probata rerum documenta commendant: capitali poena videlicet ambitus libidine restinguenda. Eos igitur, quos nostra aestimatio, sicut iam dictum est, promovendos esse censuerit, ‖ in ipsis ⌜plerumque⌝ limitibus commorari et milites ad ⌜antiquum⌝ redigere numerum, inminentibus magisteriis potestatibus ⌜diurnisque⌝ eorum exercitationibus inhaerere praecipimus. Castrorum quin etiam ⌜ipsis lusoriarumque pro antiqua dis-
2 positione curam refectionemque mandamus⌝. Quibus cum principe castrorumque praepositis pro laborum vicissitudine ⌜limitanei tantum militis⌝ duodecimam annonarum partem, distribuendam videlicet inter eos magisteriae potestatis arbitrio, deputamus. ‖ De Saracenorum vero foederatorum aliarumque gentium annonariis alimentis nullam penitus eos decerpendi aliquid vel auferendi licentiam habere concedimus. Sciant plane, quod, si quid amplius, quam eis ex nostra auctoritate statutum est, audeant usurpare, utpote sacrae pecuniae violatores, et ipsi, facultatibus suis tui culminis dispositione limitibus adsignandis, poenam gladii sustinebunt et qui tanti flagitii vel potius proditionis publicae ministros participesve se dederint, pari supplicio subiacebunt nullum effugium nec sacra adnotatione nec lege pragmatica divinisve mandatis, nullam
3 spem salutis habituri. Viros autem inlustres magistros militum priorem integritatem suae administrationis imitaturos in posterum quoque ab omni limitaneorum militum ac foederatarum gentium concussione temperaturos suaque officia prohibituros esse confidimus. Quod si quid huiusmodi fuerit perpetratum, apparitiones, quae his obsequuntur, quadrupli solutionem agnoscere isdem addicendam limitibus imperamus. Id enim ipsis quoque viris eminentissimis magistris militum amicum esse non dubium est, qui semper omnia sua conpendia pro salute rei publicae contempserunt. Quis enim dubitat eos communem statum suis opibus praelaturos, qui defensione strenua bellicisque conflictibus imperium nostrum suo saepe sanguini praetulerunt? Universis videlicet, qui hoc nefandum atque inlicitum facinus perpetrare temptaverint, adeo tam sacrae adnotationis quam legis pragmaticae mandatorumque nostrorum subsidio, etsi aliqua forsita obreptione meruerint,

‖ *finit*

om.
‖ *redit* | ⌜plerumque⌝ ⌜proprium⌝ ⌜diuturnisque⌝ ⌜refectionis luxuriarumque curam habeant⌝ ⌜limitaneorum militum⌝
‖ *finit*

7 limitum] militum *Iust.* praecipue] ne pr. Σ^2 quibus] *Γ*, *om. ΔOΣΞ* gestes Ξ 8 adpropinquent Σ^2 clementiae] cl. conseruatur Σ^1 prouehi] probei Σ^1Ξ, pro(h)ibere $\Delta\Sigma^2$ 9 integritate $\Delta\Sigma$Ξ probata] *Γ*, prolata *ΔOΣ*Ξ 10 uidelicet *om. O* libidinis *Γ* extringenda *Γ*, restinguendam Ξ 11 quos] *ΓOΣ*v, post $\Delta\Sigma^1$Ξ, prout Σ^2 nostre *Δ* sicut] sic Ξ iam *om. Δ* dictus *Γ* 12 esse *om. O* 13 milites ad] ad militis *Γ* redigere] redegere Ξ, redere *Γ* inmentibus Ξ 14 diurnisque] *Haenel*, diuturnisque *libri nostri et Iust.* 14/15 praecepimus Σ 15 lusuriarumque *Γ*, luxuriarumque *ΔOΣ Iust. 1, 46, 4 (CRM)* 15/16 dispositionem Ξ 16 reiectionemque *Γ* mandaui *Δ* 16/17 principem $\Delta\Sigma^1$Ξ *Iust. 1, 46, 4 (C)* 17 castrorumque] castrorum Σ^2 propositis *Γ*, repositis Σ pro laborum uicissitudine (-nem *Γ*Ξ) *hinc sumpserunt Grom.* limitanii Ξ, limitaneis *O* 18 milites *ΓΔΣ*Ξ duodecim annorum Ξ 19 magisterii Ξ potestates *Γ*Σ^1 20 sarracenorum *O*, sarracionorum Ξ uerum *Γ* gestium Σ^1Ξ 21 clementis Σ^1Ξ, clementiis Σ^2, elementis *O* eos *om. O* afferendi ΣΞ 21/22 concedemus *Γ* 22 statutus *Δ* 23 audeant (audiant *Γ*, audent Ξ) usurpare] usurpare Σ^1, us. praesumpserint Σ^2 utpote (ut pute *Δ*) sacrae] ut potest ut potest *(sic)* ex sacre Ξ tui] cui *Γ*, et tui *ΔOΣ*Ξ 23/24 culmines dispositionem Ξ 24 limitibus] in lim. Σ^2 adsignandis *om.* Ξ *Cui. ed. 1* p(o)ena *Δ*Ξ gladiis Ξ faglicii Ξ 25 proditionibus supplice Ξ se dederint] *Γ*, edederint Ξ, ediderint *ΔΣ*, dederint *O*, extiterint *Cui. ed. 1, ex quo Pith. (ad ed. F 2240)* pari] patris *Σ*Ξ subiacebant Ξ[a] 26 effigium *Γ* adnotationem Ξ pragmatica diuinis sui Ξ 27 salutes habitaueri Ξ uiro Ξ magistros *om. Γ*[a] priori ΣΞ integritate Ξ, ingregitatem Σ^a, integrigitatem Σ^b 28 administrationes amittaturus Ξ imposterum *Δ* ac] et *O* 29 foederatorum *Γ*ΣΞ, federato *Δ* concussionem Ξ temperatorus *Γ*[a], temperaturus *Γ*[b]Ξ suaquem Ξ prohibiturus Ξ 30 eiusmodi *O* 30/31 quadrubli Ξ, quadruplici *Γ*, quadruplem Σ^2 31 solu(-o*Γ*[a])tione *ΓΔ* hisdem *ΓΔΣ*Ξ addicendam] *Γ*, *om. ΔOΣ*Ξ militibus *O* id enim] idem *ΔOΣ*Ξ 32 uiris eminentes eminentissimis Ξ omnia] per omnia Σ 33 pro] per *Γ* quis enim] qui secum *Δ* commune Ξ 34 praelaturos] *Γ*, relaturos *ΔΣ*Ξ, releuaturos *O* defensionem Ξ 35 nostro Ξ suo] su *Γ* sanguine *Γ*Ξ uniuersi *Δ* nefandam Σ^1Ξ 36 adeo] ad eum *Γ* adnotationes *Δ* 37 aliquam Σ obreptionem *OΣ*Ξ meruerunt *Δ*

excludendis, ut neque intimatio, licet admissa fuerit, penitus prosit et ducis seu magistri militum vel cuiuslibet iudicis, si insinuationi adnuerit officium, centenarum librarum auri damnatione multetur: quam summam ad eorundem limitum
4 refectionem volumus proficisci. ‖ Agros ⌜etiam⌝ limitaneos universis cum paludibus omnique iure, quos ex prisca dispositione limitanei milites ab omni munere vacuos ipsi curare pro suo conpendio atque arare consueverant, et si in praesenti coluntur ab his, firmiter ac sine ullo concussionis gravamine detineri, et si ab aliis possidentur, cuiuslibet spatii temporis praescriptione cessante ab universis ⌜detentoribus⌝ vindicatos isdem militibus sine ullo prorsus, sicut antiquitus statutum est, conlationis onere volumus adsignari: in his etiam contra eos, qui praeceptionibus nostris obviam venire temptaverint, ⌜eadem poenarum acerbitate, quae adversus ducum aviditatem prolata est⌝, valitura. Nam si quis forte, quod minime audere debuerat, emptionis titulo memorati iuris possidet praedia, conpetens ei actio contra venditorem
5 intacta servabitur. ‖ Id autem ‖ curae perpetuae tui culminis credimus iniungendum, ut ⌜tam Thracici quam Inlyrici nec non etiam Orientalis ac Pontici limitis, Aegyptiaci insuper Thebaici Libyci⌝ quemadmodum se militum numerus habeat castrorumque ac lusoriarum cura procedat, quotannis ⌜mense Ianuario in sacro consistorio⌝ significare nobis propria suggestione ⌜procures⌝, ‖ ut, uniuscuiusque tam industria quam desidia nostris auribus intimata, et strenui digna praemia consequantur et in dissimulatores conpetens indignatio proferatur. Credimus namque, quod, re militari ad eum modum quem disposuimus observata, quocumque terrarum se hostis movere temptaverit victoria nobis propitia secundum numinis voluntatem
6 nuntiabitur ante quam proelium, Nome f(rater) a(mantissime). Inlustris igitur auctoritas tua, cuius integram fidem rebus ipsis experta est nostra perennitas, hanc generalem saluberrimamque nostrae clementiae sanctionem et observationi perpetuae effectuique

40 ‖ *Iust. 11, 60, 3 incipit* ⌜etiam⌝ *om.*

45 ⌜detentatoribus⌝

50 ⌜proscriptionis poena⌝

55 ‖ *finit* | ‖ *incipit Iust. 1,31,4* ⌜super omni limite sub tua iurisdictione constituto⌝

om. ⌜mense . . . . consistorio⌝ 60 ⌜procuret⌝ | ‖ *finit*

65

38 excludendi Σ^2 possit $\Delta O \Sigma \Xi$ et ducis (duces $\Delta\Sigma\Xi$) seu] prodesse offitio *O* 39/40 iudicis (-ces $\Sigma\Xi$) si (*scripsimus*, qui $\Delta\Sigma\Xi$, *om. Γ*) insinuationi (-ne *Γ*, -nem Ξ) adnuerit (adnuit *Γ*, annutionem Ξ) officium (*ins.* cum $\Delta\Sigma$) cent. librarum (libras $\Delta\Sigma$) auri (off. c. lib. auri *om.* Ξ) damn. multetur (multamus Σ^v, ulterius $\Delta\Sigma^1\Xi$)] $\Gamma\Delta\Sigma\Xi$, iudicis cent. lib. a. dampnatione multando si annuerit insinuationi (*om.* officium) *O* 40 eorundem] eorum de Ξ limitum] *Cui. ed. 1*, militum *libri* 41 refectionem (-ne *Γ*) uol.] uol. ref. *O* proficisci] proficisce Ξ, profisci Σ, proficere *Pith. (ad Cuiac.)* 42 uniuersis] *Γ*, uniuersos $\Delta O \Sigma$ *Iust.*, uniuersus Ξ omneque $\Gamma\Xi$ 42/43 dispositione] ordinatione *O* 43 uacuus Ξ 44 consuerant Ξ 46 detenire *Γ* possidenter Ξ spatii] spatii et *O*, spatium *Γ* 47 presscriptionem Ξ, proscriptione Σ^2 detentatoribus *OΣ Iust. 11, 60, 3 (K O1b)* 48 uindicatus $\Delta\Sigma^1\Xi$, uindicandus Σ^2 hisdem $\Gamma\Delta\Sigma\Xi$ prorsus *om.* $\Sigma\Xi$ 49 statum *Γ* collocationis $\Sigma\Xi$ honore $\Delta\Sigma\Xi$ adsignare Σ 50 obuiant *O* 51 temptauerint *om. O* eadem] ea *O*, eandem Σ^2 aceruitatem $\Sigma\Xi$ 52 auiditate Δ ualituram $\Delta\Sigma$, ualeturam *Γ* nam] *fortasse* tamen 53 audire $\Sigma^1\Xi$ emptionis] $\Delta\Sigma$, emptiones Ξ, temptationis *O*, actionis *Γ* memorata Ξ 54 possedit Σ, possidit Ξ ei] et *Γ* contra] *Γ Iust. 11, 60, 3*, aduersus $AO\Sigma\Xi$ 55/56 culmines Ξ 56 credemus *Γ*, credidimus $\Delta\Sigma$ *Iust. 1, 31, 4 (M)*, crededimus Ξ tam] tamen Ξ trachici *Γ*, trachi $\Delta\Sigma^2\Xi$, trahi Σ^1, trachii *O* qua Ξ 57 orientales $\Gamma\Delta\Sigma$ limites $\Gamma\Delta\Sigma$ aeg.] et aeg. et *O* 58 thybaici Σ, thibapci Ξ lipiti Ξ, et libicii *O* queadmodum *Γ*, quamadmodum Ξ se] si Ξ melicum *Γ* 59 habet $\Delta\Sigma$, habit Ξ lusuriarum $\Gamma\Delta\Sigma^1$, luxuriarum $\Sigma^2\Xi$, lixarum *O*, clusurarum *similiterve Iust. errore librariorum* 61 suggestiones *Γ*, suggessione $\Delta\Sigma$, suggessionem Ξ procuris $\Delta\Sigma^1$ ut] et Δ tam] quam Ξ 61/62 inlustria Σ^1 62 dissidia $\Delta\Xi$ 63/64 credemus *Γ* 64 quem] *Γ*, quod $\Delta\Sigma\Xi$, quo *O* 64/65 quoc. terr. se (si *Γ*) hostis] quoc. host. terr. se *O* 65 prouincia Ξ secundum] *Γ*, secundi $\Delta O \Sigma \Xi$ nominis $\Delta\Sigma$, nomines Ξ, nobis *Γ* uoluntate $\Delta O \Sigma$ 66 ante quam] antiquam $\Delta\Sigma\Xi$, secundum *Γ* nome] nume ΔO, nomen $\Sigma\Xi$, cyro *Γ* fa] *Γ*, frater a. ΔO, fater am $\Sigma\Xi$ inlustre Δ^a, inlustra Δ^b 67 tua] tunc $\Sigma^1\Xi$ integra Ξ nostra] nostre Δ 68 salubri namque Ξ clementiae] dementie Δ obseruatione $\Gamma\Delta\Sigma^a$, obseruationem $\Sigma^b\Xi$ perpetui Σ^2 affectuique $\Delta\Sigma^1$, affectusque Σ^2

mancipari praecipiat et edictis ubique propositis ad omnium notitiam venire perficiat.
DAT. PRID. ID. SEPT. CONSTANTINOPOLI MAXIMO II ET PATERIO $\overline{VV}$. $\overline{CC}$. CONSS.

ΓΔΟΣΞ Fuld. (69 edictis .... perficiat). — *GROMATICI (p. 273, 1 Lachm.) hac usi sunt constitutione.* — *Iust. 1, 31, 4. 1, 46, 4. 11, 60, 3.*

69 emancipari Σ^2 . et *om.* $\Delta\Sigma$ uen. perficiat (-ciant Ξ)] per. pre. *O* 70 dat. prid. id. sept. const. max. ii et paterio (paterno *OΣΞ Iust.* | *11, 60, 3 [Cui.])* $\overline{\text{uucc}}$ *(edd.,* uic. *Γ, om.* *ΔOΣΞ Iust.)* conss. *libri*

Godina 451[119]: Crkve Ponta (Skita), Trakije, Ilirikuma (Skitsko-Sarmatska) i Azije usaglašavaju se na Vaseljenskom saboru u Halkidoniji sa Rimskom po pitanjima vjere – gnostičke crkve ravnopravne su sa kanonskom[120]

Ono što slijedi sa latinskog je na grčkom prikazano

Pashasin i Lukentije, prečasni episkopi i Bonifacije prezviter, vikari Apostolske stolice rekoše: Ako nijesu saglasni sa poslanicom apostolskog i blaženog pape Lava, naredite da se daju prepisi, da se vratimo i onamo da se održi sabor. Slavne sudije rekoše: Ako vam odgovara, šest istočnih prečasnih episkopa, iz Azije tri, iz Ilirikuma tri, sa Ponta tri, iz Trakije tri, kao i sveti arhiepiskop Anatolije i prečasni rimski episkopi, sastanimo se unutar crkve Svete mučenice Eufemije i ispitajte sve što treba o svetoj vjeri, i obznanite nam to. Pomenuti prečasni episkopi povikaše: Svi se slažu sa definicijom vjere. Ove glasove (pošaljite) imperatoru. To je ispovijedanje vjere pravovjernih. I ponovo kad je Jovan prečasni episkop Germanicije došao kod slavnih sudija, prečasni episkopi povikaše: nestorijance odagnaj, neprijatelje Božje protjeraj. Oni koji postoje jedva se pokazuju. Cijeli je svijet pravovjeran. Juče se definicija vjere svima dopala. Imperator je pravovjeran, Uzvišena je pravovjerna, Uzvišena je protjerala Nestorija. Sudije su pravovjerne. Na mnoga ljeta Uzvišena, na mnoga ljeta imperator. Juče se definicija vjere svima svidjela. Na mnoga ljeta sudije. Zahtijevamo da se definicija vjere potpiše pred jevanđeljem. Svima odgovara. Naredite da se potpiše definicija vjere. Neka ne bude prevare protiv vjere. Ko ne potpiše definiciju vjere, taj je jeretik. Sveta Marija je bogorodica. Ko to ne zna, jeretik je. Pravovjerne sudije čuvajte vjeru. Pravovjernih imperatora, pravovjerne sudije, od definicije vjere neka niko ne odstupi. Sveti Duh je diktirao definiciju vjere. Definicija vjere je pravovjerna. Onaj ko ne potpiše, taj je jeretik. Jeretike protjeraj. Djevica Marija je bogorodica. Jeretika protjeraj. Marija bogorodica se pridodaje definiciji vjere. Nestorijance protjeraj. Hrist je Bog. Velečasne i slavne sudije rekoše: Dioskor govoraše da postoje dvije prirode i zbog toga je osudio Flavijana. Definicija pak smatra da je iz dvije prirode. Anatolije prečasni arhiepiskop Konstantinopolja reče: Dioskor nije osuđen zbog vjere, već što je ekskomunicirao gospodara arhiepiskopa Lava[121], trećim ga nazvao[122], nije došao i zato je osuđen[123]. Velečasne i slavne sudije rekoše: Jeste li primili poslanicu presvetog Lava? Pomenuti prečasni episkopi povikaše: Primili i potpisali. Velečasne i slavne sudije rekoše: Dakle ono što je u poslanici to neka bude i u definiciji. Pomenuti velečasni episkopi povikaše: Nema druge definicije vjere, ništa ne nedostaje definiciji. Euzebije prečasni episkop Dorileje reče: Nema druge definicije. Pomenuti prečasni episkopi povikaše: Pravilo je potvrdilo poslanicu. Kako vjerujemo mi, tako vjeruje i arhiepiskop Lav. Definicija se potpisuje, definicija sve sadrži: pravilo sadrži vjeru. Lav je isto rekao

[119] *Mansi, vol. 7, p. 101*.
[120] U pitanju je dogmat o Bogorodici koji odbijaju da prihvate crkve Ponta (Skita), Ilirikuma (Skito-Sarmata), Trakije i Azije. Takodje dvije skitsko-sarmatske crkve odbijaju da prihvata da je Hrist "sin Božji", tražeći da se priza učenje da je "Duhom čedo Božje" (*prim. prir.*).
[121] Rimski papa.
[122] U hijerarhiji hrišćanske crkve konstantinopoljska je prva kao imperijalna, druga je aleksandrijska (ili antiohijska, zavisno od odnosa snaga u patrijaršijskoj kancelariji u Konstantinopolju), dok je rimska na trećem mjestu (*prim. prir.*).
[123] Po dogovoru sa skitsko-sarmatskim crkvama, Pontskom i Iliričkom, monofizitizam se priprema da preuzme svu vlast u hrišćanstvu (*prim. prir.*).

Τῶν Ῥωμαϊκῶν τόπων ἡ ἐρμηνεία, Ἑλληνιστὶ ἐστὶ τὰ ἀπαγόμενα.

Παχασῖνος, καὶ Λευκεντίους οἱ εὐλαβέστατοι ἐπίσκοποι, καὶ Βονιφάτιος ὁ εὐλαβέστατος πρεσβύτερος, τοποτηρηταὶ τοῦ Ἀποστολικοῦ θρόνου Ῥώμης, εἶπον· εἰ μὴ συναινοῦσι τῇ ἐπιστολῇ τοῦ Ἀποστολικοῦ, καὶ μακαριωτάτῳ ἀνδρὶ ἐπισκόπῳ Λέοντι, κελεύσατε ἡμῖν ἀντίγραφα δοθῆναι, ἵνα ὑποστρέψωμεν, κἀκεῖ σύνοδος ἐπιτελῆται. οἱ ἐνδοξότατοι ἄρχοντες εἶπον· εἰ δοκεῖ, ἀπὸ τῆς εὐλαβεστάτων ἀνατολικῶν ἐπισκόπων ἓξ, καὶ ἀπὸ τῆς τῆς Ἀσιανῆς διοικήσεως ἓξ, καὶ ἀπὸ τῆς Ποντικῆς ἓξ, καὶ ἀπὸ τοῦ Ἰλλυρικοῦ ἓξ, καὶ ἀπὸ τῆς Θράκης ἓξ, συμπαρόντων τοῦ τε ἁγιωτάτου ἀρχιεπισκόπου Ἀνατολίου, καὶ τῆς εὐλαβεστάτων ἀπὸ Ῥώμης, συνελθόντων ἔδον ἐν τῷ εὐκτηρίῳ τοῦ ἁγίου μαρτυρίου, καὶ πάντων ἀκολούθως παραιτησαμένων, τὰ ἀρέσκοντα περὶ τῆς ἁγίας πίστεως φανερὰ ὑμῖν γνώσεται. οἱ εὐλαβέστατοι ἐπίσκοποι ἐβόησαν· ὁ ὅρος πᾶσιν ἤρεσε· τοὺς φωνοὺς τῷ βασιλεῖ· ἵνα ὁ ὅρος τῆς ὀρθοδοξων. καὶ πάλιν Ἰωάννης τοῦ εὐλαβεστάτου ἐπισκόπου Γερμανικείας ἐλθόντος πρὸς τοὺς ἐνδοξοτάτους ἄρχοντας, οἱ εὐλαβέστατοι ἐπίσκοποι ἐβόησαν· τοὺς Νεστοριανοὺς ἔξω βάλε· τοὺς θεομάχους ἔξω βάλε· ἵνες εἰσί, καὶ μόλις ἐδείχθησαν. ἡ οἰκουμένη ὀρθόδοξός ἐστι· χθὲς ὁ ὅρος πᾶσιν ἤρεσεν. ὁ βασιλεὺς ὀρθόδοξός ἐστιν· ἡ Αὐγούστα ὀρθόδοξός ἐστιν· ἡ Αὐγούστα Νεστόριον ἐδίωξεν· οἱ ἄρχοντες ὀρθόδοξοί εἰσιν. πολλὰ τὰ ἔτη τῆς Αὐγούστης· πολλὰ

* *Quæ sequuntur, ex Latino Græce sunt reddita.*

Paschasinus & Lucentius [f] reverendissimi episcopi, & Bonifacius presbyter, vicarii sedis apostolicæ [g] Romæ, dixerunt: [h] Si non consentiunt epistolæ apostolici & beatissimi viri papæ Leonis, jubete nobis [i] rescripta dari, [k] ut revertamur, & ibi synodus [l] celebretur. (Magnificentissimi &) gloriosissimi judices dixerunt: Si placet, ab orientalibus reverendissimis episcopis sex, & ab Asiana regione tres, & ab Illyrico tres, & a Pontica tres, & a Thracia tres, præsentibus etiam sanctissimo archiepiscopo Anatolio, & reverendissimis Romanis, conveniamus intro in oratorio [m] sanctæ martyris, & omnibus ab iisdem consequenter [n] requisitis, [o] quæ placuerint de sancta fide, manifesta [p] nobis fiant. Prædicti reverendissimi episcopi clamaverunt: Omnibus definitio placuit. Has voces imperatori. Ista definitio orthodoxorum est. Et iterum Joanne reverendissimo episcopo Germaniciæ [q] veniente ad gloriosissimos judices, reverendissimi episcopi clamaverunt: Nestorianos mitte foras, inimicos Dei mitte foras. Qui sunt, vix [r] apparent. Universus mundus orthodoxus est. Heri definitio omnibus placuit. Imperator orthodoxus est, Augusta orthodoxa est, [s] Augusta Nestorium expulit. Judices orthodoxi sunt. Multi anni Augustæ, multi anni imperatori. Heri definitio omnibus placuit. Multi anni judicibus. Petimus ut definitio subscribatur [t] coram evangeliis.

* perficiatur

* sancti martyris, (r) (r) Hoc est Ecclesiæ S. Euphemiæ. *Hardtuinus.*

* examinatis vobis fient.

* ostensi sunt.

BALUZII NOTÆ.

a Corb. & Divion. *Deo amicissimus*, Paris. *sanctissimus*.
b *A synodo.* Hæc desunt in omnibus antiquis exemplaribus & editionibus.
c Paris. *sanctissimus*.
d Idem, *regiæ Constantinopolis*, Divion. *regnantis Constantinopolis*.
e *Quæ sequuntur* &c. Hæc non extant in vetustis exemplaribus, neque in editionibus quæ Romanam antecesserunt.
f Codex Divion. & veteres editiones, *viri reverentissimi*.
g *Romæ.* Hanc vocem neque veteres libri habent, neque veteres editiones.
h Annotatio Rustici. *Et hæc Latine jacet in ambobus Græcis codicibus.* Nam supra pag. 8. & 54. similes annotationes posuerat.
i Ita codex Parisiensis. Ceteri & veteres editiones habent *rescriptam*.
k Paris. & *revertamur*. l Veteres libri, *celebratur*.
m Hæc est lectio codicis Paris. & veterum editionum. Corb. & Divion. habent *sanctii martyrii*. Quod melius congruit cum textu Græco: ob eamque rationem editores Romani admonuerunt in margine legendum esse *sancti martyris*.
n Codices Divion. & Corb. & veteres editiones, *quæ placuerunt*.
o Paris. *transeunte*.
p *Augusta Nestorium expulit.* Hæc desiderantur in omnibus antiquis libris & editionibus. Habentur tamen in textu Græco.
q *Coram evangeliis.* Hæc & quæ sequuntur usque ad *Contra* desunt in exemplari Parisiensi.

što i Kirilo. Celestin je potvrdio ono što je rekao Kirilo. Ksist je potvrdio ono što je rekao Kirilo: *Jedno krštenje, jedan gospod, jedna vjera.* Udalji prevaru od definicije. Velečasne i slavne sudije rekoše: Aplauz za božanskog i pobožnog gospodara našeg imperatora. I po nalogu prečasnih sudija ode u božansku palatu Beronicijan, odani sekretar svetog konzistorijuma, i malo nakon toga vrativši se održa pozdravni govor pred Svetim sinodom.

Pozdravni govor

Naložio je božanski i pobožni naš gospodar imperator, odnosno tako su odlučile velečasne i slavne sudije, da se u bazilici Svete mučenice Eufemije okupe velečasni episkopi istočnih regija, tri sa Ponta, tri iz Azije, tri iz Trakije, tri iz Ilirikuma, u prisustvu presvetog arhiepiskopa Anatolija i velečasnih episkopa rimskih da se svi usaglase o pravoj vjeri i da ne bude nikakvog dvoumljenja. Ako vam se ovo ne sviđa, pojedinci neka obznane svoju vjeru u svojim gradovima, da nikakvog dvoumljenja ili nesloge ne bude. Ako pak ni to ne želi vaša svetost, nastojte da se u istočnim regionima održi sabor zato što vaša pobožnost ovdje nije htjela da definiše istinsku i pravu vjeru. Velečasni episkopi povikaše: Na mnoga ljeta imperator. Ili će definicija opstati ili se povlačimo. Na mnoga ljeta imperatori. Kekropije velečasni episkop Sevastopolja reče: Zahtijevamo da se definicija pročita; oni koji se ne slažu i ne potpišu, sami neka se udalje. Jer mi smo se složili, dobro promislivši i u svemu smo saglasni. Velečasni episkopi Ilirikuma rekoše: Oni koji su protivni neka se pokažu. Oni koji se ne slažu, ti su nestorijanci. Oni koji se ne slažu neka odu u Rim. Velečasne i slavne sudije rekoše: Dioskor govoraše: Sumnjam da je iz dvije prirode, ali ne sumnjam da postoje dvije prirode. Presveti pak arhiepiskop Lav kaže da su dvije prirode sjedinjene u jednu u Hristu, nepromijenjeno i nerazdvojno u jednom jednorođenom sinu spasitelju našem. Kome se priklanjamo? Presvetom Lavu ili Dioskoru? Velečasni episkopi povikaše: Kao i Lav, tako i mi vjerujemo. Oni koji se ne slažu, eutihijanci su. Lav je valjano izložio vjeru. Velečasne i slavne sudije rekoše: Dakle, dodajte definiciji, po presudi presvetog (oca) našeg Lava, da su dvije prirode jedinstvene u Hristu nepromjenljivo, nerazdvojno i jasno. I pozvani od svih preslavne sudije uđoše u baziliku Presvete mučenice Eufemije, zajedno sa Anatolijem velečasnim arhiepiskopom Konstantinopolja, Pashasinom i Lukentijem velečasnim episkopima i Bonifacijem prezviterom, Julijanom velečasnim episkopom grada Koje, vikarima Apostolske stolice velikog grada Rima, kao i Maksimom velečasnim episkopom Antiohije Sirijske, Juvenalom velečasnim episkopom Jerusalima, Talasijem velečasnim episkopom Cezareje Kapadokijske, Euzebijem velečasnim episkopom Ankire Galatijske, Kvintilom, Atikom i Sozontom velečasnim episkopima Ilirikuma, Diogenom velečasnim episkopom Kizika, Leontijem velečasnim episkopom Magnesije, Florentijem velečasnim episkopom Sarda, Euzebijem velečasnim episkopom Dorileje, Teodorom velečasnim episkopom Tarsa, Kirom velečasnim episkopom Anazarbe, Konstantinom velečasnim episkopom Bostre, Teodorom velečasnim episkopom Klaudiopolja Isaurijskog, Frankionom, Sebastijanom i Basilijem velečasnim episkopima Trakije. I nakon što su raspravljali o svetoj vjeri, izađoše i sjedoše svi, velečasne i slavne sudije rekoše: Neka se udostoji sveti sabor da potvrdi vjeru, u tišini sasluša ono što je odlučeno u prisustvu našem od strane okupljenih presvetih otaca koji su tumačili definiciju vjere. Etije, arhiđakon Svete crkve velikog grada Konstantinopolja ju je pročitao.

Sveti veliki vaseljenski sabor koji se, milošću Božijom i po nalogu pobožnih hrišćanskih imperatora Valentinijana i Marcijana Uzvišenih, okupio u Halkedonu, metropoli Bitinije, u crkvi Svete pobjednice mučenice Eufemije, utvrdio je ovo što je niže zapisano.

geliis. Omnibus placuit. jubete subscribi definitionem. Contra fidem fraus non fiat. Qui non subscribit definitioni, hæreticus est. Sancta Maria * theotocos est. Qui non sic sapit, hæreticus est. Orthodoxi judices fidem * custodite. orthodoxorum imperatorum orthodoxi judices. [a] a definitione nullus [b] abscedit. Spiritus sanctus definitionem dictavit. Definitio orthodoxa est. Definitio modo subscribatur. Qui non subscribit, hæreticus est. Hæreticos foras mitte. Virgo Maria theotocos est. Hæreticum mitte foras. [c] Maria theotocos definitioni * addita est. Nestorianos mitte foras. Christus Deus est. Magnificentissimi & gloriosissimi judices dixerunt: Dioscorus dicebat, propter hoc se damnasse Flavianum, quia duas naturas ajebat esse: definitio autem ex duabus [d] habet naturis. Anatolius reverendissimus archiepiscopus Constantinopolis dixit: [e] Propter fidem non est damnatus Dioscorus, sed quia excommunicationem fecit domino archiepiscopo Leoni, & tertio vocatus est, & non venit, & ideo damnatus est. Magnificentissimi & gloriosissimi judices dixerunt: epistolam sanctissimi Leonis suscipitis? * Prædicti reverendissimi episcopi clamaverunt: Etiam suscepimus, & subscripsimus. Magnificentissimi & gloriosissimi judices dixerunt: Ergo quæ in ea [f] inferuntur, inserantur definitioni. Prædicti reverendissimi episcopi clamaverunt: Altera definitio non fit. nihil deest definitioni. Eusebius reverendissimus episcopus Dorylæi dixit: [g] Alia definitio non fit. Prædicti reverendissimi episcopi clamaverunt: Epistolam definitio firmavit. archiepiscopus Leo, ut credimus, sic credit. Definitio subscribatur. definitio habet omnia: definitio fidem habet. Leo eadem dixit, quæ & Cyrillus: Cælestinus, quæ Cyrillus dixit, firmavit: [h] Xystus firmavit quæ Cyrillus dixit: *Unum baptisma, unus dominus, una fides*. Tolle fraudem a definitione. Magnificentissimi & gloriosissimi judices dixerunt: Suggerentur divinissimo & piissimo domino nostro imperatori * [i] clamores isti [k] Et per jussionem gloriosissimorum judicum vadens [l] in divinum palatium Beronicianus devotissimus secretarius sacri consistorii, & post paululum rediens, ista sanctæ synodo interlocutus est.

[m] *Interlocutio.*

Præcepit divinissimus & piissimus dominus noster [n] imperator, (1) [o] vel sicut placuit ma-

τὴ ἔτη τῆ βασιλέως. χθὲς ὁ ὅρος πᾶσιν ἤρεσε. πολλὰ τὴ ἔτη τῷ ἀρχόντων. ὁ ὅρος, δεόμεθα, ὑπογραφῆ ἐπὶ τῷ εὐαγγελίων· πᾶσιν ἤρεσε. κελεύσατε ὑπογραφῆναι τὸν ὅρον. κατὰ τῆς πίστεως δόλος μὴ γένηται. ὁ μὴ ὑπογράφων τῷ ὅρῳ, αἱρετικός ἐστιν. ἡ ἁγία Μαρία Θεοτόκος ἐστίν. ὁ μὴ φρονῶν ὕτως, αἱρετικός ἐστιν. * οἱ ὀρθόδοξοι ἄρχοντες τὴν πί- * εὐσεβεῖς
στιν * φυλάττουσιν. ὀρθοδόξων βασιλέων ὀρθόδοξοι * φυλάξαι
ἄρχοντες. τῆ ὄρει ὧδεὶς ἐξέστηκε. τὸ ἅγιον πνεῦμα τὸν ὅρον ὑπηγόρευσεν. ὁ ὀρθὸς ὀρθόδοξός ἐστιν· ὁ ὀρθὸς ἄρτι ὑπογραφῆ. ὁ μὴ ὑπογράφων, αἱρετικός ἐστι. τὸς αἱρετικὸς ἔξω βάλε. Θεοτόκος ἡ παρθένος Μαρία. τὸν αἱρετικὸν ἔξω βάλε. ἡ Θεοτόκος Μαρία τῷ ὅρῳ προσεθῆ. τὸς Νεστοριανὸς ἔξω βάλε. ὁ Χριστὸς Θεός ἐστιν. οἱ μεγαλοπρεπέστατοι, καὶ εὐδοξότατοι ἄρχοντες εἶπον. Διόσκορος ἔλεγεν· ὅτι διὰ τοῦτο καθῃρέθην Φλαυιανόν, ἐπειδὴ δύο φύσεις εἶπεν εἶναι· ὁ δὲ ὅρος ἐκ δύο φύσεων ἔχει. Ἀνατόλιος ὁ εὐλαβέστατος ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως εἶπε· διὰ τὴν πίστιν οὐ καθῃρέθη Διόσκορος, ἀλλ' ἐπειδὴ ἀκοινωνησίαν ἐποίησε τῷ κυρίῳ Λέοντι τῷ ἀρχιεπισκόπῳ· καὶ τρίτον ἐκλήθη, καὶ οὐκ ἦλθε· διὰ τοῦτο καθῃρέθη. οἱ εὐδοξότατοι ἄρχοντες εἶπον· τὴν ἐπιστολὴν τῶν ἀρχιεπισκόπων Λέοντος κατιδέχεσθε; * οἱ εὐλαβέστατοι ἐπίσκοποι ἐβόησαν· ναὶ ὑπεδεξάμεθα, καὶ ὑπεγράψαμεν. οἱ εὐδοξότατοι ἄρχοντες εἶπον· οὐκ ἔν τὴν αὐτῆ ἐμφερόμενα ἐντεθῆτω ὅρῳ. οἱ εὐλαβέστατοι ἐπίσκοποι ἐβόησαν· ἄλλος ὅρος οὐ γίνεται· οὐδὲν λείπει τῷ ὅρῳ. Εὐσέβιος ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Δορυλαίου εἶπεν· ἄλλος ὅρος οὐ γίνεται. οἱ εὐλαβέστατοι ἐπίσκοποι ἐβόησαν· τὴν ἐπιστολὴν ὁ ὅρος ἐβεβαίωσεν. ἀρχιεπίσκοπος Λέων, ὡς πιστεύομεν ἕτω πιστεύει. ὁ ὅρος ὑπογραφέσθω. ὁ ὅρος πάντα ἔχει. ὁ ὀρθὸς τὴν πίστιν ἔχει. Λέων εἶπε τὴ Κυρίλλου. Κελεστῖνος τὴ Κυρίλλου ἐβεβαίωσε. Ξύστος τὴ Κυρίλλου ἐβεβαίωσεν· ἓν βάπτισμα, εἷς κύριος, μία πίστις. ἄρον δόλον τῆ ὅρῳ. οἱ εὐδοξότατοι ἄρχοντες εἶπον· ἀνενεχθήσεται τῷ θειοτάτῳ, καὶ εὐλαβεστάτῳ ἡμῶν δεσπότῃ τὰ ἐκβοώμενα. καὶ ἀπελθὼν κατὰ κέλευσιν τῶν εὐδοξοτάτων ἀρχόντων εἰς τὸ θεῖον παλάτιον Βερονικιανὸς ὁ καθωσιωμένος σηκρητάριος τῆ θειᾳ κονσιστορίᾳ, καὶ μικρὸν ἐπανελθὼν, προσεφώνησε τῇ ἁγίᾳ συνόδῳ τοῦτο.

Προσφώνησις.

Ἐκέλευσεν ὁ θειότατος, καὶ εὐσεβέστατος ἡμῶν δεσπότης, ἢ κατὰ τὸ δόξαντα τοῖς μεγαλοπρεπεστάτοις,

(1) Lege *ut fieret*. Hard.

BALUZII NOTÆ.

a *A definitione*; Hoc quidem habetur in codice Parisiensi & in antiquis editionibus. Deest autem in Corb. & Divion.

b Paris. *excedit*.

c Idem codex: *Maria theotocos est definitioni addatur*.

d Omnes libri veteres, *naturis habet*.

e Annotatio Rustici. *Hic dicit Anatolius Dioscorum non propter fidem fuisse damnatum*.

f Divion. & Corb. *inferuntur*, Paris. *proferuntur*.

g Annotatio Rustici. *Idem dicit, Alia non fit quia tomo sanctii Leonis consonans erat definitio promulgata, non autem contradicens*.

h Ita codex Parisiensis. At Corb. & Divion. habent *roboravit*. Annotatio Rustici. *Hic male mortuus Primasius falsavit, & ubi habet* XYSTUS *posuit* ZPS, *volens quasi auctoritatem beati Cyrilli per tale extollit mendacium contra Ibæ confessoris epistolam*. Sane veteres editiones hoc habent *Christus*. Quod auctoritatem in primis conciliat huic annotationi Rustici.

i Id est, acclamationes, ut recte in margine monuerunt editores Romani. Emendabitur autem per occasionem etiam Liberatus, in cujus capite XIII. legitur: *petierunt rursus acclamare*. Vidit vir clarissimus Garnerius mendum hoc esse, & reposuit *acclamationes*. Veteres libri Bellovacensis & Corbejensis habent *clamare*; pro quo si reponas *clamore*, *sensus erit* eatexer.

k Paris. *Et ex jussione*. l Idem codex, *in sacrum*.

m *Interlocutio*. Desideratur istud in omnibus antiquis libris & editionibus, & superfluum est.

n *Imperator*. Hanc vocem nullus veterum librorum habet.

o *Vel*, istam neque libri veteres, neque veteres editiones.

σάτοις, καὶ ἐνδοξοτάτοις ἄρχουσιν, ἔξ ἀπὸ τῆς ἀ- A gnificentiſſimis & glorioſiſsimis judicibus, ſex
νατολικῆς διοικήσεως ἁγιωτάτων ἐπισκόπων, καὶ reverendiſſimos epiſcopos ab orientali regio-
ἓξ ἀπὸ τῆς Ποντικῆς, καὶ ἓξ ἀπὸ τῆς Ἀσιανῆς, καὶ ne, & tre ex Pontica, & tres ab Aſiana,
ἓξ ἀπὸ τῆς Θρᾴκης, καὶ ἓξ ἀπὸ τῆς Ἰλλυρικῆς, & tres a * Thracenſi, & tres ab Illyrico,
συμπαρόντων τῶν ἁγιωτάτων ἀρχιεπισκόπων præſentibus etiam [b] ſanctiſſimo [c] archiepiſco-
Ἀνατολίου, καὶ τῆς ἁγιωτάτης ἐκκλησίας ἀπὸ Ῥώμης, συ- po Anatolio, & reverendiſſimis Romanis,
νελθεῖν ἐν τῷ ἁγίῳ μαρτυρίῳ τῶν ἁγιωτάτων μαρτύρων, & [d] ſanctiſſimæ martyris, de fide recte & * irreprehenſibiliter [e] conſtituatur; * quibus omnes conſentiant, & nihil dubium relinquatur: vel ſi vobis hoc non placet, ſinguli fidem ſuam per ſuum metropolitam manifeſtam conſtituant, ut nulla ſimiliter dubietas, aut diſcordia relinquatur. [f] Si autem neque hoc veſtra velit ſanctitas, cognoſcite quia in parti- B bus occidentalibus [g] habet fieri ſynodus, [h] eo quod religioſitas veſtra hic noluit de vera & orthodoxæ fide indubitanter definire. Reverendiſſimi epiſcopi clamaverunt: Multi anni imperatori. [i] Aut definitio perſiſtat, [k] aut diſcedimus. Multi anni imperatoribus. Cecropius reverendiſſimus epiſcopus Sebaſtopolis dixit: Petimus recitari definitionem; & ii qui contradicunt, & non ſubſcribunt, ipſi ambulent; quia nos conſentimus bene decretis, & in nullo contradicimus. Reverendiſſimi epiſcopi Illyrici dixerunt: Qui contradicunt, manifeſti fiant. Qui contradicunt, Neſtoriani ſunt. Qui contradicunt, Romam ambulent. Magnificentiſſimi & glorioſiſſimi C judices dixerunt: Dioſcorus dicebat: * [l]Quod ex duabus naturis eſt, ſuſcipio, [m] duas non ſuſcipio. Sanctiſſimus autem archiepiſcopus Leo duas naturas dicit eſſe in Chriſto unitas inconfuſe, inconvertibiliter & indiviſibiliter in uno unigenito filio ſalvatore noſtro. [n] Quem igitur ſequimini? ſanctiſſimum Leonem, aut Dioſcorum? * Reverendiſſimi epiſcopi clamaverunt: Ut Leo, ſic credimus. Qui contradicunt, Eutychianiſtæ ſunt. Leo recte expoſuit, Magnificentiſſimi & glorioſiſſimi judices dixerunt: Ergo addite definitioni, ſecundum judicium ſanctiſſimi (patris) noſtri Leonis, duas eſſe naturas unitas in Chriſto inconvertibiliter, [o] & inſepa- D rabiliter, & inconfuſe. * Et [p] rogati ab omnibus glorioſiſſimi judices, intraverunt in oratorio ſanctiſſimæ martyris Euphemiæ, una cum Anatolio reverendiſſimo archiepiſcopo Conſtantinopolitano, & Paſchaſino & Lucentio reverendiſſimis epiſcopis, & Boniſacio presbytero, & Juliano reverendiſſimo epiſcopo Coenſi, [q] vicariis apoſtolicæ ſedis Romanæ magnæ civitatis, nec non & Maximo reverendiſſimo epiſcopo Antiochiæ Syriæ, & Juvenale reverendiſſimo epiſcopo Hieroſoly-

* convenire in o. f. m. ut de.
* indeficienter
* ut omnes

* Ex duabus eſſe naturis

* Latine

* Latine

---

a Ita codex Pariſienſis. Reliqui & veteres editiones, *Thracienſi*.
b *Sanctiſſimo*. Abeſt ab omnibus antiquis exemplaribus & editionibus.
c Pariſ. *Epiſcopo*. d Veteres libri & editiones, *ſanctæ*.
e Pariſ. *conſtituant ut omnes*. Alii, *conſtituantur omnes*.
f Veteres libri & editiones: *Si enim*.
g Non ſe elidunt litteræ in hac editione Romanorum, ut in veteribus & in libris calamo exaratis, in quibus legitur *fieri habet*. h Pariſ. *in hoc quod*.
Aut definitio perſ. aut diſcedimus. Hæc deſunt in codice Pariſienſi.
k Veteres editiones, *aut unus intereat*. Quæ quidem lectio peſſima eſt. Ortum autem ſuſpicor aut ex prolapſione libri Crabbi aut ex mendo veteris libri quo is utebatur. Noſtri habent *aut imus*. Certum eſt Crabbum vidiſſe ſcriptum *aut mutt*; & *cum* putaret ſenſum eſſe imperfectum, videtur de ſuo addidiſſe vocem *intereat*.
l Codices Corb. & Divion. & veteres editiones: *Quod ex duabus naturis ſuſcipio*. Pariſ. *Quod ex du. naturis non ſuſcipio*.
m *Duas non ſuſcipio*. Hæc deſunt in omnibus antiquis exemplaribus & editionibus.
n Veteres libri: *Quem autem*.
o Primi omnium curatores editionis regiæ hic addiderunt conjunctionem, quam neque veteres libri agnoſcunt, neque veteres editiones. p Pariſ. *petiit*.
q Idem codex & veteres editiones *vicarii*. Vide quæ adnotantur infra.

BALUZII NOTÆ.

solymitano, & Thalassio reverendissimo episcopo Cæsareæ Cappadociæ, & Eusebio reverendissimo episcopo Ancyræ Galatiæ, & Quintillo, & Attico, & Sozonte, reverendissimis episcopis Illyricis, & Diogene reverendissimo episcopo Cyzici, & Leontio reverendissimo episcopo Magnesiæ, & Florentio reverendissimo episcopo [a] Sardium, & Eusebio reverendissimo episcopo Dorylæi, & Theodoro reverendissimo episcopo Tarsi, & Cyro reverendissimo episcopo Anazarbi, & Constantino reverendissimo episcopo Bostrorum, & Theodoro reverendissimo episcopo Claudiopolis Isauriæ; & Francione, & Sebastiano, & Basilio, reverendissimis episcopis Thracibus. Et postquam [b] tractaverunt de sancta fide, & exierunt, & sederunt omnes, magnificentissimi & gloriosissimi judices dixerunt: Dignetur sancta synodus fidem [a] continens, cum taciturnitate audire quæ decreta sunt in præsentia nostra a congregatis sanctissimis patribus, qui & definitionem fidei [c] interpretati sunt. [b] Aetius archidiaconus sanctæ ecclesiæ magnæ civitatis Constantinopolis recitavit.

[a] roborans seu confirmans.

[b] Latine, legi, legimus, legit

τῆ Ἁγιοσολιτικῆ θρόνῳ τῆς Ῥωμαίων μεγαλοπόλεως ἔτι μὴν καὶ Μαξίμῳ τῷ ὑλαβεστάτῳ ἐπισκόπῳ Ἀντιοχείας Συρίας, καὶ Γεβεναλίῳ τῷ ὑλαβεστάτῳ ἐπισκόπῳ Ἱεροσολύμων, καὶ Θαλασσίῳ τῷ ὑλαβεστάτῳ ἐπισκόπῳ Καισαρείας Καππαδοκίας, καὶ Εὐσεβίῳ τῷ ὑλαβεστάτῳ ἐπισκόπῳ Ἀγκύρας Γαλατίας, καὶ Κιωτίλλῳ, καὶ Ἀττικῷ, καὶ Σώζοντι, τοῖς εὐλαβεστάτοις ἐπισκόποις τοῖς ἀπὸ τῆς Ἰλλυρικῆς, καὶ Διογένει τῷ εὐλαβεστάτῳ ἐπισκόπῳ Κυζίκου, καὶ Λεοντίῳ τῷ εὐλαβεστάτῳ ἐπισκόπῳ Μαγνησίας, καὶ Φλωρεντίῳ τῷ εὐλαβεστάτῳ ἐπισκόπῳ Σάρδεων, καὶ Εὐσεβίῳ τῷ εὐλαβεστάτῳ ἐπισκόπῳ Δορυλαίου, καὶ Θεοδώρῳ τῷ εὐλαβεστάτῳ ἐπισκόπῳ Ταρσοῦ, καὶ Κύρῳ τῷ εὐλαβεστάτῳ ἐπισκόπῳ Ἀναζαρβοῦ, καὶ Κωνσταντίνῳ τῷ εὐλαβεστάτῳ ἐπισκόπῳ Βόστρων, καὶ Θεοδώρῳ τῷ εὐλαβεστάτῳ ἐπισκόπῳ Κλαυδιοπόλεως Ἰσαυρίας, καὶ Φραγκίωνι, καὶ Σεβαστιανῷ, καὶ Βασιλείῳ, τοῖς εὐσεβεστάτοις ἐπισκόποις τοῖς ἀπὸ τῆς Θρᾴκης. καὶ ξακτιϊσάντων περὶ τῆς ἁγίας πίστεως, καὶ ἐξελθόντων, καὶ καθεσθέντων πάντων, οἱ μεγαλοπρεπέστατοι, καὶ ἐνδοξότατοι ἄρχοντες εἶπον· καταξιωσάτω ἡ ἁγία συνοδος τὴν πίστιν συγκροτοῦσα, μετὰ ἡσυχίας ἀκοῦσαι τῶν ὁρισθέντων ἐπὶ παρουσίᾳ ἡμετέρᾳ παρὰ τῶν συνελθόντων ἁγίων πατέρων, καὶ τὸν ὅρον τῆς πίστεως ἑρμηνευσάντων. [a] Ἀέτιος ἀρχιδιάκονος τῆς ἁγιωτάτης ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως ἀνέγνω.

[a] Ῥωμαίων, ἀντὶ γενικῆς, ἀντὶ γενικῆς.

Sancta & magna & universalis synodus, quæ per gratiam Dei, & [d] præceptum pissimorum [e] & Christianissimorum [f] imperatorum Valentiniani & Marciani Augustorum, congregata est [g] in Chalcedone metropoli provinciæ Bithyniorum, in ecclesia sanctæ & victricis martyris Euphemiæ, hæc definivit, quæ subter scripta sunt.

Ἡ ἁγία, καὶ μεγάλη, καὶ οἰκουμενικὴ σύνοδος, ἣ κατὰ Θεοῦ χάριν, καὶ θέσπισμα τῶν εὐσεβεστάτων, καὶ φιλοχρίστων ἡμῶν βασιλέων Μαρκιανοῦ, καὶ Οὐαλεντινιανοῦ Αὐγούστων, συναχθεῖσα ἐν τῇ Χαλκηδονέων μητροπόλει τῆς Βιθυνῶν ἐπαρχίας, ἐν τῷ μαρτυρίῳ τῆς ἁγίας, καὶ καλλινίκου μάρτυρος Εὐφημίας, ὥρισε τὰ ὑποτεταγμένα.

Godina 451:
Prvi sabor u Halkedonu (spisak episkopa po najstarijim spisima)[124]

Djela sabora u Halkedonu koji je počeo u ime Gospoda našeg Isusa Hrista 10. marta, XII indikta

Za vrijeme konzulovanja gospodara našeg Marcijana, uvijek uzvišenog, dana 23. oktobra kao što stoji na str. 563.

Prethodno na str. 566 tj. Maksim: *Razlikuje se poredak episkopa u starim primjercima od ovoga, koji se vidi u izdatim, pa sam smatrao da ih treba pobrojati prema poretku koji je sačuvan u našim knjigama. Tako dakle tamo stoji.*

Tj. Maksim iz Antiohije u Siriji, Juvenal iz Jerusalima, Kvintil iz Herakleje u Makedoniji, koji zastupa Atanasija episkopa Soluna, Talasije iz Cezareje Kapadokijske, Stefan iz Efesa, Lukijan iz Bize koji zastupa Kirijaka episkopa Herakleje Tračke, Euzebije iz Ankire u Galatiji, Diogen iz Kizika, Petar iz Korinta, Florentije iz Sarda, Eunomije iz Nikomedije, Euzebije i Konstantin prezviteri koji zastupaju Anastasija episkopa Nikeje, Eleuterije iz Halkedona, Julijan iz grada Koa koji zastupa Apostolsku stolicu starog grada Rima Lava, Bazilije iz Seleukije Isaurijske, Meletije iz Larise koji zastupa Domna episkopa Apamije iz Sirije, Amfilohije iz Side u Pamfiliji, Teodor iz Tarsa u prvoj Kilikiji, Kir iz Anazarba u drugoj Kilikiji, Konstantin iz Bostre u Arabiji, Fotije iz Tira u Primorskoj Fenikiji, Teodor iz Damaska u Fenikiji, Stefan iz Hijeropolisa u Prvoj Siriji, Nono iz Edese u Prvoj Siriji, Simeon iz Amide u Mesopotamiji, Epifanije episkop koji zastupa Olimpija episkopa Konstancije u Mesopotamiji, Jovan iz Sebastije u Jermeniji, Seleuk iz Amasije, Konstantin iz Melitine u Jermeniji, Patricije iz Tijane u Drugoj Kapadokiji, Petar iz Gangra u drugoj Galatiji, Apragmon koji zastupa Kalogerija episkopa Klaudiopolja, Atarbije iz Trapezunta koji zastupa Doroteja episkopa Neocezareje Pontske, Fotin arhiđakon koji zastupa Teoktita episkopa Pisinunta Pontskog, Roman iz Mirona u Likiji, Kritonijan iz Afrodizijade u Kariji, Nunehije iz Laodikeje u Frigiji Pakatijani, Marinijan iz Sinade u Frigiji, Onesifor iz Ikonije u Likaoniji, Pergamije iz Antiohije u Pisidiji, Epifanije iz Perga u Pamfiliji, Atik iz Nikopolja u starom Epiru, Martirije iz Gortine, Luka iz Dirahija (Drača) u Novom Epiru, Konstantin iz Demetrijade koji zastupa Vigilantija episkopa Larise u Tesaliji, Frankion iz Filipopolja u Trakiji, Sebastijan iz Bejoretana, Basilije iz Trajanopolja sa Rodopa, Trifon sa ostrva Hiosa koji zastupa Jovana episkopa ostrva Rodosa, Teoktit iz Berije u Siriji, Gerontije iz Seleukije u Siriji, Euzebije prezviter koji zastupa Makarija episkopa Laodikeje u Siriji, Euzebije iz Dorileje u Frigiji, Sava iz Palta u Siriji, Petar iz Gabule u Siriji, Sofronije iz Konstancije, Patricije iz Neocezareje, Mara iz Anasarte, Romul iz Halkide, Eustatije iz Berita u Fenikiji Primorskoj, Leontije iz Askalona u Palestini, Anijan iz Kapitolijade, Zeben iz Pele, Jovan iz Tiberijade, Antioh iz Arke, Beril iz Aile, Areta iz Eluze u drugoj Palestini, Musonije iz Sigora u drugoj Palestini, Rufin iz Biblosa u Primorskoj Fenikiji, Pankratije iz Libijade, Zosim iz Minoide, Polihronije iz Antipatride, Jovan iz Gadare u Drugoj Palestini, Pavle iz Antedona, Fotin iz Lide, Heraklije iz Azota u Prvoj Palestini, Markijan iz Gera, Stefan iz

[124] *Mansi, vol. 7, p. 679*.

EXPLICUERUNT QUÆ ANTE GESTA PRÆMISSA SUNT.

NUNC INCIPIUNT GESTA PRIMA CONCILII CHALCEDONENSIS.

RUSTICUS EX LATINIS ET GRÆCIS EXEMPLARIBUS, MAXIMÆ ACOEMIT. MONASTERII, EMENDAVI.

CONCILII CHALCEDONENSIUM ACTIO PRIMA IN NOMINE DOMINI NOSTRI JESU CHRISTI COEPIT EMENDARI D. KL. MAR. X. IND. XII.

COnſulatu domni noſtri Marciani perpetui auguſti & qui fuerit nunciatus, ſub die octavo Idus Octobris &c. *ut ſupra pag. 563.*

Supra p. 566. B. id eſt, Maximo. *Adeo diverſus eſt ordo Epiſcoporum in antiquis exemplaribus ab eo, qui videtur in editis, ut ſatius exiſtimaverim eos recenſere ſecundum ordinem ſervatum in noſtris libris. Sic ergo illic habetur.*

Id eſt, Maximo Antiochiæ Syriæ, Juvenali Hieroſolymæ, Quintillo Heracleæ Macedoniæ agente vices (*Codex Acœmetenſis*, tenente locum) Anaſtaſii Epiſcopi Theſſalonicenſis, Thalaſſio Cæſareæ Cappadociæ, Stephano Epheſi, Luciano Bizæ & agente vices (*Idem codex*, tenente locum) ſim. Cyriaci Epiſcopi Heracleæ Thraciæ, Euſebio Ancyræ Galatiæ, Diogene Cyzici, Petro Corinthi, Florentio Sardeorum, Eunomio Nicomediæ, Euſebio, & Conſtantino Presbyteris agentibus vicem (*Idem codex*, tenentibus locum) Anaſtaſii Epiſcopi Nicææ, Eleuterio Chalcedonenſi, Juliano civitatis Coo & ipſo agente vicem (*Idem codex*, tenente locum) ſedis apoſtolicæ priſcæ urbis Romæ Leone, Baſilio Seleuciæ Iſauriæ, Meletio Lariſſæ & agente vicem (*Idem codex*, tenente locum) Domni Epiſcopi Apamiæ Syriæ, Amphilochio Sidis Pamphyliæ, Theodoro Tarſi primæ Ciliciæ, Cyro Anazarbi ſecundæ Ciliciæ, Conſtantino Boſtræ Arabiæ, Photio Tyri Phœnicis maritimæ, Theodoro Damaſci Phœnicis, Stephano Hierapolis primæ Syriæ, Nonno Edeſſæ primæ Syriæ, Symeone Amidæ Meſopotamiæ, Epiphanio Epiſcopo & agente vices Olympii Epiſcopi Conſtantiæ Meſopotamiæ, Johanne Sebaſtiæ Armeniæ, Seleuco Amaſiæ, Conſtantino Melitinæ Armeniæ, Patricio Tyanæ ſecundæ Cappadociæ, Petro Gangræ Galatiæ ſecundæ, Apragmone agente vicem (*Idem codex*, tenente locum) Calogerii Epiſcopi Claudiopolitani, Atarbio Trapezuntæ agente vices Dorothei Epiſcopi Neocæſareæ Ponti, Photino Archidiacono agente vices Theoſtiſti Epiſcopi Piſinuntis Ponti, Romano Myron Lyciæ, Critoniano Aphrodiſiadis Cariæ, Nunechio Laodiciæ Phrygiæ Pacatianæ, Mariniano Synnadæ Phrygiæ, Oneſiphoro Iconii Lycaoniæ,

a *Idem liber*, ſeu diſcordia generari.

b *Ita codex Corbejenſis Colbertinus*, Data x. Kal. Junias. *In Divionenſi primus ſcriptum fuit*, Dat. Kal. Januarii *Deinde ita emendatum eſt*: Data x. Kal. Januariarum Conſtantinopolim.

Jamnije u Palestini, Epiktet iz Dioklecianopolja, Roman iz Eudoksianopolja, Teodor iz Klaudiopolja u Isauriji, Julije iz Kelendere u Isauriji, Tiran iz Germanikopolja u Isauriji, Jovan iz Diocezareje, Akacije iz Antiohije, Epifanije iz Kestroensa, Elijan iz Selenunta, Gaj iz Sidra, Amonije iz Jotape, Megal iz Filadelfije, Marko iz Aretuze u Drugoj Siriji, Timotej iz Balanea u Drugoj Siriji, Euzebije iz Seleukobela, Euticijan iz Epifanije u Drugoj Siriji, Pavle iz Marijame u Drugoj Siriji, Lampadije iz Rafaneje u Drugoj Siriji, Aleksandar iz Sevaste, Filip iz Adane u Prvoj Kilikiji, Hipatije iz Zefirije, Teodor iz Avguste, Hrisip iz Mala, **Julijan iz Rosa (Kotora),** Polihronije iz Epifanije, Jovan iz Flavijade, Indim iz Irinopolja, Sofronije horepiskop koji zastupa Basijana episkopa Mompsuestije u Drugoj Kilikiji, Proklo iz Adaura u Arabiji, Evlogije iz Filadelfije, Teodosije iz Kanote, Hormisda iz Filipopolja u Arabiji, Damijan iz Sidona, Teodor iz Tripolija, Olimpije iz Peneade, Pavle iz Ptolemaide, Pavle iz Arada, Toma iz Porfireone, Porfirije iz Botrija, Fosfor iz Ortosijade, Porfirije arhiđakon koji zastupa Uranija episkopa Emise iz Fenikije u Libanu, Jozef iz Heliopolja iz Fenikije u Libanu, Jordan iz Abilije, Valerije iz Laodikeje, Toma iz Evarije, Rufin iz Samosate, Jovan iz Germanicije u Eufratisijadi, Timotej iz Doliha, Evolcije iz Zeugmate, Atanasije iz Perga, Zeben iz Martiropolja, Kajuma iz Markopolja, Jovan iz Karensa, Abramije iz Kirkensija, Jovan iz plemena Saracena, Nuhipa iz Hijerakuza, Sabin iz Dula, Apolonije iz Taneja, Iron iz Tenisa, Atanasije iz Busereja, Pasmije iz Parala, Isidor iz Setroita, Teofil iz Kleopatride (*na ovom mjestu, kao što opominje Rustik, dodaju se i ova imena,* Teodor iz Eluse, Stefan iz Gera), Teodul iz Elise u Pentapolju, Januatije iz Leonta, Jovan iz Psinha, Auksonije iz Sepenuta, Isak iz Tave, Evlogije iz Atribeja, Esaja iz Hermopolja, Nestorije iz Fragoneja, Teofil iz Eritre, Makarije iz Kabase, Kalinik iz Apamije u Bitiniji, Levkadije iz Mnize, Jovan iz Folemonije, Gratidijan iz Kerasunta, Julijan iz Tabije, Meliftong iz Julija(no)polja, Hiperehije iz Asponensa, Akacije iz Kinensa, Eufrasije iz Laganije, Kekropije iz Sevastopolja, Jovan iz Nikopolja, Dorotej (u istom kodeksu stoji Teodor) prezviter koji zastupa Anatolija episkopa Satala, Atik iz Zela, Antioh iz Sinope, Euharije đakon koji zastupa Prailija (u istom kodeksu Paralija) episkopa Andrepe, Pavle prezviter koji zastupa Uranija episkopa Iboreje, Akacije iz Arijaratije, Heraklije iz Komane, Adelfije iz Horepiskopa koji zastupa Adolija episkopa Arabisa, Eufronije prezviter koji zastupa Domna episkopa Kukusa, Otraj prezviter koji zastupa Jovana episkopa Arke, Teodosije iz Nazijansa u Kapadokiji, Aristomah iz Kolonije, Rino iz Junopolja, Epifanije prezviter koji zastupa Eterija episkopa Pompejopolja, Filotim prezviter koji zastupa Temistija episkopa Amastrije Pontske, Teodor iz Herakleje Pontske, Evlogije prezviter koji zastupa Genetlija episkopa Kratije, Pelagije prezviter koji zastupa Teofila episkopa Adrijanopolja, Helpidije iz Termensa, Akvila iz Eudoksijade, Misterije iz Amorija, Hrisip prezviter koji zastupa Kirijaka episkopa Trognada, Longin iz Orkistije, Dokimasije iz Maronije u provinciji Rodopa, Seren iz Maksijamopolja sa Rodopa, Eterih iz Smirne u Aziji, Euzebije iz Klazomene u Aziji, Kirijak iz Egije u Aziji, Mama iz Aninitenza, Leontije iz Magnezije u Meandru, Kvint iz Fokije u Aziji, Proklo iz Argize, Toma iz Auliukome, Olimpije iz Teodosiopolja, Filip iz Nove Aule, Rufin iz Brijale, Marcelin iz Metropolisa u Isaji Latonskoj, Paulin iz Teodosiopolja, Julijan iz Hipeponensa, Hesperije iz Piltane, Proterije iz Mirene u Aziji, Bazilisk iz Paleapolja, Meonije iz Nise, Petar iz Dardana provincija Helespont, Talasije iz Parija na Helespontu, David iz Hadrijana na Helespontu, Eulalije iz Piona, Pionije iz Troade na Helespontu, Stefan iz Pimenina na Helespontu, Teosebije iz Ilija na Helespontu, Hermije iz Abida na Helespontu, Danijel iz

niæ, Pergamio Antiochiæ ſalutariæ Piſidiæ, Epiphanio Pergis Pamphyliæ, Attico Nicopolitano veteris Epiri, Martyrio Gortynæ, Luca Dyrrachii novæ Epiri, Conſtantino Demetriadis agente vices (*Idem codex*, tenenti locum) Vigilantii Epiſcopi Lariſſæ Theſſaliæ, Francione Philippopolitano Thraciæ, Sebaſtiano Berojetano, Baſilio Trajanopolis Rhodopæ, Tryphone inſulæ Chii agente vices (*Idem codex*, tenente locum) Johannis Epiſcopi inſulæ Rhodi, Theoſtiſto Beriæ Syriæ, Gerentio Seleuciæ Syriæ, Euſebio Presbytero agente vices Macarii Epiſcopi Laodiciæ Syriæ, Eutebio Dorylæi Phrygiæ ſalutariæ, Saba Palti Syriæ, Petro Gabbulæ Syriæ, Sophronio Conſtantiæ, Patricio Neocæſareæ, Mara Anaſarthæ, Romulo Chalcidis, Euſtathio Berythi Phœnicis maritimæ, Leontio Aſcalonæ Palæſtinæ, Anniano Capitoliadis, Zebenno Peſſæ, Johanne Tiberiadis, Antiocho Arcæ, Beryllo Ailæ (*Idem codex*, Aicha), Areta Eluſæ ſecundæ Palæſtinæ, Muſonio Sigor ſecundæ Palæſtinæ, Rufino Bibli Phœnicis maritimæ, Pancratio Lybiadis, Zoſimo Minoidis, Polychronio Antipatridis, Johanne Gadaron ſecundæ Palæſtinæ, Paulo Anthedonis, Photino Lyddæ, Heraclio Azoti primæ Palæſtinæ, Marciano Gerarum, * Stephano Jamniæ Palæſtinæ, Epiſtefto Diocletianopolis, Romano Eudoxiopolis, Theodoro Claudiopolis Iſauriæ, Julio Celendereos Iſauriæ, Tyranno Germanicopolis Iſauriæ, Johanne Diocæſareæ, Acacio Antiochiæ, Epiphanio Ceſtroenſi, Æliano Selenuntis, Gajo Sydrorum, Ammonio Jottapæ, Megalo Philadelphiæ, Marco Arethuſæ ſecundæ Syriæ, Timotheo Balaneorum ſecundæ Syriæ, Euſebio Seleucobeli, Eutitiano Epiphaniæ ſecundæ Syriæ, Paulo Mariammæ ſecundæ Syriæ, Lampadio Raphaneorum ſecundæ Syriæ, Alexandro Sebaſtæ, Philippo Adanæ primæ Ciliciæ, Hypatio Zephyrii, Theodoro Auguſtæ, Chryſippo Malli, Juliano Roſi, Polychronio Epiphaniæ, Johanne Flaviadis, Indimo Irinopolis, Sophronio Chorepiſcopo agente vices (*Codex Acæmet.* tenente locum) Baſſiani Epiſcopi Mompſueſtiæ ſecundæ Ciliciæ, Proclo Adaurorum (*Idem codex*, Adraorum,) Arabiæ, Eulogio Philadelphiæ, Theodoſio Canothæ, Hormiſda Philippopolis Arabiæ, Damiano Sidonis, Theodoro Tripoleos, Olympio Paneadis, Paulo Ptolomaidis, Paulo Aradi, Thoma Porphyreonis, Porphyrio Botryorum, Phoſphoro Orthoſiadæ, Porphyrio Archidiacono agente vices (*Idem codex*, tenente locum) Uranii Epiſcopi Emiſſæ Phœnicis Libani, Joſeph Heliopolis Phœnicis Libani, Jordane Abiliæ, Valerio Laodiciæ, Thoma Evariæ, Rufino Samoſateno, Johanne Germaniciæ Euphratiſiadis, Timotheo Dolichis, Evolcio Zeugmatis, Athanaſio Perges, Zebenno Martyropoli, Cajuma Marcopolis, Johanne Carrenſi, Abramio Circenſii, * Johanne gentis Saracenorum, Nouchipa Hieraculano, Sabino Duli, Apollonio Tancos, Irene Thenniſo, Athanaſio Buſereos, Paſmio Parali, Iſidoro Serhroiti, Theophilo Cleopatridis, (*Hoc loco, ut monet Ruſticus, horum quoque nomina adduntur*, Theodoro Eluſe, Stephano Geros) Theodulo Æliæ Pentapoleos, Januario Leontorum, Johanne Pſynchi, Auxonio Seppenute, Iſaac Tavæ, Eulogio Athribeos, Eſaia Hermopolis, Neſtorio Phragoneos, Theophilo Erythræ, Macario Cabaſæ, Callinico Apamiæ Bithyniæ, Leucadio Mnizæ, Johanne Pholemoniæ, Gratidiano Cæraſuntis, Juliano Tabiæ, Melyphrongo Juliopolitano, Hyperechio Aſponenſi, Acacio Cinnenſi, Euphraſio Laganiæ, Cecropio Sebaſtopolitano, Johanne Nicopolitano, Dorotheo (*Idem codex*, Theodoro) Presbytero tenente locum Anatolii Epiſcopi Sathali, Attico Zelorum, Antioco Sinopæ, Euchario Diacono tenente locum Praylii (*Idem codex*, Paralii) Epiſcopi Andrepæ, Paulo Presbytero agente vices, (*Idem codex*, tenente locum) Uranii Epiſcopi Iboreæ, Acacio Ariarathyæ, Heraclio Comanis, Adelphio Chorepiſcopo agente vices Adolii Epiſcopi Arabiſſi, Euphronio Presbytero agente vices Domni Epiſcopi Cucenſi, Otrajo Presbytero agente vices Johannis Epiſcopi Arces, Theodoſio Nauzianzi Cappadociæ, Ariſtomacho Coloniæ, Rino Junopoleos, Epiphanio Presbytero agente vices (*Idem codex*, tenente locum) Ætherii Epiſcopi Pompejopolis, Philotimo Presbytero agente vices (*Idem codex*, tenente locum) Themiſtii Epiſcopi Amaſtriæ Ponti, Theodoro Heracleæ Ponti, Eulogio Presbytero agente vices (*Idem codex*, tenente locum) Genethlii Epiſcopi Cratiæ, Pelagio Presbytero agente vices (tenente locum) Theophili Epiſcopi Adrianopolitani, Helpidio Thermenſi, Aquila Eudoxiadis, Myſterio Amorii, Chryſippo Presbytero agente vices Cyritaci Epiſcopi Trognadorum, Longino Orciſtii, Docimaſio Maroniæ provinciæ Rhodopæ, Sereno Maximianopolis Rhodopæ, Ætherico Smyrnæ Aſiæ, Euſebio Clazomenæ Aſiæ, Cyriaco Ægiæ Aſiæ, Mama Aniniteuſi, Leontio Magniſiæ Mæandri, Quinto Phociæ Aſiæ, Proclo Argizæ, Thoma Auliucomæ, Olympio Theodoſiopolitano, Philippo Novæ Aulæ, Rufino Brialæ, Marcellino Metropolitano Iſaiæ Latonæ, Paulino Theodoſiopolitano, Juliano Hyppeponenſi, Heſperio Piltranæ, Proterio Mytenæ Aſiæ, Baſiliſco Palæapolitano, Mæonio Nyſſæ, Petro Dardani provinciæ Helleſponti, Thalaſſio Parii Helleſponti, David Hadriani Helleſponti, Eulalio Pionis, Pionio Troadæ Helleſponti, Stephano Pymenini Helleſponti, Theoſebio Ilii Helleſponti, Hermio Abydi Helleſponti, Daniclo Lampſaci, Patricio Adrianotyrorum; Menecrate Ceraſſorum, Coſſinio Hierocæſareæ agente vices (tenente locum) Andreæ Epiſcopi Sataforum, Helia Blandi, Polycarpo Gabalonenſi, Patricio Acraſſi, Paulo Tripolitano, Amachio Sertorum, Leucio templi Apollinis, Gemello Stratonicæ, Alcidimo (*Idem codex*, Alcimedo) Silandi, Dionyſio Attaliæ, Nicolao a Caraſſo (*Idem codex*, Accaraſenorum) agente vices (tenente locum) Stephani Epiſcopi Lymirorum Lyciæ, Zenodoto Thelmiſſi, Frontone Phaſelitis, Philippo Balburiorum, Theodoro Antiphilli, Leontio Araxi Lyciæ, Antipatro Cauni Lyciæ, Andrea Glocorum, Romano Buboneorum, Nicæa Megaræ Helladis, Athanaſio Opunti Helladis, Domnino Plateis Helladæ, Oneſimo Argivo Helladæ, Marco Euruæ (*Idem codex*, Euriæ) ut ſupra, Peregrino Phœniciæ, Eutychio Adrianopolis veteris Epiri, Claudio Anchialmi ut ſupra, Sotherico Cereiræ ut ſupra, Dionyſio Antiochiæ Cariæ, Joanne Alindis ut ſupra, Flaccillo Jaſſi ut ſupra, Papio Erizorum ut ſupra, Dionyſio Helladiæ Lagmii,

* Vide vitam S. Euthymii editam a Cotelerio cap. 72.

* Vide vitam S. Euthymii editam a Cotelerio cap. 73.

Lampsaka, Patricije iz Adrijanotira, Menekrat iz Kerasa, Kosinije iz Hijerocezareje koji zastupa Andreja episkopa Satala, Helija iz Blanda, Polikarp iz Gabalona, Patricije iz Akrasa, Pavle iz Tripolisa, Amahije iz Seta, Leukije iz Apolonovog hrama, Gemel iz Stratonikije, Alkidim (u istom kodeksu Alkimed) iz Silanda, Dionisije iz Atalije, Nikolaj iz Karasa (isti kodeks iz Akarasena) koji zastupa Stefana episkopa Limira u Likiji, Zenodot iz Telmisa, Fronton iz Faselita, Filip iz Balburija, Teodor iz Antifila, Leontije iz Araksa u Likiji, Antipatar iz Kauna u Likiji, Andrea iz Gloera, Roman iz Buboneja, Nikija iz Megare iz Helade, Atanasije iz Opunta u Heladi, Domnin iz Plateje u Heladi, Onesim iz Arga u Heladi, Marko iz Euruje (isti kodeks Eurije) kao prethodno, Peregrin iz Fenikije, Eutihije iz Adrijanopolja u Starom Epiru, Klaudije iz Anhijasma kao prethodno, Soterik sa Kerkire kao prethodno, Dionisije iz Antiohije u Kariji, Jovan iz Alinda kao prethodno, Flakil iz Jase kao prethodno, Papije iz Eriza kao prethodno, Dionisije iz Heladije u Lagmiji, Menandar iz Heraklije, Salbuk iz Karije, Eufitije iz Stratonikeje kao prethodno, Jovan iz Amazona kao prethodno, Tinhanije iz Apolonijade kao prethodno, Teodoret iz Alabanda kao prethodno, Jovan sa Knida kao prethodno, Julijan prezviter koji zastupa Kalendiona episkopa Halikarnasa, Danijel iz Kada, Modest iz Sevaste, Pavle iz Aristija, Eulalije iz Siblije, Harit iz Dionisiopolja, Jovan iz Trapezopolja, Genadije iz Agmonea, Toma iz Teodosiopolja, Genadij iz Mosine (isti kodeks iz Mosina), **Evandar iz Diokleje u Prevalitani**, Gerontije iz Basiliopolja, Alfije iz Minda u Kariji, Teotist prezviter koji zastupa Diogena episkopa Ortosija u Kariji, Filotej prezviter koji zastupa Zotika episkopa Adrasa, Miro iz Euladre, Lukijan iz Ipsensa u Frigiji, Filip iz Lisijade, Epifanije iz Midave, Abertije iz Hijeropolja u Frigiji, Kirijak iz Eukarpije, Eustahije iz Dokimije u Frigiji, Akvila iz Aurokra, Basilije iz Nakolije, Strategije iz Polibota u Frigiji, Neoptolem iz Korne, Pavle iz Derbe, Plutarh iz Listre, Evgenije iz Kanona u Rusoidi, Tiran iz Humanada, Aholije iz Larande, Eutropije iz Adade, Pavle iz Filomilija, Milin iz Apamije u Bitiniji, Teotekno iz Tireja, Eortacije iz Metropolisa, Kiro iz Inianda, Libanije iz Parlaja, Aleksandar iz Seleukije, Olimpije iz Sozopolisa u Hemimontu, Frontisijan iz Sgalase, Adil horepiskop koji zastupa Mestalina episkopa Laodikeje, Bason iz Neapolisa, Florentije iz Adrijanopolja, Majan iz Limenije, Euhelpist horepiskop koji zastupa Florentija episkopa ostrva Teneda, Sotir iz Teodosijane koji zastupa Helija episkopa Amatunta, Etproetije episkop Arsinoje, Epafrodit iz Tamasija (isti kodeks iz Gamasija) koji zastupa Diodima episkopa Lapitija, Dionisije đakon koji zastupa Fotina episkopa Kitra, Jovan iz Mesene u Heladi, Ofelin iz Tege u Heladi, Irinej iz Naupakta u Heladi, Kiril iz Sobrita, Genadije iz Knosa, Eusebije iz Apolonije, Demetrije iz Lampe, Eufrat iz Eleutorijane, koji zastupa Pavla episkopa Kantane, Sozont iz Filipa u Makedoniji, Eusebije iz Dobira kao prethodno, Maksimin iz Sere kao prethodno, Nikola iz Stobija u Drugoj Makedoniji, Dardanije iz Bargale kao prethodno, Jovan iz Partikopolja u Prvoj Makedoniji, Honorat sa ostrva Trase, Teofil iz Arijase, Neon iz Silija, Diodot iz Lisineja, Marak iz Draila, Pavle iz Potla, Markelin iz Isida, Makedon iz Magide, Eudoksije iz Etena, Evgenije iz Kotenensa, Markelin (isti kodeks Marcijan) iz Koralije, Obrim (isti kodeks Ombrim) iz Korakisija, Petar iz Ehine, Aurelije iz Asra, Eustahije iz plemena Saracena, Restitijan (isti kodeks Regetijan, odnosno Regelijan) iz Asra, (trista pedeset tri) kao na str. 579. Iz čega se lako da shvatiti ono što u našim starim primjercima nedostaje, a što su odavde preuzeli rimski izdavači, tj. govor imperatora Marcijana.

mii, Menandro Heracliæ, Salbuco Cariæ, Euphitio Stratoniciæ ut ſupra, Johanne Amazonis ut ſupra, Thynchanio Apolloniadis ut ſupra, Theodoreto Alabandorum ut ſupra, Joanne Cnidi ut ſupra, Juliano Presbytero agente vices (tenente locum) Calendionis Epiſcopi Halicarnaſſi, Daniele Cadis, Modeſto Sebaſtæ, Paulo Ariſtii, Eulalio Sibliæ, Charito Dionyſiopolis, Johanne Trapezopolis, Gennadio Agmoneorum, Thoma Theodoſiopolis, Gennadio Moſynis (*Idem codex*, Moſinorum), Evandro Dioclīæ Prævalis, Geronrio Baſilionopolis, Alphio Myndi Cariæ, Theotiſto Presbytero agente vices (tenente locum) Diogenis Epiſcopi Orthoſiorum Cariæ, *Philotheo* Presbytero agente vices (tenente locum) Zotici Epiſcopi Adraſi, Miro Euladris, Luciano Ipſenſi Phrygiæ, Philippo Lyſiadis, Epiphanio Midavi, Abertio Hierapolis Phrygiæ, Cyriaco Eucarpiæ, Euſtochio Docimii Phrygiæ, Aquila Aurocrorum, Baſilio Nacoliæ, Strategio Polybotarum Phrygiæ, Neoptolemo Cornis, Paulo Derbæ, Plutarcho Lyſtris, Eugenio Canon Ruſoydæ, Tyranno Humanadorum, Acholio Larandæ, Eutropio Adadæ, Paulo Philomilii, Milino Apamiæ Bithyniæ, Teotecno Tyræis, Eortacio Metropolis, Cyro Inandi, Libanio Parlai, Alexandro Seleuciæ, Olympio Sozopolis Hæmimonti, Frontiſiano Sagalaſſi, Adilo Chorepiſcopo tenente locum Meſialini Epiſcopi Laodiciæ, Baſſona Neapolis, Florentio Adrianopolis, Majano Lymeniæ, Euchelpiſto Chorepiſcopo agente vices (*Idem codex Acœmet.* tenente locum) Florentii Epiſcopi inſulæ Tenedi, Sotere Theodoſianæ agente vices & Heliæ Epiſcopi Amathuntis, Eproetio Epiſcopo Arſinoæ, Epaphrodito Tamaſſii (*Idem codex*, Gamaſſii) agente vices & Didymi Epiſcopi Lapithii, Dionyſio Diacono agente vices Photini Epiſcopi Cythrorum, Johanne Meſſeniæ Helladis, Ophelino Tegeæ Helladis, Irenæo Naupacti Helladis, Cyrillo Sobriti, Gennadio Gnoſſi, Euſebio Apolloniæ, Demetrio Lampæ, Euphrata Eleutorianæ, agente vices (tenente locum) & Pauli Epiſcopi Cantani, *Sozonte Philippi Macedoniæ*, Euſebio Dobirum ut ſupra, Maximino Serreis ut ſupra, Nicolao Stobis ſecundæ Macedoniæ, Dardanio Bargalæ ut ſupra, Johanne Parthicopolis primæ Macedoniæ, Honorato Thaſſi inſulæ, Theophilo Ariaſſi, Neone Sylii, Diodoto Lyſineorum, Maraco Draylorum, Paulo Potlorum, Marcellino Iſidis, Macedone Magidi, Eudoxio Etennorum, Eugenio Cotenenſium, Marcellino (*Idem codex*, Marciano) Coralliæ, Obrimo (*Idem codex*, Ombrimo) Coraciſii, Petro Echinei, Aurelio Afro, Euſtachio gentis Sarracenorum, (*a*) Reſtitiano (*Idem codex* Regetiano *vel* Regeliano) Afro, (TRECENTI QUINQUAGINTA TRES) & reſidentibus &c. *ut pag. 519. Ex quo facile datur intelligere ea in antiquis noſtris exemplaribus deeſſe quæ ab hoc loco recte fuſtuderunt editores Romani, nimirum Marciani Imperatoris allocutionem. Vide obſervationem virorum doctiſſimorum.*

(*a*) Cod. Caſin. *Reſtitutiano.*

(*b*) In Caſin. abſque ullo titulo ſubditur: *Divæ memoriæ* &c., & proſequitur uſque ad illa verba quæ ſunt in Actis pag. 931. *Univerſalis ſynodus ſic ſapit* ; ſtatimque ibi ſubditur: *Relegimus interim geſtorum Epheſini ſecundi Concilii. Poſt conſulatum Zenonis & Poſthumiani.* Ita legit Codex cum in editis actis ſit *Tempore Zenonis* &c. qua lectione abſoluta repetitur: *& univerſalis ſynodus ſic ſapit. Sequentia libelli Euſebii, quæ Conſtantinopoli. Et poſt hæc verba: & magnus Athanaſius, & magnus Gregorius & Baſilius* &c. & proſequitur cætera ſicut in Actis Græco-Latinis.

Godina 451, novembar 8:
Šesti akt sabora u Halkedonu na kome je potpis dukljanskog arhiepiskopa[125]

Za vrijeme konzulovanja gospodara našeg Marcijana, uvijek uzvišenog, 8. novembra u Halkedonu po nalogu božanskog i pobožnog gospodara našeg Marcijana, uvijek Uzvišenog, okupio se u presvetoj crkvi Svete i dobre pobjednice mučenice Eufemije Sveti vaseljenski sabor u gradu Halkedonu, tj:

Pashalin i Lukentije prečasni episkopi i Bonifacije prečasni prezviter koji zastupaju presvetog i Bogu ljubljenog arhiepiskopa starog Rima, Lava,

Anatolije presveti arhiepiskop sjajnog Konstantinopolja (novog Rima) i ostali presveti i prečasni episkopi tj:

Maksim iz Antiohije u Siriji,
Juvenal iz Jerusalima,
Kvintil iz Herakleje u Makedoniji koji zastupa Anastasija episkopa Soluna
Talasije iz Cezareje Kapadokijske
Stefan iz Efesa
Lucijan iz Bize koji zastupa Kirijaka episkopa Herakleje Tračke
Euzebije iz Ankare u Galatiji
Diogen iz Kizika
Petar iz Korinta
Florentije iz Sarda
(Eunomije iz Nikomedije)
Anastasije iz Nikeje
Eleuterije iz Halkedona
Julijan iz grada Cenza, i sam u ime Apostolske stolice starog Rima, Lava
Basilije iz Seleukije u Isauriji
Meletije iz Larise u ime Domna episkopa Apameje u Siriji
Amfilohije iz Side
Teodor iz Tarsa
Kiro iz Anabarza
Konstantin iz Bostrensa
Fotije iz Tirija
Teodor iz Damaska
Stefan iz Hijerapolja
Nono iz Edese
Simeon iz Amide
Epifanije episkop Perga u ime Olimpija episkopa Konstancije
Jovan iz Sevastije
Seleuk iz Amasije

[125] *Mansi, vol. 7, p. 117.*

ΠΡΑΞΙΣ ΕΚΤΗ.

ΥΠΑΤΕΙΑ, τῦ δισπότυ ἡμῶν Μαρκιανοῦ τῦ αἰωνίυ Αὐγούστυ, καὶ τῦ δηλωθησομβύυ, τῇ πρὸ ὀκτὼ καλανδῶν Νοεμβρίων, ἐν Χαλκηδόνι, κατὰ κέλευσιν τῦ θειοτάτυ, καὶ φιλοχρίστυ ἡμῶν δεσπότυ Μαρκιανῦ τῦ αἰωνίυ Αὐγούστυ, συνελθούσης ἐν τῇ ἁγιωτάτῃ ἐκκλησίᾳ τῆ ὁσίας, καὶ καλλινίκυ μάρτυρος Εὐφημίας, τῆς ἁγίας, καὶ οἰκουμενικῆς συνόδυ, ἣ κατὰ θεῖον θέσπισμα ἐν τῇ Χαλκηδονίων πόλει συναθροισθείσης, τυτέστι,

Πασχασίυ, καὶ Λουκεντίυ τῶν ἁγιωτάτων ἐπισκόπων, καὶ Βονιφατίυ τῦ ἁγιωτάτυ πρεσβυτέρυ, ἐπεχόντων τὸν τόπον τῦ ὁσιωτάτυ, καὶ θεοφιλεστάτυ ἀρχιεπισκόπυ τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης Λέοντος, καὶ

Ανατολίυ τῦ ὁσιωτάτυ ἀρχιεπισκόπυ τῆς μεγαλωνύμυ Κωνσταντινυπόλεως, καὶ τῶν λοιπῶν ὁσιωτάτων καὶ ἁγιωτάτων ἐπισκόπων, τυτέστι,

ACTIO SEXTA
Chalcedonenſis concilii

COnſulatu [h] domini noſtri Marciani perpetui Auguſti, & qui fuerit nuntiatus, octavo Kal. Novembris, [i] in Chalcedone ſecundum juſſionem [k] diviniſſimi & piiſſimi domini noſtri Marciani perpetui Auguſti: conveniente [l] in ſanctiſſima eccleſia ſanctæ & [*] bonæ victricis martyris Euphemiæ ſancta & univerſali ſynodo, quæ ſecundum divinam ſanctionem in Chalcedonenſium civitate congregata eſt, id eſt,

Paſchaſino & Lucentio reverendiſſimis epiſcopis, & [m] Bonifacio reverendiſſimo presbytero, [n] locum tenentibus [o] ſanctiſſimi & Deo amiciſſimi archiepiſcopi ſenioris Romæ Leonis, &

[p] Anatolio ſanctiſſimo archiepiſcopo ſplendidiſſimæ Conſtantinopolis (novæ Romæ,) & reliquis ſanctiſſimis & reverendiſſimis epiſcopis, id eſt,

* bene

BALUZII NOTÆ.

a Vox *eos* non extat in libris noſtris, neque in conſtituto Vigilii, neque in Concilio Martini Papæ, neque denum in quatuor antiquis verſionibus editis a Crabbo.

b Pariſ. *religioſiſſ.* Reliqui, *reverentiſſimi.* Sic etiam veteres editiones.

c Hæc non habentur apud Evagrium, neque in libro Corbeienſi, neque in Divionenſi, neque denuum in antiquis editionibus.

d Ex hoc loco recte collegerunt Facundus & Liberatus non acquieviſſe judices clamori Epiſcoporum petentium ut ſtatim ſubſcriberetur expoſitioni fidei quam Aetius Archidiaconus recitaverat, & intermiſſum ab illis fuiſſe ut primum Principi legeretur, adeoque dilatam ſubſcriptionem in actionem ſequentem.

e Veteres libri & editiones, *divino vereſci.*

f Annotatio Ruſtici. *Idem contuli. Deo gratias.*

g Antequam aggrediamur ad emendationem hujus ſextæ actionis, obſervandum eſt quoſdam codices initium Chalcedonenſis Concilii conſtituere in ea actione in qua adfuit Imperator Marcianus, reliquas omittere, & his codicibus uſum Merlinum ea tantum edidiſſe quæ præſente Marciano dicta factaque ſunt in ſynodo. Quod cum Crabbus ita inveniſſet, putans exemplaria ſua eſſe mutila in hoc loco, partem iſtius actionis inſeruit primæ, initium faciens ab his verbis quæ ſequuntur poſt nomina Epiſcoporum, *Ecce adſtantibus omnibus*, & deſinens in iſtis, *Sit a nobis procul invidia.* Quare ut monſtretur origo iſtius erroris, neceſſarium non eſt ut recurramus ad codicem Vaticanum vetuſtiſſimum in quo prætermiſſa eſt prima actio Concilii Chalcedonenſis, & ejus loco reperitur brevis quædam epitome ejuſdem Concilii, cui præfixa eſt Marciani ad ſynodum oratio, & poſt epitomen ſequitur ſecunda actio, & aliæ per ordinem uſque ad finem. Crabbus enim codice illo neque ullo alio ſimili uſus eſt, ſed vetuſtiſſimo & integerrimo exemplari Ruſticiana emendationis deſumpto ex bibliotheca monaſterii fratrum Cruciferorum in civitate Aquenſi.

h Hoic & paulo poſt veteres libri habent *domni.* Quo etiam modo ut plurimum habent ſcriptum. Sufficit autem iſtud ſemel aut bis obſervaſſe.

i Divion. & Corb. *in Chalcedona.* Veteres editiones, *in Calcedona.* Deſunt hæc in codice Pariſienſi.

k Codices Corb. & Divion. & veteres editiones, *divini.* Pariſ. *divi.*

l Idem codex Pariſ. *in ſancta Eccleſia religioſâ & bene victricis.*

m Pariſ. *Bonifacio religioſiſſimo.*

n Veteres libri, *tuentibus locum.* Sic etiam Crabbus.

o Corb. & veteres editiones, *ſanctiſſimi & Deo amantiſſimi.* Pariſ. *religioſiſſimi & Deo amabilis.*

p Idem codex Pariſ. *Anatholio religioſiſſimo Archiepiſcopo magnæ nominis Conſtantinopolitanæ novæ Romæ, & reliquis religioſiſſimis Epiſcopis & reverendiſſ. id eſt.*

(*a*) In Cod. Caſin. hic abſolvitur actio V. ſtatimque ſuccedit actio VI. *Conſulatu &c.*

Konstantin iz Melitene
Patricije iz Tijane
Petar iz Gangra
Apragmonije iz Tije u ime Kalogera episkopa Klaudiopolja
Atarbije iz Trapezunta u ime Doroteja episkopa Neocezareje
Fotin arhiđakon u ime Teoktita episkopa Pisinunta
Roman iz Mire
Kritonijan iz Afrodisijade u Kariji
Nunehije iz Laodikeje u Frigiji
Marinijan iz Sinade
Onesifor iz Ikonije
Pergamije iz Antiohije u Pisidiji
Atik iz Nikopolja u Starom Epiru
Martirije iz Gortine
Luka iz Dirahija
Vigilantije iz Larise u Tesaliji
Francion iz Filipopolja
Basilije iz Trajanopolja
Trifon sa Hiosa
Teoktit iz Beroje u Siriji
Gerontije iz Seleukije
Eusebije prezviter u ime Makarija iz Laodikeje u Siriji
Eusebije iz Dorileje
Sava iz Palta
Petar iz Gabale
Sofronije iz Konstantine
Patricije iz Neocezareje Auguste Eufratijske
Mara iz Anasarte
Romul sa Halkide
Eustatije iz Berita
Leontije iz Askalona
Anijan iz Kapitolijade
Zeben iz Pele
Jovan iz Tiberijade
Antioh iz Arhelaide
Beril iz Aile
Areta iz Eluze
Musonije iz Zoare
Rufin iz Bibla
Pankratije iz Libijade
Zosim iz Minoide
Natira iz Gaze
Polihronije iz Antipatride
Jovan iz Gadare
Pavle iz Antedona

Maximo Antiochiæ Syriæ,
Juvenale Hierosolymorum,
Quintillo Heracleæ Macedoniæ, [a] tenente locum Anastasii episcopi Thessalonicensis;
Thalasio Cæsareæ Cappadociæ,
Stephano Ephesi,
Luciano [b] Byziæ, tenente locum Cyriaci [c] episcopi Heracleæ Thraciæ;
Eusebio Ancyræ Galatiæ,
Diogene Cyzici,
Petro Corinthi,
Florentio [d] Sardium,
(Eunomio Nicomediæ,)

A Μαξίμῳ Ἀντιοχείας Συρίας,
Ἰουβεναλίῳ Ἱεροσολύμων,
Κοιντίλλῳ Ἡρακλείας Μακεδονίας, ἐπέχοντι τὸν τόπον Ἀναστασίου ἐπισκόπου Θεσσαλονίκης,
Θαλασσίῳ Καισαρείας Καππαδοκίας,
Στεφάνῳ Ἐφέσου,
Λουκιανῷ Βίζης, ἐπέχοντος τὸν τόπον Κυριακοῦ Ἡρακλείας Θρᾴκης,
Εὐσεβίῳ Ἀγκύρας Γαλατίας,
Διογένους Κυζίκου,
Πέτρῳ Κορίνθου,
Φλωρεντίου Σαρδέων,
Καὶ τῶν λοιπῶν,

Anastasio Nicææ,
Eleutherio Chalcedonensi,
Juliano civitatis Coensis, tenente & ipso locum apostolicæ sedis senioris Romæ Leonis;
Basilio Seleuciæ Isauriæ,
Meletio Lariſſæ, tenente locum Domni episcopi Apameæ Syriæ,
Amphilochio Sidæ,
Theodoro Tarsi,
Cyro Anazarbi,
Constantino Bostrensi,
Photio Tyrii,
Theodoro Damasci,
Stephano Hierapoleos,
* Nonno Edessæ,
Symeone Amidæ,
Epiphanio episcopo Pergæ, tenente locum Olympii episcopi Constantiæ;
Joanne Sebastiæ,
Seleuco Amasiæ,
Constantino Melitenæ,
Patricio Tyanensi,
Petro Gangrensi,
Apragmonio Tii, tenente locum Calogeri episcopi Claudiopolis;
Atarbio Trapezuntis, tenente locum Dorothei episcopi Neocæsareæ,
Photino archidiacono tenente locum Theodisti episcopi Pisinuntis;
Romano Myrensi,
Critoniano Aphrodisiadis Cariæ,
Nunechio Laodiceæ Phrygiæ,
Mariniano Synnadæ,
Onesiphoro Iconii,

B Pergamio Antiochiæ Pisidiæ, [f]
Attico Nicopolis veteris Epiri,
Martyrio Gortynæ,
Luca Dyrrhachii,
Vigilantio Lariſſæ Thessaliæ,
[g] Francione Philippopolis,
Basilio [h] Trajanopolis,
Tryphone Chii,
Theoctisto Berrhœæ Syriæ,
Gerontio Seleuciæ,
Eusebio presbytero, [i] tenente locum Macarii Laodiceæ Syriæ;
Eusebio Dorylæi,
Sabba Palti,
Petro [k] Gabalæ,
C Sophronio Constantinæ,
Patricio Neocæsareæ [l] Augustæ Euphratesiæ,
Mara Anasarthæ,
Romulo Chalcidis,
Eustathio Beryti,
Leontio Ascalonæ,
Aniano Capitoliadis,
Zebenno Pellæ,
Joanne Tiberiadis,
Antiocho * [m] Archelaidis,
Beryllo Ailæ,
Aretha Elusæ,
Musonio [n] Zoaræ,
Rufino Bybli,
Pancratio Libyadis,
D Zosimo Minoidis,
[o] Natira Gazæ,
Polychronio Antipatridis,
Joanne [p] Gadaræ,

* Arcii

Pau-

BALUZII NOTÆ.

a Veteres libri & editiones, *turnte*. Sic etiam infra fere ubicumque in ista actione quidam Episcopi dicuntur supplere locum absentium.
b Vetera exemplaria *Byzæ*. Heic codex Paris. habet *locum tenente*.
c Vox *Episcopi* non extat in antiquis libris & editionibus.
d Paris. *Sardis*. Reliqui & veteres editiones, *Sardensium*.
e Huc usque recte habent gesta hujus sextæ actionis. Nam Facundus lib. 5, cap. 3. ait in ea inveniri Nonnum sedisse vigesimum octavum.
f Post hunc additur in antiquis codicibus & editionibus, *Epiphanio Pergensi*. Istius itaque nomen sustulerunt inde Romani editores, quia illud videbant paulo ante fuisse recitatum. Sed advertere debuerunt illum supra pro alio nominatum esse, isthic pro se ipso nominari eodem modo quo & in prima actione. Sane si Facundo fides habenda est, necesse est & hunc Epiphanium & Sebastianum Beroæ, quem pariter omiserunt editores Romani, retineri inter nomina istorum Episcoporum. Alioqui Theodoretus Episcopus Cyrensis, quem Facundus in ista actione centesimum vigesimum septimum sedisse scribit, reperietur centesimum vigesimum quintum locum obtinuisse.
g Paris. *Frontione*. Corb. & Divion. *Frontione*. Post illum veteres libri & editiones habent, *Sebastiano Beroæ*. Vide quæ paulo ante dicta sunt. Habetur autem ejus nomen in eodem loco in prima actione.
h Paris. *Trajanopolitano*. Ceteri, *Tracianopolis*.
i Adde, *Laodiceæ Syriæ*. Mendum est typographicum editionis Labbeanæ.
k Paris. *Gabalon*. Alii, *Gabulæ*.
l Hæc addita sunt ab editoribus Romanis, qui noverant Neocæsaream, cujus Episcopus fuit hic Patricius; fuisse civitatem Augustæ Euphratesiæ. Ceterum hæc neque in antiquis exemplaribus habentur, neque in antiquis editionibus.
m Divion. & Corb. *Archis*, Paris. *Aster*.
n Corb. & Divion. *Sigor*, Paris. *Segror*.
o Corb. *Netyra*, Paris. *Nitira*.
p Corb. & Divion. *Gadaro*, Paris. *Padaron*.

Fotin iz Lide
Heraklije iz Azota
Marcijan iz Gere
Stefan iz Jamnije
Epiktet iz Dioklecijanopolja
Roman iz Eudoksiopolja
Teodor iz Klaudiopolja u Isauriji
Julijan iz Kelenderita
Tiran iz Germanikopolja
Jovan iz Diocezareje
Akacije iz Antiohije
Epifanije iz Cestrije
Elijan iz Selenunta
Amonije iz Jotape
Megal iz Filadelfije
Marko iz Aretuze
Timotej iz Balaneja
Eusebije iz Seleukobela
Eutihijan iz Epifanije
Pavle iz Marijamna
Lampadije iz Rafaneja
Aleksandar iz Sevastije
Filip iz Adane
Hipatije iz Zefirija
Teodor iz Auguste
Hrisip iz Mala
Julijan iz Rosa
Polihronije iz Epifanije
Jovan iz Flavijade
Indim iz Hermopolja
Sofronije horepiskop u ime Basijana episkopa Mopsuestije
Proklo iz Adrane
Evlogije iz Filadelfije u Arabiji
Teodosije iz Kanote
Hormisda iz Filipopolja
Damijan iz Sidona
Teodor iz Tripolisa
Olimpije iz Paneade
Pavle iz Ptolemaide
Pavle iz Arada
Toma iz Porfiriona
Bosforije iz Ortosiade
Porfirije arhiđakon u ime Uranija episkopa Emise
Jozef iz Eliopolja u Fenikiji
Jordan iz Abile

Paulo Anthedonis,
Photino Lyddæ,
Heraclio Azoti,
[a] Gerarenum Marciano [a] Gerræ,
Stephano Jamniæ,
Epicteto Diocletianopolis,
Romano Eudoxiopolis,
Theodoro Claudiopolis Iſauriæ,
Juliano [b] Celenderitis,
Tyranno Germanicopolis,
Joanne Diocæſareæ,
Acacio Antiochiæ,
Epiphanio [c] Ceſtriæ,
[d] Aeliano Selenuntis,
Amnonio Jotapis,
* Marulo * Megalo Philadelphiæ,
Marco Arethuſæ,
Timotheo Balaneorum,
Euſebio [e] Seleucobeli,
Eutychiano Epiphaniæ.
Paulo [f] Mariamnis,
Lampadio [g] Rhaphanæorum,
Alexandro Sebaſtiæ,
Philippo Adanæ,
Hypatio Zephirii,
Theodoro Auguſtæ,
Chryſippo Malli,
Juliano Rhoſi,
Polychronio Epiphaniæ,
Joanne Flaviadis,
Indimo [h] Hermopolis,
Sophronio chorepiſcopo, [i] tenente locum Baſiani epiſcopi [k] Mopſueſtiæ;
Proclo [l] Adranæ,
Eulogio Philadelphiæ Arabiæ,
Theodoſio [m] Canothæ;
Hormiſda Philippopolis,
Damiano Sidonis,
Theodoro Tripolis,
Olympio Paneadis,
Paulo Ptolemaidis,
Paulo Aradi,
Thoma Porphyrionis, [n]
[o] Boſphorio Orthoſiadis,

A Porphyrio archidiacono, tenente locum Uranii epiſcopi Emiſſæ;
Joſeph Æliopolis Phœniciæ,
Jordano [p] Abilæ,
Valerio Laodiceæ Phœniciæ,
[q] Thoma Evoreæ Phœnicis,
Theodoreto Cyri,
Ruſino Samoſateno,
Joanne Germaniciæ,
Timotheo Dolichis,
* Evoltio Zeugmatis, * Eulogio
[r] Athanaſio * Pari inſulæ, * Perrhæ,
Cajuma Marcopolis,
B Joanne [s] Carrhenſium,
[t] Abraamio Circiſii,
Joanne Saracenorum,
Noe Cepha caſtelli,
Callinico Apameæ Bithyniæ,
Leucadio [u] Thinnienſi,
Joanne Polemonii,
Gratidiano Cerafuntis,
Juliano Tabiæ,
Meliphthongo Juliopolis,
[x] Hypericio Aſponenſium,
Acacio Cinnæ,
Euphraſio [y] Laciniæ,
Cecropio Sebaſtopolis,
Joanne Nicopolis Armeniæ,
C Dorotheo presbytero, [z] tenente locum * Anatolii [aa] epiſcopi Satalorum; * Andreæ, *ſcp.*
Attico Zelorum,
Antiocho Sinopis,
Euchario diacono, tenente locum Paralii epiſcopi Andraponenſis;
Paulo presbytero, tenente locum Uranii epiſcopi * [bb] Himerorum; * Iberorum
Acacio [cc] Ariarathiræ,
Heraclio Comanorum,
Adelphio chorepiſcopo, tenente locum Adolii epiſcopi Arabiſſi,
Euphronio presbytero, tenente locum [dd] domini epiſcopi Cucuſi,
Otreio presbytero, tenente locum Joannis epiſcopi [ee] Arcenſis,

Theo-

BALUZII NOTÆ.

a Pariſ. & Corb. *Gerarum*, Divion. *Hierarum*.
b Veteres libri & editiones, *Celenderenſes*. c Pariſ. *Ceſtro*, *reliqui Ceſtrorum*.
d Divion. *Heliano*. e Idem, *Seleucopolis*.
f Ita codex Divionenſis. Pariſ. *Mariamnes*, Corb. *Mariamnis*.
g Pariſ. *Rafanæon*. Divion. *Sapaneorum*.
h Veteres libri, *Irenopolis*.
i Veteres libri & editiones, *tuente locum*. Sic etiam infra ubi de Paulo Emiſſæ.
k Corb. *Mompſueſtiæ*, Pariſ. *Mompſueſtiæ*. l Veteres libri, *Adraon*.
m Pariſ. *Canotas*, Corb. *Cleonæ*, Divion. *Cleoneæ*.
n Poſtea additur in antiquis libris & editionibus, itemque in actione prima, *Porphyrio Botryon* ſive *Botrorum*, quod omiſſum eſt in editione Romana. Cæterum hoc loco nomen Porphyrionis Epiſcopi Botryorum, jam Theodoretus, qui a Facundo dicitur ſediſſe in loco centeſimo vigeſimo ſeptimo, occupabit centeſimum vigeſimum octavum. Fortaſſis Bonifacius, quia Presbyter tantum erat, non connumerabitur in hoc numero.
o Hic vocatur Phoſphorus in omnibus antiquis libris & editionibus, & in actione prima.
p Pariſ. *Avilæ*, Divion. *Ambis*, Corb. *Ambiſabilis*.
q Pariſ. & Divion. *Thoma Evariæ*, Corb. *Theoma Evariæ*.
r Veteres libri, *Athanaſio Pergæ* vel *Pergen*. Poſtea vero iidem libri veteres & antiquæ editiones addunt, *Zebenno Martyropolis*. Sic etiam in prima actione. Sane hic ipſe nominatur infra in editione Romana, ſed non in antiquis, neque in libris noſtris.
s Pariſ. *Caſtron*. t Corb. *Abramio Cyrenſi*.
u Divion. *Cnidi*, Corb. *Cnidi Mnizy*, Pariſ. *Minizu* tantum.
x Corb. *Hyperechio*, Pariſ. *Perechio*.
y Corb. & Divion. *Latanæ Laganiæ*, Pariſ. *Laganiæ* tantum. Veteres editiones, *Lacinienſi Laganiæ*.
z Veteres libri & editiones & hic & infra, *tuente*. Attamen in poſterioribus hujus paginæ locis veteres editiones habent *tenente*.
aa Vocem *Epiſcopi* hic non habent veteres libri & editiones, neque ubi agitur de Paralio Andraponenſi.
bb Corb. *Hieterorum*, Divion. *Iberorum*, Pariſ. *Boron*.
cc Veteres libri, *Artarathiæ*.
dd Inſignis error editionis Labbeanæ. Reponendum, *Domni Epiſcopi Cucuſi*.
ee Corb. *Archis*, Divion. *Archiſtæ*, Pariſ. *Arcet*.

Valerije iz Laodikeje u Fenikiji
Toma iz Evoreje u Fenikiji
Teodoret iz Kira
Rufin sa Samosate
Jovan iz Germanicije
Timotej iz Doliha
Evoltije iz Zeugmate
Atanasije sa ostrva Parosa
Kajuma iz Markopolja
Jovan iz Karhensija
Abrahamije iz Kirkizije
Jovan iz Saracene
Noja iz tvrđave Kefa
Kalinik iz Apameje u Bitiniji
Leukadije iz Tinijena
Jovan iz Polemonije
Gratidijan iz Kerasunta
Julijan iz Tabije
Meliftong iz Juliopolja
Hipericije iz Asponensa
Akacije iz Cine
Eufrasije iz Lacinije
Kekropije iz Sevastopolja
Jovan iz Nikopolja u Armeniji
Dorotej prezviter u ime Anatolija episkopa Satala
Atik iz Zela
Antioh iz Sinope
Euharije đakon u ime Paralija episkopa Andraponensa
Pavle prezviter u ime Uranija episkopa Himere
Akacije iz Arijaratire
Heraklije iz Komana
Adelfije horepiskop u ime Adolija episkopa Arabisa
Eufronije prezviter u ime Domna episkopa Kukuse
Otrej prezviter u ime Jovana episkopa Arke
Teodosije iz Nazijansa
Aristomah iz Kolonije
Reno iz Junopolja
Epifanije prezviter u ime Eterija episkopa Pompejopolja
Filotim prezviter u ime Temistija episkopa Amastrida
Teodor iz Herakleje
Evlogije prezviter u ime Genetlija episkopa Kratije
Pelagije prezviter u ime Teofila episkopa Hadrijanopolja
Elpidije iz Termenza
Akvila iz Eudoksijade
Misterije iz Amorije

Theodosio Nazianzeno,
Aristomacho Coloniæ,
Rheno [a] Junopolis,
Epiphanio presbytero, tenente locum Ætherii episcopi Pompejopolis,
Philotimo presbytero, [b] tenente locum Themistii episcopi [c] Amastridis,
Theodoro Heracleæ,
Eulogio presbytero, tenente locum Genethlii [d] episcopi Cratiæ,
Pelagio presbytero, tenente locum Theophili episcopi Hadrianopolis,
Elpidio [e] Thermensis,
[f] Aquila Eudoxiadis,
Mysterio [g] Ammorii,
Longino [h] Orcisti,
Docimasio Maroneæ,
Sereno Maximianopolis,
Ætherico Smyrnæ,
Eusebio [i] Clazomenensi,
Cyriaco [k] Ægensi,
Mama Anineti,
Leontio Magnesiæ Mæandri,
[l] Quinto Phoceæ,
Proclo [m] Argissæ,
uliocomæ, Thoma * [n] Alalcomensi.
[o] Olympio Theodosiopoleos,
Philippo [p] Novæ aulæ.
Rufino Briuleno,
Marcellino Metropolis,
Isaia Elaitano,
Paulino Theodosiopolis [q] Asiæ,
Juliano [r] Hypæpæ,
Hesperio [s] Pitanæ,
Myrenis, Proterio [t] [x] Myrrhinæ,
[u] Basilico [x] Palæopolis,
Mæonio Nyssæ,
Petro Dardani,
* Paril, Thalassio [y] * Patrii:

A Davide [z] Adrianæ,
[aa] * Eulalio Pioniæ, * Eulogio
Pionio Troadis,
Stephano * [bb] Primnesiæ, * Primnesiensi.
[cc] * Theosebio Ilii, * Theodosio
[dd] Hermia Abydi,
Daniele Lampsaci,
Patricio * [ee] Adramyteorum, * Adrianutheorum,
[ff] Menecrate Cerassorum,
Cossinio Hierocæsareæ; & tenente locum * [gg] Argei episcopi Sardeorum, * Andreæ
Elia Blandi,
Polycarpio [hh] Gabalorum,
Patricio *. [ii] Acamaseno, * Acraffi,
Paulo Tripolis [kk] Lydiæ,
B Amachio [ll] Septoriorum,
Leucio [mm] Apollinis sani,
Gemello Stratoniciæ,
[nn] Alcimede Silandi,
Dionysio Attaliæ,
Nicolao [oo] Acarassorum, & [pp] tenente locum Stephani [qq] episcopi [rr] Limyræ,
Zenodoto [ss] Thelmessi,
Frontone [tt] Phaselidis,
Philippo * [uu] Liburnæ, * Balbureorum
Theodoro Antiphelli,
Leontio Araxorum,
Antipatro Cauni,
[xx] Andrea Sectoriorum,
* Paulo Tlogorum, * Andreæ Tlocorum,
C Romano [yy] Buboneorum,
[zz] Nicia Megarorum,
Athanasio [aaa] Opuntis,
Domnino Plateæ,
Onesimo [bbb] Argorum,
Marco [ccc] Euriæ,
Peregrino Phœnicis,
Eutychio Hadrianopoleos,
Claudio [ddd] Anchiaxi,

Sote-

BALUZII NOTÆ.

a Hæc lectio bona est: pro qua codex Divionensis habet *Hieniopolis*, Paris. *Hionopoleos*.
b Veteres libri & editiones, *tuente*. Sic etiam infra.
c Veteres libri & editiones, *Amastria*.
d Vox *Episcopi* deest in omnibus antiquis exemplaribus. Sic etiam paulo post in commemoratione Theophili.
e Corb. *Thermis*, Paris. *de Termis*.
f Divion *Acyla*; & in margine, *al. Aquila*,
g Divion. & Corb. *Aemyri*, Paris. *Amidi*. Legendum, *Amorii*,
h Corb. *Arcisti*, Divion. *Arcbyti*, Paris. *Arcyto*.
i Corb. & Divion. *Clazomeno*.
k Divion. & Corb. *Egea*, Paris. *Egeæ*.
l Paris. *Cointo Factæ*, Divion. *Cointi Factæ*, Corb. *Coenti Factæ*.
m Paris. *Argizon*, Corb. *Argizonis*, Divion. *Aragizonis*.
n Corb. & Divion. *Alucomis*, Paris. *Aulucomis*.
o Veteres libri, *Sampis*.
p Paris. & Corb. *Neæ aulæ*, Divion. *Neæ aulis*.
q *Asiæ*. Deest in omnibus antiquis exemplaribus.
r Veteres libri, *Hypæon*.
s Paris. *Titanes*, Corb. *Titanis*, Divion. *Tratianis*.
t Corb. & Paris. *Myrenis*. Divion. *Mirynis*.
u Ita codex Parisiensis. Alii habent *Basilisco*.
x Melius veteres libri, *Palæopoleos*.
y Legendum, *Parii*. Mendum est typographicum editionis Labbeanæ.
z Veteres libri, *Adrianon*.
aa Paris. *Eulogio Pionio*. Divion. & Corb. *Eulogio Pionis*.
bb *Primnesiæ*. Deest in omnibus libris quibus nos utimur.
cc Veteres libri, *Theodosio*.
dd Idem libri, *Hermia*.
ee Idem libri, *Adrianoteon*.
ff Veteres libri, *Menecrato*, vel *Menecratis*.
gg Ita quidem veteres editiones. At vera exemplaria habent, *Argei Salgen*. Sane supra vidimus nomen Florentii Episcopi Sardeorum.
hh Veteres libri & editiones, *Gabalon*.
ii Veteres libri, *Acrassu*.
kk *Lydiæ*. Abest ab omnibus antiquis exemplaribus.
ll Veteres editiones, *Septenorum*. Veteres libri, *Septon*.
mm Idem libri non habent vocem *sani*. Corb. & Paris. legunt *Apollonos*, Divion. *Apollonis*.
nn Veteres, *Alcimide Silandu*.
oo Veteres libri, *Acrasseon*, Veteres editiones, *Acrasseno*.
pp Idem libri & editiones, *tuente*.
qq *Episcopi* Hæc vox desideratur in omnibus antiquis exemplaribus.
rr Veteres libri, *Limenon*.
ss Corb. & Paris. *Telmessu*, Divion. *Thelmissu*.
tt Corb. & Paris. *Phaselito*, Divion. *Fasilito*.
uu Divion. *Balbuseon*, reliqui *Valbuseon*.
xx Veteres libri, *Andreæ Tloson*. Desunt itaque in libris nostris voces *Sectoriorum* & *Paulo*.
yy Veteres libri tantum, *Bubon*.
zz Veteres libri, *Eunico* vel *Eunico Megaron*.
aaa Divion. *Opulto*, reliqui *Opultu*.
bbb Corb. *Argor*, Divion. *Argut*, Paris. *Argentot*.
ccc Veteres libri, *Eureat*.
ddd Corb. *Alntiochiusmu*. Ita etiam ferme Divionensis Parisiensis habet *Antiochiasmu*. Legendum, *Anchiasroi*

Longin iz Orkista
Dokimasije iz Maroneje
Seren iz Maksimijanopolja
Eterih iz Smirne
Euzebije iz Klazomene
Kirijak iz Egensa
Mama iz Anineta
Leontije iz Meandra u Magneziji
Kvint iz Fokeje
Proklo iz Argise
Toma iz Alalkomensa
Olimpije iz Teodosiopolja
Filip iz Nove Aule
Rufin iz Briulena
Marcelin iz Metropolisa
Isaija iz Elaitana
Paulin iz Teodosiopolja u Aziji
Julijan iz Hipepe
Hesperije iz Pitane
Proterije iz Mirine
Bazilik iz Paleopolisa
Meonije iz Nise
Petar iz Dardan(ij)e
Talasije iz Patrije
David iz Adrijane
Eulalije iz Pionije
Pionije iz Troade
Stefan iz Primnesije
Teosebije iz Ilija
Hermija iz Abida
Danijel iz Lampsaka
Patricije iz Adramiteja
Menekrat iz Kerasa
Kosinije iz Hijerocezareje u ime Argeja episkopa Sarda
Elija iz Blanda
Polikarpije iz Gabala
Patricije iz Akamasena
Pavle iz Tripolisa u Lidiji
Amahije iz Septorija
Leukije iz Apolonisa
Gemel iz Stratonikeje
Alkimed iz Silanda
Dionisije iz Atalije
Nikolaj iz Akarasa u ime Stefana episkopa Limire
Zenodot iz Telmesa

Sotericho [z] Corcyræ,
Dionyſio Antiochiæ,
Joanne [b] Alindæ,
Flacillo [c] Jaſſi,
Papia [d] Erizorum,
Dionyſio [e] Heracleæ Lynceſtidum,
* Salbacis, Menandro [f] Heracleæ [g] Latmi.
Eupithio Stratoniciæ,
Joanne [h] Amyzonis,
Tynchanio Apolloniadis,
Theodoreto Alabandorum,
Joanne Gnidi,
Juliano presbytero, [i] tenente locum Calandionis [k] epiſcopi Halicarnaſſi,
Daniele [l] Cladorum,
Modeſto Sebaſtæ,
Paulo Ariſtii,
* Sibliæ, Eulalio * [m] Silbii,
Charitone Dionyſiopolis,
Joanne Trapezopolis,
Gennadio Acmoneorum,
Thoma Theodoſiopoleos,
Gennadio [n] Moſſynorum,
Evandrio Diocliæ,
Gerontio [o] Baſilinopolis,
Alphio Myndi,
Theoctiſto presbytero, tenente locum Diogenis epiſcopi [p] Orthoſiæ,
Philotheo presbytero, tenente locum Zotici
* Ariaſſi; epiſcopi * [q] Arpaſenſis,
Miro [r] Euſandrenſi,
Luciano Ipſenſi,
Philippo Lyſiadis,
Epiphanio [s] Midæi,
Abercio Hierapoleos,
Cyriaco [t] Eucarpiæ,
Euſtochio Docimii,
Aquila Aurocrorum,
Baſilio Nacoliæ,
Strategio Polyboti,
Neoptolemo [u] Cornenſi,

A Paulo Derbis,
Plutarcho [x] Lyſtrenſi,
Eugenio [y] Cannorum,
[z] Ruſo * Hydæ, * Sidæ,
Tyranno [aa] Homonadum,
Achilio Larandæ,
Eutropio [bb] Adadorum,
Paulo Philomelii,
Paulino Apameenſi,
Thoreeno * [cc] Tiracii, * Tyrii,
Eorricio Metropoleos,
Cyro Siniandi,
[dd] Libanio * Parii Lycaoniæ, * Paralai,
Alexandro Seleuciæ,
Olympio Sozopoleos,
B Fontejano Sagalaſſi,
[ee] Adilo chorepiſcopo, [ff] tenente locum [gg] Meſſalini epiſopi Laodiceæ,
* [hh] Baſſona Neapoleos, * Baſſula
Florentio Hadrianopolis,
* Majano [ii] Limerorum, * Muſonio Limeniæ.
[kk] Zebenno Martyropolis,
Evelpiſto chorepiſcopo, tenente locum Florentii epiſcopi Tenedi,
[ll] Setere Theodoſiadis, tenente locum Heliodori epiſcopi Amathuntis, & Proechii Arſinoæ,
Epaphrodito Tamaſſii, [mm] tenente locum Didymi [nn] epiſcopi civitatis [oo] Lapithi,
Dionyſio diacono, tenente locum Photini epiſcopi Chytrorum,
C Joanne [pp] Meſſenæ,
Ophelimo [qq] Tegeæ,
Ireneo [rr] Naupacti,
Cyrillo Subritis,
Gennadio Gnoſſi,
Euſebio Apollonienſi,
Demetrio Lappenſi, * Lampæ
Euphrate [ss] Eleuthernenſi,
Chryſogono presbytero, tenente locum Pauli epiſcopi * Candiæ, * Cantani

Sozon-

BALUZII NOTÆ.

a Corb. *Ceſquitas*, reliqui *Cerquitas*. b Veteres libri, *Alindon*.
c Veteres editiones, *Tarſi*. Codex Pariſ. & Corb. *Tarſo*, Divion. *Tharſu*.
d Veteres libri, *Pupto Erizon*.
e Pariſ. *Heracleas Lacmo*, Divion. *Heracliat Laccu*, Corb. *Eraclias Lemu*.
f Veteres libri, *Heracleas Salvatiat*. Hanc lectionem habent etiam veteres editiones in margine, pro qua Labbeus repoſuit *Salbacis*.
g Divion. *Epitonio Stratoniciat*. h Veteres libri, *Amazonis* vel *Amazonas*.
i Veteres libri & editiones, *tuente*. Sic etiam infra.
k Vox *Epiſcopi* non extat in hoc loco in antiquis exemplaribus, neque etiam in nominibus Diogenis & Zotici.
l Veteres libri, *Cadon*. Supra in prima actione *Caderum*, itemque in ſecunda Veteres editiones, *Cadi*.
m Divion. & Corb. *Sibilus*, Pariſ. *Subilus*.
n Veteres edit. *Maſſunorum*. Codex Pariſ. *Moſino*, Divion. *Myſino*, Corb. *Myſſinto*.
o Crab. *Baſilinopolis*, ut oſtenderet alicubi haberi *Baſiliopolis*. Codex Divion. *Baſiliopoleot*.
p Pariſ. *Hortoſienen*, Divion. *Ortoſion*, Corb. *Hortenſio*.
q Supra in prima actione *Arpoſa*, in ſecunda *Artoſſi*. Iſthic vetera exemplaria habent *Ariaſſu*.
r Eadem vetera exemplaria, *Euladro*.
s Pariſ. *Midavi*, Corb. *Midaydu*, Divion. *Madatu*.
t Veteres libri & editiones, *Eucarpiat*.
u Ita veteres editiones. Codex Pariſ. *Cornu*. reliqui *Carnu*. Supra in prima & ſecunda actione, *Cornerum*.
x Veteres libri, *Lyſiro*. y Iidem libri, *Canon*.
z Pariſ. *Ruſo Iddii*, reliqui *Eupho Iddii*.
aa Veteres editiones, *Homonadon*. Codex Corb. *Humonadon*, Pariſ. *Humanado*. Sic etiam ferme Divionenſis.
bb Veteres libri & editiones, *Adadon*.
cc Divion. *Tyrani*, Corb. *Tynohiu*, Pariſ. *Trabiu*. dd Veteres libri, *Libanio Parian*.
ee Corb. & Divion. *Adilho*, Divion. *Adizo*.
ff Veteres libri & editiones, *tuente*. Sic etiam in duobus locis ſequentibus.
gg Veteres libri, *Meſſalini Laodiciat*, omiſſo vocabulo *Epiſcopi*. Sic etiam in nomine Florentii Tenedi.
hh Iidem libri, *Baſſo Neapoleot*. ii Iidem libri, *Limenu*.
kk Deeſt hoc loco in antiquis codicibus & editionibus. ll Veteres, *Setero*.
mm Veteres libri & editiones, *tuente*. Sic etiam in ſequenti nomine.
nn *Epiſcopi*. Hæc vox deeſt in antiquis libris.
oo Veteres libri, *Lapiton*; veteres editiones, *Lapethon*. pp Veteres libri, *Meſſinit*.
qq Iidem libri, *Tegiat*. rr Iidem *Neopaftu*.
ss Iidem: *Eleutherniſ tenente locum Pauli Epiſcopi Cantana*. Veteres editiones: *Eleutherneniſ tuente locum Pauli Epiſcopi Candiæ*. Itaque primi omnium Romani addiderunt hæc verba, *Chryſogono Presbytero*. Acceperunt autem ex ſuperioribus actionibus, prima nimirum & ſecunda. Contra in actione quarta Euphratas Epiſcopus Eleutheræ dicitur tenere etiam locum Pauli reverendiſſimi Epiſcopi Candiæ. Itaque fieri poteſt ut quum diſceſſiſſet aut forſitan obliſſet Chryſogonus Presbyter, Euphratas locum ejus ſuppleverit.

Fronton iz Faselida
Filip iz Liburn(ij)e
Teodor iz Antifela
Leontije iz Araksa
Antipatar iz Kauna
Andrej iz Sektorija
Pavle iz Tloga
Roman iz Bubona
Nikija iz Megare
Atanasije iz Opunta
Domnin iz Plateje
Onesim iz Arga
Marko iz Eurije
Peregrin iz Fenikije
Eutihije iz Hadrijanopolja
Klaudije iz Anhijaksa
Soterih sa Kerkire Dionisije iz Antiohije
Jovan iz Alinde
Flacil iz Jasa
Papija iz Eriza
Dionisije iz Herakleje Linkestide
Menandar iz Herakleje Latma
Eupitije iz Stratonikeje
Jovan iz Amizona
Tinhanje iz Apolonijade
Teodoret iz Alabanda
Jovan iz Knida
Julijan prezviter u ime Kalandiona episkopa Halikarnasa
Danijel iz Klada
Modest iz Sevaste
Pavle iz Aristija
Eulalije iz Silbija
Hariton iz Dionisipolja
Jovan iz Trapezopolisa
Genadije iz Akmoneja
Toma iz Teodosipolja
Genadije iz Mosina
Evandar iz Diokleje
Gerontije iz Basilinopolja
Alfije iz Minda
Teoktit prezviter u ime Diogena episkopa Ortosije
Filotej prezviter u ime Zotika episkopa Arpasena
Miro iz Eulandra
Lucijan iz Ipsa
Filip iz Lisijade

Sozonte Philipporum,
Conſtantino Demetriadis,
* Dubero-rum Euſebio * * Topiris,
Maximino Seres,
Nicolao Stoborum,
Dardanio [b] Bargalæ,
* Parthenopolis Joanne * [c] Patricopole,
[d] Honorato Thaſſi,
* Ariaſſi Theophilo * [e] Orei,
* Sibbi Neone * [f] Pſyllii,
* Theodoro Lyſiæorum * Diodoro [g] Lyſimachiorum,
* Codrylorum, Paulo [h] Puglorum,
Mara * Cordiluſorum,
Marcellino Iſindorum,
Macedonio Magydenſi,
Eudoxio Etennorum,
Eugenio Cotennorum,
Marcellino Coralliæ,
Obrimo Coraceſii,
Petro Echinæorum,
Euſtathio gentis Saracenorum,
[i] Aurelio Afro,
[k] Reſticiano Afro,

Καὶ τῶν λοιπῶν ὁσιωτάτων, καὶ θεοσεβεστάτων ἐπισκόπων· παραγενομένου δὲ καὶ τῇ αὐτῇ ἁγιωτάτῃ ἐκκλησίᾳ ὁ θειότατος, καὶ φιλοχριστος ἡμῶν δεσπότης Μαρκιανὸς ὁ αἰώνιος Αὔγουστος, ἅμα τοῖς μεγαλοπρεπεστάτοις, καὶ ἐνδοξοτάτοις ἄρχουσι, τουτέστι, τῷ ἐνδοξοτάτῳ στρατηλάτῃ, ἀπὸ ὑπάτων, καὶ πατρικίῳ Ἀνατολίῳ, καὶ τῷ ἐνδοξοτάτῳ ἐπάρχῳ τῶν ἱερῶν πραιτωρίων Παλλαδίῳ, καὶ τῷ μεγαλοπρεπεστάτῳ ἐπάρχῳ τῆς βασιλίδος Κωνσταντινουπόλεως, νέας Ῥώμης, Ταταιανῷ, καὶ λοιποῖς τοῖς μεγαλοπρεπεστάτοις ἄρχουσι.

* [l] Et reliqua ſancta ſynodo: Adveniens in eadem ſanctiſſima eccleſia diviniſſimus & piiſſimus dominus noſter Marcianus [m] perpetuus Auguſtus, ([n](a) præſente ex divino zelo ac fervore fidei etiam piiſſima & Chriſtianiſſima regina Auguſta Pulcheria,) una cum magnificentiſſimis & glorioſiſſimis judicibus, id eſt, glorioſiſſimo magiſtro militum & conſule ac patricio Anatolio, [o] & glorioſiſſimo præfecto ſacrorum prætoriorum Palladio, & magnificentiſſimo præfecto regiæ Conſtantinopolitanæ urbis novæ Romæ Tatiano, * (& glorioſiſſimo magiſtro ſacrorum officiorum Vincomalo, & viris magnificentiſſimis p & magiſtris Martiali & Placito, & viro magnificentiſſimo comite domeſticorum Sporacio, & viro magnificentiſſimo comite [q] ſacrorum privatorum Genethlio, & viro magnificentiſſimo comite domeſticorum & ſacrorum ſtabulorum Aetio, & viro [r] magnificentiſſimo primicerio [r] clariſſimorum tribunorum & notariorum Leontio: ſuper his etiam ampliſſimo ſenatu, id eſt, glorioſiſſimo expræfecto & conſule ac patricio [s] Florentio, & glorioſiſſimo conſule ac patricio Senatore, & glorioſiſſimo exmagiſtro & conſule ac patricio Nomo, & glorioſiſſimo expræfecto & conſule ac patricio Protogene, & viro magnificentiſſimo expræfecto & patricio [u] Eugaro, & viro

* & reliqua ſanctiſſima religioſiſſima epiſcopis.

* & reliqua magnificentiſſimis judicibus,

BALUZII NOTÆ.

a Pariſ. & Corb. *Dovera*, Divion. *Debera*.
b Corb. *Vargalle*, Pariſ. *Vvargalio*, Divion. *Vergallo*.
c Legendum *Particopoleos*, ut habent veteres libri. Veteres editiones legunt. *Partecepoleos*.
d Veteres libri, *Thaſu*. e Iidem libri, *Ariaſſu*. f Iidem, *Sillia*.
g Corb. *Liſicon*, Divion. *Liſine*, Pariſ. *Liſineo*. Supra act. 1. & act. 2. *Lyſineorum*.
h Divion. *Pegylon*; reliqui, *Poglon*.
i In vetetibus libris præponitur Euſtachio.
k Vetera exemplaria docent legendum eſſe *Reſtitutiano*. Poſt hanc vocem Ruſticus quandam notam ponit, cui ſimilem ſupra poſuerat poſt nomen Theodoſii Nazianzeni & ante nomen Ariſtomachi Coloniæ, & alt. *Qui inter hæc duo ſigna ſimillima his leguntur, i. Græcis duobus codicibus non ſunt.*
l *& reliqua ſancta ſynodo*. Hæc deſunt in codice Pariſienſi. Deerant etiam olim in Divionenſi, ubi addita ſunt ſupra lineam.
m Poſt hæc verba legitur in antiquis editionibus: *ſub die ſanctiſſimorum martyrum ſanctæ Callinici & Euphemiæ, præſente ex divino zelo &c.* Hæc vero ſuperflua ſunt, & merito ſublata ab editoribus Romanis. Supra initio hujus ſextæ actionis ſcriptum eſt eam fuiſſe habitam in Eccleſia ſanctæ Euphemiæ, eique adfuiſſe Epiſcopos quorum mox nomina recitata ſunt. Hoc vero Notarius addit adveniſſe in eandem ſanctiſſimam Eccleſiam piiſſimum Imperatorem. Error ortus ex gloſſemate cujuſdam Græci; qui explicaturus quæ eſſet ea ſanctiſſima Eccleſia, in margine deſcripſit verba Græca ex initio actionis, addita haud dubie voce σημεῖον. Quod poſtea in Latini cujuſdam codicis margine poſitum eſt Latine ab aliquo Græcæ linguæ non admodum gnaro, hoc modo, *id eſt, ſanctiſſimorum &c.* Hinc vero quiſpiam alius effecit, *ſub die ſanctiſſimorum*. Multum porro hoc ſe torquet vir clariſſimus Paſchaſius Queſnellus ut inveniat quo codice horum actorum uſus ſit Baronius, & conjicit habuiſſe ſimilem ei quo ipſe utebatur. Si conſuluiſſet veteres editiones, ex illis ſua accepiſſe Baronium comperiſſet. Quod autem addit idem vir clariſſimus, contra hanc pravam verſionem pugnare omnes Latinas verſiones, revincitur auctoritate veterum editionum; ubi hæc ipſa leguntur, ut diximus.
n *præſente ex divino &c. Pulcheria*. Hæc deſunt in omnibus antiquis exemplaribus & in textu Græco. Deeſſe autem debere hinc etiam colligitur quod Valentinus Epiſcopus Philippolitanus & Epiſcopi Helleſponti & veteris Epiri ſcribentes ad Leonem Imperatorem in cap. 16. 35. & 46. codicis encyclii, auctor breviculi hiſtoriæ Eutychianiſtarum, Ferrandus Diaconus in epiſtola ad Pelagium & Anatolium, Liberatus, Evagrius, & Theophanes nullam in hoc loco mentionem faciunt Pulcheriæ, ſed tantum Marciani & judicum & ſacri ſenatus. Antiquum tamen eſſe hunc errorem patet ex antiquiſſimis codicibus, in quibus hoc additamentum invenitur, & ex breviculo ſupra laudato, in quo ſcriptum eſt Imperatorem Marcianum indixiſſe ſynodum apud Nicæam, *in qua & ipſe & Pulcheria reſedit & omnis cum eo ſenatus & poteſtates*. Quo loco recte in margine annotat Labbeus liquere ex actis falſum hoc eſſe. Deponendus eſt ergo vetus error qui Pulcheriam interfuiſſe docuit ſynodo Chalcedonenſi. Nam ſi Romanis nondum Chriſtianis indecens viſum eſt Agrippinam matrem Neronis aſcendere ſuggeſtum Imperatoris & præſidere ſimul quum legati Armeniorum cauſam gentis apud eum oraturi erant, haud dubie Chriſtianis in mentem venire non debuit fœminam, licet piiſſimam, ſimul cum Imperatore præſidere poſſe in Concilio ſanctiſſimorum Epiſcoporum in quo de ſtabilienda vera fide tractabatur.
o Pariſ. & Divion. *& excellentiſſimo præfecto*.
p Corb. & Divion. & veteres editiones, *exmagiſtri*. Pariſienſis neque *&* habet, neque *ex*.
q Pariſ. *ſacrarum privatarum*. r *ſpectabili primicerio*.
s Ita quidem codex Pariſienſis. Ceteri & veteres editiones habent *clarorum*.
t Deerat iſtud nomen in codice Divionenſi, ſed additum eſt ſupra lineam. Deeſt autem illic mentio Senatoris, Eugari, & Romani. In Pariſienſi vero non comparent Florentius, Senator, Eugarus, Romanus, Zoilus, & Antiochus. Quod oſtendit prolixiora aut breviora fuiſſe in hoc loco geſta pro arbitrio eorum qui illa exſcribebant.
u Codex Corb. & veteres editiones, *Antiocho*. Poſtea codex Corb. addit, *& viro magnificentiſſimo exprafecto Auguſto*.
(a) Hoc de Pulcheria deeſt etiam in Caſin.

Epifanije iz Mide
Abercije iz Hijeropolja
Kirijak iz Eukarpije
Eustohije iz Dokimije
Akvila iz Aurokra
Basilije iz Nakolije
Strategije iz Polibota
Neoptolem iz Kornesa
Pavle iz Derba
Plutarh iz Listre
Evgenije iz Kane
Rufus iz Hide
Tiran iz Homona
Aholije iz Larande
Eutropije iz Ade
Pavle iz Filomela
Paulin iz Apameje
Teotekno iz Tirakija
Eorticije iz Metropolisa
Kiro iz Sinijanda
Libanije iz Parija u Likaoniji
Aleksandar iz Seleukije
Olimpije iz Sozopolisa
Fontejan iz Sagalase
Adil horepiskop u ime Mesalina episkopa Laodikeje
Bason iz Neapolisa
Florentije iz Hadrijanopolja
Majan iz Limera
Zeben iz Martiropolja
Evelpist horepiskop u ime Florentija episkopa Teneda
Sotir iz Teodosijade u ime Heliodora episkopa Amatunta i Proehija iz Arsinoje
Epafrodit iz Tamasija u ime Didima episkopa grada Lapita
Dionisije đakon u ime Fotina episkopa Hitre
Jovan iz Mesene
Ofelim iz Tege
Irinej iz Naupakta
Kiril iz Subrita
Genadije iz Knosa
Evzebije iz Apolonija
Demetrije iz Lapena
Eufrat iz Eleuterna
Hrisogon prezviter u ime Pavla episkopa Kandije
Sozont iz Filipa
Konstantin iz Demetrijade
Euzebije iz Topira

& viro magnificentiſsimo expræpoſito Romano
& viro magnificentiſsimo expræfecto Zoilo, &
viro magnificentiſsimo expræfecto urbis Theodoro, & viro magnificentiſsimo expræfecto Apollonio, & viro magnificentiſsimo expræfecto urbis Antiocho, & viro magnificentiſsimo expræfecto urbis Anyſio, & viro magnificentiſsimo expræfecto Illyrici Theodoro, & viro magnificentiſsimo expræpoſito [a] Artaxerſe, & viro magnificentiſsimo expræfecto Conſtantino, & viro magnificentiſsimo expræfecto [b] Parmaſio, & viro magnificentiſsimo expræfecto Illyrici Eulogio, & viris magnificentiſsimis exquæſtoribus, Apollodoro, Theodoro & [c] Menna, & viro magnificentiſsimo [d] & comite privatorum Severo, & viro magnificentiſsimo [e] & comite largitionum Baſilio, & viro magnificentiſsimo [f] & comite [f] privatorum Juliano, & viro magnificentiſsimo expræfecto Tryphone, & viro magnificentiſsimo exquæſtore Polychronio, & viro magnificentiſsimo excomite Conſtantino, & viro magnificentiſsimo excomite Severiano, & viro magnificentiſsimo excomite [*] Heracliano;)

* Pharaſio, Parnaſſio.
* excomite privatarum
* Heraclio

προσέτι δὲ κ τοῖς περιβλέπτοις κόμησι, κ ἐνδόξοις βιβουλίοις νοτερίοις· προσεφώνησε τὰ ὑποτεταγμένα, πρότερον Ρωμαϊστὶ, κ μετὰ τὴν Ρωμαϊκὴν προσφώνησιν, Ἑλλησιστί.

ſuper his etiam ſpectabilibus comitibus & tribunis notariis,) allocutus eſt [g] quæ ſubſequuntur, primum Latine, & poſtmodum Græce: (* cujus allocutionis virtus eſt iſta.

* Dominus noſter Marcianus perpetuus Auguſtus allocutus eſt ſanctam ſynodum ita.

In cod Babieriano hæc quoque legitur oratio Marciani, ſed hoc idiote ac plane barbaro ſtylo, quæ ſola occurrit in Jolvano, eademque ſubſequitur e regione textus Græci. Utraque vero habetur in editione Crabbian. pag. 888.

ALLOCUTIO MARCIANI IMPERATORIS.

UBI primum divino judicio ad imperium ſumus electi, inter tantas neceſsitates reipublicæ nulla nos magis cauſa conſtrinxit, quam ut orthodoxa & vera fides Chriſtiana, quæ ſancta atque pura eſt, indubitata omnium animis inſideret. Conſtat autem, avaritia vel [h] pravis ſtudiis quorumdam, per media tempora nonnullis diverſa ſentientibus, & pro voluntate ſua, non prout veritas atque doctrina patrum poſtulat, [i] populos ſeducentibus, in errorem quamplurimos eſſe deductos. Qua de re ſanctam ſynodum hoc videlicet propoſito fieri ſtuduimus, & vobis laborem indixiſſe videmur, quatenus omni errore atque caligine deterſa, prout ſe divinitas hominibus manifeſtare voluit, & doctrina patrum oſtendit, religio noſtra, quæ pura atque ſancta eſt, univerſorum mentibus inſinuata, [*] ſuæ virtutis luce fulgeſcat: nec in poſterum quiſquam audeat de nativitate domini & ſalvatoris noſtri Jeſu Chriſti aliter diſputare, quam apoſtolica prædicatio, & inſtituta trecentorum decem & octo ſanctorum patrum eidem convenientia, poſteritati tradidiſſe noſcuntur; ſicut etiam ſancti Leonis papæ urbis Romæ, qui ſedem apoſtolicam gubernat, miſſa ad ſanctæ memoriæ Flavianum Conſtantinopolitanæ urbis epiſcopum ſcripta teſtantur. Remotis itaque ſtudiis, ablatis patrociniis, ceſſante avaritia, cunctis veritas innoteſcat. Nos enim ad fidem confirmandam, non ad potentiam aliquam [*] exercendam, exemplo religioſi principis Conſtantini, ſynodo intereſſe voluimus, [k] ne vel ulterius populi pravis ſuaſionibus ſeparentur. Facile enim ſimplicitas quorumdam hactenus nonnullorum ingeniis atque ſuperſtitua verboſitate decepta eſt, & conſtat, diverſorum pravis inſinuationibus diſſenſiones & hæreſes natas. Studium autem noſtrum eſt, ut omnis populus per veram & ſanctam doctrinam unum ſentiens, in eamdem religionem redeat, & veram fidem catholicam colat, quam ſecundum inſtitutiones patrum [l] exponere concordantibus æque animis religio veſtra feſtinet: quatenus ſicut a Nicæna ſynodo uſque ad proximum tempus, erroribus amputatis, vera fides cunctis innotuit; ita & nunc per hanc ſanctam ſynodum remotis caliginibus, quæ in his paucis annis, ſicut ſuperius dictum eſt, pravitate atque avaritia quorumdam emerſiſſe videntur, perpetuo, quæ ſtatuta fuerint, conſerventur. Erit autem divinæ [*] majeſtatis, id quod ſancto animo fieri deſideramus, in æternum firmiter cuſtodire.

* propriæ virtutis
* oſtendendam,
* providentiæ.

BALUZII NOTÆ.

a Veteres libri, *Artaxe*.
b Divion. *Parnaſio*, Pariſ. *Parnaſſio*, Corb. *Artaxio Parnaſio*, veteres edit. *Artaxio Parmeſio*.
c Vetuſtiores libri & edit. *Mena*.
d Vetuſtiores libri & edit. *excomite privatarum*.
e Idem libri & editiones, *excomite*. Sic etiam in nomine ſequenti. Romani ergo iſta mutaverunt.
f Pariſ. *privatarum*.
g Poſtea ſequitur in codice Pariſienſi: *Dominus noſter Marcianus perpetuus Auguſtus alloquitur eſt ſanctam ſynodum ita*. Nulla hic mentio duplicis editionis, quia interpres unam tantum noverat, id eſt, Græcam. Deinde Ruſticus utramque ponens, geſtis iſta inſeruit poſt vocem *ſynodum*, *primum Latine*, & *poſtmodum Græce*: *cujus alloquutionis virtus eſt ita*. Quo modo habent codices Corbejenſis & Divionenſis & veteres editiones. At editores Romani putarunt hic eſſe errorem librariis, partem ſuperioris admonitionis retinuerunt in textu, partem rejecerunt ad marginem, ne monito quidem lectore cur ita facerent. Poſt hæc verba Ruſticus ponit quaſdam notas in fronte utriuſque editionis, & ait: *A ſigno iſto totum ſic emendavi ad Græcam proprietatem. In Acumitorum vero codice mox Latine ſcriptum eſt ita*. Allocutio Marciani Imperatoris ad Synodum. Hæc allocutio Græce tantum poſita erat in Græcis codicibus ex quibus prodiit vetus interpretatio Latina; ideoque ſola verſio ex Græco reperitur in codice Pariſienſi, in quo continetur pura puta antiqua verſio, nullis Ruſtici additamentis aut emendationibus. Eadem ſola primo poſita fuit in codice Divionenſi. Verum poſtea addita eſt vetus membrana, in qua deſcripta eſt allocutio Latina ab eadem manu quæ codicem integrum ſcripſit. Quod oſtendere videtur eam ſolam in exemplari ex quo deſcriptus eſt codex Divionenſis extitiſſe quæ verſa eſt ex Græco. Hanc ſe addidiſſe ex codice monaſterii Acœmetenſis teſtatur Ruſticus, qui Latina verba primo poſuit, ut parebat, & deinde Latina ex Græco verſa.
h *Pravis*. Hæc vox deeſt in omnibus antiquis exemplaribus & editionibus.
i Melius libri veteres, *populos edocentibus*.
k Veteres libri, *neque ut ulterius*.
l Idem libri: *expoſueristi*. *Concordantibus itaque animis*. Hanc lectionem eſſe veram probat verſio facta ex Græco.

Maksimin iz Seresa
Nikolaj iz Stobije (Stobija?)
Dardanije iz Bargale
Jovan iz Patrikopolja
Honorat sa Tasosa
Teofil iz Oreja
Neon iz Psilija
Diodor iz Lisimahije
Pavle iz Pugla
Mara iz Kordile
Marcelin iz Isinda
Makedonije iz Magide
Eudoksije iz Etena
Evgenije iz Kotena
Marcelin iz Koralije
Obrim iz Koracezija
Petar iz Ehine
Eustatije iz plemena Saracena
Aurelije iz Asra
Resticijan iz Asra

I ostali blaženi episkopi: Došavši u istu presvetu crkvu božanski i prepobožni gospodar naš Marcijan, uvijek Uzvišeni, (u pratnji iz božanskog žara i žarke vjere takođe prepobožne hrišćanke kraljice uzvišene Pulherije), zajedno sa uzvišenim i slavnim sudijama, tj: slavnim magister militum, ekskonzulom i patricijem Anatolijem, slavnim prefektom svetih pretorija Paladijem, uzvišenim prefektom regije grada Konstantinopolja novog Rima Tacijanom, (slavnim magistrom officiorum Vinkomalom i uzvišenim magistrima Marcijalom i Placitom, uzvišenim komesom Sporacijem, uzvišenim komesom Genetlijem, uzvišenim komesom Etijem, uzvišenim primicerijem slavnih tribuna i notara Leontijem: osim njih takođe članovi Senata tj: preslavni eksprefekt, ekskonzul i patricije Florencije, preslavni ekskonzul i patricije Senator, preslavni eksmagister, ekskonzul i patricije Nomo, preslavni eksprefekt, ekskonzul i patricije Protogen, uzvišeni eksprefekt i patricije Eugar, uzvišeni eksprepozit Roman, uzvišeni eksprefekt Zoil, uzvišeni eksprefekt grada Teodor, uzvišeni eksprefekt Apolonije, uzvišeni eksprefekt grada Antioh, uzvišeni eksprefekt grada Anisije, uzvišeni eksprefekt Ilirikuma Teodor, uzvišeni eksprepozit Artakserks, uzvišeni eksprefekt Konstantin, uzvišeni eksprefekt Parmalije, uzvišeni eksprefekt Ilirikuma Evlogije, uzvišeni ekskvestori Apolodor, Teodor i Mena, uzvišeni komes Sever, uzvišeni komes largitionum Basilije, uzvišeni komes privatnih dobara Julijan, uzvišeni eksprefekt Trifon, uzvišeni ekskvestor Polihronije, uzvišeni ekskomes Konstantin, uzvišeni ekskomes Severijan, uzvišeni ekskomes Heraklijan).

U prisustvu ovih poštovanih komesa i narodnih notara govorio je ovo što slijedi, prvo na latinskom a onda na grčkom.

(a Et poſt regis hæc verba) omnes clamaverunt: Multi anni imperatori, multi anni Auguſtæ: orthodoxis multos annos: unus filius Conſtantinus. Marciano novo Conſtantino. (b Marciani amatoris Chriſti regnum in ſæcula permaneat, digni orthodoxæ fidei amatoris. Sit ab his procul invidia.

A Πάντες ἐβόησαν· πολλὰ τὰ ἔτη τῷ βασιλέως, πολλὰ τὰ ἔτη τῆς Αὐγούστης· τῷ ὀρθοδόξων πολλὰ τὰ ἔτη. εἷς υἱὸς Κωνσταντῖνος. Μαρκιανῷ νέῳ Κωνσταντίνῳ.

Interpretatio Latinæ allocutionis.

Ερμηνεία τῆ Ρωμαϊκῆς προσφωνήσεως.

c *Diviniſſimus & piiſſimus dominus noſter Marcianus perpetuus Auguſtus virtutem præſcriptæ allocutionis & Græce allocutus eſt ita.*

Ο θειότατος, καὶ ἀλαβέστατος ἡμῶν δεσπότης Μαρκιανὸς ὁ αἰώνιος Αὔγουστος, τὴν δυνάμιν τῆς προτεταγμένης προσφωνήσεως καὶ Ἑλληνιστὶ προσεφώνησεν οὕτως.

UBi primum divino judicio ad imperium ſumus electi, ante alias omnes publicas & d ſumme neceſſarias * cauſas, nihil ſic & conſilio & ſtudio dignum putavimus, niſi ut circa orthodoxam fidem, quæ ſanctâ & vera eſt, omnes unius eſſent ſententiæ, & nihil de ea dubitabile in animabus hominum inſideret. Repertum eſt enim * medio tempore quoſdam e partim pecuniarum cupiditatibus, partim pravis ſtudiis diverſa ſenſiſſe, & præter ſanctorum patrum fidem, f doctrinæ expoſitionem erroribus plenam multitudini edidiſſe. Huic rei remedium volentes imponere, ſanctam veſtram collegimus ſynodum, g laboribus, quos ex itinere ſuſcepiſtis, h eventum maximum fore credentes, ut vera religio firmaretur, quatenus * omnis interjectus error atque caligo auferretur ab intelligentiis ſeductorum: i & prout ipſa ſe divinitas hominibus propria voluntate manifeſtavit, & ut ſanctorum patrum doctrina k puriſſimam & veriſſimam animis omnium præfulgentem expoſuit fidem, ſic humanum genus l coleret, & de reliquo omnis auferatur audentibus præſumptio de nativitate domini & ſalvatoris noſtri Jeſu Chriſti aliter ſentiendi aut diſputandi, præter hæc quæ prædicata quidem ſunt a ſanctis apoſtolis, tradita autem m nunc conſone a trecentis decem & octo ſanctis patribus noſtris n qui Nicææ convenerunt; ſicut etiam o Deo amiciſſimi Leonis papæ urbis Romæ, qui ſedem apoſtolicam gubernat, miſſa ad ſanctæ memoriæ Flavianum p novæ regiæ Romæ epiſcopum q epiſtola * teſtatur. Am-

B Ἐν προοιμίοις τῆς ἡμετέρας βασιλείας, θείᾳ ψήφῳ ἐπ' αὐτῷ αἱρεθέντες, πρὸ τῶν ἄλλων ἁπάντων, καὶ ἀναγκαιοτάτων φροντίδων, ἐδὲν ἔτω καὶ βουλῆς, καὶ σπουδῆς ἄξιον ὑπομείναμεν, ὡς τὸ περὶ ὀρθόδοξον πίστιν, ἁγίαν, καὶ ἀληθῆ τυγχάνουσαν, ὁμογνώμονας ἅπαντας εἶναι, καὶ μηδὲν περὶ αὐτῆς ἀμφίβολον τοῖς τῶν ἀνθρώπων ἐγκαθεδρεῦσαι ψυχαῖς. εὗρηται γὰρ ὁ μέσος χρόνος, τινῶν τὸ μὲν χρημάτων ἐπιθυμίαις, τοῦτο δὲ φαύλαις σπουδαῖς φρονιμώτων διάφορα, καὶ παρὰ τὴν τῶν ἁγίων πατέρων πίστιν τὰς διδασκαλίας τοῖς πλήθεσιν ἐκτιθεμένων, πλάνης γέμων ἐπιβλαβῆς. ταύτην ἐάσασθαι βελόμενοι, τὴν ἁγίαν ἡμῶν ἡθροίσαμεν σύνοδον, τῆς τῆς ὁδοιπορίας μόχθων ἀποτέλεσμα C μέγιστον ἔσεσθαι πιστεύσαντες τὸν τῆς ἀληθοῦς θρησκείας βεβαίωσιν, ὥστε τὴν ἐπικειμένην ἀχλὺν τῶν τῆς ἀνθρώπων πεπλανημένων ἐννοίας ἀναιρεθῆναι· καθὼς αὐτὸ τὸ θεῖον τοῖς ἀνθρώποις οἰκεία βουλήσει ἑαυτὸ καπέστησε φανερὸν, καὶ ὡς ἡ τῶν ἁγίων πατέρων διδασκαλία τὴν καθαρωτάτην, καὶ ἀληθινὴν τῶν ἁπάντων ψυχαῖς ἐκλάμπουσαν πίστιν ὑξέθετο, ἔτω τὸ ἀνθρώπινον θρησκεύειν γένος, καὶ τὰ λοιπὸ πᾶσαν περιαιρεθῆναι τοῖς τολμῶσιν αὐθάδειαν περὶ τῆς γενήσεως τοῦ δεσπότου, καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ιησοῦ Χριστοῦ, ἕτερόν τι φρονεῖν, ἢ ἀβλογίζεσθαι, παρὰ τὰ κηρυχθέντα μὲν παρὰ τῶν ἁγίων Αποστόλων, παραδοθέντα δὲ νῦν συμD φώνως παρὰ τῶν τριακοσίων δεκαοκτὼ ἁγίων πατέρων ἡμῶν, τῶν ἐν Νικαίᾳ· ὃν τρόπον καὶ ὁ τοῦ Θεοφιλεστάτου Λέοντος τοῦ τῆς βασιλίδος Ρώμης ἀρχιεπισκό-

* curas,

* medium tempus, quibuſdam partim pecuniarum cupiditatibus & partim pravis ſtudiis diverſa ſentientibus & præter ſanctorum patrum fidem doctrinæ expoſitionem erroribus plenam multitudini edidiſſe.

* incumbens caligo.

* ſignificat.

BALUZII NOTÆ.

a *Et poſt hæc Regis verba.* Et hæc quoque deſunt in omnibus antiquis libris & editionibus. Addita autem ſunt a Romania ex editione quæ extat in collectione *Iſidori*.

b *Marciani amatoris &c.* Hæc omnia deſunt in eiſdem libris & editionibus, & addita ſunt ex eadem collectione Iſidori.

c Hunc titulum habent veteres libri & editiones.

d *Summe.* Hæc vox deeſt in exemplari Pariſienſi. In Divionenſi addita eſt ſupra lineam.

e Veteres libri & editiones, *tam pecuniarum cupiditatibus quam praviſſimis ſtudiis.*

f Iidem libri & editiones, *multitudini doctrinæ expoſitionem erroribus plenam edidiſſe.*

g Pariſ. *laboris quem ex itinere.* Divion. *laboribus quem ex itinere.*

h Divion. & Pariſ. *hunc eventum fore credentes* (Pariſ. addit &) *veræ religionis firmamentum omni errore atque caligine deterſa, prout ſe divinitas hominibus.* In Pariſienſi poſt votem *omni* additum eſt ſupra lineam *interjectus.*

i Vox *ipſa* deeſt in omnibus antiquis codicibus & editionibus.

k Pariſ. *puram ac veriſſimam.* Divion. primo *puram & veriſſimam*; ſed poſtea quædam litteræ additæ ſunt ſupra lineam quæ efficiunt *puriſſimam.*

l Vetereſ libri & editiones, *incolere, & de reliquo omnem auferri audentibus præſumptionem &c. aliter ſentire aut diſputare.*

m Vox *nunc* deeſt in omnibus antiquis libris & editionibus. Neque mirum eſt deſuiſſe, cum certum ſit non tum celebratam fuiſſe ſynodum Nicænam quum iſta ſcribebantur. Codex Divion. habet, *tradita autem ſunt*; ubi excidit vox *conſonanter*, ut colligitur ex margine, in qua ſcriptum eſt, *al. conſone.* Sane codex Pariſienſis præfert: *tradita autem ſunt conſonanter.*

n *qui Nicææ convenerunt.* Hæc non extant in libris noſtris, nec in antiquis editionibus. Sunt autem in hac pagina quæ ſam loca inſignia quæ oſtendunt quantum ſibi licuiſſe crediderint editores Romani

o Vereres editiones, *Deo amantiſſimi.* Codex Pariſ. *ſanctiſſ.*

p Codex Corb. & veteres editiones, *nova regia Romana urbis.* Pariſ. & Divion. *Conſtantinopolitana urbis.* Divionenſis habet in margine, *al. nova regia Romana urbis.*

q Veteres libri & editiones, *ſcripta teſtantur.*

Govor imperatora Marcijana

Čim smo božanskom voljom izabrani na vlast, prije svih drugih državnih potreba smatrali smo da ništa nije dostojnije da se time pozabavimo od pravovjerne i istinske vjere hrišćanske koja je sveta i da je usadimo u duše svih ljudi da bi svi o njoj imali jedno mišljenje. Otkrilo se u međuvremenu da je ona, bilo iz pohlepe bilo iz izopačenosti, različito tumačena i da je mimo vjere svetih otaca i izlaganja vjere narod podučavan štetnim zabludama. Iz želje da se tome nađe lijek, sazvali smo ovaj sveti sabor, bez obzira na napor kojem ste bili izloženi putujući ovamo, ubijeđeni da će ovo biti događaj od najvećeg značaja za učvršćivanje istinske vjere i da se ubuduće svaka zabluda odbaci i duhovna tama razagna sa umova onih koji su zavedeni. Samo se božansko proviđenje samo od sebe ljudima ukazalo tako da je učenje svetih očeva izložilo dušama svih najčistiju i najistinskiju vjeru koja blista tako da je ljudski rod poštuje i da se ubuduće ne dozvoli da se iko usudi da drugačije misli ili raspravlja o rođenju Gospoda i spasitelja našeg Isusa Hrista od onoga što su prvo propovijedali Apostoli a onda jednoglasno i Sveti oci naši koji su se bili okupili na saboru u Nikeji, njih 318 na broju. O tome svjedoči i poslanica Bogu ljubljenog Lava pape grada Rima koji upravlja Apostolskom stolicom, upućena blaženopočivšem Flavijanu episkopu grada Konstantinopolja (Novog Rima). Pošto se dakle iskorijeni svako neprikladno učenje, odbaci svako pokroviteljstvo, i ne da prostor pohlepi, istina neka se obznani svim vašim propovijedima. A mi smo, radi potvrde vjere, a ne da bi demonstrirali silu, već po pobožnom uzoru na vladara Konstantina, htjeli prisustvovati Sinodu, da nakon što se utvrdi istina ne bi narodi više bili u razmirici zbog izopačenih učenja. Lako je blagoglagoljivošću prostodušne uhvatiti u zamku, što, kako je poznato, s jedne strane rađa razdor, a sa druge jeres. Našoj, pak, visosti je nagrada za trud da svi narodi jednako osjećaju božanstvenost i poštuju istinsku katoličku pobožnost i vjeru kojoj su nas po tradiciji učili Sveti oci. Ovo neka dakle bude vaš zadatak, da kao što je sveti sabor otaca u Nikeji izložio vjeru i ljude oslobodio svake zablude, iznijevši je na svjetlost dana, da je svi spoznaju, tako i sada ovaj vaš sabor neka ukloni duhovne tame koje su se u ovih nekoliko godina pojavile, kao što je prethodno rečeno, i da se ubuduće stalno obdržava ono što vi budete odlučili. Biće to dar božanskog proviđenja da ono što se staramo da bude po božijem nalogu, uvijek na korist, koja je od vas nastala, čvrsto bude očuvano. (Nakon ovih vladarevih riječi) svi povikaše: Na mnoga ljeta Marcijane, novi Konstantine. Imperatore, na mnoga ljeta. Uzvišena (pravovjerna), na mnoga ljeta. Marcijane, obožavatelju Hrista, neka nam traje tvoje carstvo. (Neka bi nam uvijek vladao) dostojan pravovjerja. Daleko bila zavist od ljubitelja Hristovih. Nakon ovih usklika, Etije arhiđakon Konstantinopolja grada (Novog Rima i primicerij notarski) reče: Po volji višnje milosti i božanskim žarom milosti vaše pobožne i vjerne kojima od Boga je dato da svima vlada, ovaj sveti, veliki i Vaseljenski sabor koji se okupio po vašoj naredbi, vrhunskom težnjom i božanskom marljivošću kroz mnoge dane svaku neslogu koja je u prošlosti na neki način protiv prave i neokaljane katoličke naše vjere nastala, uklonio je, kroz riječ istine odbacujući svaki drugačiji glas, kao što se vidi iz pojedinih spisa koji opisuju događaje: propovijedao je pravilo vjere koje je od svake zablude otuđeno; ojačano vrlinom božanskih spisa i čuva u njima odluke svetih i blaženih otaca za sigurno spoznanje onih koji ih iskreno čitaju i za vječnu krunu vašeg pobožnog carstva: imajući ih u rukama, ako želite, pročitaću ih uz vaš blagoslov. (Božanski i pobožni gospodar imperator reče:) Čitaj. Etije arhiđakon Konstantinopolja Novog Rima pročita.

σκόπου, τοῦ τὸν Ἀποστολικὸν θρόνον κυβερνῶντος, ἐπιστολὴ διαπεμφθεῖσα πρὸς τὸν τῆς ἁλαβοῦς μνήμης Φλαυιανὸν ἐπίσκοπον τῆς νέας βασιλίδος Ῥώμης γεγονότα, σημαίνει. ἀναιρουμβάνης τοίνυν πάσης ἀπίπου σπουδῆς, ἐκβαλλομβύης τε ἁπάσης πλεονεξίας, καὶ τῆς ἁπλοτίας χώραν ἐχούσης εὐδεμίαν, ἡ ἀληθεια τυῖς ὑμῶν ἐκθέσεσι φανερὰ θω. ἡμεῖς γὰρ βεβαιότητι τοῖς πραττομβύοις προσθήσοντες, ἃ δυνάμεως ἐπίδειξιν ποιησόμβοι, παρεῖναι τῷ σωτῆρι εὐσκιμάσαμβυ, ὑπόδειγμα ποιησάμβυοι τὸν τῆς μακαρίας λήξεως Κωνσταντῖνον· ὥστε τῆς ἀληθείας ἀρεθείσης, μὴ περαιτέρω τὰ ἀληθῆ ὑποσυρόμβυα φαύλαις τινῶν διδασκαλίαις διχονοεῖν. πολλοὶ γὰρ ἁπλότητι διανοίας πτοηθέντες ὑπό τινων, περιπτὰ, καὶ σεσοφισμβύα ἐπιχειρούντων, εἰκότως ἠπάτηνται. οὐκ ἔστι μὲν γὰρ ἀμφίβολον, ὡς ἀτελέσι καὶ * μοχθηρῶν ἐξηγήσεσιν, αἵ τε διχόνοιαι, καὶ πολλαὶ ἀνεφύησαν αἱρέσεις, τῇ δὲ ἡμετέρα γαλιυότητι σπουδαῖόν ἐστι, τοὺς δήμους ἅπαντας, μίαν, καὶ τὴν αὐτὴν περὶ τὸ θεῖον ἔχοντας γνώμην, τὴν ἀληθῆ, καὶ καθολικὴν θρησκείαν τε, καὶ πίστιν σέβειν, ἣν αὐτοῖς κατὰ τὰ παραδοθέντα παρὰ τῶν ἁγίων πατέρων δόγματα ἐξηγήσασθε. ἔργον τοίνυν γνήσθω τῆς ὑμετέρας ἁλαβείας, ἵνα ὁμογνώμονι ψυχῇ, καθάπερ ἐν τῇ Νικαέων ὁσιωτάτη τῶν πατέρων συνόδῳ φανερωθεῖσα ἡ πίστις, πλάνης μὲν ἠλευθέρωσε τοὺς ἀνθρώπους, εἰς φῶς δὲ προαχθεῖσα, πᾶσιν ἐγνώσθη· καὶ παραπλησίως καὶ νῦν διὰ τῆς ὑμετέρας συνόδου πᾶν μὲν ἀμφίβολον ἐν τῷ ὀλίγῳ τούτῳ χρόνῳ τεχθὲν, καθὼς ἔφημεν, φευλότητί τινων, καὶ ἁπλοτίᾳ, πεπαυσθῇ, εἰσαεὶ δὲ τὰ παρ' ὑμῶν διαφάνεια φυλαχθείη. ἔσται δὲ τῆς θείας προνοίας, τοῦθ' ὅπερ ἐσπουδάσθη γενέσθαι προθέσει σπουδάζομεν, εἰς τὸ διηνεκὲς ἐπὶ τῇ παρ' ὑμῶν ὠφελείᾳ φυλαχθῆναι βέβαιον. *

Πάντες ἐβόησαν· Μαρκιανῷ νέῳ Κωνσταντίνῳ. πολλὰ τὰ ἔτη τῷ βασιλέως. πολλὰ τὰ ἔτη τῆς Αὐγούστης. τῇ ὀρθοδόξων πολλὰ τὰ ἔτη. Μαρκιανῷ τῷ φιλοχρίστῳ. διὰ βίου ἡ ὑμῶν βασιλεία, ἄξιοι τῆς ὀρθοδοξίας. φιλόχριστοι, ἄφθονα ὑμῖν. Ἀέτιος ἀρχιδιάκονος Κωνσταντινουπόλεως εἶπεν· ἐπειδὴ τῇ ῥοπῇ τῆς ἄνωθεν χάριτος, καὶ τῷ φιλοχρίστῳ ζήλῳ τῆς γαλιυότητος ὑμῶν τῇ εὐσεβεστάτων, καὶ πιστοτάτων, τῇ ἐκ Θεοῦ εἰληχότων τὸ πάντων κρατεῖν βασιλέων, ἡ κατὰ θέσπισμα ὑμέτερον συνελεγμβύη ἁγία αὕτη, καὶ μεγάλη, καὶ οἰκουμενικὴ σύνοδος, μὴ πλείσης δοκησ ἐκ πολλῶν ἡμερῶν σχολῆς, καὶ θείας

putato igitur omni [a] inconvenienti ſtudio, & ejecto omni patrocinio, & locum nullum habente [b] avaritia, cunctis veritas veſtris expoſitionibus innoteſcat. Nos enim [c] ad fidem confirmandam, non ad potentiam oſtendendam, exemplo religioſi principis Conſtantini, ſynodo intereſſe voluimus: ut inventa veritate, non ultra multitudo pravis [e] quorumdam doctrinis attracta diſcorder. [d] Multos enim mentis ſimplicitate a quibuſdam [e] perterritos, ſuperflua & [e] callida introducere conantibus, [f] haud mirum eſt fuiſſe deceptos. Non eſt enim dubium, quod imperfectis & pravis diverſorum expoſitionibus, tam diſſenſiones, quam multæ exortæ ſunt hæreſes. Noſtræ autem [g] ſerenitati operæ pretium eſt, omnes populos unam eamdemque circa divinitatem habentes ſententiam, veram & catholicam religionem fidemque colere, [h] quam ipſis ſecundum tradita a ſanctis patribus dogmata [i] exponite. Hoc ergo operis ſit ſanctitatis veſtræ, & conſentienti animo ſicut in Nicæno [k] ſanctiſſimo patrum concilio manifeſtata fides, [l] ab errore quidem homines liberavit, ad lucem autem prolata, omnibus cognita eſt: ſimiliter & nuno per veſtrum concilium omnis quidem [m] ambiguitas pravitate cupiditateque quorumdam, ſicut diximus, in hoc parvo medio tempore nata, amputetur; in perpetuum autem, quæ a vobis terminata fuerint, ſervantur. Erit autem hoc divinæ providentiæ, ut id quod pio propoſito fieri curamus, ſemper ad utilitatem, quæ per vos orta eſt, firmiter conſervetur. [n]

Omnes clamaverunt: [o] Marciano novo Conſtantino (multos annos.) Imperatori multos annos. Auguſtæ (orthodoxæ) multos annos. [p] Marciane amator Chriſti, veſtrum nobis duret imperium. (Semper nobis imperetis,) digni ex orthodoxa fide. [q] Ab amatoribus Chriſti procul invidia ſit. Et poſt has voces, Aetius archidiaconus Conſtantinopolitanæ urbis (novæ Romæ, [r] & primicerius notariorum,) dixit: Quoniam nutu ſupernæ gratiæ, & [q] divino zelo ſerenitatis veſtræ [r] piiſſimæ & fideliſſimæ, [s] quibus a Deo datum eſt omnibus imperare, hæc magna & ſancta & univerſalis ſynodus, per

* τ. μοχθηρῶν διαφόρων

> Ῥωμαίοις,

* Latine

* Marciane amatori Chriſti, veſtrum duret

* Chriſti amatores, abunde ſic Aetius.

* piiſſimi & fideliſſimi imperatores

Concil. Gener. Tom. VII. I 2 præ-

a Pariſ. & Divion. *flagitioſo*. b Iidem libri, *cupiditate*.
c *quorundam*. Hæc vox deeſt in antiquis libris & editionibus.
d Codex Pariſ. & veteres editiones: *Multi enim mentis ſimplicitate a quibuſdam perterriti*. Ita etiam reliqui codices, ſi levia quædam menda tollas.
e Pariſ. *affectata*, Divion. *effretata*. f Veteres libri & editiones, *merito decepti ſunt*.
g Iidem libri & editiones, *tranquillitati*.
h Vox *ipſi* deeſt in omnibus antiquis libris & editionibus.
i Codex Corb. & veteres editiones, *exponeſte*. Eandem lectionem habet Divionenſis in margine. At idem in textu mendoſe *expoſiti*. Pro quo legendum *expoſite*, ut in Pariſienſi.
k Veteres libri & editiones, *ſanctiſſimorum*. l Vox *ab* non habetur in antiquis codicibus.
m Veteres libri & editiones: *ambiguitas in hoc parvo medio* (Divion. & Corb. *medioque*) *tempore nata, ſicut diximus, pravitate atque avaritia quorundam amputetur*.
n Veteres libri & editiones, *feſtinamus*.
o Legendum & diſtinguendum ex fide veterum exemplarium. *Marciano novo Conſtantino. Multos annos Imperatori. Multos annos Auguſtæ. Orthodoxæ* (Corb. *orthodoxorum*) *multos annos. Marciano amatori Chriſti. Veſtrum nobis duret imperium, digni orthodoxa*. Codex Pariſ. *orthodoxi*.
p & *primicerius notariorum*. Hæc deſiderantur in omnibus antiquis codicibus.
q Pariſ. & Divion. *& amanti Deum zelo*. r Melius veteres, *piiſſimi & fideliſſimi*.
s Veteres libri & editiones, *omnibus imperare a Deo vobis datum eſt*.

BALUZII NOTÆ.

Sveti, veliki, vaseljenski sabor koji se milošću i po nalogu pobožnih, hrišćanskih naših imperatora Valentinijana i Marcijana Uzvišenih okupio u Halkedonu, metropoli provincije Bitinije u bazilici Svete časne mučenice Eufemije definisao je ono što se nalazi u aneksu. Gospod naš i spasitelj Isus Hrist itd.

Ostalo je opisano u prethodnom tj. petom aktu

Pashasin episkop vikar gospodara moga blaženog apostola Vaseljenske crkve pape grada Rima Lava, kao predsjedavajući sabora, odlučio i potpisao.

Lukentije episkop grada crkve Erkulane vikar moga gospodara blaženog apostola Vaseljenske crkve pape grada Rima Lava na Sinodu, koji je održan na grčkom, potpisao.

Bonifacije, prezviter grada Rima, vikar gospodara moga blaženog apostola Vaseljenske crkve pape grada Rima Lava sa Vaseljenskim sinodom saglasan, potpisao

Anatolije episkop Konstantinopolja, Novog Rima, saglasan potpisao.

Maksim episkop Antiohije, saglasan potpisao.

Juvenal episkop Jerusalima, saglasan potpisao.

Kvintil episkop Herakleje, u ime Anastasija presvetog episkopa Soluna, saglasan potpisao.

Talasije episkop Cezareje Kapadokijske, saglasan potpisao.

Stefan episkop Efesa, saglasan potpisao.

Lucijan episkop Bize, u ime Kirijaka pobožnog episkopa Herakleje Tračke, saglasan potpisao.

Euzebije episkop Ankare, salasan potpisao.

Diogen episkop Kizika, saglasan potpisao.

Petar episkop Korinta, saglasan potpisao

Florencije episkop Sarda saglasan potpisao

Anastasije episkop Nikeje, saglasan potpisao

Eunomije episkop Nikomedije, saglasan potpisao

Julijan mlađi episkop i legat Apostolske stolice, saglasan potpisao

Eleuterije episkop Halkedona, saglasan potpisao

Basilije Božjom milošću episkop Seleukije metropole Isaurije, saglasan potpisao

Meletije episkop Larise, održavši govor i u ime presvetog gospodara episkopa Apameje u Drugoj Siriji i u svoje ime, saglasan potpisao

(Amfilohije episkop Side, saglasan potpisao)

Teodor episkop metropole Tarsa, saglasan potpisao

Kir episkop Anazarba grada svete Božje crkve, saglasan potpisao

Konstantin episkop Bostre metropole, saglasan potpisao

Fotije episkop Tira metropole, saglasan potpisao

Teodor episkop Damaska, saglasan potpisao

Stefan episkop Hijeropolja, saglasan potpisao

Nono episkop grada Edese, saglasan potpisao

Simeon episkop metropole Amide, saglasan potpisao

Olimp episkop metropole Konstancije, saglasan potpisao

Jovan, milošću Božijom episkop Sevastije, saglasan potpisao

Seleuk, milošću Božijom episkop Amasije, saglasan potpisao

præceptum veſtrum congregata eſt, ſummo ſtudio & divina diligentia per multos dies omnem diſcordiam, quæ in præterito [a] quoquo modo [b] adverſus rectam & immaculatam catholicam noſtram fidem exorta eſt [c] expulit, per verbum veritatis omnem [d] novam vocem abjiciens, [e] ſicut ſcripta per ſingula quæ contigerunt geſta manifeſtant: definitionem autem [f] nunc ab omni errore alienam prædicavit; divinarum ſcripturarum virtute [g] munita, ſervatque in ea ſanctorum & beatiſſimorum patrum ſententia, ad certam [h] quidem ſcientiam ſincere legentium, & ad perpetuam coronam veſtri pii Imperii: hanc præ manibus habens, ſi placet, annuente veſtra ſerenitate recitabo. (Diviniſſimus & piiſſimus [i] dominus imperator dixit:) Lege. [*] Aetius archidiaconus Conſtantinopolis novæ Romæ legit.

Sancta & magna & univerſalis ſynodus, quæ ſecundum Dei gratiam & ſanctionem piiſſimorum Chriſtianiſſimorumque imperatorum noſtrorum Valentiniani & Marciani Auguſtorum, congregata eſt apud [k] Chalcedonem metropolim Bithyniæ provinciæ, [l] in [*] baſilica ſanctæ & [m] venerabilis martyris Euphemiæ, definivit ſubter annexa. Dominus noſter & ſalvator Jeſus Chriſtus notitiam fidei, &c. (*a*)

Ἐμμελείας, πᾶσαν μὲν ἐν τῷ παρεληλυθότι ὀπωσδήν ἀναφυεῖσαν κατὰ τῆς ὀρθῆς, καὶ ἀμωμήτου καθολικῆς ἡμῶν πίστεως διχόνοιαν ἐκ πρόσω πεποίηκε, τῶν τῆς ἀληθείας λόγῳ πᾶσαν ἀπελάσασα κενοφωνίαν, καθὰ καὶ τὰ ἐγγράφως ἑφ' ἑκάστῳ τῶν παρακολουθησάντων πεπραγμένα δηλοῖ· ὅρον δὲ μὲν ἐξεφώνησεν ἀπλανῆ, τῇ τῶν θείων γραφῶν ἰσχυρωθεῖσα δυνάμει, καὶ τῶν ἁγίων, καὶ μακαριωτάτων πατέρων ἐν αὐτῷ διατηρήσασα τὸ διάνοιαν, ὡσὸς γνῶσιν μὲν ἀκριβῆ τῶν εἰλικρινῶς ἐντυγχανόντων, ἀγῶνα δὲ εὐσεβοῦς βασιλείας· [*] ἐπέχων τὸν μέγιστον χάρας, εἰ παρίσταται νεύματι τῆς ὑμετέρας ἡμερότητος, ἀναγνώσομαι. ἀνάγνωθι. [*] Ἀέτιος ἀρχιδιάκονος Κωνσταντινουπόλεως, νέας Ῥώμης, ἀνέγνω.

[*] Latine.

[*] martyriq ſanctæ & virtutis martyris.

Ἡ ἁγία, καὶ μεγάλη, καὶ οἰκουμενικὴ συνοδος, ἐν κατὰ Θεοῦ χάριν, καὶ θέσπισμα τῶν εὐσεβεστάτων, καὶ φιλοχρίστων ἡμῶν βασιλέων, Οὐαλεντινιανοῦ, καὶ Μαρκιανοῦ Αὐγούστων, συναχθεῖσα ἐν τῇ χαλκηδονέων μητροπόλει τῆς Βιθυνῶν ἐπαρχίας, ἐν τῷ μαρτυρίῳ τῆς ἁγίας, καὶ καλλινίκου μάρτυρος Εὐφημίας, ὥρισεν ὑποτεταγμένα. ὁ κύριος ἡμῶν, καὶ σωτὴρ Ἰησοῦς Χριστος. καὶ τὰ ἑξῆς.

[*] a pag 109. ad pag. 118.

Reliqua deſcripta ſunt in proxima ſuperiore actione, id eſt quinta [*].

[*] epiſcopi [*] in ſynodo Græce relecta ſubſcripſerunt.

[n] Paſchaſinus epiſcopus, [*] vicarius domini mei beatiſſimi atque apoſtolici univerſalis eccleſiæ [*] papæ urbis Romæ Leonis, [*] [p] ſynodo præſidens, [q] ſtatui, & ſubſcripſi.

Τὰ ἑξῆς γέγραπται ἐν τῇ πρὸ τῆς πράξεως ταύτης πράξει, ἥτοι τῇ πέμπτῃ.

Παχασῖνος ἐπίσκοπος, ἐπέχων τὸν τόπον τοῦ δεσπότου μου τοῦ μακαριωτάτου, καὶ Ἀποστολικοῦ τῆς οἰκουμενικῆς ἐκκλησίας ἐπισκόπου πόλεως Ῥώμης Λέοντος, ἐν τῇ συνόδῳ τοῖς Ἑλλησι ἀναγνωσθεῖσιν ὑπέγραψα.

[*] al. Aſculanæ,

Lucentius epiſcopus civitatis eccleſiæ [*] [r] Erculanæ, [s] vicarius domini mei beatiſſimi atque apoſtolici viri univerſalis eccleſiæ papæ urbis Romæ Leonis, in ſynodo Græce relecta ſubſcripſi.

Λουκέντιος ἐπίσκοπος πόλεως ἐκκλησίας Ἐρκουλάνων, ἐπέχων τὸν τόπον τοῦ δεσπότου μου τοῦ μακαριωτάτου, καὶ Ἀποστολικοῦ ἀνδρὸς πάσης ἐκκλησίας ἐπισκόπου πόλεως Ῥώμης Λέοντος, ἐν τῇ συνόδῳ τοῖς Ἑλλησι ἀναγνωσθεῖσιν ὑπέγραψα.

[*] in ſynoda Græce relecta ſubſ.

Bonifacius presbyter urbis Romæ, vicarius domini mei beatiſſimi & apoſtolici viri univerſalis eccleſiæ papæ urbis Romæ Leonis, [*] [u] cum univerſa ſynodo conſenſi & ſubſcripſi.

Βονιφάτιος πρεσβύτερος πόλεως Ῥώμης, ἐπέχων τὸν τόπον τοῦ δεσπότου μου τοῦ μακαριωτάτου, καὶ Ἀποστολικοῦ ἀνδρὸς τῆς οἰκουμενικῆς ἐκκλησίας, ἐπισκόπου πόλεως Ῥώμης Λέοντος, ἐν τῇ συνόδῳ τοῖς Ἑλλησι ἀναγνωσθεῖσιν ὑπέγραψα.

Anatolius epiſcopus Conſtantinopolis novæ Romæ, definiens ſubſcripſi.

Ἀνατόλιος ἐπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως, νέας Ῥώμης, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Maximus epiſcopus Antiochiæ, ſtatuens ſubſcripſi.

Μάξιμος ἐπίσκοπος Ἀντιοχείας, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Ιυβε-

BALUZII NOTÆ,

a *Quoquo modo*. Deſunt in codice Pariſienſi. In Divionenſi addita ſunt in margine.
b Pariſ. & Divion. *adverſus ſanctam & rectam & inviolabilem*.
c Veteres libri & editiones, *expelli fecit*. d Pariſ. & Divion. *abſonam*.
e Veteres libri & editiones, *ſicut in ſcriptis monumentis ſingula quæ contigerunt manifeſtantur*.
f Veteres libri, *nunc omni*.
g Veteres libri & editiones, *munitam, ſervata in hoc ſanctorum & beatorum*.
h *Quidem*. Deeſt in libro Pariſienſi. Addita eſt ſupra lineam in Divionenſi.
i Veteres libri, *dominus noſter dixit*. k Idem libri, *Chalcedonam*.
l Idem libri, *in martyrio*. m Male in Divion. *univerſalis*.
n Annotatio Ruſtici. *Hæ ſubſcriptiones erant ſic Latine ordinatæ in codice Acacmiteno ut hic*.
o Ita codex Divionenſis. Corbeienſis & veteres editiones, *vice domini*. Pariſ. *tenens locum domini*.
p Codex Pariſ. *in ſynodo hic quæ Græce lecta ſunt ſubſcripſi*.
q Legendum *ſtatui, conſenſi, & ſubſcripſi*. Error eſt typographicus editionis Lubbeanæ.
r Antea legebatur *Eſculanæ*. Editores Romani mutaverunt, ſequi videlicet Græcum textum in emendatione vocis Latinæ. Libri noſtri habent *Aſculanæ*.
s Pariſ. *tenens locum*. Sic etiam paulo poſt in ſubſcriptione Bonifacii.
t Idem codex, *in ſynodo hic quæ Græce lecta ſunt ſubſcripſi*.
u Iterum idem codex, *in Concilio hic quæ Græce lecta ſunt ſubſcripſi*.
(*a*) In God. Caſin. repetuntur hic ſymbola Nicænum & Conſtantinopolitanum, & definitio Chalcedonenſis.

Konstantin božanskom milošću episkop Melitene, saglasan potpisao
Patricije episkop Tijane, saglasan potpisao
Petar episkop metropole Gangra, saglasan potpisao
Kaloger episkop metropole Klaudiopolja, saglasan potpisao
Dorotej episkop Neocezareje, saglasan potpisao rukom Atarbija episkopa Trapezunta
Teoktit episkop metropole Pisinunta, saglasan potpisao rukom arhiđakona Fotina
Roman episkop metropole Mire, saglasan potpisao
Kritonijan episkop Afrodisijade u Kariji, saglasan potpisao
Nunehije episkop metropole Laodikeje, saglasan potpisao
Marinijan episkop metropole Sinade, saglasan potpisao
Onesifor episkop metropole Ikonije, saglasan potpisao
Pergamije episkop Antiohije u Pisidiji, saglasan potpisao
Epifanije episkop metropole Perga, saglasan potpisao
Atik episkop Nikopolja Starog Epira, saglasan potpisao
Martirije episkop Gortine, metropole Krita, saglasan potpisao
Luka episkop metropole Dirahija, saglasan potpisao
Francion episkop Filipopolja, saglasan potpisao
Vigilantije episkop Larise metropole Tesalije, saglasan potpisao
Sebastijan episkop Beroje, saglasan potpisao
Basilije episkop Trajanopolisa, saglasan potpisao
Trifon episkop Hiosa, saglasan potpisao, u ime Jovana episkopa Rodosa
Teoktit episkop Beroeje, saglasan potpisao
Gerontije episkop Seleukije u Siriji, saglasan potpisao
Marije episkop Laodikeje u Siriji, saglasan potpisao rukom Euzebija prezvitera Antiohije
Euzebije episkop Dorileje, saglasan potpisao
Sava episkop Palta, rukom Talasija đakona, saglasan potpisao
Lucijan episkop Bizije, saglasan potpisao
Petar episkop Gabale, saglasan potpisao
Sofronije episkop Konstantine, saglasan potpisao
Patricije episkop Neocezareje, saglasan potpisao
Mara episkop Anasarte, saglasan potpisao
Romul episkop Halkide, saglasan potpisao, rukom Mare horepiskopa Anasarte
Eustatije episkop metropole Berita, saglasan potpisao
Leontije episkop Askalona, saglasan potpisao
Anijan episkop Kapitolijade, saglasan potpisao
Zeben episkop grada Pele, saglasan potpisao
Jovan episkop grada Tiberijade, saglasan potpisao
Antioh episkop Arhelaide, saglasan potpisao
Beril episkop Aile, saglasan potpisao
Areta episkop Eluse, saglasan potpisao
Musonije episkop Segora, saglasan potpisao
Rufin episkop Bibla, saglasan potpisao
Pankratije episkop Libijade, saglasan potpisao
Natira episkop Gaze, saglasan potpisao

Ἰουβενάλιος ἐπίσκοπος Ἱεροσολύμων, ὁρίσας ὑπέγραψα.

A Juvenalis epiſcopus Hieroſolymorum, ſtatuens ſubſcripſi.

Κιντίλλος ἐπίσκοπος Ἡρακλείας, ἐπέχων τὸν τόπον τοῦ ἁγιωτάτου ἐπισκόπου Θεσσαλονικέων Ἀνασταsίου, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Quintillus epiſcopus Heracleæ, [a] tenens locum Anaſtaſii ſanctiſſimi epiſcopi Theſſalonicenſium, ſtatuens ſubſcripſi.

Θαλάσσιος ἐπίσκοπος Καισαρείας Καππαδοκίας, ὁρίσας ὑπέγραψα.

[b] Thalaſſius epiſcopus Cæſareæ Cappadociæ, definiens ſubſcripſi.

Στέφανος ἐπίσκοπος Ἐφέσου, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Stephanus epiſcopus Epheſi definiens ſubſcripſi.

Λουκιανὸς ἐπίσκοπος Βύζης, ἐπέχων τὸν τόπον Κυριακοῦ τοῦ θεοφιλεστάτου ἐπισκόπου Ἡρακλείας Θρᾴκης, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Lucianus epiſcopus Byzæ, habens locum Cyriaci religioſiſſimi epiſcopi Heracleæ Thraciæ, definiens ſubſcripſi.

Εὐσέβιος ἐπίσκοπος Ἀγκύρας, ὁρίσας ὑπέγραψα.

B Euſebius epiſcopus Ancyræ, definiens ſubſcripſi.

Διογένης ἐπίσκοπος Κυζίκου, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Πέτρος ἐπίσκοπος Κορίνθου, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Petrus epiſcopus Corinthi, definiens ſubſcripſi.

Φλωρεντῖνος ἐπίσκοπος Σάρδεων, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Florentius epiſcopus Sardium, definiens ſubſcripſi.

Ἀνασάσιος ἐπίσκοπος Νικαίας, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Anaſtaſius epiſcopus Nicææ, definiens ſubſcripſi.

Εὐνόμιος ἐπίσκοπος Νικομηδείας, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Eunomius epiſcopus Nicomediæ, definiens ſubſcripſi.

Ἰουλιανὸς ὁ ἐλάχιστος ἐπίσκοπος, καὶ πρεσβευτὴς τοῦ Ἀποστολικοῦ θρόνου, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Julianus minimus epiſcopus & legatus ſedis apoſtolicæ, definiens ſubſcripſi.

Ἐλευθέριος ἐπίσκοπος Χαλκηδόνος, ὁρίσας C ὑπέγραψα.

Eleutherius epiſcopus Chalcedonenſis, definiens ſubſcripſi.

Βασίλειος ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος Σελευκείας τῆς μητροπόλεως Ἰσαυρίας, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Baſilius miſericordia Dei epiſcopus Seleuciæ metropolis Iſauriæ, definiens ſubſcripſi.

Μελέτιος ἐπίσκοπος Ἀαρίσσης, ποιούμενος τὸν λόγον καὶ ὑπὲρ τοῦ ὁσιωτάτου Δόμνου ἐπισκόπου Ἀπαμείας Συρίας δευτέρας, καὶ ὑπὲρ ἐμοῦ, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Meletius epiſcopus Lariſſæ, ſermonem faciens & pro ſanctiſſimo domino epiſcopo Apameæ Syriæ ſecundæ, & pro me, definiens ſubſcripſi.

(Amphilochius epiſcopus Sidæ, definiens ſubſcripſi.)

Θεόδωρος ἐπίσκοπος τῆς μητροπόλεως Ταρσοῦ, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Theodorus epiſcopus metropolis Tarſi, definiens ſubſcripſi.

Κῦρος ἐπίσκοπος τῆς ἐν Ἀναζάρβῳ τῇ πόλει D ἁγίας τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίας, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Cyrus epiſcopus Anazarbi civitatis ſanctæ Dei eccleſiæ, definiens ſubſcripſi.

Κωνσταντῖνος ἐπίσκοπος Βοστρῶν μητροπόλεως, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Conſtantinus epiſcopus Buſtrenſium metropolis, definiens ſubſcripſi.

Φώτιος ἐπίσκοπος τῆς Τύρων μητροπόλεως, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Photius epiſcopus Tyri metropolis, definiens ſubſcripſi.

Θεόδωρος ἐπίσκοπος Δαμασκοῦ, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Theodorus epiſcopus Damaſci, definiens ſubſcripſi.

Στέφανος ἐπίσκοπος Ἱερᾶς πόλεως, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Stephanus epiſcopus Hierapolis, definiens ſubſcripſi.

Νόννος ἐπίσκοπος τῆς Ἐδεσσηνῶν πόλεως, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Nonnus epiſcopus Edeſſenorum civitatis, definiens ſubſcribſi

Συμεὼνης ἐπίσκοπος Ἀμίδης τῆς μητροπόλεως, ὁρίσας ὑπέγραψα διὰ Πέτρου πρεσ- E βυτέρου.

Symeon epiſcopus Amidæ metropolis, definiens ſubſcripſi per Petrum presbyterum.

Ὀλύμπιος ἐπίσκοπος τῆς μητροπόλεως Κωνσταντίας, ὁρίσας ὑπέγραψα διὰ Ἐπιφανίου ἐπισκόπου.

Olympus epiſcopus metropolis Conſtantiæ, definiens ſubſcripſi per Epiphanium epiſcopum.

Ἰωάννης ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος Σεβαστείας, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Joannes miſeratione Dei epiſcopus Sebaſtiæ, definiens ſubſcripſi.

Se-

[a] Corb. & Divion. *obtinens locum Anaſtaſii Epiſcopi.* Pariſ. *agens locum ſanctiſſimi Archiepiſcopi Theſſalonicenſium Anaſtaſii ſtatuens ſubſcripſi.*

[b] Veteres libri & editiones: *Thalaſſius Epiſcopus Cæſarea Cappadocia ſimiliter.*

BALUZII NOTÆ.

Polihronije episkop Antipatride, saglasan potpisao
Jovan episkop Gadare, saglasan potpisao
Pavle episkop Antedona, saglasan potpisao
Fotin mlađi episkop Lide, saglasan potpisao
Heraklije episkop Azota, saglasan potpisao
Marcijan episkop Gere, saglasan potpisao
Stefan episkop Jamnije, saglasan potpisao
Epiktet episkop Dioklecijanopolja, saglasan potpisao
Roman episkop Eudoksiopolja, saglasan potpisao
Ibas episkop Edese, saglasan potpisao
Teodor episkop Klaudiopolja, saglasan potpisao
Julijan episkop Kelendera u Isauriji, saglasan potpisao
Tiran episkop Germanikopolja, saglasan potpisao
Jovan episkop grada Diocezareje, saglasan potpisao rukom mog lektora Julija
Elijan episkop grada Selinunta, saglasan potpisao, rukom mog subđakona Pavla
Akacije episkop grada Antiohije u Isauriji, saglasan potpisao
Epifan episkop grada Kestre, saglasan potpisao
Amonije episkop Jotape, saglasan potpisao
Megal episkop grada Filadelfije, saglasan potpisao
Marko episkop Aretuze, saglasan potpisao, rukom Timoteja episkopa Balaneje
Timotej episkop Balaneje, saglasan potpisao
Euzebije episkop grada Seleukobela, saglasan potpisao, rukom Pavla episkopa Marijamne
Eutihijan episkop Epifanije, saglasan potpisao, rukom Meletija episkopa Larise
Pavle episkop Marijamne, saglasan potpisao
Lampadije episkop grada Rafaneje, saglasan potpisao, rukom Januarija mog đakona
Aleksandar episkop grada Sebaste, saglasan potpisao
Filip episkop grada Adane, saglasan potpisao
Hipatije episkop grada Zefirije, saglasan potpisao
Teodor episkop grada Avguste, saglasan potpisao
Hrisip episkop grada Male, saglasan potpisao
Polihronije episkop Epifanije, saglasan potpisao
Jovan episkop Flavijade, saglasan potpisao
Indim episkop Irenopolja, saglasan potpisao
Julijan episkop grada Rosa, saglasan potpisao
Sofronije horepiskop, koji je održao govor u ime episkopa Basijana, saglasan potpisao
Evlogije episkop grada Filadelfije, saglasan potpisao
Proklo episkop grada Adrane, saglasan potpisao
Teodosije episkop grada Kanote, saglasan potpisao
Hormisda episkop Filipopolja, saglasan potpisao
Damijan iz grada Sidona, saglasan potpisao
Teodor episkop Tripolisa, saglasan potpisao
Olimpije episkop Paneade, saglasan potpisao
Pavle episkop Ptolemaide, saglasan potpisao
Pavle episkop grada Arada, saglasan potpisao

Seleucus Dei gratia epiſcopus Amaſiæ metropolis, definiens ſubſcripſi.

Σέλευκος χάριτι Θεοῦ ἐπίσκοπος μητροπόλεως Ἀμασείας, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Conſtantinus miſeratione divina epiſcopus Melitenæ, definiens ſubſcripſi.

Κωνσταντῖνος ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος Μελιτηνῆς, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Patricius epiſcopus Tyanorum metropolis, definiens ſubſcripſi.

Πατρίκιος ἐπίσκοπος τῆς Τυάνων μητροπόλεως, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Petrus epiſcopus metropolis Gangrorum, definiens ſubſcripſi.

Πέτρος ἐπίσκοπος τῆς μητροπόλεως Γαγγρῶν, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Calogerus epiſcopus metropolis Claudiopolis, definiens ſubſcripſi per Apragmonium epiſcopum Tii.

Καλόγηρος ἐπίσκοπος τῆς μητροπόλεως Κλαυδιουπόλεως, ὁρίσας ὑπέγραψα διὰ Ἀπραγμονίου ἐπισκόπου.

Dorotheus epiſcopus Neocæſareæ, definiens ſubſcripſi per Atarbium epiſcopum Trapezuntis.

Δωρόθεος ἐπίσκοπος τῆς Νεοκαισαρείας, ὁρίσας ὑπέγραψα διὰ Ἀταρβίου ἐπισκόπου Τραπεζοῦντος.

Theoctiſtus epiſcopus Piſſinuntis metropolis, definiens ſubſcripſi per Photinum archidiaconum.

Θεόκτιστος ἐπίσκοπος τῆς Πισσινουντίων μητροπόλεως. ὁρίσας ὑπέγραψα διὰ Φωτεινοῦ ἀρχιδιακόνου.

Romanus epiſcopus metropolis Myrorum, definiens ſubſcripſi.

Ρωμανὸς ἐπίσκοπος τῆς μητροπόλεως Μύρων, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Critonianus epiſcopus Aphrodiſiadis Cariæ, definiens ſubſcripſi.

Κριτωνιανὸς ἐπίσκοπος Ἀφροδισιάδος Καρίας, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Nunechius epiſcopus metropolis Laodiceæ, definiens ſubſcripſi.

Νωνέχιος ἐπίσκοπος τῆς μητροπόλεως Λαοδικείας, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Marinianus epiſcopus metropolis Synnadorum, definiens ſubſcripſi.

Μαρινιανὸς ἐπίσκοπος Συνάδων τῆς μητροπόλεως, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Oneſiphorus epiſcopus metropolis Iconii definiens ſubſcripſi.

Ὀνησιφόρος ἐπίσκοπος μητροπόλεως Ἰκονίου, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Pergamius epiſcopus Antiochiæ Piſidiæ, definiens ſubſcripſi.

Περγάμιος ἐπίσκοπος Ἀντιοχείας Πισιδίας, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Epiphanius epiſcopus Pergæ metropolis Pamphyliæ, definiens ſubſcripſi.

Ἐπιφάνιος ἐπίσκοπος Πέργης τῆς μητροπόλεως Παμφυλίας, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Atticus epiſcopus Nicopolis veteris Epiri, definiens ſubſcripſi.

Ἀττικὸς ἐπίσκοπος Νικοπόλεως τῆς κατὰ τὴν παλαιὰν Ἤπειρον, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Martyrius epiſcopus Gortynæ metropolis Cretæ, definiens ſubſcripſi.

Μαρτύριος ἐπίσκοπος Γορτυνίας τῆς Κρητῶν μητροπόλεως, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Lucas epiſcopus Dyrrhachii metropolis, definiens ſubſcripſi.

Λουκᾶς ἐπίσκοπος Δυρραχίου μητροπόλεως, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Francion epiſcopus Philippopolis metropolis, definiens ſubſcripſi.

Φραγκίων ἐπίσκοπος τῆς μητροπόλεως Φιλιππουπόλεως ὁρίσας ὑπέγραψα.

Vigilantius epiſcopus Lariſſæ metropolis Theſſaliæ, definiens ſubſcripſi.

Βιγιλάντιος ἐπίσκοπος μητροπόλεως Λαρίσσης Θεσσαλίας, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Sebaſtianus epiſcopus Beroæ, definiens ſubſcripſi.

Σεβαστιανὸς ἐπίσκοπος Βερόης, ὁρίσας ὑπεγραψα.

Baſilius epiſcopus Trajanopolis metropolis, definiens ſubſcripſi.

Βασίλειος ἐπίσκοπος τῆς Τραϊανουπολιτῶν μητροπόλεως, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Tryphon epiſcopus Chii, definiens ſubſcripſi pro Joanne epiſcopo Rhodi.

Τρύφων ἐπίσκοπος τῆς Χίου, ὁρίσας ὑπέγραψα ὑπὲρ Ἰωάννου ἐπισκόπου Ρόδου.

Theoctiſtus epiſcopus [a] Berrhœæ, definiens ſubſcripſi.

Θεόκτιστος ἐπίσκοπος Βερρόιας, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Gerontius epiſcopus Seleuciæ Syriæ, definiens ſubſcripſi.

Γερόντιος ἐπίσκοπος Σελευκείας Συρίας, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Marius epiſcopus Laodiceæ Syriæ, definiens ſubſcripſi per Euſebium presbyterum Antiochiæ.

Μαρίου ἐπίσκοπος Λαοδικείας, ὁρίσας ὑπέγραψα διὰ Εὐσεβίου πρεσβυτέρου Ἀντιοχείας.

Euſebius epiſcopus Dorylæi, definiens ſubſcripſi.

Εὐσέβιος ἐπίσκοπος Δορυλαίου, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Sabbas epiſcopus Palti, per Thalaſſium diaconum definiens ſubſcripſi.

Σάββας ἐπίσκοπος Πάλτου, διὰ Θαλασσίου διακόνου ὁρίσας ὑπέγραψα.

Εὐσέ-

BALUZII NOTÆ.

[a] Corb. & Divion. *Berœa* Pariſ. *Perſa*.

Toma episkop Porfiriona, saglasan potpisao
Porfirije episkop Botre, saglsan potpisao rukom đakona Timoteja
Fosfor episkop Ortosijade, saglasan potpisao, rukom đakona Timoteja
Uranije episkop Emise, saglasan potpisao
Jozef episkop Heliopolja u Fenikiji, saglasan potpisao
Jordan episkop Abile, saglasan potpisao
Valerije episkop grada Laodikeje, saglasan potpisao
Toma episkop Eurije (Fenikija) saglasan potpisao
Teodoret episkop Kira, saglasan potpisao
Rufin episkop Samosate, saglasan potpisao
Jovan episkop Germanicije, saglasan potpisao
Timotej episkop Dolihe, saglasan potpisao
Evoltije episkop Zeugmate, saglasan potpisao
Atanasije episkop Para, saglasan potpisao
Zeben episkop Martiropolja, saglasan potpisao
Kalinik episkop Apameje, saglasan potpisao
Kajuma episkop Makopolja, saglasan potpisao
Jovan episkop grada Kara, saglasan potpisao
Abrahamije episkop Kirkensija, saglasan potpisao
Leukadije episkop Mnize, saglasan potpisao
Noe episkop Kefakastela, saglasan potpisao
Atarbije episkop Trapezunta, saglasan potpisao
Jovan episkop Polemonija, saglasan potpisao
Gratidijan episkop Kerasunta, saglasan potpisao
Julijan episkop Tabije, saglasan potpisao
Meliftong episkop Julijopolja, saglasan potpisao
Hipericije episkop Asponensa, saglasan potpisao
Akacije episkop grada Kine, saglasan potpisao
Eufrasije episkop Laganije, saglasan potpisao
Kekropije episkop Sevastopolja, saglasan potpisao
Jovan episkop Nikopolja, saglsan potpisao
Anatolije episkop grada Satale, saglasan potpisao, rukom Doroteja prezvitera
Atik episkop grada Zele, saglasan potpisao
Antioh episkop Sinope, saglasan potpisao
Paralije episkop grada Andrape, saglasan potpisao, rukom đakona Euharija
Uranije episkop Himere, saglasan potpisao, rukom mog prezvitera Pavla
Akacije episkop grada Arijaratije, saglasan potpisao
Heraklije episkop grada Komana, saglasan potpisao
Adolije episkop grada Arabise, saglasan potpisao, rukom Adelfija horepiskopa
Domno episkop Kukusa, saglasan potpisao, rukom prezvitera Eufronija
Jovan episkop Arke, saglasan potpisao, rukom prezvitera Otreja
Teodosije episkop grada Nazijane, saglasan potpisao
Aristomah episkop Kolonije, saglasan potpisao
Apragmonije episkop grada Tija, saglasan potpisao
Reno episkop Junopolja, saglasan potpisao

Λουκιανὸς ἐπίσκοπος βύζης, ὁρίσας ὑπέγραψα. A [a] Lucianus episcopus Byziæ, definiens subscripsi.

Πέτρος ἐπίσκοπος Γαβυλᾶ, ὁρίσας ὑπέγραψα. Petrus episcopus [b] Gabalæ, definiens subscripsi.

Σωφρόνιος ἐπίσκοπος Κωνσταντίνης, ὁρίσας ὑπέγραψα. Sophronius episcopus Constantinæ, definiens subscripsi.

Πάτρικιος ἐπίσκοπος Νεοκαισαρείας, ὁρίσας ὑπέγραψα. Patricius episcopus Neocæsareæ, definiens subscripsi.

Μάρας ἐπίσκοπος Ἀναστασθᾶς, ὁρίσας ὑπέγραψα. Maras episcopus Anastasthæ, definiens subscripsi.

Ρωμύλος ἐπίσκοπος Χαλκίδος, ὁρίσας ὑπέγραψα χειρὶ Μάρα τοῦ ἐπισκόπου Ἀναστασθᾶς. Romulus episcopus Chalcidis, definiens subscripsi per manum Maræ * chorepiscopi [c] Anastasthæ. * episcopi.

Εὐστάθιος ἐπίσκοπος τῆς Βηρυτίων μητροπόλεως, B [d] Eustathius episcopus [e] Beryti metropolis, definiens subscripsi.
ὁρίσας ὑπέγραψα.

Λεόντιος ἐπίσκοπος Ἀσκάλωνος, ὁρίσας ὑπέγραψα. Leontius episcopus Ascalonis, definiens subscripsi.

Ἀνιανὸς ἐπίσκοπος Καπετωλιάδος, ὁρίσας ὑπέγραψα. Anianus episcopus Capitoliadis, definiens subscripsi.

Ζέβεννος ἐπίσκοπος πόλεως Πέλλης, ὁρίσας ὑπέγραψα. Zebennus episcopus civitatis Pellæ, definiens subscripsi.

Ἰωάννης ἐπίσκοπος πόλεως Τιβεριάδος, ὁρίσας ὑπέγραψα. Joannes episcopus Tiberiadis civitatis, definiens subscripsi.

Ἀντίοχος ἐπίσκοπος Ἀρκης, ὁρίσας ὑπέγραψα. Antiochus episcopus * [f] Archelaidis, definiens subscripsi. * Arcæ,

Βήρυλλος ἐπίσκοπος Αἴλᾶ, ὁρίσας ὑπέγραψα. Beryllus episcopus [g] Ailæ, definiens subscripsi. C

Ἀρέτας ἐπίσκοπος Ἐλύσης, ὁρίσας ὑπέγραψα. Aretas episcopus [h] Elusæ, definiens subscripsi.

Μασώνιος ἐπίσκοπος Σηγὼρ, ὁρίσας ὑπέγραψα. Musonius episcopus Segor, definiens subscripsi.

Ῥοφῖνος ἐπίσκοπος Βίβλου, ὁρίσας ὑπέγραψα. Rufinus episcopus Bibli, definiens subscripsi.

Παγκράτιος ἐπίσκοπος Λιβυάδος, ὁρίσας ὑπέγραψα. Pancratius episcopus Libyadis, definiens subscripsi.

Νατηρᾶς ἐπίσκοπος τῆς κατὰ Γάζαν, ὁρίσας ὑπέγραψα. [i] Natiras episcopus Gazæ, definiens subscripsi.

Πολυχρόνιος ἐπίσκοπος Ἀντιπατρίδος, ὁρίσας ὑπέγραψα. Polychronius episcopus Antipatridis, definiens subscripsi.

Ἰωάννης ἐπίσκοπος τῆς Γαδαρέων, ὁρίσας ὑπέ- D Joannes episcopus Gadarensium, definiens
γραψα. subscripsi.

Παῦλος ἐπίσκοπος τῆς Ἀνθηδονέων, ὁρίσας ὑπέγραψα. Paulus episcopus Anthedonis, definiens subscripsi.

Φωτεινὸς ἐπίσκοπος ἐλάχιστος Λύδδης, ὁρίσας ὑπέγραψα. Photinus minimus episcopus Lyddæ, definiens subscripsi.

Ἡράκλειος ἐπίσκοπος Ἀζώτου, ὁρίσας ὑπέγραψα. Heraclius episcopus Azoti, definiens subscripsi.

Μαρκιανὸς ἐπίσκοπος Γεράρων, ὁρίσας ὑπέγραψα. Marcianus episcopus * [k] Gerrhæ, definiens subscripsi. * Gerarorum

Στέφανος ἐπίσκοπος Ἰαμνίας, ὁρίσας ὑπέγραψα. Stephanus episcopus Jamniæ, definiens subscripsi.

Ἐπίκτητος ἐπίσκοπος Διοκλητιανουπόλεως, ὁρίσας ὑπέγραψα. Epictetus episcopus Diocletianopolis, definiens subscripsi.

Ro

---

a Vocatur Julianus in codice Corbeiensi. Ejus subscriptio isthic addita est supra lineam in Divionensi, ubi pariter vocatur Julianus, & eadem sub nomine Luciani ponitur post Petrum Gabalæ. Supra hic Lucianus subscripserat pro Cyriaco Episcopo Heracleæ. Quod cum animadvertisset Crabbus, ita scripsit in margine. *Lucianus iste paulo ante pro alio, nunc idem pro se subscribit.* Ceterum in exemplari Parisiensi isthic quoque ita subscribit. *Lucianus Ep. Byzæ tuens locum Cyriaci Episcopi Heraclia Trevis similiter.* BALUZII NOTÆ.

b Divion. & Corb. *Gabbulæ*, Paris. *Gabullis*.
c Vox *Anastarthæ* deest in omnibus antiquis codicibus.
d Corb. *Eustachius*. e Paris. *Beritu metropolitanus*.
f *Hæc lectio non est bona*. Divion. & Corb. habent *Archæ*, Paris. *Arcis*.
g Divion. *Helagæ*. h Corb. *Eusa*. i Paris. *Neitras*.
k Divion. & Corb. *Gerura*, Paris. *Gerara*.

Eterije episkop Pompejopolja, saglasan potpisao (rukom prezvitera Epifanija)
Temistije episkop Amastride, rukom prezvitera Filotima, saglasan potpisao
Teodor episkop Herakleje Pontijske, saglasan potpisao
Genetlije episkop Kratije, saglasan potpisao, rukom prezvitera Evlogija
Teofil episkop Hadrijanopolja, saglasan potpisao, rukom mog prezvitera Pelagija
Elpidije episkop grada Terma, saglasan potpisao
Akvila episkop Eudoksijade, saglasan potpisao
Misterije episkop grada Amorija, saglasan potpisao
Kirijak episkop Trognada, saglasan potpisao, rukom prezvitera Hrisipa
Longin episkop grada Orkista, saglasan potpisao
Seren episkop Maksimijanopolja, saglasan potpisao
Petar episkop metropolisa Gangra, saglasan potpisao u ime Polihronija episkopa Dadira i Teodora episkopa Sura
Eterih episkop Smirne, saglasan potpisao, rukom đakona Pavla
Euzebije episkop grada Klazomene, saglasan potpisao
Kirijak episkop Egeje, saglasan potpisao
Mama episkop Anerita, saglasan potpisao
Leontije episkop Meandra u Magnesiji, saglasan potpisao
Kvinto episkop grada Fokeje, saglasan potpisao
Proklo episkop grada Argise, saglasan potpisao
Toma episkop Aulikomene, saglasan potpisao
Olimpije episkop Teodosiopolja, saglasan potpisao
Filip episkop Nove Aule, saglasan potpisao
Rufin episkop Briula, saglasan potpisao
Marcelin episkop grada Metropolisa, saglasan potpisao
Isaija episkop Elaitana, saglasan potpisao
Paulin episkop Teodosiopolja, saglasan potpisao
Julijan episkop grada Hipepa, saglasan potpisao
Hesperije episkop grada Pitane, saglasan potpisao
Proterije episkop grada Mirine, saglasan potpisao
Basilik episkop Paleopolja, saglasan potpisao
Petar episkop grada Dardanije, saglasan potpisao
Talasije episkop grada Parija, saglasan potpisao
David episkop Adrijana, saglasan potpisao
Eulalije episkop grada Pionije, saglasan potpisao
Pionije episkop grada Troade, saglasan potpisao
Meonije episkop grada Nise, saglasan potpisao
Stefan episkop Poimaneka, saglasan potpisao
Teosebije episkop Ilija, saglasan potpisao
Hermija episkop grada Abida, saglasan potpisao
Danijel episkop grada Lampsaka, saglasan potpisao
Patricije episkop Adrijanotira, saglasan potpisao
Menekrat episkop grada Karisa, saglasan potpisao
Kosinije episkop grada Hijerocezareje, saglasan potpisao
Andrej episkop Dedala, saglasan potpisao rukom episkopa Kosinija

Romanus episcopus Eudoxiopolis, definiens subscripsi.

Ῥωμανὸς ἐπίσκοπος Εὐδοξιουπόλεως, ὁρίσας ὑπέγραψα.

[a] Ibas episcopus Edessæ, definiens subscripsi.

Ἴβας ἐπίσκοπος Ἐδέσσης, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Theodorus episcopus Claudiopolis Isauriæ definiens subscripsi.

Θεόδωρος ἐπίσκοπος Κλαυδιουπόλεως Ἰσαυρίας, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Julianus episcopus [b] Celenderis Isauriæ, definiens subscripsi.

* Ἰούλιος ἐπίσκοπος Κελενδέρεως τῆς Ἰσαυρίας, ὁρίσας ὑπέγραψα. * Γουλιανὸς

Tyrannus episcopus [c] Germanicopolis Isauriæ, definiens subscripsi.

Τύραννος ἐπίσκοπος Γερμανικουπόλεως τῆς Ἰσαυρίας, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Joannes episcopus Diocæsarcæ civitatis, definiens subscripsi per lectorem meum [d] Julium.

Ἰωάννης ἐπίσκοπος πόλεως Διοκαισαρείας, ὁρίσας ὑπέγραψα διὰ τοῦ ἀναγνώστου μου Νείλου.

Ælianus episcopus Selinuntis civitatis, definiens subscripsi per subdiaconum meum Paulum.

Αἰλιανὸς ἐπίσκοπος πόλεως Σελινουντος, ὁρίσας ὑπέγραψα διὰ τοῦ ὑποδιακόνου μου Παύλου,

Acacius episcopus Antiochiæ civitatis Isauriæ, definiens subscripsi.

Ἀκάκιος ἐπίσκοπος πόλεως Ἀντιοχείας Ἰσαυρίας, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Epiphanius episcopus civitatis [f] Cestræ, definiens subscripsi.

Ἐπιφάνιος ἐπίσκοπος πόλεως Κίστρων, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Ammonius episcopus Jotapæ, definiens subscripsi.

Ἀμμώνιος ἐπίσκοπος πόλεως Ἰωτάπης, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Megalus episcopus Philadelphiæ civitatis, definiens subscripsi.

* Μέγαλος ἐπίσκοπος πόλεως Φιλαδελφείας, ὁρίσας ὑπέγραψα. * Γεμέλλος

Marcus episcopus Arethusæ, definiens subscripsi per [g] Timotheum episcopum Balanæorum.

Μάρκος ἐπίσκοπος Ἀρεθούσης, ὁρίσας ὑπέγραψα διὰ Τιμοθέου ἐπισκόπου Βαλαναίων.

Timotheus episcopus Balanæorum, definiens subscripsi.

Τιμόθεος ἐπίσκοπος Βαλαναίων, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Eusebius episcopus civitatis [h] Seleucobeli, definiens subscripsi per Paulum episcopum Mariamnæ.

Εὐσέβιος ἐπίσκοπος πόλεως Σελευκοβήλου, ὁρίσας ὑπέγραψα διὰ Παύλου ἐπισκόπου Μαριάμνης.

[i] Eutychianus episcopus Epiphaniæ, definiens subscripsi per Meletium episcopum Lariſſæ.

Εὐτυχιανὸς ἐπίσκοπος Ἐπιφανείας, ὁρίσας ὑπέγραψα διὰ Μελετίου ἐπισκόπου Λαρίσσης.

Paulus episcopus Mariamnæ, definiens subscripsi.

Παῦλος ἐπίσκοπος Μαριάμνης, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Lampadius episcopus civitatis Rhaphanæorum definiens subscripsi per * Januarium diaconum meum.

* Ioannem

Λαμπάδιος ἐπίσκοπος πόλεως Ραφανικίων, ὁρίσας ὑπέγραψα διὰ Ἰωάννου διακόνου μου.

Alexander episcopus [k] Sebastæ civitatis, definiens subscripsi.

Ἀλέξανδρος ἐπίσκοπος πόλεως Σεβαστῆς, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Philippus episcopus Adanæ civitatis, definiens subscripsi.

Φίλιππος ἐπίσκοπος πόλεως Ἀδάνης, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Hypatius episcopus Zephyrii civitatis, definiens subscripsi.

Ὑπάτιος ἐπίσκοπος πόλεως Ζεφυρίου, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Theodorus episcopus Augustæ civitatis, definiens subscripsi.

Θεόδωρος ἐπίσκοπος Αὐγούστης πόλεως, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Chrysippus episcopus civitatis Malli, definiens subscripsi.

Χρυσιππος ἐπίσκοπος πόλεως Μάλλου, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Polychronius episcopus Epiphaniæ, definiens subscripsi.

Πολυχρόνιος ἐπίσκοπος Ἐπιφανείας, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Joannes episcopus Flaviadis, definiens subscripsi.

Ἰωάννης ἐπίσκοπος Φλαβιάδος, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Ιγδι-

BALUZII NOTÆ.

a Hunc Facundus lib. 5. cap. 3. scribit nonagesimum subscripsisse in ista actione sexta, & hic est octuagesimus quintus. Itaque oportet excidisse olim libratiis aliquot Episcoporum nomina.

b Legendum *Celendereon*, ut in libro Corbeiensi; eamque lectionem confirmant etiam alii codices.

c Paris. *Germanicopolis Isauriæ*. Reliqui legunt *Germanopolis*, & non habent vocem *Isauriæ*.

d Omnes libri veteres, *Nilum*.

e Divion. *Acbylat*.

f Paris. *Cestro*. Deest in Divionensi.

g Divion. *Theodorum*.

h Idem codex, *Seleucopolis*.

i Ita codex Parisiensis & veteres editiones. At Divionensis habet *Eustetius*, Corb. *Eutyebius*. Rusticus vero admonet in Acumitensi codice scriptum fuisse *Eutitianus*.

k Veteres libri, *Sebastæ*.

Elija episkop grada Blanda, saglasan potpisao
Polikarp episkop grada Gabale, saglasan potpisao
Patricije episkop Akrasa, saglasan potpisao
Pavle episkop Tripolisa, saglasan potpisao
Amahije episkop Septena, saglasan potpisao
Leukije episkop grada Svetog Apolona, saglasan potpisao
Gemel episkop grada Stratonikeje, saglasan potpisao
Alkimed episkop grada Silanda u Lidiji, saglasan potpisao
Dionisije episkop Atalije u Lidiji, saglasan potpisao
Stefan episkop Limirensa, saglasan potpisao, rukom Nikolaja episkopa Akaransa, jer sam bio bolestan
Zenodot episkop metropole Telmesa i ostrva Makre, saglasan potpisao
Fronton episkop grada Faselita, saglasan potpisao
Filip episkop grada Balbureja, saglasan potpisao
Teodor episkop grada Antifela, saglasan potpisao
Leontije episkop grada Araksa, saglasan potpisao
Antipater episkop Karaseja, saglasan potpisao
Andrej episkop grada Tloeja, saglasan potpisao
Nikolaj episkop grada Akarasa, saglasan potpisao
Roman episkop grada Buboneja, saglasan potpisao
Dokimasije episkop grada Maroneje, saglasan potpisao
Nikija episkop grada Megare, saglasan potpisao
Atanasije episkop grada Opunta, saglasan potpisao
Domnin episkop Plateje, saglasan potpisao
Onesim episkop Arga, saglasan potpisao
Marko episkop grada Euroje, saglasan potpisao
Peregrin episkop grada Fenika, saglasan potpisao
Eutihije episkop Hadrijanopolja, saglasan potpisao
Klaudije episkop Anhijasma, saglasan potpisao
Soterih episkop grada Kerkire, saglasan potpisao
Dionisije episkop grada Antiohije, saglasan potpisao
Jovan episkop grada Alinda, saglasan potpisao
Flakil episkop Asa[126], saglasan potpisao
Papija episkop grada Erize, saglasan potpisao
Dionisije episkop Herakleje grada Latma, saglasan potpisao
Menander episkop Herakleje Salvake, saglasan potpisao
Eupitije episkop grada Stratonikeje, saglasan potpisao
Jovan episkop grada Amazona, saglasan potpisao
Tinhanije episkop grada Apolonijade, saglasan potpisao
Teodoret episkop grada Anablanda, saglasan potpisao
Jovan episkop Knida, saglasan potpisao
Kalandion episkop grada Halikarnasa, saglasan potpisao (rukom prezvitera Julijana)

[126] Prvi spomen episkopa starog skitsko-sarmatskog naroda Asa, koji je u enklavama živio na Pontu, oko Karpata i na Ilirikumu, na prostorima Prevalitane, Epira i Makedonije (*prim. prir.*).

Ἰνδιμος ἐπίσκοπος Εἰρηνυπόλεως, ὁρίσας ὑπέγραψα.
Indimus episcopus Irenopolis, definiens subscripsi.

Ἰουλιανὸς ἐπίσκοπος πόλεως Ῥωσῆ, ὁρίσας ὑπέγραψα.
Julianus episcopus [a] Rhosi civitatis, definiens subscripsi.

Σωφρόνιος χωρεπίσκοπος, ποιούμενος λόγον ὑπὲρ Βασσιανῆ ἐπισκόπου, ὁρίσας ὑπέγραψα.
[b] Sophronius chorepiscopus, sermonem faciens pro Bassiano episcopo ([c] Mopsuestienſi) definiens subscripsi.

Εὐλόγιος ἐπίσκοπος πόλεως Φιλαδελφείας, ὁρίσας ὑπέγραψα.
Eulogius episcopus civitatis [d] Philadelphiæ, definiens subscripsi.

Πρόκλος ἐπισκοπῶν πόλεως Σαδράων, ὁρίσας ὑπέγραψα.
[e] Proclus episcopus [f] Adranorum civitatis, definiens subscripsi.

Θεοδόσιος ἐπίσκοπος πόλεως Κανώθας, ὁρίσας ὑπέγραψα.
Theodosius episcopus civitatis [g] Canothæ, definiens subscripsi.

Ὁρμίσδας ἐπίσκοπος Φιλιππουπόλεως, ὁρίσας ὑπέγραψα.
B Hormisda episcopus Philippopolis, definiens subscripsi.

Δαμιανὸς ἐπίσκοπος πόλεως Σιδῶνος, ὁρίσας ὑπέγραψα.
Damianus civitatis [h] Sidonis, definiens subscripsi.

Θεόδωρος ἐπίσκοπος Τριπόλεως, ὁρίσας ὑπέγραψα.
Theodorus episcopus Tripoleos, definiens subscripsi.

Ὀλύμπιος ἐπίσκοπος Παναιάδος, ὁρίσας ὑπέγραψα.
Olympius episcopus Paneadis, definiens subscripsi.

Παῦλος ἐπίσκοπος Πτολεμαΐδος, ὁρίσας ὑπέγραψα.
Paulus episcopus Ptolemaidis, definiens subscripsi.

Παῦλος ἐπίσκοπος πόλεως Ἀράδου, ὁρίσας ὑπέγραψα.
Paulus episcopus civitatis Aradi, definiens subscripsi.

Θωμᾶς ἐπίσκοπος Πορφυρεῶνος, ὁρίσας ὑπέγραψα.
Thomas episcopus Porphyrionis, definiens
C subscripsi.

Βοτρυων, Πορφύριος ἐπίσκοπος * Βοτρυῶνος, ὁρίσας ὑπέγραψα διὰ τιμοθέου Διακόνου.
Porphyrius episcopus [i] Botrorum, definiens subscripsi per Timotheum diaconum.

Φωσφόρος ἐπίσκοπος Ὀρθωσιάδος, ὁρίσας ὑπέγραψα διὰ τιμοθέου Διακόνου.
Phosphorus episc. Orthosiadis, definiens subscripsi per Timotheum diaconum.

Οὐράνιος ἐπισκοπῶν πόλεως Ἐμέσης, ὁρίσας ὑπέγραψα.
Uranius episcopus Emisæ, definiens subscripsi.

Ἰωσὴφ ἐπίσκοπος Ἡλιουπόλεως Φοινίκης, ὁρίσας ὑπέγραψα.
Joseph episcopus Heliopolis Phœnices, definiens subscripsi.

Βίδων, Ἰορδάνης ἐπίσκοπος * Βίλης, ὁρίσας ὑπέγραψα.
Jordanus episcopus * [k] Abilæ, definiens subscripsi. * Bida,

Βαλέριος ἐπίσκοπος πόλεως Λαοδικείας τῆς Φοινίκης, ὁρίσας ὑπέγραψα.
[l] Valerius episcopus Laodiceæ civitatis, definiens subscripsi.

Θωμᾶς ἐπίσκοπος Εὐρείας, ὁρίσας ὑπέγραψα.
D [m] Theonas episcopus Euriæ ([n] Phœnicis,) definiens subscripsi.

Θεοδώρητος ἐπισκοπῶν Κύρου, ὁρίσας ὑπέγραψα.
Theodoretus episcopus Cyri, definiens subscripsi.

Ῥουφῖνος ἐπίσκοπος Σαμοσατέων, ὁρίσας ὑπέγραψα.
Rufinus episcopus Samosatenus, definiens subscripsi.

Ἰωάννης ἐπίσκοπος Γερμανικείας, ὁρίσας ὑπέγραψα.
Joannes episcopus Germaniciæ, definiens subscripsi.

Τιμόθεος ἐπίσκοπος Δολιχῆς, ὁρίσας ὑπέγραψα.
Timotheus episcopus Dolichæ, definiens subscripsi.

Εὐόλκιος ἐπίσκοπος Ζεύγματος, ὁρίσας ὑπέγραψα.
Evoltius episcopus Zeugmatis, definiens subscripsi.

Ἀθανάσιος ἐπισκοπῶν Πέρρης, ὁρίσας ὑπέγραψα.
[o] Athanasius episcopus * [p] Pari, definiens subscripsi. * Petrhæ

BALUZII NOTÆ.

a Parisi. *civitatis Rosæ.*
b Divion. *Sophronius Episcopus.*
c *Mopsuestienſi.* Libri nostri non habent hanc vocem. Deest etiam in textu Græco.
d Parisi. *civitatis Philadelphiæ.* e Veteres libri, *Petrus.*
f Ita Divionenſis. Corb. *Adraorum*, Parisi. *Arao.*
g Male in Parisi. *Canuathenſis.* h Male in Corb & Divion. *Tripolis.*
i Corb. *Bostriorum*, Divion. *Botrynorum*, Parisi. *Botrionenſis.*
k Ita Parisiensis. At Corb. *Asabilæ*, Divion. *Elibæ.* l Divion. *Valerianus.*
m Corb. *Thomas E. Evariæ.* Parisi. *Thomas E. Euvariæ.* Divion. *Thomas Episcopus Variæ.*
n *Phœnicis.* Hanc vocem non agnoscunt codices Corb. & Divionenſis.
o Parisi. *Anastasius.* p Divion. & Corb. *Perræ*, Parisi. *Petræ.*

Danijel episkop grada Kada, saglasan potpisao
Modest episkop grada Sevaste, saglasan potpisao
(Pavle episkop Aristija, saglasan potpisao)
Eulalije episkop grada Siblija, saglasan potpisao
Hariton episkop Dionisiopolja, saglasan potpisao
Jovan episkop Trapezopolja, saglasan potpisao
Genadije episkop Akmoneja, saglasan potpisao
Toma episkop Teodosiopolja, saglasan potpisao
Genadije episkop grada Mosine, saglasan potpisao
Evandar episkop grada Diokleje, saglasan potpisao
Gerontije episkop grada Basilinopolja, saglasan potpisao
Alfije episkop grada Minda, saglasan potpisao
Diogen episkop grada Ortosije, saglasan potpisao, rukom prezvitera Teoktita
Zotik episkop grada Harpase, saglasan potpisao, rukom prezvitera Filoteja
Miro episkop Eulandra, saglasan potpisao
Lucijan episkop Ipsa, saglasan potpisao
Filip episkop grada Lisijade, saglasan potpisao
Epifanije episkop Mideje, saglasan potpisao
Abercije episkop Hijerapolja, saglasan potpisao
Kirijak episkop grada Eukarpije, saglasan potpisao
Eustatije episkop grada Dokimija, saglasan potpisao
Akvila episkop Aurokra, saglasan potpisao
Basilije episkop Nakolije, saglasan potpisao
Strategije episkop Polibota, saglasan potpisao
Neoptolem episkop grada Korna, saglasan potpisao
Pavle episkop grada Derbe, saglasan potpisao
Plutarh episkop grada Listra, saglasan potpisao
Evgenije episkop grada Kane, saglasan potpisao
Rufus episkop Hide, saglasan potpisao
Tiran episkop grada Homonada, saglasan potpisao
Aholije episkop grada Laranda, saglasan potpisao
Eutropije episkop Alinda, saglasan potpisao
Pavle episkop Filomelija, saglasan potpisao
Paulin episkop Apameje, saglasan potpisao
Teoktit episkop Tirija, saglasan potpisao
Eorticije episkop Nikopolja, saglasan potpisao
Kiril episkop Sinijanda, saglasan potpisao
Libanije episkop grada Paralije u Likaoniji, saglasan potpisao
Aleksandar episkop Seleukije, saglasan potpisao
Olimpije episkop Sozopolja, saglasan potpisao
Frontinijan episkop Sagalasa, saglasan potpisao
Mesalin episkop Laodikeje, saglasan potpisao rukom horepiskopa Adila
Bason episkop Neapolisa, saglasan potpisao
Florentije episkop Hadrijanopolja, saglasan potpisao
Musijan episkop Limena, saglasan potpisao

Zebennus episcopus Martyropolis, definiens subscripsi. A Ζήβεννος ἐπίσκοπος Μαρτυροπόλεως, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Callinicus episcopus Apameæ, definiens subscripsi. Καλλίνικος ἐπίσκοπος Απαμείας, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Cajumas episcopus Marcopolis, definiens subscripsi. Καϊούμᾶς ἐπίσκοπος Μαρκωπόλεως, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Joannes episcopus civitatis Carrhensium, definiens subscripsi. Ἰωάννης ἐπίσκοπος πόλεως Καρρῶν, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Abraamius episcopus [a] Circensii, definens subscripsi. Ἀβραάμιος ἐπίσκοπος Κιρκησίου, ὁρίσας ὑπέγραψα.

[*] Matzi, Leucadius episcopus [*] [b] Thinnicnsis, definiens subscripsi. Λεύκάδιος ἐπίσκοπος Μνίζης, ὁρίσας ὑπέγραψα.

[c] Noe episcopus Cephacastelli, definiens subscripsi. Νόης ἐπίσκοπος Κηφᾶς, ὁρίσας ὑπέγραψα. B

Atarbius episcopus Trapezuntis, civitatis, definiens subscripsi. Ἀτάρβιος ἐπίσκοπος πόλεως Τραπεζοῦντος, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Joannes episcopus Polemonii, definiens subscripsi. Ἰωάννης ἐπίσκοπος Πολεμωνίου, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Gratidianus episcopus Cerasuntis civitatis, definiens subscripsi. Γρατιδιανὸς ἐπίσκοπος πόλεως Κερασοῦντος, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Julianus episcopus Tabiæ, definiens subscripsi. Ἰουλιανὸς ἐπίσκοπος Ταβείας, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Meliphthongus episcopus Juliopolis, definiens subscripsi. Μελίφθογγος ἐπίσκοπος Ἰουλιοπόλεως, ὁρίσας ὑπέγραψα.

[d] Hypericius episcopus Asponensium, definiens subscripsi. Ὑπερέχιος ἐπίσκοπος Ασπόνων, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Acacius episcopus civitatis Cinnæ, definiens subscripsi. C Ακάκιος ἐπίσκοπος πόλεως Κίννης, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Euphrasius episcopus Laganiæ, definiens subscripsi. Εὐφράσιος ἐπίσκοπος Λαγανίας, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Cecropius episcopus Sebastopolis, definiens subscripsi. Κεκρόπιος ἐπίσκοπος Σεβαστοπόλεως, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Joannes episcopus Nicopolis definiens subscripsi. Ἰωάννης ἐπίσκοπος Νικοπόλεως, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Anatolius episcopus civitatis [e] Satalorum, definiens subscripsi per Dorotheum presbyterum. Ἀνατόλιος ἐπίσκοπος πόλεως Σατάλων, ὁρίσας ὑπέγραψα διὰ Δωροθέου πρεσβυτέρου.

Atticus episcopus civitatis Zelorum, definiens subscripsi. Αττικὸς ἐπίσκοπος Ζήλων, ὁρίσας ὑπέγραψα.

[*] Antiochus [*] Antiochus episcopus Sinopis, definiens subscripsi. D [*] Αντίοχος ἐπίσκοπος Σινώπης, ὁρίσας ὑπέγραψα. [*] Αντιόχου

Paralius episcopus civitatis [f] Androporum, definiens subscripsi per Eucharium diaconum. Παράλιος ἐπίσκοπος πόλεως Ανδράπων, ὁρίσας ὑπέγραψα δι' Εὐχαρίου διακόνου,

[*] Iberorum Uranius episcopus [*] [g] Himerorum, definiens subscripsi per Paulum presbyterum meum. Οὐράνιος ἐπίσκοπος Ἰβήρων, ὁρίσας ὑπέγραψα διὰ Παύλου πρεσβυτέρου μου.

Acacius episcopus civitatis [h] Ariarathiæ, definiens subscripsi. Ακάκιος ἐπίσκοπος πόλεως Αριαραθείας, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Heraclius episcopus civitatis [i] Comanorum, definiens subscripsi. Ηράκλειος ἐπίσκοπος πόλεως Κομάνων, ὁρίσας πέγραψα.

Adolius episcopus civitatis [k] Arabissi, definiens subscripsi per [l] Adelphium E chorepiscopum. Αδόλιος ἐπίσκοπος πόλεως Αραβισσοῦ, ὁρίσας ὑπέγραψα δι' Αδελφίου χωρεπισκόπου

Δό-

BALUZII NOTÆ.

a Paris. *Circensium*, Divion. *Certensium*.
b Divion. & Corb. *Matzi*, Paris. *Mnizu*. Legendum *Mnizi*.
c Corb. & Divion. *Noes Episcopus Cephæ similiter*. Paris. *Johannes Episcopus Neocesar.*
d Corb. *Hyperechius*. e Paris. *Sagalon*.
f Divion. & Corb. *Andropodrum*, Paris. *Andrapone*.
g Corb. *Yberorum*, Divion. *Hiberorum*, Paris. *Eberorum*.
h Veteres libri *Ariarathia* vel *Ariarathiat*. i Paris. *Camonenses*.
k Veteres libri, *Arabia*. l Paris. *Etladelfium*.

Manasa episkop Teodosiopolja, saglasan potpisao
Jovan episkop Bargile, saglasan potpisao
Florentije episkop Teneda sa Lezba, saglasan potpisao, rukom horepiskopa Evelpista
Trifon episkop ostrva Hiosa, saglasan potpisao
Epafrodit episkop grada Tamasija, saglasan potpisao
Sotir episkop grada Teodosijane, saglasan potpisao
Heliodor episkop grada Amatunta, saglasan potpisao (rukom Sotira episkopa Teodosijane)
Didim episkop Lapita, saglasan potpisao (rukom Epafrodita episkopa Tamasija)
Prosehije episkop Arsinoe, saglasan potpisao rukom Sotira episkopa (Teodosijane)
Epifanije episkop Sola, saglasan potpisao, rukom Sotira episkopa (Teodosijane)
Fotin episkop Hitra, saglasan potpisao rukom đakona Dionisija
Jovan episkop grada Mesene, saglasan potpisao
Ofelim episkop grada Tege, saglasan potpisao
Irinej episkop grada Naupakta, saglasan potpisao
Kiril episkop grada Subrita, saglasan potpisao
Genadije episkop grada Knosa, saglasan potpisao
Euzebije episkop grada Apolonijade, saglasan potpisao
Demetrije episkop Lampe, saglasan potpisao
Eufrat episkop Eleuterne, saglasan potpisao
Pavle episkop Kantana, saglasan potpisao, rukom prezvitera Hrisogona
Sozon episkop Filipa, saglasan potpisao
Euzebije episkop Dobera, saglasan potpisao
Maksimin episkop Sera, saglasan potpisao
Nikolaj episkop Stob(ij)a, saglasan potpisao
Dardanije episkop Parlae, saglasan potpisao
Jovan episkop Partikopolja, saglasan potpisao rukom prezvitera Kirila
Honorat episkop grada Tasa, saglasan potpisao
Teofil episkop Arijasa, saglasan potpisao
Neon episkop Silija, saglasan potpisao
Diodot episkop grada Lisimaha, saglasan potpisao
Mara episkop grada Kordila, saglasan potpisao, rukom episkopa Marcelina
Pavle episkop Pugla, saglasan potpisao
Marcelin episkop grada Isinda, saglasan potpisao
Makedonije episkop grada Maude, saglasan potpisao
Eudoksije episkop grada Etena, saglasan potpisao
Aurelije episkop Adrametina, saglasan potpisao
Marcijan episkop grada Koralije, saglasan potpisao
Eugenije episkop grada Kotena, saglasan potpisao
Obrim episkop grada Koracezija, saglasan potpisao
Petar episkop grada Ehine, saglasan potpisao, rukom koepiskopa moga Sofronija
Eustatije episkop plemena Saracena, saglasan potpisao
Konstantin episkop grada Demetrijade, saglasan potpisao
Resticijan episkop Afrike, saglasan potpisao
Sabinijan episkop Pere, saglasan potpisao
Eudoksije episkop Homate, saglasan potpisao

Δόμνος ἐπίσκοπος Κυκυσοῦ, ὁρίσας ὑπέγραψα διὰ * Εὐφρονίου πρεσβυτέρου. Κυκρεσ

A Domnus episcopus Cucusi, definiens subscripsi per Euphronium presbyterum.

Ἰωάννης ἐπίσκοπος Ἀρκης, ὁρίσας ὑπέγραψα χειρὶ πρεσβυτέρου Ὀτρέου.

Joannes episcopus Arcæ, definiens subscripsi per manum Otrei presbyteri.

Θεοδόσιος ἐπίσκοπος Ναζιανζοῦ πόλεως, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Theodosius episcopus civitatis Nazianzi, definiens subscripsi.

Ἀριστόμαχος ἐπίσκοπος Κολωνείας, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Aristomachus episcopus [a] Coloniæ, definiens subscripsi.

Ἀπραγμόνιος ἐπίσκοπος πόλεως Τίου, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Apragmonius episcopus civitatis Tii, definiens subscripsi.

Ῥῆνος ἐπίσκοπος Γωνοπόλεως, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Rhenus episcopus * Junopolis, definiens subscripsi. Jonopolis,

Αἰθέριος ἐπίσκοπος Πομπηϊουπόλεως, ὁρίσας ὑπέγραψα.

B Ætherius episcopus Pompejopolis, definiens subscripsi (per Epiphanium presbyterum.)

Θεμίστιος ἐπίσκοπος Ἀμάστριδος, διὰ Φιλοτίμου πρεσβυτέρου ὁρίσας ὑπέγραψα.

Themistius episcopus Amastridis, per Philotimum presbyterum definiens subscripsi.

Θεόδωρος ἐπίσκοπος Ἡρακλείας Πόντου, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Theodorus episcopus Heraclæ Ponti, definiens subscripsi.

Γενέθλιος ἐπίσκοπος Κρατείας, ὁρίσας ὑπέγραψα διὰ Εὐλογίου πρεσβυτέρου.

Genethlius episcopus Cratiæ, definiens subscripsi per Eulogium presbyterum.

Θεόφιλος ἐπίσκοπος Ἀδριανουπόλεως, ὁρίσας ὑπέγραψα διὰ πρεσβυτέρου μου Πελαγίου.

Theophilus episcopus Hadrianopolis, definiens subscripsi per Pelagium presbyterum meum.

Ἐλπίδιος ἐπίσκοπος πόλεως τῶν Θερμῶν, ὁρίσας ὑπέγραψα.

C Elpidius Episcopus civitatis [b] Thermarum, definiens subscripsi.

Ἀκύλας ἐπίσκοπος Εὐδοξιάδος, ὁρίσας ὑπέγραψα.

[c] Aquilas episcopus Eudoxiadis, definiens subscripsi.

Μυστήριος ἐπίσκοπος πόλεως Ἀμμωρίου, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Mysterius episcopus civitatis Ammorii, definiens subscripsi.

Κυριακὸς ἐπίσκοπος Τρωκνάδων, ὁρίσας ὑπέγραψα διὰ χειρὸς Χρυσίππου πρεσβυτέρου.

Cyriacus episcopus [d] Trognadorum, definiens subscripsi per manum Chrysippi presbyteri,

Λογγῖνος ἐπίσκοπος πόλεως Ὀρκιστοῦ, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Longinus episcopus civitatis Orcisti, definiens subscripsi.

Σερῆνος ἐπίσκοπος Μαξιμιανουπόλεως, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Serenus episcopus Maximianopolis, definiens subscripsi.

Πέτρος ἐπίσκοπος τῆς μητροπόλεως Γαγγρῶν, ὁρίσας ὑπέγραψα ὑπὲρ Πολυχρονίου D ἐπισκόπου Δαδύρων, καὶ Θεοδώρου ἐπισκόπου Σώρων.

[e] Petrus episcopus metropolis Gangrenorum, definiens subscripsi [f] pro Polychronio episcopo * [g] Dabliorum, [h] & Theodoro episcopo * [i] Solorum. [f] Dadyrorum, [h] Surorum,

Αἰθέριχος ἐπίσκοπος Σμύρνης, ὁρίσας ὑπέγραψα διὰ Παύλου διακόνου.

Ætherichus episcopus Smyrnæ, definiens subscripsi per Paulum diaconum.

Εὐσέβιος ἐπίσκοπος πόλεως Κλαζομβυῶν, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Eusebius episcopus civitatis [j] Clazomenarum, definiens subscripsi.

Κυριακὸς ἐπίσκοπος πόλεως Αἰγάης, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Cyriacus episcopus * [m] Ægeæ, definiens subscripsi. * Ægæa,

Μάμας ἐπίσκοπος πόλεως Ἀνηρίτου, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Mamas episcopus * Aninetensis, definiens subscripsi. * civitatis Anerii,

Λεόντιος ἐπίσκοπος Μαγνησίας Μαιάνδρου, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Leontius episcopus [n] Magnesiæ [o] Mæandri, definiens subscripsi.

Κόϊντος ἐπίσκοπος πόλεως φωκείας, ὁρίσας ὑπέγραψα.

E [p] Quintus episcopus [q] Phocensis civitatis, definiens subscripsi.

a Divion. *Colonia*, reliqui *Calonia*. b Idem codex, *ton Thermon*. BALUZII NOTÆ.
c Divion. & Corb. *Acylar*. d Idem libri male *Pregnadorum*. Melius Paris. *Trocnadon*.
e Paris. & Corb. *Orcistæ*, Divion. *Arcistæ*. f Paris. *Petrus E. metropolitanus Gangrorum*.
g Veteres libri & *pro*. h Corb. *Dadiborum*, Divion. *Dabriborum*, Paris. *Dabi-enæ*.
i Veteres libri, & *pro Theodoro*.
k Divion. *Sarcrum*, Corb. *Sororum*, Paris. *syrorum*.
l Corb. *Olazomenon*, Paris. *Clazomenus*, Divion. *Lauromeniorum*, id est, *Clazomeniorum*. Sic enim emendandum. m Divion. *Eglea*, Corb. *Egle*, Paris. *Regalt*.
n Paris. *Magnesiadis*. o *Meandri*. Deest in omnibus antiquis exemplaribus.
p Divion. *Colntus*. Paris. *Quintillus Ep. Foelnder*. q Corb. *Phocia*.

Paladije episkop Koridala, saglasan potpisao, rukom Eudoksija episkopa Homate

Diogen episkop metropole Kizika i u ime odsutnih episkopa koje sam rukopoložio, tj. Aleksandra iz grada Oke, Gemela iz Melitopolisa, Eustorgija iz Skefija, Eutihijana iz Barensa, Akacija iz Prekonesa, Timoteja iz Germe, saglasan potpisao

Teodor episkop metropole Tarsa i u ime odsutnih episkopa koje sam rukopoložio Salustija, Korikensa i Matronijana iz Pompejopolisa, saglasan potpisao

Marinijan episkop metropole Sinada i u ime odsutnih prečasnih episkopa koji su mi podložni, Heladija iz Tijatire, Pavla iz Amadase, Auksanonta iz Prepenisa, Otreja iz Kinaborija, Auksanonta iz Brizena, Jakoba sa ostrva Primnesije i Basilija iz Otre, saglasan potpisao

Kiro episkop metropole Anazarba i u ime odsutnih episkopa koje su mi podložni, Paregorija iz Kastabale, Julijana iz mlađe Aleksandrije, Eustatija (iz Rize, Aleksandra) iz Egeja, saglasan potpisao

Onesifor episkop metropole Ikonije, saglasan potpisao i u ime odsutnih episkopa koji su mi podložni, Eugenija iz grada Baranga, Diomeda iz Amblada, Aetija iz Isauropolisa, Eustatija iz grada Savatra, Hegemonija iz grada Hidmaura, Konona iz grada Persa, Armatija iz grada Mistije, Onesima iz grada Ilistra, Olimpija iz grada Usada.

Basilije episkop Seleukije isaurijske metropole, saglasan potpisao i u ime odsutnih episkopa koji su mi podložni – Antonija iz Nefelide, Jakova iz Anemorija, Nunehija iz Haradra, Dijaferontija iz Olbe, Antonija iz Domitiopolja, Stefana iz Dalisanda, Pavla iz Hijeropolja, Menodora iz Irenopolja, Konona iz Bide

Nunehije episkop metropole Laodikeje, saglasan potpisao i u ime odsutnih episkopa koji su mi podložni – Simahija iz Atude, Fileta iz Heretapa, Epifanija iz Kolasa, Evagra iz Iluza, Zosima iz Temisa, Antioha iz grada Sanaje, Filadelfije iz grada Antemusije, Aramije iz grada Sinaja, Heraklije iz grada Kidisa, Gaj iz grada Alijana, Matija iz Temenita, Filip iz grada Pelta, Tatijan iz Filipopolja

Olimpije episkop metropole Kipra, saglasan potpisao rukom Epafrodita episkopa Tamasa i u ime odsutnih episkopa koji su mi podložni - Hermolaja iz grada Karteriopolja, Aristoklida iz Tiberiopolja i grada Nikopolja

Simeonije episkop metropole Amide, potpisao i u ime episkopa koji su mi podložni - Eusebija iz Maronopolja, Kajume iz Valersekopolja grada Sirikija... rukom Petra prezvitera

Pergamije episkop Antiohije u Pisidiji potpisao i u ime odsutnih pobožnih episkopa pomenute provincije – Apelija, Protogena, Marcelina, Maksima, Timoteja, Eutropija, Armenija, Musonija

Stefan episkop metropole Efesa i u ime pobožnih episkopa koji su odsutni i meni podložni, tj, Eutropija iz grada Pergama, Flavijana iz grada Andramitija, Maksima iz grada Asa[127], Aretijana iz grada Antadra, Hrisogona iz grada Mike, Aleksandra iz Magnesije (kod Sipila), Eustatija iz grada Timbrije, Drakontija iz grada Eritre, Genadija iz grada Teja, Julijana iz grada Lebeda, Aleksandra iz grada Kolofona, Zotika iz grada Aneja, Isidora iz grada Prijene, Maksima iz grada Masaure, Eustorgija iz grada Jupiterovog hrama, Gerontija iz Arkadiopolja, Tome iz grada Aulija, Rufina iz grada Ilija, Jovana iz grada Bareta, Basilija iz grada Aseja, Aleksandra iz grada Monaule, rukom Hesperija episkopa Pitane, saglasan potpisao.

Konstantin episkop metropole Bostra u ime pobožnih episkopa meni podložnih- Plaka iz grada Gerase, Zosija iz grada Esbunta, Malha iz grada Avare, Gautona iz grada Neela, Nono

[127] Do sada nepoznata vojna kolonija ovog drevnog skitskog naroda (*prim. prir.*).

[a] Argizorum — Proclus episcopus [*] [a] Argissæ civitatis, definiens subscripsi. — Πρόκλος ἐπίσκοπος πόλεως Ἀργιζῶν, ὁρίσας ὑπέγραψα.

[b] Aulicomenalis, — Thomas episcopus [*] [b] Alalcomenus, definiens subscripsi. — Θωμᾶς ἐπίσκοπος Αὐλίου Κώμης, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Olympius episcopus Theodosiopolis, definiens subscripsi. — Ὀλύμπιος ἐπίσκοπος Θεοδοσιουπόλεως, ὁρίσας ὑπέγραψα.

[c] Theodosiopolis, — Philippus episcopus [*] [c] Novæ aulæ, definiens subscripsi. — Φίλιππος ἐπίσκοπος Νέας αὐλῆς, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Rufinus episcopus [d] Briulenus, definiens subscripsi. — Ῥοῦφος ἐπίσκοπος πόλεως Βριούλων, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Marcellinus episcopus Metropolis civitatis, definiens subscripsi. — Μαρκελλῖνος ἐπίσκοπος πόλεως Μητροπόλεως, ὁρίσας ὑπέγραψα.

[e] Isaias episcopus [f] Elaitanus, definiens subscripsi. — Ἡσαΐας ἐπίσκοπος Ἐλαϊτῶν, ὁρίσας ὑπέγραψα. B

Paulinus episcopus Theodosiopolis definiens subscripsi. — Παυλῖνος ἐπίσκοπος Θεοδοσιουπόλεως, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Julianus episcopus civitatis Hypæporum, definiens subscripsi. — Ἰουλιανὸς ἐπίσκοπος πόλεως Ὑπαίπων, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Hesperius episcopus Pitanæ civitatis, definiens subscripsi. — Ἑσπέριος ἐπίσκοπος πόλεως Πιτάνης, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Proterius episcopus [g] Myrrhinæ civitatis, definiens subscripsi. — Προτέριος ἐπίσκοπος πόλεως Μυρρίνης, ὁρίσας ὑπέγραψα.

[h] Basilicus episcopus Palæopolis, definiens subscripsi. — Βασιλικὸς ἐπίσκοπος Παλαιᾶς πόλεως, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Petrus episcopus civitatis Dardaniorum, definiens subscripsi. — Πέτρος ἐπίσκοπος πόλεως Δαρδάνων, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Thalassius episcopus [i] Parii civitatis, definiens subscripsi. — Θαλάσσιος ἐπίσκοπος πόλεως Παρίων, ὁρίσας ὑπέγραψα. C

[k] David episcopus Adrianorum, definiens subscripsi, — Δαυὶδ ἐπίσκοπος Ἀδριανῶν, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Eulalius episcopus civitatis Pioniorum, definiens subscripsi. — Εὐλάλιος ἐπίσκοπος πόλεως Πιονίων, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Pionius episcopus Troadis civitatis, definiens subscripsi. — Πιόνιος ἐπίσκοπος πόλεως Τρωάδος, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Mæonius episcopus Nyssæ civitatis, definiens subscripsi. — Μαιόνιος ἐπίσκοπος πόλεως Νύσσης, ὁρίσας ὑπέγραψα.

[l] Pœmanlai, — Stephanus episcopus [*] [l] Primnesiæ, definiens subscripsi. — Στέφανος ἐπίσκοπος πόλεως [*] Ποιμανηκοῦ, ὁρίσας ὑπέγραψα. Πημανη.

[m] Theosebius episcopus Ilii, definiens subscripsi. — Θεοδόσιος ἐπίσκοπος Ἰλίου, ὁρίσας ὑπέγραψα. D

Hermeas. — [*] Hermias episcopus Abydi civitatis, definiens subscripsi. — Ἑρμῆς ἐπίσκοπος πόλεως Ἄβυδα, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Daniel episcopus civitatis Lampsaci, definiens subscripsi. — Δανιὴλ ἐπίσκοπος πόλεως Λαμψάκου, ὁρίσας ὑπέγραψα.

[n] Adrianuhenorum, — Patricius episcopus [*] [n] Adramyteorum definiens subscripsi. — Πατρίκιος ἐπίσκοπος Ἀδραμυτηνῶν Θηρῶν, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Menecrates episcopus civitatis [o] Carystorum, definiens subscripsi. — Μενεκράτης ἐπίσκοπος πόλεως Καρυστίων, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Cossinius episcopus Hierocæsareæ civitatis definiens subscripsi. — Κοσσίνιος ἐπίσκοπος πόλεως Ἱεροκαισαρείας, ὁρίσας ὑπέγραψα.

[p] Agalorum, — Andreas episcopus [*] [p] Dædalorum, definiens subscripsi per Cossinium episcopum. — Ἀνδρέας ἐπίσκοπος Ἀγαλῶν, ὁρίσας ὑπέγραψα διὰ Κοσσινίου ἐπισκόπου.

Ἡλίας

BALUZII NOTÆ.

a Corb. *Argizorum*, Divion. *Arizitorum*, Paris. *Argilon*.
b Paris. *Aulicomes*. Divion. *vici aethrei*. Post hunc vero veteres libri addunt: *Olympius episcopus Theodosiopoli, similiter*. c Corb. *Neæ aulæ*, reliqui, *Neæ aulis*.
d Corb. *Artulorum*, Divion. *Areulorum*. Paris. *Ariclæ*. Legendum, *Briulorum*.
e Male in Paris. *Efluat*. f Divion. & Corb. *Elaitorum*, Paris. *Eletonæ*.
g Divion. & Corb. *Myrnæ*, Paris. *Myrnis* pro *Myrinæ*.
h Veteres libri: *Basilius Episcopus Palcopoleos*. i Paris. *Paravi*.
k Male Paris. *Dacela*. l Corb. *Pymenini*, Colb. *Pimenlatæ*, Paris. *Pimantæ*.
m Divion. *Theodelus E. Ilii*. Corb. *Theodulus E. Ilii*. Paris. *Theofesius E. Elispolis*.
n Corb. *Adrianotheorum*, Divion. *Adrianotyeorum*, Paris. *Adrianuthenorum*.
o Corb. *Ceraffeorum*, Divion. *Ceraffei*, Paris. *Ceraſenorum*.
p Corb. *Atalorum*, Divion. *Satalorum*, Paris. *Sagalorenes*. Paulo supra Anatolius Setalorum subscribit per Dorotheum Presbyterum.

iz grada Zerabene, Hilon iz Neapolisa, Jovan iz grada Here, Jovije iz grada Neve, Kajan iz grada Medabe, Sever iz Maksimijanopolja, Anastasije iz Anite, Solemn iz grada Konstancije, Mara iz Dionisijade, saglasan potpisao.

Teodor episkop metropole Damaska i u ime pobožnih episkopa koji su mi podložni – Jovana iz grada Palmire, Dada iz grada Honahara, Euzebija iz grada Jabruda, Teodora iz grada Dabra, Abrahamija iz grada Arhaja, Petra iz grada Koradeja, saglasan potpisao.

Stefan episkop metropole Hijerapolja i u ime Bogu ljubljenih episkopa koji su mi podložni – Uranija iz grada Sura, Mare iz grada Orima, Davida iz grada Europe, Kozme iz Marijanopolja, saglasan potpisao

Gregorije episkop Hadrijanopolja, saglasan potpisao

Juvenal episkop Dibela, saglasan potpisao.

Božanski i pobožni naš imperator reče Svetom sinodu: Neka kaže Sveti sinod ako je, u saglasnosti svih svetih episkopa, pravilo vjere sada ponovo pročitano, prihvaćeno. Svi povikaše: Svi tako vjerujemo: jedna vjera, jedna volja, svi tako mislimo, svi smo se složili i tako potpisali, svi smo pravovjerni. Ova vjera otaca, ova vjera apostolska, ova vjera pravovjernih, ova vjera je svijet spasila. Marcijanu novom Konstantinu, novom Pavlu, novom Davidu: na mnoga ljeta Davidu imperatoru. Gospode, njemu pobožnom života, novom Konstantinu, novom Marcijanu. Vi ste mir svijeta. Gospode, pobožnom njemu života. Neka vas čuva vaša vjera. Hrist, koga poštuješ, neka te čuva. Ti si osnažio pravovjerje, kao apostoli tako vjerujete. Uzvišenoj, na mnoga ljeta. Vi ste svjetlost pravovjerja. Zbog nje je svuda mir. Gospode, čuvaj svjetlost mira. Buktinje svijeta, Gospode čuvaj. Vječno sjećanje na novog Konstantina. Koji je iz roda pravovjerja, Bog neka ga čuva. Čuvara vjere Bog neka čuva. Nju koja je uvijek pobožna, Bog neka čuva. Pobožnu, pravovjernu koja je suprotna jeretičkoj, Bog neka je čuva. Sve jeretike razgoni: (Nestorija i Eutihija ti si progonio). Daleko bila zavist od vašeg carstva, dostojni vjere, dostojni Hrista. Daleko bila zavist od vašeg kraljevstva. Pobožni imperatori tako neka budu i poštovani. Bog neka čuva vašu vlast. Marcijan novi Konstantin, Pulherija nova Helena. Vjeru si pokazao. Žar Helene ti slijedi, vaš život utvrda je svima. Vaša vjera, slava crkvama je.

(Nakon ovih povika) božanski i pobožni gospodar naš reče Svetom sinodu: Premda smo velikom naporu izložili vaše svetosti, ipak najveću zahvalnost svi iskazujemo spasitelju Hristu, jer pošto se uklonila nesloga oko vjere mnogih zabludjelih, sada svi u jednoj istoj vjeri jednoglasno smo se složili, nadajući se da će vaše molitve donijeti svima nama mir od Boga. Svi povikaše. Ovo je dostojno vaše vlasti. Ovo je dostojno vašeg kraljevstva. Ovo je valjano vašeg carstva. Dostojan vjere, vlasti i pobožnosti. Zbog nje mir vlada na cijelom svijetu, ona je dostojna vaše vlasti. Kroz tebe je osnažena prava vjera, kroz tebe je iskorijenjena jeres, nebeski kralju, čuvaj zemaljskog. Ti si osnažio vjeru. Jedan je Bog koji je to učinio. Kralju nebeski, Uzvišenu čuvaj, koja je dostojna mira. Jeretike si odagnao. Anatema na Nestorija i Eutihija. Anatema na Dioskora. Kroz vas je mir, kroz vas je vjera. Ovo je govor crkava. Ovo je govor pastira. Anatema na Nestorija, Eutihija i Dioskora.

(Nakon ovik poklika) božanski i pobožni gospodar naš reče Svetom sinodu: Pošto je obznanjena definicija pobožne i katoličke vjere od ovog Svetog vaseljenskog sabora prema izlaganju vjere otaca, naša svjetlost je odobrila kao pravedno i korisno da se ubuduće iskorijeni

Ἠλίας ἐπίσκοπος πόλεως Βλανδῶ, ὁρίσας ὑπέγραψα.
Elias episcopus civitatis [a] Bleandri, definiens subscripsi.

Πολύκαρπος ἐπίσκοπος πόλεως Γαβαλῶν, ὁρίσας ὑπέγραψα.
Polycarpus episcopus civitatis Gabalorum, definiens subscripsi.

Πατρίκιος ἐπίσκοπος πόλεως Ἀκραυῶ, ὁρίσας ὑπέγραψα.
Patricius episcopus * [b] Acamassenus, definiens subscripsi.
* civitatis Acralli,

Παῦλος ἐπίσκοπος Τριπόλεως, ὁρίσας ὑπέγραψα.
Paulus episcopus Tripolis, definiens subscripsi.

Ἀμάχιος ἐπίσκοπος Σεπτῆϐ, ὁρίσας ὑπέγραψα.
Amachius episcopus * [c] Septenorum, definiens subscripsi.
* Septorum,

Λεύκιος ἐπίσκοπος πόλεως Ἀπόλλωνος ἱερᾶ, ὁρίσας ὑπέγραψα.
[d] Leucius episcopus Apollinis fani, definiens subscripsi.

Γέμελλος ἐπίσκοπος πόλεως Στρατονικείας, ὁρίσας ὑπέγραψα.
Gemellus episcopus Stratoniciæ civitatis, definiens subscripsi.

Ἀλκιμήδης ἐπίσκοπος Σιλάνδα Λυδίας, ὁρίσας ὑπέγραψα.
Alcimedes episcopus Silandi Lydiæ, definiens subscripsi.

Διονύσιος ἐπίσκοπος Λυδῶς Ἀττιλειώτης, ὁρίσας ὑπέγραψα.
Dionysius episcopus Attaliæ Lydiæ, definiens subscripsi.

Στέφανος ἐπίσκοπος Λιμύρων, ὁρίσας ὑπέγραψα διὰ Νικολάου ἐπισκόπου τῆς Ἀκαρασσαίων πόλεως, διὰ τὸ ἀῤῥωστεῖν με.
Stephanus episcopus Limyrensium, definiens subscripsi per Nicolaum episcopum [e] Acaralsenum, eo quod ægrotarem.

Ζηνόδοτος ἐπίσκοπος τῆς Τελμησσέων μητροπόλεως, καὶ Μακρᾶς τῆς νήσου, ὁρίσας ὑπέγραψα.
Zenodotus episcopus Telmessi metropolis, & [f] Macræ insulæ, definiens subscripsi.

Φρόντων ἐπίσκοπος τῆς Φασηλιτῶν πόλεως, ὁρίσας ὑπέγραψα.
Fronton episcopus civitatis [g] Phaselitarum, definiens subscripsi.

Φίλιππος ἐπίσκοπος πόλεως Βαλβυραίων, ὁρίσας ὑπέγραψα.
Philippus episcopus civitatis * [h] Liburnensium, definiens subscripsi.
* Balburzorum,

Θεόδωρος ἐπίσκοπος πόλεως Ἀντιφέλλε, ὁρίσας ὑπέγραψα.
Theodorus episcopus civitatis [i] Antiphelli, definiens subscripsi.

Λεόντιος ἐπίσκοπος Ἀραξῶν, ὁρίσας ὑπέγραψα.
Leontius episcopus civitatis [k] Araxorum, definiens subscripsi.

Ἀντίπατρος ἐπίσκοπος Καρασαίων, ὁρίσας ὑπέγραψα.
Antipater episcopus * [l] Cauni, definiens subscripsi.
* Carasorum, vel Cerasorum

Ἀνδρέας ἐπίσκοπος τῆς Τλωαίων πόλεως, ὁρίσας ὑπέγραψα.
[m] Andreas episcopus Tloæorum civitatis, definiens subscripsi.

Νικόλαος ἐπίσκοπος πόλεως Ἀκαραυῶ, ὁρίσας ὑπέγραψα.
Nicolaus episcopus civitatis Acarassi, definiens subscripsi.

Ῥωμανὸς ἐπίσκοπος τῆς βεβωναίων πόλεως, ὁρίσας ὑπέγραψα.
Romanus episcopus civitatis [n] Bubonensium, definiens subscripsi.

Δοκιμάσιος ἐπίσκοπος πόλεως Μαρωνείας, ὁρίσας ὑπέγραψα.
Docimasius episcopus civitatis Maroneæ, definiens subscripsi.

Νικίας ἐπίσκοπος πόλεως Μεγάρων, ὁρίσας ὑπέγραψα.
Nicias episcopus civitatis [p] Megarensium, definiens subscripsi.

Ἀθανάσιος ἐπίσκοπος πόλεως Ὀπῦντος, ὁρίσας ὑπέγραψα.
Athanasius episcopus civitatis Opuntis, definiens subscripsi.

Δομνῖνος ἐπίσκοπος Πλαταιέων, ὁρίσας ὑπέγραψα.
Domninus episcopus [q] Platæensium, definiens subscripsi.

Ὀνήσιμος ἐπίσκοπος Ἄργους, ὁρίσας ὑπέγραψα.
Onesimus episcopus Argorum, definiens subscripsi.

Μαρκιανὸς ἐπίσκοπος πόλεως Εὐρόιας, ὁρίσας ὑπέγραψα.
* Marcus episcopus [r] Eurœæ civitatis, definiens subscripsi.
* Marcianus

Pere-

---

a Corb. *Balandi*, reliqui *Blandi*.
b Veteres libri, *Acraffi*.
c Divion. *Septorum*. Corb. *Settiorum*, Paris. *Seftu*.
d Paris. *Leucius Epifcopus Apollinadis*.
e Divion. & Corb. *Acraffæ*, Paris. *Acaraffeorum*.
f Codex Corbejensis, *Mieræ*: Divionensis habet *magnæ*. quam lectionem ex Græco acceperunt & repofuerunt editores Romani. Codex Paris. *parvæ*, quod confirmat lectionem libri Corbejensis & veterum editionum.
g Veteres libri, *Phafilitorum*.
h Corb. & Divion. *Balluren ium*, Paris. *Balburorum*.
i Divion. *Antifalli*.
k Paris. *Araxor*,
l Corb. *Sacraffarum*, Divion. *Craffarum*, Paris. *Cerafeon*
m Corb. & Divion. *Antiputer*.
n Paris. *Bubuneorum*.
o *Decimafius Epifc. Burenfium*. Deeft in libro Parisiensi, & in ejus loco ponitur *Docimafius Epifcopus Maroniæ*. Uterque autem extat in Corb. & Divion.
p Paris. *Graforum*.
q Idem codex, *Plageorum*.
r Corb. *Kvarta*.

BALUZII NOTÆ.

svaki nagovještaj suprotstavljanja svetoj vjeri. Ukoliko bi neko privatno lice, vojno ili svešteno, okupilo narod i pod krinkom javne rasprave o vjeri izazvalo pometnju, neka zna da će, ako je privatno lice biti protjerano iz grada, a ako je vojno ili svešteno lice da će biti ražalovano i podleći i drugim vrstama kazne. Svi povikaše: Na mnoga ljeta imperatore (na mnoga ljeta Uzvišena). Na mnoga ljeta, imperatore, ljubitelju Hrista. Pobožni hrišćanine na mnoga ljeta. Ti si uzdigao Crkvu, pravovjerje si učvrstio. Pravovjerna Uzvišena na mnoga ljeta, pobožna obožavateljko Hrista. Carstvo vaše Hrist neka čuva. Vi ste jeretike odagnali. Anatema na Nestorija, Eutihija i Dioskora. Trojstvo je osudilo ovu trojicu. Trojstvo je odbacilo ovu trojicu. Na vjeke trajalo vaše carstvo.

Božanski i pobožni naš imperator reče Svetom sinodu: Postoje neki edikti koje smo sačuvali iz počasti prema vašoj visosti, smatrajući da je časnije da ih vi zakonski potvrdite saborskim odlukama, nego da ih mi propišemo našim zakonom. I po nalogu božanskog i pobožnog našeg vladara, odani Beronicijan, sekretar božanskog konzistorija, ponovo je pročitao edikt.

I

Oni koji istinski i iskreno prihvataju isposnički život, smatramo da su dostojni dužnog poštovanja. Jer uistinu postoje neki koji pod izgovorom samotnjačkog života unose pometnju u crkve i opšte poslove. Nije odobreno da se grade manastiri mimo volje episkopa grada niti se mogu posjedovati mimo volje gospodara posjeda. Oni monasi koji su u pojedinim gradovima i provincijama podložni episkopu, žive spokojno i teže samo postu i molitvi, nijesu uključeni ni u crkvene ni u javne poslove, osim ako slučajno ne dobiju nalog od episkopa grada, zbog nekog neophodnog posla. Monasi ne mogu da imaju sluge ili pisare u manastirima, mimo volje gospodara.

II

Budući da neki klerici i monasi iz slabosti prema novcu sami sebe upliću u brige oko zemaljskih stvari, postavljeni ili za arendatore imanja ili prokuratore ili bivajući upravitelji u sekularnim domovima, odlučio je ovaj Sveti i veliki sabor da nijedan klerik ne preuzima u najam imanja ili prihvata prokuratorstvo. Osim ako mu slučajno njegov episkop ne naredi da se stara o crkvenoj imovini. Ako bi se pak neko poslije ove odluke usudio svojevoljno da uzme nešto u zakup ili preko posrednika da se primi tog posla, stići će ga crkvena kazna. A ako istraje u tome, biće lišen dostojanstva.

III

Klerike postavljene u crkvi ne treba držati za klerike crkve nekog drugog grada, već da ostanu u crkvi u kojoj služe od početka: izostavljaju se oni koji su izgubivši sopstvene provincije, iz nužde prešli u drugu crkvu. Ako neko poslije ove odluke bude prihvatio klerika koji je podložan drugom episkopu, odlučeno je da se ekskomunicira onaj koji je prihvaćen i onaj koji ga je prihvatio, dok se ne vrati u sopstvenu crkvu klerik koji se udaljio.

Pošto je ovo pročitano, pošto je presveti i pobožni vladar predao edikt arhiepiskopu regije Konstantinopolja Novog Rima Anatoliju, svi prečasni episkopi povikaše: Na mnoga

Peregrinus episcopus civitatis Phœnices, definiens subscripsi.

Eutychius episcopus Hadrianopolis, definiens subscripsi.

Claudius episcopus [a] Anchiaxi, definiens subscripsi.

Soterichus episcopus [b] Corcyræ civitatis, definiens subscripsi.

Dionysius episcopus civitatis Antiochiæ, definiens subscripsi

Joannes episcopus civitatis [c] Alindorum, definiens subscripsi.

[d] Flacillus episcopus * [e] Assi, definiens subscripsi.

* Issi,

Papias episcopus civitatis [f] Erizorum, definiens subscripsi.

Dionysius episcopus [g] Heracleæ civitatis Latmi, definiens subscripsi.

Menander episcopus Heracleæ Salbacis, definiens subscripsi.

Eupithius episcopus Stratoniciæ civitatis, definiens subscripsi.

Joannes episcopus civitatis [h] Amazonis, definiens subscripsi.

Tynchanius episcopus Apolloniadis civitatis, definiens subscripsi.

Theodoretus episcopus civitatis, [i] Anabladorum, definiens subscripsi.

Joannes episcopus Gnidi, definiens subscripsi.

Calandion episcopus civitatis Halicarnassi, definiens subscripsi (per Julianum presbyterum.)

Daniel episcopus civitatis [k] Cadorum, definiens subscripsi.

Modestus episcopus Sebastæ civitatis, definiens subscripsi.

(Paulus episcopus Aristii, definiens subscripsi.)

Eulalius episcopus civitatis [l] Silbii, definiens subscripsi.

[m] Chariton episcopus Dionysiopolis, definiens subscripsi.

Joannes episcopus Trapezopolis, definiens subscripsi.

Gennadius episcopus Acmoneorum, definiens subscripsi.

* Thomas episcopus Theodosiopolis, definiens subscripsi. [o]

Gennadius episcopus civitatis Mossynorum, definiens subscripsi.

Εὐαν-

Ὁ Περεγρῖνος ἐπίσκοπος πόλεως Φοινίκης, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Εὐτύχιος ἐπίσκοπος Ἀδριανοπόλεως, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Κλαδαῖος ἐπίσκοπος Ἀγχιασμῦ, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Σωτήριχος ἐπίσκοπος πόλεως Κερκύρας, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Διονύσιος ἐπίσκοπος πόλεως Ἀντιοχείας, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Ἰωάννης ἐπίσκοπος Ἀλινδῶν πόλεως, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Φλαγκίλιος ἐπίσκοπος Ἄσσου, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Παπίας ἐπίσκοπος πόλεως Ἐρίζης, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Διονύσιος ἐπίσκοπος πόλεως Ἡρακλείας * Ἀτύλμου, ὁρίζας ὑπέγραψα.

* Ἀέτμα, Σαλβάκης

Μένανδρος ἐπίσκοπος πόλεως Ἡρακλείας * Σαλμάκης, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Εὐπείθιος ἐπίσκοπος πόλεως Στρατονικείας, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Ἰωάννης ἐπίσκοπος πόλεως Ἀμαζόνος, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Τυγχάνιος ἐπίσκοπος πόλεως Ἀπολλωνιάδος, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Θεοδώρητος ἐπίσκοπος πόλεως Ἀλαβανδῶν, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Ἰωάννης ἐπίσκοπος Κνίδου, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Καλανδίων ἐπίσκοπος πόλεως Ἁλικαρνασσῦ, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Δανιὴλ ἐπίσκοπος πόλεως Κάδων, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Μόδεστος ἐπίσκοπος πόλεως Σεβαστῆς, ὁρίσας ὑπέγραψα.

. . . . . .

Εὐλάλιος ἐπίσκοπος πόλεως Σιβλείας, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Χάρης ἐπίσκοπος Διονυσιοπόλεως, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Ἰωάννης ἐπίσκοπος Τραπεζοπόλεως, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Γεννάδιος ἐπίσκοπος Ἀκμονέων, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Θωμᾶς ἐπίσκοπος Θεοδοσιοπόλεως, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Γεννάδιος ἐπίσκοπος πόλεως Μοσσυνῶν, ὁρίσας ὑπέγραψα.

BALUZII NOTÆ.

a Veteres libri, *Anchiasmi*. b Iidem libri, *Cerquira*.
c Corb. & Divion. *Alindinorum*, Paris. *civitatis Alindi*.
d Hæc subscriptio deest in codice Parisiensi. e Corb. *Garsi*, Divion. *Zarsi*.
f Paris. *civitatis Herilis*. Corb. *Ermasi*, Divion. *Herma*.
g Paris. *Antiochiæ*, Corb. *Heraclia Lacmi*, Divion. *Lagmi*.
h Divion. *Amazuntis*. i Paris. *civitatis Alabandæ*.
k Idem codex, *Cladorum*. l Veteres libri, *Sibilæ*.
m Paris. *Charui*, Corb. *Caret*, Divion. *Eucharius*. n Deest in codice Divion.
o *Gerdio Episcopus Chadalma similiter*. Istius subscriptionis nulla est mentio in textu Græco, neque in codicibus Parisiensi & Divionensi. In Corbejensi primo ponuntur duæ notæ, quarum una proxime accedit ad g Latinorum, altera ad ϛ. notam numeralem; & postea additur : *decelt ad alma similiter*. Sic ergo habuit Crabbus in suo codice. Puto autem dubium non esse quin locus sit mendosissimus, ac fortassis ea omnia esse delenda.

ljeta pobožni imperator, hrišćanin. Hrist koga poštuješ, sam neka te čuva. Oni su dostojni vjere. Sveštenici, imperatori (na mnoga ljeta). Ti si crkve podigao, pobjedniče u ratovima, učitelju vjere. Na mnoga ljeta Uzvišena, pobožna štovateljice Hrista. Pravovjerna, na mnoga ljeta. Vaše carstvo Bog neka čuva. Vi uništiste jeretike, sačuvaste vjeru. Daleko bila zavist od vašega carstva; carstvo vaše na vjeki vjekova.

Nakon ovoga božanski i pobožni naš vladar reče Svetom sinodu: Na počast svete mučenice Eufemije i vaše svetosti, nalažemo da grad Halkedon, u kome je održan sabor svete vjere, kao metropola ima privilegije, poštujući je po imenu toliko tj. dok se čuva sopstveni zakon grada Nikomedije. Svi povikaše: Pravedna je presuda imperatorova, dostojna Svetog trojstva. Jedan Uskrs neka se slavi na cijelom svijetu. Zabranite progon episkopa. Sveto trojstvo neka te čuva. Preklinjemo, odriješi nas. (Pobožni imperatore odriješi nas).

Božanski i pobožni gospodar naš (Marcijan uvijek Uzvišeni) reče svetom saboru: Mnogo ste se umorili od puta, podnoseći napore. Ipak, izdržite još tri-četiri dana, u prisustvu naših velečasnih sudija, kakvu god pomoć da želite, dobićete je. Niko od vas prije isteka roka neka ne napusti sveti sabor.

Εὔανδρος ἐπίσκοπος πόλεως Διοκλείας, ὁρίσας ὑπέγραψα.

A Evandrus episcopus civitatis Diocliæ, definiens subscripsi.

Γερόντιος ἐπίσκοπος πόλεως Βασιλινουπόλεως, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Gerontius episcopus civitatis Basilinopolis, definiens subscripsi.

Ἄλφειος ἐπίσκοπος πόλεως Μυίδυ, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Alphius episcopus civitatis Myndi, definiens subscripsi.

Διογένης ἐπίσκοπος πόλεως Ὀρθωσιαίων, ὁρίσας ὑπέγραψα διὰ Θεοκτίστου πρεσβυτέρου.

Diogenes episcopus civitatis Orthosiæ, definiens subscripsi per Theoctistum presbyterum.

Ζωτικὸς ἐπίσκοπος πόλεως Ἁρπασῶν, ὁρίσας ὑπέγραψα διὰ Φιλοθέου πρεσβυτέρου.

Zoticus episcopus civitatis Harpasensium, definiens subscripsi per Philotheum presbyterum.

Μῖρος ἐπίσκοπος Εὐλάνδρων, ὁρίσας ὑπέγραψα.

B Mirus episcopus Eulandrorum, definiens subscripsi.

Λουκιανὸς ἐπίσκοπος πόλεως Ἴψης, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Lucianus episcopus Ipsensis, definiens subscripsi.

Φίλιππος ἐπίσκοπος πόλεως Λυσιάδος, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Philippus episcopus Lysiadis civitatis, definiens subscripsi.

Ἐπιφάνιος ἐπίσκοπος πόλεως Μιδαίων, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Epiphanius episcopus * [b] Midanensis definiens subscripsi. * Midæi,

Ἀβέρκιος ἐπίσκοπος Ἱερᾶς πόλεως, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Abercius episcopus Hierapolis definiens subscripsi.

Κυριακὸς ἐπίσκοπος πόλεως Εὐκαρπίας, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Cyriacus episcopus civitatis Eucarpiæ, definiens subscripsi.

Εὐσάθιος ἐπίσκοπος πόλεως Δοκιμίου, ὁρίσας ὑπέγραψα.

* [c] Eustathius episcopus civitatis Docimii, definiens subscripsi. * Eustochius

Ἀκύλας ἐπίσκοπος Αὐροκρῶν, ὁρίσας ὑπέγραψα.

C Aquilas episcopus Aurocrorum, definiens subscripsi.

Βασίλειος ἐπίσκοπος Ναϰωλείας, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Basilius episcopus Nacoliæ, definiens subscripsi.

Στρατήγιος ἐπίσκοπος Πολυβότου, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Strategius episcopus Polyboti, definiens subscripsi.

Νεοπτόλεμος ἐπίσκοπος πόλεως Κόρνων, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Neoptolemus episcopus civitatis [d] Cornensium, definiens subscripsi.

Παῦλος ἐπίσκοπος πόλεως Δέρβης, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Paulus episcopus [e] Derbæ civitatis, definiens subscripsi.

Πλούταρχος ἐπίσκοπος πόλεως Αὐστρων, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Plutarchus episcopus civitatis Lystrorum, definiens subscripsi.

Εὐγένιος ἐπίσκοπος πόλεως Καννῶν, ὁρίσας ὑπέγραψα.

D Eugenius episcopus civitatis [f] Cannorum, definiens subscripsi.

Ῥοῦφος ἐπίσκοπος πόλεως Ὑδης, ὁρίσας ὑπέγραψα.

* Rufus episcopus [g] Sidæ, definiens subscripsi. * Rufinus ep. civitatis Hydæ,

Τύραννος ἐπίσκοπος πόλεως Ὁμοναδῶν, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Tyrannus episcopus civitatis [h] Homonadorum, definiens subscripsi.

Ἀχόλιος ἐπίσκοπος πόλεως Λαρανδῶν, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Acholius episcopus [i] Larandorum civitatis, definiens subscripsi.

Εὔτροπος ἐπίσκοπος Ἀλανδῶν, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Eutropius episcopus * [k] Alindorum, definiens subscripsi. * Adadæ,

Παῦλος ἐπίσκοπος Φιλομηλίου, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Paulus episcopus [l] Philomelii, definiens subscripsi.

Παυλῖνος ἐπίσκοπος Ἀπαμείας, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Paulinus episcopus Apameæ, definiens subscripsi.

Θεότεχνος ἐπίσκοπος Τυρασίων, ὁρίσας ὑπέγραψα.

* Theoctistus episcopus [m] Tyrii, definiens subscripsi. * Theotecnus ep. Tyrasii,

Eor-

---

a Veteres libri, *Ipſe*, *Ipſi*, *Ipſo*. b Divion. & Corb. *Midai*, Pariſ. *Miidu*.
c Pariſ. *Averſius*. d Veteres libri, *Cornorum*.
e Pariſ. *Darbæ*. f Veteres libri, *Canorum*. g Pariſ. *Idiſiæ*.
h Idem codex, *Imanadorum*, Divion. *Thamanorum*, Corb. *Thamanadorum*.
i Divion. *Alandorum*, Pariſ. *Aralandorum*. k Pariſ. *Adadoniæ*.
l Veteres libri & heic & alibi docent legendum eſſe *Philomelii*. Poſt hunc vero codices Corb. & Divion. repetunt ſubſcriptionem Plutarchi Epiſcopi Lytrorum.
m Divion. *Tyræ*, Pariſ. *Tyragi*.

BALUZII NOTÆ.

Eorticius episcopus Nicopolis Pisidiæ, definiens subscripsi.
Ε'ορτίκιος ἐπίσκοπος Νικοπόλεως, ὁρίσας ὑπέγραψα.

* Cyrillus * Cyrus episcopus [b] Siniandi, definiens subscripsi.
Κύριλλος ἐπίσκοπος Σινιάνδων, ὁρίσας ὑπέγραψα.

* Paraliorum Libanius episcopus civitatis *[c] Pari Lycaoniæ, definiens subscripsi.
Λιβάνιος ἐπίσκοπος πόλεως Παραλίων, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Alexander episcopus Seleuciæ, definiens subscripsi.
Α'λέξανδρος ἐπίσκοπος Σελευκείας, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Olympius episcopus Sozopolis, definiens subscripsi.
Ο'λύμπιος ἐπίσκοπος Σωζοπόλεως, ὁρίσας ὑπέγραψα.

* Frontinianus, Φ Fontejanus episcopus Sagalassi, definiens subscripsi.
Φροντινιανὸς ἐπίσκοπος Σαγαλάσσων, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Messalinus episcopus Laodiceæ, definiens subscripsi per [e] Adilum chorepiscopum. B
Μεσσαλῖνος ἐπίσκοπος Λαοδικείας, ὁρίσας ὑπέγραψα δι' Α'δείτου χωρεπισκόπου.

Bassonas episcopus Neapolis, definiens subscripsi.
Βασσωνᾶς ἐπίσκοπος Νέας πόλεως, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Florentius episcopus Hadrianopolis, definiens subscripsi.
Φλωρεντίνος ἐπίσκοπος Α'δριανουπόλεως, ὁρίσας ὑπέγραψα.

* Musonius e. Limenum, * Musianus episcopus [f] Limeorum, definiens subscripsi.
Μυσιανὸς ἐπίσκοπος Λιμένων, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Manasses episcopus Theodosiopolis, definiens subscripsi.
Μανασσῆς ἐπίσκοπος Θεοδοσιουπόλεως, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Joannes episcopus [g] Bargylæ, definiens subscripsi.
Ι'ωάννης ἐπίσκοπος Βαργυλίων, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Florentius episcopus Lesbi Tenedi, definiens subscripsi per Evelpistum chorepiscopum. C
Φλωρεντίνος ἐπίσκοπος Λέσβου Τενέδου, ὁρίσας ὑπέγραψα δι' Εὐελπίστου χωρεπισκόπου.

Tryphon episcopus Chii insulæ, definiens subscripsi.
Τρύφων ἐπίσκοπος Χίου τῆς νήσου, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Epaphroditus episcopus civitatis [h] Tamasii, definiens subscripsi.
Ε'παφρόδιτος ἐπίσκοπος πόλεως Ταμάσου, ὁρίσας ὑπέγραψα.

[i] Soteres episcopus civitatis [k] Theodosianæ, definiens subscripsi.
Σωτηρᾶς ἐπίσκοπος πόλεως Θεοδοσιανῆς, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Heliodorus episcopus civitatis Amathuntis, definiens subscripsi (per Soterem episcopum Theodosianæ.)
Η'λιόδωρος ἐπίσκοπος πόλεως Α'μαθοῦντος, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Didymus episcopus Lapithi, definiens subscripsi (per Epaphroditum episcopum Tamasii.)
Δίδυμος ἐπίσκοπος Λαπίθου, ὁρίσας ὑπέγραψα.

* Prosechius. * Proechius episcopus Arsinoes, definiens subscripsi per Soterem episcopum (Theodosianæ.) D
Προσέχιος ἐπίσκοπος Α'ρσινόης, ὁρίσας ὑπέγραψα.

[l] Epiphanius episcopus Solorum, definiens subscripsi per Soterem episcopum (Theodosianæ.)
Ε'πιφάνιος ἐπίσκοπος Σόλων, ὁρίσας ὑπέγραψα δι' Σωτηρᾶ ἐπισκόπου.

Photinus episcopus [m] Chythorum, definiens subscripsi per Dionysium diaconum.
Φωτεινὸς ἐπίσκοπος Χύθρων, ὁρίσας ὑπέγραψα διὰ Διονυσίου διακόνου.

Joannes episcopus Messenæ civitatis definiens subscripsi.
Ι'ωάννης ἐπίσκοπος πόλεως Μεσσήνης, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Ophelimus episcopus [n] Tegeæ civitatis, definiens subscripsi.
Ω'φέλιμος ἐπίσκοπος πόλεως Τεγέας, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Εἰρη-

BALUZII NOTÆ.

a Ita codex Paris. Reliqui habent *Sotherieus*.
b Paris. & Corb. *Sinandi*. Male in Divion. *Silandi*.
c Hanc lectionem supra ostendimus non convenire cum vetustis exemplaribus. Ibi hic in codice Divion. scriptum est *Paralt*, in Corb. *Paralea*, in Paris. *Paralorum*, nulla Lycaoniæ mentione.
d Corb. *Frontianus*, Paris. *Fontianus*, Divion. *Florentianus*. Male utrobique.
e Divion. *Adaditum*, Paris. *Daditum*, Corb. *Daderium*.
f Veteres libri *Limenorum* vel *Limnorum*.
g Paris. *Vargilla*, Corb. *Bargylii*, Divion. *Asgeli*.
h Veteres libri, *Gamas*.
i Corb. & Paris. *Soterus*, Divion. *Sotherieus*.
k Corb. *Theodosiana*, Divion. *Theodosiadis*.
l Hæc subscriptio deest in codice Parisiensi.
m Corb. *Cytherensium*. Paris. *Cremensium*.
n Paris. *Tergeas*.

Εἰρηναῖος ἐπίσκοπος πόλεως Ναυπάκτου, ὁρίσας ὑπέγραψα.
Irenæus episcopus civitatis [a] Naupacti, definiens subscripsi.

Κύριλλος ἐπίσκοπος πόλεως Σάβρης, ὁρίσας ὑπέγραψα.
Cyrillus episcopus civitatis [b] Subriti, definiens subscripsi.

Γεννάδιος ἐπίσκοπος πόλεως Κνωσσοῦ, ὁρίσας ὑπέγραψα.
Gennadius episcopus Gnossi civitatis, consensi & subscripsi.

Εὐσέβιος ἐπίτροπος πόλεως Ἀπολλωνιάδος, σωμήνεσα, καὶ ὑπέγραψα.
[c] Eusebius episcopus civitatis Apolloniadis, definiens subscripsi.

Δημήτριος ἐπίσκοπος Λάμπης, ὁρίσας ὑπέγραψα.
[d] Demetrius episcopus [e] Lappæ definiens subscripsi.

Εὐφρατᾶς ἐπίσκοπος Ἐλευθέρνης, ὁρίσας ὑπέγραψα.
Euphratas episcopus Eleuthernæ, definiens subscripsi.

Παῦλος ἐπίσκοπος Καντάνης, ὁρίσας ὑπέγραψα διὰ Χρυσογόνου πρεσβυτέρου.
Paulus episcopus [f] Cantani, definiens subscripsi per Chrysogonum presbyterum.

Σώζων ἐπίσκοπος Φιλίππων, ὁρίσας ὑπέγραψα.
Sozon episcopus Philippensis, definiens subscripsi.

Εὐσέβιος ἐπίσκοπος Δοβήρου, ὁρίσας ὑπέγραψα.
Eusebius episcopus [g] Topirensium, definiens subscripsi. * Doberi,

Μαξιμῖνος ἐπίσκοπος Σερρῶν, ὁρίσας ὑπέγραψα.
[h] Maximinus episcopus Serrensium, definiens subscripsi.

Νικόλαος ἐπίσκοπος Στοβῶν, ὁρίσας ὑπέγραψα.
Nicolaus episcopus Stoborum, definiens subscripsi.

Δαρδάνιος ἐπίσκοπος Παρλαᾶς, ὁρίσας ὑπέγραψα.
Dardanius episcopus * [i] Bargalæ, definiens subscripsi. * Parlaæ,

Ἰωάννης ἐπίσκοπος Παρθικοπόλεως, ὁρίσας ὑπογέγραφα διὰ Κυρίλλου πρεσβυτέρου.
Joannes episcopus [k] Parthicopolis, definiens subscripsi per * Cyriacum presbyterum. * Cyrillum

Ὀνωράτος ἐπίσκοπος πόλεως Θάσσου, ὁρίσας ὑπέγραψα.
Honoratus episcopus civitatis [l] Thassi, definiens subscripsi.

Θεόφιλος ἐπίσκοπος Ἀρειασσοῦ, ὁρίσας ὑπέγραψα.
Theophius episcopus Ariassi, definiens subscripsi.

Νέων ἐπίσκοπος Σιλλίου, ὁρίσας ὑπέγραψα.
Neon episcopus [m] Psyllenus, definiens subscripsi.

Διόδοτος ἐπίσκοπος πόλεως Λυσιναίων, ὁρίσας ὑπέγραψα.
Diodotus episcopus civitatis [n] Lysimachorum, definiens subscripsi.

Μάρας ἐπίσκοπος πόλεως Κοδρυλῶν, ὁρίσας ὑπέγραψα διὰ Μαρκελλίνου ἐπισκόπου.
Maras episcopus civitatis * [o] Cordilusorum, definiens subscripsi per Marcellinum episcopum (Isindensem.) * Codryliorum,

Παῦλος ἐπίσκοπος πόλεως Πέγλων, ὁρίσας ὑπέγραψα.
Paulus episcopus * [p] Tloforum, definiens subscripsi. * Puglorum,

Μαρκελλῖνος ἐπίσκοπος πόλεως Γ'σηδῶν, σωμήνεσα, καὶ ὑπέγραψα.
Marcellinus episcopus civitatis [q] Isindorum, consensi & subscripsi.

Μακεδὼν ἐπίσκοπος πόλεως * Μαγδῶν, ὁρίσας ὑπέγραψα.
Macedonius episcopus civitatis * Magidis, definiens subscripsi. * Maudi,

Εὐδόξιος ἐπίσκοπος πόλεως Ἐτεννῶν, ὁρίσας ὑπέγραψα.
Eudoxius episcopus civitatis [r] Etennorum, definiens subscripsi.

Αὐρήλιος ἐπίσκοπος πόλεως Ἀδραμετιωῆς, ὁρίσας ὑπέγραψα.
[s] Aurelius episcopus [t] Adrumetinus, definiens subscripsi.

Μαρκιανὸς ἐπίσκοπος πόλεως Κορραλλίας, ὁρίσας ὑπέγραψα.
Marcianus episcopus civitatis [u] Coralliæ, definiens subscripsi.

a Divion. *Naopacti*. b Parif. *Subrdorum*.
c Deeſt in codice Corbeienſi. In Divionenſi vocatur *Heladit*.
d Divion. & Corb. *Meſrius*. e Pariſ. *Lappii*, reliqui *Lampa*.
f Sic etiam ſupra. At in Corb. & Divion. ſcriptum eſt *Cantali*.
g Male in Pariſ. *Serrerum*. h Divion. *Maximus*.
i Jam ſupra vidimus ſubſcriptionem Epiſcopi Bargylæ. In hoc loco codex Corb. habet *Farula*, Divion. *Farai*, Pariſ. *Barla*.
k Nomen urbis cujus Epiſcopus fuit hic Joannes, deeſt in omnibus antiquis exemplaribus; pro quo in Corbeienſi poſitum eſt *ro*.
l Corb. *Thaſſi*, Pariſ. *Tharſi*, Divion. *Thalaſſi*.
m Corb. & Divion. *Selyi*, Pariſ. *Sylvi*.
n Veteres libri, *Lyſinterum*.
o Divion. & Corb. *Codryienſium*. Pariſ. *Codrunit*.
p Corb. & Divion. *Patalorum*, Pariſ. *Puglon*.
q Corb. & Divion. *Sindorum*, Pariſ. *Siſonnon*.
r Pariſ. & Corb. *Stennorum*, Divion. *Stenorum*.
s Iſtius ſubſcriptio deeſt in libro Pariſienſi.
t Divion. *Adrumentinus*, Corb. *Adrimetitnus*.
u Corb. & Divion. *Caralterum*, Pariſ. *Caralet*.

BALUZII NOTÆ.

Eugenius episcopus civitatis [a] Cotenno- A Εὐγένιος ἐπίσκοπος πόλεως Κοτεννῶν, ὁρίσας
rum, definiens subscripsi. ὑπέγραψα.

[b] Obrimus episcopus [c] Coracesii civita- Ὄβριμος ἐπίσκοπος πόλεως Κορακησίου, ὁρί-
tis, definiens subscripsi. σας ὑπέγραψα.

Petrus episcopus civitatis Echinæorum, Πέτρος ἐπίσκοπος πόλεως Ἐχιναίων, ὁρίσας
definiens subscripsi [d] per manum So- ὑπέγραψα διὰ χειρὸς Σωφρονίου σωεπισκό-
phronii [e] coepiscopi mei. που μου.

Eustathius episcopus gentis Saracenorum, Εὐσταθιος ἐπίσκοπος ἔθνους Σαρακηνῶν, ὁρίσας
definiens subscripsi, ὑπέγραψα.

Constantinus episcopus civitatis Deme- Κωνσταντῖνος ἐπίσκοπος πόλεως Δημητριάδος,
triadis, definiens subscripsi. ὁρίσας ὑπέγραψα.

[f] Restitucianus episcopus Africanus, con- Ῥεστικιανὸς ἐπίσκοπος Ἀφρικῆς, συνήνεσα, &
sensi & subscripsi. ὑπέγραψα.

Sabinianus episcopus [g] Perrhæ, definiens B Σαβινιανὸς ἐπίσκοπος Πέρρης, ὁρίσας ὑπέγρα-
subscripsi. ψα.

Eudoxius episcopus Chomatis, definiens Εὐδόξιος ἐπίσκοπος Χώματος, ὁρίσας ὑπέγρα-
subscripsi. ψα.

Palladius episcopus Corydalorum defi- Παλλάδιος ἐπίσκοπος Κορυδάλων, ὁρίσας ὑπέ-
niens subscripsi per Eudoxium episco- γραψα διὰ Εὐδοξίου ἐπισκόπου.
pum Chomatis.

Diogenes episcopus metropolis Cyzici, & Διογένης ἐπίσκοπος μητροπόλεως Κυζίκου, καὶ
pro absentibus episcopis [h] sub me consti- ὑπὲρ τῶν ἀπόντων ἐπισκόπων τῶν ὑπ' ἐμὲ,
tutis, hoc est Alexandro civitatis [i] Oeæ, τουτέστιν, Ἀλεξάνδρου πόλεως Οἴης, Γεμέλ-
Gemello Melitopolis, Eustorgio [k] Sce- λου Μελιτοπόλεως, Εὐσοργίου Σκηψίου, Εὐ-
psii, Eutychiano [l] Barensi, Accacio [m] Pre- τυχιανοῦ Βάρης, Ἀκακίου Προικοννήσου, καὶ
conneso, & Timotheo Germæ, consen- Τιμοθέου Γέρμης, συναινῶν ὑπέγραψα.
tiens subscripsi. C

[n] Theodorus [o] episcopus Tarsi metropolis, Θεόδωρος ἐπίσκοπος Ταρσοῦ τῆς μητροπόλεως,
& pro absentibus episcop. sub me consti- καὶ ὑπὲρ τῶν ἀπόντων ἐπισκόπων τῶν ὑπ' ἐμὲ,
tutis, Sallustio [p] Corycensi, & Matroni- σαλουστίου κωρύκου, καὶ ματρωνιανοῦ πομπηιουπό-
ano Pompejopolis, consentiens subscripsi. λεως, συναινῶν ὑπέγραψα.

Marinianus [q] episcopus metropolis Synna- Μαριανὸς ἐπίσκοπος μητροπόλεως Συνάδων,
dorum, & pro absentibus reverendissimis καὶ ὑπὲρ τῶν ἀπόντων ἀλαβεστάτων ἐπισκόπων
episcopis qui sub me sunt, Helladio [r] τῶν ὑπ' ἐμὲ, Ἑλλαδίου πόλεως * Τεκτορίου, * Τηκτοσύρων
Thyatiræ, Paulo civitatis [s] Amadassiæ, Παύλου πόλεως Ἀμαδάσσης, Αὐξάνοντος πό-
Auxanonte civitatis [t] Præpensiti, Otrei o λεως Πραιπενσίσσης, Ὀτρέως πόλεως Κιναβο-
* civitatis Cinnaborii, Auxanonte ci- ρίου, Αὐξάνοντος πόλεως Βρύζης, Ἰακώβου
vitatis Bryzenorum, Jacobo * [u] Prim- πόλεως Πρυμνιάσσης, καὶ Βασιλείου πόλεως
* Prymniassæ neſiæ [x] insulæ, & Basilio civitatis * Ὄρεως, συναινῶν ὑπέγραψα.
civitatis, * Orei, [y] Orei, consentiens subscripsi. D

* Cyrillus * Cyrus episcopus [z] Anazarbi metropo- Κύριλλος ἐπίσκοπος Ἀναζάρβου τῆς μητροπό-
lis, & pro absentibus episcopis sub me λεως, καὶ ὑπὲρ τῶν ἀπόντων ἐπισκόπων τῶν
constitutis, Paregorio Castabalæ, [aa] Ju- ὑπ' ἐμὲ, Παρηγορίου Κασταβάλης, Ἰουλιανοῦ
liano Alexandriæ [bb] minoris, [cc] Eustathio * Ἀλεξάνδρου, Εὐσταθίου Αἰγῶν, συναινῶν * Ἀλεξαν-
(Rhisorum, [dd] Alexandro) [ee] Ægeo- ὑπέγραψα. δρέως.
rum, consentiens subscripsi.

Ὁ γη-

BALUZII NOTÆ.

a Veteres libri, *Cotenorum*. b Divion. *Orbimius*, Corb. *Orbius*.
c Divion. *Coracetii*. Corb. *Coracte*.
d Paris. *per Sophronium coepiscopum* cccxl. *similiter*. Hic numerus, ut ego quidem arbitror, positus est ut significaretur hunc Episcopum esse trecentesimum quadragesimum eorum qui hactenus subscripserunt.
e Divion. *Chorepiscopi*.
f Melius Divion. *Restitutianus Episcopus Afer*. Ultius subscriptio desideratur in libro Parisiensi.
g Divion. & Corb. *Persæ*.
h Pro his verbis codex Parisiensis & hæc & infra habet *qui sub me sunt*.
i Paris. *Ocir*. k Corb. *Sceppsi*, Divion. *Cypsii*. l Paris. *Barea*, Corb. *Barea*, Divion. *Urea*.
m Divion. *Preconie*, Corb. *Preconesi*, Paris. *Preconesi*.
n Divion. & Corb. *Dorotheus*. o Paris. *Tarsi metropolitanus*.
p Paris. *Corisi*, Corb. *Curico*, Divion. *Cyriaco*. q Paris. *metropolitanus Episcopus*.
r Corb. *Theotoris*, Paris. *Telloti*, Divion. *Tenorii*.
s Corb. *Amada*, Paris. *Amadasi*, Divion. *Amadasse*. t Paris. *Promisi*, reliqui *Promissio*.
u Corb. *Prymniassæ*, Paris. *Primniasæ*, Divion. *Primæ Asiæ*.
x *Insulæ*. Hanc vocem vetera exemplaria non habent.
y Divion. & Corb. *Orii*, Paris. *Orii*. z Paris. *Cyrus Episcopus metropolitanus Anazarborum*.
aa Nulla hujus mentio in codice Divionensi. bb *Min.* Illud deest in nostris exemplaribus.
cc Corb. *Eustachio Egerum*, Paris. *Eustachio Episcopo Egeorum*, Divion. *Eustatiorio*.
dd *Alexandro Egeorum*. Desideratur in codice Parisiensi
ee Corb. *Egorum*, Divion. *Ægeorum*.

Ὀνησιφόρος ἐπίσκοπος Ἰκονίου μητροπόλεως, ὁρίσας ὑπέγραψα καὶ ὑπὲρ τῶν ἀπόντων ἐπισκόπων τῶν ὑπ' ἐμέ, Εὐχαΐτης πόλεως Βαράγγων, Διομήδους πόλεως Ἀμβλαδῶν, Αἰτίου Ἰσαυροπόλεως, Εὐσταθίου πόλεως Σαυάτων, Ἡγεμονίας πόλεως Ἐβδομηκοντῶν, Κόνωνος πόλεως Περσῶν, Ἁρματίου πόλεως Μισθείας, Ὀνησίμου πόλεως Ἰλισρῶν, Ὀλυμπίου πόλεως Οὐσάδων. A

Onesiphorus [a] episcopus Iconii metropolis, definiens subscripsi & pro absentibus episcopis sub me constitutis, Eugenio civitatis [b] Aranæ, [c] Diomede [d] Amblatense, Aetio Isauropolis, [e] Eustacio civitatis [f] Ebagenorum, [g] Hegemonio civitatis [h] Gadarenorum; Cononе civitatis [i] Pergæ, Armatio civitatis [k] Misthæ, Onesimo civitatis [l] Cyzistrorum, Olympio civitatis [m] Sadagenorum.

[b] Barangorum
[d] Amblatensis
[f] Sayatorum.
[h] Hydatari,
[i] Perfarum,
[m] Uſadorum

Βασίλειος ἐπίσκοπος Σελευκείας Ἰσαυρίας μητροπόλεως, ὁρίσας ὑπέγραψα καὶ ὑπὲρ τῶν ἀπόντων ὑπ' ἐμὲ ἐπισκόπων, Ἀντωνίου Νεφελίδος, Ἰακώβου Ἀνεμωρίου, Νωνεχίου Χαράδρων, Διαφεροντίου Ὀλβάσσης, Ἀντωνίου Δομητιουπόλεως, Στεφάνου Δαλισάνδων, Παύλου Ἱεραπόλεως, Μηνοδώρου Εἰρηνουπόλεως, Κόνωνος Βίδης. B

Basilius [a] episcopus Seleuciæ Isauriæ metropolis, definiens subscripsi & pro absentibus episcopis sub me constitutis, Antonio [o] Nephelidis, Jacobo Anemorii, [p] Nunechio Charadrorum, Diapherontio [q] Olbassæ, [r] Antonio Domitiopolis, Stephano Dalisandi, Paulo Hierapolis, Menodoro [s] Irenopolis, Conone [t] Isidis.

[q] Olbæ,
[t] Bidæ,

Νωνέχιος ἐπίσκοπος Λαοδικείας τῆς μητροπόλεως, ὁρίσας ὑπέγραψα καὶ ὑπὲρ τῶν ἀπόντων ὑπ' ἐμὲ ἐπισκόπων, Συμμαχίου πόλεως Ἀττουδῶν, Φιλητῶ πόλεως Χαιρετάπων, Ἐπιφανίου πόλεως Κολάσσων, Εὐαγόρα πόλεως Ἰλλαζῶν, Ζωσίμου πόλεως Θεμισιῶ, Ἀντιόχου πόλεως Σαυάων, Φιλαδέλφου πόλεως Ἀτταλάσσων, Ἀραμίου πόλεως Συννάων, Ἡρακλείου πόλεως Κυδισσῶν, Γαΐου πόλεως Ἀλιάνων, Ματθίου πόλεως Τεμενυθυρῶν, Φιλίππου πόλεως Πελτῶν, Τατιανῶ πόλεως Φιλιππουπόλεως. C

Nunechius [u] episcopus Laodiceæ metropolis, definiens subscripsi & pro absentibus episcopis sub me constitutis, [x] Symmachio Attudorum, Phileto [y] Ceratapensi, Epiphanio [z] Colossensi, Evagora Illuzorum, Zosimo Themissi, Antiocho civitatis [aa] Neæ, Philadelphio civitatis, [bb] Anthemusiæ, Aramio civitatis [cc] Synnai, Heraclio civitatis [dd] Cydissorum, Cajo civitatis [ee] Egarorum, Matthia [ff] Temenithyrorum, Philippo civitatis [gg] Peltorum, Tatiano Philippopolis.

[y] Charetapotum,
[aa] Sanaorum
[bb] Eutaualli,
[ff] Altaorum

Ὀλύμπιος ἐπίσκοπος τῆς μητροπόλεως Κύπρου, ὁρίσας ὑπέγραψα διὰ Ἐπαφροδίτου ἐπισκόπου πόλεως Ταμασσῶ, καὶ ὑπὲρ τῶν ἀπόντων, Ἑρμολάου πόλεως [hh] Καρτεριοπόλεως, Ἀριστοκλέους Τιβεριουπόλεως, καὶ Νικοπολίωος πόλεως.... D

Olympius [hh] episcopus metropolis Cypri definiens subscripsi per Epaphroditum episcopum [ii] Tamassi, & pro absentibus episcopis sub me constitutis Hermolao civitatis [kk] Carteriopolis, Aristoclide Tiberiopolis, Nicopolione civitatis...

Συμεώνης ἐπίσκοπος Ἀμίδης τῆς μητροπόλεως, ὑπέγραψα καὶ ὑπὲρ τῶν ὑπ' ἐμὲ, Εὐσεβίου Μαρωνιτουπόλεως, Καίσμα Οὐαλαρσεκω-

Symeonius episcopus Amidæ metropolis, subscripsi & pro episcopis sub me constitutis, [ll] Eusebio Maronopolis, Caiu-

BALUZII NOTÆ.

[a] Parif. *Epiſcopus metropolitanus Iconiæ.*
[b] Corb. *Haraion*, Parif. *Baratorum*, Divion. *Baragon.* [c] Divion. *Dumide.*
[d] Corb. *Ambladon*, Divion. *Sambladon*, Parif. *Ambladorum.*
[e] Parif. *Euſtachio.* [f] Divion. & Corb. *Evagrorum*, Parif. *Saubatren.*
[g] Veteres libri, *Igemonio.* [h] Parif. *Gadamanit*, Corb. *Gedammae*, Divion. *Gedamnajo*
[i] Parif. *Pertorum.* [k] Veteres libri, *Myſtiæ.*
[l] Corb. *Hiliſlorum*, Parif. *Iliſtrorum*, Divion. *Eliſterum.* [m] Veteres libri, *Sadorum.*
[n] Parif. *Epiſcopus metropolitanus Seleuciæ.* [o] Idem codex, *Nefeliæ.*
[p] Parif. *Nunetio Caradri*, Divion. *Nunechio Adradorum.* [q] Parif. & Corb. *Olbæ*, Divion. *Albæ.*
[r] Parif. *Antonino Domitianopolis*. Corb. *Domnupolis*, Divion. *Damnapolis.*
[s] Corb. & Divion *Hirinopolis*, Parif. *Erinopolis.*
[t] Corb. *Yſidæ*, Divion. *Isidæ*, Parif. *Eridi.* [u] Parif *Epiſcopus Laodiciæ metropolitanus.*
[x] Græcus textus habet : Συμμαχίου πόλεως Ἀττουδῶν. Codex Corb. *Symmachio polis Attudorum*, Divion. *Symmacho polis Aſſudorum*, Parif. *Symmacho civitatis Attudorum.*
[y] Corb. *Cheratapenſi*, Divion. *Certapenſi*, Parif. *civitatis Ceratapen.*
[z] Divion. & Corb. *Coloſenſi*, Parif. *Colaſſorum.* [aa] Corb. & Divion. *Neænſi*, Parif. *Sano*
[bb] Corb. *Antanaſſi*, Divion. *Atanaſſi*, Parif. *Ataaſſi.* [cc] Parif. *Sinnaci.*
[dd] Veteres libri, *Cydiſſi.* [ee] Divion. & Corb. *Egrorum*, Parif. *civitatis Alton.*
[ff] Corb. & Divion. *Temſunutynorum*, Parif. *Themenutyron.* [gg] Parif. *Peltenſium.*
[hh] Parif. *Epiſcopus metropolitanus Cypri.*
[ii] Ita codex Parisiensis. Corbeiensis habet *Athanaſi*, Divion. *Athanaſit.*
[kk] Corb. *Carteriæ Ariſtoclæ*, Divion. *Carteriæ Ariſtoclei*, Parif. *Charteriopolis Ariſtoclæ.* Non intelleverunt hunc locum editores Romani, qui ex epitheto Charteriopolis effecerunt nomen hominis, & ex nomine Tiberii hominis fecerunt civitatem Tiberiopolis. Sic ergo reponendum. *Hermolao civitatis Chartariæ Ariſtoclea, Tiberio Nicopoli*, sive *Nicopolitanæ civi tis.*
[ll] *Euſebio, Maronis &c.* Ista quidem sic distinguuntur in libro Corbeiensi ut in antiquis editionibus. Sed illic pro *Gualora* legitur *Gualarar.* In Divionensi vero ita scriptum est : *Euſebio Maronti, Cajuma Gualarat, Ty-*

Sericio ma Valarſecopolis, * Tyricio civitatis .... A per Petrum presbyterum.

Pergamius epiſcopus Antiochiæ Piſidiæ, ſubſcripſi & pro abſentibus religioſiſſimis epiſcopis prædictæ provinciæ, Apellio, Protogene, Marcellino, * Maximo, Timotheo, Eutropio, Armenio, Muſonio.

Stephanus epiſcopus Epheſi metropolis, & pro religioſiſſimis epiſcopis abſentibus ſub me conſtitutis, hoc eſt, Eutropio civitatis Pergami, Flaviano civitatis [b] Adriacenorum, Maximo civitatis Aſſi, Aretia- B no civitatis [c] Antandrorum, Chryſogono
* Mycen civitatis * Cimæ, Alexandro Magneſiæ ([d] apud Sipylum,) * Euſtathio civitatis
* Erythrenſium, Timbriæ, [f] Dracontio civitatis * Hydræ, Gennadio civitatis [g] Teorum, Juliano civitatis Lebedi, Alexandro civitatis Colophonis, [h] Zotico civitatis [i] Anæorum, Iſidoro civitatis [k] Prienes Maximo ([l] Trallianorum, Sabatio,) [m] Maſtaurorum, Euſtorgio civitatis [n] Templi Jovis, Gerontio [o] Arcadiopolis, Thoma civitatis [p] Aulii, Rufino civitatis [q] Ilii, Joan-
* Barettoſum ne civitatis, * [r] Bargaſorum, Baſilio C civitatis Aſæorum, Alexandro civitatis
* Monaules * [s] Naulochi, per [t] Heſperium epiſcopum Pitanæ conſentiens ſubſcripſi. [u] Conſtantinus epiſcopus metropolis Boſtrorum, & pro religioſiſſimis epiſcopis ſub me conſtitutis, [z] Placo civitatis Geraſiæ, [y] Zoſio civitatis [z] Esbuntorum, [aa] Malcho civitatis * Avaræ,
* Æni. Gautonæ civitatis * [bb] Elanorum, [cc]
* Neetorum Nonno civitatis [dd] Zerabenæ, Chilone Neapolis, Joanne civitatis Erræ, [ee] Jovio civitatis [ff] Nebæ, [gg] Caiano civitatis Medaborum, [hh] Severo Maximiano- D polis, Anaſtaſio [ii] Anithæ, Solemo civitatis * [kk] Conſtantiæ, Mara Dionyſiadis, conſentiens ſubſcripſi.
° Conſtantiæ,

πόλεως, Σηελκίν πόλεως ..... δι' Πέτρου πρεσβυτέρου.

Περγάμιος ἐπίσκοπος Ἀντιοχείας τῆς Πισιδῶν μητροπόλεως, ὑπέγραψα καὶ ὑπὲρ τῶν ἀπόντων θεοφιλεστάτων ἐπισκόπων τῆς πρωτεπαρχίας ἐπαρχίας, Ἀπελλίου πόλεως, Πρωτογένους πόλεως, Μαρκελλίνου πόλεως, Μαξιμίνου πόλεως, Τιμοθέου πόλεως, Εὐτροπίου πόλεως, Ἀρμενίου πόλεως, Μεσωνίου πόλεως.

Στέφανος ἐπίσκοπος Ἐφέσου τῆς μητροπόλεως, καὶ ὑπὲρ τῶν ὑπ' ἐμὲ θεοσεβεστάτων ἐπισκόπων, τυτέστιν, Εὐτροπίου πόλεως Περγάμου, Φλαβιανοῦ πόλεως Ἀδραμυτίου, Μαξίμου πόλεως Ἄσσου, Ἀρετιανοῦ πόλεως Ἀντάνδρων, Χρυσογόνου πόλεως Μύκης, Ἀλεξάνδρου πόλεως Μαγνησίας, Εὐσταθίου πόλεως Τεμβρίου, Δρακοντίου πόλεως Ἐρυθρῶν, Γεννα[δ]ίου πόλεως Τέων, Ἰουλιανοῦ πόλεως Λεβέδου, Ἀλεξάνδρου πόλεως Κολοφῶνος, Ζωτικοῦ πόλεως Ἀναίας, Ἰσιδώρου πόλεως Πριήνης, Μαξίμου πόλεως Μασαυρῶν, Εὐστοργίου πόλεως Διὸς ἱεροῦ, Γεροντίου πόλεως Ἀρκαδιουπόλεως, Θωμᾶ πόλεως Αὐλίου χώμης, Ῥουφίνου πόλεως Ἰλίου, Ἰωάννου Βαρέττων, Βασιλείου πόλεως Ἀσσαίων, Ἀλεξάνδρου πόλεως Μαυλίων, συνανέσας ὑπέγραψα δι' Ἐσπερίου ἐπισκόπου Πιτάνης.

Κωνσταντῖνος ἐπίσκοπος τῆς μητροπόλεως Βόστρων, καὶ ὑπὲρ τῶν ὑπ' ἐμὲ θεοφιλεστάτων ἐπισκόπων, Πλάκου πόλεως Γερασῶν, Ζωσίου πόλεως Ἐσβούντων, Μάλχου πόλεως Αἴνου, * Γαυτῆ πόλεως Νεέλων, Νόννου πόλεως * Ζεραβενῶν, Χείλωνος πόλεως νέας πόλεως, Ἰωάννου πόλεως Ἔρρης, Ἰωβίου πόλεως Νέβης, Γαϊανῆ πόλεως Μηδάβων, Σεβήρου Μαξιμιανοῦ πόλεως, Ἀνασασίου πόλεως Εὐτιμίας, Σολέμου πόλεως Κωνσταντιάνης, Μαρᾶ πόλεως Διονυσιάδος, συναινέσας ὑπέγραψα.

* Γάνου
* Ζαραβίνων

Θεο-

BALUZII NOTÆ. *ricio per Petrum*. In Pariſienſi vero: *Euſebia Marone, Cajuma Walar Sacepolis, Sergio per Petrum*. Vide textum Græcum.

a Pariſ. & textus Græcus, *Maximino*.
b Corb. *Adrammuttio*, Divion. *Adramyëli*, Pariſ. *Adramitæ civitatis*.
c Pariſ. *Antiadorunsdorum*. d Hæc deſunt in omnibus antiquis exemplaribus.
e Corb. *Euſtachio Tement*, Pariſ. *Euſtaſio Témeni civitatis*. Divion. *Euſtatio Tenedi*.
f Hæc ſubſcriptio non habetur in codice Pariſienſi. In Corbeienſi legitur, *Dracotio Heretribenſium*; in Divionenſi: *Dracontio Erretrienſium*, quam lectionem confirmat textus Græcus.
g Pariſ. & Corb. *Teorum*. Eandem lectionem habet Divionenſis in margine, & in textu *Temorem*.
h *Zotico*. Ita Codex Corbeienſis. Reliqui habent *Zosico*. i Divion. & Corb. *Anæa*.
k Hanc lectionem exhibet codex Pariſienſis. Corb. *Priænæ*, Divion. *Priænana*.
l Veteres libri, *Trallicorum*.
m Male in Divion. & Corb. *Maſtraurarum*, peſſime in Pariſ. *Martyrorum*.
n Pariſ. *Dios hieru*. Sunt verba Græca. o Pariſ. *Archiopolis*, Corb. *Aradiupolis*.
p Corb. & Divion. *Aulli vic. Ruſini*, Pariſ. *Aulicome, Rufino, Johanne, Baretto, Euſilo* &c.
q *Illi*, Hæc vox in nullo veterum exemplarium habetur.
r Corb. *Varettorum*, Divion. *Varellorum*. Hoc nomen deeſt in Pariſienſi.
ſ Veteres libri, *Monaulæ*. t Corb. *Euſebium*. u Pariſ. *Conſtantius Ep. Boſtrenſium*.
x Divion. & Corb. *Placco Geraſſi*, Pariſ. *Platco Geraſorum*.
y Divion. *Zifio*, Pariſ. *Toſue*. z Corb. *Ebuntorum*, Pariſ. *Erbuntorum*, Divion. *Subentretum*.
aa Corb. & Divion. *Malcho Ent*, Pariſ. *Marco Ubatæno*.
bb Divion. & Corb. *Elorum*, Pariſ. *Elom*. cc Divion. *Anno*, & in margine, *al. Nonno*.
dd Pariſ. & Corb. *Zerabennæ*, Divion. *Zerabannæ*. Pariſienſis poſt *Zerabennæ* addit *Chilonos*, & mox, *Johanne Erræ*. ee Divionenſis habet: *Erregtviſpoleos*. Melius in Pariſienſi, *Johanne Erræ, Jovio civitatis Nevii*. ff Divion. *Nivis*. Pariſ. *Nevis*.
gg Corb. *Gaino civitatis Midamon*, Divion. *Gajopoleos Mida Sev. opolis*, Pariſ. *Gajano Medabeu Eutimæ*.
hh Pariſ. *Severus Maximianopoleos*, ii Veteres libri, *Eutimiæ*. kk Iidem libri, *Conſtantinæ*.

Θεόδωρος ἐπίσκοπος τῆς μητροπόλεως Δαμασκοῦ, καὶ ὑπὲρ τῶν ὑπ' ἐμὲ θεοφιλεσάτων ἐπισκόπων, Γωάννου πόλεως Παλμύρας, Δάδα πόλεως Χοναχάρων, Εὐσιβίου πόλεως Γαβρδῶν, Θεοδώρου πόλεως Δάβρων, Ἀβραμίου πόλεως *Ἀρχάων, Πέτρου πόλεως *¡Κοραδαίων, συνανέσας ὑπέγραψα.

A Theodorus episcopus metropolis Damasci, & pro religiosissimis episcopis sub me constitutis, Joanne civitatis Palmyræ, * * Cochena civitatis Danaborum, Eusebio civitatis [b] Jabrudorum, Theodoro civitatis [c] Dabrorum, Abraamio civitatis *[d] Alanorum, Petro civitatis *Coradænorum, consentiens subscripsi.

* Dada Chonachatorum

* Archaorum, al. Arsarorum

Στέφανος ἐπίσκοπος τῆς μητροπόλεως Ἱεραπόλεως, καὶ ὑπὲρ τῶν ὑπ' ἐμὲ θεοφιλεσάτων ἐπισκόπων, Οὐρανίου πόλεως Σέρων, Μαρᾶ πόλεως Ὠρείμων, Δαυὶδ πόλεως Εὐρώπου, Κοσμᾶ πόλεως Μαριανουπόλεως, συνανῶν ὑπέγραψα.

B Stephanus episcopus metropolis [f] Hierapolis, & pro Deo amantissimis episcopis sub me constitutis, Uranio civitatis [g] Surorum, Mara civitatis [h] Orimorum, David civitatis Europi, [i] Cosma [k] Marianopolis, consentiens subscripsi.

Γρηγόριος ἐπίσκοπος Ἀδριανουπόλεως, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Gregorius episcopus Hadrianopolis, definiens subscripsi.

Ἰουβενάλιος ἐπίσκοπος Διβέλλεως, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Juvenalis episcopus Dibelli, definiens subscripsi.

Ὁ θειότατος, καὶ εὐσεβέστατος ἡμῶν δεσπότης εἶπε τῷ ἁγίᾳ συνόδῳ· εἰ κατὰ συναίνεσιν πάντων τῶν ὀσιωτάτων ἐπισκόπων ὁ νῦν ἀναγνωσθεὶς ὅρος ἐξεφωνήθη· * πάντες εἴπομεν· πάντες οὕτως πιστεύομεν· μία πίστις, μία γνώμη· πάντες τὸ αὐτὸ φρονοῦμεν, πάντες συναινέσαντες ὑπεγράψαμεν, πάντες ὀρθόδοξοί ἐσμεν· αὕτη ἡ πίστις τῶν πατέρων· αὕτη ἡ πίστις τῶν Ἀποστόλων· αὕτη ἡ πίστις τῶν ὀρθοδόξων· C αὕτη ἡ πίστις τὸν οἰκουμένην ἔσωσεν. Μαρκιανῷ νέῳ Κωνσταντίνῳ, νέῳ Παύλῳ, νέῳ Δαυίδ. πίῳ τῷ Δαυὶδ τῷ βασιλεῖ. εὐσεβεῖ κύριε ζωὴν αὐτῷ, νέῳ Κωνσταντίνῳ, νέῳ Μαρκιανῷ. ὑμεῖς ἡ εἰρήνη τῆς οἰκουμένης. εὐσεβεῖ κύριε ζωὴν αὐτῷ. φυλάξει ὑμᾶς ἡ πίστις ὑμῶν. τὸν Χριστὸν τιμᾶς, αὐτός σε φυλάξει. τὸν ὀρθοδοξίαν σὺ ἐβεβαίωσας. ὡς οἱ Ἀπόστολοι, οὕτω πιστεύετε. * τῇ Αὐγούστῃ πολλὰ τὰ ἔτη. ὑμεῖς φωστῆρες τῆς ὀρθοδοξίας· διὰ παντὸς παντοκρατορικῇ εἰρήνῃ, τοὺς φωστῆρας τῆς εἰρήνης κύ-

[l] Divinissimus & piissimus [m] noster [n] imperator ad sanctam synodum dixit: Dicat sancta synodus, [o] si secundum omnium sanctorum episcoporum * [p] expositionem, definitio nunc relecta, prolata est. * Omnes clamaverunt: [q] Omnes sic credimus: una fides, [r] una voluntas. omnes idipsum sapimus, omnes consentientes subscripsimus, omnes orthodoxi sumus. Hæc fides patrum, hæc fides apostolorum, hæc fides orthodoxorum, hæc fides [s] orbem terræ salvavit. Marciano novo Constantino, novo Paulo, novo David: [t] annos David imperatori. [u] pio domine vitam ei, novo Constantino, novo Marciano. [x] Vos estis pax orbis. [y] pio domine vitam ei. [z] Conservet vos fides vestra: [aa] Christus, quem honoras, ipse te custodiat. [bb] Orthodoxam fidem tu roborasti. sicut apostoli, ita [cc] creditis. [dd] Augustæ multos annos. Vos lumina [ee] orthodoxæ fidei. propter hæc ubique pax est. Lumina pacis domine tu custodi. [ff] Luminaria mundi

* consessionem Latine, legi, legimus, legit.

---

a Corb. *Dadacrum honocha*. Divion. *Dadacrum honocha*. Sed hæc postrema vox addita est supra lineam. Paris. *Dadapolet Chona Charon*.

b Paris. *Jambrudum civitatis*. Divion. *Jabradorum*.

c Corb. & Divion. *Danaborum*, Paris. *Dabuborum*.

d Corb. & Divion. *Alanorum*. Paris. *Arlanorum*.

e Paris. & Corb. *Coradeorum*, Divion. *Cadeorum*.

f Paris. *Hierapolis metropolitanus, & pro qui sub me sunt reverentissimis Episcopis*.

g Paris. *Suron*.

h Divion. & Corb. *Orimorum*, Paris. *de Orimo*.

i Divion. *Cyma*; & in margine, *al. Cosma*.

k Paris. *Marianus*, reliqui *Marianopolis*. Postea sequitur in antiquis exemplaribus Divion. & Corb. *Rosa Fassy*; pro quo Parisiensis habet *Rosa Fasa*: Et post hæc in Parisiensi adduntur hæ notæ. cxxx. *fre*. ccccIxx. His autem notis indicari numerum Episcoporum qui huic definitioni fidei subscripserunt docet nos similis nota apposita in codice Parisiensi in fine ultimæ actionis. Quod confirmat etiam Kohtæmius Patriarcha Theopolitanus in codice 229 Bibliothecæ Photii; ubi ait quadringentos & septuaginta Episcopos fidem Chalcedonensis Concilii subscribendo consignasse. Sunt enim re vera ccccIxx. numerando absentes pro quibus subscripsit est. In editione Romana adduntur etiam subscriptiones Gregorii Episcopi Hadrianopolitani & Juvenalis Dibellensis, quorum nulla mentio in nostris exemplaribus. Præter subscriptiones istas, aliæ per provincias distributæ reperiuntur in codice canonum Ecclesiæ Romanæ & in antiquis codicibus manu scriptis, quas Labbeus rejecit ad calcem Concilii. Quoniam illæ non extant in collectione antiqua, neque in ea quæ a Rustico nunc nomen habet, visum est eas omittere.

l Divion. & Paris. *Sacratissimus*.

m Legendum, *Dominus noster*. Error est typographicus editionis Labbeanæ.

n *Imperator*. Hæc vox deest in omnibus antiquis libris.

o Divion. *si secundum consensum omnium*. Paris. *si consensu omnium reverentissimorum Episcoporum pronuntiata est quæ in præsenti relecta est definitio*.

p *Expositionem*. Nullus veterum librorum habet hanc vocem.

q Paris. *Sic omnes credimus*.

r Idem codex, *una sententia, omnes idem sapimus*.

s Idem, *universum mundum*.

t Paris. *Anni*.

u Melius idem codex: *Pie domine*.

x Paris. *Vos pax estis universi mundi*.

y Idem: *Pie domine*, Divion. *Piissime domine*; & in margine *al. Pie domine*.

z Divion. *Conservat*. Paris. *Custodiat*.

aa Corb. & Divion. *Christum quem honoras*. Paris. *Christum honoras*. Sic infra Corb. & Div. habent. *Christum quem colis*.

bb Paris. *Rectam fidem tu firmasti*.

cc Divion. *credidisti*; & in margine, *al. creditis*.

dd Paris. *Augustæ multi anni*.

ee Idem, *rectæ fidei*: Divion. & Corb. *orthodoxiæ tantum*.

ff Paris. *Lumina orbis terrarum domine custodi*.

BALUZII NOTÆ.

dj domine tu custodi. [a] Perpetua memoria novo Constantino Quæ ex genere orthodoxa est, [b] Deus eam custodiat. [c] custodem fuei Deus custodiat: eam quæ semper pia est, Deus custodiat. [d] Pia, orthodoxa, quæ contraria est hæreticis, Deus eam custodiat. Omnes hæreticos tu fugasti: (Nestorium & Eutychem tu persecuta es.) Absit invidia a vestro imperio. [e] digni fide, digni Christo: [f] absit invidia a vestro regno. Fideles imperatores [g] sic honorantur. Deus custodiat [h] potestatem vestram: Deus pacificet imperium vestrum. Marcianus novus Constantinus, Pulcheria nova Helena. [i] Fidem demonstra- tu ostendisti: zelum Helenæ tu * sectaris, fit. Vestra vita, [k] munimen cunctorum est: [l] vestra fides, ecclesiarum gloria est

([m] Et post has voces) [n] divinissimus & pissimus dominus noster ad sanctam synodum dixit: [o] Licet laborem vestræ reverentiæ, fatigationemque fecerimus, tamen maximas gratias agimus omnium [p] salvatori Christo, quia multorum [q] errantium circa fidem amputata discordia, in unam eamdemque [r] religionem omnes nunc [s] una voluntate convenimus, speranres * [t] celerrimam vestris [u] ad divinitatem precibus, [x] & circa omnia pacem nobis a Deo donari. [y] Omnes clamaverunt. [z] Hæc digna vestro imperio: hæc propria vestri regni: * hæc correctio vestri imperii; [aa] digne fide, digne imperio & religione. [bb] Propter hæc pacificatur orbis terrarum. hæc digna vestro impetio. Per te [cc] orthodoxa fides [dd] firmata est, per te hæresis non est, Cælestis rex terrenum custodi. Per te firmata fides est. Cælestis * rex Augustam custodi. Per te fides firmata est.

* quamprimum omnibus in melius conveni ve stris precibus, & super omnia.

* hoc opus.

* imperator

Κύριε φύλαξον * τὰς φωτὰρας τῆς εἰκυμβίης κύριε φύλαξον. αἰωνία ἡ μνήμη νέῳ Κωνσταντίνῳ. τίνι ἀπὸ γένους ὀρθοδόξου ὁ Θεὸς * φυλάξει· τίνι φύλακα τῆς πίστεως ὁ Θεὸς φυλάξει· τίνι ἀεὶ εὐσεβῆ ὁ Θεὸς φυλάξει. τίνι εὐσεβῆ, τίνι ὀρθόδοξον, τίνι κατὰ ἴδιον αἱρετικῶν ὁ Θεὸς φυλάξει. ὅλους τοὺς αἱρετικοὺς σὺ ἐδίωξας, ἀπεὶη φθόνος τῆς ὑμῶν βασιλείας· ἄξιοι τῆς πίστεως, ἄξιοι τῷ Χριστῷ· ἀπεὶη φθόνος τῆς ὑμῶν βασιλείας, οἱ πιστοὶ βασιλεῖς ὅπω τιμῶνται, ὁ Θεὸς * φυλαξει τὸ κράτος ὑμῶν· ὁ Θεὸς * εἰρηνεύσει τίνι βασιλείαν ὑμῶν. Μαρκιανὸς νέος Κωνσταντῖνος. Πουλχερία νέα Ἑλένη. τίνι πίστιν σὺ ἐπεδείξω· τῆς Ἑλένης τὸν ζῆλον σὺ ἐπεδείξω. ἡ ὑμετέρα ζωὴ πάντων ἀσφάλεια· ἡ ὑμετέρα πίστις, δόξα τῆς ἐκκλησιῶν.

* φυλάξει.

* κράτος ὑμῶν.

* εἰρηνεύσει.

Ὁ θειότατος, καὶ εὐσεβέστατος ἡμῶν δεσπότης πρὸς τίνι ἁγίαν σύνοδον εἶπεν· εἰ καὶ κάματον τῇ ὑμετέρᾳ βλαβείᾳ, καὶ σκυλμὸν ἐποιήσαμεν, γάριν μεγίστην ὁμολογοῦμεν τῷ πάντων σωτῆρι Χριστῷ, ὅτι πολλῶν πλανωμένων περὶ τὴν πίστιν ἀναιρεθείσης τῆς διχονοίας, εἰς μίαν, καὶ τὴν αὐτὴν ὁμογνωμόνως θρησκείαν ἅπαντες συνήλθομεν, ἐλπίζοντες τίνι ταχίστην πρὸς τὸ κρεῖττον τοῖς ὑμετέραις πρεσβείαις, καὶ τίνι ἐπὶ πᾶσιν εἰρήνην ἡμῖν παρὰ τοῦ Θεοῦ δωρηθήσεσθαι. πάντες ἐβόησαν· τοῦτο ἄξια τῆς ὑμῶν βασιλείας· τοῦτο ἴδια τῆς ὑμῶν βασιλείας. τὸ κατόρθωμα τῆς σῆς βασιλείας, ἄξιε τῆς πίστεως, ἄξιε τῷ Χριστῷ, ἄξιε τῆς βασιλείας, καὶ τῆς θρησκείας. διὰ τοῦτο εἰρηνεύει ἡ οἰκουμένη. τοῦτο ἄξια τῆς ὑμῶν βασιλείας. διὰ σὲ ἡ ὀρθοδοξία ἐβεβαιώθη, διὰ σὲ οὐκ οἶδε αἵρεσις. ὑράνιε βασιλεῦ, τὸν ἐπίγειον φύλαξον· διὰ σοῦ βεβαία ἡ πίστις. ὑ-

ράνιε

BALUZII NOTÆ.

a Idem codex: *Semiterna*.

b Idem: *a Deo custodiatur. Quæ semper pia est, a Deo servetur. Custodem fidei Deus custodiat. Pia & orthodoxa; adversarium* (Corrig. *adversantem*) *hæreticorum Deus custodiat. Omnes hæreticos tu expulisti, Nestorium & Eutycen tu fugasti*.

c In hoc loco Rusticus quandam notam apposuit, & ait: *Quod adjecit a signo hoc, ambo Græci codices habent*. Non intelligeremus autem, ut arbitror, ad quæ verba referatur hæc annotatio Rustici, nisi erratum hoc esset a veteri librario in codice Divionensi, qui verba quæ ei exciderant repposuit in margine. Sunt autem hæc. *Custodem fidei Deus custodiat. Ea quæ semper pia est Deus custodiat, Pia orthodoxa. Quæ contraria est hæreticis. Deus custodiat*. Hinc ergo colligere possumus ea fuisse addita a Rustico. Sed rursum heic oritur alia difficultas. Nam Rusticus in eodem loco, paulo ante superiorem annotationem, hanc ponit. *Quod ad est, in solo Acumitensi codice invenit*, Quomodo igitur fieri potest ut quod a Rustico adjectum est, extiterit in duobus codicibus Græcis, & in solo Acumitensi inventum sit? Haud dubie annotatio prior, quam nos postremo loco descripsimus, referenda est ad quasdam acclamationes earum quæ leguntur ante locum supra relatum ex codice Divionensi.

d Divion. *Pia orthodoxa*. Corb. *Pia orthodoxa*. Sic ergo legendum & distinguendum: *Pia, orthodoxa*. Primum refertur ad Marcianum, alterum ad Pulcheriam.

e *Digni fide &c.* usque *regno*. Hæc desunt in codice Corbeiensi.

f Divion. *a vestro imperio*. Paris. *Amanti Christum imperio*.

g Paris. *ita honorantur*. h Idem codex, *potestatem*.

i *Fidem tu ostendisti*. Hæc desunt in Corbeiensi & Divion. & in antiquis editionibus. Codex Paris. habet: *Helena fidem demonstrasti. Helena zelum tu ostendisti*.

k Divion. *cunctorum cautela est*. Paris. *omnium tutela*. l Paris. *Fides vestra gloria Ecclesiarum est*.

m *Et post has voces*. Hæc desunt in omnibus antiquis exemplaribus.

n Paris. *Pissimus & sacratissimus dominus noster ad sanctum*. Divion. *Sacratissimus & pissimus Imperator ad sanctum*.

o Adeo diversa sunt verba istius interlocutionis in codice Parisiensi ut talia putem integrum locum describere quam varias lectiones referre. Sic ergo habet. *Etsi laborem vestræ reverentiæ & fatigationem fecimus, maximas gratias confitemur omnium salvatori Deo quod multis errantibus circa fidem jam expulsa discordia, in unam eandemque religionem consentientes omnes convenimus, sperantes celeriter ad meliora vestris orationibus universalem nobis pacem a Deo esse donandam*.

p Veteres libri & editiones, *salvari Deo*. q *Errantium*. Deest in libro Divionensi.

r Idem codex, *fidem*. s *Una voluntate*. Hæc desunt in eodem libro.

t Divion. & Paris. *celerem*.

u *At divinitatem*. Et hæc quoque desunt in eodem exemplari Divionensi.

x Idem codex: *& meliorem super omnes pacem a Deo donari*.

y Divion. *Sancta synodus iterum clamavit*.

z Annotatio Rustici. Græci non habent, Paris. *Ista digna tuo imperio. Ista propria sunt vestri imperio. Hæc perfectio vestri imperii*.

aa In hoc loco insigniter erraverunt typographi qui Labbeanam editionem curarunt. Legendum ergo: *digne fide, digne Christo, digne imperio, digne fide & religione*, ut est in codicibus Corbeiensi & Divionensi & in antiquis editionibus. In Romana vero & in codice Parisiensi desunt hæc *digne fide*. Divionensis habet ubique *digni*.

bb Codex Paris. *Propter hæc pacem habet universus mundus. Hæc digna tuo imperio. Per te recta fides firma est. Propter te non est hæresis. Cælestis Imperator, terrenum custodi. Per te firma est fides. Cælestis Imperator, Augustum custodi. Unus Deus qui hoc peregit. Cælestis Imperator, Augustum custodi. Digni pace. Hæreticos tu fugasti*,

cc Divion. & Corb. *orthodoxia*. dd Divion. *firma*. Sic etiam paulo post.

ράνιε βασιλεῦ, τὴν Αὐγούσαν φύλαξον· διὰ σὲ βεβαία ἡ πίστις. εἷς Θεὸς ὁ τοῦτο ποιήσας. ἐπουράνιε βασιλεῦ, τὴν Αὐγοῦσαν φύλαξον. ἄξιοι τῆς εἰρήνης. τοὺς αἱρετικοὺς σὺ ἐδίωξας. Νεστορίῳ καὶ Εὐτυχεῖ ἀνάθεμα· ἀνάθεμα καὶ Διοσκόρῳ· δι' ὑμᾶς ἡ πίστις, δι' ὑμᾶς ἡ εἰρήνη. αὕτη ἡ δύναμις τῆς ἐκκλησιῶν, αὕτη δύναμις τῶν ποιμένων. Νεστορίῳ, καὶ Εὐτυχεῖ, καὶ Διοσκόρῳ ἀνάθεμα,

Ὁ θειότατος, καὶ σεβέσατος ἡμῶν δεσπότης πρὸς τὴν ἁγίαν συνοδον εἶπε· τῆς σεβάσης, καὶ καθολικῆς ἡμῶν πίστεως παρὰ τῆς ἁγίας, καὶ οἰκουμενικῆς συνόδου κατὰ τὴν τῶν πατέρων ἔκθεσιν φανερωθείσης, δίκαιον ὑμᾶς, ἵνα συμφέρον εἶναι ἡμετέρᾳ γαληνότητι ἐδοκίμασε, πᾶσαν τὴν λοιπὴν φιλονεικίας ἀφορμὴν περὶ τῆς ἁγίας θρησκείας ἀναιρεθῆναι. εἴ τις οὖν ἰδιώτης. ἢ στρατιώτης προσομιλήσας, ἢ εἰς κλῆρον τελῶν, δημοσίᾳ περὶ τῆς πίστεως ὀχλαγώγιον συναγαγὼν, καὶ ἐν προσχήματι διαλέξεως θόρυβον ἐμποιεῖ, ἴσω, ὡς ὁ μὲν ἰδιώτης τύχῃ ἐπιγραφόμενος, τῆς βασιλίδος ἐξελαθήσεται πόλεως· ὁ δὲ στρατιωτικὸς περὶ τῆς ἑαυτοῦ στρατείας, καὶ ὁ κληρικὸς περὶ τὸν ἴδιον βαθμὸν κινδυνεύσει, καὶ ἑτέραις ὑποβληθήσεται τιμωρίαις. πάντες ἐβόησαν· πολλὰ τὰ ἔτη τοῦ βασιλέως· τῷ φιλοχρίστῳ βασιλεῖ πολλὰ τὰ ἔτη· τῷ σεβεῖ, τῷ Χριστιανῷ· πῖς ἐκκλησίας σὺ ὤρθωσας, τὴν ὀρθοδοξίαν σὺ ἐστήριξας. τῆς Αὐγούστης πολλὰ τὰ ἔτη. τῇ σεβεῖ, καὶ φιλοχρίστῳ. τὴν ὑμετέραν βασιλείαν ὁ Θεὸς φυλάξει· τοὺς αἱρετικοὺς ὑμεῖς ἐξεβάλετε. Νεστορίῳ, καὶ Εὐτυχεῖ, καὶ Διοσκόρῳ ἀνάθεμα. ἡ τριὰς τοὺς τρεῖς καθεῖλεν· ἡ τριὰς τοὺς τρεῖς ἐξέβαλε. δι' αἰῶνος ἡ ὑμῶν βασιλεία.

Ὁ θειότατος, καὶ σεβέσατος ἡμῶν δεσπότης πρὸς τὴν ἁγίαν συνοδον εἶπε· τινά ἐστι κεφάλαια, ἅτινα ὡρὸς τιμὴν τῆς ὑμετέρας εὐλαβείας ὑμῖν ἐφυλάξαμεν, ὡρέπον ἡγησάμενοι, παρ' ὑμῶν ταῦτα κανονικῶς κατὰ συνοδον τυπωθῆναι, ἢ νόμοις θεσπισθῆναι ἡμετέροις. καὶ κατὰ κέλευσιν τοῦ θειοτάτου, καὶ σεβεσάτου ἡμῶν δεσπότου, Βερονικιανὸς ὁ κανθωσιωμένος σηκρητάριος τῆς θείας κονσιστωρίας, τὰ κεφάλαια ἀνέγνω ὕστω.

A Unus Deus, qui hoc fecit. Rex cæleſtis Auguſtam cuſtodi, dignam pacis. Hæreticos tu fugaſti. Neſtorio & Eutychi anathema: anathema & Dioſcoro. [b] Per vos fides, per vos pax. Hæc oratio eccleſiarum. Hæc oratio paſtorum. Neſtorio & Eutychi & Dioſcoro anathema.

([c] Et poſt has voces) [d] diviniſſimus & piiſſimus dominus noſter ad ſanctam ſynodum dixit: [e] Pia & catholica fide a ſancta & univerſali ſynodo ſecundum patrum expoſitionem declarata, juſtum ſimul & [f] expediens eſſe noſtra tranquillitas approbavit, B omnem de cætero contentionis occaſionem de ſanctæ fidei religione penitus amputari. [g] Si quis igitur [*] idiota, vel militaris, ſeu clericus, publice de fide, turbam congregans, ſub obtentu diſputationis tumultum fecerit, ſciat, quia ſi quidem idiota ſit, ab urbe regia expelletur: militaris vero & clericus gradus ſui periculum ſuſtinebunt, & pœnis aliis ſubjacebunt. Omnes clamaverunt: [h] Multos annos imperatori, (multos annos Auguſtæ.) Chriſtum amantis imperatoris multi anni: pio & Chriſtiano (multi anni.) Eccleſias tu erexiſti, orthodoxam fidem tu confirmaſti. Auguſtæ orthodoxæ multos annos: [i] piæ & amatrici Chriſti. Imperium C veſtrum Deus [k] cuſtodiat. [l] Vos hæreticos expuliſtis. Neſtorio & Eutychi & Dioſcoro anathema. [m] Trinitas hos tres damnavit, Trinitas hos tres ejecit. In perpetuum maneat veſtrum imperium.

[*] privatus

[n] Diviniſſimus & piiſſimus [o] dominus noſter ad ſanctam ſynodum dixit: Quædam capitula ſunt, quæ ad honorem veſtræ reverentiæ vobis ſervavimus, decorum eſſe judicantes, a vobis hæc regulariter potius formari per ſynodum, quam noſtra lege ſanciri. Et jubente diviniſſimo & piiſſimo prin- D cipe noſtro, Beronicianus vir devotus, ſecretarius divini conſiſtorii, capitula ſic relegit.

d.

Τοὺς ἀληθῶς, καὶ εἰλικρινῶς τὸν μονήρη μετιόντας βίον τῆς ὀφειλομένης αὐτοῖς ἀξιώματι τιμῆς. ἐπεε-

I.

([1]) Eos qui vere & ſincere ſolitariam arripiunt vitam, debito honore [p] dignos judica-

([1]) Alia verſione ſunt hi Canones in Ep. 3. Pelagii II ad Epiſcopos Illyrici. *Hard.*

---

a Cocb. *digna pari*, Divion. *digne pacis*, Pariſ. *digni pacis*.
b Pariſ. *Propter vos fides, propter vos pax.*
c Annotatio Ruſtici. *Græci non habent.* Non extant in codice Pariſienſi.
d Divion. & Pariſ. *Sacratiſſimus & piiſſimus.*
e Idem codex: *Pia & catholica fide a ſancta & univerſali ſynodo ſecundum expoſitionem patrum manifeſtata, juſtum ſimul & expedire eſſe noſtra ſerenitas approbavit omnem in reliqua controverſiæ occaſionem de religione ſanctiſſima expellere. Ergo ſi quis privatus aut militaris aut in clero connumeratus, publice de fide multitudinem colligens, ſub intuitu diſputationis tumultum fecerit, ſciat quia qui privatus eſt a regali civitate expellitur, qui militat circa ſuam militiam & clericus circa proprium gradum periclitabuntur, & aliis ſubmittentur pœnis.*
f Divion. *convenientia*; & in margine, *al. expedientia.* g Idem codex: *Quiſquis igitur.*
h Corb. & Divion. *Multos annos Imperatori, multos annos Auguſtæ. Pio & Chriſtiano. Eccleſias tu erexiſti. Orthodoxam tu confirmaſti. Auguſtæ multi anni. Orthodoxæ multos annos.* Corbienſis hæc habet in margine: *Amanti Chriſto Imperatori. Pio & amatori Chriſti.* Pariſ. *Multi anni Imperatori amanti Chriſtum. Imperatori multi anni piiſſimo & Chriſtianiſſimo. Eccleſias tu erexiſti. Rectam fidem tu confirmaſti. Multi anni Auguſtæ orthodoxæ.* i Pariſ. *piiſſimæ amanti Chriſtum.*
k Idem codex, *cuſtodit.* l Idem: *Hæreticos vos ejeciſtis.*
m *Trinitas hos tres ejecit.* Hæc neque in antiquis exemplaribus habentur, neque in antiquis editionibus.
n Pariſ. & Divion. *Sacratiſſimus.*
o Sic in Pariſienſi. Pro his vero alii habent, *noſter Imperator.*
p Corb. & Divion. *dignos effecimus.* Ita etiam veteres editiones.

BALUZII NOTÆ.

Habetur inf. inter canones hujus concilii in ordine iiij.

dicamus. Quoniam vero quidam sub prætextu solitariæ vitæ & ecclesias & communes [a] perturbant causas; placuit nullum quidem [b] ædificare monasterium præter voluntatem episcopi civitatis, neque in [c] possessione præter voluntatem domini possessionis. Eos vero monachos, qui per singulas civitates sunt atque provincias, subjici episcopo, & quietem amplecti, & intendere [d] solum jejunio & orationi, & neque ecclesiasticis, neque publicis importunos [e] re- [e] se implicare bus * existere; nisi forte jubeatur eis propter necessariam causam ab episcopo civitatis. Sed neque potestatem habere monachos suscipiendi in monasteriis suis servos, aut inscriptitios, præter voluntatem dominorum.

Ἀδή δέ τινες τῷ μοναχικῷ κεχρημένοι πανοχήματι, καὶ τὰς ἐκκλησίας, καὶ τὰ κοινὰ διαπράττεσι πράγματα, ἔδοξε, μηδενὶ μὲν οἰκοδομεῖν μοναστήριον παρὰ γνώμην τοῦ τῆς πόλεως ἐπισκόπου, μήτε δὲ ἐν κτήμασι παρὰ γνώμην τὰ δεσπότου τοῦ κτήματος· τοὺς δὲ καθ' ἑκάστην πόλιν, καὶ χώραν μοναζοντας ὑποτετάχθαι τῷ ἐπισκόπῳ, καὶ τὴν ἡσυχίαν ἀσπάζεσθαι, καὶ προσέχειν μόνῃ τῇ νηστείᾳ, καὶ τῇ προσευχῇ, μήτε δὲ ἐκκλησιαστικοῖς, ἢ δημοσίοις παρενοχλεῖν πράγμασιν, εἰ μή ποτε ἄρα ἐπιτραπεῖεν διὰ χρείαν ἀναγκαίαν ἀπὸ τοῦ τῆς πόλεως ἐπισκόπου. μήτε μὴν ἐξουσίαν ἔχειν τοὺς μοναζοντας δέχεσθαι ἐν τοῖς ἑαυτῶν μοναστηρίοις δούλους, ἢ ἀναπογράφους, παρὰ γνώμην τοῦ δεσπότου.

II.

β'.

inf. Can. iij.

Quoniam vero aliqui clericorum & monachorum pecuniæ amore languentes, curis mundanarum rerum semetipsos subjiciunt, [f] aut possessionum conductores, aut procuratores constituti, [g] aut in domibus ([h] sæcu- [i] dispositores larium) obversantes, tamquam [i] dispensatores effecti: placuit huic sancto & magno concilio, nullum clericum conducere possessiones, aut [j] procurationem [k] suscipere; nisi forte ei a proprio episcopo jubeatur ecclesiasticarum possessionum habere solicitudinem. Si quis autem [l] post hanc definitionem aut ipse conducere præsumpserit, aut per alium quemlibet hanc curam suscipere, [m] ecclesiasticæ pœnæ subdatur: quod si in contentione perstiterit, dignitate [n] privetur.

Ἐπειδή δέ τινες τῶν ἐν τῷ κλήρῳ κατειλεγμένων καὶ τῶν μοναζόντων, τῷ φιλοχρηματίαν νοσοῦντες, εἰς φροντίδας βιωτικῶν πραγμάτων ἑαυτὸς ἐμβάλλουσι, μισθωταὶ κτημάτων, ἢ ἐπίτροποι καθιστάμενοι, ἢ οἰκίαις προσεδρεύοντες, ὡς διοικοῦντες· ἔδοξε τῇ ἁγίᾳ ταύτῃ, καὶ μεγάλῃ συνόδῳ, μηδενὶ κληρικὸν μισθοῦσθαι κτήματα, ἢ ἐπιτροπὴν ἀναδέχεσθαι, εἰ μή ποτε ἄρα παρὰ τοῦ ἰδίου ἐπισκόπου ἐπιτραπείη τὴν ἐκκλησιαστικῶν κτημάτων ποιεῖσθαι φροντίδα. εἰ δέ τις μὴ τὸν ὅρον τοῦτον, ἢ αὖθις τολμήσοι μισθώσασθαι, ἢ δι' ἄλλου τινὸς τοιαύτην ἀναδέξασθαι φροντίδα, τῷ ἐκκλησιαστικῷ τοῦτον ὑποβάλλεσθαι ἐπιτιμίῳ· εἰ δὲ ἐπιμένοι φιλονεικῶν, γυμνοῦσθαι αὐτὸν τοῦ ἀξιώματος.

III.

γ'.

inf. Can. xx.

Clericos in ecclesia constitutos non licere alterius civitatis ecclesiæ deputari, sed permanere illic, in qua ministrare ab initio deputati sunt: extra illos scilicet, qui amissis propriis provinciis, ex necessitate in alienam ecclesiam transierunt: Si quis vero post hanc definitionem, clericum [o] alteri episcopo competentem susceperit, placuit extra communionem fieri & eum qui susceptus est, & qui susceperit, donec clericus qui [p] abscessit, ad propriam revertatur ecclesiam.

Et post hanc lectionem, [q] traditis capitulis a [r] sacratissimo & piissimo principe [s] religiosissimo [t] archiepiscopo regiæ Constantinopolis [u] novæ Romæ Anatolio, omnes [x] reverendissimi episcopi clamaverunt: [y] Multos annos imperatori pio, Christiano. Chri-

Κληρικοὺς εἰς ἐκκλησίαν πελάντις μὴ ὀφεῖναι εἰς ἄλλης πόλεως πίπτεσθαι ἐκκλησίαν, ἀλλὰ μένειν ἐκείνῃ, ἐν ᾗ λειτουργεῖν ἐξ ἀρχῆς ἠξιώθησαν, ἐκτὸς ἐκείνων, οἵ τινες ἀπολέσαντες τὰς οἰκείας πατρίδας, ἀπ' ἀνάγκης εἰς ἄλλην ἐκκλησίαν μετῆλθον. εἰ δέ τις μὴ τὸν ὅρον τοῦτον τὸν ἄλλῃ ἐπισκόπῳ προσήκοντι δέξαιτο κληρικόν, ἔδοξεν ἀκοινώνητον γίνεσθαι καὶ τὸν δεχθέντα, καὶ τὸν δεξάμενον, ἕως ἂν ὁ ἀποστὰς κληρικὸς εἰς τὴν ἰδίαν ἐπανέλθῃ ἐκκλησίαν.

Καὶ μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν, ἐπιδοθείσης τῶν κεφαλαίων παρὰ τοῦ θειοτάτου, καὶ εὐσεβεστάτου ἡμῶν δεσπότου τοῦ Θεοφιλεστάτου ἀρχιεπισκόπου τῆς Βασιλίδος Κωνσταντινουπόλεως, νέας Ῥώμης, Ἀνατολίου, πάντες οἱ Θεοφιλέστατοι ἐπίσκοποι ἐβόησαν· πολλὰ

τὰ

BALUZII NOTÆ,

a Iidem libri & editiones, *conturbant*.
b Divion. *disponere*.
c Veteres libri & editiones, *possessionem*.
d Corb. *solo jejunio*, Divion. *solis*.
e Divi n. in margine, *al. regibus*.
f Corb & Divion. *conductores possessionum*, omissa voce *aut*.
g Iidem libri, *aut domibus observantes* quod melius est.
h *Sæcularium*. Deest in vetustis codicibus.
i Divion. & Corb. *cognationem*.
k Corb. *susceptionis*.
l Veteres libri & editiones, *post hunc terminum*.
m Iidem libri & editiones, *hunc ecclesiastico subdi supplicio*.
n Corb. & Divion. *nudetur*. Ita etiam Crabbus.
o Divion. & Corb. *alio*, Crabbus & Surius *alii*, editio Veneta *alium*.
p Veteres libri & editiones, *excessit*.
q *Traditis*. Hæc vox deest in codice Corbeiensi. Defuisse etiam in Crabbianis hinc potest colligi quod editum est ab eo *capitulorum*, emendante videlicet locum qui videbatur cubare in mendo. Codex Parisiensis habet *porrectis*.
r Corb. & Paris. & veteres editiones, *divinissimo & pissimo domino nostro*.
s Paris. & Divion. *reverentissimo*.
t Veteres libri & editiones, *Episcopo*.
u *Novæ Romæ*. Deest istud in omnibus antiquis libris & editionibus.
x *Reverendissimi Episcopi*. Et istud quoque deest in omnibus antiquis libris & editionibus.
y Paris. *Multi anni Imperatori pio & Christiano*.

τὰ ἔτη τῆ βασιλέων· τῷ εὐσεβεῖ, τῷ Χριστιανῷ· ὁ Χριστὸς, ὃν σέβῃ, ὡπὶς σε φυλάξοι. ταῦτα τῆς πίστεως ἄξια. τῷ ἱερεῖ, τῷ βασιλεῖ. τὰς ἐκκλησίας σὺ ὤρθωσας, νικητὴ πολεμίων, διδάσκαλε πίστεως. πολλὰ τὰ ἔτη τῆς Αὐγούστης· τῇ εὐσεβεῖ, τῇ φιλοχρίστῳ. τῆς ὀρθοδόξου πολλὰ τὰ ἔτη. τὴν ὑμετέραν βασιλείαν ὁ Θεὸς φυλάξοι. τὰς αἱρετικὰς ὑμεῖς καθέλετε· τὴν πίστιν ὑμεῖς ἐφυλάξατε· ἀφθονα τῆς ὑμῶν βασιλείας. δι' αἰῶνος· ἡ ὑμῶν βασιλεία.

Ὁ θειότατος, καὶ εὐσεβέστατος ἡμῶν δεσπότης πρὸς τὴν ἁγίαν συνοδον εἶπεν. εἰς τιμὴν τῆς τε ἁγίας μάρτυρος Εὐφημίας, καὶ τῆς ὑμετέρας ὁσιότητος, τὴν Χαλκηδονέων πόλιν, ἐν ᾗ * τῆς ἁγίας πίστεως συνόδου διεκρότηθη, μητροπόλεως ἔχειν προνόμια ἐθεσπίσαμεν, ὀνόματι μόνῳ τιμήσαντες, σωζομένης δηλαδὴ τῇ Νικομηδέων μητροπόλει τῷ * ἰδίῳ ἀξιώματος. * πάντες ἐβόησαν· δικαία ἡ κρίσις τοῦ βασιλέως· ἄξια τῆς ἁγίας ταύτης. σὺ πάσχα τῇ οἰκουμένῃ. τὰς παρασάσεις τῆς ἐπισκόπων ὑμεῖς κωλύσατε. ἡ ἁγία ταύτας φυλάξει σε. δεόμεθα, ἀπόλυσον ἡμᾶς.

Ὁ θειότατος, καὶ εὐσεβέστατος ἡμῶν δεσπότης πρὸς τὴν ἁγίαν συνοδον εἶπε· κεκμήκατε, τῷ καλῷ ὑπαγεήματι σκυλμὸν ὑπομείναντες. ἀναμείνατε δὲ ἕξ ἡμέρας, ἢ τέσσαρας ἔτι· καὶ παρόντων τῶν μεγαλοφυεστάτων ἡμῶν ἀρχόντων, ἕκαστα ὧν βούλεσθε, νικήσατε, τῆς προσηκάσης βοηθείας, ἀξιωθησόμενοι. μηδεὶς δὲ * ἡμῶν πρὸ * τῶν τελείων τύπους πάντων δοθῆναι, τῆς ἁγίας ἀναχωρήσει συνόδου.

Astus, quem colis, ipse te [a] servet. Hæc fide digna sunt. [b] Sacerdoti, imperatori (multos annos.) Ecclesias tu [c] erexisti, victor * bellorum, doctor fidei. [d] Multos annos Augustæ [e] piæ, amatrici Christi. Orthodoxæ multos annos. Vestrum imperium Deus conservet. Hæreticos vos [f] destruxistis, fidem vos [g] custodistis. Invidia ab imperio vestro procul sit; imperium vestrum per sæculum sit.

Et post hæc [h] divinissimus & pissimus dominus noster ad sanctam synodum dixit: Ad honorem sanctæ martyris Euphemiæ, & vestræ [i] pariter sanctitatis, Chalcedonensium civitatem, [k] in qua sanctæ fidei Concilium B gestum est, metropolis privilegia habere sancimus, nomine tantum hanc honorantes, salva videlicet Nicomediensium civitati propria dignitate. * Omnes clamaverunt: Justum judicium imperatoris, [l] digni sancta [m] martyre. Unum pascha [n] orbi terrarum. * Circumventiones * episcoporum vos cohibetis. [o] Hæc [p] sancta te custodiat. Supplicamus, dimitte nos: (pie imperator demitte nos.)

[q] Divinissimus & pissimus dominus noster (Marcianus perpetuus Augustus) ad sanctum concilium dixit. [r] Multum quidem estis itinere * fatigati, laborem perferentes. Verumtamen sustinete [s] adhuc tres aut quatuor dies, C & præsentibus magnificentissimis nostris judicibus, [t] quæcumque vultis, movete, competens adepturi * solatium. Nullus vestrum antequam * perfecti termini ex omnibus proferantur, a sancto concilio discedat.

In cod. Bobiensi: Explicat Actio VI. incipit VII. Actio de Domno Antiocheno, quondam patriarcha translata ex Græco in Latinum. *Eam vero alii codices exhibent sub finem Actionis decimæ*

hostium,

* Latine

violentias

* Exilia episcoporum vos prohibete.

* Sancta trinitas te conservet.

* Defatigati estis, longo spatio vexationem perferentes.

* auxilium.

* perfecta decreta omnium.

* detur de omnibus perfecta definitio.

---

a Idem codex, *custodiat*. b Idem: *Pontifici Imperatori*. c Idem, *correxisti*. d Idem: *Multi anni Augustæ piæ & amanti Christum, Orthodoxiæ multi anni. Imperium vestrum Deus custodiat*. e Divion. *piæ & amatrici*. f Paris. *deposuistis*.
g Idem, *conservastis*. *Absis invidia imperio vestro. Per sæcula vestrum imperium*.
h Divion. *Sacratissimus & pissimus Imperator ad*. Paris. *Sacratissimus & pissimus Dominus noster ad*.
i *Pariter*. Deest in libro Parisiensi.
k Idem codex *in qua sancta fides per synodum confirmata est, privilegia habere metropolitana civitatis decrevimus, nomine tantum eam honorantes, servato scilicet quidem Nicomediensium civitatis proprio jure*.
l Omnes libri veteres habent *digne*. m Paris. *trinitate*. Sic etiam in textu Græco.
n Divion. & Corb. *orbis*. Paris. *universo mundo. Violentias Episcoporum vos prohibete*.
o *Hæc*. Deerat olim hæc vox in codice Divionensi, & addita est supra lineam.
p Paris. *sancta trinitas te conservet*. q Idem codex: *Sacratissimus & pissimus dominus noster Marcianus perpetuus augustus*. Divion. *Sacratissimus & pissimus (dominus noster) Imperator Marcianus perp. augustus*. Quæ uncis conclusa sunt, addita sunt supra lineam.
r Paris. *Laborastis multo spatio fatigationem perpessi. Sustinete autem tres aut quatuor dies adhuc*. Hunc locum ex illa antiqua versione citat Pelagius II. in epistola tertia ad Episcopos Istriæ. Evagrius lib. 2. cap. 18 sub finem: *Jussit etiam Imperator ut Episcopi triduum aut quatriduum ibidem morarentur, & unusquisque id quod vellet proponeret coram magnificentissimis judicibus*. Facundus lib. 5. cap. 3. *In sexto quippe confessu, fides Definitione perfecta, & ab omnibus Episcopis rite subscripta, interlocutus est Imperator ut aliquot diebus expectarent omnes Episcopi, & privata quorumque causa ibidem finirentur*.
s Divion. Corb. & veteres editiones, *tres adhuc*.
t Paris. *singula quæ vultis digno auxilio meriturus movete*. Et hunc quoque locum refert Pelagius II. in epistola mox laudata, ubi perperam emendatus est juxta vulgatas editiones, cum codex Colbertinus, ex quo illa edita est, eodem modo habeat quo codex Parisiensis gestorum Chalcedonensium; qui ita pergit. *Nemo autem ex vobis antequam detur de omnibus perfecta definitio a sancta synodo discedat*.
u Veteres libri, *domni* x Divion. VI. & in margine, *al.* VII. Veteres editiones. 4.
y Veteres libri & editiones, *jussionem pissimi nostri domini*.

BALUZII NOTÆ.

Godine 457. i 458. (?): Sabori u Aleksandriji (Elurov) i Solunu (Eudoksijev), u Konstantinopolju (Anatolijev) i u Rimu (Lavov)[128]

Četiri od ova sabora pominje autor saborne knjige koju je objavio Labeus u prilogu IV toma. Prvi je bio jeretički, koji je sazvao Timotej Elura, na kojem je osuđen sabor u Halkedonu. Na ostalim katoličkim anatemisani su Eutih, Dioskor i Timotej i potvrđen je sabor u Halkedonu. Harduin u prilogu V toma, gdje se prezentuje saborna knjiga, dodaje na margini hronološke napomene o ovim saborima: prvi je bio 451, drugi 453, treći 455, četvrti 458. Uistinu nasumice. Jer Elur je upao u Aleksandrijsku crkvu ne dugo prije ubistva svetog Proterija episkopa Aleksandrije (koje se dogodilo 457. god.), a sigurno poslije smrti imperatora Marcijana koji je preminuo iste 457. godine kao što je sasvim jasno iz pisma episkopa egipatske dijeceze u trećem dijelu Halkedonskog sabora koji je Labeus objavio pod br. XXIII. Kaže se da je potom sazvan sabor u Solunu po naredbi imperatora Lava; i zapravo ne prije godine 457. u kojoj je Lav naslijedio carstvo nakon smrti Marcijana. Dakle, Elurov sabor u Aleksandriji je održan 457. godine, zaista nakon ubistva sv. Proterija, kao što se vidi iz pisma egipatskih episkopa, a na saboru u Halkedonu, pošto je već bio ubijen sv. Proterije, kaže se da je anatemisan Elur. Ostali su održani nakon aleksandrijskog ili iste 457. ili naredne 458. godine.

[128] *Mansi, vol. VII, p. 909.*

SYNODI, ALEXANDRINA ÆLURI, THESSALONICENSIS EUDOXII, CONSTANTINOPOLITANA ANATOLII, ROMANA LEONIS.

Circa An. 457. & 458.

QUatuor harum Synodorum meminit Auctor libelli Synodici allatus a Labbeo ad calcem tom. IV. Prima fuit hæreticorum coacta a Timotheo Æluro, inque ea damnata fuit Chalcedonenſis Synodus. In reliquis Catholicorum, anathemate notati Eutyches, Dioſcorus, & Timotheus, & Chalcedonenſis Synodus confirmata. Harduinus ad calcem tom. V. ubi libellum Synodicum exhibet, addidit in harum ſynodorum margine has temporarias notas; primæ ſcilicet an. 451. ſecundæ 453. tertiæ 455. quartæ 458. Verum temere. Nam Ælurus Alexandrinam Eccleſiam invaſit non diu ante S. Proterii Alexandrini Epiſcopi necem (quæ anno 457. contigit) certe poſt Marciani Imper. obitum eodem anno 457. deſuncti, ut liquido claret ex epiſtola Epiſcoporum Ægyptiacæ diœceſis in tertia Chalcedonenſis Concilii parte numero XXIII. a Labbeo allata. Theſſalonicenſis deinde dicitur Leonis Imp. juſſu congregata; ac proinde non ante an. 457. quo Imperium Leo poſt Marciani obitum adeptus eſt. Alexandrina igitur Æluri habita fuit anno 457. & quidem poſt S. Proterii necem, ut colligitur ex citata Ægyptiorum Epiſcoporum Epiſtola, in qua Chalcedonenſem ſynodum, interfecto jam S. Proterio, anathematizaſſe dicitur Ælurus. Reliquæ vero poſt Alexandrinam vel eodem anno 457. vel ſequenti 458.

Godina 457-458:
Poglavar Skitske (Slovenske) crkve Teotim piše sunarodniku imperatoru Lavu I[129]

XXXI Poslanica
Teotima, episkopa Skitije
Imperatoru Lavu

Gospodaru pobožnom i hrišćanskom imperatoru našem[130] Lavu,
Teotim ponizni episkop Skitije

Dolikuje da se Tvoja pobožnost, vrlo poštovani imperatore Avguste, raduje spokojstvu crkava i da ojađenost i nemire zbunjenog naroda Vašim umirujućim govorima dovede do zakona mira. Stoga, ako Vas je nebeski Bog svojom božanskom nakanom osnažio da ono što je zdravo čuvate uvijek carskom moći neoštećeno, onda neka do ozdravljenja bude dovedeno lijekom Vaše vjere ono što je pogrešno i iskvareno. Ništa Bogu nije draže, ništa prihvatljivije, kao što i Vi znate, do ono što ste naučili od mudrosti Boga Oca. Podučavajte onome čemu ste najzdravije naučeni sa samih izvora Vaše vjere. I budući da ste nas opomenuli presvetim Vašim pismima da u našem pismu stavimo na znanje Vašoj pobožnosti ono što mislimo o Svetom saboru u Halkedonu, neka zna Vaša Milost da vjerujemo i osjećamo ni više ni manje od onoga što su sveti oci jedinstveno i savršeno odredili na saboru u Halkedonu i mi ništa više ne znamo od onoga što Sveti Duh podučava kroz odluke svetih otaca. Stoga, presvijetli care, i ja i cijela crkva Božja tako mislimo i jačamo riječi svetih očeva u našem saglasju i odano ih ispovijedamo. A o Timoteju mislimo sljedeće: budući da prema vrlini molitve do sada je živ i postoji kao episkop, pošto je nečasnom namjerom rukopoložen od onih koji su izopšteni, po crkvenim kanonima smatra se raščinjenim i izopštenim. Niti je dozvoljeno da se smatra valjanim rukopoloženje od tih episkopa u svetoj crkvi, jer su narušili Hristovu vjeru i izgubili pravo na rukopoloženje. Sada, dakle, pošto smo Vam se ispovijedili preklinjemo Gospoda našeg Isusa Hrista da se udostoji da carstvo Vaše, snagom katoličke vjere ojačano i vrlinom krsta utvrđeno, uvijek bude sačuvano nedirnuto od svakog nagovještaja rata. Želimo da vaša mudrost, uz božansko proviđenje, uvijek ostane neokrnjena i da nam na mnoga ljeta daruje neokaljan vijenac Vašeg carstva, gospodaru presveti i prepoštovani imperatore.

[129] *Msi, vol. 7, p. 545*.
[130] Ističe da car Lav pripada skitsko-sarmatskom narodu Slovenima (*prim. prir.*).

XXXI. EPISTOLA

THEOTIMI EPISCOPI SCYTHIÆ

ad Leonem Imperatorem.

Domino piiſſimo, & Chriſtianiſſimo imperatori noſtro Leoni, Theotimus humilis Scythiæ regionis epiſcopus.

DEcet tuam pietatem, venerabilis imperator Auguſte, eccleſiarum tranquillitate gaudere, & tribulationes populi conturbati & tempeſtates tranquilliſſimis veſtris allocutionibus ad pacis jura transferre. Propterea ſiquidem vos Deus cælitus divino nutu ſuo munivit, ut ea quidem quæ ſana ſunt, imperiali poteſtate integra ſemper ſalvaque cuſtodiatis; quæ vero vexata ſunt atque corrupta, veſtræ pietatis medicina curetis. Nihil itaque Deo amabilius eſt, nihil acceptius, quam ut illa vos ſapiatis, quæ a Dei Patris ſapientia didiciſtis; & illa doceatis, quæ ab ipſis fidei veſtræ incunabulis ſaluberrime eſtis eruditi. Et quoniam ſacratiſſimis veſtris ſyllabis admonuiſtis, ut quæ ſapimus de ſancto Chalcedonenſi concilio, noſtris literis referamus ad veſtræ notitiam pietatis; cognoſcat veſtra ſerenitas, quoniam nihil amplius, nihil minus, [a] quam quæ in Chalcedonenſi concilio a ſanctis patribus integre atque perfecte definita ſunt, credimus, aut conſentimus. Neque enim aliud nos ultra ſapere, quam ea quæ tantorum patrum termino ſanctus Spiritus erudivit. Unde manſuetiſſime in[illegible]tor, & ego, & omnis eccleſia Dei ſic ſapimus, & in conſenſu noſtro ſanctorum patrum definitiones fide & devota confeſſione firmamus. De Timotheo vero ſic ſapimus: quoniam ſecundum virtutem precum adhuc vivo exiſtente epiſcopo, impudenti intentione ab excommunicatis eſt ordinatus, exordinatum & excommunicatum eccleſiaſtica regula eum eſſe decernit: neque manus impoſitionem illorum epiſcoporum in ſancta eccleſia permittit quamdam habere virtutem, qui Chriſti fidem violantes, ordinationem impoſitam ſibimet amiſerunt. Nunc igitur noſtræ confeſſionis verbum facientes ſaluberrimis veſtris auribus manifeſtum, depoſcimus dominum noſtrum Jeſum Chriſtum, ut veſtrum imperium catholicæ fidei robore confortatum, & crucis virtute munitum, ab omni ſuſpectione bellorum intactum ſemper cuſtodire dignetur. Optamus veſtram tranquillitatem divina [b] providentia ſemper inoolumem, & coronam imperii veſtri intemeratam & impollutam multis annis nobis divinitas donare dignetur, domine ſacratiſſime & venerabilis imperator. [c]

a Veteres libri, *quam quæ in Epheſeno.*
b Veteres libri & edit. *prudentia.* Mutatum eſt in editione Romana.
c *Explicit.*

Godina 457-458:
Skitski episkopi Donje Mezije sunarodniku imperatoru Lavu[131]

XXXII Poslanica
episkopa Druge Mezije
imperatoru Lavu

Gospodaru pobožnom, pobjedniku i uvijek
Uzvišenom Lavu, Marcijan, Marcijal, Monofil, Marcel, Petar i Dita episkopi Druge Mezije

Presvijetli vladaru, iz pobožne želje da ti očitujemo vjeru koje se držiš, svetim pismima si saznao ovo od naše poniznosti da Vam se otvoreno naznači o svetom i nespoznatljivom božijem biću, koje ljudski jezik niti može spoznati niti opisati, već treba da ga u srcu poštuje i obožava. Ovo smo prihvatili i to ispovijedamo i istrajavamo u vjeri koju je 318 otaca u Nikeji, osudivši bezbožnost Arijevu, predalo cijelom svijetu kao i ono što je obznanilo svetih 150 otaca u gradu Konstantinopolju o Svetom Duhu, radi uništenje lika Makedonija, kao i odluke iz Efesa koje su donijete radi udaljavanja od bezbožnosti nestorijanske[132]. Osim toga i ono što su potvrdila dva imperatora radi uništenja eutihijanske ludosti o ljudskoj prirodi Spasiteljevoj, nakon što je održan sabor u gradu Halkedonu gdje su se okupili mnogi sveti episkopi po naredbi rimskog pape Lava, koji je uistinu poglavar episkopski, i prečasnog sveštenika i patrijarha Anatolija. Mi želimo da se držimo odluka tog sabora zajedno sa svim sveštenstvom i narodom hrišćanskim[133]. A Timoteja koji je kasnije iz mržnje i zločinački, kao što je obznanjeno, dejstvovao protiv Proterija prečasnog episkopa Aleksandrije i nedostojno stekao naziv episkopa urotivši se sa ljudima koji su osuđeni, njega kao i one koji misle kao on ne ubrajamo u sveštenički stalež već smo odlučili da se uz anatemu izopšti zajedno sa ostalim jereticima. A mi niti želimo sinod za koji traže da se održi nakon odluke otaca koji su dali pravilo vjere u Halkedonu, niti razmišljamo o njemu da se ne bi izrodili još gori skandali, štaviše odlučili smo da se protiv inicijatora tog zločina izrekne kazna.

Marcijan, episkop grada Abrita[134], potvrdio i potpisao
Marcijal, episkop grada Apijare, takođe
Monofil, episkop grada Dorostrije, takođe
Marcel, episkop grada Nikopolja, takođe
Petar, episkop grada Nove[135], takođe
Dita, episkop grada Odese[136] u Skitiji, takođe

[131] *Mansi, vol. 7, p. 546*.
[132] Za razliku od Skitske (Sarmatske) crkve prvosveštenici nekoliko skitskih (slovenskih) gradova Donje Mezije odlučuju da prihvate kanon. Osudjujući arijanstvo oni se odvajaju od Dukljanskog arhiepiskopata koji vrši jurisdikciju nad arijanskim crkvama, najviše nacionalnom Gotskom, u Dalmaciji, Makedoniji, Panoniji i južnoj Italiji, time ozvaničavajući iseljavanje Gota sa svoje teritorije. Takodje odriču se makedonijanskog učenja, ali ne i maniheizma! (*prim. prir.*).
[133] Donja Mezija postaje najraniji monofizitski centar na Ilirikumu (*prim. prir.*).
[134] Razgrad (*prim. prev.*).
[135] Svištov (*prim. prev.*).
[136] Varna (*prim. prev.*).

XXXII. EPISTOLA

EPISCOPORUM MOESIÆ SECUNDÆ

ad Leonem Imperatorem.

Domino p.iſſimo, victori, ſemper Auguſto Leoni, Marcianus, Martialis, Monophilus, Marcellus, Petrus & Dittas epiſcopi ſecundæ Mœſiæ.

TRanquilliſſime principum, deſiderium habens pii propoſiti, verbum fidei quam tenes, tibi fieri manifeſtum, ſacris literis hoc a noſtra humilitate fieri præcepiſtis, ut vobis aperte [d] ſignificaret de ſancta & incomprehenſibili deitate, quam humana lingua nec comprehendere, nec ſcribere poteſt, ſed potius cum mundo [e] corde colere debet & adorare. Hoc autem adſtruimus, confiteri [f] nos, & perdurare in fide quam in urbe Nicæna trecenti decem & octo patres, condemnata impietate Arii, tradiderunt in [g] toto orbe terrarum. nec non & quæ a ſanctis centum quinquaginta patribus in urbe Conſtantinopolitana de ſancto Spiritu, pro delenda Macedonii perſona, prolata eſt: inſuper & quæ [h] in Epheſo ad depoſitionem impietatis Neſtorianæ formam accepit: ſuper hæc autem & quæ ad peremptionem Eutychianæ veſaniæ de humanatione Salvatoris, in Chalcedonenſium civitate multis ſanctis epiſcopis convenientibus per juſſionem Leonis Romani pontificis, qui vere caput [i] eſt epiſcoporum, & venerabilis ſacerdotis & patriarchæ Anatolii, concilio celebrato, ſub duobus imperatoribus confirmata eſt. Quod concilium nos cum omni clero & populo Chriſtiano uſque ad finem tenentes & poſſidentes, in eo concupiſcimus permanere. Timotheum vero qui poſtea per odium atque crimen, ſicut publicis libellis ignoſcitur, ſceleſtiſſime contra Proterium reverendiſſimum virum, Alexandrinæ civitatis epiſcopum, operatus eſt, & condemnatis viris ſibimet per obreptionem indigne epiſcopatus nomen impoſuit; hunc cum his qui ſimilia præſumpſerunt, in ordine ſacerdotum nec numerari, ſed ſub anathemate, & inter Simoniacos reputandum eſſe decernimus. De ſynodo vero, quam petunt fieri quidam poſt decretum patrum qui Chalcedone definierunt, nos nec optamus, nec fieri conſentimus, ne majora ſcandala generentur; ſed magis contra principes tanti ſceleris ultionem proferri decernimus.

Martianus epiſcopus civitatis [k] Abriticæ, confirmavi & ſubſcripſi.

Martialis epiſcopus civitatis Apiarenſis, ſimiliter.

Monophilus epiſcopus civitatis Doroſtrii, [*] ſimiliter. [*] Doroſtori

Marcellus epiſcopus civitatis Nicopoleos, ſimiliter.

Petrus epiſcopus civitatis Novenſis, ſimiliter.

[l] Ditta epiſcopus civitatis Odyſſæ Scythiæ, ſimiliter.

Et hæc Latine quidem data, eſt in Græco A interpretata. & iterum translata de Græco in Latinum.

---

a *Exhibet.*

d Veteres libri, *ſignificetur.*

e Iidem libri, *corde & fide colere.* f Vox *nos* deeſt in libris noſtris. g Vox quoque *toto* deeſt in libris noſtris. h Veteres libri, *Epheſi.* i Vocem *eſt* non agnoſcunt antiquæ exemplaria.

k Veteres libri, *Abrytico.* l Iidem libri, *Dizza.*

Godina 457-458:
Skitski episkopi provincije Dardanije, medju njima i dukljanski arhiepiskop Maksim, "inspektor graničnih jedinica", sunarodniku imperatoru Lavu

LV Poslanica episkopa Dardanije imperatoru Lavu[137]

Gospodaru pobožnom i nepobjedivom, hrišćaninu[138]*,*
uvijek Uzvišenom, imperatoru Lavu, Ursilije, Dalmacije i Maksim, episkopi Dardanije

Spoznali smo i otkrili u izboru vas za imperatora sud spasitelja Boga, jer njegovom vrlinom vašem carstvu su pokorene sve varvarske nacije i preko vas njegova vjera stoji čvrsta i neokaljana, tako da niko ne pomišlja da pobožnom imperatoru nešto nevaljalo i zlurado prišapne: jer kao što u svom miru sve što je božansko postoji, tako se nijedna Božija svetinja kroz vjeru Vaše Milosti ljudskom promjenljivošću ne mijenja. U čemu je tolika opasnost, ili tako bi se moglo suditi o bezbožniku koji zajednicu apostolsku, koja je nebrojenim i svetim svim svjedočanstvima svetih pisama osnažena i još dekretima iz Nikeje i Halkedona potvrđena, bezvrijednim i skrnavljenja ravnim pomislima ne može obezbožiti, dok za svako savršenstvo katoličke vjere dostaje nauk premudrog Solomona? On kaže: *Mislite o Gospodu u dobroti, u jednostavnosti srca ga potražite.* Što će, dakle, nevaljalstvo najgorim ognjem učiniti, kad mu nije moguće da prevaziđe dobrotu?. Kao što su pokazala pisma upućena mojoj malenkosti, vidi se da je Timotej to odbio, koji je moleći stekao episkopat smrću episkopa; stoga je zločin drugih postao njegova propast i nije pozvan na bratski sabor, kad se saznalo da je ubica brata. Svakako ni u čemu povrijeđen od pokojnog Proterija, koliko za njegovu vjeru, nakon čije smrti je ovaj rukopoložen, po presudi vaše milosti njegov položaj ne može biti potvrđen. Dakle vjera koju je besmrtni Bog povjerio vašoj pobožnosti neka se čuva, nepobjedivi vladaru; njegovom blagošću, carstvo koje vam je dato, u svakoj slavi na dugi niz godina neka traje. I kao što božansko milosrđe stalno čuva vašu milost, tako neka se svete tajne ničijim zločinačkim nakanama ne oskrnave, već naporima vaše pobožnosti mir na zemlji neka donese, da se u svojoj potpunosti neprolaznom pobožnošću čuva.

Ursilije episkop Dardanije, na mnoga ljeta vrlina vječna neka čuva nepomućeni spokoj tvoj u korist mira na svijetu i katoličkih crkava, gospodaru pobožni i nepobjedivi, uvijek Uzvišeni.

Dalmacije episkop Nentine[139], takođe.

Maksim episkop Diokleje, takođe.

[137] *Mansi, vol. 7, p. 610*.
[138] U skladu sa manihejskom i arijanskom doktrinom episkopi imperatora nazivaju "hrišćaninom" (*prim. prir.*)
[139] Još i *Neutine* u jednom prepisu. Pretpostavlja se da je riječ o (arhi)episkopu Niša (Naisusa). Ova i prethodne poslanice pisane su po nalogu novog dukljanskog vikara Italije i primasa Evandera pod čijom je jurisdikcijom gotovo čitav Ilirikum – sa izuzetkom Donje Mezije i Trakije (*prim. prir.*).

LV. EPISTOLA

EPISCOPORUM DARDANIÆ,

ad Leonem Imperatorem.

Domino piissimo & invictissimo, atque Christianissimo, perpetuo Augusto, imperatori Leoni, Ursilius, Dalmatius [b] *& Maximus, episcopi vestræ Dardaniæ.*

ET agnovimus & invenimus [i] in lectione imperii vestri, salvatoris Dei judicium, & quia virtute sua cunctas regno vestro subdidit barbaras nationes, & per vos ejus pietas firma inviolabilisque consistit, & ut nemo præsumat apud pium imperatorem aliquid iniquum petulantia scelerata suggerere: quia sicut in sua pace omnia divina consistunt, ita nihil sacramentorum Dei per fidem tranquillitatis vestræ humana varietate mutatur. Quid enim ita præceps est, aut sic impium poterit judicari, quam credere pietatem fidei terminis apostolicis communitam, innumerabilibus [k] & sacerdotibus omnibus sanctarum scripturarum testimoniis roboratam, nec non & decretis Nicæni Chalcedonensisque concilii judicio confirmatam, inanibus & profanis præsumptionibus posse violari, dum ad omnem perfectionem catholicæ fidei sapientissimi Salomonis doctrina sufficiat? Ait enim: [l] *Sentite de domino in bonitate, & in simplicitate cordis quærite eum.* Quid ergo pessima calliditate nequitia faciet, cui ultra bonitatem nequaquam licet excedere? Sed sicut ostenderunt literæ meæ humilitati directæ, hæc [m] Timotheus respuisse dignoscitur, qui episcopatum ambiens, episcopi [n] morte percepit; quapropter aliorum scelus ejus ruina factum est, & in fraterno concilio non vocatur, quando fratris necator esse cognoscitur; utique a reverendæ memoriæ Proterio, quantum ad fidem ejus, in nullo læsus; cujus tali morte hic ordinatus, vestræ tranquillitatis judicio nullum poterit ejus gradus habere robur. Igitur religio vestræ pietati commissa ab æterno Deo, invictissime principum, conservetur: ejus clementia imperium quod vobis collatum est, in omni gloria longa ætate muniatur. Et sicut vestra mansuetudo divina propitiatione continuis temporibus custoditur, sic & sacra mysteria nullorum scelestis præsumptionibus vulnerentur, sed pietatis vestræ laboribus pax mundo collata, in sua solidita.e intransgressibili pietate servetur.

Ursilius episcopus Dardaniæ, incolumem tranquillitatem tuam pro pace mundi & catholicis ecclesiis, multis annis virtus æterna custodiat, domine piissime & invictissime, perpetue Auguste.

Dalmatius episcopus [a] Nentinæ, similiter.

Maximus episcopus [b] Diocletianensis, similiter. [c]

Sapien. 1.

---

a Iidem libri, *Neatima*. Carolus a S. Paulo putat hic legendum esse *Nessynæ*, cum Nentinæ civitatis nullibi mentio extet, nisi vero in Dacia meminerit Concilium Sardicense.
b Veteres libri, *Declitianensis*. Veteres edit. *Diclitianensis*.
c *Explicit.*

a Iidem libri, *Neatima*. Carolus a S. Paulo putat hic legendum esse *Nessynæ*, cum Nentinæ civitatis nullibi mentio extet, nisi vero in Dacia meminerit Concilium Sardicense.
b Veteres libri, *Declitianensis*. Veteres edit. *Diclitianensis*.
c *Explicit.*

i Veteres libri, *in electione*.
k Et hic quoque deest conjunctio. *Dionysius nihil respuisse*.
l Veteres libri, *Sapite Domine*.
m Iidem libri, *Timotheus nihil respuisse*.
n Idem libri, *mente percipit*.
h Conjunctio deest in codicibus manuscriptis.

Godina 457-458:
Skitski (sarmatski) episkopi Starog Epira imperatoru Lavu[140]

LVIII Poslanica
episkopa Starog Epira
uzvišenom imperatoru Lavu

Bogu ljubljenom i pobožnom hrišćaninu imperatoru, pobjedniku i trijumfatoru, uvijek Uzvišenom Lavu[141], ponizni episkop Evgenije u Gospodu pozdrav

Mi koji smo zaista najponizniji željeli smo, i to milošću višnjom zaslužujemo, da našim umom umirimo i zadržimo pučinu tišine u miru svetog i obožavanog Duha, da se tako uzdržimo, zbog neimaštine ljudske ili slabosti koju osjećamo bojeći se da govorimo o takvom prestupu. Ali, pošto je prestupnik sopstvenog principata slavljen, u visine uzdignut i svojim varnicama zapalio srca mnogih da ljepotu najmudriju pomuti u Božijim crkvama, velika potreba nametnula nam je da promijenimo smjernicu i da se na vaš poziv govoreći ovo uzdignemo u visinu, ispunivši svoj sluh vjerom u Boga i tako izbjegavajući opasnost od smrtonosnih sirena odnosno (po Jeremiji) smrt od njihovih kćeri i da pučinom života sa tobom razborito (do cilja) stignemo. Prihvati, dakle, ovo najpobožniji, prihvati rado od nas poklon od svih sveštenika i pobožnih ljudi koji su u službi božanskog nauka, propovijed tvoje naredbe kao da je iz iste kurije i jednoglasno napisana. Jer sveštenicima je dobit da vjernom i vjerno saslušanom vladaru ponude sveti odgovor besmrtne knjige, da bi od tebe iznova, hrišćanine, imperijom tvog mira na cijeloj zemlji svim ljudima po običaju vjere služili napitak, pod vođstvom našeg Gospoda jednorođenog sina Božijeg, koji i sam na sva vremena vječno vladajući i tebi je, imperatore, krunu kada je trebalo sigurnom, štaviše jasnom voljom stavio na glavu. Prvi znak kraljevskog dostojanstva blaženog Davida pohvalnom voljom povjerivši ti oružje, obilazeći napuštena mjesta, vješto zvijeri strijeljaš. A mi, sjedeći pod drvetom mira bez straha boravimo na ugodnom zraku. Strijeljaj, dakle, strijeljaj moćniče, kao i Danilo, i libijskog jarca kopljem očinske vjere da ne bi propao i raspirio ono što se događa na Jugu. Onaj naime malo iskoračivši preko, do krajnjih granica libijske oblasti, neizlječivu strast je ulio gradu Aleksandrinaca, da ubicu svog sveštenika kao ljubitelja Boga narodu prikaže. Počinio je svetom čovjeku uz pomoć svešteničke privilegije ono što se ne može iskazati, i očigledno da nije tuđin samo od svešteničke volje, kao što se iznosi u molbenicama koje su o njemu napisane, već svaki osjećaj pokazuje da je stranac među narodom, premda se pročulo da pokušava upropastiti kojim god riječima djela[142]. Jer ako se ovoj duši u kojoj je začeto demonstvo ne bude umanjio zločin, to samo može onome koji uništava očinsku tradiciju, dovoljno je da se iz toga može pravedno osveta roditi. Kome nije jasno (osim ako neko slučajno namjerno ne želi da zna) ono što je naređeno presvetim pismima presvetog i blaženog, poslije Boga, oca našeg Lava? Ćutimo o onome što je prvobitno pod blaženopočivšim imperatorom Marcijanom

[140] *Mansi, vol. 7, p. 617*.
[141] Arijanski episkopi – stoga se caru dodjeljuje epitet "uzvišeni" kojim se traže pokroviteljstvo i zaštita (*prim. prir.*)
[142] Misli se: služeći se pritvorno božanskom naukom ruši božansku mudrost lažno se pozivajuži na autoritet svetih spisa (*prim. prir.*).

LVIII. EPISTOLA

EPISCOPORUM VETERIS EPIRI,

ad Leonem Augustum Imperatorem.

Deo amantissimo atque piissimo & Christianissimo, victori, triumphatori, semper Augusto Leoni, humilis episcopus Eugenius in domino salutem.

NOs equidem humillimi voluimus, & hoc superna gratia promerentes, nostra mente quiescere, & taciturnitatis pelagus in sancti & adorandi Spritus pace retinere, ut sic abstinentes, sive propter humanam inopiam, aut infirmitatem, dicendi timorem tanti delicti apud nos haberemus. [a] Sed quia proprii principatus adulter extollitur, & in sublime semper elevatur, suisque scintillis multorum corda succendit, ut pulchritudinem sapientissimam solummodo Dei conturbet ecclesiarum, summa necessitas nobis incubuit mutare propositum, ut a vobis provocati, per hanc dicendi orationem egrediamur in aerem, Dei fide nostros obturantes auditus, ut ita [b] frenarum mortiferum peccatum, sive earum (secundum Jeremiam) filiarum morrem transeuntes, [c] per ipsum pelagus vitæ tecum sobrie veniamus. Suscipe igitur hoc piissime, susciпe libenter a nobis munus nostrum omnium sacerdotum, & [d] reliquorum in ministerio divinæ scientiæ, qui constituti sunt, prædicationem tuæ jussionis quasi ex una curia consensuque scriptam. Fideli namque, fideliterque interroganti principi lucrum est sacerdotibus, immortalis [e] libri sanctam offerre responsionem, ut ex te denuo, Christianissime, & tuæ tranquillitatis imperio in omnem terram & cunctos homines cum mansuetudine pietatis poculum ministrent, uno omnium nostro domino unigenito Dei filio gubernante, qui solus in omnibus sæculis perpetuo [f] regnans, & tibi imperatori coronam, quando oportuit, latenti, imo magis claro nutu super imposuit. Primum tibi signum regalis dignitatis beati David [g] fundibulam laudabili voluntate committens, per deserta discurrens, aptissime bestias jacularis. Nos autem sub arbore pacis positi, sine timore in aura delectabili [h] commoramur. Jaculare ergo, jaculare potentissime, secundum [i] Danielem, etiam Lybiæ hircum paternæ fidei jaculo, ut nequaquam perditus ventilet ea quæ sunt ad Austrum. Ille namque paululum exiliens ad ultima Lybiæ regionis, illam immedicabilem Alexandrinorum [k] urbi influit passionem, ut sacerdotis sui interemptorem, amatorem Dei populo demonstraret, & viro sacrilego sacerdotii privilegia nefande committeret, qui non [l] solum a sacerdotali voluntate, sicut preces de eo conscriptæ referunt, alienus ostenditur, sed etiam omni [m] affectioni vulgi peregrinus agnoscitur, licet quibuscumque verbis gestorum delere nitatur auditus. Nam si ei animo concepti adulterii non imminuerit crimen, hoc solummodo paternæ traditionis [n] destructori possit, quod est, sufficere, ut in eo juste possit ultio provenire. Cui namque clarum non est ([o] nisi qui forte sponte bona scire despicit) quid per sacratissima sanctissimi & beatissimi & post Deum patris nostri Leonis scripta sancitum est? Taceamus enim quæ primitus sub sanctæ memoriæ principe Marciano coram omni populo in civitate Chalcedonensi de fide orthodoxa sunt prolata, ad confusionem quidem maleficorum & vesanorum hominum, & commemorationem atque consolationem piorum & fidelium. Quæ fides & ab illo sancto omnibusque honorando concilio testimonium bonum promeruit, & [p] definitio scientiæ clarioris uno nutu [q] ab omnibus obsignata est, ipsam formam detinens, quæ dudum in sancto Nicæno concilio, & [r] Ephesino primo apud recte sapientes constituta dignoscitur. In qua præcipue æternitas & humanitas (sic enim dicendum est) unius unigeniti custoditur, hoc est uno [s] domino nostro Jesu Christo incarnato Dei Verbo oratione servata, *ut in nomine Jesu Christi*, sicut ait apostolus, *omne* [t] *genu flectatur, cœlestium terrestrium & infernorum; & omnis lingua confiteatur, quia dominus Jesus Christus in gloria est Dei Patris*. Quiescant igitur, quiescant, & hoc per te, piissime, qui modicum bonum putant munus taciturnitatis existere. Quiescant confundere & Dei ecclesias conturbare, & curiosis sermonibus auditus personare simplicium: vel tuam rectam fidem, si metum futuri judicii non habent, erubescant. Cur ventis sermonum tranquillitatem sanctæ fidei nostræ conturbant? Cur concilia adversus Deum in omni loco & gente faciunt residere viliissima? Cur tela contra nos dæmonibus submiistrant? Cur de morte parvulorum cogitantes, nostræ immortalitatis auctorem [u] pascua sectantur, qui adhuc terrenas causas tractare noscuntur? Cur certant sua scientia secundum Adam fieri velut dei, qui adhuc nec quæ sunt hominum, agunt? Cur lenem nostram mollemque pacem [x] impugnant pro zelo, simplicitatem sancti nostri & celandi mysterii suffocantes? quo mysterio non solum nos, sed & omnes ministri spiritus superantur. Quapropter gloriamur [y] velut codicillos nos habere creditæ dignitatis hujus, qua [z] divinitas tractatur, & immensæ scientiæ cum mensura congrua ministrare dicatur. Iterum a nobis dicatur [y] & hoc, domine Deo amantissime, & cum omnibus hominibus in omni loco positis. In hoc enim tibi

Philipp 2.

[u] Locus corruptus etiam in MSS. Genes. 3.

---

a Veteres libri, *sed quia post proprii*.
b Idem libri, *fenarrarum*.
c Vox *per* non habetur in libris nostris.
d Veteres libri, *reliquorum qui in min. div. sci. constituti sunt*.
e Idem libri, *liber sanctam offerri resp. vel ex te*.
f Idem libri, *regenerant*.
g Idem libri, *fundibalum*. Vide glossarium Dufresnii.
h Idem libri, *commoremur*.
i Idem libri, *Danihelum*.
k *Urbi*. Deest in codicibus antiquis.
l Veteres libri, *solum sacerdotali*.
m Idem libri, *affectione*.
n Idem libri, *distructor quod est*.
o Idem libri, *qui nisi forte*.
p Idem libri, *definitionis scientiæ clartoris*.
q *Ab omnibus*. Hæc non extant in codice Corbeiensi.
r Veteres libri, *Epheso*.
s Idem libri, *domino nostro Christo incarnato Deo*.
t Idem libri, *impugnata spero zelo*.
u Idem libri, *quia velut codicellos nos habere creditæ dignitatis*.
x Idem libri, *divinitas*.
y Idem libri, *& hoc cum Deo*.

BALUZII NOTÆ.

pred svim narodom u gradu Halkedonu o vjeri pravovjernoj izrečeno, da bi se zbunili ljudi mahniti i bezbožni a za sjećanje i utjehu vjernih i pobožnih. Onaj sveti i od svakog slavljeni sabor dobro svjedočanstvo je učinio vrijednim i označio pravilo vjere jasnog nauka jedinstvenom voljom svih učesnika, držeći se forme koja je još na Svetom saboru u Nikeji i na Prvom saboru u Efesu prepoznata kao prihvaćena od pravilno mislećih. U kojoj se osobito čuva besmrtnost i ljudskost (tako naime treba reći) jednog jednorođenog, tj; govori se o jednom Gospodu našem Isusu Hristu otjelotvorenom u Riječi Božjoj, *da se u ime Isusa Hrista*, kako kaže apostol, *svako koljeno pokloni koje je na nebu, zemlji i pod zemljom, jer je Gospod Isus Hrist na slavu Boga Oca.* Neka se umire, dakle, neka se umire i to preko tebe, prepobožni, oni koji misle da je srednje dobro nagrada ćutnje. Neka prestanu da zbunjuju i unose smutnju u crkvu Božju i izazivačkim govorima zaglušuju sluh prostih ljudi, odnosno tvoju pravu vjeru. Ako strah od budućeg suda nemaju, neka se stide. Zašto štetnim govorima mir svete naše vjere pomućuju? Zašto sabore bezvrijedne, protivne Bogu, na svakom mjestu i u narodu čine? Zašto protiv nas demone naoružavaju? Zašto razmišljajući o smrti onih najmanjih tvorca naše besmrtnosti tjeraju na pašu oni za koje se zna da se bave zemaljskim stvarima? Zašto se nadmeću svojim naukom kao da je božji kao i Adam, kad ni do sad ne činiše ono što je do ljudi? Zašto naš krotki i tihi mir napadaju iz zavisti, ugušujući jednostavnost naše svete i nebeske tajne? Tom tajnom smo ne samo mi, već svi koji su u službi duha nadvišeni. Stoga slavimo i naredbom smatramo povjereno nam dostojanstvo kojim se propisuje božanstvena priroda, za koje se kaže da služi harmoničnom mjerom neizmjernog znanja. Ponavljamo ovo, gospodaru Bogu najmiliji, sa svim ljudima na svakom mjestu koliko ih ima. Time tebi pismo sa odgovorom o ispovijedanju vjere i molitvom prilažemo onako kako kažu sveti oci od početka do danas: Otac, Sin i Sveti Duh na vjeke su Trojstvo, vrlina jedne vlasti, Bog koji je mimo svega blagosloven na vjeke vjekova.

Evgenije, episkop Epira. Neka Gospod naš Isus Hrist neokaljanu vašu snažnu vjeru od svega na dugo vjekova čuva kanonima svete naše i blažene vjere, u svemu Bogu ljubljeni i prepobožni.

Valerijan episkop Fenikije[143], takođe
Klaudije episkop Ancijasma, takođe
Soterih episkop Korkire (Kernite) takođe
Hipatije episkop Hadrijanopolja, takođe
Didak episkop Foke[144], takođe (možda Dijadoh episkop Fotike)[145]
Evgenije episkop Eurome (Euroke), takođe
Uranije (Oranije) episkop Dodone, takođe
Stefan episkop Botrota[146], takođe

[143] Da li se radi o skitsko-sarmatskoj vojnoj koloniji u sjevernoj Africi? (*prim. prir.*)
[144] Grad Foka pripadao je istoimenoj skitsko-sarmatskoj porodici koja će ranoj Vizantiji dati careve i poznate vojskovodje (*prim. prir.*)
[145] Jedan od najvećih skitsko-sarmatskih iliričkih gnostičkih teologa (*prim. prir.*).
[146] Po nekim naznakama riječ je o episkopu Budve (*prim. prir.*).

tibi [a] librum reſponſionis de confeſſione & oratione concludimus, quod a ſanctis patribus
Rubr. 9. & ab initio & hactenus dicitur : Pater & Filius & Spiritus ſanctus in æterna Trinitate eſt, unius principatus virtus, qui eſt ſuper omnia benedictus in ſæcula Deus.

Eugenius epiſcopus Epiri. Incolumem veſtram pietatem omnium dominus noſter Jeſus Chriſtus pollentem magna longævitate conſervet, & ſanctæ noſtræ & beatiſſimæ fidei ſanctionibus, per omnia Deo amantiſſime atque piiſſime.

Valerianus epiſcopus Phœniciæ, ſimiliter.

Claudius epiſcopus Anciatmi, ſimiliter.

Soterichus epiſcopus [b] Corcyræ, ſimiliter.

Hypatius epiſcopus [c] Hadrianopolis, ſimiliter.

[d] Didacus epiſcopus [e] Phocæ, ſimiliter.

* *In Notitia, Europæ. Hard.* Eugenius epiſcopus * [f] Euromæ, ſimiliter

[g] Uranius epiſcopus [h] Dodonææ, ſimiliter

Stephanus epiſcopus Bothroti, ſimiliter.

BALUZII NOTÆ. a Iidem libri, *Iiberum*. b Iidem libri, *Orrnire*.

c Iidem libri, *Adriani*. d Iidem libri : *Dadacus*. Suſpicor eſſe Diadochum Epiſcopum Photicæ, cujus habemus aliquot lucubrationes Latine verſas a Franciſco Turriano.

e Melius veteres libri & edit. *Fotiæ*. f Veteres edit. *Europæ*. Veteres libri, *Euroæ*, quod melius eſt. g Veteres edit. *Oraninus*. Veteres libri, *Orlanius*.

h Veteres libri, *Dodenæ*. i *Explicit*.

Godina 457-458:
Skiti episkopi Novog Epira[147] imperatoru Lavu tražeći ravnopravnost svih crkava sa kanonskom[148]

LIX Poslanica
episkopa Novog Epira
imperatoru Lavu

Prepobožnom i Bogu ljubljenom, od Boga postavljenom vladaru, pobjedniku, trijumfatoru, uvijek Uzvišenom Lavu, Luka episkop (arhiepiskop), Artemije, Antonije, Filohar, Euzebije, Nazarije i Pavle, episkopi (Novog) Epira

Ponovo čitajući pismo vaše milosti i upravo spoznajući među samim načelima ne samo za vjeru katoličku svetih crkava već za cijeli grad koji je pod vašom vlašću i pod vašim žezlom da vi imate toliku potrebu koliko treba da nosi božanskom voljom Rimska imperija koja se uzdiže i mirno svime upravlja, da bi na cijelom svijetu brod plovio postojano i bez bure; najveću zahvalnost dugujemo našem spasitelju Isusu Hristu i jednako mu se molimo da nam hrišćansko vaše carstvo na mnogo godina sačuva, što nam i pojedinačno i sveukupno nada najveća i pokazuje i poklanja. Dolikuje, naime, da sveukupno i pojedinačno sve kao da iz dubine našeg srca vaša dobra pokazuje, od čega je mir prva i najveća korist. Ponovo čitajući, dakle, molitve vama upućene od Aleksandrinaca koji su postavljeni u najvećoj buri zala i spoznajući zločine koje su demoni tamo počinili, gorko uzdišući i tugujući za sopstvenim udovima, za koje se zna da su zbog takvog nevaljalstva pogođeni; pošto smo malo odahnuli i imajući zajedničko zanimanje za te stvari, svi episkopi u vašem Epiru[149] koji su postavljeni, u skladu sa onim što je vaša milost naredila, ovo vam dojavljujemo: kao prvo zahvalnost izražavamo zbog toga što nas štedite zbog naše slabosti i napora i najviše zbog toga što vodite brigu o našoj žestokoj zimi, nalažete da pojedini od nas u sopstvenom regionu o sadašnjim prilikama treba da izreknu mišljenje[150]. Stoga kažemo, da ako se navodi optužnice koja se odnosi na Aleksandrince podudaraju sa istinom (jer stvar treba sagledati sa obije strane), rukopoloženje Timotejevo se ne smatra valjanim i on se udaljava sa episkopskog položaja za koji se kaže da ga je silom zadobio. Ako, pak, treba da govori u prisustvu pozvanih o onome što je počinio, kao što priliči, istovremeno je i pravično i pobožno, ako se tako sviđa vašoj milosti, da se u međuvremenu ništa dalje ne obnavlja protiv vjere katoličke u skladu sa traženjima molilaca, kad je posebno pokojni imperator Marcijan svojevremeno naložio da treba udaljiti čak i valjano rukopoložene episkope ako budu pokušali da nešto okrnje ili mijenjaju od onoga što je propisao sveti sabor u Halkedonu, kao što same utvrde tamo sagrađene svjedoče, u čijim propisima postoji nagovještaj da je postojala naredba pomenutog vladara[151].

[147] Novom Epiru su, u podjeli teritorije Prevalitane koja je trajala desetak godina, pripali neki jugozapadni prevalitanski gradovi – Dardaniji su pripali najvažniji centri na čelu sa Dioklejom tako da je Dukljanski arhiepiskopat bio "posrednik" izmedju skitsko-sarmatskog zapadnog Ponta i Skitije-Sarmatije na istoku i Italikuma na zapadu (*prim. prir.*).

[148] *Mansi, vol. 7, p. 619*.

[149] Dokaz da je imperator Lav pripadao prevalitanskom a ne tračkom dijelu slovenskog naroda Besa (*prim. prir.*).

[150] Imperator štiti arijance i maniheje jemčeći im ravnopravnost sa kanonskom crkvom (*prim. prir.*).

[151] Najveći broj dokumenata vezan za doba vladavine imperatora Marcijana, sve po pitanjima vjere, uništila je revnost pristalica kanonske crkve u X vijeku (*prim. prir.*)

LIX. EPISTOLA

EPISCOPORUM NOVÆ EPIRI,

ad Leonem Imperatorem.

Piissimo & Christi amantissimo, a Deo principi constituto victori, triumphatori, semper Augusto Leoni, [k] *Lucas episcopus, Artemius, Antonius, Philocharis, Eusebius, Nazarius & Paulus* [l] *episcopi Epiri.*

RElegentes ea quæ nobis a vestra tranquillitate sunt scripta, & agnoscentes mox inter ipsa principia non solum pro fide catholica sanctarum ecclesiarum, [m] sed pro civitate quæ sub vestri imperii [n] sceptro dinumeratur, tantam vos habere solicitudinem, quantam oportet gerere divino nutu Romana imperia conscendentem, & tranquille omnia gubernantem, [o] ut undique totius orbis terrarum inconcussa & sine fluctu sit navis; maximas gratias salvatori nostro Jesu Christo debere nos confitemur, orantes pariter, ut Christianum nobis [p] vestrum imperium multis temporibus conservetur, quod nobis & singulis utique, & pariter universis spes maximas, & demonstrat & donat. Decet enim & simul & [q] singulatim universos, quasi de quodam pectoris nostri cubiculo bona vestra proferre, quorum prima & maxima est, pacis utilitas. Relegentes igitur [r] oblatas vobis preces ab Alexandrinis, in malorum tempestate maxima constitutis, & agnoscentes scelera a dæmone ibi commissa, amarissime in his ingemiscentes, & propria membra lugentes, quæ tali calamitate noscuntur afflicta: paululumque [s] respirantes, & communem de his rebus tractatum habentes omnes episcopi in vestra Epiro constituti, secundum ea quæ a vestra tranquillitate sancita sunt, hæc vestris piis auribus indicamus: gratias primitus etiam in hoc agentes, quoniam parcentes nostris infirmitatibus atque laboribus, & maximam propter hiemis vehementiam nostri solemniter curam habentes, præcipitis ut singuli nostrum in regione [t] propria de præsentibus rebus suam debeant proferre sententiam. Quapropter [u] dicimus, quod si ea quæ ab Alexandrinis in accusatione deducta sunt, cum veritate concordant, (non enim ex una parte verba suscipienda sunt) nec ordinatio Timothei firma consistit, & ab episcopatu, quem [x] eripuisse dicitur, est penitus alienus. Si autem oportet [y] eum sermonem satisfactionis in præsentia vocatum præbere pro his quæ commisit, sicut & convenit, [z] & justum simul & pium est, si etiam vestræ tranquillitati [aa] complacet, ut secundum petitiones supplicum nihil ab eo in medio tempore adversus fidem catholicam penitus innovetur, cum præcipue imperator piæ memoriæ Marcianus deponendos esse sanciverit etiam recte factos episcopos, si quid mutilare aut commovere ex his quæ [bb] Chalcedone a sancto & universali concilio sunt definita, tentaverint, sicut ipsa monimenta ibi confecta testantur, in quibus quoddam signaculum definitionibus, memorati principis sanctio supposita est. Ea vero quæ Sup. Chalcedone constituta sunt a sancto & universali concilio de fide catholica, inquantum doctrinas & expositiones & interpretationes perfectorum patrum nostrorum sequi valuimus, esse consona judicavimus his quæ [cc] Nicææ a sanctis trecentis decem & octo patribus definita sunt, & postea in regia civitate a centum quinquaginta patribus explanata, in quibus etiam perduramus. Et licet plurimis sermonibus extendatur expositio fidei catholicæ Chalcedone celebrata, tamen ad illas respicit, quarum in præcedentibus probatur [dd] fuisse memoria, & veluti paucarum illarum est interpretatio syllabarum. *Si quis igitur sobrie ac fideliter, & non contentiose de his voluerit cogitare, in tantorum decretis consentit*, quorum etiam [ee] multus numerus ad satisfactionis sufficit rationem. Non enim in verbo fidei omnium [ff] unanimiter potuit sententia convenire, nisi sanctus Spiritus illic pro causa veritatis interfuis-

---

k Veteres libri & editiones: *Lucas Archiepiscopus.*
l Melius veteres libri, *Episcopi novæ Epiri.* Nam epistola Episcoporum veteris Epiri extat in capite superiori.
m Veteres libri, *sed pro omni civitate.* n Idem libri, *sceptra.*
o Vox *ut* deest in libris nostris. p Veteres libri, *vestræ pietatis imperium.*
q Idem libri, *singillatim.* r Idem libri, *oblatas nobis*, quod ferri aliquo modo potest. Attamen vulgata lectio melior est. s Veteres libri, *exrespirantes.*
t Idem libri, *propria residentes de præs.* u Idem libri, *edicimus quia si ea.*
x Idem libri, *adripuisse.* Editiones omnes ante Labbeanam, *arripuisse.*
y Idem libri, *ei oportet*, & mox, *vocato præberi.*
z Idem libri, *justum est simul & pium.* aa Idem libri, *complaceat.*
bb Idem libri, *Chalcedone.* & paulo post, *Chal cedona*
cc Idem libri, *Nicea.* dd Idem libri, *factisse memorium.*
ee Idem libri, *nullus* ff Idem libri, *unanimiter.*

Ono što je definisano u Halkedonu od strane Svetog vaseljenskog sabora o katoličkoj vjeri, onoliko koliko smo mogli slijediti učenja, izlaganja i tumačenja savršenih naših otaca, presudili smo da je saglasno sa onim što je 318 otaca u Nikeji propisalo, a nakon toga u kraljevskom gradu 150 otaca objasnilo i u tome istrajavamo. I premda se mnogim govorima širi izlaganje katoličke vjere koja je propisana u Halkedonu, ipak odnosi se na one koji su se dokazali kroz sjećanje na prošle (vaseljenske sabore) i kao da je to samo njihovo tumačenje[152]. Ako neko dakle razborito i vjerno i bez prepirke bude želio da o tome razmisli, saglašava se sa odlukama onolikih učesnika od kojih je veliki broj (bio prisutan tek) da se zadovolji razum. Da nije Sveti Duh tamo iz razloga istine posredovao, ne bi se mogla jednodušno donijeti odluka o vjeri. Pošto se, dakle, zna za velike prevrate koji iziskuju vaše posredovanje, molimo da se usprotivite tolikim nevoljama i suprotstavite se neželjenim događajima. I sa vjerom u srcu, vašom pobožnošću podignite dostojni trofej sa višnjom utjehom protiv nečastivog, i ugasite taj oganj prije nego se vine u nebesa: i izliječite malaksalost prije nego kao bolest zarazi sve. Jer radije se divimo vještini ljekara koji sprečava bolest da se pojavi nego njegovoj vještini liječenja. Nećeš dopustiti da gomila ovih zločina bude potomcima za primjer: neka imaju sveta mjesta za sopstveni kult, zakon sigurnosti nepovrijeđene crkve, neka se staranjem pontifeksa krstionice očiste od umorstva. Razori već jednom, velepoštovani imperatore, spomenike bezbožnosti: neka se nauče svi da poštuju kult pobožnosti.

Luka episkop Drača. Neka se Gospod Hrist udostoji da sačuva na mnoga ljeta u miru, uvijek na svaki način nepovrijeđen pobožni principat vaše visosti, Bogu ljubljeni, pobjedniče i trijumfatore, Avguste.

Artemije episkop Eskampa[153], takođe,
Antonije episkop Lihnide[154], takođe,
Filohar episkop Valida, takođe, Euzebije episkop Apolonijade[155], takođe,
Nazarije episkop Aulone, takođe,
Pavle episkop Prinata[156], takođe

[152] Odbrana arijanstva, manihejstva, gnosticizma i zalaganje za dogmat Skitske (Sarmatske) crkve (*prim. prir.*).
[153] Prevalitanski grad (*prim. prir.*).
[154] Ohrid, arhiepiskopija podložnica Dukljanske mitropolije, njen zamjenik u slučaju rata kada je u Duklji i Skadru stolovao zapovjednik ekspedicionog korpusa, jedno od najznačajnijih sjedišta Skitske (Sarmatske) crkve (*prim. prir.*).
[155] Prevalitanski grad.
[156] Prevalitanski grad.

fuisset. Cum ergo grandia sint hæc quæ mota noscuntur, & egeant vestræ Christianitatis auxilio, supplicamus tantis malis resistere, & rebus inoptabilibus repugnare. Dignumque vestra pietate [a] trophæum cum superno solatio contra diabolum confidenter erigite, flammam hanc, antequam in sublime conscendat, extinguite: languoremque priusquam velut morbus [b] inficiat universa, curate. Nam medicorum ægritudines curantium illos potius admiramur, qui neque ad ægritudinem venire permittunt. Non patiaris horum scelerum cumulum fieri posteris in exemplum: habeant loca sancta proprium cultum, ecclesiæ inviolabile securitatis jus, pontificisque cautela baptisteria purgentur a nece. Dele jam, venerabilis imperator, impietatis monumenta: doceantur omnes pietatis exercere culturam. B

Lucas episcopus Dyrrachenus. Incolumem semper in omnibus modis pium vestræ serenitatis principatum multis in pace temporibus dominus Christus conservare dignetur, Deo amabilis, victor & triumphator Auguste.

Artemius episcopus [c] Escampenus, similiter.
[c] Antonius episcopus [d] Lychnidii, similiter.
[e] Philocharis episcopus [f] Vallidi, similiter.
Eusebius episcopus Apolloniadis, similiter.
Nazarius episcopus Aulonæ, similiter.
Paulus episcopus Prinatenus, similiter. [g]

[c] In Notitia Σκάμπα, Ilgrd.

a Iidem libri, *tropeum*. b Corb. *desipiat*, Bellovac. *despiciat*.
c Veteres libri & edit. ante regiam, *Antoninus*. d Veteres libri & edit. *Lychnidius*.
e Iidem libri & editiones, *Hylocaris*. f Veteres libri, *Validi*. Puto legendum *Bulledi*, quam fuisse civitatem Epiri constat. g *Explicit*.

BALUZII NOTÆ.

Godina 493:
Papa Gelasije traži od episkopa Dardanije i Dalmacije pod vlašću dukljanskog arhiepiskopa Evandra da se ne obraćaju svom mitropolitu već isključivo kuriji i njemu lično[157]

182

Zašto se ne dozvoljava da se u crkvi izgovaraju imena jeretika.
Da se pastirskom brigom njemu obraćaju.

Gelasije episkopima Dardanije. Voljenoj braći, svim episkopima Dardanije, Gelasije episkop, kao i svoj braći u Dalmaciji.

Čim smo mogli predahnuti od oluje neprestanih ratova, koji su se vodili ili u drugim ili u ovoj istoj provinciji, smatrali smo da treba govoriti brigom bratske milosti sa svim Božijim sveštenicima u Dardaniji. Prvo, jer uprava Apostolske stolice koju smo stekli, kao što je rečeno, zadržavši voljom narodnom nama povjerenu svetu upravu, sopstvenim pismima, kao što je običaj, nije bila kadra da se uvede u službu. Vaše bratstvo zajedno sa nama na nagradi zajednice Gospodnje zahvaljuje; potom, poslije toliko gorkih i nemilih događaja ekumenskih koliko možemo među sobom (reći), obostrani govor navodi; naposletku, ono što treba reći o crkvenim poslovima, da zbog zamki stalnog neprijatelja treba da postoji budna pastirska pažnja, pa to obznanjujemo vječnim naznakama. Ovim dakle ponukani pobrinuli smo se poslati ovo pismo preko brata i koepiskopa našeg Ursicina, navodeći da zbog milosti spasenja hrabro uz Božju pomoć treba da nas više zbunjuje uništavanje zemaljskih stvari, da ne bi, daleko bilo, trpjeli kaznu u vječnom životu. Stoga neka Vaša milost malo pogleda ono što je u korist katoličke istine koju treba paziti. Kod Grka, koji nema sumnje obiluju mnogim jeresima, već prije otprilike četrdeset pet godina počela je rasprava o inkarnaciji Gospoda i Spasitelja našeg ... O tome je, pak, često govoreno od strane Apostolske stolice i blaženopočivšeg svetog Lava i nasljednika njegovog, da je nepobitno dokazana krivica Grka kao što bez sumnje pokazuju dokumenta istih koje imamo u posjedu. A sada, premda se ne usuđuju da propovijedaju samu zarazu, ipak oni koji sa takvima opšte koji su s pravom u skladu sa dekretima Halkedonskog sabora od Apostolske stolice osuđeni i tvrdokorno istrajali u toj zabludi i osuđeni umrli, opasnim bijesom ih brane i trude se da pominju njihova imena u katoličkoj crkvi. Njima se svakako u zajednici (brojni) pridružuju, daleko bilo, primivši takođe zarazu izopačenosti. Dakle, događa se tako da se, ne daj Bože, ako se dopusti da se ime Arija ili nekog drugog jeretika čita u crkvi, time se prihvata i savez sa mrskom jeresi. Stoga, pošto zaista priznaju zabludu ali smatraju da pod tim uslovom treba da budu pripušteni u katoličku zajednicu, da im je dozvoljeno da imena izdajnika izgovaraju u crkvi i ne trude se toliko da se sami poprave koliko iskrenost katoličku da okuže zarazom izdajnika, nijesmo prestali opominjati Vašu milost osjećajem bratske ljubavi, ako bi slučajno to sjeme stiglo do vaše oblasti da se na sve načine iskorijeni i da vam sa stolicom blaženog apostola Petra, po tradiciji naših otaca, čitava zajednica a sveukupno neokaljana traje. Naravno, ako biste saznali nešto o ovakvim zavjerama, pastirskom brigom požurite što prije da nam javite, da bismo zajedničkim naporom i kroz

[157] *Acta Romanorum pontificum, Vaticanis 1943, vol. 1, p. 355*.

Cur recitatio nominum haereticorum in ecclesia non admittitur. Ut pastorali sollicitudine ad eum referant. **ANNO 493.**

CSEL, tom. 35, p. 218 (ep. 79). — Thiel I. 335. — *ML* 59, 23. — Mansi VIII, 14. — *JK* 623.

Gelasius episcopis per Dardaniam. Dilectissimis fratribus universis episcopis per Dardaniam constitutis Gelasius episcopus, sicut etiam cunctis fratribus per Dalmatias destinata est.

Mos ut Rom. Pontifex Ecclesiis officium adeptum litteris indicet.

Ubi primum respirare fas est a continuorum tempestate bellorum, quae vel in aliis provinciis vel in istis temporum qualitas incessantes exercuit, cunctos per Dardaniam Domini sacerdotes fraternae sollicitudine caritatis duximus adloquendos: primum, quia regimen Apostolicae Sedis indepti strepitu publico, sicut dictum est, retardante commissae nobis sacrae dispensationis officium propriis, ut mos erat, litteris nequivimus indicare, quo vestra fraternitas de communionis Domini

katoličku raspravu za dom jednog Gospoda svi katolički sveštenici dali doprinos. Da se očuva nepovrijeđeno ono što dolikuje pravilu pravovjerja i koliko dolikuje da se grešnicima pomaže, ali naravno promišljeno. I ovo Vaša milost takođe neka učini, da mudro dođe do susjednih vam provincija i episkopa, da bi se svi crkveni poglavari, pošto prime uputstvo istine, mogli udaljiti od smrtonosne laži.

I potpis: Bog neka vas čuva, premila braćo

nobiscum munere gratuletur; deinde ut, post tantas acerbitates incommoditatesque mundanas qualiter invicem valeremus, mutuus sermo depromeret; postremo, si qua de ecclesiasticis referenda sunt causis, quae propter insidias perpetui hostis pastorali sunt iugiter circumspiciendae vigilantia, significationibus panderemus aeternis. His igitur incitati per fratrem et coepiscopum nostrum Ursicinum (1) praesentia dirigere scripta curavimus, praeeunte gratia salutationis hortantes, ut magnanimiter auxilio Domini tolerando rerum transeuntium vastitatem magis esse debeamus adtoniti, ne, quod absit, perpetuae subeamus vitae dispendium. Proinde, quae catholicae veritatis poscit utilitas praecavenda, dilectio vestra paulisper advertat. Apud Graecos, quibus multas haereses abundare non dubium est, iam ante annos fere quadraginta et quinque de Domini nostri et Salvatoris incarnatione nata conquaestio est.... Super his autem frequenter ab Apostolica Sede et per beatae memoriae sanctum Leonem et per successores eius certum est Graecos fuisse convictos sicut ipsorum chartis, quas apud nos habemus, sine ambiguitate monstratur. Nunc vero, quamvis ipsam pestilentiam non audeant profiteri, eos tamen, qui talibus communicaverint meritoque secundum Calchedonensis decreta concilii ab Apostolica Sede damnati sunt obstinatique in eadem damnatione defuncti, pernicioso furore defendunt et eorum recitationem Ecclesiae catholicae moliuntur ingerere, quibus utique, quod absit, receptis etiam contagium pravitatis, cui se communione sociarunt, consequenter incurritur, quemadmodum, quod avertat Dominus, si Arrii vel cuiuslibet haeretici ad ecclesiasticam recitationem nomen admittitur, simul et consortium detestabilis erroris adsumitur. Unde quia errorem quidem fatentur sed ea sibi putant communionem catholicam conditione laxandam, ut nomina eorum, qui praevaricati sunt, illis in ecclesia recitare sit licitum et non tam ipsi corrigere quam sinceritatem catholicam inficere nitantur contagio perfidorum, dilectionem vestram fraternae caritatis adfectu non destitimus admonere, ut si qui talia seminantes ad vestras regiones forte pervenerint, modis omnibus excludantur vobisque cum Sede beati apostoli Petri, sicut a Patribus nostris est tradita, inlibata communio atque ex omni parte inconvulsa perduret. Certe, si quis aures vestras de hac crediderit subreptione pulsandas, sollicitudine pastorali ad nos quantocius referre properetis, ut communi studio catholicoque tractatu pro domo unius Domini cuncti catholici conferant sacerdotes: ut et, quae orthodoxae definitioni competunt, intemerata serventur et, quatenus errantibus deceat subveniri, rationabili deliberatione noscatur. Haec autem vestra dilectio etiam ad contiguas sibi quasque provincias vicinosque pontifices prudenter faciat pervenire, ut Ecclesiarum praesules universi veritatis instructione percepta mortiferam declinare valeant falsitatem.

Et subscriptio: Deus vos incolumes custodiat, fratres carissimi.

Apud Graecas haereses abundant.

Recitatio nominum haereticorum ad altare cur non admissa.

Graeci errorem fatentur, sed a praevaricatoribus separari nolunt.

R. Pontifex Dardanos ad servandam unionem cum b. Petri Sede admonet.

R. Pontifex Dardanos hortatur, ut periculo imminente ipsi referrant.

Apostolicae Sedis vicinorum provinciarum pontificum communicatio.

(1) Cuius sedis fuisse episcopum non constat. Ad eum sunt directa etiam fragmenta dogmatica a s. Anastasio II papa, quae supersunt (v. Thiel 637, Mansi VIII, 193-4. *JK* 747).

Godina 495, februar 1: Papa Gelasije pokušava da suzbije vlast monofizita na Ilirikumu, piše episkopima Dardanije[158]

Poslanica 26 *Pape Gelasija episkopima Dardanije*

Navodi razloge zbog kojih je Akacije s pravom osuđen od Apostolske stolice

Voljenoj braći, svim episkopima Dardanije, Gelasije

1. Veoma nas je začudilo što Vaša milost želi da sazna kao novo i neko teško pitanje i kao da se do sada za njega nije znalo što to saučesnici eutihijanske jeresi, nemajući pravi odgovor na tvrdoglavost svoje zaraze i već potučeni jakim razlozima, mrmljaju u bijednom nadmetanju; ne zbog toga što je od nekog značaja to što oni laju već što ne iznalaze više ništa što bi govorili. Tim više se čudimo da istrajavaju oni koji su posvećeni katoličkom osjećanju nego oni koji su zastranili od istine i zabludjeli od stare crkvene tradicije, što opravdavaju skrnavne novotarije glasina i budalaštine zaludne jeresi: za koje nam vaša milost javlja da se razmeću da *smatraju da Akacije nije po zakonu osuđen, jer odluka o tome nije bila donijeta na nekom zasebnom sinodu;* i još djetinjasto dodaju ludosti svoje taštine: *osobito od pontifeksa kraljevskog grada.* Stoga prezrevši glupost uzaludnih prepirki treba da se ugledate na blažene apostole i mudro razmislite da su naši oci, tj. katolički i učeni pontifeksi o bilo kojoj jeresi nastaloj u bilo koje vrijeme, što god je za vjeru, istinu i katoličku i apostolsku zajednicu po predanju Svetog pisma i propovijedima predaka učinjeno, jednom donijeli odluku na saboru i htjeli da tako ostane nepromijenjeno i postojano zauvijek, i nisu dozvolili da se iz bilo kog razloga ponovo raspravlja o istoj stvari koja je jednom bila utvrđena: uviđajući veoma mudro da, ako se dozvoli da se ponovo raspravlja o jasno utvrđenim odlukama, ubuduće nijedna crkvena odluka protiv pojedinačnih grijeha neće biti postojana i uvijek će svaka precizna definicija biti poljuljana recidivima istih jeresi. Jer ako ne ustuknu pred jednom postavljenim granicama sinodalnih pravila, ponovo pokrećući raspravu protiv temelja istine i udare na srca prostodušnih vjernika, što bi se dogodilo ako bi bilo dozvoljeno prevarantima da dođu na sabor, jer ma koliko istina bila očigledna dovoljno je nekad da se iznese neka laž i premda joj nedostaje i razuma i autoriteta dovoljno je samo njeno postojanje?

2. Ono što su naši prethodnici božanskim nadahnućem shvatili, kao nužno su pazili da što god su dokumenta saborna zbog vjere, zajednice i katoličke i apostolske istine proglasili kao jeres ne dozvole da se mijenja novim raspravama, da se izopačenima ne bi pružila prilika da udare na ono što je bilo ponuđeno kao lijek; već su presudili da pošto se osudi tvorac ludosti i zablude dovoljno je da se ko god je nekad bio sudionik te zablude ima smatrati osuđenim u skladu sa prvobitnom presudom; jer je očito da se o svakome može donijeti sud bilo na osnovu njegovog činjenja bilo po tome sa kime se druži. I da ne govorimo o prethodnom, što marljivi istraživač lako može da istraži. Sinod je osudio Sabelijusa, a da bi se nakon toga osudili i njegovi sljedbenici nije bilo neophodno održati poseban sabor, već su u skladu sa

[158] *Andreas Thiel: Epistolae Romanorum pontificum genuinae, Brunsbergae 1868, vol. 1, p. 392*.

Epistola 26.

Gelasii papae ad episcopos Dardaniae.

a. 495 d. 1 Febr.

Rationis[1]) reddendae: Acacium a sede apostolica competenter fuisse damnatum. p. 35.

Dilectissimis[2]) fratribus universis episcopis per Dardaniam constitutis Gelasius.

1. Valde mirati sumus, quod vestra dilectio quasi novam et[3]) veluti difficilem quaestionem et adhuc tamquam inauditum quidpiam nosse desiderat, quod Eutychianae pestilentiae communicatores, non habentes quod pro suae perditionis obstinatione respondeant, frequenti jam ratione convicti, misera[4]) contentione submurmurant; non quia sit alicujus momenti quod garriunt, sed quia non inve-

[2]) X^1 *professionis*, moxque Q^2 *missam*. Notandum, quo pacto dicat Gelasius primo, basilicam *ad cultum processionis adductam* seu praeparatam, deinde hunc cultum suspensum, quatenus suspensae sint missae, innuat; postremo eumdem *processionis cultum* tunc perfectum fore doceat, quum in basilica dedicata cum missarum celebritate *integer haberi poterit populi conventus*. Hinc enim *processionis* voci quae potestas sit, intelligitur. Nec dubium videtur, quin ex more veterum, quibus de sacris mysteriis aliter atque tectis verbis loquendi religio erat, originem duxerit hic usus. Haec ab actu autem, quo clerus ac populus ad illa celebranda procedebat, dicta sunt *processio*, quemadmodum a verbo, quo fidelium coetus ab eorum celebratione dimittebatur, *missae* seu *missarum* nomen obtinuerunt.

[3]) Istud *probabiliter* perinde nobis sonare videtur ac *probabile* seu *aequa ex causa*.

[4]) Q^2 X^1 Z (in recent. edit.) *ministeriorum*. Magis placet cum priscis edit. Z *mysteriorum*, hoc est missarum, quarum celebratio suspensa mox dicebatur.

[5]) X^1 *quorum*.

[1]) Ita D^7. In D^1 D^3 F^d F^m N^3 *Incipit rationis ... damnatum;* quibus D^1 D^6 d^2 addunt: *nec posse quemquam sine discrimine animae suae ejus communionis participem fieri*. Sub finem omnes repetunt: *Explicit rationis ... damnatum nec posse ... effici*.

[2]) Ita mss. D O N^3, quibus favet Facundus lib. 5 c. 4 epistolam *istam ut universis episcopis per Dardaniam constitutis scriptam* laudans. Q^1 Q^2 *Gelasius episcopis Dardaniae*, c^9 c^{10} *Gelasius episcopus urbis Romae ad Dardanos*. In D^4 haec et superius prima inscriptio deest, ita ut nec a quo nec ad quem data sit compareat. Unde forte factum, ut Hincmarus Laudunensis ejusmodi exemplari usus, testimonium nostrae epistolae tamquam *ex epistola Gelasii ad Anastasium principem* laudet.

[3]) c^9 c^{10} omittunt *et*, moxque F^d F^m N^3 (D^1 O^1) *desiderans ..., quid pro*, c^1 *desideratis*.

[4]) Mss. D d^2 *sola*, moxque cum N^3 *nec invenient*.

prethodnom odlukom svi koji su sudjelovali bilo u jeresi bilo u zajednici sa njim smatrani izopštenim od strane cijele crkve. Tako je zbog blasfemije Arijeve na Nikejskom saboru donijeto pravilo vjere i svi arijanci, odnosno svako ko je bio sudionik ove jeresi, bilo kao simpatizer bilo kao član, bez rasprave je smatran jeretikom. Tako je jednom održani sinod osudio Eunomija, Makedonija i Nestorija i nije im dozvolio da se dalje pojavljuju na saborima i sve koji su na bilo koji način bili učesnici ove blasfemije Crkva je odbacila i nikada nije poklekнula, kakva god bila nužda, da se ukalja novim raspravama ono što je jednom bilo valjano odlučeno. Stoga u vrijeme progona Arijanaca, kada su mnogi katolički sveštenici vrativši se iz egzila odahnuli nakon što se mir vratio i nakon što su sa katoličkom braćom doveli u red crkve koje su bile poremećene, ništa nisu promijenili u odlukama sabora u Nikeji što se odnosilo na vjeru i zajednicu katoličku niti su se novom osudom obrušili na nekog grešnika, već su se držali stare odluke i smatrali ga osuđenim osim ako se ovaj u međuvremenu nije preobratio.

3.U skladu sa tim, kao što je rečeno, uzdamo se u rasuđivanje temeljeno na otačkoj tradiciji, što je već dobro poznato svakom istinskom hrišćaninu, da odluka svakog sinoda koju je odobrila cijela Crkva slijedi odluku Prve stolice koja i potvrđuje svaki sinod svojim autoritetom i čuva ga stalnom upravom, po principu kojega se blaženi apostol Petar po nalogu glasa Gospodnjeg i naravno slijedeći Crkvu uvijek držao i drži. Kad se iz pouzdanih izvora saznalo da je Akacije zastranio od katoličke zajednice, Apostolska stolica ne vjerujući u to, jer ga je poznavala kao progonitelja jeretika, nije prestajala da ga opominje poslavši tri pisma kao što svjedoče po raznim osobama često slani spisi. Pošto je on dugim ćutanjem odbijao da odgovori, poslana mu je čak episkopska delegacija koja je donijela pismo kojim se opominje da se prisjeti svojih pređašnjih djela i da promisli što je nekada pretrpio za katoličku vjeru: potvrđujući istovremeno, i ulagujući se i prijeteći da se ne odjeljuje od tijela katoličkog jedinstva; u to isto vrijeme pozvan je na audijenciju kod Prve stolice, bilo lično bilo da pošalje nekoga u svoje ime, jer ga je Jovan poglavar Druge stolice napao teškim optužbama. Premda nije bilo potrebe za sazivanjem novog sinoda, ipak je održan da ne bi episkop bilo kojeg grada izbjegavao sud Prve stolice na koji bijahu dolazili poglavari Drugih stolica koji mogu biti saslušani samo od strane Prve stolice. Osobito onaj koji je zbog predrasude bio isključen od strane Grka ni na jednom sinodu opet kod njih niti može niti treba da vodi svoju parnicu. Jer, kao što je rečeno o tome ne mogu raspravljati ili ako je potrebno donositi presudu niži episkopi osim sama Apostolska stolica; takođe pošto su svi istočni episkopi sa samim Akacijem pristupili Petrovoj zajednici, katolički episkop Druge stolice od ljudi izvanje zajednice ne smije biti osuđen. No Akacije ne samo da je prezreo da udovolji njenim zahtjevima već je poslanstvo Apostolske stolice laskanjem, nagradama i krivokletstvom zaveo i obećao zajedno sa imperatorom da apostolski poglavar treba u svemu da vodi cijeli slučaj i uspio je da poslanstvo vrati okuženo Petrovoj zajednici: toliko preziruć vlast Apostolske stolice ne samo da se nije pokorio njenom autoritetu već je čak nastojao da odvede u konzorcijum izvanje zajednice njene poslanike, tako da je Apostolska stolica bila prisiljena da sveštenike koje je uputila liši i časti i zajednice da se ne bi zarazila infekcijom i time pokazala da nije u pitanju lična omraza prema Akaciju već prezir prema savezima izdajničkim kojih se zgražava. Takođe je svojim pismima Akacije ukazao da je svojevoljno pristupio zajednici Petra Aleksandrijskog koga je po nalogu Apostolske stolice on lično progonio i čak ga osudio, bez dogovora sa istom Apostolskom stolicom, i sopstvenim riječima iznio optužbe protiv Jovana i pohvale za Petra. O kojima, da je imao uzdanja, radije je trebalo ili da lično dođe ili da nekoga

niunt penitus, quid loquantur. Ubi magis eos, qui catholicis sensi- a. 495.
bus instituti sunt, adhuc haerere miramur[5]), quam illos, qui a veritate exciderunt et ab antiqua Ecclēsiae traditione sunt devii, profanas vocum novitates et ineptias caducae perversitatis obtendere: quibus eos vestra dilectio retulit jactitare, *ideo Acacium*[6]) *non putare jure damnatum, quod non speciali synodo videatur fuisse dejectus;* et insuper dementiam suae vanitatis accumulare, pueriliter adjicientes: *praecipue pontificem regiae civitatis.* Quapropter stultitiam respuentes inanium querelarum, percurrere vos oportet ab[7]) ipsis beatis apostolis et considerare prudenter, quoniam patres nostri catholici[8]) doctique pontifices in unaquaque haeresi quolibet tempore suscitata, quidquid pro fide, pro veritate, pro communione catholica atque apostolica secundum Scripturarum tramitem praedicationemque majorum facta semel congregatione sanxerunt, inconvulsum voluerunt deinceps firmumque constare; nec in eadem[9]) causa denuo, quae praefixa fuerant, retractari qualibet recenti praesumptione permiserunt: sapientissime praevidentes, quoniam si decreta salubriter cuiquam liceret iterare, nullum contra singulos quosque prorsus errores stabile persisteret Ecclesiae constitutum, ac semper iisdem[10]) furoribus recidivis omnis integra definitio turbaretur. Nam si limitibus etiam praefixis positarum semel synodalium regularum non cessant elisae pestes resumptis certaminibus contra fundamentum sese veritatis attollere et simplicia quaeque corda percutere, quid fieret, si

[5]) D[1] F[d] F[m] N[3] *murmurant,* moxque *profanas vocum ... obtendere,* ubi alii *profanasque ... obtendunt.*

[6]) G[1] *Acaciū non putarē dampnatū.* c c *jactitare. Ideo Acacium non putare,* et mox cum N[3] O[2] *accumulant.*

[7]) Q[1] Q[2] *ad ipsos beatos Apostolos,* minus bene. Vult namque Gelasius Dardanos ea, quae ab apostolorum temporibus ad sua usque gesta sunt, percurrere, ut hinc compertum habeatur, quo pacto damnatis erroris auctoribus, illorum consortes et asseclae, nulla speciali synodo congregata, pariter cum eis condemnati sint: *sicut in unaquaque haeresi a principio Christianae religionis et factum fuisse et fieri manifesta ratione monstratur,* ut loquitur epist. 10 n. 4. Unde apparet, hic perinde esse *ab ipsis beatis apostolis,* atque *a principio Christianae religionis.* Inde Orientalium objectum eadem ratione, licet aliis verbis, Gelasius in mox dicta epistola 10 diluit. Jam et Felici II, ut ex ejus epistola 11 n. 4 liquet, objecerant, *Acacium ab uno non potuisse damnari.* Quod ille simpliciter sic intellexit, quasi sententiam, quam e synodo Romano adversus Acacium dixit, ab ipso solo et sine synodo dictam existimarent, quum hoc potius vellent, nequaquam ab eo, non convenientibus simul in unum aliarum etiam sedium praesulibus, Acacium damnari potuisse.

[8]) Mss. D O N[1] formae brevioris addunt *videlicet,* moxque cum iisdem et G[1] Q[1] addimus *pro fide.* Paulo antea d[1] *resuscitata.*

[9]) N[3] O[1] Q[1] *in hac eadem,* moxque F[d] F[m] *fixa,* et cum N[3] *pervidentes,* Q[1] d[2] *providentes.*

[10]) O[1] *hisdem furoris residui,* moxque d[1] omittit *etiam.* Q[1] *praesumptis certaminibus.*

pošalje da bi mogao da začepi usta Jovanu zbog laži koje je govorio, kao i da razumno navede pohvale Petru koje je bio razglasio. A pošto to nije učinio jasno je pokazao da niti može Jovana pobijediti niti da ima vjeru u potpuni nauk zakonito prihvaćenog Petra; samo je pokazao da je imao namjeru da upropasti katolike, a da slavi jeretike i pokazao da je u društvu onih koje je hvalio a ne katolika koje je pokušavao da nagrdi; samom sebi je presudio, jer okaljan zajednicom sa osuđenim čovjekom, učinio je samog sebe sudionikom njegove presude.

4. Tako i Apostolska stolica ništa ne propušta što smatra neophodnim pažnje: i Akacije je odlukom sabora u Halkedonu, na kojem je osuđena jeres kojoj je pristupio, kao što je napisano o čovjeku jeretiku, osuđen po svom sopstvenom sudu i Apostolska stolica koja je naravno osudila Petra iz Aleksandrije, ali se ne sjeća da ga je i razriješila grijeha, da se ne bi preko stare zajednice Akacijeve zaplela u kolegijum Petrov sa kojim je Akacije saobraćao, pravično osudila samog Akacija i izopštila ga iz svoje zajednice. Stoga nema potrebe iznova raspravljati o tome je li Akacije bio sudionik grijeha ili zablude, kad je već u svojim pismima to sam priznao i kao što je napisano "*svojim glasom bićeš oslobođen i svojim ustima bićeš osuđen*", okovima samih svojih izjava krivcem se smatra i po zakonu je osuđen? Zašto je on sậm u novom slučaju kome nije prethodio nijedan sinod odbio da na sudu Prve stolice blaženog apostola Petra izloži parnicu i pobije tvrdnje Jovana episkopa Druge stolice koga je napadao u svojim pismima i odbio je da dođe ili lično ili da pošalje nekog poslanika, smatrajući nedostojnim da poglavar bilo kog grada dođe na sud Prve stolice na koji je vidio da je došao pontifeks Druge stolice jer je Anatolije episkop Konstantinopolja tako učinio poslavši poslanike u svoje ime? Eto, čak, i u ovom dijelu izgubio je pravo žalbe. Eto, kažem bio je pozvan na zakonsko ispitivanje gdje je mogao pravičnim argumentima da brani svoje stavove. Ako je izbjegao istragu Apostolske stolice prilikom ispitivanja slučaja katoličkog pontifeksa Jovana, kako će Apostolska stolica o prihvatanju jeretika Petra svojim autoritetom odriješenog Akacija slijediti suđenje? Da li je Apostolskoj stolici odgovaralo da čeka suđenje Crkve heraklejske parohije tj, konstantinopoljskog pontifeksa ili bilo kojih drugih koji su se sa istim ili zbog njega okupili kad je konstantinopoljski episkop odbio da se pojavi na sudu Prve stolice? Koji svakako, premda je mitropolit i premda mu pripada mjesto među stolicama, ipak nije imao pravo da odbije da prizna Prvu stolicu na koju se po kanonima po apelaciji poglavara Druge stolice poziva i u slučaju naših sveštenika. Samim tim je dovoljno pokazao da je priznao da je kriv jer je prezreo da se pojavi na zakonitom suđenju; niti je moglo da se dalje odlaže da ne bi , kako je rečeno, dok je trajala stara zajednica onoga, kad se sam već priključio izvanjoj zajednici i kad je čak i Apostolska stolica preko njega zagađena infekcijama jeretičkim, tako da je trebalo jeretika odnosno zastranjivača koji je na najočigledniji način prezreo sud nadležan za njegov slučaj isključiti iz katoličkog i apostolskog jedinstva i zajednice. Ako se u ovom slučaju traži ispitivanje nije trebalo održati suđenje pošto je i svojim pismima priznao krivicu i uplašio se kad je pozvan da dođe na zakoniti sud. Ako se traži težina autoriteta, odluke Halkedonskog sabora, koje su u saglasju sa Apostolskom stolicom, obrazlažu izvršenje ove presude kojom je učinjen sudionikom ove jeresi i ništa manje se na njega ne odnosi presuda jer ista ta jeres koja je jednom osuđena zajedno sa svojim tvorcem donosi bilo kojem sudioniku izopačene zajednice i prokletstvo i kaznu. Na taj način su osuđeni i Timotej Elur i sam Petar iz Aleksandrije koji su na neki način držali Drugu stolicu, ne na ponovljenom sinodu već samom odlukom Apostolske stolice, jer je čak i sam Akacije to zahtijevao i progonio ih.

a. 195. subinde fas esset perfidis inire concilium: quum quaelibet[11]) illa manifesta sit veritas, nunquam desit quod perniciosa depromat et falsitas, tametsi ratione vel auctorite deficiens, sola tamen intentione non cedens?

2. Quae majores nostri divina inspiratione cernentes, necessarie praecaverunt, ut[12]) contra unamquamque haeresim quod acta synodus pro fide, communione et veritate catholica atque apostolica decrevisset, non sinerent novis posthac retractationibus mutilari, ne pravis occasio praeberetur quae medicinaliter fuerant statuta pulsandi; sed auctore cujuslibet insaniae ac pariter errore damnato sufficere judicarunt, ut quisquis aliquando hujus erroris communicator exsisteret, principali sententia damnationis ejus esset obstrictus: quoniam manifeste quilibet vel professione sua vel communione[13]) posset agnosci. Et ut[14]) propiora taceamus, quae diligens inquisitor facile poterit vestigare, Sabellium damnavit synodus, nec ut sectatores ejus postea damnarentur, necesse fuit singulas viritim synodos celebrari, sed pro tenore constitutionis antiquae cunctos, qui vel pravitatis illius vel communionis exstitere participes, universalis Ecclesia duxit esse refutandos. Sic propter blasphemias Arii forma fidei communionisque catholicae, Nicaeno prolata conventu, Arianos omnes, vel quisquis in hanc pestem sive consensu[15]) sive communione deciderit, sine retractatione conclusit. Sic Eunomium, Macedonium, Nestorium synodus semel gesta condemnans, ulterius ad nova concilia venire non sivit, sed universos quocunque modo in haec[16]) consortia recidentes tradito sibi limite synodali refutavit Ecclesia; nec unquam recte cessisse manifestum est, qualibet necessitate cogente, novis[17]) ausibus, quae fuerant salubriter constituta, temerasse. Propterea[18]) in tempestate quoque persecutionis Arianae plurimi catholici sacerdotes de exsiliis pacé reddita respirantes[19]), sic

[11]) Ita G^1 D^1 F^d F^m N^3 Q^1 d^2; alii editi cum H^{10} O^1 *quamlibet illa* (O^1 e^1 *illi*, H^{10} *illius*). Deinde D^1 F^d F^m N^3 Q^1 *depromat falsitas etsi ... intentione* (*intentione* etiam G^1, alii editi *contentione*).

[12]) Ita D^1 F^d F^m G^1 N^3 Q^1. Editi *ut quae* (d^2 *quod*) *contra ... haeresim coacta* (d^2 *acta*, O^1 e^1 *coacta semel*) *... apostolica promulgasset ... post haec novis*. Q^1 *medicinalia ... ac pari errore*.

[13]) D^1 *communicatione*.

[14]) Mss. D F^d F^m O brevioris formae addunt *brevitatis causa*. Deinde cum G^1 *propiora* praetulimus, ubi alii (etiam Q^1) *priora*.

[15]) F^d F^m G^1 N^3 Q^1 d^2 *sensu*, alii *consensu*. Mox G^1 *tractatione*, ubi alii omnes *retractatione*. D F^d F^m O N^3 Q^1 d^2 *concludit*.

[16]) F^d F^m N^3 Q^2 d^2 *in has blasphemias*. **Atque omnino F^d F^m hic ad classem mss. D computabimus.**

[17]) D N^3 d^2 *noviter quae*, O^1 *ausibus*, alii editi *novis ausibus*. Q^1 *remeasse*.

[18]) D d^2 brev. form. *Non autem nos latet in tempestate persecutionis Arianae plurimos pontifices de etc.*

[19]) Iidem: *per certas provincias congregatis secum fratribus ecclesias composuisse*,

5. Sad pak podučavaju da je Petar zakonito bio očišćen od grijeha i po obredu očišćen od svake jeretičke zaraze kad mu se pridružio Akacije, pa stoga kao njegov sudionik treba i on da bude očišćen od grijeha. Odnosno bliže je istini da prigodno i zakonito nijesu mogli dokazati da je Petar bezbožnik (jer Akacije se nije usudio ni da lično dođe ni da nekog pošalje u svoje ime Apostolskoj stolici); preostaje da je bio sudionik njegovog bezbožništva i onaj koji mu se pridružio bio je zaražen jeresi. Nećemo ćutati o onome što znaju sve crkve na svijetu, kada vezana presudama bilo kojih pontifeksa, stolica blaženog apostola Petra ima pravo i da razrešuje i u cijeloj crkvi pravo da presuđuje i nikome nije dozvoljeno da sudi o njenim presudama; stoga se ka njoj može apelovati iz bilo kog kraja svijeta, ali nikome nije dozvoljeno da nju pozove na apelaciju. Stoga je dovoljno poznato da Akacije nije imao nikakvu papsku odluku kojom bi bio oslobođen. Neko bi naravno mogao reći: na kojem sinodu se ovaj to usudio učiniti, jer zaista bez Apostolske stolice nije imao pravo izvršenja? Episkop koje stolice? Poglavar koje mitropolije? Zar nije crkve Heraklejske parohije? Ako mu je bilo dozvoljeno da bez sinoda prekrši odluku Apostolske stolice ne konsultujući se sa njom, zar nije trebalo i Apostolska stolica odluke Halkedonskog sabora, kako je dolikovalo, da slijedi i tako prevaranta svojom odlukom da ukloni? No, da ne izostavimo ni ovo što je Apostolska stolica često, kao što je rečeno, po običaju predaka imala mogućnost da razriješi one koji su nepravedno bili osuđeni ne sazivajući pritom nikakav sabor, kao i da osudi one koji su to zasluživali, takođe bez održavanja sabora. Tako je Apostolska stolica bila oslobodila pokojnog Atanasija koga je bio osudio Istočni sabor, jer se nije saglasila sa presudom Grka. Takođe i pokojnog Jovana iz Konstantinopolja, koga je čak sinod katoličkih poglavara osudio, na sličan je način oslobodila Apostolska stolica koja se nije saglasila sa presudom. Takođe i pokojnog Flavijana koji je bio osuđen sa saboru pontifeksa razriješila je Apostolska stolica koja se nije saglasila sa presudom i, štaviše, onoga koji je tamo rehabilitovan, tj. Dioskora poglavara Druge stolice svojom odlukom je osudila i poništila odluke bezbožnog sabora sa kojim se nije saglasila i u ime istine sama odlučila da se održi sabor u Halkedonu. Na tom saboru je sama dala oproštaj brojnim pontifeksima koji su ga tražili, a koji su upali u razbojništvo sabora u Efesu, a one koji su istrajali u toj lukavosti svojom odlukom je uništila. Na tom saboru koji se okupio radi obnavljanja istine odlučeno je da se ne može obdržati ono što nije odobrila Apostolska stolica i tako je bilo prihvaćeno od strane cijele crkve ono što je ona procijenila da treba osuditi.

6. Sljedstveno tome izvodi se zaključak da loše održan sabor, tj. onaj koji se protivi Svetom pismu, učenju otaca, crkvenim pravilima i s pravom ga ne priznaje cijela crkva, a posebno ga ne odobrava Apostolska stolica treba i može da bude izmijenjen valjanim saborom, tj. onim koji je u skladu sa Svetim pismom, tradicijiom otaca, crkvenim pravilima, koji donosi odluke u ime katoličke vjere i zajednice, koji je prihvatila cijela crkva i odobrila Apostolska stolica. Što znači da ne treba mijenjati održavanjem novog sabora odluke onoga koji je valjano održan. Isto tako, ako priznaju da je Eutihije jeretik, time priznaju i da je lažan održan sabor u Efesu, jer je ovaj na njemu prihvaćen i da je valjano održan sabor u Halkedonu kojim su Eutihije i njegovi sledbenici izopšteni i htjeli ne htjeli slažu se sa tim; tako priznaju da nije trebalo dobro održan sabor da se ponovi novim hajkama. Ako bi slučajno rekli da po toj logici čak ni odluke sabora u Efesu nije trebalo mijenjati, ono isto što smo prethodno naveli jasnije treba ponoviti, tj. jer je protiv vjere, istine i katoličke zajednice i istinske hrišćanske i nije bio pravilno vođen taj sabor i njegove odluke je trebalo na sve načine ukinuti odlukama zakonitog sabora u ime vjere, istine i katoličke i istinske hrišćanske zajednice i valjani

cum catholicis nihilominus fratribus ecclesias composuere turbatas, a. 495.
ut non tamen illius synodi Nicaenae quidquid de fide et communione catholica et apostolica definierat immutarent, nec nova quemquam prolapsum damnatione percellerent, sed illius tenore decreti, nisi resipuissent, censerent esse damnatos.

3. Quibus convenienter, ut dictum est, ex paterna traditione perpensis confidimus, quod nullus jam veraciter Christianus ignoret, uniuscujusque synodi constitutum, quod universalis Ecclesiae probavit assensus, non[20]) aliquam magis exsequi sedem prae ceteris oportere, quam primam, quae et unamquamque synodum sua auctoritate confirmat et continuata moderatione custodit, pro suo scilicet principatu, quem beatus Petrus apostolus Domini voce perceptum[21]), Ecclesia nihilominus subsequente, et tenuit semper et retinet. Haec dum Acacium certis comperisset indiciis a[22]) communione catholica deviasse, diutius ista non credens, quippe quem noverat exsecutorem saepe necessariae dispositionis suae contra haereticos exstitisse, per triennium fere litteris destinatis eumdem monere non destitit, sicut per diversos missa frequenter[23]) scripta testantur. Quibus ille quum[24]) dedito silentio diu non respondere proponeret, episcopalis quoque directa legatio est, ac nihilominus pagina destinata, quae praemoneret eum suorum ante meminisse gestorum, et quae primitus

---

et mox omittunt *et apostolica*. Deinde iidem *nisi resipuisset, judicare* (d² *judicavere*) *damnatum, essetque consequens, ut nisi corrigeret, damnationi procul dubio subjaceret.*

[20]) Iidem et Q¹ *nullam magis*, G¹ omittit *non*.

[21]) Ita mss. G⁴ D N³ Q¹ d² (Q¹ *et ecclesia*). Const. legisse in suis mss. videtur *praeceptum* (ita etiam O¹), quod confirmat illis Symmachi epist. 5 n. 2: *ejus* (Symmachi) *sedi primo Petri apostoli meritum vel principatus, deinde secuta jussione* (seu *jussionem*) *Domini venerandorum conciliorum auctoritas singularem in ecclesiis tradidit potestatem.* Ubi *Petri principatus* ad *Domini praeceptum* refertur, quod Ecclesia deinde secuta sit atque auctoritate sua firmavit. Vide infra epist 42 n. 1.

[22]) Mss. D O N³ *a veritate catholica* (O¹ e¹ *apostolica*, d² omittit *catholica*).

[23]) Iidem *familiariter*. Tum multo jejunior quam in eo, quod sequimur, rerum narratio subjicitur; quam secundum D N³ O¹ O² apponimus. Acacium dispositionis apostolicae sedis contra haereticos exsecutorem exstitisse, ipsius ad Simplicium epistola 8 testis est. Ubi vero ad haereticorum communionem defecit, et Simplicius ab anno 482 et deinceps Felix ab anno 484 eum monere non destiterunt.

[24]) Q¹ Q² *primum cum deditus*, G¹ e¹ e¹⁰ *cum debito*; ex lectione mss. D O N³ d² *tamquam dedito* recipimus *cum dedito* h. e. *affectato* seu, ut Felix II epist. 2 ad ipsummet Acacium n. 2 loquitur, *obstinato*. Is quo pacto nunc per *triennium* alias *per quinquennium* admonitus dicatur, in Gelasii epist. 1 not. 31 explicuimus. — Ibidem in exemplaribus brevioris formae D N³ d² *primum tamquam dedito ... proponens*, O¹ O² e¹ *quum primum tamquam dedito ... proponeret ... sua communione semovit.* — Quae deinde memoratur *legatio* et *pagina destinata* est Felicis epistola 2 per Vitalem et Misenum transmissa.

sabor svojim odlukama da ukine odluke nezakonito održanog sabora. Ali jednom valjano održan sabor u ime vjere, istine i zajednice katoličke i hrišćanske ne može se niti treba ukidati odlukama novog sabora, već u skladu sa odlukama valjano održanog sabora, ukoliko bi neko zastranio sa pravog puta sljedstveno tome i pravično na njega bi se odnosile odluke tog sabora i s pravom bi podlegao njegovim presudama. I nije potrebno da se održavaju novi sabori radi pojedinačnih slučajeva onih koji su zastranili sa pravog puta. Jer onaj koji se našao na krivom putu podliježe presudi zajedno sa tvorcem jeresi i ko god na taj način bude uhvaćen u toj jeresi biva osuđen i podliježe istoj kazni jer je prihvatio sudioništvo u toj jeresi.

Pitam ih, dakle, šta misle o Eutihiju: da li je bio jeretik ili tvrde da nije bio? Ako kažu da nije, kakvim se izgovorima služe, kojim okolišenjima i opsjenama se brane? Javno se deklarišu kao eutihijanci, da su dokazano sudionici njegove bezbožne jeresi, silom istine zasuti otvoreno priznaju da nije samo ova kuga eutihijanska toliko neprijatelj hrišćanskom učenju koliko u svojoj izopačenosti sadrži i druge jeresi i to one najteže: shvataju u kojim jamama se valjaju i u kakav bezdan i propast uranjaju. S druge pak strane, ako negiraju da je Eutihije jeretik na svaki način se obznanjuje da se kao zatomivši tu istu jeres, bore za sve sudionike eutihijanske jeresi, pa preko imena takvih ljudi, daleko bilo, trude se da uvedu zamke i lukave spletke i Eutihijevo bezumlje. Što zaista, premda ne poriču, bilo znajući bilo ne znajući ćute. Ako se zaista ne usuđuju da poreknu da je Eutihije jeretik, preostaje da se protiv katoličke vjere ne smije okupljati sabor, već se radije saglašavaju da je urota bila izdajnika koja je na saboru u Efesu ponovnim vraćanjem Eutihija udario na pokojnog Flavijana i sve sveštenike koji su se tamo okupili – sabor je vojnim terorom natjerao da se saglase sa tim zločinom. Stoga nam je potrebno da priznaju da je bilo perverzno i izopačeno djelovanje one konspiracije i da ju je trebalo na sve načine uništiti. I stoga odlučuju da je pravedni, valjani i istinski hrišćanski sabor u Halkedonu postupio prema onima, otjeravši Eutihija sa svojim pokroviteljem Dioskorom, koje je ovaj osudio njihov grijeh i jeres. Ne sumnjaju da je ovaj sabor, kao što je rečeno, dobar, istinski, pravični i hrišćanski i da je sve štetno poništio. Jasno vide, dakle, i dopuštaju da ko god je zastranio od vjere, zajednice i istine ovog pravednog i istinski hrišćanskog sabora ili se pomiješao sa onima koji su zastranili od njegove zajednice, sljedstveno njegovim odlukama i kompetentno smatra se podložan njegovim odlukama: jer loš sabor treba da bude poništen valjanim, dok nema razloga da se valjano održan sabor obnavlja novim, da ne bi samim ponavljanjem bila poništena valjanost njegovih odluka. Stoga, ko god je bio uhvaćen u zamku Efesa, što dosad samo izgovaraju ime Akacija, ne priznaju javno da su sljedbenici Eutihijevi koji je tamo bio prihvaćen? Jer ako uzmiču i tvrde da proklinju Eutihija istovremeno, dakle, odbacuju s pravom i efešku zavjeru kojom je naopako bio prihvaćen i prihvataju odluke sabora u Halkedonu kojim je bio odbačen; i tako taj sinod koji je ustanovljen zbog katoličke istine, prema starom običaju, kao što je rečeno, jasno će vidjeti da nije mogao novim dokazima da se usprotivi, već u skladu sa njegovim odlukama jednom zakonito i pravično uzeto i po zakonu odobreno valjano slijedeći (nužno je) da se suprotne odredbe odbace. Jer Apostolska stolica, kao što je dolikovalo, čuvajući staru tradiciju, nije smatrala da treba sazvati novi sabor, već da na njemu treba izagnati izdajnika i sprovesti odluke tog istog sabora.

7. Stoga ako neko obustavi ono što je u skladu sa odlukama sabora u Halkedonu do sad uradila Apostolska stolica, osim ovoga i ono što smo prethodno izložili i što može da se pobije mnogobrojnim razlozima, mnogo više ipak će priznati da nije trebalo da Akacije to

a. 495. pro fide catholica desudasset, oportere respicere: contestans et blandiendo pariter et minando, ne se a corpore catholicae unitatis abscinderet; simulque quoniam hunc Johannes secundae sedis antistes gravibus pulsaret objectis, ad primae sedis audientiam cohortatus[25]) est vel venire debere vel mittere. Licet enim synodus iteranda non esset, tamen congrueret, ut cujuslibet civitatis episcopus primae sedis judicium non vitaret[26]), ad quod convenerat secundae sedis antistes, qui nisi a prima sede non posset audiri. Praecipue[27]) qui praejudicatis animis nulla synodo a Graecis fuisset exclusus, etiam apud eos causam suam nec posset omnino dicere nec deberet. Quia nec ab inferioribus episcopis potior, nisi a prima sede, sicut dictum est, vel discuti potuisset vel, si ita ratio postulasset, addici; etiam cunctis Orientalibus episcopis cum ipso Acacio in Petri communionem recidentibus, secundae[28]) sedis episcopus catholicus ab externae communionis hominibus esset nullatenus judicandus. Sed Acacius non solum despexit satisfacere postulatis, verum etiam ipsam legationem sedis apostolicae blandimentis, praemiis perjuriisque deceptam, quibus ei cum imperatore promisit, integram praesuli[29]) apostolico causam de omnibus esse servandam, Petri communione pollutam redire perfecit: in tantum sedis apostolicae despiciens potestatem, ut non solum ejus auctoritati non cederet, sed etiam potius in consortium communionis externae per legatos suos niteretur abducere, fieretque apostolicae sedi necessitas eos ipsos, quos direxerat,

---

[25]) Hoc verbum passive accipitur idemque sonat ac *citatus est*, sed est minus invidiosum. Nempe quum Johannes Alexandriae expulsus apostolicam sedem appellasset, inde in urbem contendens libellum Felici adversus Acacium obtulisset, is Felicis epistola 3 Romam ad dicendam causam est vocatus.

[26]) Generalior est, quae in edit. Rom. adscribitur, hujus loci summa: *nullus episcopus primae sedis judicium vitare potest.* Gelasius enim iis respondens, quae Orientales supra in fine numeri 1 obtendebant, scilicet *sine speciali synodo damnari non debuisse praecipue pontificem regiae civitatis*, ait: *congruere, ut cujuslibet civitatis episcopus primae sedis judicium non vitaret*, non simpliciter, sed ubi *secundae sedis antistes injuste expulsus* et primum appellans ad ejus judicium jam *convenisset*. — Porro G^1 Q^1 *qui in ista prima sede*.

[27]) c^2 ad marg. *forte „cum praecipue“*. Deinde editi *quia ab inferioribus*, repugnante sensu et G^1 Q^1

[28]) Ita G^1 Q^1 Q^2. Editi *cum secundae*. Duplex hic suggeritur ratio, cur Johannis causa nequeat a Graecis legitime cognosci, prima quidem a dignitate sedis, altera vero a differentia communionis repetita. Neque vero aequitati et ecclesiasticae disciplinae consentaneum erat, Johannem catholicum, qui cum Calchedonensis concilii propugnatoribus communicabat, ab haereticis aut certe haereticorum, qui mox dictum concilium impugnabant, consortibus judicari.

[29]) Ita Q^1 Q^2, quibus concinit G^1 *praesuli apti*, editi *praesulis apostolici causam*. De vi legatis illata non siluerunt ecclesiastici scriptores, ut ad Felicis II epistolam 6 observavimus. Solus Gelasius hoc Acacii et imperatoris promissum memoriae commendavit.

pokuša. Neko bi, dakle, rekao da je samim tim sinodom Jovan poglavar Druge stolice, naravno katolik i od katolika rukopoložen, niti u katoličkoj vjeri i zajednici zabranjen, smatrao da ga treba isključiti, i očiglednog jeretika Petra koga je lično osudio katoličkom pontifeksu dopustio (je) da se subrogira; premda se Jovan pokazao očiglednim jeretikom, poslije njega je bar došao katolički poglavar za nastojnika, kao što se kaže da je obećao imperator da treba učiniti u Aleksandriji nakon smrti Timoteja tamošnjeg katoličkog poglavara. Na ovom sinodu je Akacije izdejstvovao da se istjera Kalendion episkop Treće stolice, ali je isto tako istrpio smjenu Petra, očiglednog jeretika sa kojim nije krio da javno komunicira? Napokon, na kojem sinodu pošto su izbačeni pravovjerni episkopi na cijelom Istoku, koji nijesu bili ukaljani nikakvim zločinom, a one koji su nepravedni i u zlodjelo upleteni postarala se da ih rukopoloži? Na kojem sinodu je bezbožni pljačkaš napao tolike tuđe privilegije? No jedna cijela knjiga ne bi bila dovoljna ako bismo htjeli da pojedinačno opišemo sve tragedije koje su crkve cijelog Istoka zbog njega iskusile.

8. Da li tim argumentom nama misle da se suprotstave, kojim je pokušao svojim zločinom protiv carske ličnosti da se razmeće? Zašto se dakle, kad je htio, suprotstavio tiraninu Basilisku, opakom i žestokom jeretiku? Zašto i samom imperatoru Zenonu, jer javno nije htio da saobraća sa Petrom iz Antiohije, nije podvrgao svoju volju? Eto, mogao je da je htio i u drugim stvarima da se usprotivi! Ali da izostavimo ono što treba podrobnije objasniti, a što sam imperator Zenon priznaje u svojim pismima, a to je da je sve činio po savjetu Akacija o čemu u svojim pismima svjedoči i sam Akacije koji je i potpisao da je sve valjano činio i po njegovom savjetu nije ćutao o svemu ovome što je učinjeno? Kao da je zaista Akacije prevratnik samo zato što je bio u zajednici sa Petrom iz Aleksandrije a ne zbog svega što je učinio protjeravši katoličke pontifekse kao da je bio tiranin crkvama kojima je bio pretpostavljeni, odnosno kao pretpostavljeni umiješao se u izopačenu zajednicu; koji su samo zbog toga, u skladu sa kanonima, trebalo da se isključe iz crkvene zajednice, jer su dozvolili da se živim sveštenicima postavljaju nasljednici! Koji, pak, hrišćanin ne opaža da su katolički pontifeksi odbačeni sa svoje stolice samo jereticima mogli biti zamijenjeni? Akacije je, u stvari, uzrokovao da se smijene svi oni kojima se kasnije priključio, tj. onima koji se nijesu razlikovali od zajednice jeretika. Zašto, dakle, kad je Akacije vidio da je to tako, nije učinio kao za vrijeme Basiliska i postarao se da izvijesti Apostolsku stolicu da ako on sam nije mogao onda zajedno sa njom savjetima i raspravama kod imperatora se mogao pozvati za pitanja vezana za vjeru? Jer ako je Basilisk, tiranin i jeretik kao što je rečeno, dokumentima Apostolske stolice žestoko bio skršen i ponovo pozvan zbog mnogobrojnih ispada, utoliko je prije legitiman imperator koji je želio da se smatra katolikom mogao zajedno sa Apostolskom stolicom svih pontifeksa da se omekša umjerenim primjedbama; osobito kad je bio poseban podržavalac i ljubitelj tog istog Akacija i koji je u svojim pismima uznosio u pohvalama kako samog Akacija tako i pokojnog papu Simplikija, jer su se uporno odupirali jereticima. Zašto je toliko vremena ćutao o tome, osim zbog toga što nije htio da se spriječi ono što je žudio da se ispuni za jeretike?

9. Recimo, ipak, premda nijedan sinod nije prethodio kojem je predsjedavala Apostolska stolica, sa kime je trebalo sazvati novi sinod zbog Akacija? Zar sa onima koji se već smatrahu saveznicima Akacijevim i koji su po cijelom Istoku katoličke sveštenike žestoko progonili i slali ih u razne egzile, evidentno su bili udruženi u spoljnu zajednicu u koju su prešli prije nego što su se konsultovali sa Apostolskom stolicom? Sa kime je, dakle, trebalo

sacerdotes honore pariter et communione privare, ne tali contagione a. 495.
videretur infecta, satisque monstraret, non se Acacii specialiter odisse personam, sed respuere foedera perditorum, quae etiam in suis pontificibus[30]) detestata convenienter horreret. Nihilominus autem litteris suis[31]) Acacius indicarat, et in Alexandrini Petri se communionem, quem expetita sedis apostolicae auctoritate exsecutor ipse quoque damnaverat, sine ejusdem apostolicae sedis consultatione promptissime recidisse, et accusationem Johannis laudesque Petri proprio sermone deferre. De quibus, si utique confidebat, magis vel venire vel mittere debuisset, ut et praesentem de mendaciis, quae dicebat, posset confutare Johannem, et praeconia Petri quae digesserat rationabiliter allegaret. Quod quum minime fecerit, satis evidenter ostendit, nec Johannem se posse convincere, nec legitime receptum Petrum habere fiduciam perdocendi; solumque sibi monstravit inesse propositum lacerandi catholicos haereticosque laudandi, seseque eorum potius, quos laudabat, docuit esse participem, quam catholicorum, quos nitebatur decolorare, consortem: tulitque de se ipse judicium, quum damnati hominis communione pollutus, damnationis ejus factus est particeps.

4. Ita et sedes apostolica, quod ad necessariam diligentiam respiceret, nil omisit, et Acacius secundum formam synodi Calchedonensis, qua error cui communicavit elisus est, sicut de haeretico homine scriptum est, suo judicio condemnatus apparuit, justeque sedes apostolica, quae utique se Alexandrinum Petrum damnasse non etiam solvisse meminerat[32]), ne per Acacii pristinam communionem Petri quoque collegium, cui Acacius communicaverat, incideret, ipsum competenter Acacium a sua communione submovit. Quapropter utrum errori vel praevaricationi communicaverit Acacius, quid opus erat nova discussione cognoscere, quum jam litteris suis esset ipse confessus, ac, sicut scriptum est, *Ore tuo justificaberis et ore tuo condemnaberis*, verborum suorum vinculis et reus teneretur et jure plectendus? Cur ipse in nova causa[33]), quam synodus nulla praecesserat, Johannem, quem suis litteris impetebat, qualemcunque[34]) secundae sedis episcopum, in primae sedis beati Petri apo- Matth. 12, 37.

[30]) Vitale scilicet et Miseno legatis. Paulo ante *communio externa* vocatur communio cum iis, qui ab Ecclesia catholica alieni sunt. Mox loco *horreret* G¹ *hortaret*, Q¹ *oraret*.

[31]) Quas videlicet per legatos Vitalem ac Misenum post lapsum redeuntes ad Felicem miserat, de quibus in notitia epistolarum Felicis II non exst. n. IX egimus.

[32]) Ita G¹ Q¹ Q². Editi *memorat*.

[33]) Hoc est, ea erat Johannis causa, quam nulla synodus definierat. Quocirca similis non erat Acacii causae, quae quum concilii Calchedonensis decreto praeverteretur, causa vetus et jam judicata appellari poterat.

[34]) Vocabulo *qualemcumque* uti affectat Gelasius ex sententia adversariorum, qui eum ut perjurii reum episcopali honore indignum dictitabant.

organizovati sabor? Katolički sveštenici već odasvud bijahu protjerani i samo bijahu preostali družbenici prevratnika sa kojima se već nije trebalo sastajati; jer svakako nije po crkvenom običaju miješati se na saboru sa onima koji su pripadnici zatrovane zajednice a miješaju se i sa prevratnicima, kao što kaže prorok: *Ne sjedim na saboru taštine i ne družim se sa nevaljalcima, mrzim skupine zlobnika i sa bezbožnicima ne sjedim.* Valjano, dakle, u skladu sa odlukama sabora u Halkedonu, ovakvo prevaranstvo je odbačeno i niti je bilo potrebe za novim saborom poslije Prvog sabora niti se trebalo miješati sa takvima. Jer ono što se radilo o vjeri katoličkoj ako su htjeli da shvate, nijesu mogli da ignorišu kad su vidjeli kako se katolički pontifeksi bez ikakve rasprave na sinodu, bez sastanka, osobito kad su visili u vazduhu novi slučajevi, na cijelom Istoku proganjaju; i ostali, ako su pazili, mogli su iz njihovog broja da izvuku pouku. Preostaje, dakle, da je jasno da su ti slučajevi bili iz dijela onih koji su im se poslije toliko iskušenja dali i s pravom od Apostolske stolice i ostalih katolika nije trebalo samo da budu savjetovani već pobilježeni.

10. Smijali smo se, pak, kad su htjeli da porede prerogative Akacijeve jer je bio episkop kraljevskog grada. Zar nikada u Milanu, Raveni, Sirmijumu i Trevu za mnogo vremena nije postojao imperator? I zar nijesu sveštenici ovih gradova preko mjere za sebe same od starine uzurpirali svaki prihod svojim zvanjem? Zar nije Akacije Jovana kao da je bio bilo ko, a bio je katolik rukopoložen od katolika, istjerao iz Aleksandrije, a Petra, za koga se dokazalo da je jeretik i bio osuđen, prihvatio bez konsultacija sa Apostolskom stolicom kao da je bio tamo održan nekakav sinod? Da li je održan ikakav sinod na kome je protjeran Kalendion iz Antiohije i ponovo prihvaćen jeretik Petar koga je sam čak osudio bez znanja Apostolske stolice? Ako se ovdje radi o dostojanstvu grada, veće je dostojanstvo sveštenika Druge i Treće stolice nego onoga grada koji ne samo da se ne ubraja među stolice nego se ne računa ni među metropole. Jer kad kažete *kraljevskog grada,* jedna je vlast sekularnog kraljevstva, a druga crkvenog. Kao što grad, premda je mali, ne umanjuje prerogativ sadašnjeg kraljevstva, tako ne mijenja veličinu vjere carskog grada. Makar bio slavan grad zbog moći trenutnog carstva, vjera je u njemu jaka, slobodna i uzvišena samo ako sadašnju sopstvenu mjeru drži bez ikakvog prevrata. Naposletku, ako sebi zbog prisustva imperatora laskaju i otuda smatraju da bolja ličnost može postojati od episkopa konstantinopoljskog grada, neka čuju Marcijana poglavara istog grada nakon što za uvećavanje sveštenika samog grada, pristupajući kao posrednik, ništa nije mogao zadobiti što se protivi pravilima, papu Leona (Lava) je počastio najvišim pohvalama jer nije podnio da se prekrše regule kanona. Neka čuju Anatolija, poglavara iste stolice, koji priznaje da je pokušao tako nešto kod konstantinopoljskog klera a koji govori da je sve u vlasti apostolskog poglavara: sami blaženi papa Leon (Lav), poglavar Apostolske stolice, čijim je autoritetom potvrđen sabor u Halkedonu koji je zbog vjere i zajednice katoličke i apostolske tamo održan, prilikom tog sabora mjerodavno je odbacio sve što se pokušalo izdejstvovati suprotno Nikejskim kanonima; takođe za vrijeme pokojnog pape Simplikija, legat Svete stolice, pokojni Prob, episkop grada Kanuse, u prisustvu vladara Lava koji je to tražio podučio ga je da ne može pokušavati niti im je dalje davala saglasnost. I stoga neka ne gledaju na veličinu nekog grada, već bolje da obrate pažnju na raspon crkvene moći koji je ojačan otačkom tradicijom.

11. Moglo bi se reći iz slučajeva episkopa Aleksandrije i Antiohije da je prije vladar naredio ono što je učinjeno nego Akacije. Ali vladaru hrišćaninu je dolikovalo da postavi sveštenika, naročito zato što je uživao njegovo poznanstvo i pomoć, čista kazna će proizaći iz

a. 495. stoli judicio confutare despexit; et ut causam diceret, seu per se, seu[35]) per summissam personam, vel venire vel destinare contempsit: indignum habens cujuslibet civitatis antistes, ad primae sedis venire judicium, ad quod secundae sedis cerneret venisse pontificem, quod Anatolius Constantinopolitanae urbis episcopus missis legationibus pro sua persona fecisse[36]) monstratur? Ecce etiam in hac parte vocem non[37]) habet conquerentis. Ecce, inquam, ad legitimum est vocatus examen, ubi vel suas partes justis allegationibus defensaret. Si ille apostolicae sedis refugit examen in Johannis catholici pontificis negotio vestigando, quemadmodum sedes apostolica de receptione Petri haeretici sua auctoritate resoluti Acacii fuerat secutura judicium? An sedem apostolicam congruebat paroeciae Heracliensis ecclesiae, id est Constantinopolitani pontificis, vel quorumlibet aliorum, qui cum eodem vel propter eum fuerant congregandi, judicium praestolari, quum[38]) apostolicae id est primae sedis audientiam Constantinopolitanus episcopus declinaret? Qui utique etiamsi metropolitani esset jure suffultus, etiamsi inter sedes haberet locum, primae tamen sedis cognitionem fas non habuit refutandi, ad quam secundum canones appellante secundae sedis antistite, vocabatur ad nostrorum[39]) causam. Hoc ipso satis ostendit reum se esse confessum, qui ad legitimum judicium postulatus adesse contempsit; nec poterat ultra differri, ne, sicut dictum est, antiqua illius communione durante, quum sese jam sociasset externae, sedes quoque apostolica per eum polluereturcontagiis perfidorum, dignumque esset, vel praevicatorem vel contemptorem judicii competentis, manifestissime scilicet de suo negotio desperantem, a catholica atque apostolica integritate et communione secludi. Hic si examinatio

[35]) Sic mss. (Q^1 Q^2 G^1). At editi *seu per alium vel.* Mox consulto ait Gelasius *cujuslibet sedis antistes,* propterea quod superius objiciebant *praecipue pontificem regiae civitatis.*

[36]) Qui scilicet Leonis epistola 69 ad Theodosium praemonitus ei morem gessit, uti fidem facit ejusdem epistola 80.

[37]) Ita G^1 Q^1 Q^2. Editi *non habent conquerentes.* Certe et quae antecedunt et quae sequuntur, de uno Acacio sermonem esse indicant. Simili loquendi ratione ex jureconsultis petita synodus Romana apud Symmachum epist. 6 n. 18 permittit *vocem contradictionis afferre*, et concilium Carthaginense V c. 12 statuit, ut *qui intra annum causam suam purgare contempserint, nulla eorum vox postea penitus audiatur,* hoc est, cuivis interpellationi aditus excludatur. Vide Joann. II epist. 1.

[38]) Editi *cum apostolicam ejusdem primae ... etiam inter sedes*, emendantur ex mss.

[39]) Quia non solum se Acacius sed et apostolicae sedis legatos Petri damnati communione contaminaverat, ac de Marci successore, cujus causae ad Romanum antistitem specialiter pertinebant, disceptatio erat, ideo dixisse videtur *ad nostrorum causam.* Vide Julii epistolam 1 n. 2. Mox editi *ad legitimum judicium apostolatus adesse;* G^1 Q^1 sequimur.

njegove uvrede i nepravde, toliko da je dopušteno da hrišćanski vladar čuva regule crkve; jer protiv oba pontifeksa je pokrenut novi slučaj i nova rasprava je započeta usled toga i kao uvijek je učinjeno da se jednako tretiraju božanski i ljudski zakoni, da se na svešteničkom, ne na sekularnom, koncilu donosi sud o sveštenicima, čini se bilo koji pontifeks, premda ako se dogodio ljudski prekršaj koji ne ulazi u domen religioznog, mogao bi da se tužbom slomi. Da li vladar nije trebalo po razumu i na to da računa? Uzvišen po počasti u kraljevskom gradu, ako je onaj učinjen uzvišenijim od kraljevskog grada, utoliko više trebalo je da bude postojaniji u tim počastima. Ako je, pak, time što je trebalo izložiti o vjeri bio vrijedan prezira i omalovažen i ili lijen ili nemajući uzdanje prijateljstva, čime je preko kraljevskog grada učinjen višim? Da li je time bolje vježbao svoju tiraniju nego čuvajući zakonito stvari crkvene prirode? Prorok Natanijel je javno i otvoreno u lice kralju Davidu objavio da je ovaj počinio grijeh i nije prećutao da ga je ovaj počinio i nakon ispovijesti ga razriješio grijeha. Pokojni Ambrozije, sveštenik milanske crkve, velikog imperatora Teodosija iz zajednice je javno i otvoreno isključio i na pokajanje prisilio kraljevsku silu. Pokojni papa Lav, kako čitamo, slobodno je oglasio da je imperator Teodosije mlađi pristupio efeškom zločinu. Čak i pokojni papa Hilarije je Antemija imperatora, kad je Filotej Makedonac potpomognut njegovim poznanstvom nova zborišta raznih sekti želio da uvede u Grad, kod blaženog apostola Petra javno, da se to ne bi dogodilo, jasnim glasom spriječio, tako da je isti imperator obećao da ne bi to trebalo učiniti sa uplitanjem sakramenta. Takođe se zna da su pokojni papa Simplikije i nakon njega pokojni papa Feliks ne samo tiranina Basiliska nego i imperatora Zenona zbog njihovih ispada slobodno često grdili; mogli su se preobratiti da nije potpomogao poglavar Konstantinopolja koji se priključio jereticima, i iz nužde koja ga je zadesila već se brinuo, više želeći da istraje u svojoj pokvarenosti nego da se postara da se vrati putu spasenja, kao što je pokazao sam ishod događaja. Tako se nedavno veliki čovjek i izuzetan sveštenik Evgenije, episkop Kartagine, zajedno sa mnogim katoličkim sveštenicima postojano suprotstavljao kralju Honoriku (Huneriku) iz plemena Vandala, koji je bijesnio i nisu propuštali da se suprotstave progoniteljima i dan-danas podnoseći sve izvanje. Kao i mi, Odoakaru varvarinu i jeretiku koji je tada vladao Italijom, kad je naredio da se nešto ne smije činiti, očito je uz Božju pomoć, nije dalje popuštao. Ovaj, pak, dobar čovjek Akacije i izuzetan sveštenik utoliko je pokazao da je mogao savjetovati i kazao da nije htio, štaviše objelodanio je da je pomogao, tako da nije prećutao da je imperator sve činio po njegovom savjetu i sam je imperatora koji je to činio velikim pohvalama uznosio; čineći to samog sebe je izdao i postao saučesnik.

12. Ali neka bude da je Kalendion uklonio ime imperatora i razmeće se da je Jovan lagao imperatora; ipak pošto se izrodio novi slučaj trebalo je iznova pokrenuti crkvenu raspravu o tome. Da li oni za koje se kaže da su zgriješili prema liku imperatora nijesu trebali da se isključe posredstvom sinoda i zar nije trebalo, u skladu sa odlukama sinoda kojima je osuđena ova jeres, isključiti grešnika Akacija koji je zgriješio prema Bogu koji je najviši i istinski imperator, jer je pokušao da iskrenu zajednicu božanskog sakramenta izmiješa sa jereticima? Šta reći o bezbrojnim katoličkim sveštenicima po cijelom Istoku koji su protjerani sa sopstvenih stolica i koji su bez sumnje zamijenjeni jereticima? Novi su slučajevi nastali; i sljedstveno tome trebalo je održati novi sabor. Zašto mu tada nije palo na pamet da se u takvim slučajevima zahtijeva od vladara da se bar održi nekakav sinod: da bilo kojim značajnim suđenjem crkvene tradicije svuda pontifeksi se čine isključenim a ne samo sveštenici

quaeritur, jam judicio non erat opus, posteaquam et litteris suis[40]) a. 495. ipse confessus est, et legitimum judicium vocatus adire pertimuit. Si auctoritatis pondus inquiritur, Calchedonensis synodi tenor, cum apostolica sede consentiens, et illius definitionis exsecutio reperitur, quo[41]) damnati illic erroris communicator effectus, praefixa nihilominus ibidem particeps damnationis apparuit: quoniam idem ipse error, qui semel est cum suo auctore damnatus, in participe quolibet pravae communionis effecto et exsecrationem sui gestat et poenam. Hoc tenore etiam Timotheus Aelurus atque ipse Alexandrinus Petrus, qui secundam certe sedem quoquomodo[42]) tenuisse videbantur, non repetita synodo sed auctoritate tantummodo sedis apostolicae, ipso quoque Acacio postulante vel exsequente, probantur esse damnati.

5. Nunc[43]) autem ipsi doceant, Petrum legitime fuisse purgatum et ab omni haereticorum contagione rite discretum, quum ei communicavit Acacius, si ejus communicatorem putant Acacium aliquatenus excusandum. Aut si, quod magis est verum, convenienter atque legitime Petrum probare non potuerunt expiatum (propter quod etiam ad apostolicae sedis judicium Acacius vel venire vel destinare non ausus est); restat, ut ejus[44]) inexpiatione fuerit, et qui ei communicavit, infectus. Non reticemus, quod cuncta per mundum novit Ecclesia, quoniam quorumlibet sententiis ligata pontificum sedes beati Petri apostoli jus habeat resolvendi, utpote quae de omni Ecclesia fas habeat judicandi, neque cuiquam de ejus liceat judicare judicio; siquidem ad illam de qualibet mundi parte canones appellari voluerint, ab illa autem nemo sit appellare permissus. Qua-

[40]) Quibus videlicet Petri communionem se suscepisse cum elogio ejus renuntiabat. Mss. brevioris formae hunc locum ita habent: *postquam litteris suis ipse confessus est. Si auctoritatis.* Similiter sequentia contrahunt, quae ex auctoritate G^1 Q^1 praebemus.

[41]) Ita G^1 Q^1; editi *reperitur condemnati.*

[42]) Illud *quoque modo*, quod in primo specimine decrat, consulto Gelasius in hoc secundo addidit, ne Timotheum et Petrum, qui, quamvis damnati insuper et parricidii rei, in Alexandrinam sedem invaserant, legitimos hujus ecclesiae praesules censere videretur. Mox vulg. *probatur esse damnatus.*

[43]) H^{12} O^1 O^2 Q^1 Q^2 hic praemittunt: *Quodsi utrum errori vel praevaricationi* (Q^1 Q^2 *praedicationi*) *communicavit* (H^{12} O^2 *communicavit*) *Acacius, forsitan dicatur opportuisse constare, breviter praebemus ad ista responsum. Aut enim ipsi doceant etc. aut deinceps.* Quod additamentum ex primario exemplo repetitum secundis Gelasii curis recte castigatum atque suppressum est. Deinde O^1 O^2 *si ut* (D^1 N^3 *sicut*) *magis est verum ... non probaverint*, Q^1 *potuerunt.*

[44]) D^1 Q^1 Q^2 *in ejus expiatione*, d^1 *impiatione.* Concinnius F^4 F^m G^1 N^3 O^1 O^2 d^2 *ejus inexpiatione*, hoc est: expiatione ejus deficiente. Alioquin cum vulgatis retinendum est *ut in ejus communicatione.* Mox Q^1 *Nec plane tacemus ... solvendi utpote quae* (vulg. *quod*).

bilo kojih gradova već bez oklijevanja i mitropolitski poglavari? Sa svima njima se saglasio Akacije time što se nije suprotstavio uticajem kad je mogao, komunicirajući sa svima koji su na mjesto katolika kao jeretici bili postavljeni. Apostol, pak, kaže *ne samo oni koji čine već i oni koji se slažu sa onima koji čine* - treba ih bez sumnje ubrajati u krivce. Da li je dolikovalo sekularnoj vlasti da izvrši takva djela samo uz odobrenje Akacijevo, bez ikakvog sinoda koji je zbog novine događaja trebalo da se održi i bez konsultacije sa Apostolskom stolicom; i zar nije trebalo da Apostolska stolica u skladu sa odlukama sabora u Halkedonu, u prethodnom slučaju u staroj odluci prema presudi o kazni, Akacija koji je bio u dosluhu sa neprijateljima sabora u Halkedonu ekskomunicira iz svoje zajednice?

13. Ali kažu: Akacije se nije mogao suprotstaviti vladaru. Zašto se suprotstavio, kad je htio, Basilisku? Zašto se nije saglasio sa Zenonom, da se ne bi vidjelo javno da komunicira sa Petrom iz Antiohije, premda je tajno to činio? Tako se imperator nije usprotivio protivniku, nije primijenio silu protiv nevoljnika, tako je dozvolio očite jeresi bjeguncu! Napokon, zašto se, toliko vremena dok je to rađeno, nije postarao da izvijesti Apostolsku stolicu koja mu je povjerila brigu nad tim krajevima? Već je štaviše postao glasnogovornik tih događaja umjesto da upozorava da se tako nešto čini, odnosno nije se suprotstavio tim događajima kao što je učinio u vrijeme Basiliska. Zašto je našao zajednički jezik sa onima koji su, protjeravši katoličke sveštenike, bez sumnje ih kao jeretici zamijenili u pojedinim gradovima? Napokon, nije bio u onim krajevima i ono što je dolikovalo katoličkom svešteniku da uradi odbio je učiniti; da li je Apostolska stolica ono što se ticalo nje same mogla ili nije trebalo da zanemari?

14. Na koji je način grupu jeretika opovrgnuo i dionika izvanje zajednice iz svoje zajednice uklonio; nije bilo potrebe za novim saborom, kad su dostajale odluke starog; i nije bilo potrebe da znajući to istočnim episkopima to prenese koje je očigledno po isključenju katolika, koje se dogodilo zbog pitanja vjere, dobro znao i komunicirajući sa subrogiranim jereticima saglasio se sa takvim činjenjem. Takođe nema sumnje da niti je mogao niti je trebalo da jereticima prenosi znanja Apostolske stolice. Tako su saznali kroz njihovo činjenje oni koji su veoma istrajno izdržavali ono što je bio dug prema vjeri i zajednici katoličkoj. Tako su saznali kako se treba držati podalje od takvih, štaviše kako treba raditi suprotno njima i da je od zajednice katoličke zastranio Akacije i sebe zajedno sa jereticima u grijeh gurnuo. Tako su saznali da su odlukom Apostolske stolice Akacije (koji se nije postarao niti da dođe na saslušanje niti da pošalje nekog u svoje ime, jer se uzdao da se svih njih oslobodio) i svi njegovi sljedbenici izopšteni kako iz pravičnih slučajeva za vjeru i zajednicu katoličku i apostolsku sa kojom su se slagali i oni koji su u njoj istrajavali i oni koji su se suprotstavili istrajnima. I zato je, s pravom, zajedno sa njima udaljen iz zajednice iz koje se, poznato je, sam prvo sa svojim drugovima od katoličkih pontifeksa udaljio: i po zakonu je primio odluku o presudi koja je izrečena ostalim jereticima od kojih se, kako sam svjedoči svojim pismima koje je uputio Apostolskoj stolici, odrekao zajednice perfidnih jeretika. Da su istočni episkopi komunicirali sa Akacijem prije nego je ovaj ovdje o tome referisao jednako, svakako bez sumnje bi dokazali da su umiješani u jeres i po zakonu se na njih odnosi presuda jer su preko njega bili umiješani u krivovjerstvo: oni su naravno prvo morali da se konsultuju sa ljudima naše zajednice i da odbiju savez sa njenim protivnicima. A ako zaista nisu saobraćali prije nego je o tome referisao Akacije, morali su zabilježiti onoga koji jeste i trebalo je da nas sami o tome izvijeste i vlašću Apostolske stolice da posvjedoče da je udaljen i da su tim prije složni sa ovom Apostolskom stolicom i tolikim katoličkim pontifeksima. Ali pošto su isključeni iz

a. 495. propter satis[45]) constat, Acacium nullum habuisse pontificium, sententiam sedis apostolicae sine ulla ejus notione solvendi. Dicant certe: qua synodo hoc ille praesumpsit, quod nec sic quidem absque apostolica sede fas haberet efficere? Cujus sedis episcopus? Cujus metropolitanae civitatis antistes? Nonne paroeciae Heracliensis ecclesiae? Si illi certe licuit sine synodo sententiam apostolicae sedis abrumpere nulla ejus consultatione quaesita, itane vero non licuit primae sedi, Calchedonensis synodi constituta sicut decuit exsequenti, hujusmodi praevaricatorem sua auctoritate detrudere? Sed nec illa praeterimus, quod apostolica sedes frequenter, ut dictum est, more majorum etiam sine ulla synodo praecedente et absolvendi, quos synodus inique damnaverat, et damnandi nulla exsistente synodo, quos oportuit, habuerit facultatem. Sanctae memoriae quippe Athanasium synodus Orientalis addixerat, quem tamen exceptum sedes apostolica, quia damnationi Graecorum non consensit, absolvit. Sanctae memoriae nihilominus Johannem Constantinopolitanum synodus etiam catholicorum praesulum certe damnarat, quem simili modo sedes apostolica etiam[46]) sola, quia non consensit, absolvit. Itemque sanctae memoriae Flavianum pontificum congregatione damnatum pari tenore, quoniam sola sedes apostolica non consensit, absolvit, potiusque, qui illic receptus fuerat, Dioscorum secundae sedis praesulem sua auctoritate damnavit, et impiam synodum non consentiendo submovit, ac pro veritate, ut synodus Calchedonensis fieret, sola decrevit. In qua pontificibus innumeris, qui latrocinio corruerant Ephesino, veniam poscentibus sola concessit, et in sua perfidia permanentes nihilominus sua auctoritate prostravit. Quam congregatio, quae illic pro veritate reparanda collecta fuerat, est secuta: quoniam sicut id, quod prima sedes non probaverat, constare non potuit, sic quod illa censuit judicandum, Ecclesia tota suscepit.

6. Ubi etiam consequenter ostenditur, quia male gesta synodus, id est, contra Scripturas sanctas, contra doctrinam patrum, contra ecclesiasticas regulas, quam tota merito Ecclesia non recepit et praecipue sedes apostolica non probavit, per bene gestam synodum, id est, secundum Scripturas sanctas, secundum traditionem

---

[45]) Ita G^1 Q^1 Q^2 cum mss. D O^1 O^2 N^3 brevioris formae. Editi *quum satis constet ... sententia sedis apostolicae damnatum sine ..., dicant certe ... praesumpserit.* Iste *damnatus* quidem Petrus Mongus diceretur. Deinde Q^1 *quod apostolicae sedi frequenter dictum est* (c. 7 ad marg. *datum est*).

[46]) In G^1 deest *etiam sola.* Mox O^1 O^2 cum exemplaribus brev. form. *sanctum Flavianum pontificum* (O O^1 *pontificem*) *Graecorum ... sola submovit.* Hic notatur concilium seu latrocinium Ephesinum, cujus adeoque Flaviani damnationi palam intercesserunt apostolicae sedis legati. In iis, quae mox sequuntur, per duas fere columnas inde a verbis *In qua* usque ad n. 7 *Dicat ergo* in exemplaribus brevioris formae res summatim tantum constringuntur.

njihove zajednice i naložili njihovim nasljednicima da komuniciraju sa njima, nijesu se složili sa Apostolskom stolicom. Jer su se priključili Akacijevoj družini i znali su da bez sumnje podliježu istoj kazni kao i on, zbog toga nijesu htjeli da se vidi da je on osuđen jer su znali da će i oni zajedno sa njim biti osuđeni zbog jeresi u kojoj istrajavaju i dan-danas. I kao što su oni na isti način obuhvaćeni kaznom koja se odnosi na njihovog sudionika, ne mogu osuditi niti onoga koji je po zakonu osuđen, niti ga mogu od krivice osloboditi; jednako se na njih odnosi presuda kao i na onog koji je po zakonu osuđen i neće moći biti razriješeni od grijeha osim ako se ne osvijeste: jer kao što se prestup odnosi na sve one koji su pristupili jeresi, kako se vidi iz pisama jednog od njih, tako se jednako kažnjavaju svi kao i onaj koji je u svojim pismima istakao želje svih njih. Odluka koja je poslana protiv Akacija, premda samo u ime poglavara apostolskog koji je svakako imao to pravo, dokazano je zakonski objavljena, osobito kad se vidi da je morala biti tajno upućena, jer u svim zatvorima spasonosna odluka, kakve god se prepreke ispriječile, ne bi mogla imati neophodan efekat; ipak pošto su pravovjerni svuda odbačeni i samo jeretici i njihovi sudionici preostali, a na Istoku katoličkih pontifeksa ili nije bilo ili nijesu imali nikakvu slobodu, u Italiji je kongregacija većine katoličkih sveštenika saznala da je obznanjena presuda protiv Akacija. Ova kongregacija se priklonila odluci Apostolske stolice koja je bila u saglasnosti sa odlukama sabora u Halkedonu i nije smatrala da treba sazivati novi sinod već primijeniti odluke starog: jasno je da katolička crkva i Apostolska stolica, jer drugdje već svakako nije mogla, gdje je mogla i sa kojima je mogla, ništa za ubuduće nije izostavila, što se odnosilo na bratstvo i neokaljanu i iskrenu zajednicu.

15. Kad su sve to saznali, oni koji izgleda upravljaju istočnim crkvama, iz tog razloga izbjegavaju da se zakonitim staranjem obnovi hrišćansko jedinstvo, jer svojim težnjama već odbijaju da odbace priliku da se izgladi ovaj razdor, jer bez odluke Apostolske stolice svuda remete zakone svih crkava, više voleći da istraju u grijehu nego da upropaste vještinu svojih jeresi, više voleći slobodu svoje uzurpacije nego da u srcu čuvaju poštovanje prema božanskom zakonu. Zbog toga je neophodno, htjeli-ne htjeli, kako zbog zanemarivanja iskrenosti katoličke istine tako zbog očinskih kanona koji su prekršeni, da dobiju ono što zaslužuju, osim ako se, dok to vrijeme dozvoljava, ne potrude da isprave mišljenje zbog opasnosti od vječnog prokletstva, da ne bi ostali kao oni za koje nema oprosta od grijeha, već da se uklone od njih da ne bi podlegli istoj presudi; koja kao što mora ostati nepromijenjena prema onima koji istrajavaju u grijehu, tako će nje biti oslobođeni oni koji se nisu okaljali izopačenošću koja je morala biti sankcionisana.

16. Smatramo da je sve ovo dovoljno opširno kao uputstvo Vašoj milosti, premda nastojimo da isto to opširnije, ako Gospod da, izložimo: i neka svaki vjernik zna da Apostolska stolica ništa, daleko bilo, nije brzopleto presudila i u nje nema, što se pravedno može porediti, izopačenog nepoštenja. A Vaša milost će valjano učiniti da o ovome o čemu vam pišemo jednako izvijestite i katolike i one koji ne misle tako. Jer se na taj način i zdravima daje neophodna čvrstina i onima koji nijesu zdravi u pamet odgovarajući lijek.

1. februara za vrijeme konzulovanja preslavnog Viatora.

patrum, secundum ecclesiasticas regulas. pro fide catholica et com- a. 495.
munione prolatam, quam cuncta recipit Ecclesia, quam maxime sedes apostolica comprobavit, ut debuerit et potuerit immutari; bene vero gestam synodum juxta supradictum modum nova synodo nullatenus immutandam. Proinde si Eutychen fatentur haereticum, male gestam apud Ephesum synodum, qua est receptus, pariter fatebuntur, et perbene[47]) gestam synodum Calchedonensem, qua Eutyches vel cum eo sentientes talia sunt rejecti, veliut nolintque consentient; atque ideo bene gestam synodum novis exagitationibus refricari non licuisse cognoscant. Qui si forsitan dixerint, eo tenore Ephesinam quoque synodum non licuisse mutari; rursus haec eadem, quae supra deprompsimus, planius repetita perpendantur, id est: quia contra fidem, contra veritatem communionemque catholicam vereque Christianam non recte sit gesta synodus, legitima synodo pro fide, veritate communioneque catholica vereque Christiana modis omnibus secludenda est, et injusta synodus justa synodo submovenda. Pro fide autem et veritate et communione catholica bona synodus vereque Christiana semel acta nulla nec potest nec debet novae synodi iteratione convelli, sed secundum bene gestam synodum recteque praefixam, si quis ab ejus tramite deviarit, consequenter ac sufficienter ejus definitione plectendus, meritoque illius subjacet constitutis. Nec opus est per singulos quosque deviantes jureque plectendos novas rursus synodos introduci; quum ex illius tramite, quae auctorem cum errore damnavit, quisquis quolibet modo, quolibet titulo complex ejusdem fuerit factus erroris, ut ejus se contagione polluerit, competenter et particeps ejusdem damnationis exsistat, ejusque poena puniatur obstrictus, cujus maluit inire consortium.

Quaero ergo ab his, quid de Eutyche sentiant: fuissene haereticum, an asserunt non fuisse? Si non fuisse contendunt, quid ambagibus agunt, quid circuitionibus praestigiisque se contegunt? Palam se Eutychianos esse pronuntient, ut in ejus sacrilego furore convicti, veritatis molibus obruantur, aperteque cognoscant, non solum haec ipsa pestis Eutychiana quantum Christiano dogmati probetur inimica, sed quantas alias haereses easque gravissimas in sua pravitate contineat: ut in quibus foveis volutentur, et in quod praecipitium barathrumque mergantur, intelligant. Simul autem si Eutychen haereticum negant, omnimodis publicatur, quod ideo de omnibus Eutychianae pesti communicantibus suppresso veluti hoc ipso errore contendunt, ut nos per talium nominum[48]), quod absit, insidias captiosasque tendiculas in Eutychetis insaniam nitantur in-

[47]) Editi *et per bene gestam, ... quod Eutyches;* castigantur ex mss.

[48]) Q^1 Q^1 Q^2 *nominum*, editi *hominum*. Moxque a^3 *computantur* corrigendum duxit.

a. 495. ducere: quod quidem etiamsi non negent, sive scientes sive nescientes facere confutantur. Sin vero et Eutychen haereticum negare non audent, restat, ut contra catholicam fidem non synodum nuncupandam, sed conspirationem potius perditorum fuisse consentiant, quae apud Ephesum Eutychete reducto perculit sanctae memoriae Flavianum, cunctosque qui illic aderant sacerdotes militari terrore compulerit tanto sceleri praebere consensum. Atque ideo nobis necesse est pravam perversamque conspirationis illius et latrocinalem fuisse perhibeant actionem, eamque debuisse modis omnibus aboleri; et ideo justam, bonam, veraciter Christianam Calchedonensem synodum processisse definiant in his, quibus Eutychete depulso cum suo fautore Dioscoro haeresim eorum erroremque damnarit. Hanc ergo synodum, ut dictum est, bonam, veram, justam Christianamque esse non dubitant, per quam illa noxia sit remota. Perspiciant ergo tandemque concedant, quod quisquis ab ejus justae et Christianae veraeque synodi fide, communione et veritate deviaverit, vel ab ea deviantibus communionem miscuerit, sufficienter atque competenter secundum ipsius definita teneatur obstrictus: quoniam mala synodus bona debuit submoveri, bona vero synodus nulla causa est, cur alia debeat synodo retractari, ne ipsa retractatio ejus constitutis deroget firmitatem. Proinde quicunque congregationis Ephesinae tenentur affectu, quid adhuc Acacii tantummodo nomen obtendunt, et non palam se[49]) sectatores Eutychetis, qui illic receptus fuerat, profitentur? Quod si refugiunt, atque Eutychen se perhibent exsecrari, simul ergo et Ephesinam, qua male receptus est, conspirationem jure cassatam, et Calchedonensem synodum, qua rejectus est, merito consentient institutam; atque ita synodum, quae pro fide catholica sit praefixa, secundum veterum formam, sicut dictum est, perspicient novellis non potuisse quaestionibus ventilari, sed juxta ejus tenorem semel legitime justeque depromptum et jure probari recta sectantes, et sentientes contraria refutari. Quod sedes apostolica, sicut decuit, antiqua traditione custodiens, non synodum duxit iterandam, sed in ejus praevaricatore pellendo hanc eamdem synodum potius exsequendam.

7. Quapropter si quis adhuc secundum Calchedonensem synodum haec ab apostolica sede gesta reprehendit, praeter quod et hac, quam superius adstruximus, et multiplici potest ratione convinci, multo magis tamen Acacio non licuisse fatebitur ista tentare. Dicat ergo, qua ipse[50]) synodo Johannem secundae sedis antistitem, qualemcunque, certe catholicum et a catholicis ordinatum nec de catho-

---

[49]) Ita G[1] Q[1]. Editi omittunt *se*, moxque scribunt *profitentur, qui ... jure cessatam ... rejecta est.*

[50]) Editi (exc. d[1] d[2]) omittunt *ipse.*

lica fide et communione aliquatenus impetitum, duxerit excluden- a. 495.
dum, et haereticum manifestum Petrum sua quoque exsecutione damnatum pontifici catholico permiserit subrogari[51]); quum etiamsi reus manifestus esset Johannes, post eum saltem catholicum convenisset praefici sacerdotem, sicut ipse quoque suis sacris sanctae memoriae Timotheo catholico in Alexandria faciendum promisisse legitur imperator. Qua synodo tertiae sedis episcopum Calendionem idem expelli fecit Acacius[52]), ac nihilominus eidem Petrum tam haereticum manifestum, ut eidem palam nec se communicare praetenderet, sua passus est dispositione substitui? Qua denique per totum Orientem synodo ejectis orthodoxis nullo[53]) crimine maculatis, pravos quosque et criminibus involutos sua provisione supposuit? Qua synodo tot aliena privilegia[54]) nefandus populator invasit? Sed libri non sufficient, si tragoedias ejus, quas per ecclesias totius Orientis exercuit, singillatim[55]) scribere moliamur.

8. An illud ipsius argumentum nobis existimant opponendum, quo facinora sua in imperialem nisus est jactare personam? Cur igitur quando voluit, obstitit Basilisco tyranno, certe et haeretico vehementer infesto? Cur ipsi imperatori Zenoni, quia palam Antiocheno Petro noluit communicare, suam non subdidit voluntatem? Ecce potuit[56]) et in aliis resultare, si vellet! Sed ut ea quae latius explicanda sunt omittamus, quid[57]), quod ipse Zenon imperator lit-

---

[51]) Ita G¹ Q¹. Editi secundum O¹ O² *subrogandum*. Moxque Q² *permisisse legitur*. Evagrius III, 12, ubi narravit: qui Johannes *legatus missus est Constantinopolim, petiturus a* (Zenone) *principe, ut si forte episcopus ipsorum* (Timotheus) *vivis abiisset, liceret civibus Alexandrinis eum, quem vellent, episcopum eligere;* adjungit: *Imperator lege lata sanxit, ut post mortem Timothei is esset episcopus, quem clerus et populus suis suffragiis elegissent*. Hoc est igitur, quod imperator ille suis sacris promisisse nunc memoratur.

[52]) Ita G¹ Q¹. At editi *fecit Acacius: nihilominus eumdem Petrum ... palam necesse communicare*. Is Petrus Evagrio III, 16 teste *Calchedonensem synodum publice anathematizavit; quae res quum nunciata esset Acacio, non mediocriter eum conturbavit*. Vide et subnexa (n. 8 et 13), nec non Felicis II epistolam 11.

[53]) Horum nomina ac sedes Theophanes pag. 207 recenset.

[54]) Non tantum hic sermo est de praerogativa secundae sedis, quam sibi a synodo Constantinopolitana attributam et a Calchedonensi auctam arrogabat, sed de privilegiis ordinationum, quas metropolitanis per Orientem nulla synodo concedente auferebat.

[55]) Editi *sigillatim ... existiment*.

[56]) Q² *potuit etiam aliis*, Q¹ *potuit et aliis*. Eum non tantum obstitisse pro se, sed et *monachos et populum urbis regiae adversus Basiliscum, ut qui haereticus esset, concitasse*, Evagrius III, 7 Zacharia quodam auctore tradit. Mox Q¹ post *vellet* addit: *An non apostolus dicit, non solum qui faciunt, sed et qui consentiunt facientibus, reata pariter sunt irretiti? Sed ut etc.* Etiam in his sequimur G¹.

[57]) Editi *quidquid ipse*. Mox Q² *recta*, Q¹ *conscribit*. Gelasius tum Zenonis tum Acacii litteras hic memorat, quas legatis Miseno et Vitali post praevaricationem redemtibus ad Felicem dederunt, de quibus in notitia epistolarum

495. teris suis profitetur, cuncta sese ex Acacii gessisse consilio, nec hoc eum fallere litteris suis ipse pariter testatur Acacius, qui et eum nihilominus universa recte gessisse conscripsit, et suo consilio haec eadem gesta non tacuit? Quasi vero tantum in Alexandrini Petri communione Acacius praevaricator exstiterit, et non in omnibus, quos vel fecit depulsis catholicis pontificibus tamquam tyrannus ecclesiis quibusque praeponi, vel taliter praepositis perversa communione permixtus est; qui hoc ipso secundum canones fuerant ab ecclesiastica communione pellendi, quo[58]) se passi sunt successores vivis sacerdotibus adhiberi! Quis autem non perspiciat Christianus, quod catholicis pontificibus propria sede dejectis non nisi haeretici potuerint introduci? Quibus tamen cunctis vel auctor fuit Acacius subrogandis, vel subrogatis communicator accessit, his utique, qui a communione haereticorum nullatenus discrepabant. Cur ergo vel quum haec fieri videret Acacius, non sicut sub Basilisco jam[59]) fecerat, ad apostolicam sedem referre curavit, ut si solus ipse non poterat, junctis[60]) cum eadem consiliis atque tractatibus, apud imperatorem possent quae religioni competerent allegari? Nam si Basiliscus, ut dictum est, tyrannus et haereticus scriptis apostolicae sedis vehementer infractus est et a plurimis revocatus excessibus, quanto magis legitimus imperator, qui se catholicum videri volebat, potuit cum apostolica sede cunctorum quoque pontificum moderata suggestione mitigari; praecipue quum ejusdem Acacii esset specialis fautor et amator, et qui litteris suis tam ipsum Acacium quam sanctae memoriae papam Simplicium magnis laudibus extulisse[61]) doceretur, quod haereticis constantissime restitissent. Cur tanto tempore Acacius inter ista conticuit, nisi quia praepediri nolebat ullatenus, quae pro haereticis desiderabat impleri?

---

non exstantium Felicis II n. VIII et IX egimus. His concinit et Evagrius, qui ubi lib. 3 c. 12 enarravit Zenonem jussisse, *ut Alexandrina sedes Petro restitueretur, dummodo ille Henotico suo subscriberet et Proterianos in communionem suscipere voluisset*, statim initio c. 13 hanc dispositionem consilio Acacii regiae urbis episcopi factam testatur. Immo Henoticum ipsum ab Acacio dictatum esse fama erat, ut Theophanes pag. 202 memoriae mandavit.

[58]) Ita G^1 Q^1; editi *quod*, moxque *quia communioni* (Q^1 *quia a communione*).

[59]) Ad Acacii relationem, quam Simplicius epist. 7 n. 1 memorat, respicit. De qua relatione, quae in notitia non exstantium Simplicii scriptorum n. VI observata sunt, recole.

[60]) Ita editi cum G^1 Q^1 d^2. D^1 *cunctis cum eodem* et omittit *possent*, unde d^1 *cunctorum ... allegarentur*, O^1 *conjunctis — allegarentur*. Mox Q^1 *infectus*.

[61]) G^1 cum editis *extulisset doceretur ... restituisset*, unde a^1 cum Q^1 Q^2 nostram lectionem praetulisse videtur; d^2 cum mss. brev. form. *extulisset quod*. Ad eumdem litterarum Zenonis locum respiciens Felix II epist. 2 n. 4. Acacio praecipit, ut eidem imperatori scripta illa offerat, *quibus*, inquit, *decessorem meum eximia laude sustulit, eo quod haereticam tyrannidem veritatis assertione confoderit.* Scriptorum eorumdem rursum Felix meminit epist. 1 n. 6

9. Ponamus tamen, etiamsi nulla synodus praecessisset, cujus apostolica sedes recte fieret exsecutrix, cum quibus erat de Acacio synodus ineunda? Numquid cum his, qui jam participes tenebantur Acacio, et per Orientem totum catholicis sacerdotibus violenter exclusis perque exsilia diversa relegatis, socii evidenter exsistebant communionis externae, prius se ad haec consortia transferentes, quam sedis apostolicae scita consulerent? Cum quibus ergo erat synodus ineunda? Catholici pontifices fuerant undique jam depulsi, solique remanserant socii perfidorum, cum quibus jam nec licebat habere conventum; quia moris ecclesiastici omnino non esset, cum his, qui pollutam communionem tenerent permixtamque cum perfidis, ullum miscere concilium, propheta quoque dicente: *Non sedi in*[62]) *concilio vanitatis et cum iniqua gerentibus non introibo, odivi congregationem malignorum et cum impiis non sedebo.* Recte igitur per Calchedonensis synodi formam hujusmodi praevaricatio repulsa est potius, quam ad concilium, quod nec opus erat post primam synodum nec cum talibus habere licebat, adducta est. Nam et quid ageretur de fide catholica, si intelligere voluissent, ignorare non poterant, quum viderent catholicos pontifices nulla synodi discussione, nullo concilio, praecipue quum novas causas esse perpenderent, toto Oriente depelli; et ceteri quid caverent, ex illorum discere qualitate potuissent. Restat igitur, ut illius[63]) partis eos fuisse sit clarum, cui se post tot experimenta dederunt, meritoque ab apostolica sede ceterisque catholicis non jam consulendi erant potius, sed notandi.

a. 495.

Psalm. 25, 4 et 5.

10. Risimus autem, quod praerogativam volunt Acacio comparari, quia episcopus fuerit regiae civitatis. Numquid apud Mediolanum, apud Ravennam, apud Sirmium, apud Treviros multis temporibus non constitit imperator? Numquidnam[64]) harum urbium sacerdotes ultra mensuram sibimet antiquitus deputatam quidpiam

[62]) Q¹ *cum concilio* et omittit *odivi — sedebo.* Mox editi *viderant.* Sequimur G¹ Q¹.

[63]) Q¹ Q² *illius esse* (Q¹ *eos fuisse*) *haereseos sit clarum.* Mox editi *experimenta dediderunt.* Theophanes pag. 207 observat, omnes illos episcopos dignitate sua motos esse eo quidem obtentu, quod tyrannis, qui in Zenonem rebellaverant, favorem contulissent (id porro est, quod Gelasius *novas causas* nulla synodo antecedente discussas vocat), re autem vera, quod Henoticum rejecissent. Cui observationi statim adjungit: *Petrus autem Fullo Antiochiam ingressus, multa nefanda perpetravit, ut puta synodi* (Calchedonensis) *exsecrationes, episcoporum abrogationes, noxiorum intrusiones, ordinationes illegitimas et his similia.*

[64]) Q¹ Q² *Numquid jam harum.* Ab Alexandro Antiocheno antistite Innocentius olim consultus, utrum divisis *imperiali judicio provinciis, ut duae metropoles fiant, sic duo metropolitani episcopi debeant nominari*, respondit epist. 24 n. 2: *Non esse e re visum est, ad mobilitatem necessitatum mundanarum Dei Ecclesiam commutari honoresque aut divisiones perpeti etc.* Huic decreto, quod etiam omnem in ecclesiasticis ordinibus commutationem solo rerum saecularium intuitu excludit, consentaneus est Calchedonensis can. 12.

a. 195. suis dignitatibus usurparunt? Numquid Acacius, ut Johannem qualemlibet hominem, catholicum tamen a catholicis ordinatum, de Alexandria excluderet, Petrumque in haeresi jam detectum atque damnatum absque sedis apostolicae consultatione[65]) reciperet, aliqua synodo saltem illic habita hoc audacter arripuit? Ut Calendionem de Antiochia pelleret, haereticumque Petrum, quem ipse quoque damnaverat, absque notitia sedis apostolicae rursus admitteret, aliqua synodo id fecisse monstratur? Si certe de dignitate agitur civitatum, secundae sedis et tertiae major est dignitas sacerdotum, quam ejus civitatis, quae non solum inter sedes minime numeratur, sed nec inter metropolitanorum jura censetur. Nam quod dicitis *regiae*[66]) *civitatis,* alia potestas est regni saecularis, alia ecclesiasticarum distributio dignitatum. Sicut enim quamvis parva civitas praerogativam praesentis regni non minuit, sic imperialis praesentia mensuram dispensationis religiosae non mutat. Sit clara vel[67]) urbs illa potestate praesentis imperii, religio sub eodem tunc firma, tunc libera, tunc provecta consistit, si potius hoc praesente propriam teneat sine ulla perturbatione mensuram. Postremo si sibi de imperatoris praesentia blandiuntur, et inde putant Constantinopolitanae civitatis episcopis potiorem fieri posse personam, audiant Marcianum ejusdem principem civitatis, posteaquam pro augmento urbis ipsius sacerdotis intercessor accedens contra regulas obtinere nihil potuit, sanctae memoriae papam Leonem summis laudibus prosecutum, quod canonum regulas violari nulla fuerit ratione perpessus. Audiant Anatolium ejusdem sedis antistitem, clerum potius Constantinopolitanum quam se tentasse talia, confitentem, atque in apostolici praesulis totum dicentem positum potestate: ipsum beatum papam Leonem sedis apostolicae praesulem, cujus synodus Calchedonensis auctoritate firmata est, quidquid ultra, quam ab eodem pro fide et communione catholica atque apostolica illic agendum constaret esse delegatum, per occasionem congregationis illius praeter Nicaenos canones nova videretur actione tentatum[68]), competenti refutatione

[65]) Julius epist. 1 n. 22 Romano episcopo nominatim in ecclesiam Alexandrinam speciale jus consuetudine firmatum vindicat, adeo ut ejus episcopus illo inconsulto judicari non debeat.

[66]) Ita $G^1 Q^1$ cum D $N^3 d^2$; vulgati omittunt *regiae civitatis.*

[67]) Vulgati *clara urbs ... religio tunc sub eadem firma,* contra $G^1 Q^1$. Mox ea, quae a verbis *Postremo si* usque ad n. 11 sequuntur, in mss. brev. form. desunt. Quae ibidem memorantur Marciani et Anatolii epistolae, inter Leoninas sunt epist. 110 et 132.

[68]) Hic notatur Calchedonensis concilii can. 28, cui apostolicae sedis legati act. 16 reclamarunt, utpote post ipsorum ac judicum, qui synodalibus gestis interfuerant, discessum *ac praeter canones ecclesiasticos et disciplinam* edito, ut ipsi loquuntur (Hard. coll. conc. II, 626). Ex hoc autem Gelasii loco Facundus manifestum esse putat, ea, quibus Leo quaedam Calchedonensis synodi gesta

vacuasse: eaque nihilominus etiam sub sanctae memoriae papa Simplicio legatum sedis apostolicae sanctae memoriae Probum Canusinae urbis episcopum, Leone[69]) principe tunc petente praesente, docuisse nullatenus posse tentari, neque his prorsus praebuisse consensum. Atque ideo non ad civitatis cujuslibet respiciant qualitatem, sed modum dispensationis ecclesiasticae paterna traditione firmatum convenienter observent. a. 495.

11. Dicatur autem de Alexandrino et Antiocheno episcopis, certis ex causis principem magis illa, quae gesta sunt, non Acacium praecepisse. Sed principi Christiano decuerat suggerere sacerdotem, maxime cujus familiaritate et favore fruebatur, salvam fore de ejusdem injuria contumeliaque[70]) vindictam, tantum ut Ecclesiae sineret Christianus princeps regulas custodiri; quia et nova in utroque pontifice causa esset exorta, et novam discussionem consequenter inquireret, et sicut semper esset effectum, divinae pariter leges humanaeque censerent, ut sacerdotali concilio de sacerdotibus judicia provenirent, non a saeculari viderentur qualescunque pontifices, etsi errore humanitus accedente[71]), non tamen religionem ullatenus ex-

improbavit, *contra Constantinopolitani episcopi ambitionem, non contra sententiam super epistolam Ibae prolatam* dicta esse. Id vero unum palam et aperte rejicit Leo, quod praeter Nicaenos canones ibi tentatum fuit. Nec aliquid amplius hic Gelasius memorat. Sed ex hoc Facundi loco confici manifeste arbitramur, auctius epistolae hujus exemplar authenticum habendum esse. Siquidem testimonium Gelasianum quod laudat, integrum in eo exstat, quum vix prima ejus verba reperire sit in altero.

[69]) Baronius hujus loci auctoritate ad annum 467 observat, Leonem imperatorem, quum neque a Leone papa neque ab ejus successore Hilaro obtinere valuisset, ut rata haberent Calchedonensis synodi de Constantinopolitanae ecclesiae privilegiis decreta, hoc a Simplicio, statim atque eorum locum adeptus est, conatum esse impetrare; eaque de causa missum esse a mox dicto papa legatum, qui petitis consensum praeberi non posse edoceret.

[70]) Zeno et Johannem Alexandrinum et Calendionem Antiochenum sibi injuriosos et contumeliosos exstitisse querebatur, et hunc quidem ut perfidum et inimicis suis devinctum, illum vero ut perjurum et sacramenti, quo se coram ipso obligarat, violatorem. Num aequa esset illius expostulatio, non expendit Gelasius, sed hanc synodi cognitioni, ut Ecclesiae regulae postulabant, servandam fuisse adstruit.

[71]) In quibusdam mss. *accidente*. Deinde in altero *non tamen contra religionem*. Accessione particulae *contra* sententia efficitur Gelasii menti contraria. Primum enim asserit, sacerdotes a saecularibus minime judicandos esse. Deinde exceptionem adjungit, modo eorum culpa religionem non excedat, hoc est, religionis finibus contineatur. Et haec quidem conceptio consentanea est principum edictis. Nam Theodosius junior apud Sirmondum app. cod. Theod. cap. 3, ubi edixit: *habent illi judices suos, nec quidquam his publicis commune cum legibus:* subjicit: *quantum ad causas tamen ecclesiasticas pertinet, quas decet episcopali auctoritate decidi.* Ita intelligendum, et quod s. Martinus apud Treviros constitutus, Severo Sulpicio hist. II, 50 teste, Maximo imperatori ajebat, *novum esse et inaudi-*

a. 495. cedentes, potestate percelli. An[72]) et haec juxta rationem principi suggerenda non erant? Regiae civitatis honore sublimis, si factus erat ille regia civitate sublimior, tanto magis in his suggerendis debuit esse constantior. Si autem in his, quae pro religione fuerant exserenda, exstitit contemptibilis atque despectus, et aut segnis aut fiduciam non habens intimandi; in quo per regiam civitatem major effectus est? An ut per ea suae praevaricationis exerceret potius tyrannidem, quam causas religionis legitime procuraret? Nathan
2 Reg. 12, 1. propheta palam publiceque in facie regi David et commissum pronuntiavit errorem, et ipsum commisisse non tacuit, et confessione correctum consequenter absolvit. Beatae memoriae Ambrosius, Mediolanensis sacerdos ecclesiae, majorem[73]) Theodosium imperatorem a communione publice palamque suspendit, atque ad poenitentiam redegit regiam potestatem. Beatae memoriae papa Leo, sicut legitur, imperatorem Theodosium juniorem Ephesino latrocinio libere coarguit excedentem. Sanctae memoriae quoque papa Hilarus Anthemium imperatorem, quum Philotheus Macedonianus ejus familiaritate suffultus diversarum conciliabula nova[74]) sectarum in Urbem vellet inducere, apud beatum Petrum apostolum palam, ne id fieret, clara voce constrinxit in tantum, ut non ea facienda cum interpositione sacramenti idem promitteret imperator. Sanctae memoriae nihilominus papa Simplicius, et post eum sanctae memoriae papa Felix, non solum Basiliscum tyrannum, sed etiam imperatorem Zenonem pro iisdem ipsis excessibus auctoritate libera saepius[75]) in-

---

tum nefas, ut causam Ecclesiae judex saeculi judicaret. Quaenam autem causa ecclesiastica diceretur, Ambrosius epist. 21 ad Valentinianum juniorem n. 2 explicat, ubi Valentiniani I laudat edictum, quo sanxit, *in causa fidei vel ecclesiastici alicujus ordinis eum judicare debere, qui nec munere impar sit nec jure dissimilis*, hoc est Ambrosio interprete: *sacerdotes de sacerdotibus voluit judicare. Quin etiam si alias quoque arguceretur episcopus, et morum esset examinanda causa, etiam haec voluit ad episcopale judicium pertinere.* Ad mores autem attinebat Johannis et Calendionis causa, nec depositionis poena nisi episcopali judicio plecti poterant. Vide epistolam sequentem n. 9 et 10, et quae ad epistolam 23 observavimus recole.

[72]) Sic Q^2, nisi quod *justa ratione*, ubi magis placet cum referis *juxta rationem*. At editi cum G^1 Q^1 *An adhuc* (Q^1 *adhec*) *justa ratione principi suggerenda non erat*. Deinde iidem *illa regia*, moxque G^1 Q^1 *quae religione*.

[73]) Editi *majori Theodosio communionem;* emendantur ex mss. Q^1 Q^2. Verum haec omnia a verbis *Beatae memoriae Ambrosius* usque ad *manifestum est* in mss. brev. form. desunt.

[74]) Abest *nova* a Q^2. Id porro anno 467, qui Anthemii imperatoris primus et Hilari papae postremus fuit, contigerit necesse est.

[75]) Hoc ita est intelligendum, ut Basiliscum quidem tyrannum solus Simplicius semel epist. 3 increparit, Zenonem vero imperatorem quum idem Simplicius tum Felix saepius coarguerint ita libera auctoritate, ut modestia et reverentia, qua principes alloqui decet, non deesset. Qui autem illorum ad Zenonem lit-

crepasse noscuntur; flectique potuisset, nisi Constantinopolitani a. 495
praesulis accenderetur instinctu, qui particeps externae communionis effectus, necessario, in quod inciderat, jam fovebat, malens in suae praevaricationis obstinatione persistere, quam curandus ad salubria remeare, sicut ipse rerum probavit eventus. Ecce nuper Hōnorico[76]), regi Vandalicae nationis, vir magnus et egregius sacerdos Eugenius Carthaginensis episcopus multique cum eodem catholici sacerdotes constanter restitere[77]) saevienti, cunctaque extrema tolerantes hodieque persecutoribus resistere non omittunt. Nos quoque Odoacri barbaro haeretico regnum Italiae tunc tenenti, quum aliqua non facienda praeciperet[78]), Deo praestante nullatenus paruisse manifestum est. Hic autem vir bonus Acacius et sacerdos eximius in tantum se et suggerere potuisse monstravit et noluisse deprompsit, immo favisse patefecit, ut et imperator cuncta se ex ejus gessisse consilio non taceret, et ipse imperatorem magnis praeconiis elevaret ista facientem; seseque prodidit his agendis rebus fuisse participem.

12. Sed esto, Calendion imperatoris nomen abstulerit[79]), Johannes principi mentitus fuisse jactetur; quae tamen quum novae

teras jam laudatas, quae hic dicuntur, cum epist. 43 et 44 Leonis ad Theodosium contulerit, in eo quod proxime assertum est, Theodosium scilicet a Leone libere fuisse correptum, nihil falsi deprehendet, nedum id cum Quesnello falsissimum censeat.

[76]) Legendum *Hunerico;* tum Q^1 Q^2 *regi Wandalorum.* Ab hoc rege anno 483 Maji 20 die Eugenio Carthaginensi traditum est edictum, cui ille praesul, multique cum eo, non cedendum ratus, exsilium cum sociis variasque aerumnas pati maluit, ut ex Victoris Vit. lib. 2 n. 13 ss. notum est. Quamvis autem Hunerico anno 484 exstincto Guntamondus seu Gontabondus ejus successor cum catholicis mitius egerit, eos tamen vexare haeretici episcopi non desistebant.

[77]) In vulgatis *resisterent,* in mss. *resistere,* G^1 *consistere,* Q^1 *egregius sacerdos constanter resistere saevienti.* Orationis series manifeste postulat *restitere.*

[78]) Odoacer aliqua non facienda praecepit, quum anno 483 proxime post exitum Simplicii papae scriptura data, quae anno 502 in concilio Romano sub Symmacho recitata est, interdici constituta capitis poena voluit, ne sine ipsius consultatione Romani pontificis fieret electio, neve futuro pontifici ac secuturis ullum ecclesiae praedium alienandi potestas esset. De hac scriptura quominus hic loqui Gelasius intelligatur, nihil vetat, maxime quum illam tum ratam non fuisse sequentium pontificum electiones ac praedictae synodi sub Symmacho acta fidem faciant, nec dubitare nos sinant, quae habemus Felicis II gesta, quin tunc temporis Gelasio praecipuus in clero et in Ecclesiae negotiis locus fuerit. Ita etiam compositus est illius sermo, ut quod non solus, sed quod cum aliis clericis fecisset, memorare videatur. Vide apud Symmachum epist. 6 n. 4.

[79]) Hoc est: *e diptychis,* ut ex his epistolae 27 sequentis n. 8 colligitur: *Numquid omnes, quos memoravimus, episcopi imperatori mentiti sunt, numquid omnes imperatoris nomen ex diptychis abstulerunt?* Horum igitur criminum postremum Calendioni, primum Johanni affingebant. Ideo autem Calendion, ut Evagrius lib. 3 cap. 16 scribit, Zenoni in odium venit, quia *Illi, Leontii et Pamprepii, qui adversus Zenonem tyrannidem sumpserunt, partes fovisse existimabatur,* vel potius, ut observat Liberatus cap. 18, *praetexebatur.*

a. 495. essent causae, nova debuit ecclesiastica provenire discussio. An qui in hominem imperatorem peccasse dicebantur, nulla interveniente synodo dejici debuerunt, et in Deum, qui summus et verus est imperator, Acacium delinquentem sinceramque communionem divini sacramenti[80]) studentem miscere cum perfidis, secundum synodum, qua haec est damnata perfidia, non oportebat expelli? Quid de innumeris per totum Orientem catholicis sacerdotibus propria sede depulsis, et indubitanter haereticis intromissis? Novae certae erant causae; et his consequenter nova synodus debebatur. Cur tunc non venit in mentem, ut in talibus causis peteretur a principe saltem qualiscunque synodus celebranda: ut quocunque vel colorato judicio traditionis ecclesiasticae passim pontifices viderentur excludi[81]), non solum quarumcunque urbium sacerdotes, sed metropolitani incunctanter antistites? His omnibus quum non restitit suggestione qua potuit, consensit Acacius, communicando cunctis, qui in catholicorum locum haeretici fuerant subrogati. Apostolus autem dicit, *non solum qui faciunt, sed etiam qui consentiunt facientibus*, reos indubitanter adscribi. An haec licuit saeculari potestati, et actis talibus Acacio consentiente[82]) absque ulla synodo, quam ipsa rerum novitas exigebat, absque sedis apostolicae consultatione perficere; et sedi apostolicae non licuit, secundum tenorem synodi Calchedonensis in veteri utique causa et veteri constituto juxta definitionem damnata, inimicis synodi Calchedonensis Acacium communicantem a sua communione depellere?

Rom. 1,32.

13. Sed inquiunt: Acacius principi obviare non potuit. Cur Basilisco, quia voluit, obviavit? Cur ipsi Zenoni, ne palam Petro Antiocheno, quamvis latenter[83]) hoc fecerit, communicare videretur, non commodavit assensum? Ecce resultanti non institit imperator, ecce vim nolenti non intulit, ecce refugienti contagia manifesta concessit! Postremo cur tanto tempore, quum ista gererentur vel gerenda cognosceret, non ad sedem apostolicam, a qua sibi curam illarum regionum noverat delegatam, referre maturavit? Sed prius laudator factus est ipse gestorum, quam vel praemoneret talia esse tentanda, vel ne tentarentur obsisteret, sicut sub Basilisco jam fecerat. Cur illis ceteris communicare consensit, qui depulsis catholicis sacerdotibus indubitanter haeretici singulis urbibus fuerant substituti?

---

[80]) Quatenus videlicet in sacramenti seu sacrificii divini celebratione Petri perfidi ac damnati nomen recitari studet. Mox Q^1 *per totum orbem catholicis.*

[81]) Q^1 Q^1 *exclusi*, vulg. cum G^1 *excludi.*

[82]) Q^1 *consentienti.* Mox D^1 N^3 Q^1 Q^2 *justa definitione damnatum* (Q^1 *justa definitionem damnata*).

[83]) Illud *latenter* epistola sequens n. 6 explicat, quia scilicet Acacius non per se ipsum, sed per Petrum Alexandrinum cum Antiocheno communicabat. Mox Q^1 *non resistit resultanti imperator.*

Postremo ille defuit suis partibus, et quae[84]) sacerdoti catholico a. 495.
competerent, agere fastidivit; ideo sedes apostolica, quod ad eamdem pertinebat, vel potuit vel debuit praeterire?

14. Quolibet igitur modo haereticorum complicem refutavit[85]), et consortem communionis externae a sua communione dimovit; nec opus fuit nova synodo, quum veteris constituti sufficienter hoc[86]) forma praescriberet; nec opus fuit, ut haec scienda Orientis episcopis intimaret, quos ex expulsione catholicorum, quae agebantur in causa fidei, non ignorasse manifestum est, et communicando haereticis subrogatis facto tali consensisse. Non dubium est etiam, cum externae communionis effectis nec potuisse nec debuisse sedis apostolicae scita tractari. Ecce agnoverunt in eorum professione, qui constantissime perdurarunt, quid fidei communionique catholicae deberetur. Ecce agnoverunt, quemdadmodum a talibus recedendo, immo talibus contraria moliendo, a fide et communione catholica deviarit Acacius, seque pariter cum eodem errori subdiderint. Ecce agnoverunt, quam justis ex causis pro fide et communione catholica atque apostolica, cui et illi qui in ea perstiterant congruebant, et illi qui perstantibus obviabant, ab eadem docebantur alieni, sedis apostolicae auctoritate sit remotus Acacius, (ad cujus praecipue vocatus examen vel venire vel mittere non curavit, ut se de his omnibus, ut confidebat, absolveret), ejusque pariter quicunque complices exstiterint. Atque ab illa merito cum his communione discretus, a qua se ipse primum cum suis consortibus a catholicis pontificibus discrepando cognoscitur separasse: jureque sententiam ille damnationis excepit ceteris[87]) consortibus promulgandam, qui solus pro omnibus suis consortibus in communionem se recidisse perfidiae ad apostolicam sedem missis litteris est professus. Cui Acacio si communicaverant Orientales episcopi antequam huc referret[88]), pari utique reatu sine dubio probabantur[89]) involvi, jureque per illum transgressionis sententiam susceperunt tamquam facti cum eodem

[84]) Ita G^1 et vulgati, nisi quod hi in sequentibus *ad eadem*, d^2 autem *agere non curavit ... ad eam pertinebat* legant. a^3 sec. suos codices et Q^1 *quod sacerdoti ... competeret ... ad eam* (Q^1 *eamdem*) *pertinebat nec potuit nec debuit.*

[85]) a^3 sec. mss. *refutatum.*

[86]) Ita F^{al} F^m G^1 (*k*) N^3 Q^1 d^2; vulg. *haec.* Mox Q^1 a^3 *et expulsione.*

[87]) Editi *ceterisque consortibus cum suis consortibus promulgandam*; castigantur ex mss.

[88]) G^1 *refert*, alii *referret*, hoc est, antequam eam per legatos a se deceptos ad Felicem mitteret relationem, qua se Petri communionem suscepisse cum ejusdem Petri encomio significavit. Qua relatione propriam ipse perfidiam confessus justam sententiam excepit, quae in ceteros ejusdem perfidiae consortes lata est.

[89]) Ita G^1 Q^1. Vulg. *probabatur.* Mox editi *ipse de eodem*, et Q^1 a^3 *eumque sede apostolica.*

a. 495. communionis externae: qui utique non consuli tamquam nostrae communionis homines jam deberent, sed tamquam in contrario positi consortio refutari. Si vero non communicaverant antequam Acacius hue referret, et communicantem notare debuerant, et ipsi de eodem potius hue referre, atque apostolicae sedis vigore perculsum merito comprobare, cumque ea sede apostolica tantisque illis catholicis pontificibus magis tenere concordiam. Sed quia ab illorum societate desciverant et eorum successoribus[90]) communicare delegerant, ideo cum sede apostolica minime congruebant. Quia in sortem reciderant praevaricatoris Acacii, et illius se sine dubio pervidebant sententia consequenter adstringi, ob hoc eum videri nolebant esse damnatum, quia se cognoscebant in eadem praevaricatione damnatos, in qua hodieque manere persistunt. Sed sicut ii simili conditione constricti complicem suum non possunt judicare non jure damnatum, neque rei[91]) reum possunt competenter absolvere; sic illo juste praevaricatore damnato ipsi quoque pari jacent damnatione prostrati, neque nisi resipiscentes inde poterunt prorsus absolvi: quia sicut per unum scribentem eorum omnium vulgata transgressio[92]) est, qui in eamdem perfidiae reciderant actionem, sic in uno eodemque, qui pro omnibus scripserat vel scribendo omnium prodiderat voluntates, transgressione punita pariter quoque cum eodem vel in eodem est complicum transgressio punita cunctorum. Quae tamen sententia in Acacium destinata, etsi nomine tantummodo praesulis apostolici, cujus erat utique potestatis, legitime[93]) probatur esse deprompta, praecipue quum secrete dirigenda videretur, ne custodiis ubique praetentis dispositio salutaris quibuslibet difficultatibus impedita necessarium habere non posset effectum; tamen quia orthodoxis ubique dejectis et haereticis tantummodo eorumque consortibus jam relictis, in Oriente catholici pontifices aut residui omnino non essent aut nullam gererent libertatem, plurimorum in Italia catholi-

---

[90]) Hoc est iis, qui catholicis pontificibus expulsis subrogati erant.

[91]) Ita G^1; vulg. omitt. *rei*.

[92]) Editi *vulgata transgressione*, emendantur ex mss. Acacius pro omnibus scripsisse dicitur, non quia nomine omnium scripserit, sed quia perfidiam scripto professus est, in cujus damnatione cuncti, qui ejus consortes essent, condemnati censerentur. Mox Q^1 cum exemplaribus brevioris formae post *punita cunctorum* addit: *Quae ad instructionem etc. ... praepropere censuisse.* Deinde prosequitur: *Quae tamen sententia etc.* usque ad fin. n. 15 *praelatis immunes.*

[93]) Editi *legitimae, probatur ... secreto* (a^3 *secretim*). De hujusmodi, quae mox memorantur, insidiis jam ab anno 485 synodi Romanae patres apud Felicem epist. II 11 n. 4 sic conquerebantur: *Si terra marique orthodoxis non ponerentur insidiae, plurimi ex nobis cum eadem contra Acacium sententia venire potuissent.* His autem rationibus, quas ejusdem synodi patres Graecis expostulantibus, quod solius Felicis nomine prolata esset adversus Acacium sententia, in mox dicta epistola n. 4 reddiderant, novas nunc Gelasius adjicit.

corum congregatio sacerdotum rationabiliter in Acacium sententiam a. 495.
cognovit fuisse prolatam. Quae congregatio facta pontificum non contra Calchedonensem, non tamquam nova synodus contra veterem primamque convenit[91]), sed potius secundum tenorem veteris constituti particeps apostolicae exsecutionis effecta est: ut satis appareat, Ecclesiam catholicam sedemque apostolicam, quia alibi jam omnino non posset, ubi potuit et cum quibus potuit, nihil penitus omisisse, quod ad fraternum pertineret pro intemerata et sincera communione tractatum.

15. Quae quum universa noverint qui videntur ecclesiis Orientalibus nunc praeesse, propterea Christianam reparari legitima curatione refugiunt unitatem, quia occasionem dissensionis hujus suis ambitionibus suffragantem deponere jam recusant, quia sine auctoritate sedis apostolicae omnium ecclesiarum passim jura confundunt, magis eligentes in errore persistere, quam praesumptionum suarum perdere facultatem, plus usurpationum suarum licentiam diligentes, quam divini judicii tenentes corde respectum. In quo necesse est, velint nolint, tam de fidei communionisque catholicae sinceritate neglecta, quam de paternis canonibus evidenter irruptis recipiant quod merentur, nisi dum hic tempus admittit, haec damnationis aeternae pericula correctis mentibus studeant declinare, ut possint non tales permanere, quibus insolubilis est lata sententia, sed a talibus recedentes, ab eadem sententia non teneri: quae sicut in errore durantibus nunquam solvenda praefixa est, sic ab his erit aliena, qui exstiterint puniendae pravitatis immunes.

16. Haec vero ad instructionem vestrae dilectionis satis abundeque sufficere judicamus, quamvis eadem latius, si Dominus concesserit facultatem, studeamus exponere: quatenus et fidelium quisque cognoscat, nihil apostolicam sedem, quod absit, praepropere censuisse, et non habere, quod juste possit opponere, perversa doceatur improbitas. Recte autem faciet vestra dilectio, ut ista quae scribimus, pariter catholicis et contraria sapientibus innotescant: quo et sanis necessaria firmitas, et male sanis competens medicina praebeatur. Data Calendis Februarii consulatu Viatoris[95]) viri clarissimi.

[91]) Ita G^1 Q^1 Q^2; editi *cognovit*. Haec dicta ad illam referri possunt synodum, quae mense Octobri anni 485 Romae congregata *rationabiliter in Acacium sententiam cognovit fuisse* (anno superiore) *prolatam*. Probabiliter tamen ad eam pertinent, quae anno 484 convenit, quae quidem negatur *nova synodus*, quia non tam, ut de nova causa necdum judicata pronuntiaret, congregata est, quam ut apostolicae sedis decreta concilii Calchedonensis exsequentis testis et particeps fieret. Ideoque dicitur, sententiam adversus Acacium *rationabiliter prolatam cognovisse*, quia quam protulit Felix, ut aequitati et Calchedonensium patrum judicio consentaneam suo calculo approbavit.

[95]) Ita G^1 (*cons. Viatoris vc*) h. e. anno 495. Editi *Victore v. c. consule*.

Godina 495, mart 13:
Papa Gelasije na saboru u Rimu oslabadja grijeha svog legata Misena koji je prihvatio monofizitstvo[159]

Poslanica 30
ili
slučaj razrešenja od grijeha Misena za vrijeme Flavija Viatora preslavnog konzula 13. marta 495. godine

Misen uz dva dokumenta traži oproštaj za svoje grijehe i nakon što je prezreo sve jeresi Gelasije ga, pošto je pokazao da presuda protiv njega nije nerazrješiva, uz odobrenje sinoda rehabilituje u crkvi i na položaju

1. Predsjedavajući Sinoda, velečasni papa Gelasije, zajedno sa episkopima Bonifacijem, Maksiminom, Epifanijem, Basilijem, Vitalom, Klarom, Irinejem, Decijem, Aselom, Euplom, Valentinom, Martinijanom, Basom, Benignom, Primitivom, Paladijem, Vindemijem, Konstancijem, Martirijem, Kandidom, Laurentijem, Deodatom, Merkurijem, Stefanom, Dulkitijem, Fortunatom, Pashasijem, Sanktulom, Inokentijem, Hrisogonom, Kolonikom, Molensom, Maksimijanom, Valentinom, Konstancijem, Gaudentijem, Feliksom, Vitalijanom, Petrom, Serenom, Aukupijem, Timotejom, Stefanom, Laurencijem i Probom, uz prisustvo prezvitera Kastina, Laurencija, Kanusija, Eugenija, Januarija, Marcijana, Gordijana, Petra, Urbika, Paulina, Valensa, Petra, Asterija, Smaragda, Bonifacija, Maksencija, Epifanija, Justina, Feliksa, Redempta, Projekticija, Kalista, Jovana, Valentina, Sebastijana, Martina, Epifanija, Andea, Servodeja, Apeliona, Petra, Servanda, Agapita, Abundacija, Marcelina, Litorija, Laurencija, Agatona, Sebastijana, Valentina, Anastasija, Genesija, Dionisija, Epifanija, Akontija, Paulina, Agapita, Adeodata, Benedikta, Dominika, Redempta, Severa, Julijana, Stefana, Kreskentijana, Septimina, Kiprijana i Epifanija, zajedno sa presvijetlim Amandijanom i Diogenijanom i uz prisustvo đakona, Gelasije episkop katoličke crkve grada Rima reče: "Vaša milost se sjeća da nam je na pređašnjem skupu Misen donio dokument na uvid koji vam je pročitan: isti taj dokument, ako želi Vaša milost, po drugi put treba pregledati, da bi sadržavao i naše odluke, kao i da bismo se mogli upoznati sa drugom zamolnicom koju takođe sadrži ovaj dokument'' i dodade: "Neka se ponovo pročita Misenov dokument".

2. Đakon Anastasije pročita: "Napisao vaš sluga Misen 7. marta za vrijeme konzula Viatora. Sve što se odnosi na propast moje sreće, moj grijeh, iz bilo kog razloga da je nastao, ne smije biti pošteđeno da se jasno definiše: jer kaznu koju sam zaslužio ne mogu izbjeći za grijeh koji podliježe kazni, iz bilo kog razloga da sam naveden na njega. Dva su ljekovita puta koja me nagone da se obratim za pomoć ponizno plačući: prvo, da se ne bih našao u društvu Jude Iskariotskog i drugo jer je tolika neizreciva milost koja apostolskom odlukom može da razriješi svaki zločin. Prečasni papo, samo ću ovo reći što se odnosi na moj slučaj: *poštedi molitelja, pruži ruku onome koji leži ničice!* Ne izgovaram se neznanjem, ne pravdam se okolnostima, niti se trudim da na bilo koga prebacim odluku o zlu, jer ne mogu druge da optužujem u trenutku kad tražim milostivi oprost od grijeha: i premda ništa ne iznosim u svoju

[159] *Andreas Thiel, p. 437.*

Epistola 30

a. 495 d. 13 Mart.

seu

Exemplar gestorum de absolutione Miseni Flavio Viatore viro clarissimo consule sub III Iduum Majarum in basilica beati Petri.

p. 39. *Misenus libello duplici praevaricationis suae veniam petens et haereses omnes detestans, a Gelasio, postquam latam in eum sententiam non insolubilem fuisse ostendit, approbante synodo communioni Ecclesiae et honori suo restituitur.*

1. Residente in synodo venerabili viro papa Gelasio una cum Bonifacio, Maximino, Epiphanio, Basilio, Vitali, Claro, Irenaeo, Decio, Asello, Euplo, Valentino, Martiniano, Basso, Benigno, Primitivo, Palladio, Vindemio, Constantio, Martyrio, Candido, Laurentio, Deodato, Mercurio, Stephano, Dulcitio, Fortunato, Paschasio, Sanctulo, Innocentio, Chrysogono, Colonico, Molensi, Maximiano, Valēntino, Constantio, Gaudentio, Felice, Vitaliano, Petro, Sereno, Aucupio, Timotheo, Stephano, Laurentio et Probo episcopis, residentibus etiam Castino, Laurentio, Canusio, Eugenio, Januario, Marciano, Gordiano, Petro, Urbico, Paulino, Valente, Petro, Asterio, Smaragdo, Bonifacio, Maxentio, Epiphanio, Justino, Felice, Redempto, Projectitio[1]), Callisto, Johanne, Valentino, Sebastiano, Martino, Epiphanio, Andrea, Servodei, Apellione[2]), Petro, Servando, Agapito, Abundantio, Marcellino, Litorio, Laurentio, Agathone, Sebastiano, Valentino, Anastasio, Genesio, Dionysio, Epiphanio, Acontio, Paulino, Agapito, Adeodato, Benedicto, Dominico, Redempto, Severo, Juliano, Stephano, Crescentiano, Septimino, Cypriano et Epiphanio presbyteris, una cum Amandiano viro illustri et Diogeniano viro spectabili, adstantibus quoque diaconibus, Gelasius episcopus ecclesiae catholicae urbis Romae dixit: „Meminit dilectio vestra,

[1]) G[1] a[1] *Protectitio.* Romanae synodo anno 499 habitae subscribit *Projectitius presbyter tituli s. Laurentii in Damaso.*

[2]) Ita G[1] a[1]. *Opilio presbyter tituli Vestinae* mox dicto concilio subscribit. — Mox G[1] *Crescentiano* ac deinde *continuant qui aliud.*

odbranu, ne sumnjam ipak da ćeš sve pažljivo razmotriti. Samo molim da se rukovodiš onim što je obznanio prorok višnjim znamenjem: *Ne želim smrt smrtniku sve dok se ne preobrati i dok je živ.* Vi radije, ono što se na mene odnosi, nakon što sve dobronamjerno odvagate, ne odreknite putarinu starcu koji je stalnom bolešću i mukom uništen, da ne bi bez crkvene zajednice preminuo, imajući na umu dokaz moje prestravljenosti zbog propasti drugoga, koji vam se obratio za pomoć a nije je mogao dobiti iako ste bili voljni da je pružite. I ja upleten u istu nesreću poučen sam njegovim iskustvom koje pokazuje da je mogao steći milost crkvenog oprosta dok je bio živ.''

3. Pročitavši ovo Gelasije episkop reče: "Molba će sadržati i odluke." I dodade: "Sada neka dođe Misen i neka se u njegovom prisustvu pročita molba koju je podnio." Kad je ušao Misen podnio je drugu molbu, bacio se ničice na zemlju i zamolio da se prihvati njegova molba. Kad je prihvaćena, Gelasije episkop reče: "Obje molbe koje je donio neka se pročitaju u njegovom prisustvu."

4. Ponovo đakon Anastasije pročita: "Napisao vaš sluga Misen 7. marta, za vrijeme preslavnog konzula Flavija Viatora.

Sve što se odnosi na propast moje sreće, moj grijeh, iz bilo kog razloga da je nastao, ne smije biti pošteđen da se jasno definiše: jer kaznu koju sam zaslužio ne mogu izbjeći za grijeh koji podliježe kazni, iz bilo kog razloga da sam naveden na njega. Dva su ljekovita puta koja me nagone da se obratim za pomoć ponizno plačući: prvo, da se ne bih našao u društvu Jude Iskariotskog *i dalje kako je prethodno navedeno*

5. Takođe je pročitana i druga molba. "Napisao vaš sluga Misen 13. marta za vrijeme preslavnog konzula Flavija Viatora. Kad sam prvi put dostavio moju molbu ništa drugo nijesam ponizno molio nego da mi se ne uskrati zauvijek milosrđe Apostolske stolice, koja se upravlja beskrajnom pobožnošću Božjom i čija me nada, osjećam, već sada obasjava. Svim srcem i dušom svjedočim, Bogom nadahnut, da je moja svijest, koja je bila zaražena jeretičkim učenjem u koje sam više iz nesreće nego svjesno upao, slobodna i pročišćena: da potpuno svjesno odbacujem svaku jeres i sve što je neprijatelj katoličke i apostolske vjere i iskrene zajednice; posebno eutihijansku jeres sa njenim tvorcem Eutihijem i njegovim sljedbenikom Dioskorom, odnosno nasljednicima i sudionicima Timotejem iz Elura, Petrom iz Aleksandrije, Akacijem iz Konstantinopolja, Petrom iz Antiohije i svim njihovim saveznicima i sudionicima, odbacujem ih, osuđujem i anatemišem zauvijek, i sve njih i njima slične užasno proklinjem; niti ću ikada sa takvima na bilo koji način saobraćati, već ću se držati daleko od njih. Njihovu jeres, premda je nikad svojevoljno nijesam prihvatio, ali zato što sam ipak iz nepažnje upao u nju iz nagona za nesrećom, pred Bogom, blaženim apostolom Petrom, njegovim vikarima i cijelom crkvom, kao što rekoh, svojim glasom osuđujem, proklinjem i zgražavam se, potvrđujući da ću zauvijek istrajati u vjeri i zajednici katoličkoj i apostolskoj. Ovu molbu sam svojeručno potpisao 13. marta za vrijeme preslavnog konzula Flavija Viatora. Vjerovao sam da će mojom rukom biti predata vašoj blagosti na skupu velečasnih episkopa." I drugom rukom: "Ja Misen potpisao sam i donio ovu molbu lično, u vrijeme gore pomenutog konzula."

6. Episkop Gelasije reče: *Prepisano je ovo što je pročitano.* I dodao: *Želimo da čujemo što Vaše bratstvo koje je prisutno na ovom skupu misli da treba odlučiti.* Podigoše se svi episkopi i prezviteri moleći i govoreći: *Počuj Hriste: Živ bio Gelasije!* Povikaše dvadeset puta. *Što vam Bog dade u vlast, vladajte!* povikaše dvanaest puta. Uči*ni ono što čini gospodar Petar!* povikaše deset puta. *Pomilovanje, molimo!* povikaše devet puta.

a. 195. superiore conventu oblatum nobis a Miseno libellum in conspectu vestro fuisse recitatum: hunc eumdem, si placet dilectioni vestrae, denuo recensendum, ut acta nostra contineant. Et quia aliud se quoque petitorium prae manibus habere profitetur, quid etiam in hoc contineatur, possimus agnoscere.“ Et adjecit: „Miseni libellus denuo recitetur.“

2. Anastasius diaconus recitavit: „Datum a famulo vestro Miseno die octavo Jduum Martiarum, Viatore v. c. consule. Quantum ad meae pertinet infelicitatis abruptum[3]), errori meo qualibet ratione contracto definio non esse parcendum: quoniam hoc ipso poena carere non debeo, quod merui ad causam poenalem quacunque[4]) sorte perduci. Quantum vero respicit[5]) ad remediale subsidium, duo sunt, quae me ad hoc suppliciter implorandum venire constringunt: ne vel ego desperatione magis perpetuis cruciatibus sim dignus addici Judae praevaricatoris exemplo, et quia tanta est ineffabilis illa clementia, quae apostolica potestate universum facinus possit absolvere. Hanc igitur solam in meo negotio, papa venerabilis, vocem miserandus effundo: *parce prostrato, porrige manum jacenti!* Nullis ignorantiae excusationibus nitor, nullas decipulas circumventionis obtendo, nec in quemquam calamitatis meae studeo transferre discrimen[6]), quia alios incusare non debeo, qui poscam clementer absolvi: quia licet mihi pro mea defensione nihil afferam, non ambigam tamen haec omnia tuo judicio esse tractanda. Tantum quaeso, ut superno[7]) Numini obsequentes, quod pronuntiat per prophetam: Ezech 18,32. *Nolo mortem morientis, donec revertatur et vivat,* vos potius cuncta, quae in[8]) persona mea gesta sunt, benigna consideratione librantes,

[3]) b^1 ad marg. *oblatum*. Jam apud Leonem epistola 15 cap. 3 legimus *in quoquae tendunt impietatis abruptum*. Eamdem locutionem Gelasio familiarem fuisse, probat vel anus illius tractatus V, in quo et num. 12 occurrit *carcatque, ne incidat in mortiferae praecipitationis abruptum*, et n. 21 *ipse videat suae temeritatis abruptum*.

[4]) Gl infra N^6 *quacunque sorte*, cui favet G^1 *quacunque forte*, $a^1 b^2$ *quaecunque foret*. Duplici poena Misenus multatus fuerat: a sacerdotali dignitate et a communione suspensus. Hanc sibi relaxari conceptis verbis rogat, ad illam quoad vixerit ferendam paratus videtur.

[5]) Ita hic ut infra $G^1 a^1$; $N^6 b^1 c^7$ seqq. hic *pertinet*, infra *respicit*. Deinde G^1 *et quanta est ineffabilis*.

[6]) Ex $G^1 N^6$ hic revocatum est *quia alios incusare non debeo, qui poscam clementer absolvi*, quod decrat in alio Vatic. Mox G^1 *quia licet pro*. Etiamsi Misenus omnem excusandae culpae curam dimittere se profitetur, mox tamen se circumventum per imperitiam peccasse, ideoque socio sublato veniae reservatum esse non tacet.

[7]) $G^1 a^1$ *ut supernam misericordiam subsequentes, quae*, non alio sensu.

[8]) Ita N^6. $G^1 a^1$ *in personam meam gesta sint ... deliberantes viaticum senia aegritudine et continua maceratione consumpto, ne sine ecclesiastico munere rapiar* et mox *fortitudinis intuentes* ubi alii *formidinis intuens*. Misenus non ambit *mu-*

7. Kad ponovo sjedoše, episkop Gelasije reče: Apostolska stolica koja zaista ima prvenstvo nad cijelom crkvom kako joj je ostavljeno u amanet od Gospoda Hrista, za gospo-darstvo i opštu brigu, koja o vjeri katoličkoj i o kanonima otaca i regulama starih uvijek vodi brigu, Misena i Vitala, koje protiv sljedbenika eutihijanske jeresi, odnosno protiv onih koji su se okužili zajedništvom sa takvima, potpomognute opunomoćenim poslanstvom upućenim na Istok za vrijeme mog pokojnog prethodnika poglavara, jer je ne pokoravajući se apostolskoj naredbi upala u zavjeru sa onima protiv kojih je bila poslana, sinodalnim aktima nakon otvorene rasprave s pravom i po zakonu je uklonila i sa položaja i iz zajednice. Prema njima je, ipak, sačuvala milosrđe, imajući na umu da je u njenim rukama kormilo uprave i nije htjela da im uskrati nadu u izbavljenje kad je postavila uslov za osvetu: i tako je ublažila svoju pre-sudu jer više voli da se oproštaj onima izrodi iz spasenja ovih u čiju su zavjeru bili zavedeni i radije da pruži zdravi strah ispravljanja i zajednicu započetog liječenja onima koje svojim saglasjem bijahu učvrstili u izopačenosti. Potom su riječi prijekora tako izbalansirane da sebe zajedno sa njima odvrate od opasnosti i na primjeru njihovom imaju potpuno uzdanje da se mogu spasiti. Zbog toga svakako i ovima nije u cjelosti put povratka zatvoren i onima ako žele preko njih se pruža spasenje i težnja kako mogu boljim okušajem iz prethodne greške da nadoknade, ako milost, koju su lakom voljom prevratnicima udijelili, uprave ka rehabilitaciji katoličkih sveštenika.

8. Rečeno je, naime, *toliko će dugo biti izopšteni, dok uz pomoć Boga i nastojanjem katoličkih poglavara ili hrišćanskog naroda Aleksandrijska crkva ne prihvati katoličkog sveštenika.* Vjeruje se da treba zahvaliti Bogu, da Grci ne mogu ni na koji način odbiti ono što je osudila Apostolska stolica i lako ih može potresti molba istih da shvate gdje su zabrazdili i šta sljedstveno tome rizikuju i da se smatra da žele prije da se osvijeste da su u saglasju sa pravovjernima nego da neprekidno žive u grijehu sa jereticima. I dugo se očekivalo da podstaknuti ovim razlozima odbace proklete jeresi, da u saglasnosti sa Apostolskom stolicom, kao što smo se nadali, svojevoljno pokušavajući da rehabilituju katoličke sveštenike, učine veći napor: čime sami trče u zagrljaj pravovjernog jedinstva i onima koji bijahu sudionici u grijehu, daju primjer zajamčenog izbavljenja. Nije se moglo oklijevati u ovom slučaju, jer su na vrijeme bili opomenuti i dovoljno upućeni i znali su za opasnosti koje treba izbjegavati i otvorili su sebi vrata, ako su to tražili, da se iskrenog srca okrenu apostolskoj zajednici.

9. No, pošto se došlo do toga da podsticajem i ljekovima, ukoliko ono što iznose nema u sebi protivrječnosti, objave ipak da prihvataju saglasnost, dugujemo očinski osjećaj božanskog bola teškoćama onih, preklinjući svemogućnost našeg Boga koja samom svojom voljom može da vrati na put istine one koji su zastranili, da im čudesnim poslovanjem svoje milosti duh osvješćenja i uspješnost pravog puta dostojno ulije. Dok se to ne ostvari božan-skim pomirenjem, jer se uzdamo u vašu vrlinu, nećemo dozvoliti da u međuvremenu pro-padne ovaj koji žudno očekujući preklinje: da se ne uplaše Istočnjaci ako bi ovaj bio odbijen, da ne bi ostali u grijehu i da bi se bar dozvali spasenju; osobito kad sve ono što je rekla Apostolska stolica preporučuje milost i da izrečena odluka ne bude u suprotnosti sa njenim stavovima. Stoga je odlučeno, kao što je prethodno već rečeno, da oni o kojima se radi treba da budu suspendovani *sve dok uz pomoć Boga i rečenim nastojanjem Aleksandrijska crkva ne prihvati katoličkog sveštenika.* Ovo nije odlučeno naprečac i bez izuzetka već zato što se utvrđena presuda jednako odnosi i na one koji se trude i na one koji se ne trude: i stoga je u tom smislu postavljen uslov, koji prethodno nije postojao, da se razrešenje daje u slučajevima

viaticum seni aegritudine continua et maceratione consumpto, ne a. 495.
sine ecclesiastica communione rapiar, non negetis, ex alterius casu experimentum meae formidinis intuentes, qui auxilium, etiam vobis conferre volentibus, non potuit indipisci. Et me per imperitiam hac clade potius implicatum, hoc[9]) ipsum dignanter ostendit, quod ad receptionis ecclesiasticae superstes gratiam valui pervenire."

3. Quo lecto Gelasius episcopus dixit: „Petitorium gesta retinebunt." Et adjecit: „Ipse nunc Misenus adveniat, et petitorium quod obtulit, ipso praesente, recitetur." Quumque ingressus fuisset Misenus, prostratus in terram aliud petitorium obtulit, et rogavit ut susciperetur. Quumque susceptum fuisset, Gelasius episcopus dixit: „Utraque petitoria, quae obtulit, ipso quoque praesente legantur."

4. Iterum Anastasius diaconus recitavit: „Datum a famulo vestro Miseno sub VIII Iduum Martiarum, Flavio Viatore viro clarissimo consule.

Quantum ad meae pertinet infelicitatis abruptum, errori meo qualibet ratione contracto definio non esse parcendum: quoniam hoc ipso poena carere non debeo, quoniam merui ad poenalem causam quacunque sorte perduci. Quantum vero respicit ad remediale subsidium, duo sunt, quae me ad hoc suppliciter implorandum venire constringunt: ne vel ego desperatione magis perpetuis cruciatibus sim dignus addici Judae praevaricatoris exemplo", *et cetera quae superius continentur.*

5. Item aliud petitorium recitat. „Datum a famulo vestro Miseno sub die tertio[10]) Iduum Martiarum, Flavio Viatore viro clarissimo consule. Oblato primitus petitorio meo nihil aliud suppliciter exoravi, quam ut misericordia mihi sedis apostolicae non in perpetuum negaretur. Cujus mihi spem quoniam pro immensa Dei pietate, qua regitur, reducere jam sentio, magis magisque conscientiam meam contagiis perfidorum, quae infeliciter potius quam studio circumventus incideram, liberam purgatamque esse pronuntians, toto corde atque ore protestor sub divinae contemplationis intuitu: me omnes quidem haereses et quidquid inimicum est catholicae et apostolicae fidei communionique sincerae, prona mente refutare; tum

ores seu dignitatem sed communionem ecclesiasticam, ne sine viatico tam necessario ex hac vita rapiatur. Quam gratiam in fine vitae petentibus concedi voluit Cyprianus (edit. Pam.) epist. 53 et 54, Nicaeni concilii patres c. 13, Siricius epist. 1 cap. 3, 5 et 6, Innocentius epist. 25 n. 10, Coelestinus epist. 4 n. 3 et alii.

[9]) G[1] a[1] *hoc ipsum* a[1] *ipso*[1] *dignanter ostendite*. Rectius N[6] *hoc ipsum indignanter ostendit* seu *judicio est*, nisi quod syllaba *in* erronee a praecedente voce *ipsum* repetita. Deinde *receptionis ecclesiasticae* (e[10] *ecclesiae*) vocabulis communio ecclesiastica intelligitur.

[10]) G[1] a[1] *quarto Iduum*. Ad calcem tamen exhibet *tertio*.

kad je neophodno. Jer kad stoji: *oni koji se trude*, objavljeno je što treba učiniti, očito je da se nije moglo odnositi i na one druge. Kad se već pominje trud onih, pokazalo se očito jasnim, da bez ovog uslova ne može da se ispuni. Premda su oni za koje je dokazano da se nijesu trudili zbog svoje tvrdoglavosti prezreni, ipak pošto se nijesu trudili, jer bez truda ne može biti izvršeno ono je moguće kad postoji trud, kad se okončaju slučajevi kroz koje prestaje da važi i ovaj član zakona, isti ne biva obavezujući.

10. Stoga, pošto je izrečena presuda onima koji su preminuli, kojom može sve do smrti da zadrži čast, u skladu sa tom odlukom se dosuđuje sloboda onima koji su osuđeni. A Apostolska stolica, kao što je često ponavljano, za njihovu svijest procjenjuje, smatrajući da Istočnjaci ni na koji način ne mogu prezreti ono što je odbacila Apostolska stolica, da oni zbog sopstvenog spasenja i Apostolske stolice ne mogu istaći nijednu ličnost. Ono što ponovo ne smije biti, prećutano je postojanje tužne opasnosti, da onaj koji ima dobro mišljenje o Istočnjacima može više kriviti mišljenje Apostolske stolice nego mišljenje svoje jeresi, što znači da ne slijedi ponuđenu prečicu za sopstveno spasenje. Ipak, zbog njihove tvrdoglavosti, ne treba uskratiti tu mogućnost onima koji žude za izlječenjem. Tada se pouzdano vjerovalo u saglasnost Grka, jer se u isto vrijeme činilo da se svaka ličnost može postaviti za poglavara zajednice blaženog Petra i jer se istovremeno smatralo se da će se lako saglasiti sa istinom oni koji su prethodno bili katolici i stoga se ne može volja bilo kog čovjeka pretpostaviti željama apostolske zajednice. Kad još nijesu prihvatili ono preko čega ovaj red sprovodi svoju volju, ono što se može odlučiti smatra se razriješenim, jer kad nedostaju oni koji odlučuju niko ne može biti izabran. Tim prije kad se oni isti koji su presudili što treba činiti suprotstavljaju izvršenju te presude.

11. Ako istraju, daleko bilo, u ovoj tvrdoglavosti ukida se uslov za ovaj slučaj za koji se procjenjivalo da je njihovim naporima pouzdano ispunjen. Ali ako se, što više želimo, budu okrenuli boljim stvarima, da ne bi zbog njih u međuvremenu onaj ko traži milosrđe ili zbog starosti ili zbog bolesti, kao što često biva, uslov može da se ukine, ali samo dok je živ, jer kao mrtav ne može da traži oprost od grijeha. Zaista, jer nije rečeno: *ili onima koji se trude ili čak onima koji ne žele*, već *sa saglasnošću njihovom* presuda može da opstane, tako, dakle, onima koji žele ubuduće se ukida izrečena presuda. Po tome, znači, ne treba vjerovati da je blaženi apostol Pavle, daleko bilo, pogazio riječ ili da je sebi protivrječio, jer kad je obećao da će ići u Španiju, božanskim proviđenjem obuzet, nije mogao ispuniti obećanje zbog drugih obaveza. Koliko je, naime, same volje postojalo, to je obznanio, ono što je ponovo želio da izvrši; koliko se odnosilo na tajne božanskog savjeta koje kao čovjek sve nije mogao znati, premda je, ispunjen Duhom Božijim, pretečen višnjim nadahnućem propustio. I blaženi apostol Petar iz osjećaja božanskog poštovanja samom Gospodu je odgovorio: *Nećeš mi oprati noge u vječnosti* ili je pogriješio, daleko bilo, ili se smatra da nije bio siguran u svoje mišljenje, jer uskoro se povukao pred istom božanskom voljom i ono što bijaše rekao da neće učiniti, kad su se nametnule okolnosti, očekivao je gotovom voljom da se ispuni ljudsko spasenje. Stoga pomirenje ne bijaše ostvareno na tom putu već na drugom, na kome mu je pružena pomoć i odlučeno je kome treba pomoći: tim prije Misenu, kome zbog bilo kog zastranjivanja ili bilo kog prestupa kazna dostaje, koja je sve do sada odgađana, treba oprostiti kaznu, koja se ni iz čega uvećava. Pošto svemogući milosrdni Bog nije želio da crkvena vjera uskrati lijek nijednoj duši, nema sumnje da iz same Božije pomoći i božanskog zapisa proizilazi da se radi o njegovom iskupljenju, kad iskupljenje ne smije da se odbaci već nas štaviše nužda nagoni ga udijelimo.

a. 495. praecipue Eutychianam haeresim cum suo scilicet auctore Eutychete[11]) et ejus sectatore Dioscoro, vel successoribus ejus atque communicatoribus Timotheo Aeluro, Petro Alexandrino, Acacio Constantinopolitano, Petro Antiocheno, cunctisque eorum complicibus et communicatoribus respuere, damnare et anathematizare perpetuo, omnesque istos et hujusmodi horribiliter exsecrari; nec unquam me cum talibus ullum quolibet modo profiteor habiturum esse consortium, sed ab his omnibus futurum prorsus alienum. Quorum pravitatem licet nunquam voluntate receperim, tamen me, quia calamitatis impulsu minus cautus videor incidisse, sub conspectu Dei et beati Petri apostoli ejusque vicarii ac totius Ecclesiae mea, sicut dixi, professione[12]) voceque condemno, detestor, exhorreo, in sola me fide communioneque catholica et apostolica semper duraturum esse confirmans. Cui petitioni meae manu mea subscripsi die tertio Iduum Martiarum, Viatore viro clarissimo consule. Haec vestrae beatitudini in conventu venerandorum[13]) credidi meis manibus offerenda." Et alia manu: „Ego Misenus huic petitioni meae et a me oblatae subscripsi, die et consule suprascripto".

6. Gelasius episcopus dixit: *Quae lecta sunt transcribantur.* Et adjecit: *Quid videatur fraternitati vestrae statuendum, vestri quoque consilii participatione desideramus agnoscere.* Levaverunt se omnes episcopi et presbyteri rogantes et dicentes: *Exaudi Christe: Gelasio vita!* dictum vicies. *Quod vobis Deus dedit in potestate, praestate!* dictum duodecies. *Hoc fac quod facit dominus*[14]) *Petrus!* dictum decies. *Ut indulgeas, rogamus!* dictum novies.

[11]) Johannes Maxentius in *professione catholica de Christo* similiter anathematizat *Eutychen, Dioscorum, Timotheum Aelurum, Petrum Alexandrinum et Petrum Antiochenum et Acacium Constantinopolitanum cum omnibus sectatoribus eorum et successoribus, communicatores et complices, aut quicunque forte eorum maculantur contagione, aut memorias eorum celebrant, qui in ipsa damnatione defuncti sunt, aut (velut) innocentes defendunt.*

[12]) G^1 a^1 *confessione.*

[13]) Bar. ad marg. addit *episcoporum.* Si tamen gestorum initium consulimus, ubi nominati sunt ii, qui coetui huic interfuerunt, *presbyterorum* potius quam *episcoporum* nomen ibi adscribendum esse censebimus. Qui enim coetui huic interfuisse memorantur, *presbyteri* nominantur, non *episcopi.* Ex proxima tamen acclamatione sicut et ex altera, quae ad actorum calcem subjicitur, liquet in eodem coetu episcopos consedisse simul et presbyteros. Ubi notandum, quod, quum Gelasius toti conventui dixisset: *Quid videatur fraternitati vestrae statuendum, vestri quoque consilii participatione desideramus agnoscere,* statim subnectitur: *levaverunt se omnes episcopi et presbyteri rogantes et dicentes.* Tum sententia ipsorum exposita de iisdem adjungitur: *Quum demo sedissent.* Unde conficitur: 1° in synodalibus conciliis presbyteros non secus atque episcopos *sedisse;* 2° utrosque pariter sententiam dixisse suam; 3° neutrum diaconis concessum esse. Nam in gestorum initio *adstitisse* dicuntur diaconi, non *sedisse,* et in processu sententiam dixisse nusquam memorantur.

[14]) Ita N^6; G^1 a^1 *Dominus,* moxque omittit *rogamus.*

12. Osim toga, kad je naš Spasitelj blaženom apostolu Petru mimo ostalog naložio: *Što god budeš svezao na zemlji, biće vezano na nebu i što god budeš razriješio na zemlji biće razriješeno na nebu;* kao što iz ovoga proizilazi da nema izuzetaka, tako obavezom apostolske uprave sve može da se sveže i sljedstveno tome sve može da se razriješi: osobito kad se na osnovu toga svima može pružiti primjer apostolskog milosrđa, da razrješenjem osuđenog, ako se opameti i od grijeha se udalji i vrati iskrenom jedinstvu apostolske zajednice okovima kazne kojom je s pravom bio zasužnjen kao jeretik, nema dvojbe da mu treba oprostiti. I ne trudimo se da vodimo brigu o onima koji dugo vremena istrajavaju u pravoj vjeri, već o pokajnicima, povratnicima u sadašnjosti. Treba marljivo paziti da ne bi ubuduće imali grižu savjesti da onome koji moli, daleko bilo, uskratimo milosrđe, a strogost cenzure koja je na snazi moliocima bez kraja pređe u optužbu.

13. Stoga kad pružamo lijek onome koji ga želi uz dozvolu Božju, naše mogućnosti se mjere božanskim sudom onima koji ostaju. Niti nas mogu prekoriti što opraštamo živima uvredu zbog jeresi, jer mi Božjom milošću predsjedavamo crkvi, kad traže da mrtvima damo oprost od grijeha, kad je očigledno da nam to nije moguće. Jer je rečeno: *Što budeš svezao na zemlji;* ono što dakle nije na zemlji, ne ljudskim već svojim sudom (Gospod) je rezervisao, i ne usuđuje se crkva da sebi da za pravo ono što samim blaženim apostolima nije bilo dopušteno.

14. Jer jedna je stvar kad se radi o živima a druga o mrtvima, a božanski sud je presudio sudbinu Vitalu, kome, iako smo htjeli nijesmo mogli pomoći: iz njegovog primjera su bar izvukli pouku drugi koji put treba slijediti. I kad znamo da je zapisano: *Jedan će biti uzdignut i jedan će biti oslobođen;* podstiče nas opasnost mrtvoga da se izlječenje ne razlikuje za živoga, koji samim tim pokazuje da treba biti prihvaćena božanstvenost, kad je preživio onaj koji nije zaslužio: tako da je jasan nebeski sud o obojici koji nam pokazuje jasnije za obojicu zašto u ovom slučaju nije bilo mjesta za oprost koji je Akacije mogao dobiti da ga je dok je bio živ tražio, jer je za njega kazano da *neće biti razriješen od grijeha,* a ne kaže se *ako se možda pokaje*; tim prije onome koji je zaražen njegovom zajednicom, onome koji tužno plače, ne treba uskratiti apostolsku milost.

Pošto je Misen mjerodavno priznao da se odriče svake jeresi, osobito eutihijanske sa Eutihijem, Dioskorom, Timotejem iz Elure, Petrom iz Aleksandrije, Akacijem iz Konstantinopolja i Petrom iz Antiohije, odnosno sa svim njihovim nasljednicima, sektašima i sljedbenicima i da ih zauvijek anatemiše, zadobiće milost apostolske i svešteničke zajednice koju je po katoličkoj tradiciji prihvatio.

15. Svi episkopi i prezviteri prisutni na sinodu ustadoše i povikaše: *Počuj Hriste, živ bio Gelasije!* rekoše to petnaest puta. *Gospode Petre, čuvaj ga!* rekoše dvanaest puta. *Njegova je stolica i vijek!* rekoše sedam puta. *Gledamo te kao Hristovog vikara!* rekoše jedanaest puta. *Vidimo te kao apostola Petra!* povikaše šest puta. *Njegova je stolica i vijek!* povikaše trideset sedam puta.

Sikst, notar svete Rimske crkve, po zapovijesti gospodara moga blaženog pape Gelasija objavio je dokument 13. marta, za vrijeme preslavnog konzula Flavija Viatora.

7. Quum denuo sedissent, Gelasius episcopus dixit: „Sedes apo- a. 495.
stolica quidem, quae Christo Domino delegante totius Ecclesiae retinet principatum, pro dispensatione curaque generali, quam vel pro fide catholica vel pro paternis canonibus regulisque majorum necessaria semper circumspectione dependit, Misenum atque Vitalem, quos contra Eutychianae pestilentiae sectatores vel contra eos, qui talium se communione polluerant, suae potestatis legatione suffultos ad Orientem dudum sub sanctae memoriae decessore meo praesule destinarat, quod apostolica praecepta declinantes quolibet modo in eorum, adversum quos missi fuerant, consortia recidissent, gestis synodalibus rerum discussione patefacta, communione pariter et honore merito jureque submovit. Quibus tamen misericordiae locum memor supernae pietatis pro suo moderamine reservavit, et dum conditionem posuit ultionis, spem noluit propitiationis abscidi: sicque suam sententiam temperavit, ut istorum veniam cum illorum mallet salute provenire, quorum fuerant participatione decepti, ac potius praeberent eis, quos[15]) suo firmaverant in pravitate consensu, et salubrem correptionis[16]) metum et emendationis imitandae consortium. Denique sic ipsa animadversionis verba librata sunt, ut se illi et cum istis perculsos adverterent, et ex eorum conditione non diffiderent posse salvari. In quo utique et his non est in totum via praeclusa remeandi, et illis, si mallent, per istos est oblata correctio, studiumque porrectum, quo possint meliore conatu praeteritos compensare prolapsus, si favorem, quem praevaricatoribus facili voluntate detulerunt, in reformationem catholicorum potius converterent sacerdotum[17]).

8. Dictum est enim, *tamdiu istos fore suspensos, donec auctore Deo et adnisu catholicorum principum vel populi Christiani Alexandrinum catholicum*[18]) *sacerdotem recepisset ecclesia.* Gratulandum scilicet crederetur, nullo modo Graecos non posse renuere, quod viderent ab

[15]) Ita G[1] N[6]; a[1] *quos suos;* missi re ipsa fuerant Vitalis et Misenus, ut et Petrum Alexandria ejicerent, et Acacium ad dicendam causam in Urbem vocarent. Nihil vero aliud effecerant, nisi ut in pravitate sua utrumque firmarent: adeo ut Petri Alexandrini nomen, quod antea etiam in sacris diptychis Constantinopoli recitabatur, post eorum adventum palam publiceque recitari coepisset. Hinc et in errorem inducti quique simpliciores divulgantibus haereticis, ut Evagrius h. e. III, 20 et 21 tradit, Petrum a Romana sede in communionem fuisse susceptum.

[16]) *Correptionis* correximus, quod fere semper a veteribus librariis cum *correctione* promiscue mutatur. Moxque N[6] *percussos adverterent ex eorum,* et deinde G[1] *ante pensare prolapsus.*

[17]) Hoc est: ad id potius converterent, ut episcopi catholici, qui ejecti fuerant, sedibus suis redderentur.

[18]) N[6] c[1] *catholico sacerdote coepisset Ecclesia gratulari at scilicet.* G[1] a[1] b c[10] *catholicum sacerdotem recepisset Ecclesia. Gratulandum scilicet* etc.

a. 495. apostolica sede fuisse damnatum, facileque eos posse de istorum supplicio commoveri, ut nossent, quid vitarent et quid consequenter ambirent, ac velle putarentur[19]) resipiscendo magis sentire cum rectis, quam jugiter errare cum perfidis. Exspectatumque diu est, ut his rationibus incitati contagia nefanda deponerent, ut[20]) cum apostolica sede consentiendo, sicut de eorum speratum fuerat voluntate, nitentes catholicis sacerdotibus revocandis studium potius commodarent: quo ipsi ad orthodoxam recurrerent unitatem, et istis, qui illorum participes erroris exstiterant, ministrarent praestitutae[21]) receptionis effectum. Nec qua fieri potuit occasione cessatum est, quo competenter admoniti et sufficienter instructi pariter pericula vitanda cognoscerent, ac patere sibi januam, si sinceris mentibus hanc petiissent, apostolicae communionis adverterent.

9. Sed quia eo perventum est, ut hortamentis quoque medicinalibus, dum etiam quae referrent contraria non haberent, differrent tamen hactenus adhibere consensum, illorum quidem difficultatibus paternum quemdam debemus pii doloris affectum, deprecantes omnipotentiam Dei nostri, quae sola quamvis devias in veritatis viam potest convertere voluntates, ut eisdem suae propitiationis operatione[22]) mirabili spiritum resipiscentiae et efficaciam correctionis dignanter infundat. Quae donec, sicut de ejus virtute confidimus, divina placatione proveniant, hunc interim, qui supplicat, desiderabiliter expetentem nullatenus perire patiamur: ut cujus non sunt Orientales dejectione perterriti, ne in errore persisterent, saltem curatione provocentur, ut redeant ad salutem; praecipue quum dispositionis sedis[23]) apostolicae clementiam tenor comitetur ipse dictorum, neque prolata sibi repugnare constitutio judicetur. Definitum quippe est, ut superius jam praedictum est, eos[24]) de quibus agimus eatenus debere suspendi, *donec auctore Deo et praefatis adnitentibus*

[19]) Ita G[1] N[6]. At editi *putarent*.

[20]) Ita N[6]; a[1] b c[7] seqq. *una cum ... consentiendo* (G[1] a[1] *sentiendo*) *... nitentesque ... revocandi studium potius commodarent* (G[1] a[1] *commendarent*). Deinde N[6] *veritatem*.

[21]) a[1] *praestitae*. Rectius alii libri cum N[6] *praestitutae*. Nempe in sententia adversus Vitalem et Misenum prolata praestitutum atque praescriptum erat, eos non recipiendos esse, nisi quum Alexandrina ecclesia catholicam recepisset sacerdotem. Ubi igitur operam dedissent Orientales, ut catholici episcopi, inter quos praecipuus erat Johannes Alexandrinus, ad ecclesias suas reverterentur, id quod Vitalis ac Miseni receptioni praestitutum erat, perficientes, ipsis receptionis effectum ministrassent.

[22]) a[1] *operationem· mirabili spiritu resipiscentiae et efficientiam* (*operationem* etiam G[1]).

[23]) G[1] a[1] omittit *sedis*. Paulo antea G[1] *redirent*.

[24]) Vitalem scilicet ac Misenum; sed mox verbo *praefatis* catholici principes et Christianus populus intelliguntur.

Alexandrina catholicum reciperet ecclesia sacerdotem. Non abrupte et a. 495.
sine exceptione propositum est, sed ea rationè depromptum est, qua non[25]), sive illis adnitentibus sive non adnitentibus, indifferenter videretur infixa sententia: ideoque sub quo tenore librata conditio est, eodem non exsistente, necessitatem[26]) suae professionis absolvit. Quod enim *cum adnisu* praedictorum pronuntiatum est esse faciendum, hoc eodem non succedente non fieri posse manifestum est. Sed quum eorum etiam faciendum memoratur adnisu, satis evidenter ostensum est, quod sine hoc non possit impleri. Licet ergo illi, quorum deesse probatur adnisus, de sua sint obstinatione miserandi, tamen quia deest, sicut sine eo effici non potest quod cum eodem effici posse praesumptum est, ita desistentibus causis, per quas hic articulus veniret ad terminum, insolubiliter non retinet obligatum.

10. Quapropter lata sententia non exsistentibus, per quae possit usque ad sui exitum deputatam retinere mensuram, his consulendi, qui[27]) arctati tenebantur, tribuet libertatem. Et apostolica quidem sedes, ut saepe repetendum est, aestimans Orientales nullo modo non posse respuere quod sedes apostolica refutasset, eosque saluti propriae et apostolicae communioni nullius praeferre posse personam, haec de eorum mentibus melius aestimarat. Sed quod iterum non tacendum est, dolenda pernicies non velut improvidam bene de Orientalibus sentientem potest opinionem magis apostolicae sedis arguere, quam suae pervicaciae potius deputare, quod oblatum sibi tramitem propriae redintegrationis secuta non fuerit; nec ideo tamen aliis debet medicinalem desiderantibus impedire per suam pervicaciam facultatem. Tunc enim dicta sunt de Graecorum consensione fidenter, quia simul beati Petri societatem quibuslibet videbantur praeponere posse personis, et qui exstiterant ante catholici, aestimabantur consensuri facile veritati, atque ideo cujuslibet hominis affectum desideriis[28]) apostolicae communionis non posse praeponere. Quae quum nondum susceperint per quas hic ordo decurreret voluntates, id quod per eas fieri posse praesumptum est, cernitur absolutum, quoniam quum desunt qui efficiant[29]), nullus provenire posit effectus: immo quum iidem ipsi, per quos judicabatur esse faciendum, ne efficiatur obsistunt.

[25]) c^3 omittit *non;* similiter mox G^1 a^1 omittunt *sive non adnitentibus.*

[26]) a^1 *necessitate.*

[27]) b c^3 seqq. *et his qui arctati tenebantur*, G^1 a^1 *qui adtenebantur.*

[28]) G^1 et editi *in desideriis*, moxque G^1 a^1 *proponere.* Deinde magis placeret *Qui* sc. *tiraeri;* vox *Quae* autem ad *desideriis* referenda est.

[29]) b c^3 seqq. *perficiant* et ad marg. *si desint per quos id efficiant;* et mox *obsistunt.* Potior visa est lectio G^1 a^1, quae quidem clarius ordinaretur in hunc modum: *quoniam quum desunt qui efficiant, immo quum iidem ipsi, per quos judicabatur esse faciendum, ne efficiatur obsistant, nullus provenire possit effectus.*

a. 495. 11. Qui si in hac sunt, quod absit, obstinatione mansuri, resoluta conditio est illius rei, quae eorum studiis fiducialiter censebatur impleri. Sin vero, sicut potius optamus, fuerint ad meliora conversi, ne inter haec interim qui misericordiam postulat, vel aetate vel morbo, quo frequenter impetitur[30]), possit intercipi, dum est superstes, est consulendum, ne defuncto jam nullum possit remedium subrogari. Quippe quum non dictum sit, *sive illis adnitentibus sive etiam fortassis invitis,* sed *cum eorum* magis *adnisu* quod promulgatum fuerat posse constare, sic[31]) igitur cum illis adnitentibus nullatenus praefixa perdurant. Hoc etiam tenore beatus Paulus apostolus non ideo, quod absit, fefellisse credendus est aut sibi exstitisse contrarius, quoniam quum se ad Hispanias promisisset iturum, dispositione divina majoribus occupatus ex causis implere non potuit quod promisit. Quantum enim ipsius voluntatis interfuit, hoc pronuntiavit, quod revera voluisset efficere; quantum ad divini secreta consilii, quae ut homo omnia non potuit licet Spiritu Dei plenus agnoscere, superna praetermisit dispositione praeventus. Nec quia beatus Petrus apostolus pro affectu divinae reverentiae ipsi Domino respondit: *Non lavabis mihi pedes in aeternum,* fefellisse, quod absit, aut in sua putabitur minime constitisse sententia, quod mox eidem divinae cesserit voluntati, et quod se dixerat[32]) non esse facturum, causis adstrictus humanae salutis expeteret prona voluntate faciendum. Idcirco illa non succedente[33]) via, qua reorum fuerat reconciliatio constituta, alteram licet adoriri, qua subveniatur, quibus subveniendum esse decretum est: maxime quum Miseno ex quolibet excessu vel qualibet praevaricatione[34]) poena sufficiat, quae usque eo tracta est, ut sola conditionis humanae suprema consi-

Rom. 15, 28.

Ioh. 13, 8.

[30]) Ita G^1 a^1; b c^7 seqq. *impeditur, possit intercipi, dum super istis et consulendum ... quippe cum dictum sit.*

[31]) Ita Q^2 G^1 a^1 (G^1 *sic*), alii editi *sicut igitur ... nullatenus pace fixa.* Idem autem est *praefixa* quod supra *praestituta.*

[32]) Ita N^6 b, quae lectio antea *ut quod se* videtur exigere. At G^1 a^1 *dixerit ... parere* (vel *palere*) *prona* Q^2 *Z passus est prona.*

[33]) N^6 *faciente*, b c^7 seqq. *accedente via, qua eorum*, G^1 Q^2 a^1 *succedente via, quare horum* (Q^2 *qua reorum*), unde nostra lectio.

[34]) b c^7 seqq. *praevaricationis ... tractata est ... considerationis* (N^6 *conditionis*) *humanae suprema considerationi*, G^1 a^1 *tracta est ... conditionis humanae et superna conditione*, unde nostra lectio apparet integra. Declarat Gelasius eo tractam seu prolatam esse Miseni poenam, ut non habeat, quo crescat: siquidem mortis, cui obnoxia est humana conditio, quamque Miseno jure metuendam continuae illius aegritudines suadent, extremo discrimine considerato duntaxat laxetur, atque ita satisfactum sit severioribus Ecclesiae canonibus, qui, paucis durioribus exceptis, etsi poenitentiam ad exitum vitae protrahunt, in periculo constitutis eam remitti volunt. *De his vero,* inquit Nicaenum concilium can. 13, *qui recedunt ex corpore, antiqua legis regula observabitur etiam nunc, ita ut, si forte quis recedat ex corpore, necessario vitae suae viatico non defraudetur.* Quamquam

deratione laxetur, remittendaque punitio sit, quae non habet ultra a. 495.
quo crescat. Quia quum nulli animae Deus omnipotens et misericors per ecclesiasticam pietatem quaerenti noluerit remedium denegari, non dubium est, hoc ipso auctore Deo et divina compunctione prodire, ut tunc de ejus receptione tractetur, quando ea non protelanda quoque necessitas compellat impendi.

12. Nostro praeterea Salvatore beato Petro apostolo prae ceteris delegante: *Quaecunque ligaveris super terram, erunt ligata in coelis, et quaecunque solveris super terram, erunt soluta et in coelis;* Matth. 16, 19.
sicut et his verbis nihil constat exceptum, sic per apostolicae dispensationis officium et totum possit generaliter alligari, et totum consequenter absolvi: praecipue quum ex hoc magis praeberi cunctis oporteat apostolicae miserationis exemplum, ut absolutione damnati, si resipiscant universi et ab errore se retrahant atque ad apostolicae communionis sinceram redeant unitatem[35]), vinculis se damnationis illius, quam universaliter merito praevaricatores exceperant, non ambigant exuendos. Neque enim qui longe positos ad integram fidem curare nitimur, revertentes in praesenti supplices refutare debemus. Ubi sollicite praecavendum est, ne conscientiae detrimentum, negantes usque ad[36]) extremum poscenti misericordiam, quod absit, ullatenus incidamus, censuraeque severitas etiam circa supplices sine fine persistens transeat in reatum.

13. Proinde quantum permittente[37]) Domino possibilitatis humanae, desideranti remedia praebeamus, totum[38]) quod supra nostrae

negandum non est, de iis, qui desperatos in morbos inciderent, hoc caveri. Sed variae illae rationes, quas undequaque Gelasius tanto studio quaeritat, quo Misenum illaesa decessoris sui sententia absolvere se posse probet, quanta religione majorum decretis haerendum sit, demonstrant.

[35]) G[1] a[1] *puritatem:* et mox *merito praevaricatoris*, ubi non displiceret *praevaricationis*.

[36]) b c[7] seqq. *ad extremum peccati materiam* (Vatic. Coust. *poscenti materiam*) ... *nullatenus incidamus*, N[6] *ad extremam peccati materiam ulla incidamus*. Sincerior est lectio G[1] Q[1] a[1]. Sed melior est deinde haec N[6] *censuraeque severitas*, quam quod in praedictis mss. ac vulgatis *censuraeque veritas* (vulg. *veritatis*).

[37]) G[1] a[1]; b c[7] seqq. *praemonente*, moxque c[7] addit *est* (post *humanae*), quod utique subauditur.

[38]) Totum hinc locum usque ad verba *alia defunctorum* Vigilius papa constituto suo (a. 553) epist. 24 n. 125 inseruit. Haec eadem perstringens Facundus Hermian. contra Mocianum interpretationem eis adjungit a Gelasii mente non satis accuratam, ubi habet: *Et apostolica quidem sedes per b. Gelasium nefas judicat, post mortem condemnare quempiam in Ecclesiae pace defunctum, quum dicit: „Quod super nostrae facultatis est modulum, divino judicio relinquamus.“* Nam Vitalis, ad quem maxime respicit, in Ecclesiae pace minime defunctus fuerat. Quamquam generalis Gelasii sententia dici potest, quatenus Christi verbis, quibus tantum super terram ligandi fit potestas, nititur, quod ex ejus verbis epistola 18 n. 5 confirmare licet.

a. 495. facultatis est modulum divino judicio relinquentes. Non autem nobis poterunt imputare, cur praevaricationis offensam viventibus remittamus, quod Ecclesiae Deo largiente possibile est, qui[39]) nos etiam mortuis veniam praestare deposcunt, quod nobis possibile non
Matth. esse manifestum est. Quia quum dictum sit: *Quae ligaveritis super*
18, 18. *terram;* quos ergo non esse jam constat super terram, non humano sed suo judicio reservavit, nec audet Ecclesia sibimet vindicare, quod ipsis beatis apostolis conspiciat non fuisse concessum[40]).

14. Quia alia sit causa superstitum, alia defunctorum, tulerit Vitalis sortem divini judicii, cui etiam, quum magnopere vellemus, non potuit subveniri: huic saltem prosint, dum copia viventis admittit, in remediis assequendis alterius experimenta repente sub-
Luc. tracti. Quumque scriptum noverimus: *Unus assumetur et unus relin-*
17, 34. *quetur;* hortatur nos intercepti periculum in superstite subsidia non differre[41]) sanandi, qui hoc ipso recipiendus divinitus indicatur, quum illi supervivit, qui ad haec non meruit pervenire: et quoddam de utroque coelestis judicii refulget examen, ostenditurque nobis evidentius in duobus, in quo fuerit causa sine venia, et in[42]) quo sit, quae indulgentia carere non debeat. Atque ideo, quam ipse quoque, si superstes competenter Acacius expetisset, potuerat obtinere, quippe de quo sic positum est *insolubilem fore*, ut non diceretur *etiamsi*[43]) *forte corrigeret*; multo magis huic, qui communione

[39]) Rursum haec Facundus ibidem laudat sic interpolata: *qui nos etiam mortuis aut veniam aut condemnationem dare poscunt.* Hanc autem interpolationem ignoravit Vigilius papa in constituto seu epist. 24 n. 125, ubi eumdem locum citat. Et vero Gelasius Orientales schismaticos hic notat, qui Acacium, extra Ecclesiae communionem defunctum, ab ipso absolvi volebant; de quo et ep. 18 n. 5 sic cum audivimus loquentem: *absolutionem, quam superstes nec quaesivit omnino nec meruit, mortuus jam non potest impetrare, siquidem ipsis apostolis Christi voce delegatum est: Quae ligaveritis super terram* etc. Quocirca nihil erat causae, cur *aut condemnationem adderet.*

[40]) Apud Facundum his proxime adjungitur: *Si enim licet ligari mortuos, licet et solvi; et si licet mortuis damnationem inferre, licet et veniam dare.* Quae verba Sirmondus Gelasii esse existimavit, sed ad ipsum Facundum ea pertinere non solum nostrorum codicum sed Vigilii etiam papae auctoritate evincitur. Is enim in laudato constituti loco haec ita rescribit: *conspicit non fuisse concessum, quia alia est causa superstitum, alia defunctorum.* Quae ultima verba (*quia alia* etc.) melius ad sequentia referenda nobis visa sunt.

[41]) Ita G[1] a[1]; b c[7] seqq. *differenda*, moxque N[6] *ad hoc*.

[42]) Fronto Ducaeus notis apud Lab. legendum esse conjectans *in quo sit, quo indulgentia carere non debet, atque adeo quod ipse quoque*, mentem non est assecutus Gelasii, qui quidem hoc sibi vult: *et in quo sit* (supple *causa*), *quae indulgentia carere non debeat. Atque ideo quam* (supple *indulgentiam* seu *veniam*) *ipse quoque* etc. Infortunatus ille, *in quo fuerit causa sine venia*, est Vitalis, sicut Misenus is est, *in quo sit causa, quae indulgentia carere non debeat.*

[43]) In sententia scil. adversus ipsum a Felice epist. 6 prolata. Qua de clausula vide ejusdem Felicis epistolam 15 n. 1 et Gelasii tractatum IV.

ejus infectus est, imploranti flebiliter pietatis est apostolicae non a. 495.
negare.

Professus ergo Misenus regulariter se omnes haereses, Eutychianam praecipue cum Eutychete, Dioscoro, Timotheo Aeluro, Petro Alexandrino, Acacio Constantinopolitano Petroque Antiocheno vel cunctis eorum successoribus, sectatoribus et communicatoribus detestari, eosque anathemate ferire perpetuo, communionis apostolicae et sacerdotalis[44]) gratiam, quam catholica traditione percepit, recipiet dignitatis.“

15. Omnes episcopi et presbyteri surgentes in synodo acclamaverunt: *Exaudi Christe, Gelasio vita!* dictum quindecies. *Domine Petre, tu illum serva!* dictum duodecies. *Cujus sedem et annos!* dictum septies. *Vicarium Christi te videmus!* dictum undecies[45]). *Apostolum Petrum te videmus!* dictum sexies. *Cujus sedem, et annos!* dictum septies trigesies.

Sixtus notarius sanctae Romanae ecclesiae jussu domini mei beatissimi papae Gelasii ex scrinio edidi die tertio Idus Martii[46]), Flavio Viatore viro clarissimo consule.

---

[44]) Verbo *sacerdotalis* in G[1] a[1] clauduntur haec gesta. Cetera ex ms. Virdun. supplentur. Ex quo liquet plus Miseno, quam petebat, esse concessum, siquidem cum ecclesiastica communione ei etiam restituta est dignitas sacerdotalis; et vero utrumque non tam ei sublatum quam suspensum fuerat.

[45]) Apud b c[7] seqq. praetermissum fuerat *undecies apostolum Petrum* (hic forte addendum *in*) *te videmus dictum;* quod ex Frontonis notis restituimus. Notandus hic locus: primus enim est, in quo Romanum praesulem *vicarium Christi* appellatum meminimus. *Vicarium Petri* cum nuncupandi nos diu obtinuit. Ipse Misenus supra n. 5 sub conspectu *beati Petri apostoli ejusque vicarii,* Gelasium hoc voce indicans, agere se testatur. Quis autem apud Latinos vocis *vicarii* usus fuerit, Suidas ita notat: *Βικάριος παρὰ Ῥωμαίους διάδοχος, vicarius apud Latinos idem est, quod successor.* Et id quidem firmare licet ex his Cypriani ad Stephanum epist. 1 n. 5: *Servandus est enim antecessorum nostrorum beatorum martyrum Cornelii et Lucii honor gloriosus; quorum memoriam quum nos honoremus, multo magis tu, frater carissime, honorificare et servare gravitate et auctoritate tua debes, qui vicarius et successor eorum factus es.*

[46]) Editi *Maji;* ex archetypi, cum quo et chronica novissimo Miseni libello praefixa consentit, fide corriguntur.

Godina 495:
Papa Gelasije tajno piše svim episkopima Dardanije da izaberu arhiepiskopa koji je pristalica kurije i na Ilirikumu uspostave vlast paralelnu Dukljanskoj arhiepiskopiji[160]

Poslanica 28
Pape Gelasija episkopima Dardanije
Da po starom običaju episkopi brinu o svom mitropolitu i mitropolit o svojim episkopima

Gelasije svim episkopima Dardanije

Zato što se neki nedopušteno iz častohleplja ne srame da crkvene zakone remete i lakoumno pokušavaju da prisvoje privilegije koje mitropolitima odnosno provincijskim episkopima od starine pripadaju, zbog čega žude za razdorom u apostolskoj zajednici, čime se udaljavaju od njene vlasti, i uzurpiraju ih kao da će proći nekažnjeno, ne uviđajući da će vječni Sudija svesti račun kako zbog nepravde pričinjene katoličkoj istini tako i zbog tradicije otaca i neće se izvući bez propasti vječne kazne ako budu istrajali u ovoj jeresi, smatrali smo da treba podučiti Vašu milost da svi vi braćo u zajednici koji ste u Dardaniji ili u susjednim provincijama i koji ste podložni svojim mitropolitima, kao što zahtijeva stari običaj, jednodušno odredite poglavare; i obratno, ako bi mitropolit slučajno preminuo na sve načine gledajte da ga, kao što je običaj, miropomažu koprovincijski episkopi; i ne dopustite bilo kome, jer vam je tako dozvoljeno, da postupi protivno tome: dalje, i u vihoru suprotstavljenih mišljenja ne pokleknite da i ubuduće čuvate stare kanone kao što su ih bez sumnje i naši očevi stalno čuvali u vrijeme raznih progona.

[160] *Andreas Thiel: Epistolae..., p. 435*.

Epistola 28.

Gelasii papae ad episcopos Dardaniae. (a. 495.)

p. 39. *Ut secundum veterem consuetudinem statui episcopos a suo metropolitano et metropolitanum a suis episcopis curent.*

Gelasius universis per Dardaniam constitutis.

Quia per ambitiones illicitas non pudet quosdam ecclesiarum jura turbare[1]), ac privilegia, quae metropolitanis vel provincialibus
a. 495.) episcopis decrevit antiquitas, temeraria praesumptione pervadere, propter quod etiam communionis apostolicae desiderant discidium[2]) tenere, quo scilicet ab ejus auctoritate divisi, velut impunes proprias usurpationes exerceant, non respicientes, quia aeterno Judici rationem tam de catholicae sinceritatis injuria[3]), quam de traditionum praejudiciis paternarum non sine perpetuae sint damnationis interitu reddituri, si in hac obstinatione permanserint: caritatem vestram duximus instruendam, ut vos omnes in commune fratres, sive per Dardaniam sive per quamque contiguam provinciam constituti, qui vos sub metropolitanis vestris esse meministis, et ab eisdem substitui decedentes[4]), sicut vetus consuetudo deposcit, unanimiter statuatis antistites; et vicissim si metropolitanus humanae conditionis forte decesserit, a comprovincialibus episcopis, sicut forma transmisit[5]), sacrari modis omnibus censeatis; nec quemquam sibi, quod[6]) vobis antiqua dispositione concessum est, patiamini vindicare: quatenus et inter ipsas adversantium voluntatum procellas veterum regulas nullatenus custodire cessetis, sicut persecutionum tempore diversarum patres nostros constanter fecisse non dubium est.

---

[1]) His verbis maxime notantur Constantinopolitani antistites, seu, ut loquitur Gelasius epist. 26 n. 15, *qui videntur ecclesiis Orientalibus nunc praecesse, quique propterea Christianam reparari legitima curatione refugiunt unitatem, quia occasionem dissensionis hujus suis ambitionibus suffragantem deponere jam recusant, quia sine auctoritate sedis apostolicae omnium ecclesiarum passim jura confundunt, magis eligentes in errore persistere, quam praesumptionum suarum perdere facultatem.*

[2]) Ita Q[1]; c[10] *dissidium*, mox que *vel impunes*.

[3]) Orientales *catholicae sinceritatis* violatae arguit, quia quamvis integram proliterentur fidem, vel cum haereticis tamen communicabant, vel ab eorum, qui cum his communicaverant, consortio discedere remebant. *In quo necesse est*, inquit epist. 26 n. 15, *velint, nolint, tam de fidei communionisque catholicae sinceritate neglecta ... recipiant quod merentur.* Hinc et ibid. n. 11 et epist. 18 n. 6 apostolicam sedem *sincerae communionis* vindicem praedicat.

[4]) Hoc est *qui decedentium vicem suppleant*. Apud Z c[10] autem *decernentes* male praeferri, liquet ex sequenti *decesserit*, sicut ex epistola sequenti, in qua hujus verbi loco legere est *obeuntes*.

[5]) Supple *traditionis antiquae*, quae duo verba adjuncta legantur in his epist. 18 n. 4: *Secundum formam traditionis antiquae tenere nos consonam ubique noveritis sententiam;* vel simpliciter *vetus*, ut in epistola sequente. Veterem illam formam etiam postea renovari curavit Aurelianense II concilium can. 7, ubi istud constituit: *In ordinandis metropolitanis episcopis antiquam institutionis formulam renovamus, quam per incuriam omnimodis videmus amissam. Itaque metropolitanus episcopus a comprovincialibus episcopis, clericis vel populis electus, congregatis in unum comprovincialibus episcopis ordinetur.*

[6]) c[10] *quam*.

[1]) Q[1] *presbytero*.

Godine 496, februara 5: Papa Gelasije ponovo piše episkopima Dardanije pokušavajući da ih protivno carskim zakonima privuče na svoju stranu, potisne monofizite i umanji vlast dukljanskog mitropolita[161]

187

Akacije je pravedno osuđen od Apostolske stolice. Presuda prvog sabora ne može bez razloga ponovo biti stavljena na raspravu. O vlasti rimskog pape: on je izvršilac sinoda, sudija episkopa, bilo ko mu se može obratiti apelacijom, on ne poziva na apelaciju; njegova moć se ne dokazuje ni na jednom sinodu. – Druga je vlast kraljevstva sekularnog, druga podjela crkvenih dostojanstava.

Godine 496, dana 5. februara

Gelasije episkop grada Rima, episkopima Dardanije.

Veoma smo začuđeni onim što nam je vaša milost javila da se razmeću da Akacija ne smatraju pravedno osuđenim, jer nije bio izopšten na posebnom sinodu i osim toga gomilaju ludost svoje taštine dodajući djetinjasto "osobito od pontifeksa kraljevskog grada".

Stoga, prezirući gluposti nerazumnih prepirki, treba da se prisjetimo blaženih apostola i razmislimo mudro, jer su oci naši katolički i učeni pontifeksi u odnosu na svaku pojedinu jeres bilo kada da je nastala, što se god odnosi na vjeru, istinu, katoličku i apostolsku zajednicu a što je prema predanju Svetog pisma i propovijedanju starijih jednom bilo propisano na saborima, htjeli da opstane nepromijenjeno i trajno, i nijesu dozvoljavali da se dva puta raspravlja o jednom istom slučaju nakon neke druge odluke, veoma mudro uvidjevši da ako valjani dekreti bilo kom dozvole da se obnovi slučaj tada više nijedna crkvena odluka protiv pojedinaca i onih koji griješe neće biti postojana i uvijek će postojati opasnost od recidiva jeresi. Jer ako na utvrđenim granicama jednom utvrđenih sabornih pravila ne pokleknu satrte kuge i kroz ponovne bitke protiv fundamenta istine sebe uzdignu i čak udare na nevina srca, biva tako, ako se prevarantima dozvoli pristup saboru, makar istina bila očigledna, nikad ne nedostaje da se iznese opasna laž pa i onda kada ima dovoljno razuma ili autoriteta, dovoljno je da postoji sama namjera za tim? Ono što su naši prethodnici potpomognuti božanskim nadahnućem definisali kao neophodno, to je da nije dopušteno kroz nove rasprave mijenjati ono što su dokumenta sinoda propisala protiv svake jeresi za vjeru, zajednicu i katoličku i apostolsku istinu, da se izopačenima ne bi pružila prilika da odbace ono što je kao lijek ponuđeno, već su presudili da je dostatno kad se osudi tvorac bezumlja i grijeha i da se svako ko se ikada pojavi kao saučesnik te jeresi smatra podložnim osudi prvobitne presude, jer je očito da se svako može cijeniti bilo po djelima svojim bilo po ljudima sa kojima je u zajednici ...

Uzdamo se, kao što je rečeno, po očinskoj tradiciji, u one koji su valjano razmišljali, da svaki pravi hrišćanin dobro poznaje odluku svakog sabora, koji je dobio pristanak cijele crkve, da nijednu Drugu stolicu ne treba slijediti već samo Prvu, koja svojim autoritetom

[161] *Acta Romanorum pontificum, Vaticanis 1943, vol. 1, p. 370*.

187

ANNO 496
die 5. Iebr. (1)

Acacius iusto iure damnatus a Sede Romana. Iudicium prioris synodi sine ratione retractari nequit. De Rom. Pontificis potestate: executor synodorum; iudex episcoporum; de qualibet mundi parte potest ad eum appellari, ab eo provocatio non est; eius facultas sine ulla synodo procedendi. — Alia potestas regni saecularis, alia distributio ecclesiasticarum dignitatum.

CSEL, tom. 35, p. 369 ss. (ep. 95). — Thiel I. 392 (414). — Mansi VIII, 49 (63). *ML* 59, 61. — *JK* 664 (2).

Gelasii episcopi urbis Romae ad Dardanios.

Valde mirati sumus, ... Eos vestra dilectio rettulit iactitare ideo Acacium non putare iure damnatum, quod non speciali synodo videatur fuisse delectus, et insuper dementiam suae vanitatis accumulant pueriliter adicientes praecipue pontificem regiae civitatis.

Damnatio C.politani episcopi utrum in synodo facienda

Quapropter stultitiam respuentes inanium querellarum percurrere nos oportet ab ipsis beatis apostolis et considerare prudenter, quoniam Patres nostri catholici doctique pontifices in unaquaque haeresi quolibet tempore suscitata, quidquid pro fide pro veritate pro communione catholica atque apostolica secundum Scripturarum tramitem praedicationemque maiorum facta semel congregatione sanxerunt, inconvulsum voluerint deinceps firmumque constare, nec in eadem causa denuo quae praefixa fuerant retractari qualibet recenti praesumptione permiserint, sapientissime pervidentes, quoniam si decreta salubriter cuiquam liceret iterare, nullum contra singulos quosque prorsus errores stabile persisteret Ecclesiae constitutum ac semper isdem furoribus recidivis omnis integra definitio turbaretur. Nam si limitibus etiam praefixis positarum semel synodalium regularum non cessant elisae pestes resumptis certaminibus contra fundamentum sese veritatis attollere et simplicia quaeque corda percutere, quid fieret, si subinde fas esset perfidis inire concilium, cum, quaelibet illa manifesta sit veritas, numquam desit quod perniciosa depromat falsitas, tametsi ratione vel auctoritate deficiens, sola tamen intentione non cedens? Quae maiores nostri divina inspiratione cernentes necessarie praecaverunt, ut contra unamquamque haeresem quod acta synodus pro fide communione et veritate catholica atque apostolica decrevisset,

Decreta synodi a maioribus semel sancita, firma et retractari nequeunt.

187 (1) De huius et sequentis epist. datis cf. Günther, o. c. et E. Caspar, o. c. II. pag. 751.

(2) Duae exstant huius epistulae recensiones, longior et brevior. Periti longiorem agnoscunt Gelasianam. Vide quae Otto Günther, editor Coll. Avellanae, in *Sitzber. der k. Akad. d. Wiss. Wien*, tom. 134 (1895) pp. 96 ss. de hac re fuse exposuit.

potvrđuje svaki sabor i čuva ga postojanom umjerenošću; tj. za svoj principat, koji je blaženi apostol Petar glasom Gospodnjim zadobio i zauvijek održava... Istovremeno, kada je Jovan poglavar Druge stolice napadnut teškim optužbama, podstaknut je da se požali Prvoj stolici ili da lično dođe ili da nekog pošalje u svoje ime: premda, naime, sinod nije trebalo ponovo održati, ipak se okupio da ne bi episkop bilo kog grada izbjegavao sud Prve stolice, na koji bijahu dolazili poglavari drugih stolica, koji mogu biti saslušani samo od Prve stolice; naročito onaj koji unaprijed izrečenim mišljenjem nije bio izopšten od Grka ni na jednom sinodu, kod njih svoj slučaj niti može niti treba da vodi jer nije bolji od nižih episkopa, i samo Prva stolica, kao što je rečeno, ili može raspravljati ili ako slučaj tako nalaže donijeti presudu i već svi istočni episkopi koji su zajedno sa Akacijem upali u Petrovu zajednicu katoličkog episkopa Druge stolice kao ljudi izvanje zajednice ne smiju osuditi...

Da li je Prvoj stolici pristajalo da sačeka sud parohije Heraklejske crkve[162] tj. konstantinopoljskog episkopa ili bilo kojih drugih episkopa koji su se sa istim ili zbog njega trebalo okupiti, kad je konstantinopoljski episkop odbio audijenciju pred Apostolskom tj. Prvom stolicom? Koji svakako ima zakonska ovlašćenja kao mitropolit i među stolicama ima svoje mjesto, no ipak nije imao pravo da odbije da prizna Prvu stolicu, na koju po kanonima po apelaciji poglavara Druge stolice bijaše pozvan na saslušanje. Zar ovo ne pokazuje jasno da je sam priznao krivicu, onaj koji je odbio da se odazove na zakonsko suđenje?...

Na ovom mjestu ako se traži istraga nije bilo potrebe za suđenjem, nakon toga je sam izrekao priznanje u svojim pismima i uplašio se da dođe na legitimni sud kad je bio pozvan; ako se traži težina autoriteta, tok Halkedonskog sabora je u saglasnosti sa Apostolskom stolicom i traži se izvršenje njegove odluke, po kojoj tamo sudionik osuđene jeresi takođe se na istom mjestu kao sudionik te osude pojavio, budući da jedan isti grijeh, koji je jednom zajedno sa svojim tvorcem osuđen, počinjen u bilo kojoj ulozi izopačene zajednice, zajedno sa prokletstvom nosi i kaznu. Tako se, takođe, dokazuje da je osuđen i Timotej Helur kao i sam Petar iz Aleksandrije, koji je, činilo se, na neki način držao Drugu stolicu, ne na ponovnom sinodu već samim autoritetom Apostolske stolice, na zahtjev odnosno nastojanjem samoga Akacija...

Nećemo ćutati pak o onome što zna crkva na cijelom svijetu da Stolica sv. apostola Petra ima pravo da razriješi presudu bilo kog pontifeksa, kao i pravo da presudi o svakoj crkvi na svijetu i nikome nije dozvoljeno da donosi presude na njene presude, ako se ka njoj iz bilo kog dijela svijeta kanonima apeluje, ali protiv nje nikome nije dozvoljeno da apeluje[163]. S tim u vezi je dovoljno poznato da Akacije nije dobio presudu nijednog pontifeksa Apostolske stolice o njegovom razrešenju...

No da ne izostavimo ni ovo da Apostolska stolica često, kako je rečeno, po običaju predaka takođe bez sazivanja ikakvog sabora ima pravo i da razriješi one koji su nepravedno bili osuđeni na saborima kao i da osudi one koje je trebalo bez sazivanja sabora. Istočni sabor je osudio pokojnog Atanasija koga je pak Apostolska stolica razriješila jer se nije saglasila sa presudom Grka. Takođe je sinod katoličkih poglavara osudio Jovana iz Konstantinopolja, koga je Apostolska stolica na sličan način oslobodila jer nije bila saglasna sa presudom; isto tako je pokojnog Flavijana osudila kongregacija grčkih pontifeksa, no budući da se Apostolska stolica

[162] Herakleja, katkad u Trakiji, katkad u Makedoniji. Bila je grad-sjedište (sa Sirmijumom i Nikejom Tračkom, današnji Požarevac) grčkog crkvenog izaslanika za Skite-Sarmate na Ilirikumu (*prim. prir.*).

[163] Papa se poziva na odluku sabora u Sardici, ne spominjući da se Rimska crkva odriče ovog vaseljenskog skupa (*prim. prir.*).

non sinerent novis posthac retractationibus mutilari, ne pravis occasio praeberetur quae medicinaliter fuerant statuta pulsandi, sed auctore cuiuslibet insaniae ac pariter errore damnato sufficere iudicarunt ut, quisque aliquando huius erroris communicator existeret, principali sententia damnationis eius esset obstrictus, quoniam manifeste quilibet vel professione sua vel communione posset agnosci.....

Quibus convenienter ut dictum est ex paterna traditione perpensis confidimus, quod nullus iam veraciter christianus ignoret uniuscuiusque synodi constitutum, quod universalis Ecclesiae probavit adsensus, nullam magis exsequi Sedem prae ceteris oportere quam primam, quae et unamquamque synodum sua auctoritate confirmat et continuata moderatione custodit, pro suo scilicet principatu, quem beatus Petrus apostolus Domini voce perceptum Ecclesia nihilominus subsequente et tenuit semper et retinet..... Simulque quoniam hunc (3) Iohannes secundae Sedis antistes (4) gravibus pulsaret obiectis, ad Primae Sedis audientiam cohortatus est vel venire debere vel mittere: licet enim synodus iteranda non esset, tamen congrueret, ut cuiuslibet civitatis episcopus Primae Sedis iudicium non vitaret, ad quod convenerat secundae Sedis antistes, qui nisi a Prima Sede non posset audiri; praecipue, qui praeiudicatis animis nulla synodo a Graecis fuisset exclusus, etiam apud eos causam suam nec posset omnino dicere nec deberet, quia nec ab inferioribus episcopis potior, nisi a Prima Sede, sicut dictum est, vel discuti potuisset vel, si ita ratio postulasset, addici et iam cunctis Orientalibus episcopis cum ipso Acacio in Petri communionem recidentibus secundae Sedis episcopus catholicus ab externae communionis hominibus esset nullatenus iudicandus.....

Prima Sedes synodos confirmat, custodit et applicat.

Secundae Sedis antistes et potiores episcopi, nisi ab Ap. Sede audiri possunt.

An Sedem Apostolicam congruebat paroeciae Heraclensis Ecclesiae, id est Constantinopolitani pontificis vel quorumlibet aliorum, qui cum eodem vel propter eum fuerant congregandi, iudicium praestolari, cum Apostolicae id est Primae Sedis audientiam Constantinopolitanus episcopus declinaret? Qui utique etiamsi metropolitani esset iure suffultus, etiamsi inter sedes haberet locum, Primae tamen Sedis cognitionem fas non habuit refutandi, ad quam secundum canones appellante secundae sedis antistite vocabatur ad causam. Non hoc ipso satis ostendit reum se esse confessum, qui ad legitimum iudicium postulatus adesse contempsit?.....

Primae Sedis audientia refutari nequit.

Hic si examinatio quaeritur, iam iudicio non erat opus, posteaquam et litteris suis ipse confessus est et legitimum iudicium vocatus adire pertimuit; si auctoritatis pondus inquiritur, Chalcedonensis synodi tenor

Alexandrini episcopi, sine synodo, sola Ap. Sedis auctoritate damnati.

(3) Acacium Constantinopolitanum.
(4) Talaia, Alexandrinus, qui sede expulsus, Romam appellavit.

nije saglasila sa presudom razriješila ga je. A Dioskora, pak, poglavara Druge stolice, koga su Grci bili prihvatili, svojim autoritetom je osudila i poništila bezbožni sinod ne saglašavajući se sa njim i odlučila da se za istinu prihvati samo sinod iz Halkedona. Tako je brojnim episkopima, koji su bili ogrezli u efeško razbojništvo, a koji su zatražili oproštaj, oproštaj i dala, a one koji su istrajavali u svojoj perfidnosti svojim autoritetom osudila. Progonila je Sabor koji se tamo okupio za obnovu istine, jer pošto ga Apostolska stolica nije odobrila njegove odluke nijesu mogle opstati i tako se cijela crkva složila sa onim što je ona smatrala da treba osuditi.

Sljedstveno prethodnom jasno se ukazuje da se loše vođen sabor, tj. onaj koji je protiv Svetog Pisma, učenja Očeva, crkvenih pravila, koji s pravom cijela crkva nije prihvatila i posebno Apostolska stolica nije odobrila, mogao i trebao promijeniti dobro vođenim saborom, tj. onim koji prema Svetom pismu, tradiciji Otaca, crkvenim pravilima za vjeru katoličku i zajednicu odlučuje, koji je prihvatila cijela crkva a prije svega odobrila Apostolska stolica; a valjano vođen sabor koji je održan na gore pomenuti način ne treba ubuduće mijenjati novim saborom... Protiv vjere, protiv istine i zajednice katoličke i apostolske, kao i hrišćanske, nepravilno vođen sabor treba da bude na svaki način poništen odlukama legitimnog sabora koji se održava za vjeru, istinu, zajednicu katoličku i hrišćansku i nepravični sabor pravičnim da bude poništen. Za vjeru i istinu i zajednicu katoličku i apostolsku dobar sabor, i uistinu hrišćanski jednom održan, ne može i ne treba da se poništava održavanjem novog sabora, već u skladu sa dobro vođenim i održanim saborom, ako neko sa njegovog puta bude zastranio, sljedstveno tome dovoljno je da njegovom odlukom bude kažnjen i s pravom da podlegne njegovim presudama. Nije potrebno novim sinodom kažnjavati one koji griješe i koji s pravom treba da budu kažnjeni kad postoji sinod koji je osudio tvorca jeresi zajedno sa tom istom jeresi i ko god se na bilo koji način bude upetljao u tu istu jeres ili se okaljao njegovom zarazom ili zajednicom sljedstveno tome se smatra sudionikom iste te osude i smatra se podložnim istoj kazni jer je više volio da bude dio te zajednice....

Smijali smo se, pak, što žele da izjednače Akacijeve prerogative jer je bio episkop kraljevskog grada. Zar nikada u Raveni, u Milanu, Sirmijumu, u Trevu, za mnoga vremena nije bilo imperatora? Zar nikada sveštenici ovih gradova od starine preko mjere za sebe ovlašćenja svojim dostojanstvima nijesu uzurpirali? ... Ako se zaista radi o dostojanstvu gradova, veće je dostojanstvo sveštenika Druge i Treće stolice nego njegovog grada, koji ne samo da se ne ubraja među stolice već ni među zakone mitropolitske. Jer kad kažete "kraljevskog grada", jedno je vlast kraljevstva sekularnog a drugo podjela crkvenog dostojanstva. Kao što, naime, iako mali grad prerogativ sadašnjeg kraljevstva nije umanjio, tako i današnji carski mjeru gospodarstva crkvenog ne mijenja... I stoga se ne obaziru na veličinu grada već na gospodarstvo crkveno, na način koji je utvrđen otačkom tradicijom.

Pisano prvog februara, nakon konzula Viatora.

cum Apostolica Sede consentiens et illius definitionis executio reperitur, quo damnati illic erroris communicator effectus praefixae nihilominus ibidem particeps damnationis apparuit, quoniam idem ipse error, qui semel est cum suo auctore damnatus, in participe quolibet pravae communionis effecto et execrationem sui gestat et poenam. Hoc tenore etiam Timotheus Helurus atque ipse Alexandrinus Petrus, qui secundam certe Sedem quoque modo tenuisse videbatur, non repetita synodo sed auctoritate tantummodo Sedis Apostolicae ipso quoque Acacio postulante vel exequente probatur esse damnatus.....

Sedes Ap. omnium sententias solvere potest.

Non reticemus autem, quod cuncta per mundum novit Ecclesia, quoniam quorumlibet sententiis ligata pontificum Sedes beati Petri apostoli ius habeat resolvendi, utpote quae de omni Ecclesia fas habeat iudicandi neque cuiquam de eius liceat iudicare iudicio, siquidem ad illam de qualibet mundi parte canones appellari voluerint, ab illa autem nemo sit appellare permissus. Quapropter satis constat Acacium nullum habuisse pontificium sententiam Sedis Apostolicae sine ulla eius notione solvendi.....

Sedes Ap. de omnibus Ecclesiis iudicat, de ipsa nemo.

Ad Sedem Ap. ex qualibet mundi parte appellari potest, ab illa nemo.

Sed nec illa praeterimus, quod Apostolica Sedes frequenter, ut dictum est, more maiorum etiam sine ulla synodo praecedente et absolvendi quos synodus inique damnaverat et damnandi nulla existente synodo quos oportuit habuerit facultatem. Sanctae memoriae quippe Athanasium synodus Orientalis addixerat; quem tamen exceptum Sedes Apostolica, quia damnationi Graecorum non consensit, absolvit. Sanctae memoriae nihilominus Iohannem Constantinopolitanum synodus etiam catholicorum praesulum certe damnarat, quem simili modo Sedes Apostolica etiam sola, quia non consensit, absolvit; itemque sanctae memoriae Flavianum pontificum Graecorum congregatione damnatum pari tenore, quoniam sola Sedes Apostolica non consensit, absolvit potiusque qui illic receptus fuerat Dioscorum secundae Sedis praesulem sua auctoritate damnavit et impiam synodum non consentiendo sola submovit ac pro veritate ut synodus Calchedonensis fieret sola decrevit. In qua pontificibus innumeris, qui latrocinio corruerant epheseno, veniam poscentibus sola concessit et in sua perfidia permanentes nihilominus sua auctoritate prostravit, quam congregatio, quae illic pro veritate reparanda conlecta fuerat, est secuta, quoniam, sicut id, quod Prima Sedes non probaverat, constare non potuit, sic quod illa censuit iudicandum, Ecclesia tota suscepit.

Ap. Sedes sine ulla synodo damnare aut absolvi potest quemquam.

Quod Prima Sedes approbat omnes recipiunt, quod ipsa damnat omnes damnant.

Ubi etiam consequenter ostenditur, quia male gesta synodus, id est contra Scripturas sanctas, contra doctrinam Patrum, contra ecclesiasticas regulas quam tota merito Ecclesia non recepit et praecipue Sedes Apostolica non probavit, per bene gestam synodum, id est secundum Scripturas sanctas, secundum traditionem Patrum, secundum eccle-

Male et bene gesta synodus, qualis.

siasticas regulas pro fide catholica et communione prolatam, quam cuncta recepit Ecclesia, quam maxime Sedes Apostolica conprobavit, ut debuerit, et potuerit inmutari; bene vero gestam synodum iuxta supra dictum modum nova synodo nullatenus inmutandam..... Contra fidem, contra veritatem communionemque catholicam atque apostolicam vereque christianam non recte gesta synodus legitima synodo pro fide, veritate, communione catholica vereque christiana modis omnibus secludenda est et iniusta synodus iusta synodo submovenda, pro fide autem et veritate et communione catholica atque apostolica bona synodus vereque christiana semel acta nulla nec potest nec debet novae synodi iteratione convelli, sed secundum bene gestam synodum recteque praefixam, si quis ab eius tramite deviarit, consequenter ac sufficienter eius definitione plectendus meritoque illius subiacet constitutis. Nec opus est per singulos quosque deviantes iureque plectendos nova rursus synodus introduci, cum ex illius tramite, quae auctorem cum errore damnavit, quisquis quolibet modo quolibet titulo complex eiusdem fuerit factus erroris et eius se contagione vel communione polluerit, competenter et particeps eiusdem damnationis existat eiusque poena teneatur obstrictus, cuius maluit inire consortium.....

Particeps haeresis, particeps damnationis.

. . . . . .

Risimus autem, quod praerogativam volunt Acacio comparari, quia episcopus fuerat regiae civitatis. Numquid apud Ravennam, apud Mediolanum, apud Sirmium, apud Triveros multis temporibus non constitit imperator? Numquidnam harum urbium sacerdotes ultra mensuram sibimet antiquitus deputatam quippiam suis dignitatibus usurparunt? ..... Si certe de dignitate agitur civitatum, secundae Sedis et tertiae maior est dignitas sacerdotum quam eius civitatis, quae non solum inter Sedes minime numeratur, sed nec inter metropolitanorum iura censetur. Nam quod dicitis «regiae civitatis», alia potestas est regni saecularis, alia ecclesiasticarum distributio dignitatum. Sicut enim quamvis parva civitas praerogativam praesentis regni non minuit, sic imperialis praesentia mensuram dispensationis religiosae non mutat..... Atque ideo non ad civitatis cuiuslibet respiciant qualitatem, sed modum dispensationis ecclesiasticae paterna traditione firmatum convenienter observent.

De regiarum civitatum dignitate, quid tenendum.

Non qualitas civitatum respicienda.

Alia potestas regni saecularis, alia ecclesiastici.

..... Dat. kal. febr. ⟨post⟩ cons. Viatoris v. c.

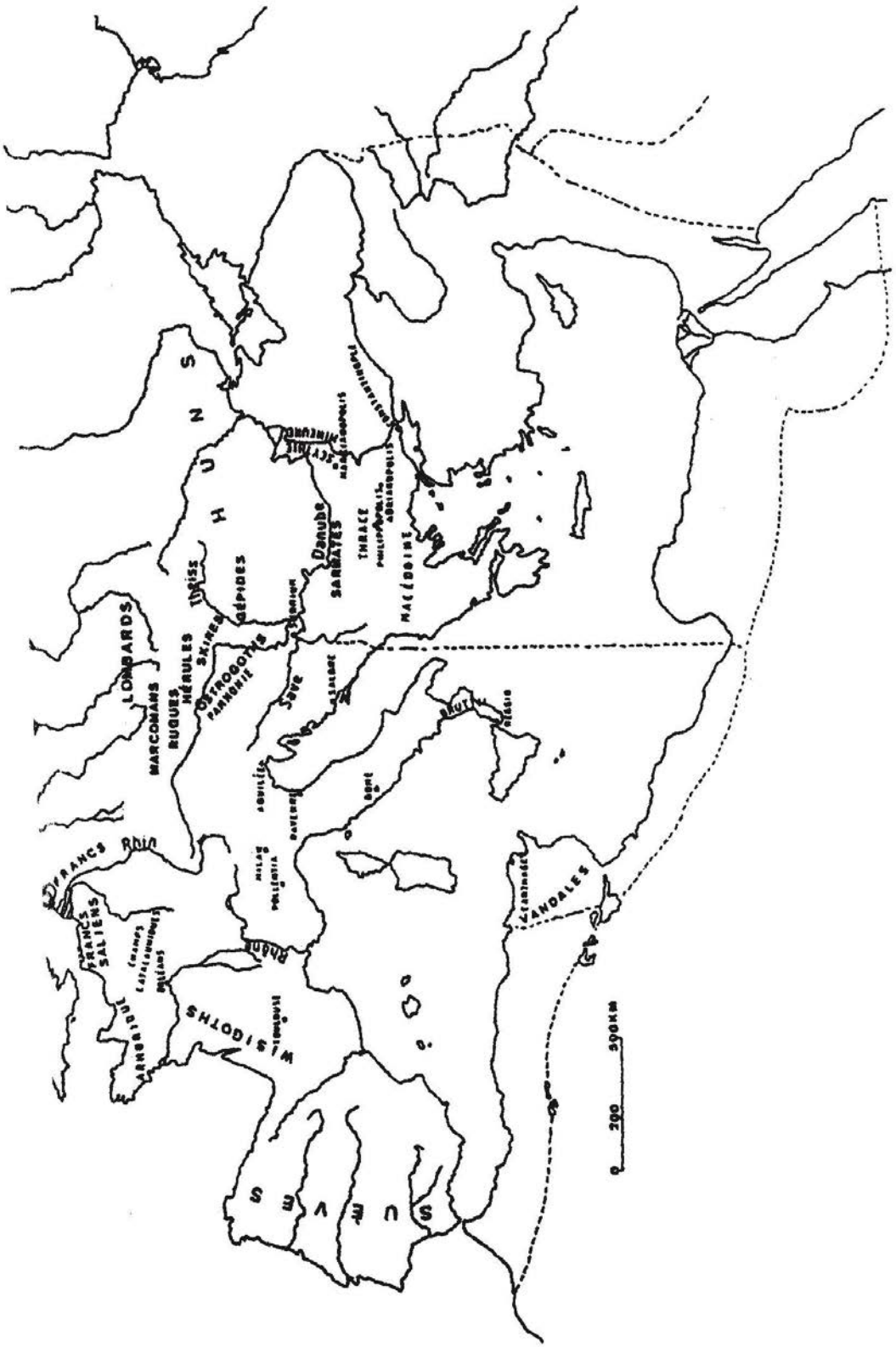
HUNS
LOMBARDS
MARCOMANS
RUGUES
HÉRULES
SKIRES
OSTROGOTHS
PANNONIE
GÉPIDES
Theiss
Danube
SARMATES
THRACE
MACÉDOINE
Save
FRANCS
Rhin
FRANCS SALIENS
ARMORIQUE
WISIGOTHS
Rhône
VANDALES
SUÈVES
0 200 500KM

Godine 496:
Papa Gelasije piše episkopima Dardanije tražeći od svojih pristalica da poštuju zakone Rimske crkve i suprotstave se dukljanskom arhiepiskopu i Skitskoj-Sarmatskoj crkvi[164]

190

Episkopi od mitropolita, a mitropolit od svojih episkopa treba da budu rukopoloženi

Gelasije svim episkopima Dardanije.

Pošto se neki ne stide nedopuštenim ambicijama da poremete crkvene zakone i da lakoumnim nakanama dosegnu privilegije koje je starina dodijelila mitropolitima i provincijskim episkopima, zbog čega takođe žude da u apostolskoj zajednici vlada zavada, jer su takođe podijeljeni njenim autoritetom i nekažnjeni čine uzurpacije ne obaziruć se na to da će doći na Vječni Sud, kako zbog nepravde prema katoličkoj iskrenosti tako zbog tradicije očinske ako budu u tome istrajavali. Smatrali smo da vašu milost treba uputiti, da vi, sva braća u zajednici, bilo u Dardaniji bilo u susjednim provincijama, koji ste podložni vašim mitropolitima, kad neki od vas premine biva zamijenjen, kao što nalaže stari običaj, jednoglasno postavite poglavara. I, s druge strane, ako bi mitropolit slučajno umro prirodnom smrću, od koprovincijskih episkopa, kao što je običaj od starine, procijenite na sve načine da se rukopoloži novi[165]. I ne dopustite da vam se nametne bilo ko, jer vam je to dopušteno starim običajem. A kad se pojave neprilike izazvane suprotnim mišljenjima, ne pokleknite da čuvate regule naših starih, kao što su nema sumnje stalno činili naši Oci u vrijeme raznih progona.

[164] *Acta Romanorum pontificum, Vaticanis 1943, vol. 1, p. 384*.

[165] Ova poslanica pisana je, najvjerovatnije, na vijest da je stari dukljanski mitropolit Evandar teško bolestan. U iščekivanju njegove smrti kurija je pokušala da institucionalizuje svoj uticaj u dukljanskoj *metropolia prima* – bez uspjeha, jer je Evandar prezdravio. Nešto drugačiji tekst nalazi se u tomu II, str. 112, dat je po Minjovom korpusu – ovu redakciju, izmedju ostalog, donosimo zbog razlike u zaglavlju koja ukazuje na zavisnost kurije od episkopija na Ilirikumu (*prim. prir.*).

ANNO 496. *Episcopi a metropolitano, metropolitanus a suis episcopis statui debent.*

Thiel I, 435. — Mansi VIII, 134. — *JK* 716.

Gelasius universis per Dardaniam constitutis ⟨episcopis⟩.

In Illyrico episcopi a metropolitanis, metropolitani ab episcopis comprovincialibus, secundum antiquam formam constitui debent.

Quia per ambitiones illicitas non pudet quosdam Ecclesiarum iura turbare, ac privilegia, quae metropolitanis vel provincialibus episcopis decrevit antiquitas, temeraria praesumptione pervadere, propter quod etiam communionis apostolicae desiderant discidium tenere, quo scilicet ab eius auctoritate divisi, velut impunes proprias usurpationes exerceant, non respicientes, quia aeterno Iudici rationem tam de catholicae sinceritatis iniuria, quam de traditionum praeiudiciis paternarum non sine perpetuae sint damnationis interitu reddituri, si in hac obstinatione permanserint: caritatem vestram duximus instruendam, ut vos omnes in commune fratres, sive per Dardaniam, sive per quamque contiguam provinciam constituti, qui vos sub metropolitanis vestris esse meministis, et ab eisdem substitui decedentes, sicut vetus consuetudo deposcit (1), unanimiter statuatis antistites; et vicissim si metropolitanus humanae conditionis forte decesserit, a comprovincialibus episcopis, sicut forma transmisit, sacrari modis omnibus censeatis; nec quemquam sibi, quod vobis antiqua dispositione concessum est, patiamini vindicare: quatenus et inter ipsas adversantium voluntatum procellas veterum regulas nullatenus custodire cessetis, sicut persecutionum tempore diversarum Patres nostros constanter fecisse non dubium est (2).

190 (1) Cf. s. Siricii Nr. 23; s. Innocentii Nr. 39; s. Bonifacii Nr. 43, 46, 47, 48; s. Xysti Nr. 66, 67; s. Leonis M. Nr. 69, 70, 72, 74.

(2) Eadem disponit in epistula ad Natalem episcopum (Thiel, p. 437) in qua ita: Gelasius Natali episcopo (1).

Quia per ambitiones *et reliqua* (*ut in praecedenti epistola usque ad verba*:) caritatem tuam duximus instruendam, nos pariter ad metropolitanos vestrae provinciae sive cuiusque contiguae, quae catholicam servant unitatem, magnopere delegasse, ut obeuntes episcopos in eadem regione metropolitanus suus debeat ordinare; eumdemque ipsum metropolitanum, si humana morte transierit, non nisi comprovinciales episcopi iuxta formam veterem studeant ordinare: quatenus quae iisdem veneranda decrevit antiquitas, nullus sibimet contra fas usurpare contendat.

Godina 500:
Iličkа skitsko-sarmatska redakcija kanona sabora u Halkedonu[166]

27 poglavlja

Počinju odluke

I

Petstote godine[167] u vrijeme pobožnog imperatora Marcijana. Odlučeno je da su na snazi kanoni koje su donijeli na pojedinim saborima sveti oci, koji kažu:

II

Ako bi neki episkop činio rukopoloženje zbog novca i bude prodao ono koja se ne dobija drugačije nego milošću Božjom i zbog novca rukopoložio episkope, prezvitere, đakone ili bilo koga od onih koji se ubrajaju u klerike ili uz novčanu nadoknadu bude postavio nekoga za ekonoma, nadstojnika ili čuvara ili bilo što drugo što je sramotno za sticanje dobiti. Ako se dokaže za nekoga da je to učinio, dovešće u opasnost svoj položaj. Ali i onaj koji je rukopoložen nikakvu korist neće steći iz rukopoloženja do kojeg je došao putem pregovora. Već će biti udaljen sa položaja koji je stečen novcem. Ako se dokaže da je neko posredovao u tim nečasnim i sramotnim sticanjima dobiti, ako je klerik biće raščinjen, a ako je laik ili monah anatemisan.

III
Da klerici ne budu arendatori

Sveti sinod je saznao da neki klerici, radi sticanja bogatstva, postaju arendatori tuđih imanja, i baveći se sekularnim poslovima zanemaruju Božiju službu i odlaze u domove sekularnih lica, prihvatajući se iz lakomosti brige o nasljedstvu. Stoga je sveti i veliki sabor odlučio da ubuduće ni episkopi ni klerici ni monasi ne mogu imati nadzor nad imanjem, niti se mogu miješati u uređenje sekularnih poslova, osim ako slučajno nije neko pozvan, u skladu sa zakonom o starateljstvu, za brigu o maloljetnima, što se ne može uskratiti, ili ako bi želio episkop grada da povjeri kleriku brigu o crkvenim stvarima, o siročadima ili o udovicama, ili o takvim osobama koje traže crkvenu pomoć iz straha od Boga. A ako bi se neko usudio da prekrši ovu odluku podleći će crkvenoj kazni.

---

[166] *Mansi, vol. 7, p. 393*.

[167] Kanoni su sačuvani u manuskriptu iz 500. godine, najvjerovatnije prevedeni sa originala iz "skitsko-sarmatske iličke kolekcije" poznatog učenog Skita-Slovena Dionisija Malog. Naznake u ovom spisu ukazuju da su se monofiziti osilili i počeli da zauzimaju dobra kanonske crkve, čak po cijenu rušenja bazilika. Takodje kanoni priznaju sva hrišćanstva, nigdje ne spominjući kanonsko, što ukazuje da je ova redakcija nastala u okrilju Skitsko-Sarmatske crkve i da je uskladjena sa potrebama Kraljevstva Dalmacije - Slovena (*prim. prir.*).

INCIPIUNT CANONES CHALCEDONENSES

Tituli XXVII.

INCIPIUNT STATUTA.

I.

QUingentesimo anno sub Imperatore piissimo Marciano. Constituta quæ per singulas Synodus a SS. Patribus constituta sunt hactenus habere firmitatem censuerunt, dicentes.

II.

De his qui præmio ordines adipiscuntur.

Si quis episcopus ordinationem pro pecunia fecerit, & vendiderit rem, quæ B nisi per gratiam Dei non acquiritur, & sub pecunia ordinaverit episcopos aut presbyteros vel diaconum aut eorum quemquam, qui in numero clericorum continentur, aut accepta pecunia fecerit œconomum, vel defensorem, aut ostiarium, vel quamcumque hujuscemodi pro turpitudinem lucri; qui hoc fecisse probatur, sui gradum periculum sustinebit. Sed & is qui ordinatur nihil ex ordinatione, quæ per negociationem processit, utilitatis acquirat. Sed fiat dignitatis reus, qui ipsi pro pecunia commissa est alie- C nus. Si quis autem in istam turpibus & nefariis lucris medius interfuisse videatur, & is quidem, si clericus fuerit degradetur, si vero laicus, aut monachus anathematizetur.

III.

Ut clerici conductores non sint.

Pervenit ad S. Synodum quoniam quidam clericorum propter lucri turpitudinem alienarum possessionum conductores efficiantur, causis sæcularibus tractantibus, ministeria Dei negligant, & D sæcularium domus discurrentes & patrimoniorum curas propter avaritiam suscipientes. Igitur Sancta & magna Synodus constituit nullum deinceps, neque episcopum, neque clericum, neque monachum conducti titulo possessiones habere liceat, neque causarum sæcularium posse ordinationibus commisceri, nisi forte vocetur aliquis secundum leges ad minoris ætatis tutelam, quæ excusari non licet, aut civitatis episcopus ecclesiasticarum rerum curam clerico voluerit committere, aut orphanorum, vel A viduarum propria providentia carent, vel personarum talium, quæ auxilium ecclesiasticum postulant propter timorem Dei. Si quis autem ea, quæ constituta sunt, deinceps violare tentaverit, ecclesiasticæ damnationi subjaceat.

IV.

Qui vitam solitariam sectantur, & quo honore fungantur.

Quoniam vero quidam sub protextu habitu monachi ecclesias, & conventus, & res communes disturpant, civitates circumeuntes indiscrete, necnon & monasteria sibi constituere studentes, placuit, ut nullum eorum usquam ædificare liceat, neque monasterium constituere, neque oratorium absque civitatis episcopi voluntate. Monachi vero qui sunt per singulas civitates & provincias episcopi subditos esse censemus, & quietem diligere, & jejuniis esse contentos, & orationibus, & nullis locis observare in quibus renuntiasse videntur, nequaquam ecclesiasticis vel sæcularibus rebus communicare, ne importunitatem inferre propriis monasteriis, nisi forte quæsiti fuerint propter causam necessariam ab episcopum civitatis. Sane placuit ut nullum servum suscipiant in suis monasteriis ad monachum faciendum sine propria Domini voluntate. Qui vero hoc constitutum excesserit a communione eum suspendi decernimus, ne nomen Dei blasphemetur. Civitatis autem episcopus oportet competentem præstare providentiam cunctis monasteriis.

V.

De episcopis vel clericis qui se de civitate in aliam transferunt.

Placuit ut canones qui a S. Patribus constituti sunt de his ipsis suam habeant firmitatem

VI.

Nullum absolute liceat ordinari, neque presbyterum, neque diaconum, neque penitus quemquam de his qui sunt intra ecclesiastico ordine, nisi peculiariter ecclesiæ civitatis, aut possessionis, aut martirii, aut monasterii qui ordina-

IV

Oni koji sprovode samotnjački život i zbog toga traže počasti

Budući da pod izgovorom stanovanja monasi ruše crkve, opštine i zajednička dobra, obilazeći bez razlike gradove u namjeri da za sebe sagrade manastire, odlučeno je da niko od njih ne može da gradi i osnuje manastir ili oratorijum mimo volje episkopa grada. Monasi koji su u pojedinim gradovima i provincijama podložni episkopima procjenjujemo da vole mir i posvećeni su postu i molitvama i čini se da ni u jednom mjestu ne obavljaju službu u kojemu propovijedaju, niti se bave crkvenim ili sekularnim stvarima da ne bi nanijeli nesreću sopstvenim manastirima, osim ako ih slučajno ne pozove episkop grada da se ispita neki slučaj. Takođe je odlučeno da se ne primaju sluge u manastire da bi postali monasi bez volje Gospoda. Odlučili smo da se izbaci iz zajednice onaj koji prekrši ovu odluku, da se ne bi blatilo Božije ime. Episkop grada treba da preuzme nadležnost nad svim manastirima.

V

O episkopima odnosno klericima koji se premještaju u druge gradove

Odlučeno je da ostanu na snazi kanoni koje su propisali sveti oci.

VI

Ne može se samostalno niko rukopoložiti, ni prezviter ni đakon ni bilo ko od onih koji su unutar crkvenog staleža, osim ako se osobito ne proglašava od gradske crkve, posjeda, memorijalne zgrade mučeništva ili manastira. Onaj koji se rukopoloži samostalno, Sveti sinod je odlučio da je nevažeće to rukopoloženje kao i plata koju bi dobio.

VII

O profesiji klerika odnosno monaha

Odlučili smo da ni vojnu ni sekularnu službu ne obavljaju oni koji su jednom stupili u svešteničkи stalež ili su postali monasi. Ako bi se toga prihvatili i ne prime pokajanje, jer …. Boga su prije toga izabrali, da se izlože anatemi.

VIII

Klerici koji se postavljaju za predstojnike siromašnima ili manastirima, bazilikama mučenika, ostaju, po tradiciji svetih otaca, pod nadzorom episkopa koji su u svim gradovima, da se ne bi iz nepromišljenosti od umjerenosti udaljili. Jer uistinu zbog položaja koji imaju mogli bi se usuditi da ne daju episkopu ono što je uobičajeno. Ako se radi o klericima da se podvrgnu kanonskoj kazni, a ako su monasi ili laici da se izbace iz zajednice.

IX

Ako klerik vodi parnicu protiv drugog klerika, odlučeno je da ne zaobiđu svog episkopa i trče na sekularni sud, već prije toga, kao što je rečeno, da njegov episkop ispita stvar,

tus est pronontietur. Qui vero absolute ordinatur decrevit S. Synodus irritam esse hujuscemodi manus impositionem, & munus quam posse ministrare ad ordinantis injuriam.

VII.

De professis clericis vel monachis.

Qui semel sunt in clero ordinati, aut monaci facti, constituimus, ut neque ad militiam, neque ad dignitatem sæcularem venire. Si vero hoc adripuerint, & non pœnitentes ad hoc revertantur, quod..... Deum prius elegerunt, anathematizentur.

VIII.

De dispensatoribus.

Clerici qui præficiuntur dispensationi pauperum, vel monasteriorum, & basilicis martyrum, sub episcopis, qui in unaquaque civitate sunt, secundum sanctorum Patrum traditiones permaneant, ne per suam temeritatem episcopi sui moderatione declinent. Quia vero hujusmodi dispositionem quo habet modo subvertere ausi fuerint, & episcopo suo non dederint consueta, siquidem clerici fuerint canonice damnationi subjaceant; si autem monachi, aut laici fuerint a communione cessent.

IX.

Si clericus cum clerico causam habeat, placuit ut episcopum suum non deserant, & ad judicia sæcularia currant; sed prius, ut dictum est, apud episcopum suam examinent causam, aut certe cum voluntate ipsius causa dicatur apud quos partes utrasque voluerint. Si quis autem contra hæc venire tentaverit, canonicis interdictis subjacebit. Si vero clericus quis habeat causam cum extraneo episcopo, vel cum suo, apud Synodum provinciæ judicetur. Si autem episcopus aut clericus discrepationem habeat cum metropolitano episcopo, ad primam sedem recurrant, aut ad sedem CPtanam, & ibi causam definiant.

X.

Ut nullus clericus suam deserat ecclesiam.

Civitatum ecclesiis debeat militare in qua primum ordinatus quis est, & non ad quam quasi majorem pro vanæ gloriæ desiderium confugivit. Eos vero qui hoc tentaverint, ecclesiæ propriæ restituendos esse in qua primo ordinati sunt, & ibi tantum ministrare. Si qui tamen jam ex alia in alia ecclesia translatus est, in nullis causis prioris ecclesiæ vel ad ipsam pertinentibus martiriis vel sinodociis vel pauperum rebus habeat facilitatem tractandi. Eos vero qui ausi fuerint post hoc constitutum magni & universalis istius Synodi aliquid contrarium agere, in his quæ nuper sancta Synodus interdixit, proprium amittant gradum.

XI.

Non temere dandis epistolis Synodicis.

Omnes pauperes, & revera egentibus solaciis oportet pacificis tantum literis prosequi, & non synodociis, quoniam synodocias literas his tantum dari convenit, qui bonæ esse opinioni videantur.

XII.

In una provincia unum debere esse metropolitanum episcopum.

Pervenit ad nos quoniam quidam contra ecclesiastica statuta facientes, se potestatibus conferentes, per pragmaticum unam provinciam diviserunt in duas, ac per hoc duo in una provincia sunt metropolitani episcopi. Igitur nunc constituit magna Synodus nihil tale deinceps tentari ab episcopis. Et qui aliquid hujusmodi arripuerint, proprium amittant gradum. Quicumque vero civitates per sacras literas nomine metropolitano funguntur, ipsæ solæ honorem consequantur. Et his qui huic ecclesiæ præest episcopus, salvo utique proprio jure, quod revera convenit metropolitanæ civitati.

XIII.

Ut in aliena civitate clerici non ministrent.

Peregrinos clericos & lectores in aliena civitate sine synodociis literis episcopi sui penitus nusquam ministrare debere.

XIV.

Ut nullus clericus hæreticam vel paganam ducat uxorem.

Quoniam quibusdam provinciis lectores, & psaltes nubere permittantur, constituit

ili da se uz episkopovo dopuštenje vodi parnica kod onoga kod koga žele obije stranke. Ako bi se usudio ko da čini protivno, podleći će crkvenoj kazni. Ako neki klerik ima parnicu sa stranim episkopom, ili sa svojim, presudiće provincijski sinod. Ako, pak, episkop ili klerik imaju razmirice sa mitropolitom, to će se ispitati kod Prve stolice ili u sjedištu Konstantinopoljskom i tamo će biti izrečena presuda.

X

Da nijedan klerik ne napusti svoju crkvu

Onaj koji je rukopoložen u gradskoj crkvi treba tamo da služi, a ne u onoj u koju je iz taštine prešao jer je veća. One koji bi se usudili da pređu u drugu crkvu treba vratiti u njihovu sopstvenu u kojoj su prvo rukopoloženi da ostanu tamo da služe. Ako je neko, ipak, već premješten iz jedne u drugu crkvu, ni u kom slučaju nema pravo da obavlja poslove koji se tiču prve crkve. Oni koji se usude nakon odluke Velikog Vaseljenskog sabora da čine suprotno onome što je nedavno propisao Sveti sinod, izgubiće položaj.

XI

Da se ne predaju nepromišljeno saborne poslanice

Sve siromašne i one koji su u nevolji treba pohoditi utješnim poslanicama ali ne saborskim, jer njih treba davati samo onima koji su na dobrom glasu.

XII

U jednoj provinciji treba da postoji jedan mitropolit

Saznali smo da, čineći protiv statuta crkvenih, i da bi sebe doveli na vlast, u stvarnosti dijele jednu provinciju na dvije, i tako u jednoj provinciji postoje dva mitropolita[168]. Dakle sada je odlučio veliki sabor da se episkopi ne usude da tako nešto čine ubuduće. A oni koji nešto ovako urade, izgubiće sopstveni položaj. Ko god se svetim pismima u gradovima prikazuje pod imenom mitropolita, teži samo počastima. I episkop koji je na čelu ovoj crkvi i ovima, dok je na snazi zakon, jer takođe označava metropolu[169].

XIII

Da sveštenici ne služe u tuđim crkvama

Ubuduće ne treba nigdje strani klerici i lektori u drugim gradovima bez sabornog pisma svog episkopa da služe[170].

[168] Kanonski i nekanonski ili "vojni" na raspolaganju lokalnom zapovjedniku i "crkveni" koji obavlja religijske dužnosti (*prim. prir.*).

[169] Sukob izmedju Konstantinopolja i Rima vodi se svom žestinom. Misli se na "mitropolite" koje tajno oglašava Rim a ne priznaje Konstantinopolj – vidjeti poslanice pape Gelasija episkopima Dardanije (*prim. prir.*).

[170] Po okriljem monofizita gnostici ili poluhrišćani sa svešteničkim zvanjima služili su u kanonskim crkvama – to je bilo sredstvo obračuna sa pristalicama kurije (*prim. prir.*).

ſtituit S. Synodus non licere quemquam A ulterius hæreticam mulierem accipere ; eos vero qui jam ex tali matrimonio filios procrearunt, &. ſi quidem filios ſuos apud hæreticos baptizarunt, poſtmodum vero poſſe eos in catholica communione percipere. Si autem non ſunt baptizati, jam non debere eos apud hæreticos baptizari, nec ad conjugium cum hæreticis conjungi, neque cum Judæo, neque cum pagano, niſi forte ſe transferre ad fidem orthodoxam promiſerint perſonæ quæ conjungendæ ſunt cum orthodoxis . Si quis autem hujus S. Synodi B conſtitutum violare tentaverit, canonum damnationi ſubjaceat.

XV.

Quod annorum velari debeant ancillæ Dei.

Placuit non eas ordinari ante annum XLmum , & hoc cum diligenti provatione. Si vero accepta velatione, & certo tempore miniſterio obſervans nupſiſſe tradiderint ad injuriam Dei gratiæ, hujuſmodi mulier anathematizetur , cum C eo qui illi conjungitur.

XVI.

De Virginibus & Monachis.

Nec eam quæ ſe Domino Deo virginem vovit, eodem modo nec monachis nubere licebit. Si vero hoc facere voluerint a communione ſuſpendantur . Conſitentibus autem decrevimus ut habeat authoritatem ejuſdem loci epiſcopus miſericordiam humanitatemque lar- D giri.

XXVI.

De ruſticas parrocias, quæ ſunt in ſingulis provinciis , inconvulſas manere conſtituimus apud epiſcopos , qui detinere eas videntur , maxime eas anni XXX. detinentes inviolatæ diſpenſaverunt . Si vero intra XXX. annis facta aut fiat quæſtio , his licere quæſtionem movere adud Synodum ſuæ provinciæ , qui vim pertuliſſe aſſerunt . Si quis autem a metropolitano ſuo epiſcopo male tractetur , apud primam ſedem provin- E ciæ ſuæ, vel apud CPtanum cauſam dicat, ſicut ſuperius comprehenſum eſt . Si qua vero poteſtate imperiali civitas nova conſtituta eſt, aut certe conſtituatur, civilibus & publicis formuiis etiam eccleſiaſticarum parrociarum ordo celebretur.

XVIII.

De conjuratis.

C njurationis, vel conſpirationis crimen apud extrinſecus leges amputari ſolere; multo magis in eccleſia Dei hoc ne fat prohiberi oportet. Igitur ſi clerici, aut monachi inventi fuerint conjurati, & per conjurationem calumniam facientes epiſcopis vel quibuslibet & clericis, proprium amittat gradum.

XIX.

Ut ſecundo in anno concilia fiant.

Pervenit ad aures noſtras quoniam in quibuſdam provinciis non fiunt epiſcoporum ſynodus ſecundum canonem conſtitutum, & hoc multarum eccleſiaſticarum quæ corripienda ſunt vel corrigenda negligi ſcriptura. (*ſic*) Igitur Synodus conſtituit ut ſecundum canones patrum, quæ apud Niciam Bytiniæ conſtituti ſunt , bis in anno idipſum epiſcopos ex ſingulas provincias convenire, ubi metropolitanus epiſcopus conſtituerit, & omnia quæcumque emerſerint corrigere. Epiſcopi vero qui non convenerint & in propriis poſiti civitatibus , & non profecti, ſed abſentes, maxime ſuppeditante ſalute, ſeceſſerint , excuſabilibus occupationibus liberi , fraternitatis intuitu corripiantur.

XX.

De non ſuſcipiendos alterius eccleſiæ clericis , & de ſuſceptoribus eorum.

Clericos in eccleſia militantes , ſicuti jam conſtitutum eſt, non licere in alterius civitatis eccleſia militare ; ſed illa eſſe contentum in qua principio miniſtrare meruit, extra eos qui amiſſa patria ad alia eccleſia præ neceſſitate venerunt. Qui vero epiſcoporum poſt hoc conſtitutum alterius eccleſiæ clericum ſuſceperit , placuit a communione ſuſpendi, & eum qui ſuſcepit, & qui ſuſceptus eſt, qnoque clericum qui translatus eſt fecerit ad ſuam reverti eccleſiam.

XIV

Da se nijedan klerik ne oženi pagankom ili ženom jeretikom

Budući da se dozvoljava u nekim provincijama da se žene lektori i pojci[171], odlučio je Sveti sinod da se ubuduće ne dopusti klericima da uzimaju za žene jeretike; oni koji su već iz takvih brakova stekli djecu i ako su svoje sinove krstili kod jeretika, kasnije zaista mogu da ih prime u katoličku zajednicu. Ako pak nijesu kršteni ne treba ih krstiti kod jeretika, niti ženiti jereticima, judejcima, ili paganima osim ako slučajno ne budu obećali da će ih nakon braka preobratiti u pravu vjeru. Ako bi se ko usudio da prekrši ovu odluku Svetog sinoda, podleći se kanonskoj kazni.

XV

Sa koliko godina treba sluškinje Božje da se zamonaše

Odlučeno je da ne treba da se primaju u red prije petnaeste godine i to uz brižljivo ispitivanje. Ako bi se, nakon što se zamonaši i pošto određeno vrijeme vrši službu, odlučila da se uda, što bi bilo vrijeđanje milosti Božje, ovakva žena će biti anatemisana zajedno sa onim za koga se udala.

XVI

O djevicama i monahinjama

Ni onima koje su djevičanstvo posvetile Gospodu Bogu, na isti način kao ni monahinjama, ne dozvoljava se udaja. Ako bi željele da to učine, biće udaljene iz zajednice. Odlučili smo, pak, da episkop tog mjesta ima vlast da udijeli milost i blagost pokajnicama.

XVII[172]

O seoskim parohijama, koje su u pojedinim provincijama, odlučili smo da ostanu priključene episkopu koji ih, kako se čini, zadržavaju, najviše one od 30 godina, a one koje ostaju netaknute (mogu da se) dijele[173]. Ako u toku 30 godina bude istrage, mogu da je pokrenu kod sinoda svoje provincije oni koji tvrde da su pretrpjeli silu. Ako, pak, neko od svog mitropolita bude loše tretiran neka se brani kod Prve stolice svoje provincije ili u Konstantinopolju, kao što je prethodno rečeno. A ako je carskom uredbom ustanovljen novi grad ili se konstituiše javnim obznanama, takođe se oglašava poredak crkvenih parohija.

XVIII

O urotama

Zločin urote ili konspiracije obično se zakonom kažnjava, a tim prije u crkvi Božjoj treba zabraniti tu pojavu. Dakle, ako bi sveštenici ili monasi bili otkriveni kao urotnici, da urotom spletkare protiv episkopa ili drugih klerika, izgubiće sopstveni položaj.

[171] Na Skitsko-Sarmatskom Ilirikumu (*prim. prir.*).
[172] U manuskriptu greška – XXVI.
[173] Riječ je o zemlji i robovima koje je crkva dobijala u zakup na 30 godina (*prim. prir.*).

XXI.

De accuſatores epiſcoporum.

Clerici vel laici qui epiſcopos accuſarint, ſive quoslibet clericos, omnino ſine judicio eos non ſuſcipiet, niſi prius eorum æſtimatio fuerit diligentius examinata.

XXII.

Ut nullus clericus aliena diripiat.

Clericis non licere poſt mortem epiſcopi ſui diripere ea, quæ illi competere non poſſunt, ſicut & a interioribus canonibus cautum eſt, alioquin eos de gradibus ſuis poſſe periclitari.

XXIII.

De clericis & monachis excommunicatis.

Pervenit ad aures S. Synodus quoniam quidam clerici & monachi, quibus nec aliquid ab epiſcopo ſuo commiſſum eſt, & interdum enim ab ipſius communionem ſuſpenſi ad CPtanam civitatem pergunt, & ibidem diu remorantes eccleſiaſticam diſciplinam diſturbant, quorumdam autem etiam domos ſubvertunt; ſanctam conſtituit ſynodus prius quidem hujuſmodi homines per ſanctæ eccleſiæ CPtanæ defenſorem hos admonere, ut a civitate diſcedant. Verum ſi inter negotia & impudentiam fuerint remorati, eos etiam invitos per eundem defenſorem jactari, & ad loca propria revocari.

XXIV.

De ſacrata monaſteria.

Quæ Deo ſemel ſacrata ſunt monaſteria ſecundum epiſcoporum conſenſum, oportet in perpetuum monaſteria nuncupari, & eorum res monaſteriis reſervari, & non debere ulterius cœnacula ſæcularia fieri. Si quis hoc fieri prætermiſerit, canonicis interdictis ſubjaceat.

XXV.

De ordinandis epiſcopis, & de reditus eccleſiarum.

Quoniam metropolitanorum quidam, ſicut cognovimus, commiſſas ſibi negligunt greges, & ordinationes epiſcoporum fieri differunt, placuit S. Synodo intra tres menſes epiſcoporum ordinationes fieri. Niſi forte neceſſitas inexcuſabiliis dilationis tempus protrahi coegerit; alioquin eos pœnæ eccleſiæ ſubjacere: eccleſiæ vero reditus viduatæ apud œconomum ipſius eccleſiæ integros conſervari convenit.

XXVI.

De diſpenſatores eccleſiarum.

Quoniam in quibuſdam eccleſiis reperimus ſine œconomis res eccleſiaſticas tractante epiſcopo, placuit omnino ut omnis eccleſia habens epiſcopum, etiam œconomum habere, de proprio clero, qui res eccleſiaſticas diſpenſet, cum conſenſu epiſcopi ſui; ne cum diſpenſatio ſine teſtimonio fuerit, res eccleſiaſticæ diſperſæ ſint ad contumeliam Pontificis inrogandam. Si vero hoc non fecerit, reos eſſe ſanctis ſubjacere canonibus.

XXVII.

De corruptores mulierum.

Eos vero qui mulieres diripiunt hoſpitali ſolatio nomine, & illos qui cohibere, aut conſenſum rapientibus præbere videntur, ſancta conſtituit Synodus, ut ſi quidem clerici fuerint propriumu amittant gradum; ſi vero laici anathematizentur.

Et ſubſcripſerunt. Paſchaſinus epiſcopus ſtatui & ſubſcripſi. Luculentius epiſcopus ſtatui & ſubſcripſi. Bonifazius presbyter legatus S. Eccleſiæ Romanæ ſtatui & ſubſcripſi. Et cæteri epiſcopi infraſcripti.

QUI SUBSCRIPSERUNT

Concilio Chalcedonensi.

Ex codice Maffæi antiquiſſimo annorum mille deſcripſit olim Romæ R. P. Jacobus Sirmondus, cujus apographo uſi ſumus,

Paſchaſinus epiſcopus vicarius domni mei beatiſſimi atque apoſtolici univerſalis eccleſiæ papæ Leonis urbis Romæ ſynodo præſidens ſtatui, conſenſi & ſubſcripſi.

Lu-

HARDUINI NOTÆ. a Has ſubſcriptiones exhibuit Harduinus ad tomi primi calcem, ut eas hic edidit Labbeus, hoc eſt, Inquiſitiſſime; *quo nomine*, inquit ille, *eaſdem prorſus omittere primo conſilium fuit, deinde mutata ſententia, ne quid vetuſti monumenti ſupreviſſe videamur, alieno eas loco poſtus, quam nullo conſultmus edendas. Tum ex nonnullis autem quæ hic adnotamus, tum ex indice epiſcopatuum, quem in fine operis exhibebimus, intelligitur quomodo ſint hæ ſubſcriptiones emendandæ.*

XIX

Da se dva puta u godini okupljaju sabori

Saznali smo da se u nekim provincijama ne održava sinod episkopa po ustanovljenim kanonima da bi se ispravilo ono što treba. Dakle, Sinod je odlučio da se, u skladu sa kanonima otaca koji su ustanovljeni na saboru u Nikeji, dva puta u godini sastaju episkopi iz pojedinih provincija onamo gdje odluči mitropilit i isprave sve što je potrebno. Episkopi koji ne budu došli i ne doputuju, već odsustvuju, prije svega oni koji su zdravi i slobodni od obaveza, neka se ukore bratskim ukorom.

XX

Da ne treba prihvatati klerike iz druge crkve i o onima koji ih prihvataju

Klerici koji služe u crkvi, kao što je već odlučeno, ne treba da služe u crkvama drugog grada. Već da se zadovolje onom u kojoj su prvobitno služili, osim onih koji su izgubivši domovinu došli u drugu crkvu iz nužde. Oni episkopi koji nakon ove odluke budu primili klerika druge crkve, odlučeno je da se izopšte iz zajednice, i onoga koji je primio i koji je primljen, a klerik koji je premješten da se vrati u svoju crkvu.

XXI

O onima koji optužuju episkope

Klerici ili laici koji budu optužili episkope ili druge klerike, svakako da ih bez suđenja neće primiti, osim ako njihova procjena ne bude prethodno marljivo ispitana.

XXII

Da nijedan klerik ne otme ono što je tuđe

Ne može klerik poslije smrti svoga episkopa da otme ono što mu ne pripada, kao što je predviđeno prethodnim kanonima. Naravno da u tom slučaju rizikuje svoj položaj.

XXIII

O klericima i monasima koji su ekskomunicirani

Saznao je Sveti sabor da neki klerici i monasi, kojima ništa od svog episkopa nije dopušteno, u međuvremenu isključeni iz svoje zajednice, dolaze do zapovjednika grada i tamo dugo boraveći remete crkvenu disciplinu i još k tome njihove domove rasturaju. Sveti sinod je odlučio, prije nego ovakve ljude opomene posredstvom branitelja zapovjednika svete crkve, da odu iz grada. Ako se u toku pregovora iz bezobrazluka budu zadržali tamo, treba ih i protiv njihove volje preko istog branitelja opozvati na sopstvena mjesta.

XXIV

O svetim manastirima

Bogu jednom posvećeni manastiri, po saglasju episkopa, treba uvijek da ostanu manastiri i njihove stvari da se čuvaju i ubuduće ne treba da budu sekularni objekti. Ako bi neko prekršio ovu odluku podleći će kanonskim zabranama.

Lucentius epiſcopus civitatis eccleſiæ Auſculanæ vicarius domini mei beatiſſimi & apoſtolici viri univerſalis eccleſiæ papæ Leonis urbis Romæ in ſynodo Græce lecto præſidens ſtatui, conſenſi & ſubſcripſi.

Bonifacius presbyter S. E. R. ſynodo præſidens ſtatui, conſenſi & ſubſcripſi.

Leo presbyter S. E. R. ſynodo præſidens ſtatui, conſenſi & ſubſcripſi.

ANATOLIUS CONSTANTINOPOLITANUS.

Provinciæ Thraciæ epiſcopi III.

Cyriacus Heraclienſis per Lucianum.

Romanus Eudoxiopolitanus.

Lucianus [a] Byzes.

Provinciæ Thraciæ ſecundæ epiſcopi III.

[b] Frontius Philippupolitanus.

Sebaſtianus [c] Beryis.

Epictitus [d] Berois.

Provinciæ [e] *Diocletianopolis Rhodopes epiſcopi* IV.

Baſilius Trajanopolitanus.

Docimaſius [f] Marodianus.

Serenus [g] Maximiapolitanus.

[h] Macarius [i] Enuntos.

Provinciæ Emimontis epiſcopi I.

Jobianus [k] Demectu.

Provinciæ Illyrii epiſcopi VII.

Anaſtaſius Theſſalonicenſis, per Quintilianum epiſcopum Heraclienſem.

Sozon Philippenſis.

Dardanius [l] Barlaa.

Maximinus Serrienſis.

Nicolaus [m] Strovienſis.

Anopatus [n] Thaſutanus.

Euſebius [o] Doberutanus.

Miliccenus,

Provinciæ Helladiæ epiſcopi VIII.

Petrus Corinthii.

* Nicæas Megarenſis, * Nicetas.

Joannes Meſſenenſis.

Ophelimos Getheas.

Athanaſius [p] Opontunenſis.

Irenicus Naupactenſis.

[q] Domnus Platæonenſis.

Oneſimus [r] Alguſanus.

Magnus Diaconus.

Provinciæ Syriæ primæ epiſcopi IX.

Maximus Antiochenus.

Maximinus.

Macarius Laodicenſis, per Euſebium presbyterum Antiochenum.

Theoctiſtus * [s] Virienſis, * Berienſis.

Gerontius Seleucenſis.

Romulus [t] Chalcidonenſis.

Petrus Gabalenſis.

Maras Onoſatenſis.

Sabas Paltibenſis,

Uranius Gabalonienſis.

Provinciæ Syriæ ſecundæ epiſcopi VI.

Domnus Apamienſis, per Mellitum Lariſſenſem.

Provinciæ Ciliciæ primæ epiſcopi VIII.

Theodorus Tarſenſis.

Matronianus * Pompejopolitanus, per Theodorum * metropolitanum.

Alexander Sebaſtenſis.

Philippus Adanenſis.

Hyparius Zephyrenſis.

Theodorus Auguſtenſis.

Cryſippus [u] Mallatanus,

Saluſtinus [x] Corrycutanus, per Philippum Adanenſem.

Provinciæ Ciliciæ ſecundæ epiſcopi XIX.

Cyrillus Anazarbenſis.

Polychronius Epiphanienſis.

* Johannus Flaviados, * Joannes,

Indemos Irenopolitanus.

Julianus Rocſutanus.

Baſianus Mopſueſtenſis, per Sophronium epiſcopum Iſauriæ,

Baſilius Seleucienſis.

Theodorus Claudiopolitanus.

Julianus Celendorotanus:

* Johannus Diocæſarienſis, * Joannes.

Daniel * Anatnoſtu, * Anagnoſti.

Epiphanius Ceteſtoroenſis.

Mamoreos Titipolitanus.

Acacius Antiochenſis.

Lea-Manditus, per papa diaconem.

Ammonius Latapis.

Arlianus Selinuntonienſis, per Paulum ſubdiaconem.

Natalis Philodelphianus.

Tyrannus Germanicenſis.

Provinciæ Phœnices epiſcopi XIII.

Photius Tyrienſis.

Damianus Sidonenſis.

Paulus Ptolemaidos.

Olympius Ara..upolitanus.

Paulus Porfyritanus.

Thomas Paneadus.

Petrus Biblutanus, per Photium Pureuntanum.

Euſtathius Perythropolitanus.

Theodorus Tripolitanus.

Heraclius Arcus.

Alexander [y] Anaparadu.

Porphyrius Botryopolitanus, per Seloſſeum diaconem.

Fobſorus Stroſiadenſis.

Provinciæ Phœnices Libanitidis epiſcopi VII.

Theodorus Damaſcenus.

Uranus Emiſienſis.

Joſeph Heliopolitanus.

Thomas Eutreopolitanus.

Valerius Laodicenſis.

Euſtathius * Fyleſaracenſis, * Sileſaracenſis,

Jordanis Aravienſis.

Provinciæ Arabiæ epiſcopi XV.

Conſtantinus Boſtron.

Eulagius Filadelfienſis.

Proclus Adraonenſis.

Theodoſius Canothaſienſis.

Ormiſda Philippopolitanus.

Flaccus Geroaoſotanus, per Conſtantium Boslotroſtreenſem.

a Lege, *Bizia*.
b Lege, *Francion Philippopolitanus*.
c Lege, *Berbora*.
d Lege *Diocletianopolis*.
e Dele hic, *Diocletianopoli*.
f Lege *Maronianus*.
g Lege, *Maximianopolitanus*.
h Al. MS. *Marinus*.
i Pro, *Æni*.
k Lege *Develti*.
l Lege, *Berrhœæ*.
m Lege *Stobienſi*.
n Lege *Thaſitanus*.
o Lege, *Doberitanus*.
p Lege, *Opuntenſi*.
q Lege, *Damninus Plataæ*.
r Lege, *Arorum*.
s Lege, *Beræenſis*.
t Pro, *Chaletdenſis*.
u Lege, *Malleianus*.
x Lege, *Cotycotanus*.
y Pro, *Antaradu*.

HARDUINI NOTÆ.

XXV
O rukopoloženju episkopa i o prihodu crkava

Budući da, kako smo saznali, stada mitropolija koja su im povjerena bivaju zanemarena i da se rukopoloženja episkopa razlikuju, odlučio je Sveti sinod da se episkopi rukopolože u roku od tri mjeseca. Osim ako bi neki nužni slučaj iznudio odlaganje tog termina. U drugom slučaju podliježu crkvenoj kazni. Treba da se prihodi crkve koja je na-puštena čuvaju nedirnuti kod ekonoma te crkve.

XXVI
O upravnicima crkava

Budući da smo u nekim crkvama otkrili da se episkop bavi bez ekonoma crkvenim stvarima, odlučeno je da svaka crkva koja ima episkopa ima i ekonoma iz sopstvenog klera koji upravlja crkvenim stvarima, uz saglasnost svog episkopa; da ne bi, ako se upravlja bez svjedoka, crkvene stvari bile razdijeljene, što bi bila nepravda za pontifeksa koji treba da se pita. Ako se tako ne učini, krivci će biti kažnjeni po svetim kanonima.

XXVII
O onima koji zavode žene

Oni koji otimaju žene pod izlikom pružanja utočišta i oni koji ih zadržavaju ili daju saglasnost onima koji ih otimaju, odlučio je Sveti sinod da se raščine ako je klerik, a ako je laik da se anatemiše.

I potpisaše. Pashasin episkop odslučio i potpisao. Lukulentije episkop odlučio i potpisao. Bonifacije prezviter legat svete Rimske crkve odlučio i potpisao. I ostali dolje potpisani episkopi...[174]

[174] U katalogu potpisnika su Evandar iz Duklje i Julijan iz Rosa-Kotora (*prim. prev.*).

[a] Augustus Eufrasiensis.
Stephanus * Geraspolitanus. * Hierapolitanus.
Theodoritus [b] Samosœtenus.
Johannes [c] Cyropolitanus.
Timotheus [d] Germaniensis.
Evulcius * Dulicis * Doliches.
Gavinianus Zeugmatos.
Patricius Perrensis.
Rufinus Neocæsariensis.

Provinciæ Osdroensis episcopi VIII.

Nonus Celabaledensis.
Gaiumas Marcupolitanus.
Johannes Carron.
Abramius Castrocircon.
Danielus Macedonopolitanus.
Damianus Callinicupolitanus.
Sophronius Constantinopolitanus.
Joannes Sarracenus.

Provinciæ Mesopotamiæ episcopi VI.

Symeon Amudensis.
Noe * Cesarienſis, * Zephanensis,
Maras Azetinensis.
Zebennos Martyropolitanus.
Gaiumas * Inseles, * Inreles.
Eusenius * Rusunienſis, * Suphanienſis.

Provinciæ Palæstinæ primæ episcopi IX.

Juvenalis Hyerosolymitanus.
Glucon Cæsarienſis, per Sozinum episcopum Edinensem,
Leontius Ascalonitanus.
Photinus Diospolitanus.
Paulus Anthedonensis.
Praelius Agathopolitanus,
Pancratius * Enodensis, * Abiadensis.
Polychronius Antipatridensis.
Stephanus Jamnienſis.

Provinciæ Palestinæ secundæ episcopi IV.

Severianus Scythopolitanus.
Annanius Capitoliados.
Zebinus * Pellestianus, * Pellesitanus.
Joannes Gadarensis.

Provinciæ Palæstinæ tertiæ episcopi VI.

Byrillus Elienſis.
Aretas Elusitanus.
Musonius * Sooronensis, * Zoroanensis.
Marcianus Diotanus.
Niz Tiras.
Marcianus Gazes.

Provinciæ Palæas Epiru episcopi VIII.

Atticus Nicopolitanus.
Marcus * Eurxos, * Eurias.
Peregrinus [f] Phynicenus.
Eutychius Adrianopolitanus.
Claudius [g] Asciamensis.
Sotericus Cercyras Mesitanus.
Philosteus Dodonensis.
Joannes * Proticensis, * Bruticensis. [h]

Provinciæ Metropolis Epiru episcopi IV.

Zinobius Bostroensis.
Lucas [i] Doracienſis.
Eusebius Apollonienſis.
Petrus * Ecimienſis. * Ethimienſis.

A *Provinciæ Thessaliæ episcopi* I.

Constantinus * Dimetrias, * Demetriados

Provinciæ Cretæ episcopi V.

Martyrius * Gargiensis, * Gortynensis.
Gennadius, [k] Gnosutanus.
Cyrillus, [l] Subsetanus.
Eufratas [m] Eleutherienſis.
Dimiteius [n] Laupensis.

Provinciæ Bithyniæ Ponticæ episcopi V.

Eunomius Nicomedienſis
Anastasius Nicæas,
Julianus a Co & presbyter archiep. Leonis.
Eleutherius * Chalcedonos, * Chalcidos.
Callinicus Apamenus.

Provinciæ Galatiæ primæ episcopi VII.

B Eusebius Anquiranus.
Julianus Tabianus.
Meliſtoggus * [o] Lulliopolitanus, * Juliopolitanus.
Hyperechius * [p] Jasponotiaenſis, * Asponotanienſis.
Acatius [q] Cinitanus.
Laucadius [r] Mnizutanus.
Euphrasius Galatienſis.

Provinciæ Galatiæ secundæ episcopi VII.

Theoctistus Pesinuntos, per Photium archidiaconum.
Elpidius Myrecenonthermis.
* Miterius Ammorius, * Mysteros.
Aquilas Eudoxiados.
C Quiriacus [s] Troenadensis.
Pius Petenensis.
Longinus Orciſſu.

Provinciæ Cappadociæ primæ episcopi III

Thalassius Cæsarienſis.
Musonius Nyssenus.
Firminus Thermis,

Provinciæ Cappadociæ secundæ episcopi IV

Patricius Tyanensis.
Theodosius Nanziazensis.
Aristomachus Colonensis.
Cyrus Cybistronensis.

Provinciæ Armeniæ primæ episcopi III.

Joannes Sebastenſis.
* Cecrisius Sebastianopolitanus, * Cecropius,
D Joannes Nicopolitanus.

Provinciæ Armeniæ secundæ episcopi IV.

Constantinus Melitinensis.
Acacius [t] Ariarantheus.
Adonius [u] Crabiscum, per Lucium presbyterum,
Joannes [x] Arcis per Eufronium presbyterum,

Provinciæ Ponti Polemiacu episcopi IV.

Dorotheus Neocæsariensis, per Fotinum diaconum.
Joannes Polemoniacus.
Gratiados Cerassontenus.
Atarbios Trapezuntos.

Provinciæ [y] *Hellespontu episcopi* VI.

Seleucius Amasenus.
E Antonius [z] Amessinus, per Olympium diaconum.

Pa-

HARDUINI NOTÆ.

[a] Lege, *Provinciæ Augustæ Euphratesiæ.*
[b] Pro, *Cyropolitanus.*
[c] Pro, *Germanicienſis.*
[d] Pro, *Samosatenus.*
[e] Pro, *Eurbotas.*
[f] Pro, *Phunicenus.*
[g] Pro, *Anchiasmenſis.*
[h] Pro, *Photicenſis.*
[i] Pro, *Dyrrachenus.*
[k] Pro, *Gnossitanus.*
[l] Pro, *Subritanus.*
[m] Pro, *Eleutherneneſis.*
[n] Pro, *Lampenſis.*
[o] Pro, *Heliopolitanus*
[p] Pro, *Asponon.*
[q] Pro, *Cinnenſis.*
[r] Pro, *Muzitanus.*
[s] Pro, *Troemadenſis.*
[t] Pro, *Ariarathens.*
[u] Pro, *Arabiscis.*
[x] Pro, *Arcis.*
[y] Pro, *Helenaponti*
[z] Pro, *Amiſenus.*

Paralios Andraponenſis per Elpidium presbyterum.
Uranius Iborenſis, per Paulum presbyterum.
Atticus Zelonenſis.
Antiochus Sinopenſis.

Provinciæ Paphlagoniæ epiſcopi v.

Petrus [a] Gangrotanus.
Ethericus Pompeiopolitanus, per Epiphanium presbyterum.
Renos [b] Juliopolitanus.
Polychronius [c] Dadyrenſis.
Theodorus [d] Soronenſis.

Provinciæ Onoriados epiſcopi VI.

Caligorus Claudiopolitanus.
Theodorus Heraclienſis.
Apragmonius * Tuitatius * Tuitanus. [e]
Theophilus Adrianopolitanus, per Pelagium presbyterum.
Genetlius [f] Ecratenſis, per Eulogium presbyterum.
Olympius Pruſiadenſis, per Modeſtum presbyterum.

Provinciæ Helleſpontinianæ epiſcopi XI.

Diogenes Cyzicuntos.
Petrus Dardanenſis.
Thalaſſius [g] Parvi.
David * Adrinienſis * Adrianenſis.
Eulalius Pionenſis,
Pionius Troadenſis.
Stephanus [h] Pymanemus.
* Theoſervus [i] Iliu * Theuſebius.
Hermias Abydenſis,
Daniel Lampſacenſis.
Patricius Adrianopolitanus.

Provinciæ Aſiæ epiſcopi XIX. XX.

Stephanus Epheſenus.
Ethericus Smyrnenſis.
Thomas Auliocomenos & Valentiniapolitanus.
* Euſeis Clazomenus, * Euſebius.
Cyriacus * Ules, * Etles, ſeu Edes [k]
Leontius * Magniſias majoris. * Mamas, [l] Animeta.
Quintus * Focenſis * Phocenſis.
Proclus * Algizinus * Aloſizenus.
Baſilicus Palæaſpolitanus.
Philippus [m] Neaslytanus.
Rufinus [n] Briolonitanus.
Olympius [o] Ebazotanus.
Eſaias Eleas.
Eſperus [p] Epitanenſis.
Petronius Mirynæus.
Neonius [q] Myſſenus.
Paulinus [r] Perperenotanus.
Marcellinus Metropolitanus.
Abianus Iperotanus. * Julianus Hypepotanus. [s]

Provinciæ Lydiæ epiſcopi XIII.

Florentius [t] Sardeonenſis.

A Menecratus [u] Coraſſenſis.
Patricius * Heraſſenſis, * Eraſſenſis. [x]
Polycarpus Gabalenſis.
Paulus Tripolitanus.
Elias Vendutanus.
Conſinius * Gerateſanenſis, * Hierocæſarienſis.
Amantius Selgon.
Andreas Satalenus.
Dionyſius [y] Attanenſis.
Gemellus Stratonicenſis.
Alcimedes * Elladenſis * Eulandenſis.
Leuclus Apolloſieru.

Provinciæ Pamphyliæ epiſcopi.

Epiphanius Pergenſis.
Theophilus [z] Adriaſſu.
B Theodorus Lauſanienſis.
Marcellinus [aa] Iſindonenſis.
Macedon Magidnienſis.
Neon * Ymyſu. * Siniſu. [bb]
Paulus [cc] Poglotenſis.
Maras Codroylonenſis.

Provinciæ Pamphyliæ alterius epiſcopi XXII.

Amphiloc[illegible]ius [dd] Sideenſis.
Eudoxius Elletonenſis.
Euſebius Cottinenſis.
[ee] Ariſtodytus Olympuenſis.
Palladius Capidalenſis.
Stephanus [ff] Limmitenſis.
Cronton Paſendonenſis.
Theodorus [gg] Antifollenſis.
C Antipatros [hh] Caumenus.
Andreas Ptholeotanus.
Somanus [ii] Bobonenſis.
Gaius [kk] Suedronenſis,
Marcianus [ll] Coralenſis.
Romanus [mm] Myrrenſis.
Eudoxius [nn] Chomatanenſis.
Cyrinus [oo] Patalenſis.
Zenodotus [pp] Telimiſu.
Philippus [qq] Barbarenſis.
Leontius Araxenus.
Cratinus Panormitanus.
Nicullus [rr] Acraſſutanus.
Obremus Coraceſienſis.

Provinciæ Lycaoniæ epiſcopi VIII.

D Oneſiphorus Iconenſis.
Neoptolemus [ss] Cronenſis.
Paulus Derbenſis.
Plutarchus Lyſtron.
Eugenius [tt] Cænon.
Rufus Sides. [uu]
Tyrannus [xx] Imadanenſis.
Oſcholias [yy] Lalandenſis.

Provinciæ Piſidiæ epiſcopi XVI.

Pergamius Antiochenus.
Paulus [zz] Philomedenſis.
Theoctiſtus * Tyatu, * Tyreu, [aaa]
Cyrus Cinandenſis.

a Pro, *Gangrenſit.* b Pro, *Jenopolitanus.* c Pro, *Dadybrienſis.* d Pro, *Sorenſis.*
e Pro, *Teitanus.* f Pro, *Cratienſis.* g Pro, *Parv.*
h Pro, *Psemaninus.* i Pro, *Illi.* k Forte, *Lebedi.*
l Pro, *Aminton.* m Pro, *Neaſaulitanus.* n Pro, *Briulitanus.*
o Pro, *Euazon.* p Pro, *Pitanenſis.* q Pro, *Nyſſenus.*
r Pro, *Perperenes.* ſ Pro, *Hypapon.* t Pro, *Sardeon.*
u Pro, *Ceraſſenſis.* x Pro, *Acraſſenſis.*
y Pro, *Attalenſis.* z Pro, *Ariaſſu.* aa Pro, *Iſudenſis.*
bb Forte, *Syllat.* cc Pro, *Puglenſis.* dd Pro, *Sidenſis.*
ee Adde hic, *Provinciæ Lyciæ.* ff Pro, *Limyrenſis.*
gg Pro, *Antiphellenſis.* hh Pro, *Caunenus.* ii Pro, *Bubonenſis.*
kk Pro, *Syedrenſis.* ll Forte, *Cordialenſis.* mm Pro, *Myrenſis.*
nn Pro, *Chomatenſis.* oo Pro, *Patarenſis.* pp Pro, *Telmiſſi.*
qq Pro, *Balburenſis.* rr Pro, *Acraſſi.* ss Pro, *Corenenſis.*
tt Pro, *Cannan.* uu Pro, *Hydet.* xx Pro, *Homonadenſis.*
yy Pro, *Larandenſis.* zz Pro, *Philomelienſis.* aaa Pro, *Tyrat.*

HARDUINI NOTÆ.

Alexander Seleucenſis.
Photianus [a] Salageſſutanus.
Baſſones Neaſpolitanus
Muſonius Limenenſis.
Eutropius [b] Adadonenſis.
Longinus Apamenus.
Forticius Metropolitanus.
Libanius [c] Pallatonenſis.
Olympius Sozopolitanus.
Meſſalinus [d] Laudecenſis.
Florentius Adrianopolitanus.
Maximinus Zozulonenſis.

Provinciæ Cariæ epiſcopi XIII.

Cretonianus [e] Afrodiſius.
Johannis [f] Aliſdonenſis.
Panias [g] Enydonenſis.
Menand·us [h] Heracleos.
Joannes [i] Cnayzonenſis.
Theodoritus Alabandenſis.
Calandion * Acharnaſrenſis, per Pulianum presbyterum, * Halicarnaſſenſis.
Dionyſius Antiochenus.
Placalus [k] Jaſſu.
Dionyſius [l] Latomenus.
Eupithius Stratonicenſis.
* Tutelanius [m] Apilonenſis, * Tichanius Apolloniens.
Joannes [n] Nidienſis.

Provinciæ Phrygiæ Salutaris epiſcopi XII.

Marinianus Synadenſis.
Miros Bilandenſis.
Philippus * Sygiada, * Lyciados. [o]
Avircius [p] Geraſpolitanus.
Euſtochius Docimii.
Aquila Antoclinus.

A Euſebius [q] Doryleu.
Motimus [r] Eptu.
Epiphanius Mardagenſis.
Cyriacus Eucarpenſis.
Baſilius Nacolienſis.
Strategius [s] Polybatenus.

Provinciæ Phrygiæ Pacatianæ epiſcopi XIII.

Nunechius [t] Jaudocias Trimitaria.
Danielus [u] Cadoenenſis.
Eulalius [x] Siurienſis.
Paulus Ariſtenſis.
Gennadius Acmonenſis.
Philippus * Ageyraſſydera, * Agiraſſidenſis.
Evandrus Dioclias.
Modeſtus Sebaſtenus.
B Mathias [y] Themeſianenſis.
Charis Dionyſupolitanus.
Joannes [z] Trapezuntanus.
Gennadius Moſſynenſis.

Provinciæ Neſon epiſcopi IV

Joannes Rhodu.
Euphrontius Chiu.
Florentius Mitylenes.
Barachus Naxenſis.

Provinciæ Cypru epiſcopi VII.

Olympius Conſtantienſis, per Didymum epiſcopum [aa] Latipenſem.
Epaphroditus Conneſſenſis.
Soteras Theodoſianus.
Photius [bb] Cythirenus.
C Eliodorus [cc] Amathuntus.
Didymus [dd] Latipenſis.
Procuchius Arcenoenſis.

Provinciæ Africæ epiſcopi II.

Valerianus Baſſianenſis.
Valerianus Afrus.

HARDUINI NOTÆ.

a Pro, *Sagaleſſi*. b Pro, *Adadenſis*. c Pro, *Paralaitanus*.
d Pro, *Laodicenſis*. e Pro, *Aphrodiſiadis*. f Pro, *Alindenſis*.
g Pro, *Myndenſis*. h Pro, *Heracleæ Salbacæ*. i Pro, *Amyzanenſis*.
k Pro, *Laſſi*. l Pro, *Latmi*. m Pro, *Tynchanitæ Apolloniadis*.
n Pro: *Cnidenſis*. o Pro: *Lyſiadis*. p Pro, *Hierapolitanus*.
q Pro, *Dorilæi*. r Pro, *Hipſi*. s Pro, *Polybotenus*.
t Pro, *Laodiceæ Trinitariæ*. u Pro, *Cadoenus*. x Pro, *Selbienſis*.
y Pro, *Themiſonienſis*. z Pro, *Trapezunitinus*. aa Pro, *Lopetheuſem*.
bb Pro, *Cytherenus*. cc Pro, *Amathuntinus*. dd Pro, *Lapithenſis*.

Godina 503:
Sabor u Rimu održan na zahtjev kralja Teodorika na kome, predvodeći iliričke arhiepiskope i episkope, prisustvuje i dukljanski mitropolit Evandar – arijanci i maniheji ravnopravni su sa kanonskom crkvom[175]

a) SABOR U RIMU
b) Sto osamdeset episkopa kojim je predsjedavao presveti papa Simah za vrijeme kralja Teodorika, devetog indikta, održan ljeta gospodnjeg 503[176]

Nakon konzulovanja Avijena, kada smo, uz Božiji blagoslov, prije ispovijesti blaženog Petra poglavara apostolskog, zajedno zasjeli, sveti sabor je rekao: knjiga, koju je po nalogu Sinoda napisao Enodije protiv onih koji su protiv Četvrtog našeg sinoda koji je održan u Rimu, pokušali javno promijeniti, pred svima je donijeta i u prisustvu svih pročitana i ovjerena. Kada je pročitana, i od svih jednoglasno potvrđena, Sveti sabor je rekao: Neka se ovo ubuduće čuva i neka se svi toga drže i u svemu neka se obdržava. Ovu knjigu u cjelosti i kao sinodsku neka svi čuvaju i neka se umetne između djela Četvrtog i Petog našeg sabora i neka se smatra dekretom ovih sinoda: jer je sinodskim autoritetom napisana i ovjerena. Na to više puta blaženi papa odgovara: Neka bude po volji svih vas, kao što presuđujete i neka se smatra apostolskim autoritetom i kako ste rekli neka se uvrsti u apostolske dekrete i neka ih se svi drže kao i ostalih apostolskih dekreta. Na to svi više puta jednoglasno odgovoriše: Da bude, tražimo, da bude tražimo, da bude tražimo. A nakon toga povikaše svi episkopi i prezviteri: Oni koji su optužili papu Simaha i pokušali da ga osude i oni koji su mu sudili ili pomislili protiv našeg sinoda da blebeću ili pišu tražimo da se osude. I malo nakon toga svi episkopi i presviteri glasno povikaše: Podari Hriste život za papu Simaha. I to bi rečeno osam puta. Da sjedi na toj stolici duge godine. To bi rečeno deset puta. Tražimo da tako bude. To bi rečeno dvanaest puta. Kad su se utišali, Simah episkop katoličke ckve grada Rima reče: Budući da ste braćo, jedinstvenom težnjom ljubavi, pobožnim i budnim osjećajem, neumornim naporima i živim duhom, napor uložili, poštovani oci, da se brinete o nadzoru nad crkvenim stvarima, da budno motrite na apostolsku stolicu (koja je utvrđena pouzdanom vjerom Petrovom), koju smo, premda smo je nedostojni, uz Gospodnji blagoslov, preuzeli: i malenkost našu mnogim tugama pogođenu odbranili muževno, odupirući se ogovaranjima i opanjkavanjima koja uvijek novim zamkama protiv nas i našeg dobrog glasa kruže, koje ovaj duh raskola podstiče stalnim žaokama, kojima je mir neprijatelj, a razdor mio: jer je vaša dobrota podstakla brigu našeg staranja i jednako oko crkvenog spokojstva Boga našega razmišljanje prednjači, tražimo da u vezi sa zavjerenicima i progoniteljima našim blaži budete. I premda se pravedno osuđuju, iz milosrđa ipak neka se poštede da bi se u nama potvrdila slavna misao Gospodova, kojom se nalaže da braći opraštamo tako kao što želimo da nam bude oprošteno od Gospoda. A uostalom, da se ne bi nikada tako što pomislilo ne samo protiv poglavara Apostolske stolice već niti protiv bilo kog hrišćanskog episkopa nije neophodno o tome nove priče smišljati već je dovoljno stare ponavljati i snažiti ih. Postoji, naime, sinodski dekret koji su potvdili mnogi naši prethodnici, da ovce, koje su povjerene svom pastiru na čuvanje, ne pokušavaju da ga

[175] *Mansi, vol. 8, p. 295*.
[176] Godine 504. bio je održan kao što tvrdi Pagijus na kraju ovog Sabora.

SYNODUS ROMANA V.

[b] DUCENTORUM OCTODECIM EPISCOPORUM

* Præsidente sanctissimo papa.

* Sub Symmacho Papa,

Tempore Theodorici regis, indictione nona, anno Domini [1] DIII. *celebrata.*

POst consulatum Avieni, cum in unum, annuente domino, ante confessionem B. Petri apostolorum principis resedissemus, sancta synodus dixit: Libellus qui synodali auctoritate contra eos qui adversus quartam nostram synodum, quæ habita est Romæ * Palmari, mutire præsumpserunt, ab Ennodio conscriptus est, coram omnibus deferatur, & in præsentia omnium legatur atque roboretur. Quo recitato, & ab omnibus consona voce comprobato, sancta synodus dixit: Hæc futuris temporibus * reserventur, atque ab omnibus teneantur, & in omnibus serventur. Hic libellus integerrime synodaliter ab omnibus teneatur, atque inter quartæ & quintæ synodorum nostrarum actiones interponatur, & ita sicut harum synodorum decreta habeantur: quia synodali auctoritate conscriptus est & roboratus. Ad quæ ter beatissimus papa respondit: Juxta vestram omnium fiat voluntatem, & ut judicatis, apostolica habeatur auctoritate, & inter apostolica, quod dicitis, interponatur decreta, & sicut cetera apostolica ab omnibus teneatur decreta. Ad quæ omnes ter una voce responderunt, dicentes: Ut fiat, rogamus: Ut fiat, rogamus: Ut fiat, rogamus. Postque clamatum est ab omnibus episcopis & presbyteris: Illi qui papam Symmachum accusaverunt, & damnationem ei inferre tentaverunt, & illi qui eum judicaverunt, aut contra nostram synodum garrire, aut scribere præsumpserunt, ut damnentur rogamus. Et paulo post omnes episcopi & presbyteri voce magna clamantes, dixerunt: Exaudi Christe, Symmacho papæ vita. Dictum est octies. Cujus sedem & annos. Dictum est decies. Ut fiat, rogamus. Dictum est duodecies. Quibus cessatis, Symmachus episcopus ecclesiæ catholicæ urbis Romæ dixit: Quoniam fraternitas vestra singulari caritatis studio, pio ac vigilanti affectu, indefessis laboribus ac spiritu vivaci fluduistis, venerandi patres, tutelam rerum ecclesiasticarum fovere, sedem apostolicam (quæ solida Petri confessione stabilita est) tueri viriliter, cui licet indigni, domino sic disponente, præsumus; ac parvitatem nostram jamdudum multis afflictionibus impulsam virili protectione defendistis, oblocutoribus & susurrantibus resistendo, qui novis semper insidiis semper aliquid adversum nos & famam nostram moliuntur, quos spiritus ille divisionis continuis exagitat aculeis, quibus est pax inimica, & discordia placens: & quia vestra bonitas curam provisionis nostræ suis exhortationibus incitavit, * & parilem circa ecclesiæ tranquillitatem Dei nostri contemplationem animi * p[ræ]stet, flagitamus, ut circa insidiatores & persecu-

* palam mutire Palmaris mutire.

* conserventur.

* etiam

* præstet

1 Anno 504. habita fuit, ut arguit Pagius allatus ad finem hujus Concilii.

sputaju osim ako od prave vjere ne bude zabludio: niti da se ne usude optužiti ga za bilo koju drugu stvar, osim za svoju nepravdu: jer jezik ne smije da vrijeđa djela pastira, premda im se po običaju sudi ukorom. Odlučujemo da se nijedan episkop, kome su oduzete njegove stvari, koji je silom ili prevarom otjeran sa položaja kao što ste i vi presudili u našem slučaju, na sinod provincijski ili vaseljenski ne može pozvati ili mu se suditi prije nego mu se vrati sve što mu je oduzeto. Dakle, prethodno treba sve po zakonu da im se vrati i crkve koje su pretrpjele štetu sa svim povlasticama da se obnove i poslije da im se da ne kratak vremenski rok već onoliko vremena koliko su bili udaljeni sa položaja prije nego se pozovu na sabor i saslušaju ih svi episkopi njihove provincije. Ne može biti ni pozvan na saslušanje ni donijeta presuda o onome koji je protjeran, jer nije privilegija da se oslobodi onaj koji je već lišen vlasti.

Otuda i postoji stara odluka: Sve posjede i sva šteta koja je nanijeta i svi plodovi, prije pokretanja parnice perceptor ili primas neka vrati posjedniku. A na drugom mjestu piše: onaj koji je počinio nasilje da sve vrati u stanje u kome se prethodno nalazilo i ono što posjeduje neka sigurno zadrži. I na drugom mjestu u sinodskim dekretima otaca i kraljevskim ediktima postoji odredba: Treba da se obnovi sve raščinjenim ili izbačenim episkopima u nazočnosti ponitifeksa rukopoloženjem i da se ponovo vrate na svoj položaj odakle su otišli sa vlasti, bilo kada bilo prevarom, nasiljem ili kroz bilo koju nepravednu crkvenu stvar ili sopstvenu ili se zna da su svoje stvari izgubili prije tužbe ili regularno pozvani na sinod, itd. Postoji takođe u starim crkvenim statutima odluka da oni koji upadaju na tuđe posjede ne prolaze bez kazne već se sve obnavlja dvostruko. Otuda je i u Jevanđelju zapisano: *Ako sam nešto prevarom uzeo, vraćam dvostruko.* I u zakonima sekularnim stoji da onaj koji je otuđio nečiju stvar treba da je vrati u dvostrukoj vrijednosti onome kome ju je oduzeo. A u božanskom zakonu stoji: *Neka je proklet svako ko pređe granice svog susjeda: i cijeli narod će reći: Amen.* Tako što neka ne prođe bez osvete i neka se ne sprovodi bez kazne. Uistinu da se ne vjeruje neprijateljima tužiteljima tj. onima koji dolaze u kuću neprijatelja odnosno koji se druže sa neprijateljima ili su sumnjivi: da ne bi u ljutnji poželjeli da nanesu zlo i da ne bi povrijeđeni poželjeli da se svete.

Ono što se (premila braćo) čini vašoj mudrosti korisnim za spokoj crkve, svi izdajte takav nalog. Vaseljenski sabor je rekao: proganjanje episkopa i dijeljenje crkava ili njihovo uništavanje, kao i otimanje slugu Božjih poduprti pomenutim autoritetom i zabranom svih svetih otaca i vašom utjehom, zajedničkim djelovanjem, jednako ubuduće snažno i odlučno ukidajući i jačajući odluke svetih otaca, odlučujemo izrekavši presudu da nikada tako što ni sada ni u buduće ne smije ni da se pomisli. I pošto zavlada tišina, Simah episkop katoličke crkve grada Rima reče: Jer ako neki budu ovo prenebregli i usudili se da nešto tako urade, spriječite jedinstvenim djelovanjem. I kad su ustali i malo poslije ponovo sjeli, jednoglasno povikaše: Ako bi se neko usudio da ovo što je danas zabranjeno na ovom svetom saboru prekrši ili pokuša samovoljno da prekorači ako je klerik da se ukloni sa položaja, ako je monah ili laik da se udalji iz zajednice. I ako ne iskaje grijehe da se anatemiše. Tajne ili javne zavjere koje neko kuje protiv pontifeksa, ili ono što odluka ovog sabora obuhvata, ako neko dostavi na znanje crkvi, neka se počastvuje: oni koji protivno ovome rade, kao što je već odavno odlučeno od strane svetih otaca i danas se sinodskom i apostolskom odlukom potvrđuje, dalje se odbacuju i egzilu se sa svima njihovima predaju. A ovo što je odlučeno na svetom saboru i ono što je po našem nalogu napisao Enodije, kao što je u našem prisustvu pročitano, da se potpiše svojeručno, molimo, i da se zauvijek obdrži (kao što je prethodno rečeno)

effro.

cutores * noſtros mitius agatis. Et licet juſte damnentur, propter miſericordiam tamen conſerventur, ut in nobis illa domini declaretur ſententia, qua præcipitur, ita fratribus dimitti, ſicut ſibi a domino cupiunt dimitti. De cetero vero, ne unquam talia non ſolummodo in apoſtolicæ ſedis præſulem a quoquam præſumantur, ſed nec in ullo Chriſtianorum epiſcopo uſurpentur. Non ergo neceſſe eſt ſuper his nova cudere, ſed vetera recitare atque firmare. Eſt enim a multis anteceſſoribus noſtris ſynodaliter decretum atque firmatum, ut oves, quæ paſtori ſuo commiſſæ fuerint, eum nec reprehendere, niſi a recta fide exorbitaverit, præſumant: nec ullatenus pro quacumque re alia, niſi pro ſua injuſtitia, accuſare audeant: quoniam paſtorum actus gladio oris non ſunt feriendi; quamquam rite * reprehendi æſtimentur. Nec ullos epiſcopos ſuis rebus expoliatos, vel a ſedibus vi aut dolo, aut quocumque ingenio pulſos, ſicut & vos de nobis judicaſtis, aut ad ſynodum tam provincialem, quam generalem poſſe convocari, aut in aliquo judicari, antequam cuncta, quæ eis ablata ſunt, legibus poteſtati eorum pacifice per omnia redintegrentur, decernimus. Prius ergo oportet omnia illis legibus redintegrari, & eccleſias, quæ ſublatæ ſibi ſunt, cum omni privilegio ſuo reſtitui, & poſtmodum non ſub anguſto temporis ſpatio, ſed tantum temporis ſpatium eis indulgeatur, quantum expoliati vel expulſi eſſe videntur, antequam ad ſynodum convocentur, & ab omnibus quibuſque provinciæ ſuæ epiſcopis audiantur. Nam nec convocari ad cauſam, nec dijudicari poteſt expoliatus, vel expulſus quia non eſt privilegium, quo expoliari poſſit jam nudatus.

Unde & antiquitus decretum eſt: Omnes poſſeſſiones, & omnia ſibi ſublata, atque fructus cunctos, ante conteſtatam litem, * perceptor aut primas poſſeſſori reſtituat. Et alibi ſcriptum habetur: ille qui violentiam pertulit, univerſa in ſtatu, quo fuerant, recipiat: & quæ * poſſidet, ſecurus teneat. Et alibi in ſynodalibus patrum decretis, & regum edictis legitur ſtatutum: Redintegranda ſunt omnia expoliatis vel ejectis epiſcopis, præſentialiter ordinatione pontificum, & in * eorum unde abſceſſerunt * poteſtatem funditus revocanda, quacumque conditione temporis, aut dolo, aut captivitate, aut virtute majorum, aut per quaſcumque injuſtas cauſas res eccleſiæ, vel proprias, aut ſubſtantias ſuas perdidiſſe noſcuntur ante accuſationem, aut regularem ad ſynodum convocationem eorum, & reliqua. Eſt etiam in antiquis eccleſiæ ſtatutis decretum, ut qui aliena invadit, non exeat impunitus, ſed cum multiplicatione omnia reſtituat. Unde & in evangelio ſcriptum eſt: Quod *ſi aliquid defraudavi, reddo quadruplum*. Et in legibus ſæculi cautum habetur. Qui rem ſubripit alienam, illi, cujus res direpta eſt, in * unde cuplum, quæ ſublata ſunt, reſtituat. Et in lege divina legitur: *Maledictus omnis, qui transfert terminos proximi ſui: & dicet omnis populus: Amen*. Talia ergo non præſumantur abſque * ulla ultione, nec exerceantur abſque ſua damnatione. Accuſatoribus vero inimicis, vel de inimici domo prodeuntibus, vel qui cum inimicis immorantur, aut ſuſpecti ſunt, ne credatur: ne irati, nocere cupiant: ne læſi, ulciſci ſe velint.

Quid ad hæc vobis (cariſſimi fratres) videtur prudentia veſtra pro eccleſiaſtica quiete vel indemnitate, univerſi edicite. Univerſa ſynodus dixit: Epiſcopalem perſecutionem: & eccleſiarum abſciſſionem, vel vaſtationem, atque ſervorum Dei infeſtationem, fulti prædicta auctoritate & omnium ſanctorum patrum prohibitione, veſtraque conſolatione, communi tractatu pariter in futurum robuſte ac veraciter amputantes, ſanctorumque patrum ſtatuta firmantes, expreſſis ſententiis ſancimus, ne unquam talia a quoquam noſtris aut futuris temporibus præſumantur. Et ſilentio facto, Symmachus epiſcopus eccleſiæ catholicæ urbis Romæ dixit: Quod ſi aliqui hæc tranſgreſſi fuerint, & talia præſumpſerint, quid ſuper his vobis videtur, pari adunatione manifeſtate. Cumque ſurrexiſſent, & paulo poſt iterum conſediſſent, una voce dixerunt: Si quis hæc quæ hodie in hac ſancta ſynodo prohibita ſunt infringere præſumpſerit, aut voluntarie tranſgredi tentaverit: ſi clericus eſt, gradu proprio penitus careat: ſi vero monachus aut laicus fuerit, communione privetur. Et ſi non emendaverit vitium, anathemate feriatur. Secretas vero inſidias, vel manifeſtas, pontificibus a quibuſcumque illatas, vel ea quæ hujus ſanctæ ſynodi ſententia complectitur, ſi quis ad * eccleſiæ pertulerit notitiam, potiatur, honore: & hi qui adverſa eis moliuntur, ſicut a ſanctis patribus dudum ſtatutum eſt, & hodie ſynodali & apoſtolica auctoritate firmatur, pœnas abiiciantur (*a*) & exilio, ſuis omnibus ſublatis, perpetuo tradantur. Hæc vero quæ in hac ſancta ſynodo ſtatuta ſunt, & ea quæ in libello quem Ennodius noſtra auctoritate conſcripſit, ſicut in præſentia noſtra recta ſunt, ut propriis manibus roborentur, rogamus, atque ut in perpetuum conſerventur, (ſicut prædictum eſt) veſtra apoſtolica auctoritate firmentur. Symmachus eccleſiæ catholicæ urbis Romæ epiſcopus dixit: Acclamationes veſtras, ſynodique judicium præſentia ſuſcipient geſta *. Adjecitque, & dixit: Ea quæ ad * ſuccidendos veternoſæ præſumptionis errores, vel inſenſæ pontificibus præſumptionis morbos, quibus ſtatus affligi ſolet eccleſiæ, ſervorumque ejus, deliberatio religioni congrua pacique conſtituit, perpetua ſocientur firmitate: ut annuente domino, quem cuſtodem rerum conſtat eſſe bonarum, ſynodalis ordinatio vigeat, atque omnis qui ſine perſonæ alicujus * diſtinctione * venire præſumpſerit, impoſita ſuperius diſtrictione plectatur. Univerſa ſynodus dixit: Ut ſcandala amputentur, & inſidiæ atque detractiones erga epiſcopos vitentur, rogamus: dictum eſt duodecies. Et facto ſilentio, univerſi in ſancta ſynodo congregati, dixerunt: Exaudi Chriſte, Symmacho vita: dictum eſt octies. Hic eſt pax cum Symmacho: dictum eſt octies. Cujus ſedem & annos: dictum eſt decies. Ut de præſenti fiat: dictum eſt duo decies. Et paulo poſt, cum reſediſſent, facto ſilentio, univerſa ſynodus dixit: Quiſquis cleri-

co-

(*a*) Berardus legendum cenſet: *& exilio*; ſicut & Inferius in Synodo VI. in ſimili dicitur: *perpetuo damnentur exilio*. *Manſi*.

Matth. 6.

2. q. 7. Oret quæ. Quæ ſequuntur uſque ad illud: Quid ad hæc vobis, &c. habentur in ult. decr. Euſebii, & in ep. decr. Joannis I. P. in 2. q. 1. In ſcripturis.

* reprehendendi

* præceptor * quid ſi, per ceptor, pet mo p. r.

* poſſidet 3. quæſt. 1. Redintegranda ſunt.

* eum

* ſtatum

Vide decr. Ivo lib. 4.

Ibi. 13. 11. quæſt. 2. In legibus.

* decuplum

Dist. 23.

* deeſt hæc vox in Mſ. 3. quæſt 5. Accuſatoribus vero.

3. quæſt. 5. Accuſatoribus vero.

* eccleſiaſticam

* vigeantque. * ſubmovendos

* diſtrictione contraveniente.

i vašim apostolskim autoritetom da se osnaži. Simah episkop katoličke crkve grada Rima reče: Vaše aklamacije i sud sinoda potvrdiće sadašnje učinjenim. I dodao je: Ono što služi za uklanjanje grijeha nejakog razmišljanja odnosno bolest neprijateljske pomisli prema pontifeksima kojima se obično crkveni status i njihove sluge obaraju, jedinstvenim razmišljanjem o miru i vjeri stalnom čvrstinom neka se udruže: da se uz Božji blagoslov, za koga se zna da je čuvar dobara, sinodski poredak osnaži i svi koji se budu usudili da se tome suprotstave biće kažnjeni na prethodno navedeni način. Sav sinod reče: Da se sablazni iskorijene i da se izbjegavaju zavjere i uklanjanja episkopa, molimo: to je rečeno dvanaest puta. Pošto je nastao tajac svi okupljeni na Svetom sinodu rekoše: Podari Hriste, Simahu dug život: to je rečeno osam puta. Njegova da je stolica i da dugo poživi: to je rečeno deset puta. Malo nakon toga, kad sjedoše, i nastade tajac, sav Sinod reče: Bilo koji klerik, monah ili laik iz višeg ili nižeg staleža, nakon ove odluke koju smo donijeli, ako se bude usudio da se suprotstavi ovom dekretu, biće uništen kao šizmatik kanonskim statutima. I potpisaše.

Celije Simah episkop Svete katoličke crkve grada Rima, potpisao ovaj statut koji sam sastavio po Božjem nadahnuću

Laurencije episkop crkve Milana, potpisao ovaj statut načinjen po Božjem nadahnuću

Petar episkop crkve u Raveni, potpisao ovaj statut načinjen po Božjem nadahnuću

Eulalije episkop crkve Sirakuze, potpisao ovaj statut koji je načinjen po Božjem nadahnuću

Feliks episkop Interamna potpisao

Stefan episkop Kordube potpisao

Fortunat episkop crkve Valense potpisao

Benigno iz Akvevive

Jovan iz Spoleta

Romul iz Preneste

Stefan iz Venuse

Kandid iz Tiburta

Valentin iz Amiterna

Fortunat iz Fulge

Hrisogon iz Albana

Eutihije iz Trane

Amand iz Protina

Laurencije iz Bobije

Molensije iz Centumcela

Euzebije iz Fanestre

Roman iz Nomenta

Propinkvo iz Trebije

Asterije iz Akvine

Silvan iz Veliterna

Epafrodit iz Tamase

Kvinto iz Fokije (Foke)

Helija iz Bleandra

Pavle iz Tripolisa

Polikarp iz Gabale

corum, aut monachorum, aut laicorum, tam majoris ordinis, quam etiam inferioris, post hanc formam a nobis prolatam, his decretis contraire præsumpserit, statutis canonicis velut sebusinatices percellatur. Et subscripserunt.

[1] Cæcilius Symmachus episcopus sanctæ ecclesiæ catholicæ urbis Romæ, huic statuto, a nobis inspirante domino peracto, subscripsi.

Laurentius episcopus ecclesiæ Mediolanensis, huic statuto, a nobis inspirante domino peracto, subscripsi.

Petrus ecclesiæ Ravennatis episcopus, huic statuto, a nobis inspirante domino peracto, subscripsi.

Eulalius episcopus ecclesiæ Syracusanæ, huic statuto, a nobis inspirante domino peracto, subscripsi.

Felix episcopus Interamnensis subscripsi.

Stephanus episcopus Cordubensis subscripsi.

Fortunatus episcopus ecclesiæ * Valensis subscripsi.

Benignus Aquævivensis.

* Spolitanus Joannes * Spoletinus.

Romulus Prænestinus.

Stephanus Venusinus.

Tudertinus. Candidus * Tiburtinus.

Valentinus Amiterninus.

Fortunatus Fulginas.

Chrysogonus Albanensis.

Eutychius Tranensis.

* Amantius * Petrarum Amandus * Protentinus.

Laurentius Bobiensis.

Molensius Centumcellensis

Eusebius Fanestrensis.

Romanus Nomentanus.

Propinquus Trebias.

Asterius Aquinas.

Silvanus Veliternus.

Epaphroditus Tamassenus.

Quintus Phocensis.

Helias [2] Bleandrenus.

Paulus Tripolitanus.

Polycarpus Gabalenus.

Patricius [3] Cressensis.

Menecrates [4] Caryssensis.

Florentius Sardeorum Lydiæ

Julianus [5] Hypepennus.

Paulinus Perperennensis.

* Maronius * Meonius Nyssenus.

Proterius Myrrhinensis.

Hesperius Pytanensis.

Olympius * Evazonensis.

* Evazonensis. Rufinus Briulitanus.

Theodosiopolitanus. Philippus * Neasaulitanus [6]

Isaac [7] Elearchiæ.

* Palæaspolitanus. Basilicus * Palescensis. [8]

Didymus Lapetensis. [9]

* Sinitensis Justus * Firmanus.

Ariston Ostiensis.

Augustus Liparitanus.

A Rusticus Buxentinus.

Venantius Senogallensis.

Victor Lunensis.

Innocentius * Triferninus. * Tiferna[illegible]

Bonifacius Forojulianiensis.

Sebastianus Soranus.

Asellus Populoniensis.

* Elpidius Elpidius * Volaterranus.

Projectitius Foronovanus.

* Venerius Polensis. * Venerio[illegible]

* Collonicus Colonius Foroclodiensis.

Probus Camarinensis.

Vindemius Antiatinus.

Proculejanus Sepinas.

Fortunatus Anagninus.

B Paschasius Vulturnensis.

Martianus * Æsinus. * Ecanlensis.

Bassus Mutinensis.

Pacatianus Comaclensis.

Maras * Cordiluensis. * Cornilliên-sis

Macedon * Magidensis. * Mardonen-sis.

Marcellinus Isidensis.

Paulus * Plogonensis. [10] * Plogorien-sis.

Teodorus * Lysinensis * Liftinensis

Neon Silvensis.

Theophilus Arassensis. [11]

Epiphanius Pergensis.

Leucius Fani Apollinis.

Alcimedes [12] Celandiensis. Addit hic c. Just. Subscripserunt & alii plurimi episcoporum.

Eupythius Stratoniciæ.

C Dionysius Attalensis.

Andreas Salenus. [13]

Amachius Stectorensis.

Croton [14] Pertensis.

Philippus Balburensis.

Theodorus Antiphellensis.

Leontius Araxenus.

Antipater Caunensis.

Esaias Eleitanus. * Gratianus Phanemu-tensis.

* Cratinus Panemutensis.

Andreas [16] Tlosorum. * Phuphaten-sis

Nicolaus Ariassensis. * Panormen-sis.

Romanus Bobonensis.

Onesiphorus Iconiensis.

Neoptolemus [17] Cornensis.

D Paulus Derbensis.

Plutarchus Lystrensis.

Eugenius Canorum.

Rufus Hydæ.

Tyrannus Homonadensis.

Acholius Larandensis.

Proclus [18] Argissensis.

Leontius Magnesiæ Mæandri.

Mamas Anemurii.

Cyriacus * Ægeæ.

Valerianus * Bastianensis. * Bendorata-nus.

Photinus [20] Chytrennus.

[21] Echius Arsinoensis.

Soter Theodosiensis.

Heliodorus Amathuntis.

Olym-

---

1 Sunt eædem subscriptiones in mss. cod. Paris. sed non eodem ordine. Et præmittuntur illæ Symmachi epistolæ decretali ad Cæsarium Arelat. *Hard.* 2 Forte, *Balandenus*, in Lydia. *Hard.*
3 Forte, *Acrassensis*, in Lydia. *Hard.* 4 *Cerassensis*, in Lydia. *Hard.*
5 In Provincia Asiæ, ut & aliquot alii sequentes. *Hard.* 6 In Provincia Asiæ. *Hard.*
7 In Ægypto secunda. *Hard.* 8 Forte, Palæbiscensis, in Libya secunda. *Hard.*
9 In Cypro. *Hard.* 10 Pro, *Plugonensis*, Hard. 11 Pro, *Ariassensis*. Hard.
12 Forte, *Silandreossi*, vel *Silandensis*, in Lydia, *Hard.* 13 Pro, *Satalenus*. Hard.
14 In Lycaonia. *Hard.* 15 Lege, *Panemutichensis*, in Pamphylia secunda. *Hard.*
16 Est in Lycia, Τλῶς, ubi & Ariassus, & Βυβών. *Hard.*
17 In Lycaonia, ubi & *Derbe*, & *Lystra*, & Κώνος, & *Hyde* &c. *Hard.*
18 Forte, *Argizenus*, in Hellesponto. *Hard.* 19 Forte, *Sebastiensis*, in Cilicia. *Hard.*
20 Est Χύτροι in Cypro, ubi & *Arsinoe*, & *Amathusia*, & *Constantia*. Hard.
21 Lege, *Proetchius* ut in Conc. Chalc. *Hard.*

Patricije iz Krese
Menekrat iz Karisa
Florencije iz Sarda u Lidiji
Julijan iz Hipepa
Paulin iz Perpera
Meonije iz Nise
Proterije iz Mirine
Hesperije iz Pitane
Olimpije iz Evazona
Rufin iz Briulita
Filip iz Teodosiopolja
Isak iz Elearhije
Basilik iz Paleapolja
Didim iz Lapeta
Justo iz Firma
Ariston iz Ostije
August iz Liparita
Rustik iz Buksenta
Venancije iz Senogalije
Viktor iz Luna
Inokentije iz Triserna
Bonifacije iz Foroflamija
Sebastijan iz Sorana
Asel iz Populonije
Elpidije iz Volatere
Projekticije iz Foronove
Venerije iz Pole
Kolonije iz Foroklodije
Probo iz Kamarene
Vindemije iz Antijata
Prokulejan iz Sepina
Fortunat iz Anagne
Pashasije iz Vulture
Martijan iz Esine
Baso iz Mutine
Pakatijan iz Komakle
Mara iz Kordile
Makedon iz Magide
Marcelin iz Iside
Pavle iz Plogone
Teodor iz Lisinije
Neon iz Silvije
Teofil iz Arase
Epifan iz Perga
Leukije iz Fana Apolonovog

Olympius Conſtantienſis.
Batrachus Naxi inſulæ.
Tryphon Chii inſulæ.
Florentius Mitylenæ inſulæ.
Joannes Rhodienſis inſulæ.
Gennadius [1] Moſinenſis.
Evandrus Dioclіæ.
Johannes Trapezopolis.
* *f.* Æginiſ- Philippus [2] Egritanus. [3]
tanus.
Tomas Theodoſiopolitanus
Gennadius Acmonenſis.
[4] Charites Dionyſiopolitanus
Paulus [5] Ariſtenſis
Matthias Themiſonienſis.
Eulalius Siblienſis.
Amphilochius Sidenſis.
Gajus Syedrienſis.
Eudoxius [6] Itoanenſis.
Marcellinus Corydallenſis
Euſebius * Coryajorum.
Obrimus Coracenſi.
Romanus Myrenſis
Ariſtocritus Olympenſis.
Eudoxius Chomatenſis.
Palladius [7] Candybenſis.
Cyrinus Patarenſis
* Limitenſis. Stephanus * Lymitenſis.
Zenodotus Telmeſſi.
* Zerbonen- Maximus * Cimolenſis.
ſis.
* Muſianus * Muſonius Limenenſis.
Florentius Adrianopolis
* Neapolita- Baſſonas [8] Neapolitanus.
nus.
Meſſalinus Laodicenſis
Fontejanus Sagallaſſenus.
Olympius Sozopolis
Alexander Seleuciенſis.
Valerianus Aphrus.
Euſebius Clazomenus.
Thomas Valentinianopolis.
Thomas Alalcomenus
Pergamius Antiochenus.
Eutropius Adadenſis
Paulus Philomelienſis
* Polydoren- Strategius Polybotenſis
ſis.
Baſilius Nacoliæ
Euſtochius Docimeus
Cyriacus Eucarpienſis
Abertius Hierapolis.
Epiphanius Mydajenſis.
Philippus Lyſiadis.
Mocimius Hephæſtienſis.
* Mirus Myrus [9] Eniadrenſis. [10]
* Bleandren- Euſebius Dorylei.
ſis.
Marimianus Synadenſis.
Calandion * Alicarnaſſenus.
Joannes Gnidi.
Theodoretus Alabandenus.
Tynchanius Apollonienſis.
Longinus Apamenus.
Theoteenus Tyri.
Eorticius Metropolitanus
* Syniaden- Cyrus [11] Siniandenſis.
ſis.

A Libanius [12] Parilycaoniæ.
Modeſtus Sebaſtenſis.
Daniel * Cadis. [13]
Nunechius Laodiceæ Trimitariæ.
Aquilas [14] Anrocyrorum. [15]
Joannes Amyzonenſis.
Eupythius Stratonicenſis.
Meſander Heracleus * Lemnos. [16]
Papias [17] Freſſonenſis.
Placcus Jaſſenſis.
Joannes Alyndenſis.
Dionyſius Antiochenus.
Critonianus Aprodiſius.
Æthericus Smyrnenſis.
Stephanus Epheſinus.
B Patricius Adramytteus.
Daniel Lampſacenus.
Hermias Abydenſis.
Theoſebius Ilii.
Stephanus Pataviі Aſiæ.
Pionius Troadenſis.
Eulalius Pionienſis.
David [18] Anderanenſis.
Thalaſſius Parii.
Petrus Dardanenſis.
Diogenes Cyzicenus.
Olympius Pruſiadenſis.
Theophilus Hadrianopolis.
Apragmonius Tienſis.
Theodorus Heracleenſis.
C Calogerus Claudiopolis.
Theodorus Xoaneuſis.
Polychronius [19] Daclis.
Rhenus [20] Juliopolis.
* Ætherius Pompejopolis,
Petrus Gangrenus.
Antiochus Sinophenus.
Atticus Zelenſis.
Uranius Himèrorum.
Paralius Andraponenſis.
Leucadius [21] Timnienſis.
Euphraſius Laganienſis.
Myſterius Amorii.
Aquilas Eudoxiadis.
Cyriacus Trocmadenſis.
D Pius * Penteniſſenſis, [22]

* Cadocenſis.
* Acrocerau- norum, *al.* Acrote- norum.
* Lemni.
* Dabis.
* Etherius
* Peteniſſen- ſis.

Notæ Severini Binii.

a *Synodus Romana V.*) Hoc concilium celebratum & congregatum eſt hac occaſione. Schiſmatici ſuperiore concilio condemnati, qui delictum ſuum deteſtati & ad unitatem catholicæ eccleſiæ redire debuiſſent, linguis & calamis ſuperioris anni concilium oppugnarunt, editoque adverſus prædictam ſynodum libello, eam atrociſſimis injuriis & contumeliis proſciderunt. Titulus libello prænotatus fuit iſte: *Adverſus ſynodi abſolutionem.* Ut ergo decreta legitime ſanctæ confirmarent, epiſcopi iterum coeuntes, provinciam maximi ponderis tradiderunt Ennodio diacono, ut adverſus objectiones ſchiſmaticorum apologeticum libellum ſcriberet, ſcriptumque ſanctæ ſynodo legendum offerret. Quod cum ille præſtitiſſet, libellum in pleno omnium patrum conſeſſu recitatum, & magno applauſu approbatum, non tantum inter acta ſynodalia, verum etiam inter pontificia decreta annumerari præceperunt. Occaſio celebrati concilii. Acta concilii

1 In Phrygia Pacatiana. *Hard.* 2 Forte, *Ægianus*. Hard.
3 Idem; *Charton*, in Conc. Chald. *Hard.*
4 In Phrygia Pacatiana, ubi & *Themiſontum*, & *Siblia*. Hard.
5 Eſt & in Pamphylia Ἐτταβυν. Eſt hic *Eudoxius Etennorum*, in Conc. Chalc. *Hard.*
6 Eſt in Lycia Καϋνδοβα. *Hard.* 7 In Phrygia Salutari. *Hard.*
8 Forte, *Parlai*, in Piſidia, ubi & Siniandos. *Hard.* 9 In Phrygia Κάδοι. *Hard.*
10 Sunt in Phrygia, Αὐρόκκαι, vel Αὐλόκρηνι. *Hard* 11 Eſt *Heraclea Latmi* in Caria. *Hard.*
12 Forte, *Eroſenſis*, ab Ἐρέσσος, in Caria. *Hard.* 13 Ἄνδηρα in Provincia Aſiæ. *Hard.*
14 Pro, *Junopolitas*, ut in Conc. Chalc. *Hard.* 15 Eſt Κίτια & Ἀγγαρία in Galatia. *Hard.*
16 Lege, *Pisantenſis*, in Galatia ſecunda. *Hard.*

Alkimed iz Celandije
Eupitije iz Stratonikeje
Dionisije iz Atalije
Andrea iz Salena
Amahije iz Strektorije
Kroton iz Pertena
Filip iz Balbure
Teodor iz Antifela
Leontije iz Arakse
Antipater iz Kaune
Isaija iz Eleitane
Kratin iz Fanema
Andrea iz Tlosa
Nikolaj iz Arijasa
Roman iz Bobone
Onesifor iz Ikonije
Neoptolem iz Korna
Pavle iz Derba
Plutarh iz Listre
Evgenije iz Kane
Rufo iz Hide
Tiran iz Homonade
Aholije iz Laranda
Proklo iz Arga
Leontije iz Meandra u Magneziji
Mama iz Anemurija
Kirijak iz Egeja
Valerijan iz Bastijane
Fotin iz Hitre
Ehije iz Arsinoje
Sotir iz Teodosije
Heliodor iz Amatunta
Olimpije iz Konstancije
Batrah sa ostrva Naksosa
Trifon sa ostrva Hiosa
Florencije sa ostrva Mitilene
Jovan sa ostrva Rodosa
Genadije iz Mosine
Evandar iz Duklje
Jovan iz Trapezopolja
Filip iz Egrita
Toma iz Teodosiopolja
Genadije iz Akmone
Harit iz Dionisiopolja
Pavle iz Ariste

perunt. Deinceps, cum omnes episcopi accusatores Symmachi & Palmaris synodi condemnari postulassent, Symmachus papa ipsem domini exemplo ignoscendum esse persuasit. Reformatum est etiam illud antiquum decretum, ne extra causam fidei populus episcopum suum accuset: quodve restituendi sint spoliati episcopi, antequam coram aliis episcopis causam dicere cogantur.

Subscriptio suspecta fidei.

b *Ducentorum octodecim episcoporum.*) In subscriptione plurimi orientales nominantur, qui concilio Chalcedonensi ante annos quinquaginta duos interfuerunt, & quorum post decem annos a tempore dicti concilii nulla mentio reperitur. Unde probabile esse apparet, quod haec subscriptio non sit Romanae, sed alterius cujusdam synodi longe ante haec tempora celebratae. Baron. an. 503. num. 9.

Observatio P. Antonii Pagi

ad annum Christi 503. num. II.

Postquam synodus *Palmaris* hoc anno celebrata fuit, & Symmachus a criminibus, quibus ab adversariis impetebatur absolutus, reperti sunt ex iis aliqui, qui contra synodum IV. Romanam scripserint opus, cui titulus erat: *Adversus Synodum absolutionis incendium*. His ex synodi mandato respondit Ennodius, ut legitur initio synodi Romanae V. ubi dicitur: *Libellus qui synodali auctoritate contra eos, qui adversus quartam nostram synodum, quae habita est Romae* (praesenti scilicet anno) *palam ausibus praesumpserunt, & Ennodio conscriptus est, coram omnibus deferatur. & in* A *praesentia omnium legatur &c. Hic libellus integerrime synodaliter ab omnibus tutatur, atque inter quartam & quintam synodorum nostrarum Actiones interponatur, & ita fiat harum synodorum Decreta habeatur: quia synodali auctoritate conscriptus est, & roboratur.* Ex quibus intelligimus synodum quartam Palmarem *Ennodio* mandasse ut libellum Apologeticum pro quarta synodo, & *Symmacho* papa elucubraret, nisi quis credere malit, synodum V. ubi congregata est, hoc mandatum *Ennodio* dedisse, & libello confecto eamdem synodum robur confirmationis suae addidisse. Certe titulus libelli schismaticorum citatus, hunc post synodum quartam absolutam, conscriptum fuisse demonstrat. Quare recte Baronius num. II. censuit, libellum illum *Ennodii*, intra tempus unius ejusdemque synodi, & exaratum & approbatum esse. Quod si ita sit, haec verba quae leguntur ipso initio synodi Romanae V. *post consulatum Avieni*, anno scilicet DIII. non possunt non censeri additicia; cum synodus IV. mense Octobris currentis anni adhuc haberetur, & non modicum tempus insumendum fuerit tam a schismaticis, ut libellum suum componerent, quam ab Ennodio, ut ad illum responderet, & a tot episcopis ad eam synodum convocatis, ut Romam definito tempore venire possent. Quare haec synodus V. Romana ante annum sequentem cogi non potuit. Initio hujus synodi forte scriptum fuerat *post consulatum Avieni II.* quae formula anno sequenti usurpari potuit, & librarii utramque notam numeralem omisere. Certum in codice MS. Victorino libellus *Ennodii*, inter quartam & quintam synodos Romanas, integer describitur; in editione vero Labbeana inter synodum III. in qua *Odoacris* regis leges abrogatae, & quintam perperam interpositus, ut patet ex dictis. B

Matija iz Temisona
Eulalije iz Sibla
Amfilohije iz Sida
Gaj iz Siedra
Eudoksije iz Itoane
Marcelin iz Koridale
Eusebije iz Kotija
Obrim iz Koracezija
Roman iz Mirene
Aristokrit iz Olimpa
Eudoksije iz Homatene
Paladije iz Kandibe
Kirin iz Patare
Stefan iz Limite
Zenodot iz Telmesa
Maksim iz Kimolene
Musonije iz Limene
Florencije iz Adrijanopolja
Bason iz Neapolja
Mesalin iz Laodikeje
Fontejan iz Sagalasa
Olimpije iz Sozopolja
Aleksandar iz Seleuka
Valerijan iz Afra
Eusebije iz Klazomene
Toma iz Valentinijapolja
Toma iz Alalkomena
Pergamije iz Antioha
Eutropije iz Adade
Pavle iz Filomelije
Strategije iz Polibote
Basilije iz Nakolije
Eustohije iz Dokimeja
Kirijak iz Eukarpija
Abertije iz Hijerapolja
Epifanije iz Midajena
Filip iz Lisijade
Mocinije iz Hefestije
Miro iz Euladra
Eusebije iz Dorileje
Marinijan iz Sinade
Kalandion iz Halikarnasa
Jovan iz Knida
Teodoret iz Alabanda
Tinhanije iz Apolonije

Longin iz Apame
Teotekno iz Tira
Eorticije iz Metropolisa
Kir iz Sinijanda
Libanije iz Parilikaonije
Modest iz Sebaste
Danijel iz Kada
Nunehije iz Trimitarije u Laodikeji
Akvila iz Aurokira
Jovan iz Amizona
Eupitije iz Stratonikeje
Menander iz Herakleje na Lemnosu
Papije iz Fresona
Plako iz Jase
Jovan iz Alinda
Dionisije iz Antiohije
Kritonijan iz Afrodisije
Eterih iz Smirne
Stefan iz Efesa
Patricije iz Adramita
Danijel iz Lampsaka
Hermija iz Abida
Teosebije iz Ilija
Stefan iz Patavije u Aziji
Pionije iz Troade
Eulalije iz Pionije
David iz Anderana
Talasije iz Parije
Petar iz Dardanije
Diogen iz Kizika
Olimpije iz Prusijade
Teofil iz Hadrijanopolja
Apragmonije iz Tijesa
Teodor iz Herakleje
Kaloger iz Klaudiopolja
Teodor iz Ksoana
Polihronije iz Dakle
Reno iz Juliopolja
Eterije iz Pompejopolja
Petar iz Gangra
Antioh iz Sinofa
Atik iz Zele
Uranije iz Himere
Paralije iz Andrapona
Leukadije iz Tinije

Eufrasije iz Laganije
Misterije iz Amorije
Akvila iz Eudoksijade
Kirijak iz Trokmade
Pije iz Pentenisa

Komentari Severina Binija

a) Peti sabor u Rimu. Ovaj Sinod se okupio i održao zbog slučaja šizmatika koji su osuđeni na prethodnom saboru, koji su priznali svoj grijeh i trebalo je da se vrate jedinstvu katoličke crkve, urgirali su da se okupi sabor prethodne godine i izdavši knjižicu protiv pomenutog sabora, naružili ga uvredama i optužbama najgore vrste. Naslov te knjižice je bio: *Protiv praštanja sinoda*, episkopi koji su se ponovo okupili, provinciju od najvećeg značaja su predali đakonu Enodiju, da protiv prigovora šizmatika napiše apologetsku knjigu i da je ponudi Svetom saboru na čitanje. Kad je ovaj istupio i uz saglasnost svih otaca je pročitao, ona je odobrena uz buran aplauz i našla se ne samo među saborskim dokumentima već i među papskim dekretima. Potom, jer su svi episkopi tužioci Simaha tražili da se ovaj osudi na prethodnom saboru, papa Simah, po primjeru Gospoda, uticao je da im se oprosti. Reformisan je takođe ovaj stari dekret da narod ne optužuje svog episkopa mimo pitanja vjere ili da treba rehabilitovati raščinjene episkope prije nego se prinude da vode parnicu pred drugim episkopima.

b) Dvesta osamdeset episkopa. U potpisu se većinom navode istočni episkopi, koji su prisustvovali saboru u Halkedonu prije pedeset dvije godine i koji se nigdje poslije ne pominju deset godina od vremena pomenutog sabora. Otuda je očito da ovi potpisi nijesu sa Rimskog nego nekog drugog sabora koji je održan mnogo prije ovog.

Komentari P. Antonija Pagija
Za god. 503, br. 2

Pošto je Sinod održan ove godine i Simah razriješen zločina koje su mu pripisali protivnici, našli su se među njima neki koji su protiv Četvrtog sabora u Rimu napisali djelo kome je naslov: *Protiv Sinoda i nedosljednog oprosta*. Njima je po nalogu Sinoda odgovorio Enodije, kao što se navodi na početku Petog rimskog sinoda, gdje stoji: *Knjižicu, koju je po nalogu sinoda protiv onih koji su se usudili činiti suprotno odlukama Četvrtog sinoda koji je održan u Rimu (tj. ove godine), napisao Enodije, pred svima je objelodanio i u prisustvu svih pročitao. Ova knjižica u cjelosti od svih učesnika Sinoda se podržava i smještena je među akta Četvrtog i Petog sinoda i tako se smatraju dekretima ovih sinoda, jer je po autoritetu Sinoda napisana i ovjerena.* Iz ovoga shvatamo da je Četvrti sinod naložio Enodiju da izradi apologetsku knjižicu za Četvri sinod i papu Simaha, osim ako neko ne želi da povjeruje da je Peti sinod održan i ovaj nalog dao Enodiju i kad je knjižica sačinjena da je isti sabor dodao svoj pečat kao potvrdu toga. Naravno naslov knjige koji navodi šizmatike pokazuje da je bila napisana poslije Četvrtog sinoda kad je ovaj razriješen optužbe. Stoga Baronije pravilno pod br. 2 je nabrojao da je Enodijeva knjiga u toku jednog istog sabora i napisana i odobrena. Ako je to tako, ono što se čita na početku Petog rimskog sabora *poslije konzulovanja Avijena* tj.

godine 503. ne može se smatrati drugačije nego naknadno dodatim, jer se Četvrti sinod mjeseca oktobra tekuće godine održao i ne samo da je šizmaticima trebalo vremena za sastavljanje knjige nego i Enodiju da im odgovori, kao i tolikim episkopima koji su pozvani na ovaj sabor da se u određenom vremenu okupe. Stoga ovaj Peti rimski sinod prije naredne godine nije mogao biti održan. Na početku ovog sabora možda je bilo napisano *poslije konzulovanja Avijena II* a taj izraz se mogao upotrijebiti naredne godine i ispustiti obje numeričke bilješke knjige. Sigurno je u rukopisu Viktorina u cjelosti knjižica Enodijeva između Četvrtog i Petog rimskog sabora opisana, a u Labeusovoj ediciji pogrešno je umetnuta između Trećeg i Petog sabora na kojem su potvrđeni zakoni kralja Odoakara, kao što je očito iz prethodno rečenog.

Godina 503 (dokument kao prethodni): Sabor u Rimu održan na zahtjev kralja Teodorika na kome, predvodeći iliričke arhiepiskope i episkope, prisustvuje i dukljanski mitropolit Evandar koji se potpisuje kao prvosveštenik antičkog Diopolisa, "Božjeg Grada" – arijanci i maniheji ravnopravni su sa kanonskom crkvom[177]

Djelo petog saborovanja 218 episkopa za stolovanja pape Simaha, za vrijeme kralja Teodorika

Nakon konzulovanja Avijena, kada smo, uz Božiji blagoslov, prije ispovijesti blaženog Petra poglavara apostolskog, zajedno zasjeli, sveti sabor je rekao: knjiga, koju je po nalogu Sinoda napisao Enodije protiv onih koji su protiv Četvrtog našeg sinoda koji je održan u Rimu pokušali javno promijeniti, pred svima je donijeta i u prisustvu svih pročitana i ovjerena. Kada je pročitana, i od svih jednoglasno potvrđena, sveti sabor je rekao: Neka se ovo ubuduće čuva i neka se svi toga drže i u svemu neka se obdržava. Ovu knjigu u cjelosti i kao sinodsku neka svi čuvaju i neka se umetne između djela Četvrtog i Petog našeg sabora i neka se smatra dekretom ovih sinoda: jer je sinodskim autoritetom napisana i ovjerena. Na to više puta blaženi papa odgovara: Neka bude po volji svih vas, kao što presuđujete i neka se smatra apostolskim autoritetom i kako ste rekli neka se uvrsti u apostolske dekrete i neka ih se svi drže kao i ostalih apostolskih dekreta. Na to svi više puta jednoglasno odgovoriše: Da bude, tražimo, da bude tražimo, da bude tražimo. A nakon toga povikaše svi episkopi i presviteri: Oni koji su optužili papu Simaha i pokušali da ga osude i oni koji su mu sudili ili pomislili protiv našeg sinoda da blebeću ili pišu tražimo da se osude. I malo nakon toga svi episkopi i presviteri glasno povikaše: Podari Hriste život za papu Simaha. I to bi rečeno osam puta. Da sjedi na toj stolici duge godine. To bi rečeno deset puta. Tražimo da tako bude. To bi rečeno dvanaest puta. Kad su se utišali, Simah episkop katoličke ckve grada Rima reče: Budući da ste braćo, jedinstvenom težnjom ljubavi, pobožnim i budnim osjećajem, neumornim naporima i živim duhom, napor uložili, poštovani oci, da se brinete o nadzoru nad crkvenim stvarima, da budno motrite na apostolsku stolicu (koja je utvrđena pouzdanom vjerom Petrovom), koju smo, premda smo je nedostojni, uz Gospodnji blagoslov, preuzeli: i malenkost našu mnogim tugama pogođenu odbranili muževno, odupirući se ogovaranjima i opanjkavanjima koja uvijek novim zamkama protiv nas i našeg dobrog glasa kruže, koje ovaj duh raskola podstiče stalnim žaokama, kojima je mir neprijatelj, a razdor mio: jer je vaša dobrota podstakla brigu našeg staranja i jednako oko crkvenog spokojstva Boga našega razmišljanje prednjači, tražimo, da u vezi sa zavjerenicima i progoniteljima našim blaži budete. I premda se pravedno osuđuju, iz milosrđa ipak neka se poštede da bi se u nama potvrdila slavna misao Gospodova, kojom se nalaže da braći opraštamo tako kao što želimo da nam bude oprošteno od Gospoda. A uostalom, da se ne bi nikada tako što pomislilo ne samo protiv poglavara Apostolske stolice već niti protiv bilo kog hrišćanskog episkopa nije neophodno o tome nove priče smišljati već je dovoljno stare ponavljati i snažiti ih. Postoji, naime, sinodski dekret koji su potvdili mnogi naši prethodnici, da ovce, koje su povjerene svom pastiru na čuvanje, ne pokušavaju da ga sputaju osim ako od prave vjere ne bude zabludio: niti da se ne usude optužiti ga za bilo koju

[177] *J. P. Migne: Patrologiae latinae cursus completus, Parisiis 1853, vol. 130, p. 1021.*

Incipit actio quintæ synodi CCXVIII *episcoporum sub Symmacho papa, tempore Theodorici regis.*

Post consulatum Ameni cum in unum annuente Domino ante confessionem beati Petri apostolorum principis resedissemus, sancta synodus dixit, libellus qui synodali auctoritate contra eos qui adversus quartam nostram synodum quæ habita es Romæ palmari mutire præsumpserunt ab Ennodio conscriptus est coram omnibus deferatur, et in præsentia omnium legatur atque roboretur. Quo recitato, et ab omnibus consona voce roborato sancta syno-

drugu stvar, osim za svoju nepravdu: jer jezik ne smije da vrijeđa djela pastira, premda im se po običaju sudi ukorom. Odlučujemo da se nijedan episkop, kome su oduzete njegove stvari, koji je silom ili prevarom otjeran sa položaja kao što ste i vi presudili u našem slučaju, na sinod provincijski ili vaseljenski ne može pozvati ili mu se suditi prije nego mu se vrati sve što mu je oduzeto. Dakle, prethodno treba sve po zakonu da se vrati i crkve koje su pretrpjele štetu sa svim povlasticama da se obnove i poslije da im se da ne kratak vremenski rok već onoliko vremena koliko su bili udaljeni sa položaja prije nego se pozovu na sabor i saslušaju ih svi episkopi njihove provincije. Ne može biti ni pozvan na saslušanje ni donijeta presuda o onome koji je protjeran, jer nije privilegija da se oslobodi onaj koji je već lišen vlasti.

Otuda i postoji stara odluka: Sve posjede i sva šteta koja je nanijeta i svi plodovi, prije pokretanja parnice perceptor ili primas neka vrati posjedniku. A na drugom mjestu piše: onaj koji je počinio nasilje da sve vrati u stanje u kome se prethodno nalazilo i ono što posjeduje neka sigurno zadrži. I na drugom mjestu u sinodskim dekretima očeva i kraljevskim ediktima postoji odredba: Treba da se obnovi sve raščinjenim ili izbačenim episkopima u nazočnosti ponitifeksa rukopoloženjem i da se ponovo vrate na svoj položaj odakle su otišli sa vlasti, bilo kada bilo prevarom, nasiljem ili kroz bilo koju nepravednu crkvenu stvar ili sopstvenu ili se zna da su svoje stvari izgubili prije tužbe ili regularno pozvani na sinod, itd. Postoji takođe u starim crkvenim statutima odluka da oni koji upadaju na tuđe posjede ne prolaze bez kazne već se sve obnavlja dvostruko. Otuda je i u Jevanđelju zapisano: *Ako sam nešto prevarom uzeo, vraćam dvostruko.* I u zakonima sekularnim stoji da onaj koji je otuđio nečiju stvar treba da je vrati u dvostrukoj vrijednosti onome kome ju je oduzeo. A u božanskom zakonu stoji: *Neka je proklet svako ko pređe granice svog susjeda: i cijeli narod će reći: Amen.* Tako što neka ne prođe bez osvete i neka se ne sprovodi bez kazne. Uistinu da se ne vjeruje neprijateljima tužiteljima tj. onima koji dolaze u kuću neprijatelja odnosno koji se druže sa neprijateljima ili su sumnjivi: da ne bi u ljutnji poželjeli da nanesu zlo i da ne bi povrijeđeni poželjeli da se svete.

Ono što se (premila braćo) čini vašoj mudrosti korisnim za spokoj crkve, svi izdajte takav nalog. Vaseljenski sabor je rekao: proganjanje episkopa i dijeljenje crkava ili njihovo uništavanje, kao i otimanje slugu Božjih poduprti pomenutim autoritetom i zabranom svih svetih očeva i vašom utjehom zajedničkim djelovanjem jednako ubuduće snažno i odlučno ukidajući i jačajući odluke svetih očeva, odlučujemo izrekavši presudu da nikada tako što ni sada ni u buduće ne smije ni da se pomisli. I pošto zavlada tišina, Simah episkop katoličke crkve grada Rima reče: Jer ako neki budu ovo prenebregli i usudili se da nešto tako urade, spriječite jedinstvenim djelovanjem. I kad su ustali i malo poslije ponovo sjeli, jednoglasno povikaše: Ako bi se neko usudio da ovo što je danas zabranjeno na ovom svetom saboru prekrši ili pokuša samovoljno da prekorači ako je klerik da se ukloni sa položaja, ako je monah ili laik da se udalji iz zajednice. I ako ne iskaje grijehe da se anatemiše. Tajne ili javne zavjere koje neko kuje protiv pontifeksa, ili ono što odluka ovog sabora obuhvata, ako neko dostavi na znanje crkvi, neka se počastvuje: oni koji protivno ovome rade, kao što je već odavno odlučeno od strane svetih očeva i danas se sinodskom i apostolskom odlukom potvrđuje, dalje se odbacuju i egzilu se sa svima njihovima predaju. A ovo što je odlučeno na svetom saboru i ono što je po našem nalogu napisao Enodije, kao što je u našem prisustvu pročitano, da se potpiše svojeručno, molimo, i da se zauvijek obdrži (kao što je prethodno rečeno) i vašim apostolskim autoritetom da se osnaži. Simah episkop katoličke crkve grada Rima reče:

dus dixit : hæc futuris temporibus conserventur atque ab omnibus teneantur et in omnibus serventur. Hic libellus integerrime synodaliter ab omnibus teneatur atque inter quartæ et quintæ synodorum nostrorum actiones interponatur, et ita sicut harum synodorum decreta habeatur, quia synodali auctoritate conscriptus est, et roboratus. Ad quæ beatissimus papa respondit juxta vestram omnium fiat voluntatem, et ut judicatus apostolica habeatur auctoritas et inter apostolica quod dicitis interponatur decreta, et sicut cætera apostolica ab omnibus teneatur decreta. Ad quæ omnes fer una voce responderunt dicentes, ut fiat rogamus. Post quæ acclamatum est ab omnibus episcopis et presbyteris. Illi qui papam Symmachum accusaverunt, et damnationem ei inferre tentaverunt, et illi qui eum judicaverunt, aut contra nostram synodum garrire, aut scribere præsumpserant, ut damnentur rogamus. Et paulo post omnes episcopi et presbyteri voce magna clamantes dixerunt : Exaudi, Christe, Symmacho papæ vita ; dictum est octies. Cujus sedem et annos, dictum est decies, ut fiat rogamus, dictum est duodecies. Quibus cessatis, Symmachus episcopus Ecclesiæ catholicæ urbis Romæ dixit : Quoniam fraternitas vestra singulari charitatis studio, pio ac vigilanti affectu, indefessis laboribus ac spiritu vivaci studuistis, venerandi patres, tutelam rerum ecclesiasticarum fovere, sedem apostolicam (quæ solida Petri confessione stabilita est) tueri viriliter, cui licet indigni Domino sic disponente præsumus, ac pravitatem nostram jamdudum multis afflictionibus impulsam virili protectione defendistis obloquutoribus et susurrantibus resistendo, qui novis semper insidiis, semper aliquid adversum nos et famam nostram moliuntur, quos spiritus ille divisionis continuis exagitat aculeis, quibus est pax inimica, et discordia placens. Et quia vestra bonitas curam provisionis nostræ suis exhortationibus incitavit, et paribus circa Ecclesiæ tranquillitatem, Domini nostri contemplationem animi præstet flagitamus, ut circa insidiatores, et persecutores nostros mitius agatis, et licet juste damnentur propter misericordiam tamen conserventur ut in nobis illa Domini declaretur sententia, qua præcipitur, ita fratribus dimitti, sicut sibi a Domino cupiunt dimitti. De cætero vero ne unquam talia, non solummodo in apostolicæ sedis præsule a quoquam præsumantur, sed nec in ullo Christianorum episcopo usurpentur. Non ergo necesse est super his nova cudere, sed vetera recitare atque firmare. Est enim a multis antecessoribus nostris synodaliter decretum atque firmatum ut oves quæ pastori suo commissæ fuerunt eum nec reprehendere, nisi a recta fide exorbitaverit, præsumant, nec ullatenus pro quacunque re alia nisi pro sua injustitia accusare audeant, quoniam pastoris actus gladio oris non sunt feriendi, quamquam rite reprehendendi æstimentur, nec ullos episcopos suis rebus exspoliatos, vel a sedibus vi aut dolo, aut quocunque ingenio pulsos, sicut et vos de nobis judicastis, aut ad syno-

Vaše aklamacije i sud sinoda potvrdiće sadašnje učinjenim. I dodao je: Ono što služi za uklanjanje grijeha nejakog razmišljanja odnosno bolest neprijateljske pomisli prema pontifeksima kojima se obično crkveni status i njihove sluge obaraju, jedinstvenim razmišljanjem o miru i vjeri stalnom čvrstinom neka se udruže: da se uz Božji blagoslov, za koga se zna da je čuvar dobara, sinodski poredak osnaži i svi koji se budu usudili da se tome suprotstave biće kažnjeni na prethodno navedeni način. Sav sinod reče: Da se sablazni iskorijene i da se izbjegavaju zavjere i uklanjanja episkopa, molimo: to je rečeno dvanaest puta. Pošto je nastao tajac svi okupljeni na svetom sinodu rekoše: Podari Hriste, Simahu dug život: to je rečeno osam puta. Njegova da je stolica i da dugo poživi: to je rečeno deset puta. Malo nakon toga, kad sjedoše, i nastade tajac, sav sinod reče: Bilo koji klerik, monah ili laik iz višeg ili nižeg staleža, nakon ove odluke koju smo donijeli, ako se bude usudio da se suprotstavi ovom dekretu, biće uništen kao šizmatik kanonskim statutima. I potpisahu.

Celije Simah episkop svete katoličke crkve grada Rima, potpisao ovaj statut koji sam sastavio po Božjem nadahnuću

Laurencije episkop crkve Milana, potpisao ovaj statut načinjen po Božjem nadahnuću

Petar episkop crkve u Raveni, potpisao ovaj statut načinjen po Božjem nadahnuću

Eulalije episkop crkve Sirakuze, potpisao ovaj statut koji je načinjen po Božjem nadahnuću

Feliks episkop Interamna potpisao

Stefan episkop Kordube potpisao

Fortunat episkop crkve Valense potpisao

Benigno iz Akvevive

Jovan iz Spoleta

Romul iz Preneste

Stefan iz Venuse

Kandid iz Tiburta

Valentin iz Amiterna

Fortunat iz Fulge

Hrisogon iz Albana

Eutihije iz Trane

Amand iz Protina

Laurencije iz Bobije

Molensije iz Centumcela

Euzebije iz Fanestre

Roman iz Nomenta

Propinkvo iz Trebije

Asterije iz Akvine

Silvan iz Veliterna

Epafrodit iz Tamase

Kvinto iz Fokije (Foke)

Helija iz Bleandra

Pavle iz Tripolisa

Polikarp iz Gabale

Patricije iz Krese

dum tam provincialem quam generalem posse convocare, aut in aliquo judicare antequam cuncta quæ eis ablata sunt legibus potestati eorum pacifice per omnia reintegrentur, decernimus. Prius ergo oportet omnia illis legibus redintegrari, et Ecclesias quæ sublatæ sibi sunt cum omni privilegio suo restitui, et postmodum non sub angusto temporis spatio, sed tantum temporis spatium eis indulgeatur, quantum exspoliati vel expulsi esse videntur, antequam ad synodum convocentur, et ab omnibus quisque provinciæ suæ episcopis audiatur. Nam nec convenire ad causam, nec dijudicari potest, exspoliatus vel expulsus, quia non est privilegium quo exspoliari possit jam nudatus. Unde et antiquitus decretum est omnes possessiones et omnia sibi sublata atque fructus cunctos ante contestatam litem præceptor, ut primas, possessori restituat. Et alibi scriptum habetur : ille qui violentiam pertulit, universa in statu quo fuerant recipiat, et quæ possedit securus teneat. Et alibi in synodalibus Patrum decretis, et regum edictis legitur statutum, redintegranda sunt omnia exspoliatis, vel ejectis episcopis præsentialiter ordinatione pontificum, et in eorum unde abscesserant potestate funditus revocanda quæcunque conditione temporis, aut dolo, aut captivitate, aut virtute majorum, aut per quascunque injustas causas res ecclesiæ vel proprias aut substantias perdidisse suas noscuntur, ante accusationem, aut regularem ad synodum vocationem eorum, et reliqua. Est etiam in antiquis Ecclesiæ statutis decretum, ut qui aliena invadit, non exeat impunitus, sed cum multiplicatione omnia restituat. Unde et in Evangelio scriptum est : « Quod si aliquid defraudavi, reddo quadruplum (*Luc.* XIX, 8). » Et in legibus sæculi cautum habetur : Qui rem subripit alienam, illi cujus res irepta et in undecuplum quæ sublata sunt, restituet. Et in lege divina legitur : « Maledictus omnis qui transfert terminos proximi sui ; et dicit omnis populus ; Amen (*Deut.* XXVII, 17). » Talia ergo non præsumantur absque ulla ultione, nec exerceantur absque sua damnatione. Accusatoribus vero inimicis vel de inimici domo prodeuntibus, vel qui cum inimicis immorantur aut suspecti sunt ne credatur, ne irati nocere cupiant, ne læsi ulcisci se velint.

Quid ad hæc vobis, charissimi fratres, videntur prudentia vestra pro ecclesiastica quiete vel indemnitate universi edicite. Universa synodus dixit : Episcopalem persecutionem et ecclesiarum vel vastationem atque servorum Dei insectationem fulti prædicta auctoritate et omnium sanctorum Patrum prohibitione, vestraque consolatione communi tractatu pariter in futurum robuste ac veraciter amputantes sanctorumque Patrum statuta firmantes expressis sententiis sancimus, ne unquam talia a quoquam nostris, aut futuris temporibus præsumantur. Et silentio facto, Symmachus episcopus Ecclesiæ urbis Romæ dixit : Quod si aliqui hæc transgressi fuerint, et talia præsumpserint, quid super his vobis videtur

Menekrat iz Karisa
Florencije iz Sarda
Julijan iz Hipepa
Paulin iz Perpera
Meonije iz Nise
Proterije iz Mirine
Hesperije iz Pitane
Olimpije iz Evazona
Rufin iz Briulita
Filip iz Teodosiopolja
Isak iz Elearhije
Basilik iz Paleapolja
Didim iz Lapeta
Justo iz Firma
Ariston iz Ostije
August iz Liparita
Rustik iz Buksenta
Venancije iz Senogalije
Viktor iz Luna
Inokentije iz Triserna
Bonifacije iz Foroflamija
Sebastijan iz Sorana
Asel iz Populonije
Elpidije iz Volatere
Projekticije iz Foronove
Venerije iz Pole
Kolonije iz Foroklodije
Probo iz Kamarene
Vindemije iz Antijata
Prokulejan iz Sepina
Fortunat iz Anagne
Pashasije iz Vulture
Martijan iz Esine
Baso iz Mutine
Pakatijan iz Komakle
Mara iz Kordile
Makedon iz Magide
Marcelin iz Iside
Pavle iz Plogone
Teodor iz Lisinije
Neon iz Silvije
Teofil iz Arase
Epifan iz Perga
Leukije iz Fana Apolonovog
Alkimed iz Celandije

pari adunatione manifestate. Cumque surrexissent, et paulo post iterum consedissent una voce dixerunt: Si quis hæc quæ hodie in hac sancta synodo prohibita sunt infringere præsumpserit, aut voluntarie transgredi tentaverit, si clericus est, gradu proprio penitus careat, si vero monachus aut laicus fuerit, communione privetur, et si non emendaverit, vicino anathemate feriatur. Secretas vero insidias vel manifestas pontificibus a quibuscumque illatas, vel ea quæ hujus sanctæ synodi sententia complectitur, si quis ad Ecclesiæ pertulerit notitiam, potiatur honore, et hi qui adversa eis moliuntur, sicut a sanctis Patribus dudum statutum est, et hodie synodali et apostolica auctoritate firmatur, penitus abjicientur, et exsilio suis omnibus sublatis perpetuo tradantur, hæc vero quæ in hac sancta synodo statuta sunt, et ea quæ in libello quem Ennodius nostra auctoritate conscripsit, sicut in præsentia nostra relecta sunt, ut propriis manibus roborentur, rogamus atque in perpetuum conserventur, sicut prædictum est, vestra apostolica auctoritate firmentur. Sed Symmachus Ecclesiæ urbis Romæ catholicæ episcopus dixit: Acclamationes vestras synodique judicium præsentia suscipient gesta. Adjecitque et dixit: Ea quæ ad suscipiendos veternpsæ præsumptionis errores vel in fensæ **255** pontificibus præsumptionis morbos quibus status affligi solet Ecclesiæ servorumque ejus deliberatio religioni congrua pacique constituit, perpetua sortientur firmitate, ut annuente Domino quem custodem rerum constat esse bonarum synodalis ordinatio vigeat, atque omnis qui sine personæ alicujus distinctione venire præsumpserit, inposita superius districtione plectetur, universa synodus dixit: Ut fiat rogamus, dictum est decies; ut scandala amputentur et insidiæ atque detractiones erga episcopos vitentur rogamus, dictum est duodecies. Et facto silentio universi in sancta synodo congregati clamantes dixerunt: Exaudi, Christe, Symmacho vita, dictum est octies; hic est pax cum Symmacho, dictum est novies. Cujus sedem et annos, dictum est decies; ut de presenti fiat, dictum est duodecies. Et paulo post cum resedissent, facto silentio universa synodus dixit: Quisquis clericorum aut monachorum, aut laicorum tam majoris ordinis quam etiam inferioris, post hanc formam nobis prolatam his decretis contraire præsumpserit, statutis canonicis velut schismaticus percellatur, Et subscripserunt: Celius Symmachus, episcopus sanctæ Ecclesiæ catholicæ urbis Romæ huic statuto a nobis inspirante Domino pacto subscripsi; Laurentius episcopus Ecclesiæ Mediolanensis huic statuto a nobis inspirante Domino peracto subscripsi. Petrus Ecclesiæ Ravennatis huic statuto a nobis inspirante Domino peracto subscripsi. Eulalius episcopus Ecclesiæ Syracusanæ huic statuto a nobis inspirante Domino peracto subscripsi. Felix episcopus Terracinensis subscripsi. Stephanus episcopus Ecclesiæ Cordubensis subscripsi. Fortunatus episcopus Ecclesiæ Valensis subscripsi. Benignus Equivensis, Joannes Spolitanus,

Eupitije iz Stratonikeje
Dionisije iz Atalije
Andrea iz Salena
Amahije iz Strektorije
Kroton iz Pertena
Filip iz Barbare (Barbane)[178]
Teodor iz Antipolja[179]
Leontije iz Arakse
Antipater iz Kaune
Isaija iz Eleitane
Kratin iz Fanema
Andrea iz Tlosa
Nikolaj iz Arijasa
Roman iz Bobone
Onesifor iz Ikonije
Neoptolem iz Korna
Pavle iz Derba
Plutarh iz Listre
Evgenije iz Kane
Rufo iz Hide
Tiran iz Homonade
Aholije iz Laranda
Proklo iz Arga
Leontije iz Meandra u Magneziji
Mama iz Anemurija
Kirijak iz Egeja
Valerijan iz Bosne (Bosanski)[180]
Fotin iz Hitre
Ehije iz Arsinoje
Sotir iz Teodosije
Heliodor iz Amatunta
Olimpije iz Konstancije
Batrah sa ostrva Naksosa
Trifon sa ostrva Hiosa
Florencije sa ostrva Mitilene
Jovan sa ostrva Rodosa
Genadije iz Mosine
Evandar iz Diopolisa (Božjeg Grada)
Jovan iz Trapezopolja
Filip iz Egrita
Toma iz Teodosiopolja
Genadije iz Akmone

[178] Sa Bojane (antički naziv Ulcinja?).
[179] Najstariji spomen Bara (?).
[180] Najstariji spomen Bosne.

Romulus Praenestinus, Stephanus Venusinus, Candidus Tudertinus, Valentinus Amiterninus, Fortunatus Fulginatus, Grisogonus Albanensis, Euticius Tranensis, Amandus Poturanus, Laurentius Bobianensis, Clorensis Calestinensis, Eusebius Fanestis, Romanus Numentanus, Propinquus Trebiatis, Asterius Equinatis, Sylvanus Volitterninus, Epafroditus Camesanus, Ontus Gerohensis, Helias Benedicanus, Paulus Tripolitanus, Polycarpus Gabadensis, Patricius Grassensis Menecratis Carosensis, Florentius Sardonensis, Julianus Ipepotanus, Paulinus Perperentinus, Nonnius Insenius, Petronius Martineus, Hesperos Epitanensis, Isaias Cleas, Olimpius Evacitonacius, Rufinus Brionolitanus, Philippus Neasletanus, Basilicus Peleasicanus, Didimus Lampidensis, Justus Firmiensis, Areton Ostiensis, Augustus Liparitinus, Rusticus Bersentinus, Venantius Sinagoliensis, Victor Dunensis, Innocentius Tifernatius, Bonefacius Forofiamminiensis, Sebastianus Siranimus, Asellus Populonitanus, Emplius Volitterninus, Projectus Forinovi, Venerius Pellensis, Colonius Foroclodiensis, Probus Carmanelensis, Vindemius Aventinus, Proculcianus Sepniatios, Fortunatus Abenignus, Vascasius Vulternensis, Martianus Ecamensis, Bassus Mutinensis, Pacatianus Coraliensis, Meras Corlonensis, Macedam Maidonensis, Marcellinus Illidonensis, Paulus Progloriensis, Diodorus Listiniensis, Necinus Musii, Theodorus Adria, Epiphanius Pergensis, Levansa Amphorensis, Alcimedeseides Contraconicensis, Dionysius Anauensis, Andreas Satalenus, Amaxius Salconensis, Croton Parsidonensis, Philippus Barbarensis, Theodorus Antipolleus, Leontius Araxenus, Antipatros Canimenos, Gratinus Panormitanus, Andreas Tholantanus, Nichilo Sacrafuranus, Romanus Bobonensis, Oniforus Iconiensis, Neoptolensis Chronensis, Paulus Dernensis, Patharchos Listronensis, Eugenius Carenfossides, Tyrannus Inadianensis, Ascolias Lalandenus, Steros Proliadensis, Predialis Gizonus Quintinus Focensis, Irentinus Magnisias, Manias Amitii, Quiriacus Elex, Valerianus Bossionensis, Fominus Zitrenus, Fericius Archodonensis, Didimus Lapitensis, Steros Prodofianensis, Fnodorus Anetimos, Epafroditus Camescnus, Olimpius Canensis, Didimus Lapiccnsis, Barachos Laxs, Efrontius Bui, Florentius Motilensis, Joannes Rodensis, Genadius Mosonensis, Evandros Diupolcos, Joannes Trapotatanus, Philippus Agerasitanus, Thomas Tilensis, Genadius Amonensis, Caris Diapolitanus, Paulus Aristensis, Mathias Themessianensis, Eulalius Fibriensis, Amphilotius Fidecensis, Gaius Suetranensis, Eudoxius Eletensis, Martianus Corallensis, Eusebius Coctinensis, Obremus Coraccsiensis, Romanus Mirrensis, Aristoditos Climponensis, Eudoxius Cotuatensis, Palladius Capalenensis, Cirinus Paterensis, Stephanus Limirensis, Zenodotius Telmisu, Maximus Zetilonensis, Musenius Lunensis, Florentinus Adrianopolitanus, Bassones Neaspilitanius, Mesalimus Laudicensis, Fotianus Salagessunensis, Olimpius Sozopolites

PATROL. CXXX.

Harit iz Dionisiopolja
Pavle iz Ariste
Matija iz Temisona
Eulalije iz Sibla
Amfilohije iz Sida
Gaj iz Siedra
Eudoksije iz Itoane
Marcelin iz Koridale
Eusebije iz Kotija
Obrim iz Koracezija
Roman iz Mirene
Aristokrit iz Olimpa
Eudoksije iz Homatene
Paladije iz Kandibe
Kirin iz Patare
Stefan iz Limite
Zenodot iz Telmesa
Maksim iz Zetilone[181]
Musonije iz Limene
Florencije iz Adrijanopolja
Bason iz Neapolja
Mesalin iz Laodikeje
Fontejan iz Sagalasa
Olimpije iz Sozopolja
Aleksandar iz Seleuka
Valerijan iz Afra
Eusebije iz Klazomene
Toma iz Valentinijapolja
Toma iz Alalkomena
Pergamije iz Antioha
Eutropije iz Adade
Pavle iz Filomelije
Strategije iz Polibote
Basilije iz Nakolije
Eustohije iz Dokimeja
Kirijak iz Eukarpija
Abertije iz Hijerapolja
Epifanije iz Midajena
Filip iz Lisijade
Mocinije iz Hefestije
Miro iz Euladra
Eusebije iz Dorileje
Marinijan iz Sinade

[181] Najstariji spomen Zete.

Alexander Seleucensis, Valerianus Aphrus, Epafrodius Camesensis, Barrachus Nazensis, Charis Dionysiopolitanus, Euschius Clazomenus, et Baventia Mipo'itanus, Thomas Arliocomenus, Eliodorus Amethimo, Pergamius Atticenus, Eutropius Adadomensis, Paulus Philodemensis, Longinus Apapermenus, Theocastus Tyreu, Forticius Metropolitanus, Ciros Simendensis, Libanus Palatonensis, Dolestos Sebastensis, Danielus Gadolensis, Monicheus Lardicias, Trunitanus....., Strategius Pilobatensis, Aquila Antolenus, Basilius Nacoriensis, Eustochius Docunius, Quiriacus Eucarpensis, Abircitius Hieropolitanus, Epiphanius Mardagensis, Philippus Liciados, Mocianus Ephesinus, Mauros Baladensis, Euschius Dorilen, Martianus Sinalidensis, Calandion Alacarnensis, Joannes Enidensis, Theodoretus Alabandensis, Tigamus Appollonensis, Joannes Amizonensis, Empitius Staconensis, Menandros Eracleos, Dinisius Latomenus, Panias Eristodensis, Placalos Lassu, Joannes Alinsdonensis, Dioflisius Antiochenus, Cretomanus Afrodisius, Etherius Sinirnensis, Stephanus Ephesinus, Patricius Aidonopolites, Daniel Lampsacenus, Firmas Abidensis, Theusebius Ilui, Stephanus Pinameni, Pionius Trodensis, Eulalius Pianensis, David Ardimensis, Thalasios Panus, Petrus Dardanensis, Diogenis Geticonos, Olimpius Prudisiadensis, Theophilusadeo Adriopolites, Apramonus Titanos, Theodorus Eradensis, Galigonus Clacipotus, Theodorus Serunensis, Polichonus Dipodinensis, Renos Juliolpolius, Etherius Papiu, Petrus Gaprotanus, Antiochus Sinoponus, Atticus Lanensis, Uranius Iborensis Paralius Adriponensis, Lucadius Minzitanius, Eustasius Galatinensis, Ministerus Amorrui, Aquilas Eudoxiados, Quiriacus Troanodensis, Pios Prothenissensis.

Explicit quinta synodus Romana sub Symmacho papa, indictione nona.

Kalandion iz Halikarnasa
Jovan iz Knida
Teodoret iz Alabanda
Tinhanije iz Apolonije
Longin iz Apame
Teotekno iz Tira
Eorticije iz Metropolisa
Kir iz Sinijanda
Libanije iz Parilikaonije
Modest iz Sebaste
Danijel iz Kada
Nunehije iz Trimitarije u Laodikeji
Akvila iz Aurokira
Jovan iz Amizona
Eupitije iz Stratonikeje
Menander iz Herakleje na Lemnosu
Papije iz Fresona
Plako iz Jase
Jovan iz Alinda
Dionisije iz Antiohije
Kritonijan iz Afrodisije
Eterih iz Smirne
Stefan iz Efesa
Patricije iz Adramita
Danijel iz Lampsaka
Hermija iz Abida
Teosebije iz Ilija
Stefan iz Patavije u Aziji
Pionije iz Troade
Eulalije iz Pionije
David iz Anderana
Talasije iz Parije
Petar iz Dardanije
Diogen iz Kizika
Olimpije iz Prusijade
Teofil iz Hadrijanopolja
Apragmonije iz Tijesa
Teodor iz Herakleje
Kaloger iz Klaudiopolja
Teodor iz Ksoana
Polihronije iz Dakle
Reno iz Juliopolja
Eterije iz Pompejopolja
Petar iz Gangra
Antioh iz Sinofa

Atik iz Zele
Uranije iz Himere
Paralije iz Andrapona
Leukadije iz Tinije
Eustasije iz Galatije
Misterije iz Amorije
Akvila iz Eudoksijade
Kirijak iz Trokmade (Troanode)
Pije iz Pentenisa (Protenisensisa)

Godine 519, decembra 3:
Kada je uklonjen prevalitanski mitropolit Andrija solunski arhiepiskop postupa po naredjenju prvosveštenika Skitske (Sarmatske) crkve

O uklanjanju Doroteja episkopa Soluna, o slučaju Tome i Nikostrata i o skitskim monasima.

Hormisda, episkopima Germanu i Jovanu i presviteru Blandu.

Teško nas je pogodila smrt Jovana katolika, za koga pripovijedate da je usmrćen bezumljem jeretika Doroteja. Saznali smo da je isti Dorotej, po naređenju principesa, pozvan u Konstantinopolj. Protiv njega treba da protestvujete kod gospodara i sina našeg preblagog principesa, da se ne bi ponovo vratio u isti grad, već da se ukloni sa episkopskog položaja koji nikada nije dobro obavljao i da se daleko pošalje odnosno da se ovamo u Grad (Rim) prikladno sprovede pod pratnjom. Takođe treba da budno motrite i na to da ne bi na njegovo mjesto bio rukopoložen Aristid, začetnik i sudionik svih zavjera, jer nije ni od kakve koristi promijeniti osobu ako je i dalje na djelu nevaljalstvo njegove izopačenosti; treba da izaberete takvog čovjeka da vam na sudu vašem cijela katolička kongregacija čestita. Dakle, pažnja vaše milosti treba svesrdno da se usmjeri na ličnosti Tome i Nikostrata naše braće i koepiskopa. Jer od kakve je koristi da se crkva nanovo ujedini ako vidimo da se od njenog tijela odstranjuju sveštenici, za koje vi dobro znate da su oprezno i razumno prihvaćeni u našu zajednicu? Zbog toga nas taj slučaj duboko rastužuje, ako ovi koji slijede propovijedi Svete stolice zanemaruju one koji su prihvaćeni u vjeri i saglasju. Stoga, kao što smo podsticali, svesrdno insistirajte kod presvijetlog principesa kako bi zauzeli položaj u zajednici; jer mi smo o tom istom slučaju pisali gospodaru i sinu našem preblagom principesu, presvijetlom Justinijanu sinu našem, uz podsticaj da zajedno sa vašom milošću treba da tretira pitanja koja se odnose na prihvatanje svojih crkava. S tim u vezi sumnjamo da se ne sjećate našeg rukopoloženja: rekli smo, naime, da se ovi o kojima govorimo, kad se na bilo koji način istjeraju kao okupatori, vrate u svoje crkve, da bi oni na drugom mjestu, ako su pravovjerni, bili rukopoloženi. Presvijetli Justinijan nam je pisao o ličnostima skitskih monaha i primjerke tih pisama smo poslali vašem bratstvu. Kako nijesu htjeli čekati dolazak vaše milosti i rekli su da ne mogu trpjeti odlaganja obdržavanja dužnosti, pokušali su krišom da dođu u Grad (Rim). Mi smo ipak učinili da se pažljivo čuvaju, želeći da priznaju ono što su protiv vas govorili, kako bi se njihov grijeh razumnim podstrecima ispravio, kad se milošću Božijom budete vratili.

Pisano za vrijeme konzula Eutarika.

De remotione Dorothei Thessalonicensis episcopi, de causa Thomae ac Nicostrati et de monachis scythicis. **ANNO 519 die 3 dec.**

CSEL tom. 35, pag. 692 (ep. 227). — Thiel I, 903. — Mansi VIII, 477. — *ML* 63, 469. — *JK* 840.

Hormisda Germano et Iohanni episcopis et Blando presbytero. — Graviter nos Iohannis catholi⟨ci⟩ afflixit interitus, quem haeretici Dorothei vesania perhibetis extinctum. Nam eundem Dorotheum Constantinopolim iussu principis didicimus evocatum. Adversus quem domno et filio nostro clementissimo principi debetis insistere, ne ad eandem civitatem denuo revertatur sed episcopatus, quem numquam bene gessit, honore deposito ab eodem loco ad ecclesiam longius relegetur vel certe huc ad Urbem sub prosecutione congrua dirigatur. Ad hanc etiam partem invigilare debebitis, ne in loco eius Aristides totius mali inventor et conscius quibuslibet subreptionibus ordinetur, nam nihil prodest mutari personam, si eius deformis nequitia perseveret; sed talem virum debetis eligere, ut de iudicio vestro cuncta catholicorum congregatio gratuletur. — His igitur observatis pro Thomae atque Nicostrati fratrum et coepiscoporum nostrorum personis intentio dilectionis vestrae vehementer debet incumbere. Nam quid prodest Ecclesiam redintegrasse, si ab eius corpore sacerdotes videamus extraneos, quos in nostram communionem vos caute atque rationabiliter non ignorastis esse susceptos? Unde non leviter nos res ista contristat, si ab his, qui Sedis Apostolicae praedicationem sequuntur, neglegantur qui in eius fide et consensu recepti sunt. Ideirco, sicut hortati sumus, pro eorum communione atque loco serenissimo principi vehementer insistite; nam in eadem causa domno et filio nostro clementissimo principi et viro illustri Instiniano filio nostro scripta direximus (1), hortantes, ut cum vestra, quantum ad Ecclesiarum suarum receptionem pertinet, debeant caritate tractare. De quo vos articulo nostrae ordinationis suspicamur immemores: diximus enim, quemadmodum exclusis occupatoribus hi, de quibus loquimur, ad proprias revertantur ecclesias, ut illi alibi, si tamen rectae sunt fidei, ordinentur. — De personis Scytharum monachorum vir illustris Instinianus nobis scripsit (2), quarum exemplaria litterarum fraternitati vestrae direximus. Qui cum nollent sustinere vestrae dilectionis adventum et observationum moras se dicerent ferre non posse, temptaverunt clam de Urbe discedere. Quos tamen nos fecimus sollicitius custodiri, ea, quae de vobis contraria dixerunt, volentes agnoscere, ut, cum reversi Deo propitio fueritis, eorum error rationabilibus adhortationibus corrigatur.

De coercitione Thessalonicensis episcopi.

De completione sedis Thessalonic.

Pro reintegratione duorum orientalium episc. R. Pontif. sollicitus.

De usurpatoribus sedium alienorum.

De scythicis monachis.

Data III non. decembr. Eutharico v. c. cons.

219 (1) Avell. 207 « *Studium vestrum* » diei 2 sept. 519 pag. 666.
(2) Avell. 187 (29 iunii 519) et Avell. 191 (iul. 519).

Godine 519, decembra 3: Nakon ubistva prevalitanskog mitropolita Andrije počinje otvoreni sukob pontifikalne kancelarije i Skitske (Sarmatske) crkve[182]

Da se Toma i Nikostrat rehabilituju kao episkopi na svojim dužnostima i posjedima

Hormisda, Jovanu episkopu Konstantinopolja i đakonu Dioskoru.

Saznali smo da braća i koepiskopi naši Toma i Nikostrat nijesu bili primljeni u Konstantinopolju kao što je bila naša želja i kao što su i oni sami željeli. Naime, ne samo da su im oduzeta mjesta koja im pripadaju već smo saznali da su čak bili udaljeni iz zajednice. Koliko teško taj događaj pogađa našu dušu vjerujemo da bratstvo (milost)[183] tvoja procjenjuje i stoga vidiš da težina slučaja zahtijeva toliku pažnju, tako da bez odlaganja treba efikasno reagovati da ne bismo i mi bili tim više prezreni od onih od kojih su i oni bili, jer im je protivno želji svih nedostojno nanijeta briga, toliko da se priča da su im zauzeta imanja od brata i kopepiskopa našeg Jovana za koga se kaže da je to naredio, a ni naše pismo koje smo po njima poslali nije bilo primljeno. U vezi sa tim želimo da smjesta djelujete, da nam vaša milost o ishodu ovoga slučaja može što brže otpisati[184]. Dana gore navedenog.

[182] *Acta Romanorum pontificum, Vaticanis 1943, vol. 1, p. 418*.
[183] Čini se da je pismo od jednakog po položaju
[184] U istoj građi postoji pismo. *Trebalo je zaista* (poslije 26. marta godine 521) u kojem između ostalog stoji: Nikome se ne čini da vi možete opštiti potpuno sa nama ako one koji sa nama opšte od vaše zajednice odbacujete... U onoj mjeri koliko oklijevate da ih primite u zajednicu toliko udaljavate od sebe pomirenje sa nama i treba paziti, premili brate, da ne bi nesloga koja je ušla u naše crkve na ovim primjerima iznjedrila početak, daleko bilo!, u istočnim oblastima koje su, kako se čini, povraćene... Pontifeks je napisao više pisama o slučaju te trojice episkopa.

ANNO 519
die 3 dec.

Ut Thomas et Nicostratus Orientales episcopi in suis officiis et facultatibus redintegrentur.

CSEL tom. 35², 627 (ep. 171). — Thiel I, 907 — Mansi VIII, 471. — *ML* 63, 463. — *JK* 843.

Rom. Pontifex contra suspensionem duorum ep. orientalium protestatur.

Hormisda Iohanni episcopo Costantinopolitano et Dioscoro diacono.

Repperimus Thomatem et Nicostratum fratres et coepiscopos nostros Constantinopoli non ita susceptos, sicuti nostra fuere desideria et ipsi semper optabant; non solum enim loca eis debita dicuntur ablata, sed a communione quoque eos cognovimus fuisse suspensos. Quod quam acerbe fert animus noster, etiam fraternitatem (dilectionem) (¹) tuam credimus aestimare et ideo quantam diligentiam causae videtis magnitudinem poscere, tantam vos efficaciam debetis sine mora praestare et agere, ne nos magis apud quos fuerunt videamur esse contempti, cum illis contra quam desiderium commune habuit sollicitudinis molestia fuerit indecenter iniecta in tantum, ut nec de facultatibus eorum, quae eis dicuntur invasae, a fratre et coepiscopo nostro Iohanne dicatur aliquid ordinatum nec litteras nostras, quas per eos misimus, fuisse susceptas. De quibus omnibus ita vos agere desideramus instanter, ut ad nos caritas vestra de effectu huius causae valeat sub celeritate rescribere (²).

Ut relatio ad Ap. Sedem fiat.

Data ⟨die⟩ quo supra cons. ss.

218 (¹) Epistola videtur esse a pari.

(²) In idem argumentum insistit epist. « *Oportuerat quidem* » (post diem 26 mart. a. 521, Avell. 204, pag. 663), in qua inter alia sic habet: « ..... Nulli videtur vos nobiscum pleno communicare mentis affectu, si eos qui nobiscum communicant a vestro consortio segregetis..... Quidquid enim in illorum suscipienda communione moramini, de nostra quodammodo reconciliatione detrahitis et providendum est, frater carissime, ne si Ecclesiarum nostrarum tandem desuper inducta concordia ab his exordium sumat exemplis, et religionis veneranda regula et Apostolicae Sedis auctoritas imminuta, quod absit, per Orientem potius quam restituta videatur »... Plures pontifex de trium istorum epp. causa scripsit epistulas; cf. eppist. Avell. 189, 190, 203, 207, 210, 211.

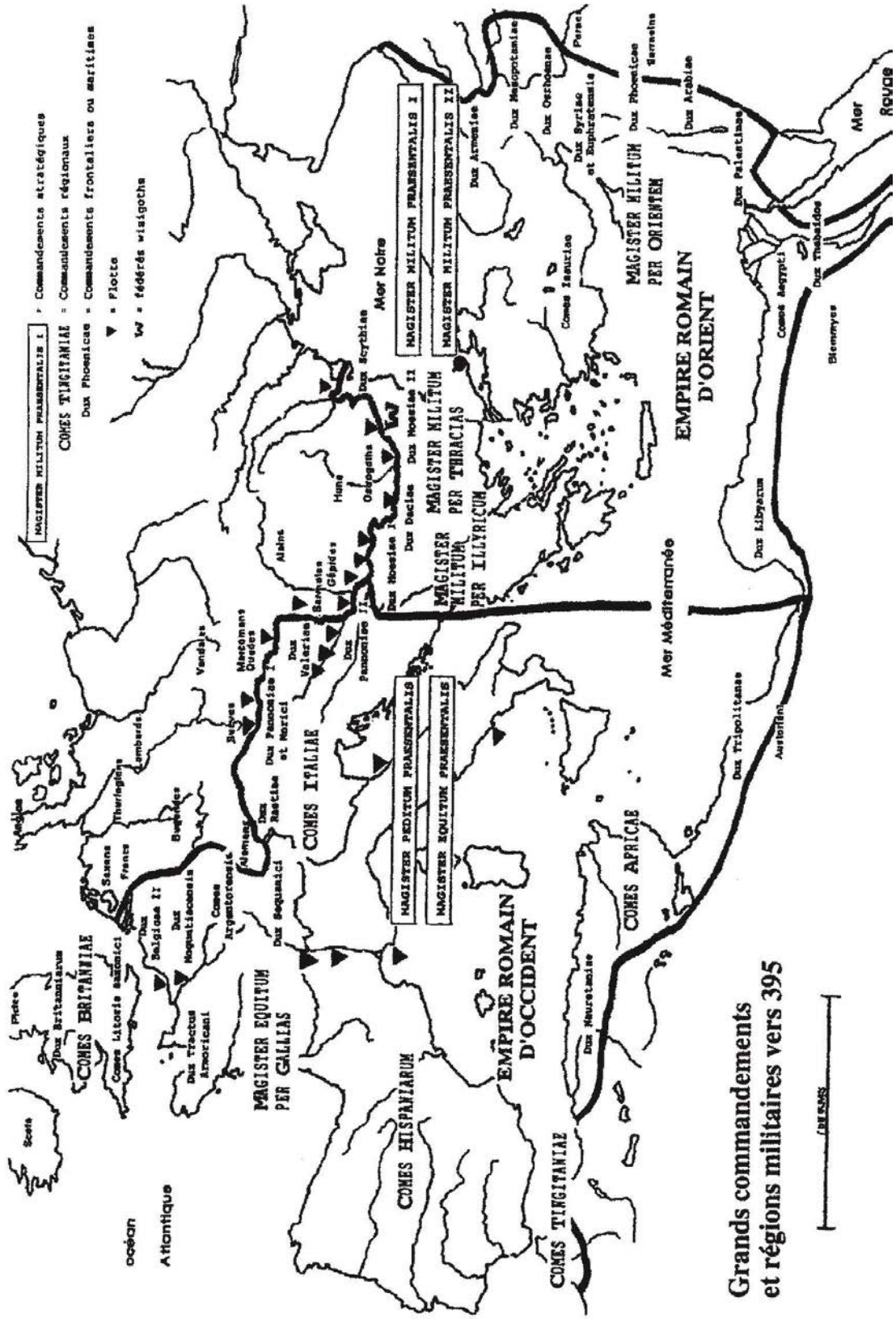
Grands commandements
et régions militaires vers 395
EMPIRE ROMAIN D'OCCIDENT
EMPIRE ROMAIN D'ORIENT
COMES BRITANNIAE
COMES TINGITANIAE
COMES HISPANIARUM
COMES AFRICAE
COMES ITALIAE
MAGISTER EQUITUM PER GALLIAS
MAGISTER PEDITUM PRAESENTALIS
MAGISTER EQUITUM PRAESENTALIS
MAGISTER MILITUM PER ILLYRICUM
MAGISTER MILITUM PER THRACIAS
MAGISTER MILITUM PRAESENTALIS I
MAGISTER MILITUM PRAESENTALIS II
MAGISTER MILITUM PER ORIENTEM
Mer Noire
Mer Méditerranée
Mer Rouge
Atlantique
Océan

Trupna organizacija i jedinice stajaćih i pohodnih armija poznog Rimskog i ranog Vizantijskog carstva[185] po *Notitia Dignitatum*[186]

[185] Ovaj prilog tomu preveo je i prokomentarisao priredjivač.
[186] Izvodi su dati po: *Philippe Richardot: "La fin de l'armée romaine 284-476", Paris 2005, p. 83*". Filip Rišardo ističe da "identifikacija gradova (i krajeva) u ovom tekstu nije konačna" jer mnoge gradove tek treba da ubiciraju arheološka istraživanja. Cjelovita *Notitia Dignitatum* izdavana je više puta u različitim redakcijama – ovi navodi preuzeti su iz redakcije koju je pripremio O. Seeck, Berlin, Teubner 1876, koja je nanovo štampana 1962. godine u Frankfurtu na Majni.

Zapadno Rimsko carstvo

V – Magistar pješadije

Na raspolaganju je visokom magistru pješadije koji se nalazi na dvoru.

Na niže navedenim granicama su komesi:

Italije
Afrike
Tingitanije
Krajevima Strazburga – *Tractatus Argentoratensis*
Britanija – *Britanniarum*
Saksonskim obalama Britanije – *Litoris Saxonici per Britannias*
[Izostavljen je komes Španije]

Na niže navedenim granicama su duksevi:

Cezarejske Mauritanije
Tripolitanije
Druge Panonije
Granične (Riptuarne) Valerije
Prve Panonije i Graničnog (Riptuarnog) Norika
Prve i Druge Retije
Druge Belgije
Britanija
Majnca (Majansa)

Dvanaest palatinskih (dvorskih) legija

Stariji Jovijanci[187]
Stariji Herkulijanci[188]
Stariji Divitijanci[189]
Stariji Tongrijci[190]
Stariji Panonci
Stariji Mezijci
Naoružane prethodnice "starijih" legija
Kopljanici iz Sabarije[191]

[187] Dioklecijanovi sunarodnici Skiti – prevalitanski, gornjodalmatinsko-makedonski i donjomezijski.
[188] Maksimijanovi sunarodnici Skiti.
[189] Skiti-Sarmati-Sloveni iz helenskih zemalja (Ahaja, Atina, Korint, Peloponez).
[190] Dio belgijske Galije.
[191] Skiti-Sarmati sa sjevera Hrvatske i iz istočnih Slovenije i Austrije.

LA LISTE DES UNITÉS D'APRÈS LA *NOTITIA DIGNITATUM*

Ne sont données ici que les parties militaires de la *Notitia Dignitatum.* Les chiffres romains sont ceux qui numérotent le document. Entre crochets sont faits les commentaires. Pour combler une lacune des éditions précédentes, une traduction est proposée[1].

OCCIDENT

V – Maître de l'infanterie

À la disposition de l'illustre maître de l'infanterie présent à la Cour

- **Comtes des frontières citées plus bas :**
  - d'Italie-*Italiae*
  - d'Afrique-*Africae*
  - de Tingitane-*Tingitaniae*
  - de la Bordure de Strasbourg-*Tractus Argentoratensis*
  - des Bretagnes-*Britanniarum*
  - du Rivage saxon des Bretagnes-*Litoris Saxonici per Britannias*
  - [omission du comte d'Espagne]
- **Ducs des frontières citées plus bas :**
  - de Maurétanie Césarée-*Mauretaniae Caesariensis*
  - de Tripolitaine-*Tripolitani*
  - de Pannonie Seconde-*Pannoniae secundae*
  - de Valérie Ripuaire-*Valeriae ripensis*
  - de Pannonie Première et de Norique Ripuaire-*Pannoniae primae et Norici ripensis*
  - de Rhétie Première et Seconde-*Raetiae primae et secundae*
  - de Belgique Seconde-*Belgicae secundae*
  - de Germanie Première-*Germaniae primae*
  - des Bretagnes-*Britanniarum*
  - de Mayence-*Mogontiacensis*

1. Le texte latin est établi à quelques corrections apportées d'après O. Seeck, Berlin, Teubner, 1876, réimp. Francfort sur le Main, Minerva, 1962. Il est consultable sur le site internet : *http://www.upmf-grenoble.fr/Haiti/Cours/Ak/notitia_index.htm*. Cette traduction et l'identification des sites ne sauraient être définitives, mais sont liées aux progrès de l'archéologie.

Pripadnici VIII (legije)[192]
Tebanci
Kimbri
Naoružane prethodnice "mladjih" legija[193]

Šezdeset pet pomoćnih palatinskih (dvorskih) legija

Stariji strijelci[194]
Stariji brahijati ili "oni koji nose čakšire"[195]
Stariji jurišnici
Stariji Kelti
Stariji Heruli
Stariji Batavijci
Stariji Matiaci[196]
Mladji Matiaci
Stariji Askarijci[197]
Mladji Askarijci
Stariji Jovijanci[198]
Mladji strijelci
Strijelci iz naroda Nerva[199]
Stariji bojovnici iz Leona[200]
Mladji bojovnici iz Leona
Stariji vojnici prethodnice
Tungrijski strijelci
Mladji vojnici prethodnice
Trubači[201]

[192] Skiti-Sarmati iz Epira i zapadnih Makedonije i Tesalije, jedinica koju je formirao Oktavijan nakon Cezarovog ubistva u čiji su sastav ušli najbolji vojnici sa tih prostora. Oktavijan je ovu jedinicu počeo da formira tokom svoje obuke u Apoloniji – smatrali su se Oktavijanovim "rodjacima".
[193] "Starije" legije činili su vojnici starosti 30 do 40-45. godina. U sastav "mladjih" legija ulazili su bojovnici od 16-18 do 30. godina. "Veterani" (nakon 45. godine) sačinjavali su posebne legije.
[194] Uglavnom Skiti sa Istoka i njihovi saveznici sa tih prostora – imali su lukove od rogova i duge strijele. Po tradiciji predvodili su ih Sake ili njihovi "naslednici po pravu vještine vladanja ovim oružjem".
[195] Skiti sa Istoka i južnog Ponta koji su kao i Sake nosili čakšire – uz lukove i strijele bili su naoružani dugim zakrivljenim noževima za bitku prsa u prsa.
[196] Hatski (sarmatski?) narod izmedju Rajne i Majne. Ova odrednica koju nude specijalistički rječnici je sporna: *Ματιηνοι* je skitsko-sarmatski narod u sjeverozapadnom dijelu Medije (današnji Azerbejdžan), najbliži rodjaci Skita Saka. Ovu skitsko-sarmatsku populaciju bilježe helenski izvori u Galatiji nakon osvajanja Aleksandra Makedonskog – utvrdjenje i oblast Morimena, planina i jezero su nosili ime ovog naroda. Spominju ih asirski izvori kao zastupnike Skitske imperije. Matiaci se ne spominju nakon pada Zapadnog rimskog carstva.
[197] Pretpostavlja se da nije riječ o narodu već o trupnom pješadijskom sastavu, koji su sačinjavali zdepasti omaleni vojnici čiji je zadatak bio da probijaju nepriteljske pješadijske redove i otvaraju put bržim pješačkim formacijama (?).
[198] Sa Dioklecijanovih rodnih gornjedalmatinskih prostora.
[199] Belgijski Gali koji su nosili duge drvene lukove.
[200] Grad sjeverno od Sirakuze na Siciliji.
[201] Pojam *Tubantes* francuski istraživač prevodi kao "trubači", "oni koji duvaju u limene rogove", a koji u isti mah znači i vojnike koji su dairama i praporcima davali ritam koraku ili pješadiji u jurišu. *Tubantes* u isti mah označava i pripadnike istoimenog naroda (germanskog ili sarmatskog?) koji je nastanjivao prostore izmedju Rajne i Laba i bio poznat po pješacima vičnim borbi prsa u prsa.

- **12 Légions palatines :**
  - Joviens seniors-*Iouiani seniores*
  - Herculiens seniors-*Herculiani seniores*
  - Divitiens seniors-*Diuitenses seniores*
  - Tongriens seniors-*Tungrecani seniores*
  - Pannoniens seniors-*Pannoniciani seniores*
  - Mésiens seniors-*Moesiaci seniores*
  - Gens d'armes de l'avant seniors-*Armigeri propugnatores seniores*
  - Lanciers Sabariens-*Lanciarii Sabarienses*
  - Ceux de la VIIIe-*Octauani*
  - Thébains-*Thebaei*
  - Cimbriens-*Cimbriani*
  - Gens d'armes de l'avant juniors-*Armigeri propugnatores iuniores*
- **65 Auxiliats palatins :**
  - Cornus seniors-*Cornuti seniores*
  - Bracchiates (« porteurs de braies ») seniors-*Bracchiati seniores*
  - Pétulants seniors-*Petulantes seniores*
  - Celtes seniors-*Celtae seniores*
  - Hérules seniors-*Heruli seniores*
  - Bataves seniors-*Bataui seniores*
  - Mattiaques seniors-*Mattiaci seniors*
  - Mattiaques juniors-*Mattiaci iuniores*
  - Ascaris seniors-*Ascarii seniores*
  - Ascaris juniors-*Ascarii iuniores*
  - Joves seniors-*Iouii seniores*
  - Cornus juniors-*Cornuti iuniores*
  - Archers Nerviens-*Sagittarii Neruii*
  - Lions seniors-*Leones seniores*
  - Lions juniors-*Leones iuniores*
  - Exculcateurs seniors-*Exculcatores seniores*
  - Archers Tongres-*Sagittarii Tungri*
  - Exculcateurs juniors-*Exculcatores iuniores*
  - Sonnants-*Tubantes*
  - Saliens (Francs)-*Salii*
  - Estimables-*Grati*
  - Heureux seniors-*Felices seniores*
  - Heureux seniors-*Felices iuniores*
  - Gratiens seniors-*Gratianenses seniores*

Salijski (Franci)
Poštovanja dostojni (trupno sveštenstvo)[202]
Stariji izvrsni
Mladji izvrsni[203]
Stariji Gracijanovci[204]
Stariji nepobjedivi[205]
Avgustovi[206]
Mladji Jovijanci
Mladji pobjednički
Mladji Batavijci[207]
Brukteri[208]
Ampsivariji[209]
Mladji Gracijanovci
Mladji Valentinijanovci [postoji dvostruka lokalizacija ovih trupa na vojnom sektoru Zapad VII ali bez atributa "mladji": bili su pod zapovjedništvom komesa Ilirije (Ilirikuma) i na raspolaganju magistru konjice Galije][210]
Retijci[211]
Sekvani[212]
Strijelci lovci
Latini[213]
Sabinjani
Mladji brahijati ili "oni koji nose čakšire"
Honorijevi stariji Atekoti[214]
Honorijevi stariji Markomani[215]
Honorijevi mladji Markomani
Honorijevi mladji Atekoti
Stariji Brizigavijci[216]

[202] Možda se radi o "gratima" (vulgarnolatinski), "čitačima" budućnosti i prorocima dogadjaja, iz Narbonske Galije (današnji Grenobl).
[203] Najvjerovatnije pješadinci izabrani zbog svoje hrabrosti.
[204] Kelti i Sarmati iz okoline Grenobla.
[205] Po svemu sudeći neki od odreda zaštitnice.
[206] Mnogi gradvi širom imperije nosili su ovo ime.
[207] Populacija na prostoru današnje Holandije.
[208] Germanska populacija izmedju rijeka Ems i Lipe.
[209] Potomci nekadašnjih Kimerijaca-Skita iz Samnijuma; po svemu sudeći Skiti sa Italikuma iz oblasti Samnijum. Nije poznato kako se obnavljala populacija na ovom prostoru, ali lokalno svetilište koje se smatralo "ulazom u podzemni svijet" opsluživali su skitski žreci sa Kimerijskog Bosfora – današnjeg moreuza Kerč.
[210] Jezgro ovog kontigenta činili su Skiti-Sarmati iz neubiciranih oblasti Prevalitane i Panonije; u Prevalitani je rodjen otac careva Valentinijana i Valensa a u Panoniji je započeo i okončao vojnu karijeru.
[211] Sarmati i Germano-Kelti iz istoimene oblasti.
[212] Jedan od brojnijih naroda u Belgijskoj Galiji, na desnoj obali istoimene rijeke koja je predstavljala granicu izmedju Belga i Kelta. Sekvani su se na jugu graničili sa Helvetima – granica je bila visovi Jure.
[213] U ovom trupnom sastavu nalazila se kohorta italičkih Skita-Sarmata.
[214] Kraj ili grad nije ubiciran.
[215] Svevski narod izmedju Rajne i Dunava, saveznik Skita i Sarmata. Novija istraživanja nazivaju ih "sarmatsko-germanskim narodom" jer su govorili jednim dijalektom skitskog jezika.
[216] Neubicirani grad, pokrajina i narod.

- Invaincus seniors-*Inuicti seniores*
- Augustéens-*Augustei*
- Joves juniors-*Iouii iuniores*
- Victorieux juniors-*Victores iuniores*
- Bataves juniors-*Bataui iuniores*
- Bructères-*Bructeri*
- Ampsivariens-*Ampsiuarii*
- Gratiens juniors-*Gratiens iuniores*
- Valentiniens juniors-*Valentinianenses iuniores* [doublement localisés en OCCIDENT VII sans la mention juniors : aux ordres du comte d'Illyrie et à ceux du maître de la cavalerie des Gaules]
- Rhétiens-*Raeti*
- Séquanes-*Sequani*
- Archers chasseurs-*Sagittarii venatores*
- Latins-*Latini*
- Sabins-*Sabini*
- Bracchiates juniors-*Bracchiati iuniores*
- Honoriens Atecotts seniors-*Honoriani Atecotti seniores*
- Honoriens Marcomans seniors-*Honoriani Marcomanni seniores*
- Honoriens Marcomans juniors-*Honoriani Marcomanni iuniores*
- Honoriens Atecotts juniors-*Honoriani Atecotti iuniores*
- Brisigaves seniors-*Brisigaui seniores*
- Brisigaves juniors-*Brisigaui iuniores*
- Honoriens Maures seniors-*Honoriani Mauri seniores*
- Honoriens Maures juniors-*Honoriani Mauri iuniores*
- Celtes juniors-*Celtae iuniores*
- Invaincus juniors Britanniques-*Inuicti iuniores Britanniciani* [=*Victores iuniores Britanniciani* en OCCIDENT VII aux ordres du comte des Bretagnes ?]
- Exculcateurs juniors Britanniques -*Exculcatores iuniores Britanniciani*
- Heureux Valentiniens-*Felices Valentinianenses*
- Mattiaques Galliques juniors-*Mattiaci iuniores Gallicani*
- Saliens Galliques-*Salii Gallicani*
- Archers Nerviens Galliques-*Sagittarii Neruii Gallicani*
- Joves Galliques juniors-*Iouii iuniores Gallicani*
- Segontiens-*Seguntienses* [originaires de Siguenza, Espagne]
- Gaulois Victorieux-*Galli victores*
- Honoriens Victorieux juniors-*Honoriani victores iuniores*
- Honoriens ascaris seniors-*Honoriani victores seniores*

Mladji Brizigavijci
Honorijevi stariji Mavri
Honorijevi mladji Mavri
Mladji Kelti
Nepobjedivi mladji Britanci (= trupna formacija na vojnom sektoru Zapad VII pod zapovjedništvom komesa Britanije?)
Mladji vojnici prethodnice Britanci
Srećni Valentinijanovci[217]
Mladji galski Matiaci
Galski Salijci[218]
Strijelci galskih Nerva
Mladji galski Jovijanci
Segontini (porijeklom iz Siguence, Španija)
Pobjednički Gali
Honorijevi mladji pobjednički
Honorijevi stariji Askarijci (Honorijevi stariji pobjednički)
Srećni mladji galski
Mladji galski Atekoti
Tungri
Honorijevi galski[219]
Stariji Mavri "talambasi"[220]
Mladji Mavri "talambasi"

Trideset dvije legije za podršku (*comitatenses*)

Stariji Menapi[221]
Fortijci (prvi put se spominju medju legijama za podršku; porijeklom iz neke oblasti Dalmacije)[222]
Stariji borci prethodnice
Stariji oružnici odbrane
Stariji koji pripadaju VII legiji
Kraljevski[223]
Pakatijanci[224]
Bizontinci[225]

[217] Iliričkі Skiti-Sarmati.
[218] Salijski Franci.
[219] Dobar dio ove formacije činili su Skito-Sarmati iz Galije.
[220] Praćeni grmljavinom udaraljki; u isti mah oni koji su slavili Jupitera "munjobiju", Mavri koji su prihvatili rimski kult.
[221] Belgijski narod koji je nastanjivao oblast izmedju rijeka Maas i Šelda, južno od Batavijaca.
[222] Po svemu sudeći potomci starih (D)Aorsa i Dalmata, sa kohortom Saka i Asa, najstarijih skitskih iliričkih populacija – rimski vojni izvori ističu njihovu odvažnost i izuzetnu obučenost "po drevnom skitskom uzoru".
[223] Legija sastavljena od pripadnika klanova "Carskih Skita" i "Kraljevskih Sarmata" koja je imala zadatak da štiti vojskovodje u bici.
[224] Iz Frigije Pakatijane čijoj je mitropoliji bio podredjen Dukljanski arhiepiskopat.
[225] Pripadnici keltskog naroda Sekvana iz Belgijske Galije – pokrajina oko danas francuskog grada Bezansona.

- Heureux Galliques juniors-*Felices iuniores Gallicani*
- Atecotts Galliques juniors-*Atecotti iuniores Gallicani*
- Tongres
- Honoriens Galliques-*Honoriani Gallicani*
- Maures Tonnants seniors-*Mauri tonantes seniores*
- Maures Tonnants juniors-*Mauri tonantes iuniores*

- **32 Légions d'accompagnement (*comitatenses*) :**
  - Ménapes seniors-*Menapii seniores*
  - Fortiens-*Fortenses* [cités pour la 1re fois parmi les légions d'accompagnement; originaires d'une région dalmate]
  - Combattants de l'avant seniors-*Propugnatores seniores*
  - Gens d'armes de défense seniors-*Armigeri defensores seniores*
  - Ceux de la VIIe seniors-*Septimani seniors*
  - Royaux-*Regii*
  - Pacatianiens-*Pacatianenses*
  - Bisontins-*Vesontes*
  - Mattiaires juniors-*Mattiarii iuniores*
  - Maures aux boucliers courts-*Mauri cetrati*
  - Ceux de la XIe-*Undecimani*
  - Ceux de la IIe Italique-*Secundani Italiciani*
  - Germaniques juniors-*Germaniciani iuniores*
  - Ceux de la IIIe Italique-*Tertiani Italica*
  - IIIe Herculienne-*Tertia Herculea*
  - Lanciers Galliques Honoriens-*Lanciarii Gallicani Honoriani*
  - Combattants de l'avant juniors-*Propugnatores iuniores*
  - IIe Britannique-*Secunda Britannica* [= deux localisations possibles en OCCIDENT.VII : *Secundani Britones* aux ordres du maître de la cavalerie des Gaules ou *Secundani iuniores* à ceux du comte des Bretagnes]
  - Ceux de la VIIe juniors-*Septimani iuniores*
  - Présicants-*Praesichantes* [= *Praesidientes* en OCCIDENT.VII aux ordres du maître de la cavalerie des Gaules ?]
  - Ursariens-*Ursarienses* [signifie « les gardiens d'ours »]
  - Cortoriaques-*Cortoriacenses*
  - Géminiens-*Geminiacenses*
  - Honoriens Heureux Galliques-*Honoriani felices Gallicani*
  - IIIe Julienne Alpine-*Tertia Iulia Alpina*
  - Ire Flavienne de la Paix-*Prima Flauia Pacis*
  - IIe Flavienne de la Vertu-*Secunda Flauia Virtutis*

Mladji Matiaci[226]
Mavri sa kratkim štitovima
Pripadnici XI legije
Pripadnici II Italičke legije
Mladji iz germanskih naroda
Pripadnici III Italičke legije
Treća Herkulijanska[227]
Galski Honorijevi kopljanici
Mladji borci prethodnice
II Britanska legija (= moguće dvije lokalizacije na vojnom sektoru Zapad VII: Drugi Briti pod zapovjedništvom magistra konjice Galije ili Drugi mladji pod zapovjedništvom komesa Britanije)
Pripadnici VII mladje legije
Oni koji su u sastavu garnizona (na vojnom sektoru Zapad VII pod zapovjedništvom magistra konjice Galije?)
"**Čuvari medvjeda**"[228]
Kortorijaci[229]
Legija sastavljena od posada kastruma
Srećni Galski Honorijevi
III Julijanska Alpska
I Flavijevska Mira[230]
II Flavijevska Vrla[231]
Konstantinova Flavijevska pobjednička[232]
II Flavijevska Konstantinova[233]
III Avgustova[234]
Fortijci [dva puta se navode medju legijama za podršku: porijeklom iz neke dalmatinske oblasti. Da li je greška što su *Kotorani-Katari* navedeni u vojnom sektoru Zapad VII pod zapovjedništvom komesa Ilirije (Ilirikuma)?][235]

Osamnaest pratećih legija bez stalnog formacijskog rasporeda

Prva Alpska
II Julijanska Alpska

[226] Neubicirana pokrajina, grad i populacija.
[227] Skiti-Sarmati sa Ilirikuma.
[228] Specijalna jedinica Skita-Sarmata sa Ilirikuma, vičnih za predstraže i borbu prsa u prsa.
[229] Naubicirana pokrajina, grad i populacija.
[230] Konstantinova i Konstancijeva iličrička skitsko-sarmatska.
[231] Konstantinova i Konstancijeva iličrička skitsko-sarmatska.
[232] Konstantinovi ilirički veterani Skito-Sarmati – legija koju je naslijedio od oca Konstancija Hlora a koja je formirana po Dioklecijanovom naredjenju.
[233] Ilirički Skiti-Sarmati – prethodne skitsko-sarmatske legije su sa ovom i narednim činile korpus Konstantinove vojske koji mu je omogućio da pobjedi suparnike i dokopa se carskog trona.
[234] Skiti iz Epira i Tesalije.
[235] Nije greška – legija sastavljena od gornjedalmatinskih Skita Kat(i)ara koja je bila pod zapovjedništvom skitsko-sarmatskih iliričkih komesa i povezivala sunarodnike na Ilirikumu i u Galiji. Administrator ove legije nalazio se u Diokleji (Duklji). Ovu formaciju po svemu sudeći stvorio je Septimije Sever, ali dobija izuzetan značaj sa Aurelijanovom i Dioklecijanovom vladavinom. Diokleciјan je osposobio da bude "carska legija" i štiti interese Dalmacije, Makedonije i Mezije u Galiji i sjevernoj Italiji.

- Flavienne Victorieuse Constantine-*Flauia victrix Constantina*
- IIe Flavienne Constantinienne-*Secunda Flauia Constantiniana*
- IIIe Augustéenne-*Tertio Augustani*
- Fortiens-*Fortenses* [cités pour la 2e fois parmi les légions d'accompagnement ; originaires d'une région dalmate. Erreur pour *Catarienses* cités en OCCIDENT.VII aux ordres du comte d'Illyrie ?]

- **18 Fausses légions d'accompagnement (*pseudocomitatenses*) :**
  - Ire Alpine-*Prima Alpina*
  - IIe Julienne Alpine-*Secunda Iulia Alpina*
  - Lanciers de *Lauriacum* (Lorch)-*Lanciarii Lauriacenses*
  - Lanciers de Comagène-*Lanciarii Comaginenses*
  - Tauruns-*Taurunenses* [originaires de*Taurunum*]
  - Antiens-*Antianenses*
  - Pontiens-*Pontinenses*
  - Ire Flavienne Gallique Constantienne-*Prima Flauia Gallicana Constantia*
  - Martiaux-*Martenses*
  - Abrincatiens-*Abrincateni*
  - Défenseurs seniors-*Defensores seniores*
  - Maures Osismiaques-*Mauri Osismiaci*
  - Ire Flavienne Messine-*Prima Flauia Metis* [originaire de Metz]
  - Voltigeurs juniors-*Superuentores iuniores*
  - Constantiaques-*Constantiaci*
  - Corniaques-*Corniacenses* [originaires de *Cornacum* en Pannonie]
  - Ceux de la VIIe-*Septimani* [= présents aussi comme juniors et seniors parmi les légions d'accompagnement]
  - Romaniens-*Romanenses*

VI- Maître de la cavalerie

À la disposition de l'illustre comte et maître de la cavalerie présent à la Cour :

- **10 Vexillations palatines :**
  - Comtes seniors-*Comites seniores*
  - Cavaliers promus seniors-*Equites promoti seniores*

Kopljanici iz Loriakuma
Kopljanici iz Komagena
Taurunci[236]
Anti[237]
Ponti[238]
I Flavijevska Galska[239]
Posvećenici Marsa[240]
Abrinkati[241]
Stariji pripadnici odbrane[242]
Mauri Osismi[243]
I Flavijevska Metska (porijeklom iz današnjeg Meca)
Mladji pripremni konjanici[244]
Konstantinovski[245]
Korniaci (rodom iz Korniakuma u Panoniji)[246]
Koji pripadaju VII legiji (= prisutni kao "stariji" i "mladji" medju legijama za podršku)
Rimljani[247]

VI Magistar konjice

Na raspolaganju je visokom komesu i magistru konjice stalno prisutnom na dvoru.

Deset dvorskih (carskih) stegonoša

Stariji komesi
Unapredjeni stariji vitezovi
Stariji brahiati ili "oni koji nose čakšire" vitezovi[248]
Mladji brahiati ili "oni koji nose čakšire" vitezovi

[236] Nije utvrdjeno da li se radi o iliričkoj ili maloazijskoj Tauridi ili prostoru koji nije ubiciran.
[237] Legija koju su po potrebi na poziv imperijalnog generalštaba davali evropski Skiti-Sarmati Anti.
[238] Legija koju su po potrebi na poziv imperijalnog generalštaba davali pontski Skiti (sa prostora oko ušća Volge).
[239] Skitsko-sarmatska legija koja se po potrebi od Konstantinovog vremena formirala od garnizonskih posada na prostorima Narbonske Galije.
[240] Skitska legija iz Italikuma i sa zapadnog Ilirikuma koju je formirao Oktavijan. Nazivala se "ratnička" jer je predstavljala posljednju odbranu prijestonice carstva – sazivana kada su ostale legije bile zaokupljene borbama na frontovima. U njen sastav ulazili su Bese, Tribali (Prebaleji), Kat(i)ari, Asi i manje skitske populacije koje nijesu pripadale "Carskim Skitima" i "Kraljevskim Sarmatima". Odlučujuće uticala u nekim od ishoda bitke za tron jer je sprečavala dejstva pretorijanske garde i Senata.
[241] Nije ubiciran kraj, grad i populacija.
[242] Iz kastruma koji su se nalazili u neposrednoj blizini zone vojnih dejstava.
[243] Pripadnici naroda koji je naseljavao današnju Bretanju – nije utvrdjeno kojoj je etničkoj skupini pripadao. Po svemu sudeći ne radi se o "Mavrima" već o Osismima koji su prihvatili rimski državni panteon. Poznati po divljaštvu.
[244] Konjica osposobljena i za pješadijska dejstva u slučaju potrebe. Stoga *superuentores* = rezervni odredi.
[245] Dobrovoljci iz krajeva koji su vojno pomogli Konstantinu u gradjanskom ratu.
[246] Sarmati i njihovi saveznici Kvadi.
[247] Gradska milicija prijestonice.
[248] Sake, Asi i najvjerovatnije Alani.

- Cavaliers brachiates seniors-*Equites brachiati seniores*
- Cavaliers brachiates juniors-*Equites brachiati iuniores*
- Cavaliers Bataves seniors-*Equites Bataui seniores*
- Cavaliers cornus seniors-*Equites cornuti seniores*
- Cavaliers cornus juniors-*Equites cornuti iuniores*
- Comtes Alains-*Comites Alani*
- Cavaliers Bataves juniors-*Equites Bataui iuniores*
- Cavaliers Constants Valentiniens seniors-*Equites constantes Valentinianenses seniores*

• **[32] Vexillations d'accompagnement (*comitatenses*) :**

- Cavaliers gens d'armes-*Equites armigeri*
- Cavaliers de la Ire Gallique-*Equites primi Gallicani*
- Cavaliers de la VIIIe Dalmate-*Equites octauo Dalmatae*
- Cavaliers Dalmates Passerentiaques-*Equites Dalmatae Passerentiaci*
- Cavaliers Maures Ailés-*Equites Mauri alites*
- Cavaliers Honoriens Taïfales juniors-*Equites Honoriani Taifali iuniores*
- Cavaliers Honoriens seniors-*Equires Honoriani seniores*
- Cavaliers Maures Féroces-*Equites Mauri fe*roces
- Cavaliers Constantiniens Heureux-*Equites Constantiani felices*
- Cavaliers scutaires-*Equites scutarii*
- Cavaliers Africains des écuries impériales-*Equites stablesiani Africani*
- Cavaliers Marcomans-*Equites Marcomanni*
- Cavaliers gens d'armes seniors-*Equites armigeri seniores*
- Cavaliers archers clibanaires-*Equites sagittarii clibanarii*
- Cavaliers archers Parthes seniors-*Equites sagittarii Parthi seniores*
- Cavaliers du Ier Archer-*Equites primo sagittarii*
- Cavaliers du IIe Archer-*Equites secundo sagittarii*
- Cavaliers du IIIe Archer-*Equites tertio sagittarii*
- Cavaliers du IVe Archer-*Equites quarto sagittarii*
- Cavaliers archers Parthes juniors-*Equites sagittarii Parthi iuniores*
- Cavaliers aux boucliers courts seniors-*Equites cetrati seniores*
- Comtes juniors-*Comites iunior*s
- Cavaliers promus juniors-*Equites promoti iuniores*
- Cavaliers archers juniors-*Equites sagittarii iuniores*

Stariji vitezovi Batavijci
Stariji strijelci vitezovi
Mladji strijelci vitezovi
Komesi Alana[249]
Mladji vitezovi Batavijci
Stariji Konstantovski i Valentinijanovski vitezovi[250]

Tridesetdvije legije za podršku (*comitatenses*)

Konjica "rodjenih ratnika"[251]
Konjica I Galske[252]
Konjica VIII Dalmatinske[253]
Konjanici Dalmati "hitri"[254]
Konjanici Mavri "krilati"[255]
Honorijevi konjanici mladji Taifali[256]
Stariji Honorijevi konjanici
Konjanici "krvoločni" Mauri
Konstantinovski "srećni" konjanici[257]
Skadarski konjanici[258]
Konjanici Afrikanci iz carskih konjušnica[259]
Konjanici Markomani
Stariji konjanici "rodjenih ratnika"
Konjanici strijelci oklopnici[260]

[249] Vojne vodje klanova "Carskih Skita" i "Kraljevskih Sarmata" iz ovog naroda.
[250] Vojne vodje "Carskih Skita" i "Kraljevskih Sarmata" iz roda Konstancija Hlora koji su štitili Konstantinovog sina Konstanta i vojne vodje prevalitanskih i panonskih neznatnih skitsko-sarmatskih klanova u srodstvu sa porodicom imperatora Valensa i Valentinijana.
[251] Sastavljena od Skita i Sarmata koji su od rodjenja zavještani Mitri i nosili titulu *milites Mithrae* – legija koja je bila pod neposrednim zapovjedništvom imperatora i čiji se pripadnici nijesu povlačili sa bojnog polja osim po imperatorovom naredjenju. Neki od antičkih izvora nazivaju ih "sinovi" ili "djeca smrti".
[252] Sarmati iz Galije – sjedište njihovog kraljevstva bilo je u današnjem Orleanu.
[253] Skiti i Sarmati iz Dalmacije.
[254] Laka dalmatinska konjica, na malim konjima. Izuzetna u izvidnicama ili čarkama uoči bitka, osposobljena za uništavanje neprijateljskih grupa nakon boja. Nerijetko je bila transportovana brodovina (otuda *passerentiaci* = "laki i hitri kao prekomorski vrapci") za uništavanje neprijateljskih odreda koji su prodrli unutar carstva.
[255] Jedine konjičke jedinice koje su mogle da se u brzini nadmežu sa lakom sarmatskom konjicom – koristili su se za izvidnicu ili brze upade na neprijateljsku teritoriju.
[256] Još *Tefali*. Gotski narod u sastavu skitsko-sarmatske imperije, neko vrijeme boravio u Panoniji, na donjem toku Dunava i u Trakiji. Imperator Honorije prebacio ih je na Stilihonov nagovor na teritoriju Zapadnog carstva.
[257] Potomci legionara iz Konstantinovih pobjedničkih legija – uglavnom Skiti-Sarmati sa Ilirikuma i zapadnog Ponta.
[258] Prevalitanska skitsko-sarmatska konjica pod vodjstvom pripadnika Dioklecijanovog klana. U njoj su služili i Skiti-Sarmati Sloveni iz Epira i današnje zapadne Grčke, podrazumijevajući i Peloponez. U nju su po potrebi stupali dobrovoljci iz skadarskih skitskih kolonija na azijskoj obali Bosfora i Tračkog Ponta. Konjanici su imali štitove koje su pravili u svojim radionicama, najpoznatjim u Rimskom carstvu i ranoj Vizantiji (*scutarius = onaj koji proizvodi štit, majstor koji upravja manufakturom za proizvodnju štitova*). Pojam *scutarius* u tekstovima IV stoljeća, kod Amijana Marcelina i spisima koji prate Vulgatu, najraniju latinsku reakciju Biblije, označava "carskog tjelohranitelja", gardistu nadležnog za bezbjednost članova carske porodice.
[259] Uglavnom Berberi.
[260] Sarmati.

- Cavaliers aux boucliers courts juniors-*Equites cetrati iuniores*
- Cavaliers Honoriens juniors-*Equites Honoriani iuniores*
- Cavaliers gens d'armes juniors-*Equites armigeri juniors*
- Cavaliers du IIe de scutaires juniors-*Equites secundi scutarii iuniores*
- Cavaliers Italiques des écuries impériales-*Equites stablesiani Italiciani*
- Cavaliers archers de Corduène-*Equites sagittarii Cordueni*
- Cavaliers archers seniors-*Equites sagittarii seniores*
- Coin des cavaliers promus-*Cuneus equitum promotorum*

VII – Distribution des troupes précitées dans les provinces :

[Certaines unités sont en plus et d'autres ont leur nom modifié]

- **En Italie :**
  - Joviens seniors-*Iouiani seniores*
  - Herculiens seniors-*Herculiani seniores*
  - Divitiens seniors-*Diuitenses seniores*
  - Tongriens seniors-*Tongrecani seniores*
  - Pannoniens seniors-*Pannoniciani seniores*
  - Mésiens seniors-*Moesiaci seniores*
  - Cornus seniors-*Cornuti seniores*
  - Brachiates seniors-*Brachiati seniores*
  - Pétulants seniors-*Petulantes seniores*
  - Celtes seniors-*Celtae seniores*
  - Hérules seniors-*Heruli seniores*
  - Bataves seniors-*Bataui seniores*
  - Mattiaques seniors-*Mattiaci seniores*
  - Joves seniors-*Iouii seniores*
  - Victorieux seniors [non cités en OCCIDENT.V aux ordres du maître de l'infanterie présent à la Cour, seulement les *iuniores*.Auxiliat palatin ?]
  - Cornus juniors-*Cornuti iuniores*
  - Lions juniors-*Leones iuniores*
  - Exculcateurs seniors-*Exculcatores seniores*
  - Estimables-*Grati*
  - Sabins-*Sabini*
  - Heureux juniors-*Felices iuniores*

Stariji konjanici strijelci Parćani[261]
Konjanici I (legije?) strijelaca[262]
Konjanici II (legije?) strijelaca[263]
Konjanici III (legije?) strijelaca[264]
Konjanici IV (legije?) strijelaca[265]
Mladji konjanici strijelci Parćani[266]
Stariji konjanici sa kratkim štitovima[267]
Mladji komesi[268]
Mladji "unapredjeni" konjanici
Mladji konjanici strijelci
Mladji konjanici sa kratkim štitovima
Mladji Honorijevi konjanici[269]
Mladji konjanici "rodjeni ratnici"
Mladji konjanici II skadarske (legije?)[270]
Konjanici Italici iz carskih konjušnica
Konjanici strijelci iz Korduene[271]
Stariji konjanici strijelci
Prethodnica [udarni eskadron ili, čak, legija koja je počinjala prvi napad u formaciji "klina"?] "unapredjenih" konjanika

VII - Navedene trupe i njihov raspored po provincijama
[Neke jedinice su dodate a druge imaju promijenjene nazive]

U Italiji:

Stariji Jovijanci[272]
Stariji Herkulijanci
Stariji Divitijanci
Stariji Tongri
Stariji Panonci
Stariji Mezijci

[261] Sa kohortom Saka koja je bila udarna jedinica legije.
[262] Skiti.
[263] Skiti.
[264] Skiti.
[265] Skiti.
[266] Eskadrone su predvodile Sake ili njihovi skitski srodnici sa prostora izmedju Azovskog mora i Persije.
[267] Jedinice sastavljene od naroda iz skitsko-sarmatske "federacije" – Huni i Bugari.
[268] Potomci viših i visokih vojnih lica, njihovi rodjaci. Jedinica iz koje se vrbovao sastav za trupne zapovjednike i carsku vojnu pratnju. Neki od mladih ratnika bili su djeca članova carske porodice.
[269] Goti.
[270] Vojna formacija koja se često spominje – izgleda da se tokom dva-tri vijeka neprekidno popunjavala sinovima prevalitanskih legionara.
[271] Oblast Gornje Jermenije koja je bila u skitsko-sarmatskoj federaciji kao "dobrovoljno pridružena država" – predio oko izvorišta i gornjeg toka rijeke Tigar.
[272] Jedinica Dioklecijanovog klana i njihovih srodnika. U njen sastav ulazili su i neki dijelovi klana Konstancija Hlora – oni koji nijesu prihvatali hrišćanstvo i koji su bili u srodstvu sa Dioklecijanovim klanom.

- Atecotts Honoriens juniors-*Atecotti Honoriani iuniores* [= *Honoriani Atecotti iuniores* en OCCIDENT.V auxiliat palatin]
- Brisigaves juniors-*Brisigaui iuniores*
- Maures Honoriens juniors-*Mauri Honoriani iuniores* [= *Honoriani Mauri iuniores* en OCCIDENT.V, auxiliat palatin]
- Gaulois Victorieux-*Galli victores*
- Ceux de la VIIIe-*Octauani*
- Thébains-*Thebaei*
- Mattiaires juniors-*Mattiarii iuniores*
- Ceux de la VIIe juniors-*Septimani iuniores* [= triplement localisés dont aux ordres du maître de la cavalerie des Gaules et du comte de Tingitane]
- Royaux-*Regii*
- Germaniques-*Germaniciani* [= *Germaniciani iuniores* en OCCIDENT.V, légion d'accompagnement]
- Ire Julienne-*Prima Iulia* [= *Prima Alpina* en OCCIDENT.V, fausse légion d'accompagnement]
- IIIe Julienne-*Tertia Iulia* [= *Tertia Iulia Alpina* en OCCIDENT.V, légion d'accompagnement]
- Placides Valentinianiques Heureux-*Placidi Valentinianici felices* [non cités en OCCIDENT.V aux ordres du maître de l'infanterie présent à la Cour. Probablement un auxiliat palatin]
- Gratiens juniors-*Gratianenses iuniores*
- Marcomans-*Marcomanni* [= deux auxiliats palatins en OCCIDENT.V : *Honoriani Marcomanni seniores* et les *iuniores*]
- Pontiens-*Pontinenses*

- **En Illyrie aux ordres de son excellence le comte d'Illyrie :**
  - Archers Tongres-*Sagittaii Tungri*
  - Joves juniors-*Iouii iuniores*
  - Séquanes-*Sequani*
  - Rhétiens-*Raeti*
  - Archers chasseurs-*Sagittarii venatores*
  - Latins-*Latini*
  - Valentiniens Heureux-*Valentinianenses felices* [= *Felices Valentinianenses* en OCCIDENT.V auxiliat palatin]
  - Honoriens Victorieux-*Honoriani victores* [= *Honoriani victores iuniores* en OCCIDENT.V auxiliat palatin]
  - Segontiens-*Seguntienses*

Stariji strijelci
Stariji brahiati ili "oni koji nose čakšire"
Stariji petulanti[273]
Stariji Kelti
Stariji Heruli
Stariji Batavijci
Stariji Matiaci
Stariji Jovijanci[274]
Stariji "pobjednički" (ne navode se u vojnom sektoru Zapad V koji je bio pod zapovjedništvom magistra pješadije pri dvoru. Navode se samo "mladji". Možda se radi o palatinskoj pomoćnoj jedinici?[275])
Mladji strijelci
Mladji Leontinci[276]
Stariji vojnici prethodnice
Poštovani[277]
Sabinjani
Mladji "srećni"
Mladji Honorijevi Atekoti [= *Atecotti Honoriani iuniores* na vojnom sektoru Zapad V palatinska (dvorska) legija za podršku]
Mladji Brizigavijci
Mladji Honorijevi Mauri [= *Honoriani Mauri iuniores* na vojnom sektoru Zapad V palatinska (dvorska) legija za podršku]
"Pobjednički" Gali
Pripadnici VIII legije koju je stvorio Oktavijan[278]
Tebanci
Mladji Matiaci
Oni koji pripadaju "mladjoj" VII legiji [= *Septimani iuniores* – spominju se tri puta a pod zapovjedništvom magistra konjice Galije i komesa Tingitanije]
Kraljevski[279]
Germanski [= *Germaniciani iuniores* razmješteni na vojnom sektoru Zapad V, legija za podršku]
I Julijevska legija [*Prima Iulia = Prima Alpina* na vojnom sektoru Zapad V prateća legija za podršku][280]
III Julijevska legija [*Tertia Iulia = Tertia Iulia Alpina* na vojnom sektoru Zapad V legija za podršku][281]

[273] Jedinica koja nije slijedila pravila ratovanja, niti poštovala trupnu disciplinu – uglavnom Sarmati i Germani sa sjevera, poznati po neobuzdanom jurišu. Svaki vojnik ove jedinice birao je oružje po sklonostima.
[274] Iz Dioklecijanovog klana i njihovi rodjaci, kojima su se pridružili srodnici iz klana Konstancija Hlora.
[275] U tom slučaju Skiti-Sarmati sa Ilirikuma.
[276] Sa Sicilije, iz istoimene oblasti.
[277] Veterani.
[278] Skiti-Sarmati iz Epira, Makedonije i Gornje Dalmacije gdje je Oktavijan proveo dio djetinjstva i mladosti i usavršio vojnu obuku.
[279] Legija sastavljena od izabranih predstavnika klanova "Kraljevskih Sarmata".
[280] Stvorio je Gaj Julije Cezar. U njen sastav ulazili su Germani, Gali i Evropski Sarmati.
[281] Stvorio je Gaj Julije Cezar. U njen sastav ulazili su Germani, Gali i Evropski Sarmati iz visokih planinskih područja. Stoga *Alpina*.

- Tongres-*Tungri*
- Maures Honoriens seniors- *Mauri Honoriani seniores* [= *Honoriani Mauri seniores* en OCCIDENT.V auxiliat palatin]
- Mattiaires Honoriens Galliques-*Mattiarii Honoriani Gallicani* [= *Honoriani Gallicani* en OCCIDENT.V auxiliat palatin]
- Ceux de la IIIe-*Tertiani* [= *Tertiani Italica* en OCCIDENT.V fausse légion d'accompagnement]
- IIIe Herculienne-*Tertia Herculea*
- Pacatianiens-*Pacatianenses*
- Maures aux boucliers courts-*Mauri cetrati*
- Combattants de l'avant juniors-*Propugnatores iuniores*
- Lanciers de *Lauriacum* (Lorch)-*Lanciarii Lauriacenses*
- Lanciers de Comagène-*Lanciarii Comaginenses*
- IIe Julienne-*Secunda Iulia* [= *Secunda Iulia Alpina* en OCCIDENT.V fausse légion d'accompagnement]
- Valentiniens-*Valentinianenses* [= *Valentinianenses iuniores* présents aussi en Gaule]
- Catariens-*Catarienses* [non cités en OCCIDENT.V aux ordres du maître de l'infanterie présent à la Cour. A la place du doublet des *Fortenses* comme 32e légion d'accompagnement ?]

- **Dans les Gaules sous les ordres de l'illustre maître de la cavalerie des Gaules :**
  - Mattiaques juniors-*Mattiaci iuniores*
  - Lions seniors-*Lions seniores*
  - Brachiates juniors-*Brachiati iuniores*
  - Saliens juniors-*Salii iuniores* [= *Salii* en OCCIDENT.V auxiliat palatin]
  - Gratiens-*Gratianenses* [= *Gratianenses seniores* en OCCIDENT.V auxiliat palatin]
  - Bructères-*Brocteri* [= *Bructères* en OCCIDENT.V auxiliat palatin]
  - Ampsivariens-*Ampsiuarii*
  - Valentiniens-*Valentinanienses* [= *Valentinianenses iuniores* présents aussi aux ordres du comte d'Illyrie, auxiliat palatin]
  - Bataves juniors-*Bataui iuniores*
  - Bretons-*Britones* [= *Exculcatores iuniores Britanniciani* en OCCIDENT.V, auxiliat palatin ?]

"Srećni" Valentinijanski "tihi" [Ne spominju se na vojnom sektoru Zapad V kao jedinica pod zapovjedništvom magistra pješadije na dvoru. Po svemu sudeći palatinska (dvorska) jedinica za podršku][282]

"Mladji " Gracijanovci

Markomani [= *Marcomanni*, dvije palatinske legije za podršku na vojnom sektoru Zapad V – *Honoriani Marcomanni seniores* i *iuniores*]

Ponti[283]

U Iliriji (na Ilirikumu) pod zapovjedništvom njegove uzvišenosti[284] komesa Ilirije (Ilirikuma)[285]:

Tongrijski strijelci

Mladji Jovijanci

Sekvani

Retijci

Strijelci lovci

Latini

Valentinijanovski "srećni"[= *Valentinianenses felices*; na vojnom sektoru Zapad V palatinski (dvorski) pomoćni vojni kontigent]

Honorijevski "pobjednici" [= *Honoriani victores iuniores*; na vojnom sektoru Zapad V palatinski (dvorski) pomoćni vojni kontigent]

Segontini

Tongri

Honorijevski "stariji" Mavri [= *Honoriani Mauri seniores*; na vojnom sektoru Zapad V palatinski (dvorski) pomoćni vojni kontigent]

Honorijevski Galski Matiaci [= *Mattiarii Honoriani Gallicani*; na vojnom sektoru Zapad V palatinski (dvorski) pomoćni vojni kontigent]

Pripadnici III legije [= *Tertiani Italica*; na vojnom sektoru Zapad V prateća legija za podršku]

III Herkulijanska legija

Pakatijanci

Mavri sa kratkim štitovima

Mladji borci prethodnice

Kopljanici iz Loriakuma[286]

Kopljanici iz Komagene

II Julijevska legija [= *Secunda Iulia Alpina*; na vojnom sektoru Zapad V prateća legija za podršku]

[282] Najvjerovatnije legija koja je obavljala stražarsku službu u okrilju dvora.

[283] Skiti sa Ponta.

[284] Epitet koji se davao komesu ili prefektu Ilirikuma da bi označio skitsko-sarmatsko-slovenskog "kralja Dalmacije (Slovena)"

[285] Vojna oblast koja je obuhvatala zapadni Ilirikuma i najveći dio Panonije. Prostirala se, zavisno od političko-bezbjednosnih potreba od Veneta i Istre do Drača ili Nikopolja, obuhvatajući oblasti: Dalmaciju, Panoniju, Mediteransku Dakiju, Meziju, Malu Skitiju, Makedoniju i Epir. U kraćim vremenskim razdobljima čitav Ilirikum izuzev oblasti Evrope iza "Velikog zida" bio je u sastavu Kraljevstva Dalmacije-Slovena.

[286] Evropski Sarmati.

- Atecotts Honoriens seniors-*Atecotti Honoriani seniores* [= *Honoriani Atecotti seniores* en OCCIDENT.V, auxiliat palatin]
- Archers Nerviens Galliques-*Sagittarii Neruii Gallicani*
- Joves Galliques juniors-*Jouii iuniores Gallicani*
- Mattiaques Galliques juniors- *Mattiaci iuniores Gallicani*
- Atecotts Galliques juniors-*Atecotti iuniores Gallicani*
- Ascaris Honoriens seniors-*Ascarii Honoriani seniores* [= *Honoriani ascarii seniores*]
- Gens d'armes défenseurs seniors-*Armigeri defensores seniores*
- Lanciers Honoriens Galliques-*Lanciarii Honoriani Gallicani* [= *Lanciarii Gallicani Honoriani* en OCCIDENT.V, auxiliat palatin]
- Lanciers Sabariens-*Lanciarii Sabarienses*
- Ménapes seniors-*Menapii seniores*
- Bretons de la IIe-*Secundani Britones* [= *Secunda Britannica* en OCCIDENT.V, légion d'accompagnement. Présents aussi comme *Secundani iuniores* aux ordres du comte des Bretagnes]
- Ursariens-*Ursarienses*
- Présidiens-*Praesidienses* [= *Praesichantes* en V aux ordres du maître de l'infanterie ; signifie « garnison de défense »]
- Géminiens-*Geminiacenses*
- Cortoriaques-*Cortoriacenses*
- Honoriens Heureux Galliques-*Honoriani felices Gallicani*
- Ire Flavienne Gallique-*Prima Flauia Gallicana* [= *Prima Flauia Gallicana Constantia* en OCCIDENT.V, fausse légion d'accompagnement]
- Martiaux-*Martenses*
- Abrincatiens-*Abrincateni* [signifie « ceux d'Avranches »]
- Défenseurs seniors-*Defensores seniores*
- Maures Osismiaques-*Mauri Osismiaci*
- Ire Flavienne-*Prima Flauia* [= *Prima Flauia Metis* en OCCIDENT.V, fausse légion d'accompagnement]
- Voltigeurs juniors-*Superuentores iuniores*
- Arbalétriers-*Balistarii* [= non cités en V aux ordres du maître de l'infanterie présent à la Cour. Fausse légion d'accompagnement ?]
- Défenseurs juniors-*Defensores iuniores* [= non cités en V aux ordres du maître de l'infanterie présent à la Cour. Erreur pour *Defensores seniores* en OCCIDENT.V, fausse légion d'accompagnement]

Valentinijanci [= *Valentinianenses iuniores*; rasporedjeni takodje u Galiji]

Katari (Kotorani, Kat(i)ari) [= na vojnom sektoru Zapad V nijesu pod zapovjedništvnom magistra pješadije na dvoru. Smjenjuju se u trupno-formacijskom rasporedu sa dalmatinskim *Fortienses* kao 32. legija za podršku?]

U Galiji pod zapovjedništvom njegove uzvišenosti[287] magistra konjice Galije

Mladji Matiaci

Stariji (borci) iz Leona

Mladji brahiati ili "oni koji nose čakšire"

Mladji Salijci [= *Salii*; na vojnom sektoru Zapad V palatinska (dvorska) formacija za podršku]

Gracijanovci [= *Gratianenses seniores*; na vojnom sektoru Zapad V palatinska (dvorska) formacija za podršku]

Brukteri [= *Brocteres, Bructeres*; na vojnom sektoru Zapad V palatinski (dvorski) pomoćni kontigent organizovan u formaciju][288]

Ampsivarijanci[289]

Valentinijanci [= *Valentinanienses iuniores* koji su takodje bili i pod zapovjedništvom komesa (kralj Dalmacije-Slovena) Ilirije (Ilirikuma), palatinska (dvorska) pomoćna jedinica][290]

Mladji Batavijci

Briti [= *Exculcatores iuniores Britanniciani*; na vojnom sektoru Zapad V pomoćni palatinski (dvorski) kontigent][291]

Honorijevski stariji Atekoti [= *Honoriani Atecotti seniores*; na vojnom sektoru Zapad V pomoćni palatinski (dvorski) kontigent]

Strijelci galski Nervi[292]

Mladji galski "zakleti Jupiteru"[293]

Mladji galski Matiaci

Mladji galski Atekoti

Stariji Honorijevski Askarijci

Stariji bojovnici zaštitnice

Honorijevski Galski kopljanici [= *Lanciarii Gallicani Honoriani*; na vojnom sektoru Zapad V pomoćni palatinski (dvorski) kontigent]

---

[287] Pretpostavlja se da se radi o kralju galskih Sarmata koji su prijestonicu imali u Orleanu ili sarmatsko-gotskih vladara Tuluza – i u jednom i u drugom slučaju ovi vladari bili su vazali kraljeva Dalmacije-Slovena. Na poziv kraljeva Dalmacije (Slovena) suprotstavljali su se upadima sunarodnika iz Evrope i Azije, gušili su pobune – pod vodjstvom kralja Slovena Bela I (Ecija) slomili su Atilin pohod na Galiju.

[288] Germansko pleme-narod koje je nastanjivalo teritoriju izmedju rijeka Ems i Lipe.

[289] Germansko pleme-narod čija postojbina nije utvrdjena. Isti naziv upotrebljava se za Skite iz Samnijuma – sporni navodi rječnika da je riječ o nepoznatom germanskom plemenu-narodu.

[290] Jedinica po svemu sudeći sastavljena od Valentinijanovih "rodjaka" Skita-Sarmata iz Dalmatinske Ilirije (Liburnije).

[291] Jedinica sastavljena od veterana koji su odbili "penziju" i ostali u vojnoj službi sa nadom da će poginuti na bojnom polju. Po pravilu radilo se o isluženim vojnicima bez porodice koji su se odrekli prava na zemlju i boravka u "naseljima veterana", municipijumima.

[292] Pleme-narod iz Belgijske Galije koje je imalo prijestonicu u Bagakumu, danas Bave.

[293] Koji su prihvatili rimske religijske običaje i kult.

- Ceux de la Garonne-*Garronenses* [= non cités en V aux ordres du maître de l'infanterie présent à la Cour. Fausse légion d'accompagnement ?]
- Anderétiens-*Anderetiani* [= non cités en V aux ordres du maître de l'infanterie présent à la Cour ; originaires d'*Anderitum* en Aquitaine. Fausse légion d'accompagnement ?]
- Acinciens-*Acincenses* [= non cités en V aux ordres du maître de l'infanterie présent à la Cour ; originaires d'*Aquincum* (Ofen-Buda, quartier de Budapest) en Pannonie. Fausse légion d'accompagnement ?]
- Corniaques-*Cornacenses* [= *Corniacenses* en OCCIDENT.V, fausse légion d'accompagnement; originaires de *Cornacum* en Pannonie]
- Ceux de la VIIe juniors-*Septimani iuniores* [= triplement localisés dont en Italie et aux ordres du comte de Tingitane]
- Cursariens juniors-*Cursariens iuniores* [= non cités en V aux ordres du maître de l'infanterie présent à la Cour. Fausse légion d'accompagnement ?]
- Musmagiens-*Musmagenses* [= non cités en V aux ordres du maître de l'infanterie présent à la Cour. Fausse légion d'accompagnement ?]
- Romaniens-*Romanenses*
- Insidiateurs-*Insidiatores* [= non cités en V aux ordres du maître de l'infanterie présent à la Cour. Fausse légion d'accompagnement ?]
- Truncensimans-*Truncensimani* [= non cités en V aux ordres du maître de l'infanterie présent à la Cour. Fausse légion d'accompagnement ?]
- Abulques-*Abulci* [= non cités en V aux ordres du maître de l'infanterie présent à la Cour. Fausse légion d'accompagnement ?]
- Explorateurs-*Exploratores* [= non cités en V aux ordres du maître de l'infanterie présent à la Cour. Fausse légion d'accompagnement ?]

- **Dans les Espagnes aux ordres de son excellence le comte (d'Espagne) :**
  - Ascaris seniors-*Ascarii seniores*
  - Ascaris juniors-*Ascarii iuniores*
  - Archers Nerviens-*Sagittarii Neruii*
  - Exculcateurs juniors-*Exculcatores iuniores*
  - Sonnants-*Tubantes*

Kopljanici iz Sabarije[294]

Stariji Menapi

Briti iz II legije [= *Secunda Britannica*; na vojnom sektoru Zapad V legija za podršku. Javljaju se takodje i pod nazivom *Secundani iuniores* pod zapovjedništvom komesa Britanija[295]]

"Čuvari medvjeda"[296]

Vojnici "straže" (sa karaula) [= *Praesichantes*; na vojnom sektoru Zapad V pod zapovjedništvom magistra pješadije. Označava i "garnizon odbrane"]

Geminijevska legija[297]

Kortoriaci[298]

Honorijevski "srećni" galski

Prva Flavijevska galska legija [= *Prima Flauia Gallicana Constantia*; na vojnom sektoru Zapad V prateća legija bez stalnog formacijskog rasporeda][299]

"Posvećenici Marsa"[300]

Abrinkateni[301]

Stariji "vojnici zaštitnice"

Mavri Ozismi

Prva Flavijevska legija [= *Prima Flauia Metis*; na vojnom sektoru Zapad V legija bez stalnog formacijskog rasporeda za podršku. Po svoj prirlici sastavljena od Gala i Sarmata sa područja današnjeg Meca]

Mladji voltigeri ("oni koji skaču sa konja")[302]

Balistari – strijelci [= ne navode se na vojnom sektoru Zapad V pod zapovjedništvom magistra pješadije na dvoru. Legija za podršku bez stalnog formacijskog rasporeda?][303]

Mladji "vojnici zaštitnice" [= ne navode se na vojnom sektoru Zapad V pod zapovjedništvom magistra pješadije na dvoru. Greška – podrazumijeva *Defensores seniores* na vojnom sektoru Zapad V, legiju za podršku bez stalnog formacijskog rasporeda].

"Oni koji su pristigli sa Garone" – *Garronenses* [= ne navode se na vojnom sektoru Zapad V kao jedinica pod zapovjedništvom magistra pješadije na dvoru. Legija za podršku bez stalnog formacijskog rasporeda?][304].

---

[294] Evropski Sarmati.

[295] Prve i Druge, ili Obalske i Unutrašnje.

[296] Skiti-Sarmati iz planinskih regiona srednjeg Ilirikuma.

[297] Legija koju su činili bliski srodnici (po dvojica iz raznih rodova), koju su s vremena na vrijeme imperatori stavljali pod zapovjedništvo konzula.

[298] Pripadnici raznih naroda sa krajnjeg istoka Evroazije.

[299] Njeni pripadnici bili su evropski i Sarmati iz Galije, odani tradicijama Konstancija Hlora i Konstantina. Bila je uporište Konstancijevog uticaja tokom njegovog obračuna sa braćom.

[300] Skiti-Sarmati koji su život zavještali Mitri i Marsu.

[301] Gali iz okoline današnjeg Avranša.

[302] Laka konjica za podršku pješadiji. Njeni pripadnici "skakali su sa konja" i borili se kao pješaci prsa u prsa.

[303] Vojnici koji su opsluživali velike mašine za opsadu i frontalne bitke koje su izbacivale kamenje, zapaljenu smolu i velike strijele (koplja). Ovom rodu pripadali su i strijelci koji su se nalazili u opsadnim mašinama – imali su velike lukove i strijele veličine koplja osrednje dužine. Strijelci rasporedjeni na "kuli opsadne mašine" iz velikih lukova horizontalno pričvršćenih za bojni stroj, nogama su zatezali tetive i izbacivali koplja ili velike strijele sa zapaljivom smješom.

[304] Pretpostavlja se da se radi o Sarmatima iz srednje Galije naseljenim oko rijeke Garone. Tokom V stoljeća bili su pod zapovjedništvom sopstvenog *rex* koji je bio podredjen kralju Dalmacije-Slovena.

- Heureux seniors-*Felices seniores*
- Invaincus seniors-*Inuicto seniores*
- Victorieux juniors-*Victores iuniores*
- Invaincus juniors bretons-*Inuicti iuniores Britones* [= *Inuicti iuniores Britanniciani* en OCCIDENT.V, auxiliat palatin]
- Brisigaves seniors-*Brisigaui seniores*
- Saliens juniors Galliques-*Salii iuniores Gallicani* [= *Salli Gallicani* en OCCIDENT.V, auxiliat palatin]
- Fortiens-*Fortenses* [en OCCIDENT.V, légion d'accompagnement citée deux fois. Présents aussi en Afrique]
- Combattants de l'avant seniors-*Propugnatores seniores*
- Ceux de la VIIe seniors-*Septimani seniores*
- Bisontins-*Vesontes* [originaires de *Vesontio* (Besançon)]
- Ceux de la XIe-*Undecimani*

- **En (Maurétanie) Tingitane aux ordres de son excellence le comte (de Tingitane) :**
  - Maures Tonnants seniors-*Mauri tonantes seniores*
  - Maures Tonnants juniors-*Mauri tonantes iuniores*
  - Constantiniens-*Constantiniani* [= *Constantiniani* présents aussi en Afrique. Possibilités entre les légions d'accompagnement *Secunda Flavia Constantiniana* et *Flauia victrix Constantina*]
  - Ceux de la VIIe juniors-*Septimani iuniores* [= triplement localisés dont en Italie et aux ordres du maître de la cavalerie des Gaules]

- **En Afrique aux ordres de son excellence le comte d'Afrique :**
  - Celtes juniors-*Celtae iuniores*
  - Gens d'armes de l'avant seniors-*Armigeri propugnatores seniores*
  - Gens d'armes de l'avant juniors-*Armigeri propugnatores iuniores*
  - Ceux de la IIe Italique-*Secundani Italiciani*
  - Cimbriens-*Cimbriani*
  - Ceux de la Ire-*Primani* [= *Prima Flauia Pacis* en OCCIDENT.V, légion d'accompagnement]
  - Ceux de la IIe-*Secundani* [= *Secunda Flauia Virtutis* en OCCIDENT.V, légion d'accompagnement]
  - Ceux de la IIIe-*Tertiani* [= *Tertia Flauia Salutis* en OCCIDENT.V, légion d'accompagnement]

Anderetiani – *Anderetiani* [= ne navode se na vojnom sektoru Zapad V kao jedinica pod zapovjedništvom magistra pješadije na dvoru – poijeklom su iz Anderetuma u Akvitaniji. Legija za podršku bez stalnog formacijskog rasporeda?].

Acinsiani – *Acincenses* [= ne navode se na vojnom sektoru Zapad V kao jedinica pod zapovjedništvom magistra pješadije na dvoru. Porijeklom su iz Akvinkuma u Panoniji, današnji Ofen-Buda, kvart Budimpešte. Legija za podršku bez stalnog formacijskog rasporeda][305].

Korniaci – *Corn(i)acenses* [= na vojnom sektoru Zapad V legija za podršku bez stalnog formacijskog rasporeda – porijeklom iz Korniakuma u Panoniji][306].

"Koji pripadaju VII (legiji) mladih bojovnika" – *Septimani iuniores* [= tri puta se navode: u Italiji i pod zapovjedništvom komesa Tingitanije][307]

"Mladi trkači" [= ne navode se na vojnom sektoru Zapad V kao legija pod zapovjedništvom komandanta pješadije na dvoru. Legija za podršku bez stalnog formacijskog rasporeda?].[308]

Mus(i)magani [= ne navode se u vojnom sektoru Zapad V pod zapovjedništvom magistra pješadije na dvoru. Legija za podršku bez stalnog formacijskog rasporeda?][309].

Romeji – *Romanenses*.[310]

"Oni koji prave zasjede" - *Insidiatores* [= ne spominju se na vojnom sektoru Zapad V pod zapovjedništvoma magistra pješadije na dvoru. Legija za podršku bez stalnog formacijskog rasporeda]

"Ubojice" – *Trucensimani* [= ne spominju se na vojnom sektoru Zapad V pod zpovjedništvom magistra pješadije na dvoru. Legija za podršku bez stalnog formacijskog rasporeda].[311]

Abulci – *Abulci* [= ne navode se na vojnom sektoru Zapad V pod zapovedništvom magistra pješadije na dvoru. Legija za podršku bez stalnog formacijskog rasporeda].[312]

"Izvidjači" – *Exploratores* [= ne navode se na vojnom sektoru Zapad V pod zapovjedništvom magistra pješadije na dvoru. Legja za podršku bez stalnog formacijskog rasporeda?].

U Španiji pod zapovjedništvom njegove uzvišenosti komesa (Španije)[313]

Stariji Askarijci.
Mladji Askarijci.

[305] Pretpostavlja se da je ova legija od V vijeka popunjavana Hunima i Bugarima. U IV stoljeću njen sastav činili su Bugari i takozvani "mali narodi" iz Skitije-Sarmatije.
[306] Uglavnom Sarmati Limiganti i saveznici Jaziga.
[307] Legija koju su sačinjavali mladi bojovnici Germana i evropskih Sarmata, iz siromašnih i neznatnih porodica.
[308] Legija koja je neprekidno marširala brzim hodom – "trčala". U nju su stupali mladići izuzetnih fizičkih predispozicija. Bila je rasporedjivana kao pješadijska prethodnica nakon bitke, kako bi slijedila poraženog neprijatelja. Tokom bitke nalazila se u obezbedjenju komore.
[309] Nije utvrdjeno da li su ovu jedinicu popunjavali "divlji" stanovnici Sardinije ili je bila najamnička koju su činili *Musicani*, ratnički narod sa obala rijeke Ind.
[310] Grci sa Bosfora.
[311] Zatvorenici i oni koji su se ogrešili o zakon – stupajući u ovu legiju bili su oslobodjeni izdržavanja kazne.
[312] Nije utvrdjeno o kom se narodu radi.
[313] U V i VI vijeku ovu titulu nosili su gotski i sarmatski bezileusi.

- Constantiniens-*Constantiniani* [= *Constantiniani* présents aussi en Tingitane. Possibilités entre les légions d'accompagnement *Secunda Flavia Constantiniana* et *Flauia victrix Constantina*]
- Constantiaques-*Constantiaci*
- Ceux de la IIIe Auguste-*Tertio Augustani*
- Fortiens-*Fortenses* [présents aussi en Espagne ; en OCCIDENT.V, légion d'accompagnement citée deux fois]

- **En (Grande-)Bretagne aux ordres de son excellence le comte des Bretagnes :**
  - Victorieux juniors Britanniques-*Victores iuniores Britanniciani* [=*Victores iuniores* en Espagne]
  - Ceux de la Ire juniors-*Primani iuniores* [non cités en V aux ordres du maître de l'infanterie présent à la Cour excepté *Primani* en Afrique]
  - Ceux de la IIe juniors-*Secundani iuniores* [= *Secunda Britannica* , en OCCIDENT.VI, légion d'accompagnement. Celle, très probablement des seniors, *Secundani Britones* est localisée en Gaule]

Vexillations :

- **En Italie :**
  - Comtes seniors-*Comites seniores*
  - Cavaliers promus seniors-*Equites promoti seniores*
  - Cavaliers brachiates seniors-*Equites brachiati seniores*
  - Cavaliers cornus seniors-*Equites cornuti seniores* [= vexillation palatine présente aussi en Gaule. Peut-être *iuniores*]
  - Comtes Alains-*Comites Alani*
  - Cavaliers Maures Féroces-*Equites Mauri feroces*
  - Cavaliers Constants Valentiniens juniors- *Equites constantes Valentinianenses iuniores* [= *Equites constantes Valentinianenses seniores* en OCCIDENT.VI, vexillation palatine]

- **Dans les Gaules aux ordres de l'illustre comte et maître de la cavalerie des Gaules :**
  - Cavaliers Bataves seniors-*Equites Bataui seniores*
  - Cavaliers cornus seniors-*Equites cornuti seniores* [= vexillation palatine présente aussi en Italie. Peut-être *iuniores*]
  - Cavaliers Bataves juniors-*Equites Bataui iuniores*
  - Cavaliers brachiates juniors-*Equites brachiati iuniores*
  - Cavaliers Honoriens seniors-*Equites Honoriani seniores*

Strijelci Nervi.
Mladji vojnici prethodnice.
Tubanti[314].
"Srećni" stariji
"Srećni" nepobjedivi
Mladji "pobjednički"
"Nepobjedivi" mladji Briti [= *Inuicti iuniores Britanniciani* – na vojnom sektoru Zapad V pomoćna palatinska (dvorska) legija][315]
"Stariji" Brizigavijci
"Mladji" galski Salijci [= *Salii iuniores Gallicani, Salli Gallicani* – na vojnom sektoru Zapad V pomoćna palatinska (dvorska) legija]
Fortijci [= *Fortenses* – na vojnom sektoru Zapad V ova legija za podršku susrijeće se dva puta. Takodje je rasporedjivana u Africi][316]
"Stariji" borci prethodnice
"Oni koji pripadaju VII legiji "starijih""
Vezontinci (porijeklom iz današnjeg Bezansona)
"Oni koji pripadaju XI legiji"

U (Mauritaniji) Tingitaniji pod zapovjedništvom njegove uzvišenosti komesa (Tingitanije)

"Stariji" Mavri "posvećeni Jupiteru"
"Mladji" Mavri "posvećeni Jupiteru"
Konstantinovci [= *Constantiniani* – koji su takodje raspredjivani u Africi. Možda se radi o legijama za podršku *Secunda Flavia Constantiniana* i *Flauia victrix Constantina*][317]
"Oni koji pripadaju VII legiji "mladjih"" [= *Septimani iuniores* – tri puta se spominje po rasporedu u Italiji i pod zapovjedništvom magistra konjice Galije]

U Africi pod zapovjedništvom njegove uzvišenosti komesa Afrike

"Mladji" Kelti
"Stariji" oružnici prethodnice
"Oni koji pripadaju II Italičkoj (legiji)"
Kimbri
"Oni koji pripadaju I (legiji) [= *Primani, Prima Flauia Pacis* – na vojnom sektoru Zapad V legija za podršku][318]

[314] Narod koji je nastanjivao prostranstva izmedju Rajne i Labe. Priredjivač se odlučio za njih, dok francuski specijalista F. Rišardo smatra da se radi o legiji u kojoj su bili muzičari.
[315] **Jedinica sastavljena od Brita i Škota pod komandom oficira sa Ilirikuma, iz Skadra i Donje Dalmacije.**
[316] **Elitna skitsko-sarmatska dalmatinska konjica. Po svemu sudeći radi se o nekoliko kohorti koje su se smatrale za "legiju"**.
[317] Konstantinovi Skiti-Sarmati sa Ilirikuma, njegove pobjedničke legije koje su ga dovele do carskog trona.
[318] Skiti-Sarmati sa Ilirikuma. Od 325. godine uglavnom popunjavana Gotima sa Ilirikuma, "izdajnicima" koji su podržavali Licinija.

- Cavaliers Honoriens juniors-*Equites Honoriani iuniores*
- Cavaliers gens d'armes seniors-*Equites armigeri seniores* [= *Equites armigeri* en OCCIDENT.VI, vexillation d'accompagnement]
- Cavaliers de la VIIIe Dalmate-*Equites octauo Dalmatae*
- Cavaliers Dalmates Passerentiaques-*Equites Dalmatae Passerentiaci*
- Cavaliers de la Ire Gallique-*Equites primi Gallicani*
- Cavaliers Maures Ailés-*Equites Mauri alites*
- Cavaliers Constantiniens Féroces-*Equites Constantiani feroces* [= *Equites Constantiniani felices* en OCCIDENT.VI, vexillation d'accompagnement]

- **En Afrique aux ordres de son excellence le comte d'Afrique :**
  - Cavaliers Italiques des écuries impériales-*Equites stablesiani Italiciani*
  - Cavaliers scutaires seniors-*Equites scutarii seniores* [= *Equites scutarii* ; présents aussi en Tingitane. Peut-être *iuniores*]
  - Cavaliers des écuries impériales seniors-*Equites stablesiani seniores* [= *Equites stablesiani seniores Africani* en OCCIDENT.VI, vexillation d'accompagnement]
  - Cavaliers Marcomans-*Equites Marcomanni*
  - Cavaliers gens d'armes seniors-*Equites armigeri seniores*
  - Cavaliers clibanaires-*Equites clibanarii* [= *Equites sagittarii clibanarii* en OCCIDENT.VI, vexillation d'accompagnement]
  - Cavaliers archers Parthes seniors-*Equites sagittarii Parthi seniores*
  - Cavaliers aux boucliers courts seniors-*Equites cetrati seniores*
  - Cavaliers du I[er] Archer-*Equites primo sagittarii*
  - Cavaliers du II[e] Archer-*Equites secundo sagittarii*
  - Cavaliers du III[e] Archer-*Equites tertio sagittarii*
  - Cavaliers du IV[e] Archer-*Equites quarto sagittarii*
  - Cavaliers Parthes archers juniors-*Equites Parthi sagittarii iuniores*
  - Cavaliers aux boucliers courts juniors-*Equites cetrati iuniores*
  - Cavaliers promus juniors-*Equites promoti iuniores*
  - Cavaliers archers juniors-*Equites sagittarii iuniores*
  - Cavaliers Honoriens juniors-*Equites Honoriani iuniores*

"Oni koji pripadaju II (legiji)" [= *Secundani, Secunda Flauia Virtutis* – na vojnom sektoru Zapad V legija za podršku][319]

"Oni koji pripadaju III (legiji)" [= *Tertiani, Tertia Flauia Salutis* – na vojnom sektoru Zapad V legija za podršku][320]

Konstantinovci [= *Constantiniani*, takodje rasporedjivani u Tingitaniji. Možda se radi o legijama za podršku *Secunda Flauia Constantiniana* i *Flauia victrix Constantina*]

"Pripadnici Konstantinovog roda (naroda)"[321]

"Oni koji pripadaju III Avgustovoj (legiji)"

Fortijci [= *Fortenses*, takodje rasporedjivani u Španiji. Na vojnom sektoru Zapad V ova legija za podršku spominje se dva puta][322]

U (Velikoj) Britaniji pod zapovjedništvom njegove uzvišenosti komesa Britanija[323]

"Mladji pobjednički Britanski" [= *Victores iuniores Britanniciani, Victores iuniores* koji su rasporedjivani i u Španiji]

"Oni koji pripadaju I (legiji) "mladih"" [= *Primani iuniores* – ne navode se na vojnom sektoru Zapad V pod zapovjedništvom magistra pješadije na dvoru. Jedino se spominju u Africi]

"Oni koji pripadaju II (legiji) mladih" [= *Secundani iuniores, Secunda Britannica* – na vojnom sektoru Zapad VI legija za podršku. Legija istog rednog broja, *Secundani Britones*, vjerovatno se po rasporedu spominje u Galiji]

Konjičke jedinice i njihovi zapovjednici

U Italiji

Stariji komesi

Konjanici koji će postati "stariji"

Stariji konjanici "u čakširama"[324]

Stariji konjanici strijelci [= *Equites cornuti seniores* – palatinska (dvorska) konjica koja je takodje rasporedjivana u Galiji. Možda "mladi (mladji)"?][325]

Komesi Alana

Konjica "krvožednih" Mavara

Konstantova i Valentinijanova "mladja" konjica [= *Equites constantes Valentinianenses iuniores, Equites constantes Valentinianenses seniores* – na vojnom sektoru Zapad VI palatinska (dvorska) konjica][326]

---

[319] U prvo vrijeme sačinjavali su je Skiti-Sarmati i Goti sa Ilirikuma iz neznatnih porodica, sirotinja. Od 320. godine popunjavana uglavnom hrišćanima sa Ilirikuma.

[320] Činile su je pristalice teologije "Hristovog jevandjelja".

[321] Skiti-Sarmati iz obje Dakije, Makedonije i Gornje Dalmacije – u srodstvu sa Konstantinovom porodicom.

[322] Elitna konjica dalmatinskih Skita-Sarmata.

[323] Dvije, a u nekim razdobljima tri Britanije – Obalska, Južna i Sjeverna sa Ibernijom (Irskom).

[324] Skiti sa Istoka.

[325] Skiti i Sarmati.

[326] Jedinica koju je formirao Konstantinov sin Konstant od pripadnika klana Konstancija Hlora. Od Valentinijanovog vremena popunjavana Skitima-Sarmatima, Gotima, katkad Rugima i Markomanima, sa prostora Panonije.

- Cavaliers scutaires juniors de la II[e] Schole-*Equites scutarii iuniores secundae scolae* [= *Equites secundi scutarii iuniores* en OCCIDENT.VI, vexillation d'accompagnement]
- Cavaliers gens d'armes juniors-*Equites armigeri iuniores*

- **En (Grande-)Bretagne aux ordres de son excellence le comte des Bretagnes :**
  - Cavaliers cataphractaires juniors-*Equites catafractarii iuniores* [= non cités en OCCIDENT.VI aux ordres du maître de la cavalerie présent à la Cour]
  - Cavaliers scutaires Auréliaques-*Equites scutarii Aureliaci* [= non cités en OCCIDENT.VI aux ordres du maître de la cavalerie présent à la Cour]
  - Cavaliers Honoriens seniors-*Equites Honoriani seniores* [= présents aussi en Gaule]
  - Cavaliers des écuries impériales-*Equites stablesiani* [= *Equites stablesiani Italiciani* en OCCIDENT.VI vexillation d'accompagnement]
  - Cavaliers Syri(ens)-*Equites Syri.* [= non cités en OCCIDENT.VI aux ordres du maître de la cavalerie présent à la Cour]
  - Cavaliers Taïfales-*Equites taifali* [= *Equites Honoriani Taifali iuniores* en OCCIDENT VI, vexillation d'accompagnement]

- **En (Maurétanie) Tingitane aux ordres de son excellence le comte de Tingitane :**
  - Cavaliers scutaires seniors-*Equites scutarii seniores* [= *Equites scutarii* en OCCIDENT.VI, vexillation d'accompagnement présente aussi en Afrique. Peut-être *iuniores*]
  - Cavaliers archers seniors-*Equites sagittarii seniores*
  - Cavaliers de Corduène-*Equites Cordueni* [= *Equites sagittarii Cordueni* en OCCIDENT.VI, vexillation d'accompagnement]

IX – Illustre maître des offices

- Ire Schole de scutaires-*Scola scutariorum prima*
- IIe Schole de scutaires-*Scola scutariorum secunda*
- Schole des chevau-légers seniors-*Scola armaturarum seniorum*
- Schole des gentils seniors-*Scola gentilium seniorum*
- IIIe Schole de scutaires-*Scola scutariorum tertia*

U Galiji pod zapovjedništvom prečasnog komesa i magistra konjice Galija[327]

Stariji konjanici Batavijci
Stariji konjanici strijelci [= *Equites cornuti seniores* – palatinska (dvorska) konjica koja je rasporedjivana i u Italji. Možda *iuniores*?]
Mladji konjanici Batavijci
Mladji konjanici "u čakširama"
Stariji Honorijevi konjanici
Mladji Honorijevi konjanici
Stariji oružnici konjanici [= *Equites armigeri seniores, Equites armigeri* – na vojnom sektoru Zapad VI konjica za podršku]
Konjanici VIII Dalmatinske (legije)
Laka Dalmatinska konjica (za iznenadne napade)
Konjica I Galske (legije)
Konjanici "krilati" Mavri
Krvoločni Konstantinovski konjanici [= *Equites Constantiniani feroces, Equites Constiniani felices* – na vojnom sektoru Zapad VI konjica za podršku][328]

U Africi pod zapovjedništvom njegove uzvišenosti komesa Afrike

Konjanici Italici iz carskih knjušnica
Stariji Skadarski konjanici [= *Equites scutarii seniores, Equites scutarii* – raspredjivani takodje u Tingitaniji. Možda "mladji"?]
Stariji konjanici iz carskih konjušnica [= *Equites stablesiani seniores, Equites stablesiani seniores Africani* – na vojnom sektoru Zapad VI konjica za podršku]
Konjanici Markomani
Konjanici stariji oružnici
Oklopni konjanici [= *Equites clibanarii, Equites sagittarii clibanarii* – na vojnom sektoru Zapad VI konjica za podršku][329]
Strijelci konjanici stariji Parćani
Stariji konjanici sa kratkim štitovima
Konjanici I (legije) strijelaca
Konjanici II (legije) strijelaca
Konjanici III (legije) strijelaca
Konjanici IV (legije) strijelaca[330]
Mladji strijelci konjanici Parćani
Mladji konjanici sa kratkim štitovima
Konjanici koji su "unapredjeni" u "mladje"[331]
Mladji konjanici strijelci

[327] Postojale su dvije, tri, a u nekim razodobljima i četiri Galije.
[328] Skiti-Sarmati sa Ilirikuma, najvjerovatnije iz Mezije koji su bili poznati po krvožednosti i ratobornosti.
[329] Sarmati strijelci.
[330] Ove legije bile su skitsko-sarmatske, mavarske, parćanske i egipatske.
[331] Nekadašnja pješadija – strijelci.

– Schole des agents spéciaux et de leurs délégués-*Scola agentum in rebus et deputati eorum*

XXIV – Comte d'Italie

À la disposition de son excellence le comte d'Italie :

– Le Rivage d'Italie près des Alpes-*Tractus Italiae circa Alpes*
– [Aucune unité militaire, bien que le comte d'Italie soit sous l'autorité militaire du maître de l'infanterie présent à la Cour.]

XXV – Comte d'Afrique

À la disposition de son excellence le comte d'Afrique :

- **Gardes-frontière (*limitanei*) :**
  – Préposé à la frontière de Thamallula-*Praepositus limitis Thamallensis*
  – Préposé à la frontière de Monta au fort de Leptis-*Praepositus limitis Montensis is castris Leptitanis* [= fort de Leptis présent en OCCIDENT.XXXI aux ordres du comte de Tripolitaine]
  – Préposé à la frontière de Bazi-*Praepositus limitis Bazensis*
  – Préposé à la frontière de Gemellae-*Praepositus limitis Gemellensis*
  – Préposé à la frontière de Tubunae-*Praepositus limitis Tubuniensis*
  – Préposé à la frontière de Zabi-*Praepositus limitis Zabensis*
  – Préposé à la frontière de Tubusubdu (ou Tubusuptu)-*Praepositus limitis Tubusubditani*
  – Préposé à la frontière de Thamalloma-*Praepositus limitis Thamallomensis*
  – Préposé à la frontière de Balareta-*Praepositus limitis Balaretensis*
  – Préposé à la frontière de Columnata-*Praepositus limitis Columnatensis* [présent aussi en OCCIDENT.XXX aux ordres du comte de Maurétanie]
  – Préposé à la frontière de Tablata-*Praepositus limitis Tablatensis*
  – Préposé à la frontière de Caput Cilani-*Praepositus limitis Caputcellensis* [présent aussi en OCCIDENT.XXX aux ordres du comte de Maurétanie]

Mladji Honorijevi konjanici[332]

Mladji Skadarski konjanici iz II skole [= *Equites scutarii iuniores secundae scolae, Equites secundi scutarii iuniores* – na vojnom sektoru Zapad VI konjica za podršku]

Mladji konjanici oružnici

U Velikoj Britaniji pod zapovjedništvom njegove uzvišenosti komesa Britanije

Mladji konjanici u pancirima [= *Equites catafractarii iuniores* – ne navode se na vojnom sektoru Zapad VI pod zapovjedništvom magistra konjice na dvoru]

Skadarski konjanici Aurelijanovci [= *Equites scutarii Aureliaci* – ne navode se na vojnom sektoru Zapad VI pod zapovjedništvom magistra konjice na dvoru][333]

Stariji Honorijevi konjanici[334]

Konjanici iz carskih konjušnica [= *Equites stablesiani, Equites stablesiani Italiciani* – na vojnom sektoru Zapad VI konjica za podršku][335]

Sirijski konjanici [= *Equites Syri* – ne navode se na vojnom sektoru Zapad VI pod zapovjedništvom magistra konjice na dvoru]

Konjanici Taifali [= *Equites Taifali, Equites Honoriani Taifali iuniores* – na vojnom sektoru Zapad VI konjica za podršku][336]

U (Mauritaniji) Tingitaniji pod zapovjedništvom njegove uzvišenosti komesa Tingitanije

Stariji Skadarski konjanici [= *Equites scutarii seniores, Equites scutarii* – na vojnom sektoru Zapad VI konjica za podršku. Takodje rasporedjena u Africi. Možda *iuniores?*]

Stariji konjanici strijelci

Konjanici iz Korduene [= *Equites Cordueni, Equites sagittarii Cordueni* – na vojnom sektoru Zapad VI konjica za podršku][337]

IX – Znameniti (časni) magister officiorum

I Skola Skadrana

II Skola Skadrana

Skola lake konjice – stariji

Skola starijih neznabožaca

III Skola Skadrana

Skola stručnih službenika i njihovih opunomoćenika

[332] Skiti i Goti sa sjeverozapadnog Ilirikuma i iz istočne Trakije.
[333] Konjička legija koju je formirao imperator Aurelijan od sunarodnika Sarmata sa sjeveroistočnog Ilirikuma.
[334] Navode se i u Galiji.
[335] Italici.
[336] Formirao ih je imperator Honorije.
[337] Korduena: oblast u Jermeniji, oko gornjeg toka rijeke Tigra.

- Préposé à la frontière de Secundaforum au fort de Tillibarum-*Praepositus limitis Secundaeforum in castris Tillibarensis* [= présent aussi en OCCIDENT.XXXI aux ordres du comte de Tripolitaine]
- Préposé à la frontière de Tauga-*Praepositus limitis Taugensis*
- Préposé à la frontière de Bida-*Praepositus limitis Bidensis* [= présent aussi en OCCIDENT.XXX aux ordres du comte de Maurétanie sous le nom de *Vidensis*]
- Préposé à la frontière de Badi-*Praepositus limitis Badensis*

XXVI – Comte de Tingitane

À la disposition de son excellence le comte de Tingitane :

Gardes-frontières (*limitanei*) :

- Préfet de l'Aile Herculienne à Tamucum-*Praefectus alae Herculeae, Tamuco*
- Tribun de la IIe Cohorte des Espagnols à Duga-*Tribunus cohortis secundae Hispanorum, Duga*
- Tribun de la Ire Cohorte Herculienne à Aulucos-*Tribunus cohortis primae Herculeae, Aulucos*
- Tribun de la Ire Cohorte des Ituriens à Castrabarensis-*Tribunus cohortis primae Ityraeorum, Castrabarensis*
- Tribun de la Cohorte … à Sala-*Tribunus cohortis ..., Sala*
- Tribun de la Cohorte Pacatianienne à Pacatiana-*Tribunus cohortis Pacatianensis, Pacatiana*
- Tribun de la IIIe Cohorte des Asturiens à Tabernae-*Tribunus cohortis teriae Asturum, Tabernas*
- Tribun de la Cohorte Friglienne à Friglas-*Tribunus cohortis Friglensis, Friglas*

XXVII – Comte de Strasbourg

À la disposition de son excellence le comte de Strasbourg :

- La Bordure de Strasbourg-*Tractus Argentoratensis*
- [Aucune unité militaire recensée, bien que le comte de Strasbourg soit sous l'autorité militaire du maître de l'infanterie présent à la Cour. Par « Bordure » ou « Rivage », il faut entendre les rives du Rhin]

XXIV – Komes Italije
Pod upravom njegove uzvišenosti komesa Italije:

Obala Italije do Alpa
[Nijedna vojna jedinica nije pod njegovom komandom jer je komes Italije podredjen vojnom autoritetu magistra pješadije na dvoru]

XXV – Komes Afrike
Pod upravom njegove uzvišenosti komesa Afrike:
Starješine graničnih jedinica (*limitanei)*:

Prepozit na granici kod Tamalule
Prepozit na granici kod Monte u tvrdjavi Leptis [= tvrdjava Leptis je na vojnom sektoru Zapad XXXI pod zapovjedništvom komesa Tripolitanije]
Prepozit na granici u Baziju
Prepozit na granici u Gemeli
Prepozit na granici u Tubuni
Prepzit na granici u Zabiju
Prepozit na granici u Tubusubdu
Prepozit na granici u Tamalomi
Prepozit na granici u Balareti
Prepozit na granici u Kolumnati [=ovaj zapovjednik je na vojnom sektoru Zapad XXX pod komandom i komesa Mauritanije]
Prepozit na granici u Tablati
Prepozit na granici u Kaput Cilani [= na vojnom sektoru Zapad XXX ovaj zapovjednik je i pod komandom komesa Mauritanije]
Prepozit na granici u Sekundaforumu u tvrdjavi Tilibarum [= na vojnom sektoru Zapad XXXI ovaj zapovjednik je i pod komandom komesa Tripolitanije]
Prepozit na granici u Taugi
Prepozit na granici u Bidi [= na vojnom sektoru Zapad XXX ovaj zapovjednik je i pod komandom komesa Mauritanije ali u tom slučaju ime njegove utvrde mijenja se u *Videnses*]
Prepozit na granici u Badi

XXVI – Komes Tingitanije
Starješine graničnih jedinica (*limitanei)*:

Prefekt Herkulove ale u Tamukumu
Tribun II kohorte Španaca u Dugi
Tribun I kohorte Herkulijanaca u Aulukosu[338]
Tribun I kohorte Iturijaca u Kastrabarenzisu[339]

[338] Jedinica Skita-Sarmata iz makedonske Herakleje.
[339] Gornjedalmatinska trgovačka kolonija na prostorima današnjeg Maroka. U njoj su u gradski garnizon rasporedjivani Iturijci, stanovnici Unutrašnje Sirije, koji su naseljavali prostore oko gornjeg toka Jordana – Iturija je bila pod upravom Skitopolisa.

XXVIII – Comte du Littoral Saxon en (Grande-)Bretagne

À la disposition de son excellence le comte du Littoral Saxon en (Grande-)Bretagne :

- Préposé à l'unité des Fortiens à Othona (Bradwell)-*Praepositus numeri Fortiensium, Othonae*
- Préposé aux soldats Tongriens à Dubrae (Douvres)-*Praepositus militum Tungrecanorum, Dubris*
- Préposé à l'unité des Tournaisiens à Lemannae (Lympne)-*Praepositus numeri Turnacensium, Lemannis*
- Préposé aux Cavaliers Dalmates Branodunais à Branoduno (Brancaster)-*Praepositus equitum Dalmatarum Branodunensium, Branoduno*
- Préposé aux Cavaliers des écuries impériales gariannonais à Gariannonor (Burgh Castle ou Caister-on-Sea)-*Praepositus equitum stablesianorum Gariannonensium, Gariannonor*
- Tribun de la Ire Cohorte des Bétasiens à Regulbium (Reculver)-*Tribunus cohortis primae Baetasiorum, Regulbio*
- Préposé à la IIe Légion Auguste à Rutupiae (Richborough)-*Praefectus legionis secundae Augustae, Rutupis*
- Préposé à l'unité des Abulques à Anderidos (Pevensey)-*Praepositus numeri Abulcorum, Anderidos*
- Préposé à l'unité des explorateurs à Port Adurnum (Porchester)-*Praepositus numeri exploratorum, Portum Adurni*

XXIX – Comte de (Grande-)Bretagne

À la disposition de son excellence le comte des Bretagnes :

- [Aucune unité militaire recensée bien que le comte des Bretagnes soit placé sous l'autorité militaire du maître de l'infanterie présent à la Cour]

XXX – Duc et président de la province de Maurétanie

À la disposition de son excellence le duc et président de la province de Maurétanie Césarée :

- Préposé à la frontière de Columnata-*Praepositus limitis Columnatensis* [présent aussi en OCCIDENT.XXV aux ordres du comte d'Afrique]

Tribun kohorte Pakatijanaca u Pakatijani[340]
Tribun III kohorte Asturijaca u Taberni
Tribun kohorte Friglenaca i Friglasu

XXVII – Komes Strazburga
Pod upravom njegove uzvišenosti komesa Strazburga:

Vijenac Strazburga
[Pod njegovim zapovjedništvom nije zavedena nijedna vojna jedinica, iako je komes Strazburga bio pod vojnom nadležnošću magistra pješadije na dvoru. Pod "Vijencem (Strazburga)" ili "Obalom" treba podrazumijevati obale Rajne]

XXVIII – Komes Saksonske obale u (Velikoj) Britaniji
Pod upravom njegove uzvišenosti komesa Saksonske obale u (Velikoj) Britaniji:

Prepozit Fortijske (dalmatinske) jedinice u Otoni (danas *Bradwel*)
Prepozit Tongrijskih vojnika u Dubri (danas *Douvres*)
Prepozit Turnacenske jedinice u Lemani (danas *Lympne*)[341]
Prepozit Dalmatinskih branodunskih konjanika u Branodunu (danas *Brancaster*)
Prepozit garianonorskih konjanika iz carskih konjušnica u Garianonoru (danas *Burgh Castle* ili *Caister-on-Sea*)
Tribun I kohorte Betazijaca u Regulbiu (danas *Reculver*)[342]
Prepozit u II Avgustovoj legiji u Rutupiji (danas *Richborough*)
Prepozit jedinice Abulka u Anderidosu (danas *Pevensey*)[343]
Prepozit u jedinici izvidjača u Port Adurnu (danas *Porchester*)

XXIX – Komes (Velike) Britanije
Pod zapovjedništvom njegove uzvišenosti komesa Britanija:

[Pod njegovim zapovjedništvom nije navedena nijedna vojna jedinica, iako je komes Britanija bio pod vojnom nadležnošću magistra pješadije na dvoru]

XXX – Duks i upravitelj provincije Mauritanije
Pod upravom njegove uzvišenosti duksa i upravitelja provincije Mauritanje Cezareje su:

Prepozit na granici u Kolumnati [takodje se javlja na vojnom sektoru Zapad XXV pod nadležnošću komesa Afrike]
Prepozit na granici u Vidi [takodje se javlja na vojnom sektoru Zapad XXV pod zapovjedništvom komesa Afrike – ime garnizona mijenja se u Bida]

[340] Sa ovim utvrdjenjem bio je povezan Dukljanski arhiepiskopat – njegov stalni predstavnik bio je u lokalnoj crkvi.
[341] Turnaceni – nepoznat narod.
[342] Betazijci – jedan od naroda koji je živio u Belgiji.
[343] Abulki, Abulci – nepoznat narod.

- Préposé à la frontière de Vida-*Praepositus limitis Videnses* [présent aussi en OCCIDENT. XXV aux ordres du comte d'Afrique sous le nom de Bida]
- Préposé à la frontière inférieure-*Praepositus limitis inferioris*
- Préposé à la frontière fortienne-*Praepositus limitis Fortensis*
- Préposé à la frontière de Muticita-*Praepositus limitis Muticitani*
- Préposé à la frontière d'Audia (Auzia)-*Praepositus limitis Audiensis*
- Préposé à la frontière de Caput Cilani-*Praepositus limitis Caputcellensis* [présent aussi en OCCIDENT. XXV aux ordres du comte d'Afrique]
- Préposé à la frontière d'Augusta-*Praepositus limitis Augustensis*

XXXI – Duc de la province de Tripolitaine

À la disposition de son excellence le duc de la province de Tripolitaine :

- Préposé à la frontière de Talalata-*Praepositus limitis Talalatensis*
- Préposé à la frontière de Tenthetta-*Praepositus limitis Tenthettani*
- Préposé à la frontière de Bizerentane-*Praepositus limitis Bizerentane*
- Préposé à la frontière de Tillibara-*Praepositus limitis Tillibarensis* [présent aussi en OCCIDENT. XXV aux ordres du comte d'Afrique]
- Préposé à la frontière de Madi-*Praepositus limitis Madensis*
- Préposé à la frontière de Maccomadi-*Praepositus limitis Maccomadensis*
- Préposé à la frontière de Tintiberita-*Praepositus limitis Tintiberitani*
- Préposé à la frontière de Buba-*Praepositus limitis Bubensis*
- Préposé à la frontière de Mamuca-*Praepositus limitis Mamucensis*
- Préposé à la frontière de Bala-*Praepositus limitis Balensis*
- Préposé à la frontière de Vara-*Praepositus limitis Varensis*
- Soldats Fortiens au fort de Leptis-*Milites Fortenses in castris Leptitanis* [= fort de Leptis présent aussi en

Prepozit na "donjoj" granici
Prepozit na Fortijskoj granici[344]
Prepozit na granici u Muticiti
Prepozit na granici u Audii (Auziji)
Prepozit na granici u Kaput Ciliani [javlja se takodje i na vojnom sektoru Zapad XXV pod zapovjedništvom komesa Afrike]
Prepozit na Avgustovoj granici

XXXI – Duks provincije Tripolitanije
Pod upravom njegove uzvišenosti duksa provincije Tripolitanije su:

Prepozit na granici Talalate
Prepozit na granici Tentete
Prepozit na granici Bizerentane
Prepozit na granici Tilibare [javlje se takodje i na vojnom sektoru Zapad XXV pod zapovjedništvom komesa Afrike]
Prepozit na granici Madije
Prepozit na granici Makomadije
Prepozit na granici Tintiberite
Prepozit na granici Bube
Prepozit na granici Mamuke
Prepozit na granici Bale
Prepozit na granici Vare
Fortijski (Dalmatinski) vojnici u tvrdjavi Leptis [= tvrdjava Leptis javlja se na vojnom sektoru Zapad XXV pod zapovjednipštvom komesa Afrike. Ova legija je porijeklom iz jedne dalmatinske oblasti]
Vojnici na službi u tvrdjavi Madi
Prepozit na granici Sarcite

XXXVII – Duks Panonije
Pod upravom njegove uzvišenosti duksa provincije Panonije Druge Granične i Savije su:

Kuneus Skadarskih konjanika u Kornaciumu
Kuneus Dalmatinskih konjanika u Teutiborgiumu
Kuneus Konstantinovih konjanika u Burgeni
Kuneus (pješaka) unapredjenih u konjanike u Kuci
Kuneus Konstantinovih konjanika u Acimincumu
Kuneus konjanika Italika u Sekundarumu
Dalmatinski konjanici u Novi
Dalmatinski konjanici u Albanumu[345]
(Pješaci) unapredjeni u konjanike u Teutibarciumu

[344] Držala je elitna Dalmatinska, fortijska, konjica.
[345] Utvrdjenje izgradjeno za Konstantinove saveznike Albance iz kavkasko-kaspijske oblasti.

OCCIDENT.XXV aux ordres du comte d'Afrique ; originaires d'une région dalmate]
- Soldats de service au fort de Madi-*Milites Munifices in castris Madensibus*
- Préposé à la frontière de Sarcita-*Praepositus limitis Sarcitani*

XXXII – Duc de Pannonie

À la disposition de son excellence le duc de la province de Pannonie Seconde Ripuaire et de Savie :

- Coin des cavaliers scutaires à Cornacium-*Cuneus equitum scutariorum, Cornacii*
- Coin des cavaliers Dalmates à Teutiborgium-*Cuneus equitum Dalmatarum, Teutiborgio*
- Coin des cavaliers Constantiniens à Burgenae-*Cuneus equitum Constantianorum, Burgenas*
- Coin des cavaliers promus à Cuccae-*Cuneus equitum promotorum, Cuccis*
- Coin des cavaliers Constantiens à Acimincium-*Cuneus equitum Constantium, Aciminci*
- Coin des cavaliers Italiques à Secundarum-*Cuneus equitum Italicianorum, Secundarum*
- Cavaliers Dalmates à Novae (Sistova)-*Equites Dalmatae, Nouas*
- Cavaliers Dalmates à Albanum-*Equites Dalmatae, Albano*
- Cavaliers promus à Teutibarcium-*Equites promoti, Teutibarcio*
- Cavaliers Dalmates à Cornacum-*Equites Dalmatae, Cornaco*
- Cavaliers archers à Cuccae-*Equites Dalmatae, Cuccis*
- Cavaliers Dalmates à Bonoria-*Equites Dalmatae, Bonoriae*
- Cavaliers Dalmates à Cusium-*Equites Dalmatae, Cusi*
- Cavaliers archers à Acimircium-*Equites sagittarii, Acimirci*
- Cavaliers Dalmates à Rictium-*Equites Dalmatae, Ricti*
- Cavaliers Dalmates à Burgentae-*Equites Dalmatae, Burgentas*
- Cavaliers promus à Taurunum (Belgrade)-*Equites promoti, Tauruno*
- Auxiliat Herculien au lieu-dit d'Hercule (Pilismarot)-*Auxilia Herculensia, ad Herculem*

Dalmatinski konjanici u Kornakumu
Dalmatinski konjanici strijelci u Kuci
Dalmatinski konjanici u Bonorii
Dalmatinski konjanici u Kuzi
Konjanici strijelci u Acimirciumu
Dalmatinski konjanici u Riktiumu
Dalmatinski konjanici u Burgenti
(Pješaci) unapredjeni u konjanike u Taurunumu (*Beograd*)
Herkulijanski odred pomoćnih trupa u mjestu koje se naziva Herkul (*Pilismarot*)
Odred pomoćnih trupa iz Nove u Arsaciani ili Novi (*Svištov*)
Odred pomoćnih Avgustovskih trupa preko puta Bononije u varvarskoj zemlji u utvrdjenju Onagrin[346]
Odred pomoćnih trupa za pratnju upravitelja provincije u utvrdjenju Herkul
Odred pomoćnih askarijskih trupa u Taurunumu (*Beograd*) ili Marsoniji[347]
Prefekt V kohorte prednje formacije V Jovijevske legije u Bononiji[348]
Prefekt V kohorte prednje formacije VI Herkulijanske legije na Zlatnom brdu
Prefekt V Jovijevske legije u Burgeni
Prefekt VI Herkulijanske legije u Teutiborgiumu
Prefekt V Jovijevske i VI Herkulijanske u utvrdjenju Onagrin
Prefekt Kalkarijskih vojnika u Sirmijumu[349]
Prefekt I Avgustove Flavijevska flote u Sirmijumu
Prefekt II Flavijevske flote u Graiumu
Prefekt Dunavske flote u Mursi
Tribun III kohorte Dardanskih alpinaca
Sirmijumski konjički odred u Sirmijumu[350]
Prefekt I Panonske flote u Servitiumu[351]
Prefekt Egetijske flote ili flote Panonije Druge u Sisku[352]
Tribun III kohorte alpinaca u Sisku
Tribun I Jovijevske kohorte u Leonatu
Tribun I kohorte Tračana rimskih gradjana u Kaput Basenzisu

[346] Navod koji zbunjuje sve istraživače – jedini dokaz u do sada proučenoj gradji da je Bolonja (*Bononia*) pripadala provincijama Panoniji i Dalmaciji, na šta ukazuju akti pontifikalne kancelarije upućeni barskim arhiepiskopima tokom XI i XII vijeka. Veliki korpus akata o Slovenima u Bolonji nije "otvoren" – jedan od dokumenata iz tog korpusa objavio priredjivač u *Miscellanea Slavorum vol. II*.
[347] Askarijci – nije utvrdjeno.
[348] Bolonja. Sarmati su služili u ovoj jedinici.
[349] Zabunu unosi veliko slovo – trebalo bi da odredjuje pripadnike nekog naroda. U latinskom *calcar, calcariensis* označava službenike koji žigošu konje i krotitelje konja za vojsku. Takodje i glasnike na divljim, nedovoljno pripitomljenim ali izuzetno brzim konjima.
[350] *Ala* – formacija od 300 konjanika. Često se naziva i "krilo" – konjička legija ima dva "krila" sa po 300 ratnika.
[351] Fortifikacije podignuta u IV vijeku za Sarmate-Srbe. Ne zna se da li iz Evropske ili Azijske Sarmatije – najvjerovatnije Azijske koja se nalazila u pontskoj oblasti blizu Kerča.
[352] Nije poznato o kom se narodu ili vrsti brodovlja radi.

- Auxiliat Novien à Arsaciana ou Novae (Sistova)-*Auxilia Nouensia, Arsaciana siue Nouas*
- Auxiliat Augustéen en face de Bononia en pays barbare au château Onagrin-*Auxilia Augustensia, contra Bononiam in barbarico in castello Onagrino*
- Auxiliat Président au fort d'Hercule-*Auxilia Praesidentia, in castris Herculis*
- Auxiliat des ascaris à Taurunum (Belgrade) ou Marsonia-*Auxilia ascarii, Tauruno siue Marsonia*
- Préfet de la Ve Cohorte de la partie supérieure de la Ve Légion Jove à Bononia-*Praefectus legionis quintae Iouiae cohortis quintae partis superioris, Bononiae*
- Préfet de la Ve Cohorte de la partie supérieure de la VIe Légion Herculienne au Mont d'or-*Praefectus legionis sextae Herculeae cohortis quintae partis superioris, Aureo monte*
- Préfet de la Ve Légion Jove à Burgenae-*Praefectus legionis quinate Iouiae, Burgenas*
- Préfet de la VIe Légion Herculienne à Teutiborgium-*Praefectus legionis sextae Herculeae, Teutiborgio*
- Préfet de la Ve Légion Jove et de la VIe Herculienne au Château Onagrin-*Praefectus legionis quintae Iouiae et sextae Herculeae, in castello Onagrino*
- Préfet des soldats Calcariens à Sirmium (Sremska Mitrovica)-*Praefectus militum Calcariensium, Sirmi*
- Préfet de la Ire Flotte Flavienne Auguste à Sirmium (Sremska Mitrovica)-*Praefectus classis primae Flauiae Augustae, Sirmi*
- Préfet de la IIe Flotte Flavienne à Graium-*Praefectus classis secundae Flauiae, Graio*
- Préfet de la Flotte du Danube à Mursa-*Praefectus classis Histricae, Mursae*
- Tribun de la IIIe Cohorte des Alpins Dardaniens à ... -*Tribunus cohortis tertiae Alpinorum Dardanorum*
- Aile Sirmienne à Sirmium (Sremska Mitrovica)-*Ala Sirmensis, Sirmi*
- Préfet de la Ire Flotte pannonienne à Servitium-*Praefectus classis primae Pannonicae, Seruitii*
- Préfet de la Flotte Egetienne ou de Pannonie Seconde, ... maintenant à Siscia-*Praefectus classis Aegetensium siue secundae Pannonicae, ... nunc Sisciae*
- Tribun de la IIIe Cohorte des Alpins à Siscia-*Tribunus cohortis tertiae Alpinorum, Sisciae*

XXXIII – Duks provincije Valerije
Pod upravom njegove uzvišenosti duksa provincije Granične Valerije su:

Kuneus učitelja jahanja u Solvi[353]
Kuneus Dalmatinskih konjanika u Intercisi
Kuneus Konstantinovskih konjanika u Luzoniumu, sada u Intercisi
Kuneus konjanika iz carskih konjušnica u Gornjoj Obali sada Konradkuha
Kuneus Fortijskih Dalmatinskih konjanika u Altinumu
Dalmatinski konjanici u Odiabumu
Pješadija unapredjena u konjanike u Krumerumu
Konjanici Mavri u Solvi
Konjanici Dalmatinci u mjestu koje se naziva Herkul
Konjanici Dalmatinci u Cirpiju
Konjanici Dalmatinci u Konstanciji
Konjanici Dalmatinci u Kamponi
Pješaci unapredjeni u konjanike u Matriksu
Konjanici Dalmatinci u Vetuzalinu
Konjanici strijelci u Intercisi
Konjanici Dalmatinci u Adnamatiji
Konjanici Dalmatinci u Lusoniumu
Konjanici Dalmatinci u Gornjoj Obali
Konjanici Dalmatinci u Kod Statua
Konjanici Dalmatinci u Florenciji[354]
Konjanici strijelci u Altinumu, sada malena utvrda preko puta Florencije[355]
Flavijevski konjanici u mjestu zvanom Vojno (Militar)
Pomoćna jedinica Herkulijanaca u mjestu pod nazivom Herkul (Pilismarot)
Pomoćna jedinica "Čuvara medvjeda" u Pone Navati (danas Višegrad)
Pomoćna jedinica Fortijskih Dalmatinaca u Cirpi
Pomoćna jedinica "onih koji prave zasjede" u Kardabiaki
Prefekt V kohorte prednje formacije I legije za pomoć u Aliski
Prefekt V kohorte prednje formacije II legije za pomoć u utvrdjenju preko puta Tautantuma
Prefekt II legije za pomoć u Cirpi
Prefekt II legije za pomoć u Lusoniumu
Prefekt legije za pružanje pomoći
Prefekt Dunavske flote u Florenciji[356]
Tribun kohorte u Vincentii
Tribun kohorte u Kvadriborgiumu [= *Quadriborgium* – navodi se na vojnom sektoru Zapad XXXIV u Prvoj Panoniji pod uslovom da se radi o jednom tipu fortifikacije]

[353] Istovremeno i pratilaca visokih oficira i predstavnika dvora koji su nosili njihovo oružje. Jedan broj ovih vojnika poučavao je devojke i žene, članove porodica oficira i dvorjana. Neki podaci ukazuju da je najmanje jedan eskadron u ovoj formaciji bio sastavljen od žena, Skita, vrsnih strijelaca.
[354] Firenci. Brojni srednjevjekovni izvori ukazuju da su Skiti-Sarmati-Sloveni do X stoljeća držali garnizon i u Firenci. Korpus ovih akata nije "otvoren" – jedan dokument objavio priredjivač u *Miscellanea Slavorum, vol. II*.
[355] Firenca. Sarmatski strijelci, najvjerovatnije sa Ilirikuma.
[356] Firenci.

- Tribun de la Ire Cohorte Jove à Leonata-*Tribunus cohortis primae Iouiae, Leonat*
- Tribun de la Ire Cohorte des Thraces citoyens romains à Caput Basensis-*Tribunus cohortis primae Thracum ciuium Romanorum, Caput Basensis*

XXXIII – Duc de la province de Valérie

À la disposition de son excellence le duc de la province de Valérie Ripuaire :

- Coin des cavaliers écuyers à Solva-*Cuneus equitum scutatum, Solue*
- Coin des cavaliers Dalmates à Intercisa-*Cuneus equitum Dalmatarum, Intercisa*
- Coin des cavaliers Constantiens à Lusionium maintenant à Intercisa-*Cuneus equitum Constantianorum, Lusionio nunc Intercisa*
- Coin des cavaliers des écuries impériales à Haute Rive maitenant Conradcuha-*Cuneus equitum stablesianorum, Ripa Alta nunc Conradcuha*
- Coin des cavaliers Fortiens à Altinum-*Cuneus equitum Fortensium, Altino*
- Cavaliers Dalmates à Odiabum-*Equites Dalmatae, Odiabo*
- Cavaliers promus à Crumerum-*Equites promoti, Crumero*
- Cavaliers Maures à Solva-*Equites Mauri, Solua*
- Cavaliers Dalmates au lieu-dit d'Hercule (Pilismarot)-*Equites dalmates, Ad Herculem*
- Cavaliers Dalmates à Cirpi-*Equites dalmatae, Cirpi*
- Cavaliers Dalmates à Constantia (Szentendre)-*Equites dalmatae, Constantiae*
- Cavaliers Dalmates à Campona-*Equites Dalmatae, Campona*
- Cavaliers promus à Matrix-*Equites promoti, Matrice*
- Cavaliers Dalmates à Vetusalin ae-*Equites dalmatae, Vetusalinae*
- Cavaliers archers à Intercisa-*Equites sagittarii, Intercisa*
- Cavaliers Dalmates à Adnamantia-*Equites dalmatae, Adnamantia*
- Cavaliers Dalmates à Lussonium-*Equites dalmatae, Lussonio*
- Cavaliers Dalmates à Rive Haute-*Equites dalmates, Ripa Alta*

Tribun kohorte u Joviji
Tribun kohorte u mjestu zvanom Burg Centenarium [= *Burgus* je tip fortifikacije. *Centenarium* označava vojne efektive garnizona – 100 ljudi]
Tribun kohorte u Alesaci
Tribun kohorte u Marinani
Prefekt legije u Transiacincumu [*Transiacinco* – Budimpešta?]

XXXIV – Duks Panonije Prve
Pod upravom njegove uzvišenosti duksa Panonije i Graničnog Norika su:

Kuneus Dalmatinskih konjanika u Fleksumu
Kuneus konjanika iz carskih konjušnica u Araboni
Pješaci "unapredjeni" u konjanike u Araboni
Konjanici strijelci u Kvadribrogiumu [= *Quadriborgium* se navodi na vojnom sektoru Zapad XXXIII u Valeriji pod uslovom da se radi o jednom tipu fortifikacije]
Konjanici Dalmatinci u Ala Novi
Konjanici Dalmatinci u Ekvinoktoji
Konjanici Dalmatinci u mjestu koje se naziva Herkul
Konjanici strijelci u Gerolati
Pješaci unapredjeni u konjanike u Fleksumu
Konjanici Mauri u Kvadratu
Tribun Markomana
Prefekt X legije Geminije u Vindomari
Prefekt V kohorte Liburna prednje formacije XIV legije Geminija u Karnuntumu (danas Bad Dojč Altenburg)
Prefekt X legije i vojnika Liburna iz XIV legije Geminije u Araboni
Prefekt Dunavske flote u Aruntumu ili Vindomari
Tribun kohorte u Arijani[357]
Tribun kohorte u Karatenzisu
Pješaci unapredjeni u konjanike u mjestu koje se naziva Mauri
Konjanici strijelci u Lenciji
Konjanici strijelci u Lakufelicisu
Konjanici Dalmatinci u Arlapi
Konjanici Dalmatinci u Avgustiniani
Pješaci unapredjeni u konjanike u Komageni[358]
Prefekt vojnika Liburna iz II legije Italika u Joviakumu
Prefekt pozadinske formacije II legije Italika u Lentiji
Prefekt II legije Italika u Loriakumu (danas Lorh)
Prefekt prednje formacije V kohorte vojnika Liburna iz I legije Noričana u Adjuvensu
Prefekt I legije vojnika Noričana Liburna u Fafiani

[357] Najveća fortifikacija arijanaca u Panoniji.
[358] Kolonija istoimenog sirijskog grada u Panoniji, koja je bila pod nadležnošću vojnog prefekta Skitopolisa – grad, kao i većina fortifikacija sa ove liste, nije ubiciran.

- Cavaliers Dalmates à Aux Statues-*Equites dalmatae, Ad Statuas*
- Cavaliers Dalmates à Florentia-*Equites dalmatae, Florentiae*
- Cavaliers archers à Altinum maintenant dans le fortin en face de Florentia-*Equites sagittarii, Altino nunc in burgo contra Florentiam*
- Cavaliers Flaviens au lieu-dit du Militaire-*Equites Flauianenses, Ad Militare*
- Auxiliat Herculien au lieu-dit d'Hercule (Pilismarot)-*Auxilia Herculensia, Ad Herculem*
- Auxiliat des Ursariens à Pone Navata (Visegrad) maintenant à Aux Statues-*Auxilia Ursariensia, Pone Nauata nunc Ad Statuas*
- Auxiliat Fortien à Cirpi-*Auxilia Fortensia, Cirpe*
- Auxiliat des insidiateurs à Cardabiaca-*Auxilia insidiatorum, Cardabiaca*
- Préfet de la Ve Cohorte de la partie supérieure de la Ire Légion Adjutrice à Bregtio-*Praefectus legionis adiutricis cohortis quintae partis superioris, Bregtione*
- Préfet de de la Ve Cohorte de la partie supérieure de la IIe Légion Adjutrice à Alisca-*Praefectus legionis secundae adiutricis cohortis quintae partis superioris, Aliscae*
- Préfet de la partie inférieure de la IIe Légion Adjutrice à Acincum (Ofen-Buda, quartier de Budapest)-*Praefectus legionis secundae adiutricis partis inferioris, Acinco*
- Préfet de la partie supérieure de la IIe Légion Adjutrice au château en face de Tautantum-*Praefectus legionis secundae adiutricis, in castello contra Tautantum*
- Préfet de la IIe Légion Adjutrice à Cirpi-*Praefectus legionis secundae adiutricis, Cirpi*
- Préfet de la IIe Légion Adjutrice à Lussonium-*Praefectus legionis secundae adiutricis, Lussonio*
- Préfet de la Légion Adjutrice-*Praefectus legionis adiutricis*
- Préfet de la Flotte du Danube à Florentia-*Praefectus classis Histricae, Florentiae*
- Tribun de cohorte à Vincentia-*Tribunus cohortis, Vincentiae*
- Tribun de cohorte à Quadriborgium-*Tribunus cohortis, Quadriborgio* [= *Quadriborgium* est cité en OCCIDENT.XXXIV en Pannonie Première à moins qu'il s'agisse d'un type de fortification]
- Tribun de cohorte à Jovia-*Tribunus cohortis, Iouia*

Prefekt flote Loriakuma (Lorha)
Tribun kohorte u Boiodoru
Tribun kohorte u Asturi[359]
Tribun kohorte u Kanabiaki

XXXV – Duks Retije
Pod zapovjedništvom njegove uzvišenosti duksa Retije Prve i Druge su:

Stariji konjanici iz carskih konjušnica u Avgustani
Mladji konjanici iz carskih konjušnica u Pont Aoni (danas Febians)
Mladji konjanici iz carskih konjušnica u Submuntoriju
Prefekt prednje formacije III legije Italika u Kastra Regini (danas *Vallatum*)
Prefekt prednje formacije III legije Italika na prvoj obali u Submuntoriju
Prefekt III legije Italika nadležan za srednji dio formacije koji se proteže od Viminia Kasiliakuma do Kabidanuma
Prefekt vojnika "Čuvara medvjeda" u Guntiji
Prefekt detašmana (odreda) III legije Italika u Teriolu
Prefekt detašmana (odreda) III legije Italika u Fetibusu
Prefekt I Flavijevske ale Retijaca u Kvintani
Tribun IX kohorte Batavijaca u Bataviji
Tribun III kohorte Bretonaca u Abusini
Tribun II ale običnih (nižeg roda) Valerijanaca u Valatu
Tribun VII kohorte Valaerijanaca Retijaca u Venaksamodorumu
Tribun I kohorte Herkulijanaca Retijaca u Parodunumu
Tribun V kohorte Valerijanaca Frižana u Pinianisu
Tribun III kohorte Panonskih Herkulijanaca u Celiu (danas Celje)
Tribun naroda odredjenog u Retiji da služi u vojsci u Terioli
Prefekt trupa koje pripadaju varvarskoj zemlji u Konfluentima ili Brekantiji[360]
Prefekt II ale Valerijanaca Sekvana[361] u Vimaniji
Tribun Herkulijanske kohorte Panonaca u Arbori

XXXVI – Duks provincije Sekvana
Pod zapovjedništvom njegove uzvišenosti duksa provincije Sekvana su:

Vojnici Latavijci u Olitionu

XXXVII – Duks Armorikanske obale
Pod zapovjedništvom njegove uzvišenosti duksa Obale Armorikanske i Nervske su:[362]

Tribun I nove Armorikanske kohorte u Granoni na Saksonskoj obali
Prefekt Karonenških vojnika u Blabliji (danas *Hennebond, Morbihan?*)[363]

[359] Grad - vojna kolonija iberijskih Kelta (rodjaka imperatora Teodosija I Velikog).
[360] Dobrovoljci koje je slalo Skitsko-Sarmatsko carstvo.
[361] Sekvani – jedno od velikih plemena u Belgijskoj Galiji. Nastanjivali su desnu obalu Rodana i graničili su se Helvetima na grebenu Jure.
[362] Armorika – obala Galije izmedju rijeka Liger i Sekvana. Danas su to Bretanja i Normandija. Nerva – pokrajina u Belgijskoj Galiji sa glavnim gradom Bagacumom (danas Bave) u kojoj je živio istoimeni narod.
[363] Navod izaziva zbunjenost. *Carr(h)ae* – grad u Mesopotamiji, južno od antičke (nemakedonske) Edese, koji je bio pod vlašću posljednjih skitskih Saka i njihovih saveznika Parćana. U kraćim periodima pripadao je Jermeniji.

- Tribun de cohorte au lieu-dit du Bourg Centenaire-*Tribunus cohortis, ad Burgum Centenarium* [*Burgus* est un type de fortin ; centenaire indique l'effectif de garnison]
- Tribun de cohorte à Alesaca-*Tribunus cohortis, Alesacae*
- Tribun de cohorte à à Marinana-*Tribunus cohortis,*
- Préfet de légion à Transiacincum (Transaquicum-Budapest ?)-*Praefectus legionis, Transiacinco*

XXXIV – Duc de Pannonie Première

À la disposition de son excellence le duc de Pannonie et de Norique Ripuaire :

- Coin des cavaliers Dalmates à Flexum-*Cuneus equitum Dalmatarum, Flexo*
- Coin des cavaliers des écuries impériales à Arrabona-*Cuneus equitum stablesianrum, Arrabonae*
- Cavaliers promus, à Arrabona-*Equites promoti, Arrabonae*
- Cavaliers archers à Quadribrogium-*Equites sagittarii, Quadriborgio* [= *Quadriborgium* est cité en OCCIDENT. XXXIII en Valérie à moins qu'il s'agisse d'un type de fortification]
- Cavaliers Dalmates à Aile Nouvelle-*Equites Dalmatae, Ala Noua*
- Cavaliers Dalmates à Equinoxe-*Equites Dalmatae, Aequinoctoiae*
- Cavaliers Dalmates au lieu-dit d'Hercule (Pilismarot)-*Equites Dalmatae, Ad Herculem*
- Cavaliers archers à Gerolate-*Equites sagittarii, Gerolate*
- Cavaliers promus à Flexum-*Equites promus, Flexo*
- Cavaliers Maures à Quadratum-*Equites Mauri, Quadrato*
- Tribun des Marcomans-*Tribunus gentis Marcomannorum*
- Préfet de la Xe Légion Géminée à Vindomara-*Praefectus legionis decimae geminae, Vindomarae*
- Préfet de la Ve Cohorte des liburnes de la partie supérieure de la XIVe légion Géminée à Carnuntum (Bad Deutsch Altenburg)-*Praefectus legionis quartaedecimae geminae militum liburniarum cohortis quintae partis superioris, Carnunto*
- Préfet de la Xe Légion et des soldats des liburnes de la XIVe Légion Géminée à Arrabona-*Praefectus legionis quartaedecimae geminae militum liburniarum cohortis quintae partis superioris, Arrabonae*

Prefekt vojnika Benetijskih Maura u Beneti (danas *Vannes, Morbihan?*)[364]
Prefekt Maura Ozisma u Brestu[365]
Prefekt vojnika koji su skakali sa konja i borili se kao pješaci koji je imao sjedište u Nantu
Prefekt vojnika "posvećenih Marsu" u Aletu (danas *Ille-et-Vilaine*)
Prefekt vojnika I Flavijevske legije u Konstanciji
Prefekt vojnika "Čuvara medvjeda" u Ruanu
Prefekt vojnika Dalmata u Avranšu
Prefekt Granonijskih vojnika u Granonumu [= *Grannonum* – izgleda odgovara *Grannona* koja se spominje na vojnom sektoru Zapad XXXVI. Mjesto nije ubicirano]

XXXVIII – Duks Druge Belgije
Pod zapovjedništvom njegove uzvišenosti duksa Druge Belgije su:

Dalmatinski konjanici u Marcisu na Saksonskoj Obali
Prefekt Sambrijske flote u mjestu zvanom Kvartenzes ili Hornenzes
Tribun vojnika Nerva u Porto Epatiaci

XL – Duks Britanija
Pod zapovjedništvom njegove uzvišenosti duksa Britanija su:

Prefekt VI legije (utvrdjeno da se nalazio u Jorku)
Prefekt Dalmatinske konjice u Prezidiumu (Jork?)
Prefekt Krispijskih konjanika u Danumu (Donkaster?)
Prefekt katafrakta u Morbumu (Binčester?)
Prefekt trupa koje se prevoze lakim brodovima (barkama) po ugledu na one sa Tigra u Arbeji (danas *South Shields*)[366]
Prefekt trupa Nerva iz Diktija u Ditiju
Prefekt trupa noćnih stražara u Konkangiosu (danas *Chester-le-Street*)
Prefekt trupa izvidjača u Lavatresu (danas *Bowes*)
Prefekt trupa vodiča u Verterisu (danas *Brough*)
Prefekt odbrambenih trupa u Braboniakumu (danas *Kirkby Thore*)
Prefekt trupa Solijaca (iz Solija na Kipru?) u Maglonu (danas *Old Carlisle*)[367]
Prefekt Pacenskih trupa u Magisu (danas *Bownes on Solwey*)
Prefekt Longovicijskih trupa u Longovikiumu (danas *Lanchester*)
Prefekt trupa Peturijskih uskoka u Dervencionu (danas *Malton*)

[364] Mauri, Mavri, nemirna berbersko-arapska plemena sa južnih granica Tripolitanije koja su naseljena u neke od vojnih kolonija u Galiji.
[365] Ovi i Benetijski Mauri naseljeni su na teritoriju nemirnog keltskog plemena Ozisma u Bretanji.
[366] Navod koji zbunjuje i ukazuje da su oveće barke po uzoru na mesopotamske bile dio rimske flote i koristile se za brzi transport lako naoružanih pješaka (najviše trideset po barci). Pored ove pretpostavke postoji i druga: da su ovi brodovi imali na kljunu u drvetu izrezbarenu glavu tigra i da je ova flotila porijeklom bila sarmatska ili nekih nordijskih naroda.
[367] Možda se radi o istoimenom kilikijskom a ne kiparskom gradu koji je kasnije dobio naziv Pompejopolis.

- Préfet de la Flotte du Danube, Arruntum ou Vindomara-*Praefectus classis Histricae, Arrunto siue Vindomarae*
- Tribun de cohorte à Arrianae-*Tribunus cohortis cohortis, Arrianis*
- Tibun de cohorte à Caratens-*Tribunus cohortis, Caratensis*
- Cavaliers promus, au lieu-dit des Maures-*Equites promoti, Ad Mauros*
- Cavaliers archers à Lentia-*Equites sagittarii, Lentiae*
- Cavaliers archers à Lacufelix-*Equites archers, Lacufelicis*
- Cavaliers Dalmates à Arlapis-*Equites Dalmatae*, Arlape
- Cavaliers Dalmates à Augustianae-*Equites Dalmatae*, Augustianis
- Cavaliers promus à Comagène-*Equites promoti, Comagenis*
- Préfet des soldats des liburnes de la IIe Légion Italique à Joviacum-*Praefectus legionis secundae Italicae militum liburnariorum, Iouiaco*
- Préfet de la partie inférieure de la IIe légion Italique à Lentia-*Prafectus legionis secundae Italicae partis inferioris, Lentiae*
- Préfet de la IIe légion Italique à Lauriacum (Lorch)-*Praefectus legionis secundae Italicae, Lauriaco*
- Préfet de la partie supérieure de la Ve Cohorte des soldats des liburnes de la Ire Légion des Noriques à Adjuvens-*Praefectus legionis primae Noricorum militum liburnariorum cohortis Quintae partis superioris, Adiuuense*
- Préfet de la Ire Légion des soldats Noriques des liburnes à Fafiana-*Praefectus legionis primae Noricum militum liburnariorum cohortis Quintae partis superioris, Adiuuense*
- Préfet de la Flotte d'Arlapa et de Maginens-*Praefectus classis Arlapensis et Maginensis*
- Préfet de la Flotte de Lauriacum (Lorch)-*Praefectus classis Lauriacensis*
- Tribun de cohorte à Boiodorum-*Tribunus cohortis, Boiodoro*
- Tribun de cohorte à Austuri-*Tribunus cohortis, Austuris*
- Tribun de cohorte à Cannabiaca-*Tribunus cohortis, Cannabiaca*

Pod njegovim zapovjedništvom na liniji razgraničenja (Hadrijanov Zid[368]) su:

Tribun IV kohorte Lingona u Segedunu (danas *Wallsend* – brdska jedinica?)[369]
Tribun I kohorte Kornovijanaca u Pont Elijusu (danas *Newcastle*)
Prefekt I ale Asturijanaca u Konderkumu (danas *Benwell*)
Tribun I kohorte Friksagijaca u Vindobali (danas *Rudchester*)
Prefekt I ale Sabine u Gradu Huna (danas *Halton Chesters*)[370]
Prefekt II ale Asturijaca u Cilurnumu (danas *Chesters*)
Tribun I kohorte Batavijaca u Prokoliciji (danas *Carrowburgh*)
Tribun I kohorte Tongra u Borkoviciumu (danas *Housesteads*)
Tribun IV kohorte Gala u Vindolani (danas *Chesterholm*)
Tribun I kohorte Asturijaca u Esiki (danas *Great Chesters*)
Tribun II kohorte Dalmatinaca u Magni (danas *Carvoran*)
Tribun I Aelijanske kohorte Dačana u Bani (danas *Birdoswald*)
Tribun II kohorte Tongra u Kamblogani (danas *Castlesteads*)
Prefekt ale iz Petrine u Petrini (danas *Stanvix*)
..... u Luguvaliusu (danas *Carlisle*)
Prefekt kontigenta Aurelijanskih Maura u Abalabi (danas *Burgh-by-Sands*)
Tribun II kohorte Lingona u Kognavati (danas *Drumburgh*)
Tribun I kohorte Španaca u Akselodunumu (danas *Maryport*)
Tribun II kohorte Tračana u Gabrosentiju (danas *Moresby*)
Tribun I Aelijanske kohorte koja pripada floti u Tunocelu (danas *Ravenglass*)
Tribun I kohorte Morinaca u Glanibanti[371]
Tribun III kohorte Nerva u Alionu (danas *Lancaster*?)
Kuneus Sarmata u Brementenrakumu (danas *Ribchester*)
Prefekt I Herkulijanske Ale u Olenakumu (danas *Elslack*)
Tribun VI kohorte Nerva u Virosidu (danas *Brough-by-Bainbridge*)

XLI – Duks Majnca
Pod zapovjedništvom njegove uzvišenosti duksa Majnca su:

Prefekt Pacenskih vojnika u Saletiu
Prefekt vojnika Menapa u Taberni[372]

[368] Hadrijan je podigao Veliki zid na sjeveru Velike Britanije da bi zaštitio sredinu i jug ostrva od upada skitskih "saveznika" Škota koji su se naselili u Hiberniju (Irsku) i zajedno sa tamošnjim Keltima počeli "kolonizaciju" sjevernih oblasti. Veliki zid su učvrstili Antonini. Antonini su izgradili i Veliki zid preko sredine Balkana (dio kroz Crnu Goru poznat je kao "Medja Vuka manitoga") i istu takvu fortifikaciju na liniji sarmatoskitsko-germanskog razdvajanja na prostorima sjeverne Retije i jugoistočne Germanije. Time su bile uspostavljene granice izmedju Sarmatskog (Skitskog) i Rimskog carstva.
[369] Lingoni – keltski narod koji se Sekvanima razgraničavao na rijeci Arari i imao glavni grad Andematunum, danas Langr (*Langres*). Pretpostavlja se da nije u pitanju samo brdska jedinica, već trupna organizacija vojnika osposobljenih da se brzo uspenju uz zidine opkoljene utvrde.
[370] Grad *Hunnum* najvjerovatnije je počeo da gradi Konstancije a završio Julijan – Huni su postali "saveznici" Rima za Konstantinove vladavine. Prvi ugovor o prijateljstvu sa njima potpisao je imperator Hadrijan.
[371] Narod-pleme iz Belgijske Galije, današnje Pikardije.
[372] Narod iz Belgijske Galije.

XXXV – Le duc de Rhétie

À la disposition de son excellence le duc de la province de Rhétie première seconde :

- Cavaliers des écuries impériales seniors à Augustani-*Equites stablesiani seniores, Augustanis*
- Cavaliers des écuries impériales juniors à Pont Aone maintenant Febians-*Equites stablesiani iuniores, Ponte Aoni nunc Febians*
- Cavaliers des écuries impériales juniors à Submuntorium-*Equites stablesiani iuniores, Submuntorio*
- Préfet de la partie supérieur de la IIIe Légion Italique à Castra Regina maintenant à Vallatum-*Praefectus legionis tertiae Italicae partis superioris, Castra Regina nunc Vallato*
- Préfet de la partie supérieure de la IIIe Légion Italique assignée à la première rive à Submuntorium-*Praefectus legionis tertiae Italicae partis superioris deputatae rìpae primae, Submuntorio*
- Préfet de la IIIe Légion Italique pour la partie médiane allant de Viminia Cassiliacum à Cambidanum-*Praefectus legionis tertiae Italicae pro parte media praetendis a Viminia Cassiliacum usque Cambidano*
- Préfet des soldats Ursariens à Guntia-*Praefectus militum Ursariensium, Guntiae*
- Préfet du détachement de la IIIe Légion Italique à Foetes-*Praefectus legionis tertiae Italicae transuectioni specierum deputatae, Foetibus*
- Préfet du détachement de la IIIe Légion Italique à Teriolae-*Praefectus legionis tertiae Italicae transuectioni specierum deputatae, Teriolis*
- Préfet de la Ire Aile Flavienne des Rhétiens à Quintanae-*Praefectus alae primae Flauiae Raetorum, Quintanis*
- Tribun de la IXe Cohorte des Bataves à Batavae-*Tribunus cohortis nouae Batauorum, Batauis*
- Tribun de la IIIe Cohorte des Bretons à Abusina-*Tribunus cohortis tertiae Brittorum, Abusina*
- Tribun de la IIe Aile Valérienne singulière à Vallatium-*Tribunus alae secundae Valeriae singularis, Vallato*
- Tribun de la VIIe Cohorte Valérienne des Rhétiens à Venaxamodorum-*Tribunus cohortis, Venaxamodorum*

Prefekt vojnika Andretinaca (iz grada u Akvitaniji) u Julijevom Viku
Prefekt vojnika oslobodjenika u Nemeti
Prefekt vojnika posvećenih Marsu u Alta Ripi (Gornjoj Obali)
Prefekt vojnika iz II Flavijevske (legije) u Vangionu
Prefekt vojnika oružnika u Majncu
Prefekt vojnika iz Bingija u Bingiju
Prefekt vojnika strijelaca na opsadnim mašinama u Bodobrica
Prefekt vojnika zaštitnice u Konfluentibusu
Prefekt vojnika iz Akvinkuma u Antonaku

XLII – O istim ovlašćenjima magistra milicije pješadije na dvoru
U provinciji Donjoj Veneciji:

Prefekt flote Veneta u Akvileji

U provinciji Flaminiji:

Prefekt vojnika mladjih Italika u Raveni
Prefekt flote u Raveni koji se brine o rečenom gradu Raveni

U provinciji Liguriji:

Prefekt flote iz Koma koji se brine o rečenom gradu Komu[373]

U provinciji Kampaniji:

Prefekt flote u Mizeni[374]

U Galiji
U Graničnoj provinciji:

Prefekt flote na rijeci Roni u Vieni ili u Arlu
Prefekt flote ladjica u Savojskom Ebrudunumu
Prefekt posada u Marselju
Tribun I Flavijevske kohorte Savoje u Kalaroni[375]

U provinciji Novempopulaniji:

Tribun kohorte iz Novempopulanije u Lapurdu

U provinciji Prvoj Lionskoj:

Prefekt flote iz Ararike u Kabalodunu

[373] Grad u Cisalpijskoj Galiji.
[374] Grad u Kampaniji.
[375] Skiti sa Ilirikuma.

- Tribun de la Ire Cohorte Herculéenne des Rhétiens à Parrodunum-*Tribunus cohortis primae Herculae Raetorum, Parruduno*
- Tribun de la Ve Cohorte Valérienne des Fryges à Pinianae-*Tribunus cohortis quintae Valeriae Frygum, Pinianis*
- Tribun de la IIIe Cohorte Herculienne des Panonniens à Ciel-*Tribunus cohortis, Caelio*
- Tribun du peuple assigné en Rhétie à Teriolae-*Tribunus gentis per Raetias deputatae, Teriolis*
- Préfet de la troupe de ceux du pays barbare aux Confluents ou à Brecantia-*Praefectus numeri barbariciorum, Confluentibus siue Brecantia*
- Préfet de la IIe Aile Valérienne des Séquanes à Vimania-*Praefectus alae secundae Valeriae Sequanorum, Vimania*
- Tribun de la Cohorte Herculienne des Pannoniens à Arbre-*Tribunus cohortis Herculia, Arbore*

XXXVI – Duc de la province des Séquanes

À la disposition de son excellence le duc de la province des Séquanes :

- Soldats Lataviens à Olitio-*Milites Latauienses, Olitione*

XXXVII – Duc du Rivage Armoricain

À la disposition de son excellence le duc du Rivage Armoricain et Nervien :

- Tribun de la Ire Cohorte nouvelle Armoricaine à Grannona sur le Rivage Saxon-*Tribunus cohortis primae nouae Armoricanae, Grannona in litore Saxonico*
- Préfet des soldats Carronensiens à Blablia (Hennebond, Morbihan ?)-*Praefectus militum Carronensium, Blablia*
- Préfet des soldats Maures Benetiens à Benetae (Vannes, Morbihan ?)-*Praefectus militum Maurorum Benetorum, Benetis*
- Préfet des soldats Maures Osismiaques à Brest-*Praefectus militum Maurorum Osismiacorum, Osismis*
- Préfet des voltigeurs à Nantes-*Praefectus militum superuentorum, Mannatias*
- Préfet des soldats Martiaux à Aleth (Ille-et-Vilaine)-*Praefectus militum Martensium, Aleto*

U provinciji Lionskoj u zemlji Senona:[376]

Prefekt flote Anderetinaca u Parizu

U Španijama[377]
U provinciji Galiciji:

Prefekt VII leginije Geminija u Leonu
Tribun II kohorte Flavijevaca Pakatijanaca u Petaoniumu
Tribun II Galske kohorte u mjestu zvanom Galska Kohorta
Tribun kohorte iz Luke u Luki
Tribun keltskoiberske kohorte i Brigantiji sada Juliobrigi

U provinciji Tarakon:

Tribun I Galske kohorte u Veleji
.....
Prefekt tevtonskih Leta u Karnuntumu iz zemlje Senona u Lionskoj pokrajini[378]
Prefekt Batavijskih Leta i pagana Sveva u Bajokasu i Konstanciji u Drugoj Lionskoj provinciji[379]
Prefekt Leta i pagana Sveva u.....Ceromana provinciji Trećoj Lionskoj
Prefekt franačkih Leta u Redoni u provinciji Trećoj Lionskoj
Prefekt Leta iz lingonske zemlje koji su u enklavama širom provincije Prve Belgijske
Prefekt Leta Akta u Epusumu u provinciji Prvoj Belgijskoj[380]
Prefekt Leta iz Zemlje Nerva u Fanomantiji u Drugoj Belgiji
Prefekt batavijskih Leta iz zemlje Nemeta u Atrabati u Drugoj Belgiji[381]
Prefekt batavijski Leta iz zemlje Kontraginum u Novomagusu u Drugoj Belgiji
Prefekt Leta i neznabožaca u Remsu i Silvanekti u Drugoj Belgiji
Prefekt Leta Lagijaca kod Tongra u Drugoj Germaniji[382]
Prefekt Leta i neznabožaca Sveva u Arumberni u Prvoj Akvitaniji

[376] Senoni – keltski narod iz Lungudenske Galije. Jedan dio tog naroda bio je naseljen na Italikum, na istočnu obalu Umbrije, izmedju Ravene i Ankone.
[377] Postojale su tri Španije: mediteranska obalska, unutrašnja i atlantska. Od stvaranja sarmatsko-gotskog kraljevstva u krajevima oko Pirineja kao vojna provincija postojala je i četvrta nazivana galsko-iberijskom.
[378] Leti – najamnici iz baltičkih zemalja, uglavnom Litvanci i Letonci koji su bili saveznici Evropskih Sarmata i Skita. Sarmatsko-letonsko-litvanski grad Karnuntum u Galiji (naziv antičke i srednevjekovne Slovenije) nije ubiciran. Nije jasno zašto izvor Lete naziva "tevtonskim narodom" – možda zato što je postojala neka vrsta unije izmedju jednog dijela Evropskih Sarmata sa ovim germanskim narodom koji nije prihvatao da bude dio "Velike Germanije"?
[379] Ovaj prefekt biran je iz redova vojnih vodja sarmatskog naroda Alana – Leti su bili zajedno sa Svevima u nekoj vrsti "vojne kraljevine" na čijem su se čelu smjenjivali Alani i Svevi. Ovo je prvi spomen saveza Leta i Batavijaca!
[380] Navod koji zbunjuje! *Acte, Actes* je drevni, prije i najraniji helenski naziv poluostrva Atike. Preci Litvenaca i Letonaca su, kako izgleda, došli sa Dorcima-Heraklidima porijeklom Skitima na te iliričke helenske prostore i tu se naselili. Najvjerovatnije dogovorom sa Dioklecijanom i tetrarsima Leti su sa Atike preseljeni u gradove-vojne kolonije u Prvoj Belgiji!
[381] *Nemetes* – narod (pleme) u Belgijskoj Galiji koji je prijestonicu imao u gradu Noviomagusu, danas Špejer.
[382] Navod koji zbunjuje! Lagijci, *Lagei – Lagi*, narod koji se spominje na egipatskoj obali nakon pohoda Aleksandra Makedonskog i koji je dao čuvenu egipatsku dinastiju Ptolomeja Lagida. Najvjerovatnije preseljeni u zemlju Tongra tokom i nakon Vespazijanove vladavine – pošli su sa evropskim Sarmatima i kohortama Germana nakon okončavanja velikih operacija rimske vojske u Egiptu i Siriji. Smatrali su se skitsko-sarmatskim "rodjacima".

- Préfet des soldats de la Ire Flavienne à Coutances-*Praefectus militum primae Flauiae, Constantia*
- Préfet des soldats Ursariens à Rouen-*Praefectus militum Ursariensium, Rotomago*
- Préfet des soldats Dalmates à Avranches-*Praefectus militum Dalmatarum, Abrincatis*
- Préfet des soldats Grannoniens à Grannonum-*Praefectus militum Grannonensium, Grannono* [*Grannonum* semble correspondre à *Grannona* déjà citée en OCCIDENT.XXXVII mais non identifiée]

XXXVIII – Duc de Belgique Seconde

À la disposition de son excellence le duc de Belgique Seconde :

- Cavaliers Dalmates à Marcae sur le Rivage Saxon-*Equites Dalmatae, Marcis in litore Saxonico*
- Préfet de la Flotte de la Sambre au lieu-dit Quartenses ou à Hornens-*Praefectus classis Sambricae, in loco Quartensi siue Hornensi*
- Tribun des soldats Nerviens à Port Epatiaque-*Tribunus militum Neruiorum, Portu Epatiaci*

XL – Duc des Bretagnes

À la disposition de son excellence le duc des Bretagnes :

- Préfet de la VIe Légion-*Praefectus legionis sextae* [localisée à York]
- Préfet des cavaliers Dalmates à Praesidium (York ?)-*Praefectus equitum Dalmatarum, Praesidio*
- Préfet des cavaliers Crispiens à Danum (Doncaster ?)-*Praefectus equitum Crispianorum, Dano*
- Préfet des cataphractaires à Morbium (Binchester ?)-*Praefectus Cataphractorium, Morbium*
- Préfet de la troupe des barques Tigrisiennes à Arbeia (South Shields)-*Praefectus numeri barcariorum Tigrisiensium, Arbeia*
- Préfet de la troupe des Nerviens de Dicti à Dicti (Wearmouth ou Jarrow ?)-*Praefectus numeri Neruiorul Dictensium, Dicti*
- Préfet de la troupe des vigiles à Concangios (Chester-le-Street)-*Praefectus numeri vigilum, Concangios*

Isti u provinciji Italiji:

Prefekt neznabožaca (pagana) Sarmata u Apuliji i Kalabriji
Prefekt neznabožaca (pagana) Sarmata u Brutijumu i Lukaniji

Isti u provinciji Mediteranskoj Italiji:

Prefekt neznabožaca Sarmata u Apuliji i Kalabriji
Prefekt neznabožaca Sarmata u Brutijumu i Lukaniji
Prefekt neznabožaca Sarmata u Fulvijanskom Forumu
Prefekt neznabožaca Sarmata u Opitergiji
Prefekt neznabožaca Sarmata u Pataviji
Prefekt neznabožaca Sarmata.....
Prefekt neznabožaca Sarmata u Kremoni
Prefekt neznabožaca Sarmata u Taurinisu
Prefekt neznabožaca Sarmata u Akvi ili u Tertoni
Prefekt neznabožaca Sarmata u Novariji
Prefekt nezabožaca Sarmata u Vercelisu (Versej)
Prefekt neznabožaca Sarmata u Oblasti Samnijum
Prefekt neznabožaca Sarmata u Bolonji u Emiliji
Prefekt neznabožaca Sarmata u Kvadrati i Eporiziu
Prefekt neznabožaca Sarmata u Polenciji u Liguriji

U Galiji:

Prefekt neznabožaca Sarmata i Taifala u Piktaviusu
Prefekt neznabožaca Sarmata od Kore do Pariza
Prefekt neznabožaca Sarmata izmedju Renija i Tambianija u provinciji Belgiji Drugoj
Prefekt neznabožaca Sarmata duž Rodunensiuma (Rone?) i Alaunoruma[383]
Prefekt neznabožaca Sarmata iz zemlje Lingonas (Langr)
Prefekt neznabožaca Sarmata u Au.....

ISTOK
V – Magistar milicije na dvoru
Pod zapovjedništvom uzvišenog magistra milicije na dvoru su:

Pet palatinskih (dvorskih) stegonoša:

Stariji "unapredjeni" konjanici
Komesi oklopnika[384]

[383] Granice "Zemlje Alana" u Galiji nijesu utvrdjene.
[384] Sarmata i Skita.

- Préfet de la troupe des explorateurs à Lavatres (Bowes)-*Praefectus numeri exploratorum, Lauatres*
- Préfet de la troupe des guides à Verterae (Brough)-*Praefectus numeri directorum, Verteris*
- Préfet de la troupe des défenseurs à Braboniacum (Kirkby Thore)-*Praefectus numeri defensorum, Braboniaco*
- Préfet de la troupe des Soliens (de Soles à Chypre ?) à Maglo (Old Carlisle)-*Praefectus numeri Solensium, Maglone*
- Préfet de la troupe des Pacensiens à Magae (Bowness on Solway ?)-*Praefectus numeri Pacensium, Magis*
- Préfet de la troupe des Longoviciens à Longovicium (Lanchester)-*Praefectus numeri Longouicianorum, Longouicio*
- Préfet de la troupe des survenants Pétuériens à Derventio (Malton)-*Praefectus numeri superuunientium Peturiensium, Deruentione*

- **De même sur la ligne du fossé (Mur d'Hadrien) :**
  - Tribun de la IVe Cohorte des Lingons à Segedunum (Wallsend)-*Tribunus cohortis quartae Lingonum, Segeduno* [cohorte montée ?]
  - Tribun de la Ire Cohorte des Cornoviens à Pont Aelius (Newcastle)-*Praefectus cohortis primae Cornouiorum, Ponte Aeli*
  - Préfet de la Ire Aile des Asturiens à Condercum (Benwell)-*Tribunus alae primae Asturum, Conderco*
  - Tribun de la Ire Cohorte des Frixages à Vindobala (Rudchester)-*Tribunus cohortis primae Frixagorum, Vindobala*
  - Préfet de l'Aile Sabine à Hunnum (Halton Chesters)-*Praefectus alae Sabinianae, Hunno*
  - Préfet de la IIe Aile des Asturiens à Cilurnum (Chesters)-*Praefectus alae secundae Asturum, Cilurno*
  - Tribun de la Ire Cohorte des Bataves à Procolitia (Carrowburgh)-*Tribunus cohortis primae Batauorum, Procolitia*
  - Tribun de la Ire Cohorte des Tongres à Borcovicium (Housesteads)-*Tribunus cohortis primae Tungrorum, Borcouicio*
  - Tribun de la IVe Cohorte des Gaulois à Vindolana (Chesterholm)-*Tribunus cohortis quartae Gallorum, Vindolana*

Komesi mladjih strijelaca
Komesi Taifala
Komesi Arkadjana[385]

Sedam stegonoša trupa za podršku

Konjanici katafrakti Biturigi[386]
Stariji Galski konjanici oružnici
Konjanici V Dalmatinske (legije)
Konjanici IX Dalmatinske (legije)
Konjanici I Skadarske (legije)
Mladji unapredjeni konjanici
Konjanici I legije oklopnika Parćana[387]

Šest palatinskih (dvorskih) legija:

Stariji kopljanici[388]
Mladji Jovijanci
Mladji Herkulijanci
Fortijci (Dalmatinci)
Nervi
Mladji Matiaci

Osamnaest pomoćnih palatinskih (dvorskih) legija:

Stariji Batavijci
Mladji "koji nose čakšire"
Salijci
Konstantinovci
Stariji Matiaci
Stariji strijelci Gali
Mladji strijelci Gali
Treća Valensova (legija) strijelaca
Zaštitnica
Retobari (Retijci?)
Anglobari (Angli?)[389]
Hiberi (Gruzijci)
Vizi (vjerovatno Vizigoti?)
Mladji "srećni" Honorijevci
"Pobjednički"

[385] Iz provincije Arkadije koja je skitizovana-slovenizovana u I stoljeću stare ere.
[386] Keltski narod iz Akvitanije. Prijestonica njihove zemlje bila je u današnjem Buržu.
[387] U ovoj jedinici prethodnica-strijelci bili su Skiti Sake.
[388] Iz Evropske Sarmatije.
[389] Pleme koje su vizantijski imperatori preselili iz Evropske Sarmatije, sa Donje Labe, u Veliku Britaniju.

- Tribun de la Ire Cohorte des Asturiens à Aesica (Great Chesters)-*Tribunus cohortis primae Asturum, Aesica*
- Tribun de la IIe Cohorte des Dalmates à Magnae (Carvoran)-*Tribunus cohortis secundae Dalmatarum, Magnis*
- Tribun de la Ière Cohorte Aélienne des Daces-*Tribunus cohortis cohortis primae Aeliae Dacorum* [localisée à Banna (Birdoswald). Corrigé d'après M. Hassal, 2004, p. 186-187 et *RIB* 1981, 1982, 1983 et 1999]]
- Tribun de la IIe Cohorte des Tongres à Camboglanna (Castlesteads)-*Tribunus cohortis secundae Tungrorum, Cambloganna* [Non présent dans la *Notitia Dignitatum*. Restauré d'après M. Hassal, 2004, p. 186-187 et *RIB* 1981, 1982, 1983 et 1999]
- Préfet de l'Aile de Petrianae à Petrianae (Stanvix)-*Praefectus alae Petrianae, Petrianis*
- … à Luguvallius (Carlisle)- …, *Luguuallii*
- Préfet de la troupe des Maures Auréliens à Aballaba (Burgh-by-Sands)-*Praefectus numeri M̄aurorum Aurelianum, Aballaba*
- Tribun de la IIe Cohorte des Lingons à Congavata (Drumburgh)-*Tribunus cohortis secundae Lingonum, Congauata*
- Tribun de la Ire Cohorte des Espagnols à Axelodunum (Maryport)-*Tribunus cohortis primae Hispanorum, Axeloduno*
- Tribun de la IIe Cohorte des Thraces à Gabrosenti (Moresby)-*Tribunus cohortis secundae Thracum, Gabrosenti*
- Tribun de la Ire Cohorte Aélienne de la flotte à Tunnocelum (Ravenglass)-*Tribunus cohortis primae Aeliae classicae, Tunnocelo*
- Tribun de la Ire Cohorte des Morins à Glannibanta-*Tribunus cohortis primae Morinorum, Glannibanta*
- Tribun de la IIIe Cohorte des Nerviens à Alio (Lancaster ?)-*Tribunus cohortis tertiae Neruiorum, Alione*
- Coin des Sarmates à Bremetenracum (Ribchester)-*Cuneus Sar*matarum, *Bremetenraco*
- Préfet de la Ire Aile Herculienne à Olenacum (Elslack)-*Praefectus alae primae Herculeae, Olenaco*
- Tribun de la VIe Cohorte des Nerviens à Virosidum (Brough-by-Bainbridge)-*Tribunus cohortis sextae Neruiorum, Virosido*

Oni koji su u I Teodosijevoj (legiji)
Oni koji su u III Teodosijevoj (legiji)
"Srećni" Teodosijevski Isaurijanci

VI – Magistar milicije na dvoru
Pod zapovjedništvom njegove uzvišenosti magistra milicije na dvoru su:

Šest palatinskih (dvorskih) stegonoša:

Stariji komesi
Mladji konjanici "u čakširama"
Mladji konjanici Batavijci
Komesi Jermenskih strijelaca
Persijski konjanici oklopnici[390]
Stariji Teodosijevski konjanici

Šest stegonoša za podršku

Konjanici katafrakti
Konjanici katafrakti Ambijci[391]
Konjanici VI Dalmatinske (legije)
Konjanici II Skadarske (legije)
Skadarski konjanici
Konjanici druge (legije) oklopnika Parćana

Šest palatinskih (dvorskih) legija

Stariji Matiaci
Dačani
Skiti
Oni koji su iz I (legije)
Oni koji su iz XI (legije)
Mladji kopljanici

Sedamnaest palatinskih (dvorskih) pomoćnih (legija)

Kraljevski (Sarmati i Skiti)
Trubači
Muzičari
Konstantinovci
Mladji Matiaci
Stariji strijelci Istočnjaci

[390] U ovoj jedinici kao prethodnica bili su Skiti sa krajnjeg jugoistoka Skitije.
[391] Po svoj prilici Kelti.

XLI – Duc de Mayence

À la disposition de son excellence le duc de Mayence :

- Préfet des soldats Pacensiens à Saletio-*Praefectus militum Pacensium, Saletione*
- Préfet des soldats Ménapes à Saverne-*Praefectus militum Menapiorum, Tabernis*
- Préfet des soldats Anderetiens (ville d'Aquitaine) à Vicus Julius-*Praefectus militum Anderetianorum, Vico Iulio*
- Préfet des soldats Vengeurs à Nemetum-*Praefectus militum vindicorum, Nemeti*
- Préfet des soldats Martiaux à Haute Rive-*Praefectus militum Martensium, Alta Ripa*
- Préfet des soldats de la IIe Flavienne à Vangiones-*Praefectus militum secundae Flauiae, Vangiones*
- Préfet des soldats gens d'armes à Mayence-*Praefectus militum armigerorum, Mogontiaco*
- Préfet des soldats de Bingium à Bingium-*Praefectus militum Bingensium, Bingio*
- Préfet des soldats arbalétriers à Bodobrica-*Praefectus militum balistariorum, Bodobrica*
- Préfet des soldats défenseurs aux Confluents-*Praefectus militum defensorum, Confluentibus*
- Préfet des soldats d'Aquincum à Antonacum-*Praefectus militum Acincensium, Antonaco*

XLII – De même les prépositures du maître de la milice de l'infanterie présent à cour

En Italie :

- **Dans la province de Vénétie inférieure :**
  - Préfet de la Flotte des Vénètes à Aquilée (Venise)-*Praefectus classis Venetum, Aquileae*
- **Dans la province de Flaminie :**
  - Préfet des soldats Italiques juniors à Ravenne-*Praefectus militum iuniorum Italicorum, Rauennae*
  - Préfet de la Flotte de Ravenne avec le soin de ladite cité à Ravenne-*Praefectus classis Rauennatium cum curis eiusdem ciuitatis, Rauennae*

Mladji strijelci Istočnjaci
"Gospodarski" strijelci[392]
"Oslobodjenici"
Duvači roga iz Bante[393]
Bojna kola sa srpovima na točkovima
Tračani
Tervingi (gotski narod)
"Srećni" Teodosijevci
"Srećni" mladji Arkadjevci
Oni koji su iz II Teodosijevske (legije)
Oni koji su iz IV Teodosijevske (legije)

Pod istim su trupe za podršku bez stalnog formacijskog rasporeda:

Pomoćni strijelci

VII – Magistar milicije na Istoku
Pod zapovjedništvom znamenitog magistra milicije na Istoku su:

Deset stegonoša za podršku:

Katafraktarski komesi mladji dobrovoljci
Stariji konjanici oružnici Istočnjaci
Konjanici III Dalmatinske (legije)
Konjanici I Skadarske Istočnjačke (legije)
Konjanici iz II (legije) carskih konjušnica
Konjanici iz III (legije) carskih konjušnica
Pješaci "unapredjeni" u konjanike oklopnike
Konjanici iz IV (legije) oklopnika Parćana
Konjanici iz I (legije) strijelaca
Kuneus konjanika iz II (legije) oklopnika Palmiraca

Dvije palatinske (dvorske) pomoćne legije:

"Srećni" stariji Arkadijevci
"Srećni" stariji Honorijevci

...Legije za podršku:

V Makedonska
Stariji Martiijaci
VII Geminija

[392] Najbolji skitski strijelci koji su predstavljeli okruženje imperatora tokom vojnog pohoda.
[393] Rimski municipijum (grad veterana) na granici Apulije i Lukanije.

- **Dans la province de Ligurie :**
  - Préfet de la Flotte de Côme avec le soin de ladite cité à Côme-*Praefectus classis Comensis cum curis eiusdem ciuitatis, Como*
- **Dans la province de Campanie :**
  - Préfet de la Flotte Misénate à Misène

En Gaule :

- **Dans la province Ripuaire :**
  - Préfet de la Flotte du fleuve Rhône à Vienne ou en Arles-*Praefectus classis fluminis Rhodani, Viennae siue Arelati*
  - Préfet de la Flotte des barques à Ebrudunum de Savoie-*Praefectus classis barcariorum, Ebudruni Sapaudiae*
  - Préfet des équipages à Marseille-*Praefectus militum musculariorum, Massiliae Graecorum*
  - Tribun de la Ire Cohorte Flavienne de Savoie à Calarona-*Tribunus cohortis primae Flauiae Sapaudicae, Calaronae*
- **Dans la province de Novempopulanie :**
  - Tribun de la Cohorte de Novempopulanie à Lapurdum-*Tribunus cohortis Nouempopulanae, Lapurdo*
- **Dans la province de Lyonnaise Première :**
  - Préfet de la Flotte d'Ararica à Caballodunum-*Praefectus classis Araricae, Caballoduno*
- **Dans la province de Lyonnaise du pays des Sénons :**
  - Préfet de la Flotte des Andéretiens à Paris-*Praefectus classis Anderetianorum, Parisius*

Dans les Espagnes :

- **Dans la province de Gallicie :**
  - Préfet de la VIIe Légion Géminée à Léon-*Praefectus legionis septimae geminae, Legione*
  - Tribun de la IIe Cohorte Flavienne Pacatienne à Paetaonium-*Tribunus cohortis secundae Flauiae Pacatianae, Paetaonio*
  - Tribun de la IIe Cohorte Gallique au lieu-dit de Cohorte Gallique-*Tribunus cohortis secundae Gallicae, ad cohortem Gallicam*

X Geminija
Stariji strijelci na opsadnim mašinama
I Flavijevska Konstantinovska
II Flavijevska Konstantinovska Tebanaca
II "Srećna" Valensova Tebanaca
I Flavijevska Teodosijevska

Jedanaest legija za podršku bez stalnog formacijskog rasporeda

I Jermenska
II Jermenska
Pomoćna Fortijska Dalmatinska[394]
Praćkaši
I Italika
IV Italika
VI Italika
I Isaurijanska strijelaca
Teodosijevski strijelci na opsadnim mašinama
Prekotigarska[395]

VIII - Magistar milicije u Trakijama[396]
Pod zapovjedništvom znamenitog magistra milicije u Trakijama su:

Tri (čete, odreda) palatinskih (dvorskih) stegonoša

Arkadijski komesi
Honorijevski komesi
Mladji Teodosijevski konjanici

... Stegonoša za podršku

Katafrakti konjanici Albigeni[397]
Stariji konjanici strijelci
Mladji konjanici strijelci
Prvi Teodosijevski konjanici

... Legije za podršku

Stariji Solijci (iz Sola na Kipru?)
Menapi

[394] Veterani i dobrovoljci.
[395] Skiti sa Istoka i njihovi kaspijski saveznici, medju njima i Albani. U ovoj legiji postojale su i kohorte planinskih plemena i Arapa.
[396] Zavisno od potreba stvarane su dvije ili tri Trakije: primorska, unutrašnja i "Iza Velikog zida" koja se u najvećem broju slučajeva nazivala Evropa.
[397] Iz pokrajine oko grada Alba – nekoliko gradova nosi to ime.

- Tribun de la cohorte de Lucum à Lucum-*Tribunus cohortis Lucensis, Luco*
- Tribun de la cohorte celtibère à Brigantia maintemant à Juliobriga-*Tribunus cohortis Celtiberae, Brigantiae nunc Iuliobriga*

- **Dans la province de Tarraconaise :**
  - Tribun de la Ire Cohorte Gallique à Veleia-*Tribunus cohortis primae Gallicae, Veleia*
  - …
  - Préfet des lètes Teutons à Carnuntum du pays des Sénons en Lyonnaise-*Praefectus laetorum Teutonicianorum, Carnunta Senoniae Lugdunensis*
  - Préfet des lètes Bataves et des gentils Suèves à Baiocas et à Constantia en Lyonnaise Seconde-*Praefectus laetorum Batauorum et gentilium Sueuorum,,*
  - Préfet des lètes et des gentils Suèves à … et Ceromanni en Lyonnaise Troisième-*Praefectus laetorum gentilium Sueuorum, ... et Ceromannos Lugdunensis tertiae*
  - Préfet des lètes francs à Redona en Lyonnaise Troisième-*Praefectus laetorum, Redonas Lugdunensis tertiae*
  - Préfet des lètes du pays lingon dispersés à travers la Belgique Première-*Praefectus laetorum lingonensium per diuersa dispersorum Belgicae primae*
  - Préfet des lètes Actes à Epusum en Belgique Première-*Praefectus laetorum Acturum, Epuso Belgicae primae*
  - Préfet des lètes Nerviens à Fanomantae en Belgique Seconde-*Praefectus laetorum Neruiorum, Fanomantis Belgicae secundae*
  - Préfet des lètes Bataves du pays Nemète à Atrabatae en Belgique Seconde-*Praefectus laetorum Batauorum Nemetacensium, Atrabatis Belgicae secundae*
  - Préfet des lètes Bataves du pays de Contraginnum à Nimègue en Belgique Seconde-*Praefectus laetorum Batauorum Contraginnensium, Nouiomago Belgicae secundae*
  - Préfet des lètes et des gentils à Reims et à Silvanectae en Belgique Seconde-*Praefectus laetorum gentilium, Remo et Siluanectas Belgicae secundae*
  - Préfet des lètes Lagiens près de Tongres en Germanie Seconde-*Praefectus laetorum Lagensium, prope Tungros Germaniae secundae*

I Maksimijanova Tebanska[398]
III Dioklecijanova Tebanska[399]
Oni koji pripadaju XIII (legiji)
Oni koji pripadaju XIV (legiji)
I Flavijevska Geminija
II Flavijevska Geminija
Stariji Konstantinovci
Divonski Gali[400]
Kopljanici iz Stobija[401]
Konstantinovci iz Dafne
Strijelci na opsadnim mašinama iz Dafne
Mladji strijelci na opsadnim mašinama
Mladji Panonci
Taani
Galski Solijci (iz Sola na Kipru?)
Julijevska Aleksandrijska
Avgustovske
Valentinijanske

IX – Magistar milicije u Iliriji (na Ilirikumu?)
Pod zapovjedništvom znamenitog magistra milicije u Iliriji su:

Dva (odreda) stegonoša za podršku

Stariji konjanici strijelci
Stariji Germanski konjanici

Jedna palatinska (dvorska) legija

Stariji Bretonci

Šest pomoćnih palatinskih (dvorskih) legija

Stariji Askarijci
Mladji Ascarijci
Mladji Petulanti
Elitni strijelci
Mladji "nepobjedivi"
Atekoti

[398] Sa prethodnicom ili kohortom Skita-Sarmata sa Peloponeza i Ahaje.
[399] Sa prethodnicom ili kohortom Skita-Sarmata sa Peloponeza i Ahaje.
[400] Grad u Akvitaniji, sada *Cahors*.
[401] Zapadnomakedonski Sarmati naseljeni u i oko istoimenog grada.

- Préfet des lètes et des gentils Suèves à Arumberni en Aquitaine Première-*Praefectus laetorum gentilium Sueurorum, Arumbernos Aquitanicae primae*
- ...
- ...

- **De même dans la province d'Italie :**
  - Préfet des gentils Sarmates d'Apulie et de Calabre-*Praefectus Sarmatarum gentilium Apuliae et Calabriae*
  - Préfet des gentils Sarmates du Bruttium et de Lucanie-*Praefectus Sarmatarum gentilium per Brittios et Lucaniam*

- **De même dans la province d'Italie méditerranéenne :**
  - Préfet des gentils Sarmates d'Apulie et de Calabre-*Praefectus Sarmatarum gentilium Apuliae et Calabriae*
  - Préfet des gentils Sarmates du Bruttium et de Lucanie-*Praefectus Sarmatarum gentilium per Brittios et Lucaniam*
  - Préfet des gentils Sarmates à Forum Fulviensis-*Praefectus Sarmatarum gentilium, Foro Fuluiensi*
  - Préfet des gentils Sarmates à Opittergii-*Praefectus Sarmatarum gentilium, Opittergii*
  - Préfet des gentils Sarmates à Patavium-*Praefectus Sarmatarum gentilium, Patauio*
  - Préfet des gentils Sarmates ...-*Praefectus Sarmatarum gentilium, ...*
  - Préfet des gentils Sarmates à Crémone-*raefectus Sarmatarum gentilium, Cremonae*
  - Préfet des gentils Sarmates à Taurinae-*Praefectus Sarmatarum gentilium, Taurinis*
  - Préfet des gentils Sarmates à Aquae ou à Tertona-*Praefectus Sarmatarum gentilium, Aquis siue Tertona*
  - Préfet des gentils Sarmates à Novaria-*Praefectus Sarmatarum gentilium, Nouariae*
  - Préfet des gentils Sarmates à Verceil-*Praefectus Sarmatarum gentilium, Vercellis*
  - Préfet des gentils Sarmates dans la Région Samnite-*Praefectus Sarmatarum gentilium, Regionis Samnitis*
  - Préfet des gentils Sarmates à Bononia d'Emilie-*Praefectus Sarmatarum gentilium, Bononiae in Aemilia*
  - Préfet des gentils Sarmates à Quadratae et à Eporizium-*Praefectus Sarmatarum gentilium, Quadratae et Eporizio*

Osam legija za podršku

Konstantovski Matiaci
"Posvećeni Marsu"
"Posvećeni Dijani"[402]
Stariji Germanski
Oni koji pripadaju II (legiji)
Avgustovski kopljanici
"Posvećeni Minervi"
Mladji kopljanici

Isto i devet (legija) za podršku bez stalnog formacijskog rasporeda

Pomoćni Timaci (iz Timakuma, grada u Meziji)[403]
Mladji srećni Teodosijevci
Bugaracini (Bugari?)
Skupijevci (Skopljanci)[404]
Ulpijanci[405]
Odlikovani
Drugi Teodosijevci
Mladji Teodosijevci strijelci na opsadnim mašinama
Skampijci[406]

XI – Magistar oficiorum
Pod zapovjedništvom znamenitog magistra oficiorum su:

I skola Skadrana
II skola Skadrana
Skola starijih neznabožaca
Skola Skadarskih strijelaca
Skola skadarskih oklopnika
Skola mladjih koja je pojačanje
Skola mladjih neznabožaca
Skola ovlašćenih službenika i njihovih ovlašćenika

XV - Komes domestikorum konjanik – Komes domestikorum pješak
Pod zapovjedništvom znamenitih komesa domestikoruma, konjanika i pješaka, su:

Sluge na konjima
Sluge pješaci i njihovi ovlašćenici

[402] Lovci.
[403] Neubiciran grad i narod skitsko-sarmatskog porijekla po kome je rijeka Timok dobila ime.
[404] Iz istoimeno prevalitansko-dardansko-mediteransko dačkog grada.
[405] Iz istoimenog prevalitansko-dardansko-makedonskog grada.
[406] Iz istoimenog prevalitanskog grada.

– Préfet des gentils Sarmates à Pollentia en Ligurie-*Praefectus Sarmatarum gentilium, in Liguria-Pollentia*

En Gaule :

– Préfet des gentils Sarmates et des Taïfales à Pictavae-*Praefectus Sarmatarum et Taïfalorum gentilium, Pictauis*
– Préfet des gentils Sarmates depuis Chora jusqu'à Paris-*Praefectus Sarmatarum gentilium, a Chora Parisios usque*
– Préfet des gentils Sarmates entre Reni et Tambiani dans la province de Belgique Seconde-*Praefectus Sarmatarum gentilium, inter Renos et Tambianos prouinciae Belgicae secundae*
– Préfet des gentils Sarmates le long du Rodunensis (Rhône ?) et d'Alaunum-*Praefectus Sarmatarum gentilium, per tractum Rodunensem et Alaunorum*
– Préfet des gentils Sarmates du pays de Langres-*Praefectus Sarmatarum gentilium, Lingonas*
– Préfet des gentils Sarmates à Au.... -*Praefectus Sarmatarum gentilium, Au...*

ORIENT

V – Maître de la milice présent à la Cour

À la disposition de l'illustre maître de la milice présent à la Cour :

- **5 Vexillations palatines :**
  – Cavaliers promus seniors-*Equites promoti seniors*
  – Comtes clibanaires-*Comites clibanarii*
  – Comtes archers juniors-*Comites sagittarii iuniores*
  – Comtes Taïfales-*Comites Taifali*
  – Cavaliers Arcadiens-*Equites Arcades*

- **7 Vexillations d'accompagnement :**
  – Cavaliers cataphractaires Bituriges-*Equites catafractarii Biturigenses*
  – Cavaliers gens d'armes seniors Galliques-*Equites armigeri seniores Gallicani*
  – Cavaliers de la Ve Dalmate-*Equites quinto Dalmatae*
  – Cavaliers de la IXe Dalmate-*Equites nono Dalmatae*
  – Cavaliers de la Ire de scutaires-*Equites primi scutarii*

Komes slugu na konju
Komes slugu pješak

XXVIII – Komes Egipatske granice
Pod zapovjedništvom njegove uzvišenosti komesa vojnih stvari u Egiptu su:

V Makedonska legija u Memfisu
XIII legija Geminija u Vavilonu
Konjanici iz carskih konjušnica u Peluziju
Konjanici Saraceni u Tamudeni u Popršu Veterana
III Dioklecijanova legija u Androsu
II Trajanova legija u Peremboli
Teodosijevska marševska ala
Arkadijevska marševska ala
II ala Jermena u Maloj Oazi

I oni koje navodi mali spisak:

III ala Arabljana u Tenenuti
VIII ala Vandila u Nei[407]
VII ala Sarmata u Stjecištu Karavana
I ala Egipćana u Seli
Ala galskih veterana u Rinokoruni
I Herkulijanska ala na Polju izvan Gerase
V ala Retijaca u Popršu Veterana
I Tingitanska ala u Tinuperisu
Aprijanska ala u Hiponosu
II ala Asiraca u Sosteosu
V elitna ala u Dionisijadi
III kohorta Galaćana u Cefru
II kohorta kopljanika pješaka u Buziri[408]

U provinciji Iavgustijanskoj:

II Ulpijanska ala Afrikanaca u Taubasteosu[409]
II ala Egipćana u Takasiriji
I kohorta strijelaca u Naituu
I Avgustova kohorta Panonaca u Tohuu
Prva kohorta Epirota u Utvrdi Jevreja
IV kohorta Jutunga u Afroditu
II kohorta Iturijanaca u Aiji

[407] Vandala.
[408] Sa dugim kopljem koji stoje u prvoj liniji.
[409] Ala koja je formirana od stanovnika Ulpijane – sa vremenom popunjavana je od Afrikanaca.

- Cavaliers promus juniors-*Equites promoti iuniores*
- Cavaliers de la Ire de clibanaires Parthes-*Equites primi clibanarii Parthi*

- **6 Légions palatines :**
  - Lanciers seniors-*Lanciarii seniores*
  - Joviens juniors-*Iouiani iuniores*
  - Herculiens juniors-*Herculiani iuniores*
  - Fortiens-*Fortenses*
  - Nerviens-*Neruii*
  - Mattiaires juniors-*Mattiarii iuniores*
- **18 auxiliats palatins :**
  - Bataves seniors-*Bataues seniors*
  - Brachiates juniors-*Brachiati iuniores*
  - Saliens-*Salii*
  - Constantiens-*Constantiani*
  - Mattiaques seniors-*Mattiaci seniores*
  - Archers seniors Galliques-*Sagittarii seniores Gallicani*
  - Archers juniors Galliques-*Sagittarii iuniores Gallicani*
  - Tertiens archers de Valens-*Tertii sagittarii Valentis*
  - Défenseurs-*Defensores*
  - Rétobares-*Raetobarii*
  - Anglevares-*Angleuarii*
  - Hibères-*Hiberi* [les Hibères sont des Géorgiens]
  - Visi-*Visi* [probablement des Wisigoths]
  - Heureux Honoriens juniors-*Felices Honoriani iuniores*
  - Victorieux-*Victores*
  - Ceux du Ier Théodosien-*Primi Theodosiani*
  - Ceux du IIIe Théodosien-*Tertii Theodosiani*
  - Heureux Théodosiens Isauriens-*Felices Theodosiani Isaurii*

VI – Maître de la milice présent à la Cour

À la disposition de l'illustre maître de la milice présent à la Cour :

- **6 Vexillations palatines :**
  - Comtes seniors-*Comites seniores*
  - Cavaliers brachiates juniors-*Equites brachiati iuniores*
  - Cavaliers Bataves juniors-*Equites Bataui iuniores*
  - Comtes archers Arméniens-*Comites sagittarii Armerni*
  - Cavaliers Perses clibanaires-*Equites Persae clibanarii*

II kohorta Tračana u Muzonu
IV kohorta Numidjana u Narmunti

XXIX – Komes Isaurije
Pod zapovjedništvom njegove uzvišenosti komesa vojnih djela i upravitelja Isaurije su:

II Isaurijanska legija
III Isaurijanska legija

XXX – [nedostaje]

XXXI – Duks Tebaide
Pod zapovjedništvom njegove uzvišenosti duksa Tebaide su:

Kuneus Mavara sa štitovima (?) u Likumu[410]
Kuneus skadarskih konjanika u Hermopolisu
Kuneus strijelaca neznabožaca u Tentiri
Konjanici strijelci neznabošci u Koptosu (Kuftu)
Konjanici strijelci neznabošci u Diospolisu
Konjanici strijelci neznabošci u Lati
Konjanici strijelci neznabošci u Maksimianopolisu
Pješaci unapredjeni u konjanike...
III Dioklecijanova legija u Ombosu [takodje se kasnije spominje u Tebi]
II Flavijevska Konstantova legija Tebanaca u Kuzi
II Trajanova legija u Gornjem Apolonosu
Hiljadu vojnika u Sijeni
I Valentinijanovska legija u Koptu
I Maksimijanovska legija u Filasu
III Dioklecijanova legija u Tebi [ranije navedena u Ombosu]
II Valentinijanovska legija u Hermunti
"Srećni" Honorijevski konjanici u Asfini
I ala Abazga u Hibeosu-Velikoj oazi

I oni koje navodi mali spisak:

II ala Španaca u Poisrietemidosu
Ala Germana u Peskli
IV ala Bretonaca u Isiumu
I ala Ibera u Tmou
Ala Neptunia u Kenobosciji

[410] Jedinica prvobitno formirana od Skadrana – valja pretpostaviti da je na prostorima Dardanije i Prevalitane postojala jaka kolonija Mavara. Po nekim izglednim naznakama možda se ne radi o Mavrima već o "poštovaocima Marsa" jer je *Mavortius, Maurortius* trački naziv za boga Marsa.

- Cavaliers Théodosiaques seniors-*Equites Theodosiaci seniors*

- **6 Vexillations d'accompagnement :**
  - Cavaliers cataphractaires-*Equites catafractarii*
  - Cavaliers cataphractaires Ambiens-*Equites catafractarii Ambianenses*
  - Cavaliers du VIe Dalmate-*Equites sexto Dalmatae*
  - Cavaliers de la IIe de scutaires-*Equites secundi scutarii*
  - Cavaliers scutaires-*Equites scutarii*
  - Cavaliers de la IIe de clibanaires Parthes-*Equites secundi clibanarii Parthi*

- **6 Légions palatines :**
  - Mattiaires seniors-*Matiarii seniores*
  - Daces-*Daci*
  - Scythes-*Scythae*
  - Ceux de la Ire-*Primani*
  - Ceux de la XIe-*Undecimani*
  - Lanciers juniors-*Lanciarii iuniores*

- **17 Auxiliats palatins :**
  - Royaux-*Regii*
  - Cornus-*Cornuti*
  - Sonnants-*Tubantes*
  - Constantiniens-*Constantiniani*
  - Mattiaques juniors-*Mattiaci juniors*
  - Archers seniors Orientaux-*Sagittarii seniores Orientales*
  - Archers juniors Orientaux-*Sagittarii iuniores Orientales*
  - Archers du maître-*Sagittarii dominici*
  - Vengeurs-*Vindices*
  - Bucinobantes-*Bucinobantes*
  - Falchovares-*Falchouarii*
  - Thraces-*Thraces*
  - Tervinges-*Teruingi* [tribu gothique]
  - Heureux Théodosiens-*Felices Theodosiani*
  - Heureux Arcadiens juniors-*Felices Arcadiani iuniores*
  - Ceux du IIe Théodosien-*Secundi Theodosiani*
  - Ceux du IVe Théodosien-*Quarti Theodosiani*

- **De même fausses troupes d'accompagnement :**
  - Auxiliaires archers-*Auxiliarii sagittarii*

III ala jahača na kamilama u Maksimianopolisu
VIII ala Palmiraca u Fenicionisu
VII Herkulijanska ala dobrovoljaca preko puta Late
I ala Franaka preko puta Apolonosa
I Jovijska ala katafrakta u Pampani
VIII ala.....u Abidum-Abocedumu
II Herkulijanska ala jahača na kamilama u Psinauli
I ala Abazga u Velikoj oazi
I ala Kvada u Maloj oazi
I ala Valerija jahača na kamilama u Prekteosu
I ala Luzitanaca u Terakumu
Ala u.....
Kohorta Rimskih gradjana sa štitovima u Muteosu
I kohorta Apamijaca u Silili
XI kohorta Kamaura u Peamu
IX kohorta Cana u Nitnu
IX kohorta Alamana u Severovoj Tvrdjavici
I kohorta "srećnih" Teodosijevaca kod Elefantine
V kohorta Svena u Sveni
VI kohorta radnika iz štala u Kastrumu Lapidariorumu (Od kamena izgradjenoj tvrdjavi)
VII kohorta Franaka u Diospolisu

XXXII – Duks Fenikije
Pod zapovjedništvom njegove uzvišenosti duksa Fenikije su:

Konjanici Iirički Mavri (poštovaoci Marsa?) u Otari
Skadarski konjanici Ilirici (Iiričani konjanici sa štitovima?) u Eutari
Pješaci "unapredjeni" u konjanike neznabošci u Saltati
Dalmatinski konjanici Ilirici u Latavi
Pješaci "unapredjeni" u konjanike neznabošci u Avati
Pješaci "unapredjeni" u konjanike naznabošci u Nazali
Konjanici strijelci neznabošci u Kasami
Konjanici strijelci neznabošci u Kalamoni
Konjanici Saraceni neznabošci u Betproklisu
Konjanici Saraceni u Telzi
Konjanici strijelci neznabošci u Adati
Prefekt I legije Iiričana u Palmiri
Prefekt III legije Galike u Danabi

I oni koje navodi mali spisak:

I ala ljudi iz Damaska u Monte Jovisu[411]
IX ala Dioklecijana u Veriaraki[412]

[411] Pod komandom skitsko-sarmatskog oficira iz Skitopolisa.
[412] Po svemu sudeći vojnici iz Diokleje.

VII – Maître de la milice en Orient

À la disposition de l'illustre maître de la milice en Orient :

- **10 Vexillations d'accompagnement :**
  - Comtes cataphractaires bucellaires juniors-*Comites catafractarii Bucellarii iuniores*
  - Cavaliers gens d'armes seniors Orientaux-*Equites armigeri seniores Orientales*
  - Cavaliers de la IIIe Dalmate-*Equites tertio Dalmatae*
  - Cavaliers de la Ire de scutaires Orientaux-*Equites primi scutarii Orientales*
  - Cavaliers de la IIe des écuries impériales-*Equites secundi stablesiani*
  - Cavaliers de la IIIe des écuries impériales-*Equites tertii stablesiani*
  - Cavaliers promus clibanaires-*Equites promoti clibanarii*
  - Cavaliers de la IVe de clibanaires Parthes-*Equites quarti clibanarii Parthi*
  - Cavaliers du Ier Archer-*Equites primi sagittarii*
  - Coin des cavaliers de la IIe de clibanaires Palmyréniens-*Cuneus equitum secundorum clibanariorum Palmirenorum*
- **2 Auxiliats palatins :**
  - Heureux Arcadiens seniors-*Felices Arcadiani seniores*
  - Heureux Honoriens seniors-*Felices Honoriani seniores*
- **… Légions d'accompagnement :**
  - Ve Macédonienne-*Quinta Macedonica*
  - Martiaux seniors-*Martenses seniores*
  - VIIe Géminée-*Septima Gemina*
  - Xe Géminée-*Decima Gemina*
  - Arbalétriers seniors-*Balistarii seniores*
  - Ire Flavienne Constantienne-*Prima Flauia Constantia*
  - IIe Flavienne Constantienne des Thébains-*Secunda Flauia Constantia Thebaeorum*
  - IIe Heureuse de Valens des Thébains-*Secunda Felix Valentis Thebaeorum*
  - Ire Flavienne Théodosienne-*Prima Flauia Theodosiana*
- **11 Fausses (légions) d'accompagnement :**
  - Ire Arméniaque-*Prima Armeniaca*
  - IIe Arméniaque-*Secunda Armeniaca*
  - Fortiens auxiliaires-*Fortenses auxiliarii*

I ala Franaka u Kuni
I ala Alamana u Neji
I ala Saksonaca u Verofabuli
I ala Feničana u Reneu
I ala (hrišćanskog) Spasenja u Arefi
III Herkulijanska kohorta u Veranoki
V kohorta Alamana pod ugovorom u Onevati
I Julijevska elitna kohorta u Vale Albi
II kohorta Egipćana u Vali Dioklecijani (Dioklecijanovoj Dolini)
I kohorta Istočnjaka u Tami

XXXIII – Duks Sirije
Pod zapovjedništvom njegove uzvišenosti duksa Sirije i Eufratske Sirije su:

Konjanici sa štitovima (skadarski?) Iliričani u Seriani
Pješaci "unapredjeni" u konjanike Iliričani u Okaribi
Konjanici strijelci neznabošci u Matani
Pješaci "unapredjeni" u konjanike neznabošci u Adadi
Konjanici strijelci neznabošci u Anati
Konjanici strijelci u Akadami
Konjanici strijelci u Akavati
Prefekt IV Skitske legije u Oresi

U Avgustovoj Eufratskoj (Siriji)

Konjanici Dalmatinci Iliričani u Barbalisumu
Konjanici Mavri (posvećeni Marsu?) Iliričani u Neocezareji
Pješaci "unapredjeni" u konjanike neznabošci u Rozafi
Prefekt XVI Flavijevske legije "čvrste" u Suri

I oni koje navodi mali spisak:

I nova Herkulijanska ala u Amudi
I ala Jutunga u Salutarii
I kohorta Gota u Heleli
I Ulpijanska kohorta Dačana u Klaudijani
III Valerijanska kohorta u Marmantarumu
I kohorta "Pobjedničkih" u Amati

XXXIV – Duks Palestine[413]
Pod zapovjedništvom njegove uzvišenosti duksa Palestine su:

Dalmatinski konjanici Iliričani u Benosabi
Pješaci "unapredjeni" u konjanike Iliričani u Menokiji

[413] Zapovjednik Skitopolisa nosio je zvanje "duks Palestine".

- Frondeurs-*Funditores*
- Ire Italique-*Prima Italica*
- IVe Italique-*Quarta Italica*
- VIe Italique-*Sexta Italica*
- Ire Isaurienne archère-*Prima Isaura sagittaria*
- Arbalétriers Théodosiaques-*Balistarii Theodosiaci*
- Transtigritaniens-*Transtigritani*

VIII – Maître de la milice dans les Thraces

À la disposition de l'illustre maître de la milice dans les Thraces :

- **3 Vexillations palatines :**
  - Comtes Arcadiaques-*Comites Arcadiaci*
  - Comtes Honoriaques-*Comites Honoriaci*
  - Cavaliers Théodosiaques juniors-*Equites Theodosiaci iuniores*
- **... Vexillations d'accompagnement :**
  - Cavaliers cataphractaires Albigens-*Equites catafractarii Albigenses*
  - Cavaliers archers seniors-*Equites sagittarii seniores*
  - Cavaliers archers juniors-*Equites sagittarii iuniores*
  - Cavaliers premiers Théodosiens-*Equites primi Theodosiani*
- **... Légions d'accompagnement :**
  - Soliens (de Soles à Chypre ?) seniors-*Solenses seniores*
  - Ménapes-*Menapii*
  - Ire Maximienne des Thébains-*Prima Maximiana Thebaeorum*
  - IIIe Dioclétienne des Thébains-*Tertia Diocletiana Thebaeorum*
  - Ceux de la XIIIe-*Tertiodecimani*
  - Ceux de la XIVe-*Quartodecimani*
  - Ire Flavienne Géminée-*Prima Flauia gemina*
  - IIe Flavienne Géminée-*Secunda Flauia gemina*
  - Constantins seniors-*Constantini seniores*
  - Divitiens Galliques-*Diuitenses Gallicani*
  - Lanciers Stobiens-*Lanciarii Stobenses*
  - Constantins Dafniens-*Constantini Dafnenses*
  - Arbalétriers Dafniens-*Balistarii Dafnenses*
  - Arbalétriers juniors-*Balistarii iuniores*
  - Pannoniens juniors-*Pannoniciani iuniores*

Konjanici sa štitovima (skadarski?) Iliričani u Kermuli
Konjanici Mavri (poštovaoci Marsa?) Iliričani u Eliji
Konjanici Tamudeni Iliričani u Birsami[414]
Pješaci "unapredjeni" u konjanike neznabošci u Sabaji
Pješaci "unapredjeni" u konjanike neznabošci u Zodokati
Konjanici strijelci neznabošci u Havani
Konjanici strijelci neznabošci u Zoari
Konjanici strijelci neznabošci u Robati
Konjanici I Palestinske "srećnih" u Saburi ili Veterokariji
Konjanici strijelci neznabošci u Moahili
Prefekt X Fretenske legije u Aili [kod Akabe u istoimenom zalivu u Crvenom moru]

I oni koje navodi mali spisak:

I ala od hiljadu ljudi iz Sebaste u Asuadi
Ala Antanska (Anta?) jahača na kamilama u Admati
Konstantinovska ala u Tolohi
II ala "srećnih" Valentinijanaca u Prezidiumu
I ala od hiljadu ljudi u Hasti [Koplje]
Ala sastavljena od neukih (retardiranih-psihički bolesnih?)
XII Valerijanska kohorta u Afrumu
X kohorta Kartaginjana u Karti
I udarna kohorta u Tarbi
IV kohorta Frižana u Prezidiumu
II Gracijanovska kohorta u Iehibumu
I kohorta "penjača uz zidine" u Kalamoni
II kohorta Galaćana u Arieldeli
I Flavijevska kohorta u Moleaati
IV kohorta Palestinaca u Tamani
II kohorta Krićana blizu rijeke Jordan
I kohorta (hrišćana) Izbaviteljska izmedju Elije i Hierikunta

XXXV – Duks Osroene
Pod zapovjedništvom njegove uzvišenosti duksa Osroene su:

Dalmatinski konjanici Iliričani u Ganabi
Pješaci "unapredjeni" u konjanike Iliričani u Kaliniku
Konjanici Mavari (posvećeni Marsu?) Iliričani u Danabi
Pješaci "unapredjeni" u konjanike neznabošci u Banasumu
Pješaci "unapredjeni" u konjanike neznabošci u Sini Judejaca
Konjanici strijelci neznabošci u Orabi
Konjanici strijelci neznabošci u Tilazamani

[414] Ovo je za sada jedini spomen ove skitsko-sarmatske populacije sa Ilirikuma.

- Taannes-*Taanni*
- Soliens (de Soles à Chypre ?) Galliques-*Solenses Gallicani*
- Julienne Alexandrine-*Iulia Alexandrina*
- Augustiens-*Augustenses*
- Valentiniens-*Valentinianenses*

IX – Maître de la milice en Illyrie

À la disposition de l'illustre maître de la milice en Illyrie :

- **2 Vexillations d'accompagnement :**
  - Cavaliers archers seniors-*Equites sagittarii seniores*
  - Cavaliers Germaniques seniors-*Equites Germaniciani seniores*
- **1 Légion palatine :**
  - Bretons seniors-*Britones seniores*
- **6 Auxiliats palatins :**
  - Ascaris seniors-*Ascarii seniores*
  - Ascaris juniors-*Ascarii iuniores*
  - Pétulants juniors-*Petulantes iuniores*
  - Archers d'élite-*Sagittarii lecti*
  - Invaincus juniors-*Inuicti iuniores*
  - Atecotts-*Atecotti*
- **8 Légions d'accompagnement :**
  - Mattiaires constants-*Matiarii constantes*
  - Martes-*Martii*
  - Dianiens-*Dianenses*
  - Germaniques seniors-*Germaniciani seniores*
  - Ceux de la IIe-*Secundani*
  - Lanciers Augustéens-*Lanciarii Augustenses*
  - Minerviens-*Mineruii*
  - Lanciers juniors-*Lanciarii iuniores*
- **De même 9 fausses (légions) d'accompagnement :**
  - Timaciens (de Timacum ville de Mésie) auxiliaires-*Timacenses auxiliarii*
  - Heureux Théodosiens juniors-*Felices Theodosiani iuniores*
  - Bugaraciens-*Bugaracenses*
  - Scupiens-*Scupenses*
  - Ulpiens-*Ulpianenses*
  - Méritants-*Merenses*

Konjanici strijelci neznabošci iz Medijane u Medijani
Konjanici I Osroenske (legije) u Razinu
Prefekt IV Parćanske legije u Cirkeziju
.....u Apatna

I oni koje navodi mali spisak:

VII Valerijanska elitna ala u Tilakami
I ala Pobjede u Toviji preko puta Binte
II ala Paflagonaca u Tilafiki
I ala Parćana u Resaiji
I nova Dioklecijanova ala izmedju Tanurina i Horobama
I kohorta Getula u Tilamaani[415]
I kohorta sa Eufrata u Marati
I ala Spasenja (hrišćana) stvorena od XII (legije?)

XXXVI – Duks Mesopotamije
Pod zapovjedništvom njegove uzvišenosti duksa Mesopotamije su:

Skadarski (sa štitovima?) konjanici Iliričani u Amidi
Pješaci "unapredjeni" u konjanike Iliričani u Resainu-Teodosiopolisu
Konjanici vodiči (izvidnica?) Iliričani u Amidi
"Srećni" Honorijevci konjanici Iliričani u Konstanciji
Pješaci "unapredjeni" u konjanike domoroci u Apadni
Pješaci "unapredjeni" u konjanike domoroci u Konstantini
Konjanici strijelci domoroci Arapi u Mefana-Karti
Konjanici strijelci domoroci Pafijci u Asari
Konjanici strijelci domoroci Tibićani u Tilbismu
Konjanici strijelci domoroci u Tanuriju
Prefekt I Parćanske legije iz Nizibe u Konstantini
Prefekt II Parćanske legije u Cefi

I oni koje navodi mali spisak:

II nova ala Egipćana u Karti
VIII Flavijevska ala Franaka u Ripalti
XV Flavijevska ala Karduena u Kainisu (Kainovom gradu)
Kohorta od 500 Arapa u Betalahi
XIV Valerijanska kohorta Zabdećana u Majokariri

XXXVII – Duks Arabije
Pod zapovjedništvom njegove uzvišenosti duksa Arabije su:

Skadarski (sa štitovima?) konjanici Iliričani u Moti
Pješaci "unapredjeni" u konjanike Iliričani u Trikomiji

[415] *Gaetuli* – nomadski narod iz sjeverne Afrike.

- Seconds Théodosiens -*Secundi Theodosiani*
- Arbalétriers Théodosiens juniors-*Balistarii Theodosiani iuniores*
- Scampiens-*Scampenses*

XI – Maître des offices

À la disposition de l'illustre maître des offices :

- Ire Schole des scutaires-*Scola scutariorum prima*
- IIe Schole des scutaires-*Scola scutariorum secunda*
- Schole des gentils seniors-*Scola gentilium seniorum*
- Schole des scutaires archers-*Scola scutariorum sagittariorum*
- Schole des clibanaires scutaires-*Scola scutariorum clibanariorum*
- Schole des armatures juniors-*Scola armaturarum iuniorum*
- Schole des gentils juniors-*Schola gentilium iuniorum*
- Schole des agents spéciaux et de leurs délégués-*Scola agentum in rebus et deputati eorum*

XV – Comte des domestiques à cheval/ Comte des domestiques à pied

À la disposition des illustres comtes des domestiques à cheval et à pied :

- Domestiques à cheval-*Domestici equites*
- Domestiques à pied et leurs délégués-*Domestici pedites et deputati eorum*
- Comte des domestiques à cheval...-*Comes domesticorum equitum*
- Comte des domestiques à pied...-*Comes domesticorum peditum*

XXVIII – Comte de la frontière d'Égypte

À la disposition de son excellence le comte de la chose militaire en Égypte :

- Ve Légion Macédonienne à Memphis-*Legio quinta Macadonica, Memfi*
- XIIIe Légion Géminée à Babilone-*Legio tertiadecima gemina, Babilona*

Konjanici Dalmati Iliričani u Zizi
Konjanici Mauri ("zavjetovani Marsu"?) Iliričani u Areopolisu
Pješaci "unapredjeni" u konjanike domoroci u Spelunci
Pješaci "unapredjeni" u konjanike domoroci u Mefi
Konjanici strijelci domoroci u Gadi
Prefekt III Kirenaičke legije u Bostri
Prefekt IV Marsove legije u Betoru
Konjanici strijelci domoroci u Dia-Feni

I oni koje navodi mali spisak:

IX ala od 1 000 ljudi u Avati
VI ala Španaca u Gomohi
II Konstantinovska ala u Liboni
II ala "Hiljadita" u Naarsafari
I Valentinijanska ala u Tainati
II ala "srećnih" Valentinijanaca u Aditi
I kohorta od 1 000 Tračana u Adtiti
I kohorta Tračana u Asabaji
VIII kohorta dobrovoljaca u Valti
III kohorta "srećnih" Arapa na obali rijeke Vade Afar u utvrdjenju Arnona
III kohorta alpinaca u Arnoni

XXXVIII – Duks Jermenije
Pod zapovjedništvom njegove uzvišenosti duksa Jermenije su:

Konjanici strijelci u Sabui
Konjanici strijelci u Domani
Prefekt XV Apolinarijske legije u Satali
Prefekt XII legije Fulminante u Meliteni

Na Pontu:

Prefekt I Pontske legije u Trapezuntu[416]
Risanska ala (?) u Aladerizana[417]
Teodosijevska ala u Avaksi
Ala "srećnih" Tedosijanaca u Silvani

I oni koje navodi mali spisak:

I ala Avgusta kolona u Kiaki
Ala Auriana u Daskuzi

[416] Skiti.
[417] Ovaj grad je moguća kolonija Risna – kao takvog ga nekoliko vjekova kasnije i pod drugim imenom spominju neke crkvene liste sačuvane u fragmentima.

- Cavaliers des écuries impériales à Pelusium-*Equites stablesiani, Pelusio*
- Cavaliers Sarrasins de Thamudenis à Scenae Veteranorum-*Equites Saraceni Thamudeni, Scenas Veteranorum*
- IIIe Légion Dioclétienne à Andrum-*Legio tertia Diocletiana, Andro*
- IIe Légion Trajane à Parembolis-*Legio secunda Traiana, Parembole*
- Aile de marche Theodosienne-*Ala Theodosiana nuper constituta*
- Aile de marche Arcadienne -*Ala Arcadiana nuper constituta*
- IIe Aile des Arméniens au Petit Oasis-*Ala secunda Armeniorum, Oasi minore*

- **Et celles qui sont énumérées par le petit registre :**
  - IIIe Aile des Arabes à Thenenuthis-*Ala tertia Arabum, Thenenuthi*
  - VIIIe Aile des Vandiles à Neis-*Ala octaua Vandilorum, Nee*
  - VIIe Aile des Sarmates à Scenae Mandrorum-*Ala septima Sarmatarum, Scenas Mandrorum*
  - Ire Aile des Egyptiens à Sellis-*Ala prima Aegyptiorum, Selle*
  - Aile des vétérans Gaulois à Rinocoruna-*Ala veterana Gallorum, Rinocoruna*
  - Ire Aile Herculienne à Scenae extra Gerasa-*Ala prima Herculia, Scenas extra Gerasa*
  - Ve Aile des Rhétiens à Scenae Veteranorum-*Ala quinta Raetorum, Scenas Veteranorum*
  - Ire Aile Tingitane à Thinunepae-*Ala prima Tingitana, Thinunepis*
  - Aile Aprienne à Hipponos-*Ala Apriana, Hipponos*
  - IIe Aile des Assyriens à Sosteos-*Ala secunda Assyriorum, Sosteos*
  - Ve Aile d'élite à Dionisiada-*Ala quinta Praelectorum, Dionisiada*
  - IIIe Cohorte des Galates à Cefrum-*Cohors tertia galatarum, Cefro*
  - IIe Cohorte des Astares à Busirae-*Cohors secunda Astarum, Busiris*

- **Dans la province Augustamnique :**
  - IIe Aile Ulpienne des Africains à Thaubasteos-*Ala secunda Ulpia Afrorum, Thaubasteos*

I ala Ulpijanaca Dačana u Suisi
II ala Gala u Elijani
Pohodna ala u tvrdjavi Tablarienzi
I pretorijanska pohodna ala
III kohorta od 1 000 Ulpijanaca rasporedjena od Petre do Metite
IV kohorta Retijaca u Analibi
Kohorta od 1 000 ljudi sa Bosfora u Arauraki
Kohorta od 1 000 Germana u Sisili
I ala "srećnih" Jovijanaca u Kazanenici
I ala "srećnih" Teodosijanaca u Pitiji
I kohorta Teodosijanaca u Valentiji
Kohorta Apulijaca rimskih gradjana u Iziportumu[418]
I kohorta Lepidjana u Kaeni-Peremboli[419]
I Klaudijanska kohorta "penjača na zidine" u Sebastopolisu
II Valentinijanska kohorta u Zigani
Kohorta u Mokori

XXXIX – Duks Skitije
Pod zapovjedništvom njegove uzvišenosti duksa Skitije[420] su:

Kuneus Skadarskih konjanika u Sacidavi
Kuneus Solijskih konjanika (iz Solija na Kipru?) u Kapidavi
Kuneus konjanika iz carskih konjušnica u Cii
Kuneus konjanika iz carskih konjušnica u Bireu
Kuneus konjanika katafrakta u Arubiu
Kuneus konjanika oružnika u Egisosu
Kuneus konjanika Arkadjana u Talamoniumu

Pomoćne trupe:

Vojnici iz marine u Flavijani
Vojnici koji su "skakali sa konja" u Aksiopolisu
Skitski vojnici u Karsu
Vojnici II Konstantinovske (legije) u Troesmisu
Vojnici Skiti u Dirigotiji
Vojnici I Konstantinovske (legije) u Noviodurumu
Vojnici V Konstantinovske (legije) u Salsoviji
Vojnici I Gracijanovske (legije) u Gracijani

[418] Uglavnom Sarmati iz Apulije koji su pristali da se isele na azijski dio Ponta.
[419] Kohorta koju je formirao Lepid.
[420] Najvjerovatnije bazileus iliričkih Skita koji su se smatrali rimskim gradjanima – Skitiji je na Ilirikumu pripadala provincija Mala Skitija koja se prostirala, od epohe do epohe, od ušća Save u Dunav do njegovog ušća u Crno More, katkad zahvatajući jug današnje Vojvodine i sjeverozapadne ili podrinske Srbije.

- IIe Aile des Egyptiens à Tacasiria-*Ala secunda Aegyptiorum, Tacasiria*
- Ire Cohorte des archers à Naithu-*Cohors prima sagittariorum, Naithu*
- Ire Cohorte Auguste des Pannoniens à Tohu-*Cohors prima Augusta Pannoniorum, Tohu*
- Ire Cohorte des Epirotes au Fort des Juifs-*Cohors prima Epireorum, Castra Iudaeorum*
- IVe Cohorte des Juthunges à Affroditum-*Cohors quarta Iuthungorum, Affrodito*
- IIe Cohorte des Ituriens à Aiy *Cohors secunda Ituraeorum, Aiy*
- IIe Cohorte des Thraces à Muson-*Cohors secunda Thracum, Muson*
- I Ve Cohorte des Numides à Narmunthi-*Cohors quarta Numidarum, Narmunthi*

XXIX – Comte d'Isaurie

À la disposition de son excellence le comte de la chose militaire et président en Isaurie :

- IIe Légion Isaurienne-*Legio secunda Isaura*
- IIIe Légion Isaurienne-*Legio tertia Isaura*

XXX – [Manquant]

XXXI – Duc de Thébaïde

À la disposition de son excellence le duc de Thébaïde :

- Coin des cavaliers Maures scutaires à Licum-*Cuneus equitum Maurorum scutariorum, Lico*
- Coin des cavaliers scutaires à Hermopolis-*Cuneus equitum scutariorum, Hermopolis*
- Cavaliers archers indigènes à Tentira-*Equites sagittarii indigenae, Tentira*
- Cavaliers archers indigènes à Coptos (Kuft)-*Equites sagittarii indigenae, Copto*
- Cavaliers archers indigènes à Diospolis-*Equites sagittarii indigenae, Diospoli*
- Cavaliers archers indigènes à Latum-*Equites sagittarii indigenae, Lato*

Takodje i "obalske" (granične) legije:

Prefekt II Herkulijanske legije u Troesmisu
Prefekt V kohorte rasporedjene na maloj udaljenosti od II Herkulijanske pogranične legije u Aksiopollisu
Prefekt V kohorte rasporedjene na maloj udaljenosti od II Herkulijanske legije u Iprosmisu
Prefekt I Jovijevske legije u Noviodunumu
Prefekt V kohorte rasporedjene na maloj udaljenosti od I granične Jovijevske legije u Noviodunumu
Prefekt V kohorte rasporedjene na maloj udaljenosti od I granične Jovijevske legije u Acisu
Prefekt.....kohorte I granične Jovijevske legije....i II Herkulijanske skitskih posada i flote u Inplateipegiji

XL – Duks Druge Mezije[421]
Pod zapovjedništvom njegove uzvišenosti duksa Druge Mezije su:

Kuneus Skadarskih konjanika u Sekuriski
Kuneus Solijskih (iz Solija na Kipru?) u Dimu
Kuneus Skadarskih konjanika u Latiusu
Kuneus konjanika oružnika u Seksagintapriski
Kuneus konjanika iz II (legije?) oružnika u Tegri
Kuneus Skadarskih konjanika u Apiariji
Kuneus konjanika iz carskih konjušnica u Sucidavi

Pomoćne trupe:

Vojnici prethodnice u Ansamu
Vojnici Konstantinovci u Trimamiju
Vojnici iz Dakije u Mediolani (?)
Vojnici III marine u Apiariji
Vojnici iz Nove (Svištov) u Transmariki
Vojnici iz I Mezijske (legije?) u Kandidiani
Mezijski vojnici u Tegliciju
Vojnici II Konstantinovske (legije?) u Durostorumu
Vojnici Kimbri u Kimbrijani
Vojnici iz marine u Altinumu u Altinumu

Isto i obalske (granične) legije:

Prefekt I Italičke legije u Novi (Svištov)
Prefekt V kohorte rasporedjene na velikoj udaljenosti od I Italičke granične legije u Novi (Svištov)

[421] U organizaciji skitske države na Ilirikumu bio je jedan od kraljeva koji su vladali Dalmacijom.

- Cavaliers archers indigènes à Maximianopolis-*Equites sagittarii indigenae, Maximianopoli*
- Cavaliers promus indigènes… -*Equites promoti indigenae…*
- IIIe Légion Dioclétienne à Ombos-*Legio tertia Diocletiana, Ombos* [présente aussi plus bas à Thèbes]
- IIe Légion Flavienne Constante des Thébains à Cusae-*Legio Flauia Constantia Thebaeorum, Cusas*
- IIe Légion Trajane à Apollonos superior-*Legio secunda Traiana, Apollonos superioris*
- Soldats Miliaires à Syène-*Milites Miliarenses, Syene*
- Ire Légion Valentinienne à Coptum-*Legio prima Valentiniana, Copto*
- Ire Légion Maximienne à Filae-*Legio prima Maximiana, Filas*
- IIIe Légion Dioclétienne à Thèbes-*Legio tertia Diocletiana, Thebas* [présente aussi plus haut à Ombos]
- IIe Légion Valentinienne à Hermunthi-*Legio secunda Valentiniana, Hermunthi*
- Cavaliers Heureux Honoriens à Asfynae-*Equites felices Honoriani, Asfynis*
- Ire Aile des Abasges à Hibeos-Grand Oasis -*Ala prima Abasgorum, Hibeos-Oaseos maioris*

- **Et celles qui sont énumérées par le petit registre :**
  - IIe Aile des Espagnols à Poisrietemidos-*Ala secunda Hispanorum, Poisrietemidos*
  - Aile des Germains à Pescla-*Ala Germanorum, Pescla*
  - IVe Aile des Bretons à Isiuum-*Ala quarta Britonum, Isiu*
  - Ire Aile des Hibères à Thmou-*Ala prima Hiberorum, Thmou*
  - Aile Neptunia à Chenoboscia-*Ala Neptunia, Chenoboscia*
  - IIIe Aile des dromadaires à Maximianopolis-*Ala tertia dromedariorum, Maximianopoli*
  - VIIIe Aile des Palmyréniens à Foenicionae-*Ala octaua Palmyrenorum, Foenicionis*
  - VIIe Aile Herculienne volontaire en face de Lata-*Ala septima Herculia voluntaria, Contra Lata*
  - Ire Aile des Francs en face d'Apollonos-*Ala prima Francorum, contra Apollonos*
  - Ire Aile Jove de cataphractaires à Pampanis-*Ala prima Iouia catafractariorum, Pampane*
  - VIIIe Aile… à Abydos-Abodecum-*Ala octaua…, Abydum-Abocedo*

Prefekt obale V kohorte rasporedjene na maloj udaljenosti od I Italičke granične legije u Seksagintapisti
Prefekt XI Klaudijevske legije u Durostorumu
Prefekt V kohorte rasporedjene na velikoj udaljenosti od XI Klaudijevske granične legije u Transmariki
Prefekt V kohorte rasporedjene na maloj udaljenosti od XI Klaudijevske granične legije u Transmariki
Prefekt rječnog brodovlja i vojnika na njima

XLI – Duks Prve Mezije
Pod zapovjedništvom njegove uzvišenosti duksa Prve Mezije su:

Kuneus Kostantovih konjanika u Pinkumu
Kuneus pješaka "unapredjenih" u konjanike u Flaviani
Kuneus konjanika strijelaca u Trikorniumu
Kuneus konjanika Dalmatinaca u Aureomontumu
Kuneus pješaka "unapredjenih" u konjanike u Viminacijumu
Kuneus konjanika strijelaca u Ledenati
Kuneus konjanika Dalmata u Pinkumu
Kuneus konjanika Dalmata u Kupisu

Pomoćne trupe:

Pomoćne trupe iz Regine preko puta Regine
Pomoćne trupe iz Trikorna u Trikornumu
Pomoćne trupe iz Nove u Kod Nove
Pomoćni odred stanovnika Marge u Margi (ili Horeum Marga, Požarevac)
Pomoćni odred iz Kupisa u Kupisu
Pomoćni odred Gracijanaca u Gracijani
Pomoćni odred Taliatijaca u Taliati
Pomoćni odred Auremonćana (grad u Meziji) u Trikornumu

Isto i legije:

Prefekt IV Flavijevske legije u Singidunumu (Beograd)
Prefekt VII Klaudijanske legije u Kupisu
Prefekt vojnika...preko puta Marguma (ili Horea Marge, Požarevac) u Avgustoflavijevskoj utvrdi
Prefekt vojnika pilota brodova u Taliati
Prefekt vojnika pilota brodova u Novi (Svištov)
Prefekt Vincentijanskih vojnika u Ledemati
Prefekt vojnika pilota brodovlja u Zmirni
Prefekt Dunavske flote u Viminacijumu
Prefekt Stradijske i Germinijske flote u Margi (ili Horea Marga, Požarevac)
Prefekt vojnika

- IIe Aile Herculienne de dromadaires à Psinaula-*Ala secunda Herculia dromedarium, Psinaula*
- Ire Aile des Abasges au Grand Oasis -*Ala prima Abasgorum, Oasi maiore*
- Ire Aile des Quades au Petit Oasis -Trimtheos-*Ala prima Quadorum, Oasi minore-Trimtheos*
- Ire Aile Valeria de dromadaires à Precteos-*Ala prima Valeria domedariorum, Precteos*
- Ire Aile des Lusitaniens à Theracum-*Ala prima Lusitanorum, Theraco*
- Aile à-*Ala,*
- Cohorte à boucliers des Citoyens romains à Mutheos-*Cohors scutata ciuium Romanorum, Mutheos*
- Ire Cohorte des Apamiens à Silili-*Cohors prima Apamenorum, Silili*
- X I[e] Cohorte des Chamaves à Peamu-*Cohors undecima Chamauorum, Peamu*
- IXe Cohorte des Tzanes à Nitnu-*Cohors nona Tzanorum, Nitnu*
- IXe Cohorte des Alamans au Fortin de Sévère-*Cohors nona Alamannorum, Burgo Seueri*
- Ire Cohorte Heureuse Théodosienne près d'Eléphantine-*Cohors prima felix Theodosiana, apud Elephantinem*
- Ve Cohorte de Suenis à Suenis-*Cohors quinta Suentium, Suene*
- V I[e] Cohorte des saginaires au Fort des Pierres-*Cohors saginarum, in Castris Lapidariorum*
- VIIe Cohorte des Francs à Diospolis-*Cohors septima Francorum, Diospoli*

XXXII – Duc de Phénicie

- **À la disposition de son excellence le duc de Phénicie :**
  - Cavaliers Maures Illyriens à Otthara-*Equites Mauri Illyriciani, Otthara*
  - Cavaliers scutaires Illyriens à Euthari-*Equites scutaires Illyriciani, Euthari*
  - Cavaliers promus indigènes à Saltatha-*Equites promoti indigenae, Saltatha*
  - Cavaliers Dalmates Illyriens à Latavi-*Equites Dalmatae Illyriciani, Lataui*

XLII – Duks Riptuarne (Granične) Dakije
Pod zapovjedništvom njegove uzvišenosti duksa Granične (Riptuarne) Dakije su:

Kuneus konjanika Dalmatinaca Fortijaca u Bononiji
Kuneus konjanika Dalmata "posvećenih Zevsu" u Dortikumu
Kuneus Skadarskih konjanika u Cebru
Kuneus konjanika Dalmata "posvećenih Zevsu" u Drobeti
Kuneus konjanika Dalmata u Avgusti
Kuneus konjanika Dalmata u Varini
Kuneus konjanika iz carskih konjušnica u Almu
Kuneus Skadarskih konjanika u Egeti (ili Aegeti)
Kuneus Konstantinovskih konjanika u Utou

Pomoćne trupe:

Odred od 1 000 ljudi u Transalbi
Odred I Dačke (legije) u Drobeti
Odred Krispicijaca u Krispiciji
Odred Marijana u Eskusu[422]
Odred inžinjeraca u Translukumu
Odred II Dačke (legije) u Burgu Zonu
Prefekt vojnika pilota u Transdierni

Isto i legije:

Prefekt V Makedonske legije u Varini
Prefekt V Makedonske legije u Cebru
Prefekt V Makedonske legije u Eskusu
Prefekt XIII legije Geminija u Aegeti (ili Egeti)
Prefekt XIII legije Geminija u Trasdrobeti
Prefekt XIII legije Geminija u Burgo Novu
Prefekt XIII legije Geminija u Zerni
Prefekt XIII legije Geminija u Ratiari (Arkar)
Prefekt V Makedonske legije u Sucidavi
Tribun preostalih vojnika iz II kohorte u Siosti
Tribun nove kohorte u Sostici
Prefekt Dunavske flote u Aegeti (Egeti)
Prefekt flote iz Ratiarije (Arkar)

[422] Mladići Skiti i Sarmati u uzrastu od 12. do 17. godina koji su se pripremali za aktivnu vojnu službu u elitnim jedinicama i gardi.

- Cavaliers promus indigènes à Avatha-*Equites promoti indigenae, Auatha*
- Cavaliers promus indigènes à Nazala-*Equites promoti indigenae, Nazala*
- Cavaliers archers indigènes à Abina-*Equites sagittarii indigenae, Abina*
- Cavaliers archers indigènes à Casama-*Equites sagittarii indigenae, Casama*
- Cavaliers archers indigènes à Calamona-*Equites sagittarii indigenae, Calamona*
- Cavaliers Sarrasins indigènes à Betproclis-*Equites Saraceni indigenae, Betproclis*
- Cavaliers Sarrasins à Thelsis-*Equites Saraceni, Thelsee*
- Cavaliers archers indigènes à Adatha-*Equites sagittarii indigenae, Adatha*
- Préfet de la Ire Légion des Illyriens à Palmyre-*Praefectus legionis primae Illyricorum, Palmira*
- Préfet de la IIIe Légion Gallique à Danaba-*Praefectus legionis tertiae Gallicae, Danaba*

- **Et celles qui sont énumérées par le petit registre :**
  - Ire Aile Damascène à Mons Jovis-*Ala prima Damascena, Monte Iouis*
  - IXe Aile Dioclétienne à Veriaraca-*Ala noun Diocletiana, Veriaraca*
  - Ire Aile des Francs à Cunna-*Ala prima Francorum, Cunna*
  - Ire Aile des Alamans à Neia-*Ala prima Alamannorum, Neia*
  - Ire Aile des Saxons à Verofabula-*Ala prima Saxonum, Verofabula*
  - Ire Aile des Phéniciens à Renis-*Ala prima Foenicum, Rene*
  - IIe Aile du Salut à Arefa-*Ala secunda Salutis, Arefa*
  - IIIe Cohorte Herculienne à Veranoca-*Cohors tertia Herculia, Veranoca*
  - Ve Cohorte sous contrat des Alamans à Onevatha-*Cohors quinta pacta Alamannorum, Oneuatha*
  - Ire Cohorte Julienne d'élite à Val(l)is Alba [Val-Blanc]-*Cohors prima Iulia lectorum, Vale Alba*
  - IIe Cohorte des Egyptiens à Vallis Diocletiana [Val Dioclétien]-*Cohors secunda Aegyptiorum, Valle Diocletiana*
  - Ire Cohorte orientale à Thama-*Cohors prima Orientalis, Thama*

XXXIII – Duc de Syrie

À la disposition de son excellence le duc de Syrie et de Syrie euphratienne :

- Cavaliers scutaires Illyriens à Seriana-*Equites scutarii Illyriciani, Serianae*
- Cavaliers promus Illyriens à Occariba-*Equites promoti Illyriciani, Occariba*
- Cavaliers archers indigènes à Matthana-*Equites sagittarii indigenae, Matthana*
- Cavaliers promus indigènes à Adada-*Equites promoti indigenae, Adada*
- Cavaliers archers indigènes à Anatha-*Equites sagittarii indigenae, Anatha*
- Cavaliers archers à Acadama-*Equites sagittarii, Acadama*
- Cavaliers archers à Acavatha-*Equites sagittarii, Acauatha*
- Préfet de la IVe Légion Scythique à Oresa-*Praefectus legionis quartae Scythicae, Oresa*

• **En (Syrie) Auguste euphratienne** :

- Cavaliers Dalmates Illyriens à Barbalissum-*Equites Dalmatae Illyriciani, Barbalisso*
- Cavaliers Maures Illyriens à Neocésarée-*Equites Mauri Illyriciani, Neocaesareae*
- Cavaliers promus indigènes à Rosafa-*Equites promoti indigenae, Rosafa*
- Préfet de la XVIe Légion Flavienne Ferme à Sura-*Praefectus legionis sextaedecimae Flauiae firmae, Sura*

• **Et celles qui sont énumérées par le petit registre :**

- Ire Aile nouvelle Herculienne à Ammuda-*Ala prima noua Herculia, Ammuda*
- Ire Aile des Juthunges à Salutaria-*Ala prima Iuthungorum, Salutaria*
- Ire Cohorte des Goths à Helela-*Cohors prima Gotthorum, Helela*
- Ire Cohorte Ulpienne des Daces à Claudiana-*Cohors prima Ulpiana Dacorum, Claudiana*
- IIIe Cohorte Valérienne à Marmantharum-*Cohors tertia Valeria, Marmantharum*
- Ire Cohorte des Victorieux à Ammattha-*Cohors prima victorum, Ammatha*

XXXIV – Duc de Palestine

À la disposition de son excellence le duc de Palestine :

- Cavaliers Dalmates Illyriens à Benosaba-*Equites Dalmatae Illyriciani, Benosabae*
- Cavaliers promus Illyriens à Menochia-*Equites promoti, Menochiae*
- Cavaliers scutaires Illyriens à Chermula-*Equites scutarii Illyriciani, Chermulae*
- Cavaliers Maures Illyriens à Aelia-*Equites Mauri Illyriciani, Aeliae*
- Cavaliers Thamudènes Illyriens à Birsama-*Equites Thamudeni Illyriciani, Birsama*
- Cavaliers promus indigènes à Sabaia-*Equites promoti indigenae, Sabaiae*
- Cavaliers promus indigènes à Zodocatha-*Equites promoti indigenae, Zodocathae*
- Cavaliers archers indigènes à Havana-*Equites sagittarii indigenae, Hauana*
- Cavaliers archers indigènes à Zoara-*Equites sagittarii indigenae, Zoarae*
- Cavaliers archers indigènes à Robatha-*Equites sagittarii indigenae, Robatha*
- Cavaliers du Ier de Palestiniens Heureux à Sabur ou Veterocaria-*Equites primi felices Palaestini, Sabure siue Veterocariae*
- Cavaliers archers indigènes à Moahilis-*Equites sagittarii indigenae, Moahile*
- Préfet de la Xe Légion Fretensis à Aila-*Praefectus legionis decimae Fretensis, Ailae* [près d'Aqaba sur le Golfe du même nom en Mer Rouge]

- **Et celles qui sont énumérées par le petit registre :**
  - Ire Aile milliaire de Sébasté à Asuada-*Ala prima miliaria Sebastena, Asuada*
  - Aile Antana de dromadaires à Admatha-*Ala Antana dromedariorum, Admatha*
  - Aile Constantienne à Toloha-*Ala Constantiana, Tohola*
  - IIe Aile Heureuse Valentienne à Praesidium [La Garnison]-*Ala secunda felix Valentiana, apud Praesidium*
  - Ire Aile milliaire à Hasta [La Lance]-*Ala miliaria, Hasta*

- Aile constituée d'éléments rapportés [?]-*Ala idiota constituta*
- XIIe Cohorte Valérienne à Afrum-*Cohors duodecima Valeria, Afro*
- Xe Cohorte Carthaginienne à Cartha-*Cohors decima Carthaginensis, Cartha* [par « *Carthaginienne* » il faut probablement entendre « *de Cartha* »]
- Ire Cohorte d'action à Tarba-*Cohors prima agentaria, Tarba*
- IVe Cohorte des Fryges à Praesidium [La Garnison]-*Cohors quarta Frygium, Praesidio*
- IIe Cohorte Gratienne à Iehibum-*Cohors secunda Gratiana, Iehibo*
- Ire Cohorte montée à Calamona-*Cohors prima equitata, Calamona*
- IIe Cohorte des Galates à Arieldela-*Cohors secunda Galatarum, Arieldela*
- Ire Cohorte Flavienne à Moleaatha-*Cohors prima Flauia, Moleaatha*
- IVe Cohorte des Palestiniens à Thamana-*Cohors quarta Palaestinorum, Thamana*
- IIe Cohorte Crétoise près du fleuve Jourdain-*Cohors secunda Cretensis, iuxta Iordanem fluuium*
- Ire Cohorte Salutaire entre Aelia et Hierichunta-*Cohors prima salutaria, inter Aeliam et Hierichunta*

XXXV – Duc d'Osrhoène

À la disposition de son excellence le duc d'Osrhoène :

- Cavaliers Dalmates Illyriens à Ganaba-*Equites Dalmatae Illyriciani, Ganaba*
- Cavaliers promus Illyriens à Callinicum-*Equites promoti Illyriciani, Callinico*
- Cavaliers Maures Illyriens à Danaba-*Equites Mauri Illyriciani, Danaba*
- Cavaliers promus indigènes à Banasam-*Equites promoti indigenae, Banasam*
- Cavaliers promus indigènes à Sina Judaeorum-*Equites promoti indigenae, Sina Iudaeorum*
- Cavaliers archers indigènes à Oraba-*Equites sagittarii indigenae, Oraba*
- Cavaliers archers indigènes à Thillazamana-*Equites sagittarii indigenae, Thillazamana*

- Cavaliers archers indigènes de Mediana à Mediana-*Equites sagittarii indigenae Medianenses, Mediana*
- Cavaliers du Ier d'Osrhéniens à Rasin-*Equites primi Osrhoeni, Rasin*
- Préfet de la IVe Légion Parthique à Circesium-*Praefectus legionis quartae Parthicae, Circesio*
- … à Apatna-…, *Apatna*

- **Et celles qui sont énumérées par le petit registre :**
  - VIIe Aile Valérienne d'élite à Thillacama-*Ala septima Valeria praelectorum, Thillacama*
  - Ire Aile de la Victoire à Tovia-en face de Bintha-*Ala prima Victoriae, Touia-contra Bintha*
  - IIe Aile des Paphlagoniens à Thillafica-*Ala secunda Paflagonum, Thillafica*
  - Ire Aile des Parthes à Resaia-*Ala prima Parthorum, Resaia*
  - Ire Aile nouvelle Dioclétienne entre Thannurin et Horobam-*Ala prima noua Diocletiana, inter Thannurin et Horobam*
  - Ire Cohorte des Gétules à Thillaamana-*Cohors prima Gaetulorum, Thillaamana*
  - Ire Cohorte de l'Euphrate à Maratha-*Cohors prima Eufratensis, Maratha*
  - Ire Aile Salutaire constituée à partir de la XIIe-*Ala prima salutaria, Duodecimo constituta*

XXXVI – Duc de Mésopotamie

- **À la disposition de son excellence le duc de Mésopotamie :**
  - Cavaliers scutaires Illyriens à Amida-*Equites scutarii Illyriciani, Amidae*
  - Cavaliers promus Illyriens à Resain-Theodosiopolis-*Equites scutarii Illyriciani, Resain-Theodosiopoli*
  - Cavaliers guides Illyriens à Amida-*Equites ducatores Illyriciani, Amidae*
  - Cavaliers Heureux Honoriens Illyriens à Constantia-*Equites felices Honoriani Illyriciani, Constantia*
  - Cavaliers promus indigènes à Apadna-*Equites promoti indigenae, Apadna*
  - Cavaliers promus indigènes à Constantina-*Equites promoti indigenae, Constantina*
  - Cavaliers archers indigènes Arabes à Mefana-Cartha-*Equites sagittarii indigenae Arabanenses, Mefana-Cartha*

- Cavaliers archers indigènes Pafiens à Assara-*Equites sagittarii indigenae, Assara*
- Cavaliers archers indigènes Thibithiens à Thilbismis-*Equites sagittarii indigenae Thibitenses, Thilbisme*
- Cavaliers archers indigènes à Thannuris-*Equites sagittarii indigenae, Thannuri*
- Préfet de la Ire Légion Parthique de Nisibis à Constantina-*Praefectus legionis primae Parthicae Nisibenae, Constantina*
- Préfet de la IIe Légion Parthique à Cefa-*Praefectus legionis secundae Parhicae, Cefae*

- **Et celles qui sont énumérées par le petit registre :**
  - IIe Aile nouvelle des Egyptiens à Cartha-*Ala prima noua Aegyptiorum, Cartha*
  - VIIIe Aile Flavienne des Francs à Ripaltha-*Ala octaua Flauia Francorum, Ripaltha*
  - XVe Aile Flavienne des Carduéniens à Cainis-*Ala quintadecima Flauia Carduenorum, Caini*
  - Cohorte quingénaire des Arabes à Bethallaha-*Cohors quingenaria Arabum, Bethallaha*
  - XIVe Cohorte Valérienne des Zabdiens à Maiocariris-*Cohors quartadecima Valeria Zabdenorum, Maiocariri*

XXXVII – Duc d'Arabie

À la disposition de son excellence le duc d'Arabie :

- Cavaliers scutaires Illyriens à Motha-*Equites scutarii Illyriciani, Motha*
- Cavaliers promus Illyriens à Tricomia-*Equites promoti Illyriciani, Tricomia*
- Cavaliers Dalmates Illyriens à Ziza-*Equites Dalmatae Illyriciani, Ziza*
- Cavaliers Maures Illyriens à Aréopolis-*Equites Mauri Illyriciani, Areopoli*
- Cavaliers promus indigènes à Speluncae-*Equites promoti indigenae, Speluncis*
- Cavaliers promus indigènes à Mefa-*Equites indigenae, Mefa*
- Cavaliers archers indigènes à Gadda-*Equites sagittarii indigenae, Gadda*
- Préfet de la IIIe Légion Cyrénaïque à Bostra (Bosra)-*Praefectus legionis tertiae Cyrenaicae, Bostra*

- Préfet de la IVe Légion Martiale à Betthorus (Leijun)-*Praefectus legionis quartae Martiae, Betthoro*
- Cavaliers archers indigènes à Dia-Fenae-*Equites sagittarii indigenae, Dia-Fenae*

- **Et celles qui sont énumérées par le petit registre :**
  - IXe Aile milliaire à Avatha-*Ala nona miliairia, Auatha*
  - VIe Aile des Espagnols à Gomoha-*Ala sexta Hispanorum, Gomoha*
  - IIe Aile Constantienne à Libona-*Ala secunda Constantiana, Libona*
  - IIe Aile de Miliara à Naarsafari-*Ala secunda Miliarensis, Naarsafari*
  - Ire Aile Valentienne à Thainatha-*Ala prima Valentiana, Thainatha*
  - IIe Aile Heureuse Valentinienne à Adittha-*Ala secunda felix Valentiniana, apud Adittha*
  - Ire Cohorte miliaire des Thraces à Adtitha-*Cohors prima miliaria Thracum, Adtitha*
  - Ire Cohorte des Thraces à Asabaia-*Cohors prima Thracorum, Asabaia*
  - VIIIe Cohorte volontaire à Ualtha-*Cohors octaua voluntaria, Ualtha*
  - IIIe Cohorte Heureuse des Arabes sur la rive du fleuve Vade Afar au fort d'Arnona-*Cohors tertia felix Arabum, in ripa Vade Afaris Fluuii in castris Arnonensibus*
  - IIIe Cohorte des Alpins à Arnona-*Cohors tertia Alporum, apud Arnona*

XXXVIII – Duc d'Arménie

À la disposition de son excellence le duc d'Arménie :

- Cavaliers archers à Sabbu-*Equites sagittarii, Sabbu*
- Cavaliers archers à Domana-*Equites sagittarii, Domana*
- Préfet de la XVe Légion Apollinaire à Satala-*Praefectus quintadecimae Apollinaris, Satala*
- Préfet de la XIIe Légion Fulminante à Mélitène-*Praefectus legionis duodecimae fulminatae, Melitena*

- **Dans le Pont :**
  - Préfet de la Ire Légion Pontique à Trapezunta-*Praefectus legionis primae Ponticae, Trapezunta*
  - Aile Rizena à Aladaeariza-*Ala Rizena, Aladaerizana*

- Aile Théodosienne à Avaxa-*Ala Theodosiana, apud Auaxam*
- Aile Heureuse Théodosienne à Silvanae-*Ala felix Theodosiana, Siluanis*

- **Et celles qui sont énumérées par le petit registre :**
  - Ire Aile Auguste des Colons à Chiaca-*Ala Augusta Colonorum, Chiaca*
  - Aile Auriana à Dascusa-*Ala Auriana, Dascusa*
  - Ire Aile Ulpienne des Daces à Suissa-*Ala prima Ulpiana Dacorum, Suissa*
  - IIe Aile des Gaulois à Aeliana-*Ala secunda Gallorum, Aeliana*
  - Aile de marche au château Tablariensis-*Ala castello Tablariensi constituta*
  - Ire Aile de marche prétorienne -*Ala prima paetoria nuper constituta,*
  - IIIe Cohorte Ulpienne milliaire de ceux de Petra à Metita-*Cohors tertia Ulpia miliaria Petraeorum, Metita*
  - IVe Cohorte des Rhétiens à Analiba-*Cohors quarta Raetorum, Analiba*
  - Cohorte milliaire du Bosphore à Arauraca-*Cohors miliaria Bosporiana, Arauraca*
  - Cohorte milliaire des Germains à Sisila-*Cohors miliaria Germanorum, Sisila*
  - Ire Aile Jovienne Heureuse à Chaszanenica-*Ala prima Iouia felix, Chaszanenica*
  - Ire Aile Heureuse Théodosienne à Pithia-*Ala prima felix Theodosiana, Pithiae*
  - Ire Cohorte Théodosienne à Valentia-*Cohors prima Theodosiana, Valentia*
  - Cohorte Apulée des citoyens Romains à Ysiportum-*Cohors Apuleia ciuium Romanorum,Ysiporto*
  - Ire Cohorte Lépidienne à Caenis-Parembolis-*Cohors prima Lepidiana, Caene-Parembole*
  - Ire Cohorte Claudienne montée à Sébastopolis-*Cohors prima Claudia equitata, Sebastopolis*
  - IIe Cohorte Valentinienne à Zigannis-*Cohors secunda Valentiana, Ziganne*
  - Cohorte à Mochora-*Cohors, Mochora*

XXXIX – Duc de Scythie

À la disposition de son excellence le duc de Scythie :

- Coin des cavaliers scutaires à Sacidava-*Cuneus equitum scutariorum, Sacidaua*
- Coin des cavaliers Soliens (de Soles à Chypre) à Capidava-*Cuneus equitum Solensium, Capidaua*
- Coin des cavaliers des écuries impériales à Cii-*Cuneus equitum stablesianorum, Cii*
- Coin des cavaliers des écuries impériales à Bireum -*Cuneus equitum um, Bireo*
- Coin des cavaliers cataphractaires à Arubium-*Cuneus equitum catafractoriorum, Arubio*
- Coin des cavaliers gens d'armes à Aegissos-*Cuneus equitum armigerorum, Aegissos*
- Coin des cavaliers Arcadiens à Talamonium-*Cuneus equitum Arcadum, Talamonio*

- **Auxiliaires (*auxiliares*) :**
  - Soldats de marine à Flaviana-*Milites nauiclarii, Flauiana*
  - Soldats voltigeurs à Axiupolis-*Milites superuentores, Axiupoli*
  - Soldats Scythiques à Carsum-*Milites Scythici, Carso*
  - Soldats de la IIe Constantinienne à Troesmis-*Milites primi Constantini, Trosmis*
  - Soldats Scythiques à Dirigothia-*Milites Scythici, Dirigothia*
  - Soldats de la Ire Constantinienne à Noviodurum-*Milites primi Constantini, Nouioduro*
  - Soldats de la Ve Constantinienne à Salsovia-*Milites quinti Constantini, Salsouia*
  - Soldats de la Ire Gratienne à Gratiana- *Milites primi Gratianenses, Gratiana*

- **De même les légions riveraines (*riparienses*) :**
  - Préfet de la IIe Légion Herculienne à Troesmis-*Praefectus legionis secundae Herculiae, Trosmis*
  - Préfet de la Ve Cohorte détachée à petite distance de la IIe Légion Herculienne riveraine à Axiupolis-*Praefectus ripae legionis secundae Herculiae cohortis quintae pedaturae inferioris, Axiupoli*
  - Préfet de la Ve Cohorte détachée à petite distance de la IIe Légion Herculienne riveraine à Iprosmis-*Praefectus*

ripae legionis secundae Herculiae cohortis quintae pedaturae inferioris, Iprosmis
- Préfet de la Ire Légion Jovienne à Noviodunum-*Praefectus legionis primae Iouiae, Nouioduno*
- Préfet de la Ve Cohorte détachée à petite distance de la Ire Légion Jovienne riveraine à Noviodunum-*Praefectus ripae legionis primae Iouiae cohortis quintae pedaturae inferioris, Nouioduno*
- Préfet de la Ve Cohorte détachée à petite distance de la Ire Légion Jovienne riveraine à Acissum-*Praefectus ripae legionis primae Iouiae cohortis quintae pedaturae inferioris, Acisso*
- Préfet de la … Cohorte de la Ire Légion Jovienne riveraine … et de la IIe Herculienne des équipages Scythes et de la Flotte à Inplateypegae-*Praefectus ripae legionis primae Iouiae cohortis...et secundae Herculiae musculorum Scythicorum et classis, Inplateypegiis*

XL – Duc de Mésie Seconde

À la disposition de son excellence le duc de Mésie Seconde :

- Coin des cavaliers scutaires à Securisca-*Cuneus equitum scutariorum, Securisca*
- Coin des cavaliers Soliens (de Soles à Chypre ?) à Dimum-*Cuneus equitum Solensium, Dimo*
- Coin des cavaliers scutaires à Latius-*Cuneus equitum scutariorum, Latius*
- Coin des cavaliers gens d'armes à Sexagintaprista-*Cuneus equitum armigerorum, Sexagintaprista*
- Coin des cavaliers de la IIe de gens d'armes à Tegra-*Cuneus equitum secundorum armigerorum, Tegra*
- Coin des cavaliers scutaires à Appiaria-*Cuneus equitum scutariorum, Appiaria*
- Coin des cavaliers des écuries impériales à Sucidava-*Cuneus equitum stablesianorum, Sucidaua*

• **Auxiliaires (*auxiliares*) :**
- Soldats éclaireurs à Ansamum-*Milites praeuentores, Ansamo*
- Soldats Constantiniens à Trimammium-*Milites Constantini, Trimammio*
- Soldats Daciques à Mediolana-*Milites Dacisci, Mediolana*

- Soldats du IIIe de marine à Appiaria-*Milites tertii nauiclarii, Appiaria*
- Soldats de Novae (Sistova) à Transmarica-*Milites Nouenses, Transmaricae*
- Soldats du Ier Mésien à Candidiana -*Milites primi Moesiaci, Candidiana*
- Soldats Mésiens à Teglicium-*Milites Moesiaci, Teglicio*
- Soldats du IVe Constantinien à Durostorum-*Milites quarti Constantiani, Durostoro*
- Soldats Cimbriens à Cimbrianae-*Milites Cimbriani, Cimbrianis*
- Soldats de marine d'Altinum à Altinum-*Milites nauiclarii Altinenses, Altino*

- **De même les légions riveraines (*riparienses*) :**
  - Préfet de la Ire Légion Italique à Novae (Sistova)-*Praefectus legionis primae Italicae, Nouas*
  - Préfet de la Ve cohorte détachée à grande distance de la Ire Légion Italique riveraine à Novae (Sistova)-*Praefectus ripae legionis primae Italicae cohortis quintae pedaturae superioris, Nouas*
  - Préfet de rive de la Ve Cohorte détachée à petite distance de la Ire Légion Italique riveraine à Sexagintapista-*Praefectus ripae legionis primae Italicae cohortis quintae pedaturae inferioris, Sexagintapista*
  - Préfet de la XIe Légion Claudienne à Durostorum-*Praefectus legionis undecimae Claudiae, Durostoro*
  - Préfet de la Ve Cohorte détachée à grande distance de la XI^re^ Légion Claudienne riveraine à Transmarica-*Praefectus ripae legionis undecimae Claudiae cohortis quintae pedaturae superioris , Transmaricae*
  - Préfet de la Ve Cohorte détachée à petite distance de la XI^re^ Légion Claudienne riveraine à Transmarica-*Praefectus ripae legionis undecimae Claudiae cohortis quintae pedaturae inferioris, Transmaricae*
  - Préfet des navires fluviaux et de leurs soldats-*Praefectus nauium amnicarum et militum ibidem deputatorum*

XLI – Duc de Mésie Première

À la disposition de son excellence le duc de Mésie Première :

- Coin des cavaliers Constantiaques à Pincum-*Cuneus equitum Constantacorum, Pinco*

- Coin des cavaliers promus à Flaviana-*Cuneus equitum promotorum, Flauiana*
- Coin des cavaliers archers à Tricornium-*Cuneus equitum sagittariorum, Tricornio*
- Coin des cavaliers Dalmates à Aureomontum-*Cuneus equitum Dalmatarum, Aureomontum*
- Coin des cavaliers promus à Viminacium-*Cuneus equitum promotorum, Viminacio*
- Coin des cavaliers archers à Laedenata-*Cuneus equitum sagittariorum, Laedenatae*
- Coin des cavaliers Dalmates à Pincum-*Cuneus equitum Dalmatarum, Pinco*
- Coin des cavaliers Dalmates à Cuppae-*Cuneus equitum Dalmatarum, Cuppis*

• **Auxiliaires (*auxiliares*) :**

- Auxiliaires de Regina en face de Regina-*Auxiliares Reginenses, contra Reginam*
- Auxiliaires Tricorniens à Tricornium-*Auxiliares Tricornienses, Tricornio*
- Auxiliaires de Novae (Sistova) à Ad Novas-*Auxiliares Nouenses, Ad Nouas*
- Auxiliat Margien à Margum (ou *Horreum Margi*, Pozarec)-*Auxilium Margense, Margo*
- Auxiliat Cuppien à Cuppae-*Auxilium Cuppense, Cuppis*
- Auxiliat Gratianien à Gratiana-*Auxilium Gratianense, Gratiana*
- Auxiliat Taliatien à Taliata-*Auxilium Taliatense, Taliata*
- Auxiliat d'Aureomontum (ville de Mésie) à Tricornium-*Auxilium Aureomontanum, Tricornio*

• **De même les légions :**

- Préfet de la IVe Légion Flavienne à Singidunum (Belgrade)-*Praefectus legionis quartae Flauiae, Singiduno*
- Préfet de la VIIe Légion Claudienne à Cuppae-*Praefectus legionis septimae Claudiae, Cuppis*
- Préfet des soldats..., en face de Margum (ou *Horreum Margi*, Pozarec)-au Fort Augustoflavien-*Praefectus militum..., contra Margum in castris Augustoflauianensibus*
- Préfet des soldats explorateurs à Novae (Sistova)-*Praefectus militum exploratorum, Nouis*
- Préfet des soldats explorateurs à Taliata-*Praefectus militum exploratorum, Taliatae*

- Préfet des soldats Vincentiens à Laedemata-*Praefectus militum Vincentiensium, Laedemata*
- Préfet des soldats explorateurs à Zmirna-*Praefectus militum exploratorum, Zmirnae*
- Préfet de la Flotte du Danube à Viminacium-*Praefectus classis Histricae, Viminacio*
- Préfet de la Flotte Stradienne et Germienne à Margum (ou *Horreum Margi*, Pozarec)-*Praefectus classis Stradensis et Germensis, Margo*
- Préfet des soldats-*Praefectus militum,*

XLII – Duc de Dacie Ripuaire

À la disposition de son excellence le duc de Dacie Ripuaire:

- Coin des cavaliers Dalmates Fortiens à Bononia-*Cuneus equitum Dalmatarum Fortensium, Bononia*
- Coin des cavaliers Dalmates Divitiens à Dorticum-*Cuneus equitum Dalmatarum Diuitiensium, Dortico*
- Coin des cavaliers scutaires à Cebrum-*Cuneus equitum scutariorum, Cebro*
- Coin des cavaliers Dalmates Divitiens à Drobeta-*Cuneus equitum Dalmatarum Diuitensium, Drobeta*
- Coin des cavaliers Dalmates à Augusta-*Cuneus equitum Dalmatarum, Augustae*
- Coin des cavaliers Dalmates à Varina-*Cuneus equitum Dalmatarum, Varina*
- Coin des cavaliers des écuries impériales à Almum-*Cuneus equitum stablesiarnorum, Almo*
- Coin des cavaliers scutaires à Aegeta (ou Egeta)-*Cuneus equitum scutariorum, Aegetae*
- Coin des cavaliers Constantiniens à Utus-*Cuneus equitum Constantinianorum, Uto*

- **Auxiliaires (*auxiliares*) :**
  - Auxiliat Miliarien à Transalba-*Auxilium Miliarensium, Transalba*
  - Auxiliat du Ier Dacique à Drobeta-*Auxilium primorum Daciscorum, Drobeta*
  - Auxiliat Crispitien à Crispitia-*Auxilium Crispitiense, Crispitia*
  - Auxiliat Marien à Oescus-*Auxilium Mariensium, Oesco*
  - Auxiliat des barrages à Translucum-*Auxilium claustrinorum, Translucum*

- Auxiliat du IIe Dacique à Burgus Zonus-*Auxilium secundorum Daciscorum, Burgo Zono*
- Préfet des soldats explorateurs à Transdiernae-*Praefectus legionis exploratorum, Transdiernis*

- **De même les légions :**
  - Préfet de la Ve Légion Macédonique à Variniana-*Praefectus legionis quintae Macedonicae, Variniana*
  - Préfet de la Ve Légion Macédonique à Cebrum-*Praefectus legionis quintae Macedonicae, Cebro*
  - Préfet de la Ve Légion Macédonique à Oescus-*Praefectus legionis quintae Macedonicae, Oesco*
  - Préfet de la XIIIe Légion Géminée à Aegeta (ou Egeta)-*Praefectus legionis tertiaedecimae geminae, Aegeta*
  - Préfet de la XIIIe Légion Géminée à Transdrobeta-*Praefectus legionis tertiaedecimae geminae, Transdrobeta*
  - Préfet de la XIIIe Légion Géminée à Burgus Novus-*Praefectus legionis tertiaedecimae geminae, Burgo Nouo*
  - Préfet de la XIIIe Légion Géminée à Zernae-*Praefectus legionis tertiaedecimae geminae, Zernis*
  - Préfet de la XIIIe Légion Géminée à Ratiara (Arcar)-*Praefectus legionis tertiaedecimae geminae, Ratiara*
  - Préfet de la Ve Légion Macédonique à Sucidava-*Praefectus legionis quintae Macedonicae, Sucidaua*
  - Tribun de ceux qui restent de la IIe Cohorte à Siosta-*Tribunus cohortis secundorum reducum, Siosta*
  - Tribun de la cohorte nouvelle de Sostica...-*Tribunus cohortis nouae Sosticae...*
  - Préfet de la Flotte du Danube à Aegeta (ou Egeta)-*Praefectus classis Histricae, Aegetae*
  - Préfet de la Flotte de Ratiara (Arcar)-*Praefectus classis Ratiarensis*

Provincije Donja Mezija, Mediteranska Dakija i Dardanija u poznom Rimskom i ranom Vizantijskom carstvu[423]

[423] *Giorgio Fedalto: "Hierarchia Ecclesiastica Orientalis", Padova 1988, vol. 1.*

PROVINCIA MOESIAE INFERIORIS

32.1.3 MARKIANOPOLIS, Marcianopolis, Devna — eccl. byzantina

Sede metropolitana della provincia di Mesia inferiore o di Emimonto secondo.

Fonti: Hierocles, 636, 2: Honigmann, p. 13; *notitiae* 1-6: Darrouzès, p. 502

Bibl.: Le Quien, I, coll. 1217-1220; Fluss, RE, XIV, coll. 1505-1511; Stamoules, p. 133; J. Dujčev, DPAC, II, coll. 2274-2280

Pistos	(-325 mai. 20)	(325 iun. 19-)	Turner, I, pp. 84-85
Martyrius	(-381 mai.)	(381 iul.-)	Turner, II, pp. 462-463
Epagathus	(-394)		Le Quien, I, col. 1218
Saturninus	(-448)	(449-)	ACO, II, I, I, pp. 145, 150
Valerianus	(-457)		ACO, II, V, p. 24
Leo	(-1040)		Stamoules, p. 133
...	(-1204)		Le Quien, I, col. 1220
Ioannicius	(-1721)		

32.1.4 MARCIANOPOLIS — eccl. ariana

Domninus	Philostorgius: Le Quien, I, col. 1217

32.1.12 MARCIANOPOLIS — eccl. nestoriana

Dorotheus	(-431)	(434-)	Grumel, I, nn. 71, 77

32.2.3 ABRYTUS, Abritum, Abtat-Kalesi — eccl. byzantina

Vescovado suffraganeo della Mesia inferiore (*notitia* 3).

Fonti: Hierocles, 636, 8: Honigmann, p. 13; *notitia* 3: Darrouzès, pp. 481, 504

Bibl.: Le Quien, I, coll. 1219-1222; Tomaschek, RE, I, col. 116; Patsch, RE, VII, coll. 72-73; M. Fluss, RE, Suppl. VI, coll. 1, 22, 30; S. Vailhé, DHGE, I, coll. 197-198

Ursus	(-787 oct. 13)	Mansi, XIII, col. 388

32.2.12 ABRITUS eccl. nestoriana

Marcianus	(-431)	(458-)	ACO, I, IV, p. 38; II, V, p. 32

32.3.3 APPIARIA, Rahovo, Orehovo eccl. byzantina

Vescovado suffraganeo della Mesia inferiore (*notitia* 3).

Fonti: Hierocles, 636, 7: Honigmann, p. 13; *notitia* 3: Darrouzès, p. 484

Bibl.: Le Quien, I, coll. 1225-1226; Tomaschek, RE, II, col. 237; R. Janin, DHGE, III, col. 1058

Lupicinus	(-404)	Palladius, *Dialogus*: Le Quien, I, coll. 1225-1226
Martialis	(-458)	ACO, II, V, p. 32

32.4.1 AXIOPOLIS, Hinog-Cernavoda eccl. primaeva

Località inclusa nella provincia di Scizia (Hierocles).

Fonti: Hierocles, 637, 9: Honigmann, p. 14

Bibl.: Le Quien, I, coll. 1231-1232; Tomaschek, RE, II, coll. 2628-2629; G. Bardy, DHGE, V, coll. 1256-1257; J. Barnea, DPAC, I, coll. 460-462

Cyrillus		D. Guillaume, BS, III, coll. 1326-1327; Le Quien, I, coll. 1231-1232

32.4.34 AXIOPOLIS eccl. orthodoxa

Bibl.: Germanos, p. 125

Ilarion	(-1850 aug.)	Germanos, p. 125

32.5.34 BRATSA eccl. orthodoxa

Vescovado suffraganeo della metropoli di Tirnovo; attualmente sede metropolitana della chiesa ortodossa bulgara.

Bibl.: Germanos, pp. 135-136

...			Germanos, p. 135
Timotheos	(-1827 sept.)		
Agapios			
Parthenios	1849 oct. 26		
Dorotheus	1854 (?)		
Paisios	1860 nov.		
Neophytos	1872 oct. 23		Germanos, p. 136
Kalinik Dimitri Alexandrov Raičev	1974 nov. 10		*Orthodoxia, 1986-1987*, p. 53

32.6.2 **DOROSTOLON**, Dorostorum, Durostorum, Drystra, Dystra, Silistria
eccl. primaeva et byzantina

Vescovado suffraganeo della Mesia inferiore, chiamato col nome slavo di Drystra o Dystra a partire dal secolo XI; unito nel 1707 a Naissa o Nyssa; nel 1870, quando la chiesa bulgara ottenne l'indipendenza, fu sottoposto al metropolita di Rousse (Roustchouk), passando dai Greci ai Bulgari; attualmente sede metropolitana della chiesa ortodossa bulgara.

Fonti: Hierocles, 636, 4: Honigmann, p. 13; *notitiae* 3, 12-14: Darrouzès, p. 489

Bibl.: Le Quien, I, coll. 1227-1230; Patsch, RE, V, coll. 1863-1864; R. Janin, DHGE, XIV, coll. 683-684, 826-827; Germanos, pp. 136-141; Mystakides, p. 170

Dasius, s.			A. Amore, BS, IV, coll. 483- 484; Le Quien, I, col. 1227
Monophilus	(-458)		ACO, II, V, p. 32
Iohannes	(-553 iun. 2)		ACO, IV, I, p. 229
Leontius	(-1071 nov. 9)		Janin, col. 826
Christophorus	(-1080 mar./ apr.)		
Leo	(-1147)	(1170-)	
Callistus	(-1437)	(1450-)	Syropoulos, p. 184; Mansi, XXXII, col. 105
Parthenius	(-1564)	(1580 apr.-)	Janin, col. 826
Gregorius	(-1590 mai.)	(1591 iun.-)	Janin, col. 826; Actes, III, p. 49
Ioachim	(-1618)		Janin, col. 826
Metrophanes	(-1618 aug. 12)		
Meletios	(-1622)		
Antonius	1623 aug. c.		
Meletius, iter., dep.		1626 ian.	
Ioachim	1626 ian.		
Antonius	(-1628 sept. 24)		*Synod of Jerusalem*, p. 89
Gregorios	(-1631)		Janin, col. 826

Antonius, iter., dep.	1633 mar. 22	1637 aug.	
Hieremias	1637 oct.	1638	
Antonius, iter., dep.		1643 aug.	
Paisios	1647 fin.		
Antonius, iter.		1650 mar. 16	
Macarios, dep.	1651 iun.	1674 mar.	Janin, col. 827
Methodios (?)			
Dionysios	1674 mar. 21		
Gennadios	(-1683)		
Macarios	(-1684 oct.)		
Parthenios	(-1687 febr.)	(1689 mar. 7-)	
Athanasios	(-1691)	(1710 oct.-)	
Germanos			
Hierotheus Comnenus	1710	1719	
Seraphim	1719	1725	
Constantios	1725	(1727-)	
Bartholomaeus	1734 nov.	(1761 febr.-)	
Cyrillos	(-1764 febr.)		
Parthenios	(-1769 mar.)	(1787 oct. 11-)	
Gregorios	(-1792 oct. 15)	(1798-)	
Cyrillos	1806 ian.		
Callinicos	1813 apr.	(1821 ian.-)	
Anthimos		1836 nov.	
Gregorios	1836 nov.	1840 ian. c.	
Hieronymos	1840 febr. 21		
Dionysios	1849 mar.	1867	
Matthaeos	1867 sept.	1876 oct.	
Sofronij Koev Stoichev	1962 mar. 4		*Orthodoxia, 1986-1987*, p. 52

32.6.4 DUROSTORUM eccl. ariana

Aussentius	(-380c.)	M. Simonetti, DPAC, I, col. 449

32.6.12 DUROSTORUM eccl. nestoriana

Iacobus	(-431 iun.)	ACO, I, IV, p. 38

32.7.2 GOTTHIA eccl. primaeva et byzantina

Dal secolo IV venne istituita la gerarchia ecclesiastica tra i Goti di Crimea; la prima *notitia* che ricorda la provincia con tale titolo è del secolo VIII, con Doros come metropoli non ecclesiastica e 7 vescovadi suffraganei.

Fonti: *notitiae*: Darrouzès, p. 492

Bibl.: Le Quien, I, coll. 1239-1246; Laurent, *Sceaux*, V, 1, pp. 668-670; D.-L. Stiernon, DHGE, XXI, coll. 862-918

Ephrem	300/304 c.		Stiernon, col. 911
Theophilus	(-325 mai. 20)	(325 iun. 19-)	Turner, I, pp. 90-91; Le Quien, I, coll. 1241-1242
Godda	(-354/355)		Stiernon, col. 912
Silouanos	(-370)		
...	(-376)		
Unilas	398	(-404)	Ioannes Chrysostomus, ep. XIV: PG, 52, col. 618
Sigesarios	(-410)		Stiernon, col. 912
...		(-548/549)	Procopius, *De Bello Gothico*: Stiernon, col. 912
...	548/549		Stiernon, col. 912
...(?)	(-692)		
...	(-754)		
Ioannes, s.	(-780)		G. D. Gordini, BS, VI, voll. 814-815
Nicetas	(-787 sept. 26)	(787 oct. 13-)	Mansi, XII, col. 1095; XIII, col. 383
Ioannes	saec. IX		Laurent, *Sceaux*, V, 1, n. 859
Ioannes	saec. XI in.		Laurent, *Sceaux*, V, 1, nn. 859-860
...	(†1066 apr. 26)	(1067 mar. 19-)	Grumel, III, n. 897; Mansi, XIX, coll. 1044, 1060
Caesar (?)	saecc. XI-XII		Laurent, *Sceaux*, V, 1, n. 861
...	(-1140 mai.)		Grumel, III, n. 1007
Constantinus	(-1143 oct.)	(1157-)	Grumel, III, nn. 1014-1015; Le Quien, I, col. 1245
Ioannes	(-<1166 mai.6/1167 iul.>)		Grumel, III, n. 1075; Stiernon, col. 914
Constantinus	(-1173 iul. 11)	(1177 sept. 2-)	Grumel, III, nn. 1126, 1134
Ioannes	saec. XII		Laurent, IV, n. 859
Arsenius (?)			Stiernon, col. 914
Sophronius	(-1292 aug.)		
...	(-1317 sept.)	(1318 aug.-)	Stiernon, col. 915
Petrus	(-1347 iul.)		
...	(-1368 oct. 4)	(-1371 aug. 16)	

Theodorus	(-1377/1378)	(1384-1385)	
Antonius	1385 aug.	(1396 nov.-)	
Iacobus, Ioannes Holobolos	1399 (mai.- oct.)	1403 (iul.- aug.)	
...	(-1424)		Stiernon, col. 916
Ioannes	(-1427)		Laurent, *Sceaux*, V, 1, n. 860
Damianus	(-1427 sept. 10)		Stiernon, col. 916
Gregorius	(-<1483 sept. -1484 aug.>)	(1484 iul.-)	
...	(-1576/1577)		
Kallinikos	(1586 sept.- 1587 aug. 31)		
Constantius	(-1587 nov.)		
...	(-1624/1626)		
Seraphim (?)	(-1637)		
Anthimus, dep.	1642 oct. 28	1652	Stiernon, col. 917
Daniel	1652 oct.		
David	(-1672 oct.)	(-1673 aug. 30)	
Methodius, "metr. de Gotthia et Kapha"	1673	1692	
Neophytus	(-1697 sept. 27)	(1698 aug. 28-)	
Macarius	(-1707)		
Parthenios	(-1710)		
Gedeon, ex.	(-1725 nov. 25)	1750	Stiernon, col. 918
iter.	1760	1769	
Ignatius Chozadinov	1771	1786 febr. 16	

32.7.4 GOTTHIA eccl. ariana

Ulfila		383	Stiernon, DHGE, XXI, col. 912
Selenas, Selinas	383		Socrates, HE, V, 23: PG, 67, col. 648; Sozomenus, HE, VII, 17: PG, 67, col. 1468

32.8.34 LOPHTZOS eccl. orthodoxa

Vescovado suffraganeo di Tirnovo (*notitia* 21).

Fonti: *notitia* 21: Darrouzès, p. 420

Bibl.: Germanos, pp. 151-152

Theophanes	(-1590 mai.)	Germanos, p. 151
Laurentios	(-1620)	
Symeon	(-1639 sept.)	
Cyrillos	(-1651 dec.)	
Ioachim	saec. XVII fin./ saec. XVIII in.	
Gennadios		Germanos, p. 152
Paisios	(-1749 febr. 25)	
Anthimos	1757 apr.	
Dionysios	1827 iul.	
Meletios	1845 sept.	
Meletios	1848 iul. 16	
Ilarion	(-1868 dec. 20)	

32.9.34 LOVEČ eccl. byzantina

Sede metropolitana della chiesa ortodossa bulgara.

Bibl.: *Orthodoxia, 1986-1987*, p. 52

Grigorij Ivanov Uzunov	1972 febr. 13	*Orthodoxia, 1986-1987*, p. 52

32.10.3 NICOPOLIS, Stari (Eski)-Niküp eccl. byzantina

Vescovado suffraganeo della provincia di Mesia inferiore.

Fonti: Hierocles, 636, 5: Honigmann, p. 13; *notitia* 3: Darrouzès, p. 241

Bibl.: Le Quien, I, coll. 1223-1224; G. Kazarow, RE, XVII, coll. 518-533

Marcellus	(-458)	ACO, II, V, p. 32
Amantius	(-518)	ACO, III, p. 66
... (?)	(-787 sept. 26)	Mansi; XII, col. 1110
Nicolaus, "ep. Nicopoleos" (?)	(-879 nov.)	Mansi, XVII-XVIII, col. 376
...		Le Quien, I, col. 1224

32.11.3 NOVAE, Noba, Novai, Bobai, Stâklen — eccl. byzantina

Vescovado suffraganeo di Marcianopoli.

Fonti: Hierocles, 636, 6: Honigmann, p. 13; *notitiae* 1-4: Darrouzès, p. 505

Bibl.: Le Quien, I, coll. 1221-1222; E. Polaschek, RE, XVII, coll. 1125- 1129

Laurentius	saec. V pars pr.		J. Gribomont, DPAC, II, col. 2026
Secundinus	(-448)	(449-)	ACO, II, II, I, p. 20; II, I, I, p. 170
Petrus	(-458)		ACO, II, V, p. 32
...			Le Quien, I, col. 1222

32.12.2 ODESSOS, Odyssus, Barna, Varna — eccl. primaeva et byzantina

Arcivescovado della Mesia inferiore; ritenuta metropoli.

Fonti: Hierocles, 636, 3: Honigmann, p. 13; *notitiae* 1-4: Darrouzès, pp. 506, 486

Bibl.: Le Quien, I, coll. 1223-1226, 1239-1240; E. Diehl, RE, XVII, coll. 1883-1885; Darrouzès, p. 190, n. 2; A. Treidler, RE, VIII A, col. 414; Germanos, pp. 125-130

Amplias			Le Quien, I, col. 1225
Dizas	(-458)		ACO, II, V, p. 32
Ioannes	(-518)		Le Quien, I, col. 1226
Leo (?)	(-787)		
Basilius	(-879)		
Alexios	(-1380)		Mystakides, p. 164
Gabriel	(-1389)		
Gabriel	(-1565 ian.)		Germanos, p. 126
Parthenios	(-1568 oct.)		
Acacios	(-1590 mai.)		
Theoleptos	(-1601 iun.)		
Matthaeos	1605 ian. 12		
Meletios			
Parthenios	(-1620)	(1631 mai.-)	Mystakides, p. 164; Germanos, p. 126
Meletios	(-1635 apr. 8)		Mystakides, p. 165
Agathangelos	1637 apr.		Germanos, p. 127
Meletios			

Parthenios	1639 dec.		
Meletios	(-1646)	1649 aug. 25	
Anthimos			Mystakides, p. 165
Daniel	1655 mai.		
Daniel	1657 iul.		
Nicodemos	1658 iun. 20		Germanos, p. 127
Metrophanes	1662 iun. 11		
Macarios	1674 aug. 15		Germanos, p. 128
Seraphim	(-1680 apr.)		Mystakides, p. 165
Leontios			Germanos, p. 128
Cyrillus	(-1712 mai.)		
Callinicos	(-1713 mar.)	(1723 sept.-)	
Athanasios	(-1726 dec.)	(1727-)	
Ioachim	(-1742 iul.)	1754	Germanos, p. 128; Mystakides, p. 165
Callinicos	1754 sept.		Germanos, p. 128
Neophytos	1761 oct. 8	1783 sept.	Germanos, p. 128, Mystakides, p. 166
Philotheos	1783 sept.		Germanos, p. 128
Gregorios	1797 febr.		
Gregorios	1797 apr.		
Paisios	1800 sept.		Germanos, p. 129
Chrysanthos	1806 oct.		
Zacharias	1817 iun.	1821 ian.	
Philotheos	1821 ian.		
Callinicos			
Ioseph	1835 febr.		
Abercios	1846 oct.		
Porphyrios	1847 mar. 5		
Ioachim	1864 dec. 10		
Callinicos	1874 ian. 12		
Cyrillos	1875 mar. 22		Germanos, p. 130
Callinicos	1882 nov. 27		
Gabriel	1887 oct. 15		
Gregorios	1889 oct. 10		
Alexander	1891 febr. 5		
Polycarpos	1891 aug. 1		
Neophytos	1906 apr. 27		

Ioannes	1911 febr. 15		
Nicodemos	1913 iun. 18	1924 mai. 24	
Josif Ivan Lazarov Iliev	1937		*Orthodoxia, 1986-1987*, p. 53

32.13.34 PRESLAVA

eccl. orthodoxa

Vescovado suffraganeo di Tirnovo.

Fonti: *notitia* 21: Darrouzès, p. 420

Bibl.: Germanos, pp. 157-159

Spyridon	(-1590 mai.)		Germanos, p. 157
Gregorios	(-1620 nov. 4)		
Callinicos	(-1623 sept.)	(1636 sept.-)	
Nectarios	1680 dec. 15		Germanos, p. 158
Sophronios	saec. XVII fin./saec. XVIII in.		
Parthenios			
Gedeon	1747 nov. 9		
Anthimos			
Gregorios	1831 iul.		
Gerasimos	1833 apr.		
Porphyrios	1840 iun.		Germanos, p. 159
Dionysios	1847 mar. 5		
Beniamin	1850 dec. 17		
Anthimos	1861 mai. 23		
Procopios	1872 oct. 23		

32.14.34 RHODOSTOLON

eccl. orthodoxa

Vescovado suffraganeo di Marcianopoli.

Fonti: *notitiae* 1-4, 12-14: Darrouzès, p. 511

Bibl.: Germanos, p. 159

Constantinos	1896 mar. 5		Germanos, p. 159

Anthimos	1899 nov. 20	1905 mar. 31
Alexander	1907 sept. 25	1922 aug. 26

32.15.3 SEXANTAPRISTA, Tyra — eccl. byzantina

Vescovado della provincia di Mesia inferiore.

Bibl.: Le Quien, I, coll. 1221-1222; Fluss, RE, II A, col. 2026

Polycarpus, tr. ad Nicopolim Thraciae	Socrates, HE, VII, 36: PG, 67, col. 821; Le Quien, I, coll. 1221-1222

32.16.3 SKARIA — eccl. byzantina

Vescovado suffraganeo di Marcianopoli.

Fonti: *notitiae* 1-4: Darrouzès, p. 513

32.17.3 SOUGDIA, Sougdaia, Sugdaea, Sucidava — eccl. byzantina

Arcivescovado della Zichia; metropoli senza suffraganei (unita a Phoulloi).

Fonti: *notitiae*: Darrouzès, p. 514

Bibl.: Le Quien, I, coll. 1229-1232; Fluss, RE, IV A, col. 560

Stephanus	767 (?)	(787 oct. 13-)	Grumel, II, n. 341, Mansi, XIII, col. 384
Constantinus	(-997 febr. 21)		Grumel, II, n. 804
Arsenius	(-1027 nov.)		Grumel, II, n. 833
...	(-1086/1101 nov. 5)		Grumel, III, n. 942
...	(-1158 mar. 10)		Le Quien, I, coll. 1229-1230
Theodorus	(-<1275-1282>)		Le Quien, I, col. 1230
Eusebius	(-<1350-1353, 1355-1363>)		
...	(-1392 febr.)		AA, X, p. 124
Theophanes	(-1484/1485)		Le Quien, I, coll. 1230-1232

32.18.3 TORNOBON, Tornovon, Tirnovo, Ternobus — eccl. byzantina

Sede patriarcale dal 1204 al 1393; sede metropolitana della Bulgaria orientale con 3 vescovadi suffraganei.

Fonti: *notitia* 21: Darrouzès, p. 420

Bibl.: Le Quien, I, coll. 1231-1238; Germanos, pp. 176-183; *Index*, p. 13

Basilius	1204		Le Quien, I, coll. 1233-1234
Germanus			Le Quien, I, coll. 1234-1235
Ioachim	(-1291)	(1295-)	Georgius Pachymeres, *De Andronico*: Le Quien, I, col. 1235
Ignatius	(-1437)	(1439-)	Syropoulos, pp. 184, 463
Gerasimos	(-1467 ian.)		Germanos, p. 178
Pancratios	(-1474 oct.)		
Theophilos	(-1528)		AA, II, p. 172
Ioachim	(-1561)		Germanos, p. 178
Arsenius	(-1564)	(1567 aug.-)	Le Quien, I, col. 1236; Germanos, p. 178
Dionysios	(-1590 mai.)	(1600 iul.-)	Germanos, p. 179
Hieremias	(-1606 mar.)		
Gabriel	(-1613 mar.)		
Macarius	1626 apr. 18		
Dionysios	1646 aug. 23		
Cyrillos	1650 mar.		
Anthimos	1653 ian.		
Dionysios	1654		
Gerasimos	1658 nov. 23		
Iezechiel	1673 aug. 16		
Athanasios			
Ioseph	(-1692)		
Theodosios	(-1697 mai.)		Germanos, p. 180
Dionysios	(-1708 mar.)		
Ioseph	1714		
Nicephoros	(-1724 ian.)	(1737 ian.-)	
Anthimos	(-1748 iun.)		Actes, III, p. 72
Nicephoros			
Theophylos	1751 ian.		
Parthenios	1763		
Callinicos	1770 ian.		

Matthaeos	1791 dec.		
Daniel	1802 mar.		Germanos, p. 182
Macarios	1806 ian.		
Ioannikios	1817 iun.		
Ilarion	1821 iun.		
Constantios	1827 iun. 25		
Panaretos	1838 febr.		Germanos, p. 183
Neophytos	1840 apr. 26		
Athanasios	1846 iun. 26		
Neophytos	1848 aug. 29		
Gregorios	1858 ian. 26		

32.19.3 TRAMARISKA

eccl. byzantina

Vescovado suffraganeo di Marcianopoli.

Fonti: *notitiae* 1-4: Darrouzès, p. 517

32.20.3 TZERBENON

eccl. byzantina

Vescovado suffraganeo di Tirnovo.

Fonti: *notitia* 21: Darrouzès, p. 420

Bibl.: Germanos, pp. 173-176

Hieremias	(-1590 mai.)		Germanos, p. 173
Gregorios	(-1616)		
Callinicos	(-1620 nov. 4)		
Gregorios	(-1635 mai.)		Germanos, p. 174
Gabriel	(-1638 sept. 24)	(1653 iun.-)	*Synod of Jerusalem*, p. 89; Germanos, p. 174
Ioseph	(-1668 iul.)	(1671 ian.-)	Germanos, p. 174
Dionysios	saec. XVII fin./saec. XVIII in.		
Neophytos	(-1769)		
Theocletos	(-1829 mai.)		
Neophytos			
Cyrillos	1840 mai.		

Synesios	1842 oct.	(1855 apr.-)	Germanos, p. 174; Rhalles, p. 514
Paisios	1865 mai. 1		

32.21.34 VIDIN eccl. orthodoxa

Sede metropolitana della chiesa ortodossa bulgara.

Bibl.: *Orthodoxia, 1986-1987*, p. 53

Filaret Slavco Zekov Ignatov	1971 mai. 23	*Orthodoxia, 1986-1987*, p. 53

32.22.3 ZEKEPEDA eccl. byzantina

Vescovado suffraganeo di Marcianopoli.

Fonti: *notitiae* 1-4: Darrouzès, p. 518

PROVINCIA DACIAE MEDITERRANEAE ET RIPENSIS

50.1.3 SARDICA, Sophia, Sofia, Triaditza — eccl. byzantina

Sede metropolitana della Dacia mediterranea, compare nella *notitia* 13 come arcivescovado della Bulgaria; il 14 aprile 535, Giustiniano aveva fondato Giustiniana prima con giurisdizione su 6 province: la provincia della Dacia Mediterranea comprendeva i vescovadi di Sardica, Germanicia, Naissus, Remesiana, Velesbusdus; quella della Dacia Ripensis i vescovadi di Ratiaria, Aquae, Bononia, Castra Martis, Oesus. Per le vicende anteriori del patriarcato bulgaro, v. sub Achrida (prov. Praevalitana); il 12 marzo 1870 fu consentita la riorganizzazione di una chiesa nazionale bulgara, dal cui esarcato dipendevano 14 metropoli quasi tutte nella Bulgaria del nord; nel 1953 venne ristabilito il patriarcato, che conta 11 eparchie (Dorostol-Tcherven, Lovetch, Nevrokop, Plovdiv o Philippopoli, Sliven, Sofia, Stara Zagora, Tirnovo, Varna-Preslav, Viddin, Vratsa).

Fonti: Hierocles, 654, 3: Honigmann, p. 20; *notitia* 13: Darrouzès, p. 371

Bibl.: Le Quien, II, coll. 301-306; Fluss-Oberhummer, RE, II A, coll. 1669-1671; R. Janin, DHGE, XIV, coll. 7-8; Janin, *Églises*, pp. 227-229; Laurent, *Sceaux*, V, 2, pp. 331-333; Germanos, THR, VIII (1937), pp. 161-169; Darrouzès, pp. 151-152; J. Dujcev-M. Simonetti, DPAC, II, coll. 3151-3153

Protegenes, "de Serdica"	(-316)	(343 aut.-)	*Codex Iustinianus*, I, 13, 1; Turner, I, pp. 550-551; cfr. pp. 84-85
Bonosus	(-<366-384>)		ACO, I, V, p. 82
Iulianus	(-431)		ACO, I, I, VII, pp. 139, 140; I, IV, p. 31
Zosimus	(-457 dec. 1)		ACO, II, V, p. 24
Domnio	(-516)		Marcellinus comes, *Chronicon*, a. 516: p. 99
Basiliscus	550 c.		Le Quien, II, col. 303
Felix	(-594 oct.)		Gregorius I, Reg., V, 8: I, p. 289
Demetrius	saecc. X-XI		Laurent, *Sceaux*, V, 2, n. 1503
Michael		(1078-1081)	Iohannes Scilitzes Curopalates, *Historia*: PG, 122, col. 473
...	saecc. XI fin./XII in.		Theophylactus Bulgariae archiepiscopus, ep. 32: PG, 126, col. 429
Nicetas	saec. XII pars pr.		Laurent, *Sceaux*, V, 2, n. 1504
Hieremias	(1513-1522 aut.)	1522 dec. 31	Germanos, p. 166
Hieremias, prom. patr. CP		1572 mai. 5	Le Quien, II, col. 304
Parthenius	(-1579 mar.)	(1586-)	Martinus Crusius, IV, p. 282; Le Quien, II, col. 304
Gregorius	(-1590 mai.)		Germanos, p. 167
Neophytus	1603 mar. 18		
Hieremias			
Meletios	1628 iun. 27		
Ignatius	1631 mai.		
Iezechiel	1639 nov. 30		
Daniel	1650 dec.		Germanos, p. 168

Meletios	1661 mar. 18		
Daniel	1676 mai.		
Auxentios	1678		
Cyrillus			
Gregorius	(-1700 ian.)		
Anastasios	1701 mai. 23		
Anthimos	1743 mai.	(1746 mai.-)	Germanos, p. 168; Actes, III, p. 71
Hieremias	1754 apr. 14	(1782 mai.-)	Germanos, p. 168; Actes, III, p. 76
Theophanes	1783 sept.		Germanos, p. 168
Ioachim	1822 nov. 24		Germanos, p. 169
Paisios	1830 iun.		
Meletios	1837 apr.		
Paisios	1847 oct. 7		
Gedeon	1853 iul.		
Dorotheos	1861 apr. 19		
Anthimos	1872 nov. 27		
Ioseph		1915	Janin, *Eglises*, p. 229
Kyril, patr.	(-1953 mai. 10)		
Maxim Marin Naidenov Minkov	1971 iul. 4		*Orthodoxia, 1986-1987*, p. 51

50.1.30 BULGARIA eccl. catholica

Nel 1861, Pio IX consacrò un arcivescovado cattolico orientale; nel 1883 venne creato a CP un amministratore apostolico col titolo di arcivescovo e due vicari apostolici (di Macedonia, con residenza a Salonicco, e di Tracia con residenza ad Andrianopoli).

Bibl.: Janin, *Églises*, pp. 303-305; OC, pp. 181-189

Joseph Sokolski	1861 ian. 21	1861 iun. 18	Janin, *Églises*, p. 303-304
Raphael Popof	1863	1876	Janin, *Églises*, p. 304
Metodius Dimitrow Stratiew	1971		OC, pp. 188

50.1.20 BULGARIA eccl. armena-gregoriana

Arcivescovado del patriarcato di Costantinopoli, indipendente dal 1924.

Bibl.: Janin, *Églises*, p. 354; Tournebize, DHGE, IV, col. 368

50.2.3 AQUAE eccl. byzantina

Vescovado della Dacia Ripensis.

Fonti: Hierocles, 655, 4: Honigmann, p. 20

Bibl.: Le Quien, II, coll. 305-306; Tomaschek, RE, II, coll. 294-295, n. 3; R. Janin, DHGE, III, col. 1095; E. Honigmann, *Meridianus episcopus*, «Annuaire de l'Institut de Philologie et d'Histoire Orientales et Slaves», VII (1939-1944), pp. 141-154

Vitalis, "de Aquis Ripensis" (-343 aut.) Turner, I, pp. 552-553

50.3.3 CASTRA MARTIS, Kula eccl. byzantina

Vescovado della Dacia Ripensis.

Fonti: Hierocles, 655, 5: Honigmann, p. 20

Bibl.: Le Quien, II, coll. 307-308; Patsch, RE, III, col. 1769, n. 32; E. Jean, DHGE, XI, coll. 1460-1461

Calvus, Calvius (-343 aut.) Turner, I, pp. 554-555

50.4.3 GERMANIA, Germia, Saparevska Banja eccl. byzantina

Città e vescovado (?) della Dacia Mediterranea, dipendente da Sardica; metropoli della Macedonia.

Fonti: Hierocles, 654, 5: Honigmann, p. 20; *notitiae* 11-13, 15: Darrouzès, pp. 344, 350, 367,382

Bibl.: D.-L. Stiernon, DHGE, XX, coll. 939-940

50.5.3 MARGUS, Orasje eccl. byzantina

Bibl.: Le Quien, II, coll. 307-308

... Le Quien, II, coll. 307-308

50.6.3 MERIDIO eccl. byzantina

Vescovado di Dacia Ripensis (Giustiniano, *Nov.* 11).

Bibl.: E. Honigmann, *Meridianus episcopus*, «Annuaire de l'Institut de Philologie et d'Histoire Orientales et Slaves», VII (1939-1944), pp. 141-154

50.7.3 PAUTALIA, Ulpia Pautalia, Belebousdion, Belesbrugd, Velesbud, Köstendil, Kestentelion — eccl. byzantina

Non si sa quando il toponimo slavo Belebousdion abbia sostituito il precedente; vescovado suffraganeo di Giustiniana prima o di Bulgaria nella *notitia* 13; al tempo di Manuele I Comneno il vescovado passava al secondo posto tra i suffraganei di Acrida; dietro richiesta dello zar Kalojan, elevato da Innocenzo III ad arcivescovado latino durante la dominazione franca e bulgara (1204-1247); vescovado durante la riconquista bizantina; incorporato all'impero ottomano nel 1371.

Fonti: Hierocles, 654, 5: Honigmann, p. 20; *notitia* 13: Darrouzès, pp. 371-372

Bibl.: Le Quien, II, coll. 305-308; I, coll. 1237-1240; A. van Lantschoot, DHGE, VII, coll. 516-517; Germanos, pp. 141-144; Laurent, *Sceaux*, V, 2, pp. 329-330; V, 3, p. 291

Evangelus	(-516)	Marcellinus comes, *Chronicon*, a. 516: p. 99
Nicephorus	(-<1071 sept. 1-1072 aug. 31>)	Laurent, *Sceaux*, V, 3, n. 2019
Anastasius	(-1204)	Cico, III, n. 55, p. 265
Iohannes	saec. XII pars post.	Laurent, *Sceaux*, V, 2, n. 1501
Gabriel	saec. XII pars post.	Laurent, *Sceaux*, V, 2, n. 1502
Gabriel	(-1766 sept.)	Germanos, p. 142
Philaretos	1767 nov.	
Dionysios	1783 iul.	
Gregorios	1788 mar.	
Meletios	1802 mar.	
Auxentios	1807 sept. 16	Germanos, p. 143
Constantios	1819 sept.	
Artemios	1827 iun.	
Dionysios	1845 sept. 28	
Dionysios	1858 nov.	
Ignatios	1861 febr.	

50.8.3 REMESIANA, Remessiana, Romatiana, Bela Paulaka — eccl. byzantina

Vescovado della Dacia Mediterranea.

Fonti: Hierocles, 654, 7: Honigmann, p. 20

Bibl.: Le Quien, II, coll. 305-306; Vulić, RE, I A, coll. 594-595

Nicetas	366/377	(414-)	P. T. Camelot, LTK, VII, coll. 974-975
Diogenianus	(-449 aug. 8)		Honigmann, *Lists*, p. 35

PROVINCIA DARDANIAE

51.1.3 **SCUPIS**, Scupi, Uskub, Zlokučam — eccl. byzantina

Sede metropolitana della provincia di Dardania.

Fonti: Hierocles, 655, 8: Honigmann, p. 20;

Bibl.: Le Quien, II, coll. 309-310; Fluss, RE, II A, col. 910; Darrouzès, p. 18; R. Janin, DHGE, XIV, col. 86

Paragorius, Paregorius	(-343 aut.)		Turner, I, pp. 552-553
Ursicinus	(-457 dec. 1)	(497-)	Grumel, I, n. 141: ACO, II, V, p. 24; cfr. p. 88; Jaffé, nn. 623, 747; ACO, II, V, pp. 148-150
Iohannes, "ep. Scopinae" (?)	(492-496)		PL. 59, col. 22
Iohannes	(-1346)		AA, III, n. 25, p. 189
Clemens	1550 iul.		Actes, IV, p. 130
Anthimos, metr.	(-1819 mai.)		Actes, III, p. 108; AA, VI, p. 90
Angelarij Cvetko Krstevski, "aep. de Ohrid et Makedonia"	1981 aug. 18		*Orthodoxia, 1986-1987*, p. 105

51.2.3 **APSOROS**, Absarus, Ossero — eccl. byzantina

Vescovado nella Dalmazia Salonitana.

Bibl.: Le Quien, II, coll. 311-312

Laurentius, "ep. Absartianensis"	(-787 oct. 13)	Mansi, XIII, col. 388; Le Quien, II, coll. 311-312

51.3.3 **BIDINE**, Bidyne, Bydine, Vidin — eccl. byzantina

Vescovado della Bulgaria (*notitia* 13); sede metropolitana senza vescovadi suffraganei (*notitiae* 17-21), nel patriarcato di Costantinopoli.

Fonti: *notitiae* 13, 17-21: Darrouzès, p. 486

Bibl.: Germanos, pp. 130-135; Darrouzès, pp. 176, 181, 191, 193

Neophytos	(-1561)		Germanos, p. 131
Anthimos	(-1584)	(1590 mai.-)	

Daniel	(-1606 mar.)		
Sophronios	1606 mar. 20		
Euthymios	1620 iun.		Germanos, p. 132
Gabriel			
Sophronios	1640 mai. 7		
Philotheos	1660 mar.		
Laurentios	(-1668 iul.)		
Daniel	1670 dec.		
Timotheos	1676 mai. 20		
Parthenios			
Arsenios			
Symeon	(-1708 apr. 4)		
Callinicos	(-1747 mar.)	(1748 febr.-)	
Meletios	1754 dec. 5		Germanos, p. 133
Ioseph	1763 mai.		
Anthimos	1766 mar.		
Hieremias	1777 dec.		
Matthaeos	1790 nov.		
Gregorios	1791 nov.		
Benedictos	1801 iun.		
Callinicos	1803		
Dionysios	1807 mar.		
Paisios	1814 ian.		Germanos, p. 134
Germanos	1826 aug.		
Ioachim	1830 iun.		
Anthimos	1831 mai.		
Cyrillus	1840 iul.		
Ioseph	1846 oct. 5		
Benedictos	1846 nov. 14		
Paisios	1852 febr. 22		
Anthimos	1868 apr. 13		
Paisios	1872 oct. 19		Germanos, p. 135

51.4.3 CASTORIA, Kastoria, Kostour — eccl. byzantina

Vescovado di Giustiniana prima o Bulgaria incluso nella *notitia* 13; Giustiniano vi aveva trasferito il vescovado di Diocletianopolis, distrutto dalle invasioni; per l'epoca latina, cfr. Fedalto, II, pp. 70- 71.

Fonti: *notitia* 13: Darrouzès, p. 371

Bibl.: Le Quien, II, coll. 315-316; Laurent, *Sceaux*, V, 2, pp. 327-329

Ioannes	saec. X		Laurent, *Sceaux*, V, 2, n. 1499
Theodorus	saec. XI		Laurent, *Sceaux*, V, 2, n. 1500
Ioseph	(-1481 febr. 24)		Péchayre, p. 311
Acacius	(-1531 mar.)	(1543 iul.-)	
Methodius	(-1544 febr.)	(1559 mar. 3-)	Péchayre, p. 311-312
Ioasaph	(-1564 ian.)	(1567 dec. 28-)	Martinus Crusius, II, p. 174; Péchayre, p. 312
Bessarion	(-1577 febr.)		Péchayre, p. 312
Michael	(-1593)		
Nectarius	(-1593 iul. 6)		
Theophylactus	(-1622)		
Chariton	(-1624 febr.)	(1634 nov. 29-)	
Hierotheus	(-1648)		Leo Allatius, III, XI, col. 1092
Arsenius	(-1643 nov.)	(1654-)	Péchayre, p. 313
David	(-1686 iun. 13)		
Dionysius	(-1694)	(1716 nov. 12-)	
Chrysanthus	(-1725 iul.)	(1726 iul.-)	
Euthymius	(-1765 nov. 24)		
Grigorios Papoutsopulos, metr.	1985 nov. 21		*Orthodoxia, 1986-1987*, p. 80

51.5.3 MELESOBA, Malešovo — eccl. byzantina

Nel 1020 risultava parte del vescovado di Morovisdos; nel corso del secolo XI vi era trasferita quella sede vescovile.

Bibl.: Le Quien, II, coll. 315-318; Laurent, *Sceaux*, V, 2, pp. 333-334

...	saec. XI pars post.		Laurent, *Sceaux*, V, 2, n. 1505
Nicolaus	saecc. XI fin./XII in.		Theophylactus, Bulgariae archiepiscopus, ep. 32: PG, 126, col. 432, Leo Allatius, II, X, col. 630

51.6.3 MOGLENA, Edessa, Castro — eccl. byzantina

Vescovado di Giustiniana prima o di Bulgaria incluso nella *notitia* 13.

Fonti: *notitia* 13: Darrouzès, p. 372

Bibl.: Le Quien, II, coll. 317-318; *Index*, n. 171; Oberhummer, RE, XV, col. 2420

...	(-1091/1106)	AA, I, p. 122
...	(-1196 oct.)	AA, V, I, pp. 358-360
Niphon	(-1327 nov.)	Darrouzès, V, n. 2139: Iohannes Cantacuzenus, I, 44- 47: I, pp. 215, 226, 229
Theophanes	(-1624 febr.)	Péchayre, p. 315
Ignatius	(-1653 ian.)	
Theodoretus	(-1720 c.)	Le Quien, II, col. 318
Parthenius	(-1725 iul.)	Péchayre, p. 315

51.7.3 NAISSUS, Naissos, Niš — eccl. byzantina

Vescovado della Dacia Mediterranea, inizialmente dipendente da Sardica; al tempo della riorganizzazione dei Balcani, con la conquista bizantina di Basilio II, riappariva nel 1020 come suffraganeo dell'arcivescovado autocefalo di Acrida; sede arcivescovile nelle *notitiae* 12 e 15, sede metropolitana nel 1189.

Fonti: Hierocles, 654, 6: Honigmann, p. 20; *notitiae* 12, 15: Darrouzès, pp. 352, 385

Bibl.: Le Quien, II, coll. 313-314; M. Fluss, RE, XVI, coll. 1589-1599; V. Laurent, *Une métropole éphémère sur le rôle du patriarcat oecuménique: Nisos-Niš, au temps d'Isaac II Ange*, «Byzantion», XXXI (1961), pp. 43-56; *Sceaux*, V, 2, pp. 339-341, 433-434

Gaudentius	(-343 aut.)	Turner, I, pp. 554-555
Marcianus	(-409)	Jaffé, n. 299: PL, 20, coll. 519-521
Eustathius, "ep. Myrinae"	(-431)	Le Quien, II, col. 313; cfr. ACO, I, IV, p. 46
Dalmatius, "ep. Neutimae"	(-<457-474>)	ACO, II, V, p. 88
Gaianus	(-516)	Marcellinus comes, *Chronicon*, a. 516: p. 99
Proiectus	(-553 mai. 8)	ACO, IV, I, pp. 29-30
Nicetas (?)	saec. XI	Laurent, *Sceaux*, V, 2, n. 1602
Constantinus	(-<1160-1180>)	Laurent, *Une métropole*, p. 55; *Sceaux*, V, 2, n. 1510

51.8.34 PHLORINA eccl. orthodoxa

Bibl.: *Orthodoxia, 1986-1987*, p. 86

Augustinos Andreas Kantiotis, metr.	1967 iun. 25	*Orthodoxia, 1986-1987*, p. 86

51.9.34 PRESPA eccl. orthodoxa

Bibl.: *Orthodoxia, 1986-1987*, p. 105

Petar Jovan Karevski, "metr. de Prespa et Bitola"	1981 iun. 14	*Orthodoxia, 1986-1987*, p. 105

51.10.3 SINGEDUNUM, Sigida, Belegrada, Belgrad, Berat eccl. byzantina

Vescovado incluso nella *notitia* 13.

Fonti: Hierocles, 657, 3: Honigmann, p. 21; *notitia* 13: Darrouzès, p. 372

Bibl.: Le Quien, II, coll. 313-316; Fluss, RE, III A, coll. 234-235

Ursatius, exc.	(-335)	(359-)	A. Hamman, LTK, X, col. 568
Theodosius	(-1438)		Péchayre, p. 301
Parthenius	(-1624 febr.)	(1631 mar. 6-)	
Nicephorus	(-1726 iul. 22)		
Ioasaph	1752 apr. 19		Péchayre, p. 302

51.10.4 SINGEDUNUM eccl. ariana

Secondianus	(370-375 c.)	381	M. Simonetti, DPAC, II, col. 3140

51.11.3 STRUMNITZA, Strumitza, Strombitza, Strumica, Strumnica, Tiberioupolis
eccl. byzantina

Vescovado di Giustiniana prima o di Bulgaria, incluso nella *notitia* 13; elevato a sede metropolitana nell'epoca moderna.

Fonti: *notitia* 13: Darrouzès, p. 372

Bibl.: Le Quien, I, coll. 1223-1224 (Moesia inferior); Mystakides, p. 219; Laurent, *Sceaux*, V, 2, pp. 335-337; V, 3, pp. 291-292; cfr. V, 1, pp. 688-689

Theoctistus, "ep. Tiberiopoleos"	(-879 nov.)		Mansi, XVII-XVIII, col. 376
Demetrius	saec. XI pars pr.		Laurent, *Sceaux*, V, 2, n. 1507
Basilius	saecc. XI-XII		Laurent, *Sceaux*, V, 2, n. 1508; Theophylactus, archiepiscopus Bulgariae, ep. 32: PG, 126, col. 432
Constantinus Cabasilas, tr. ad Dyrrachien.		1230 c.	J. Gouillard, DHGE, XI, coll. 13-14; Laurent, *Sceaux*, V, 1, n. 881
Clemens	(-1152 iul.)		Laurent, *Sceaux*, V, 3, n. 2020
Ananias	(-1564)		Martinus Crusius, p. 174
Parthenius	(-1624 febr.)		Péchayre, p. 319
Sophronius	(-1653 ian.)		
Christodulus	(-1653 febr.)		
Arsenius	(-1671)	(1673-)	Péchayre, p. 320
Callinicus	(-1726 iul. 22)		Péchayre, pp. 320-322

51.12.3 ULPIANUM, Lipljan
eccl. byzantina

Fonti: Hierocles, 656, 2: Honigmann, p. 20

Bibl.: Le Quien, II, coll. 309-312; Vulic, RE, X, col. 1309

Macedonius	(-343 aut.)	Turner, I, pp. 554-555
Paulus	(-553 mai. 8)	ACO, IV, I, pp. 29-30

51.13.34 VELES, Bylazora, Titov Veles
eccl. orthodoxa

Bibl.: *Orthodoxia, 1986-1987*, p. 105

Gavril Georgi Milošev, "metr. de Veles et Povardarije"	1977	*Orthodoxia, 1986-1987*, p. 105

51.14.3 ZAPPARA, Sappara — eccl. byzantina

Fonti: Hierocles, 641, 9: Honigmann, p. 16

Bibl.: Le Quien, II, coll. 311-312

Sabinianus, absens	(-553 mai. 8)	*Epistulae. Collectio Avellana*, ed. O. Günther, CSEL, 35, p. 319; ACO, IV, I, pp. 29-30
Fabianus	(-553 mai. 14)	PL, 59, col. 113

51.15.34 ZLETOVO — eccl. orthodoxa

Bibl.: *Orthodoxia, 1986-1987*, p. 106

Gorazd Bogoljub Dimitrijevski	1977 iun. 26	*Orthodoxia, 1986-1987*, p. 106

Rezimei

Doclea and Praevalitana from Theodosius II to Justin I

Constantine's successors maintained order, which was established in the Illyricum by the Scythian and Sarmatian people and their compatriots the Goths. Powerful Constantine's axis composed of the metropolitanates of Gothia, Doclea and Calabria during the rule of Arcadius then Honorius and Theodosius II enabled the Scythian and Sarmatian people to take full rule over Itallicum and Gallia. On the territory of Gallia within the garrison towns along the Rhine limes were the roots of future transitory military kingdoms of the Scythians, Sarmatians and Goths. While Honorius' Western Roman Empire was falling apart, Theodosius II continued to make Arcadius' dream come true about renewal of the Hellenic Empire as a foundation of new Roman Christian Empire.

The Scythian Church (*ecclesia Scytharum*) which was strongly supported by the Besses -people of Thracian, Praevalitanian, Scythian and Slav origin- successfully spread out Arianism and Manichaeism, based on teaching of Apostle Andria and his disciples. For this reason, pontifical office decided to strengthen its vicarship in Thessalonica, former capital of Macedonia, which at the time was under direct administration of Constantinople. At the time of intensive quarrelling between Christians who were pro and contra the dogma established in the Ecumenical Councils in Nicaea and Constantinople, for the purpose of ensuring influence of his office over the Scythians and Sarmatians, in 400 the Patriarch of Constantinople John Chrysostom unsuccessfully tried to proclaim the first Doclean Metropolitan Bassus, vicar of Italy and primate, a saint, despite the opposing opinion of the Pope's office. On 24 May, 410, Emperor Theodosius II ordered Illyricum Scythians and Sarmatians (Slavs) to accept jobs under the Roman administration. From that moment on, "Scythization" of Roman rule in Illyricum and Itallicum began. On 28 January, 412, Roman state began creating a huge fleet - by the Emperor's decision, it has Scythian and Sarmatian fleet as a basis, which was funded from the Roman state treasury. One year later, on 16 April, emperors Honorius and Theodosius ordered establishing of new state and administrative structures in Illyricum. On 8 January 415, Emperors Honorius and Theodosius ordered withdrawal of Roman citizens and small troops composed of Italic people from the Kingdom of Dalmatia, which was an ally country populated with Scythians, Sarmatians and Illyricum people. Pope's vicar in Thessalonica was a counter-balance to the Doclean vicar of Italy: Archbishop of Thessalonica dealt with issues of dogma and Christian canon, while Doclean Archbishop with his associates in Gothia and Calabria took care of so-called "military Christianity" as he was responsible for the Scythian, Sarmatian and Goth troops in Itallicum, which were promoters of Arianism and Manichaeism, and had many various Gnostics from East and Scythia as their followers. On 14 July 421, Emperor Theodosius II declared that all churches in Illyricum were under the jurisdiction of Constantinople. On the same day, Emperor Honorius asked determination of rights of the pontifical office to have influence over the Scythian and Sarmatian Church (future Slav Church) and other Illyricum churches. In an epistle of the same year, Emperor Theodosius II agreed that rules on zones of church influence should be determined on the territory where Illirycum, Scythian and Sarmatian people lived. However, in the epistle which was sent on 14 July 421 by Honorius and Theodosius to the Philippus, prefect of Illyricum Pretoria, the emperors requested that the Scythian and Sarmatian Church should remain under full control of

the Patriarchate of Constantinople. Successor to the Doclean Metropolitan Bassus, Archbishop Senecion occasionally took side of the pontifical office, trying to help the vicar in Thessalonica, but his efforts were futile. Popes did not call him Metropolitan Primate because by emperor's decree the vicar of Italy was probably one of the Scythian and Sarmatian basileuses or senior military commander – Constantius, who "usurped" the title of the Doclean Archbishop. Archbishop Senecion was subordinated to him – under the documents of the Ecumenical Council of Ephesus, almighty Constantius put his signature on the two enactments as *Constantius episcopus civitatis Diocletianorum*, i.e. "of the town of Doclean Scythians – Sarmatians" or " of the town of Diocletian Emperor's Scythians".

On 17 August 443, the Emperors Theodosius II and Valentinianus III sent a letter to the Scythian-Sarmatian King of Dalmatia (Slavs) Albin II, who was the prefect of the prefecture Illyricum-Itallicum-Africa, asking him to adjust the activities of his troops with the needs of the Roman state policy. The Goths moved out to Itallicum- all garrison town, except for Rome, Milano and Trevo, were taken over by the Scythian and Sarmatian troops and their commanders Arians, Manichaeans or Pagans, which led to the division of Itallicum – Scythians and Sarmatians took the south Apennine, including Sicily, while the middle and part of the north Itallicum by the border line with the Scythians Venetes were taken by the Goths, who became the neighbours of the last Western Roman emperors. At the Ecumenical Council of Chalcedon, Doclean Archbishop Evandros took part at two sessions, signing the decisions of the Council. The same year, the administration of Constantinople appointed military commander Maximus as "inspector of border troops" in Illyricum, proclaiming him "the second Doclean Primate and Vicar of Italy" and rearranging the Illyricum provinces due to the pressure of the Huns. Maximus was head of the province of Dardania, while Evandros was head of the Praevalitana and Dalmatia. At that time began the rule of the first Slav, Scythian-Sarmatian from the people of Besses, Roman and pro-Byzantine emperor Leo I, who, among others, received the letters from all Illyricum provinces and Head of the Scythian Church Theotim. Following 458, Archbishop Maximus was assigned another duty, and all vicar rights and primate were again in the hands of the Doclean Metropolitan Evandros. During the rule of the Goth King of Italy Teodorich the Great in early 6th century, several Councils were held in Rome. Under the documents of this time, Slav-Dalmatian-Praevalitana provinces were mentioned, such as Trebenia, Zetae and Bossina. As monophysites took all power over the Scythian Church and Patriarchate in Aquileia, at the Council in Rome 503, Doclean Metropolitan Evandros took part, supporting the rights of the Scythian Church and rule of monophysites. One of the two preserved documents from this Council bears the signature of the Doclean Metropolitan who signed himself as Episcope of Diopoleos, which is the last time that the ancient-pagan-Scythian-Sarmatian name of Doclea was mentioned.

A command organization and list of the military troops of late Roman and early Byzantine Empire according to *Notitia Dignitatu* are enclosed.

Dioclée (*Doclea, Dioclea, Diocletiana, Διοκλιασ, Διοκλετιανασ*) et Prevalitaine (*Prævalitane*) de Théodose II à Justin I

Les successeurs de Constantin maintiennent l'ordre établi dans l'Illyricum (*Illyricum*), par les peuples scytho-sarmates et les Goths, leurs compatriotes. Ce puissant « pivot du pouvoir de Constantin », constitué des archevêchés de Gothie (*Gothia*), Dioclée et Calabrie (*Calabria, Calaria*), permet aux corps scyto-sarmates de soumettre l'Italicum et la Gaule sous leur pleine domination, pendant le règne d'Arcadius, puis d'Honorius et de Théodose II (*Theodosius*). Sur les territoires de la Gaule, au sein des villes de garnisons sur les limes du Rhin, est constitué le noyau de futurs royaumes guerriers et éphémères des Scythes, Sarmates et Goths. Pendant que l'empire romain occidental d'Honorius est en train de se morceler, Théodose II continue avec la réalisation du rêve de l'empereur Arcadius (*Arcadius*), soit le renouvellement de « l'Empire hellénique » en tant que le fondement de nouvel empire romain chrétien.

L'église scythe (*ecclesia Scytharum*), ayant le plus puissant point d'appui auprès de Besses (*Besses*), peuplade thrace-prevalitain, scyto–slovène, propage avec succès l'arianisme et le manichéisme et fonde son dogme sur la doctrine de l'apôtre André et ses disciples. Pour cette raison, la chancellerie pontificale décide de renforcer son vicariat à Tessalonique, ancienne capitale de Macédoine, qui se trouve à partir de ce moment sous l'administration directe de Constantinople. À l'époque de fougueuses querelles des chrétiens divisés pour et contre les dogmes définis aux conciles œcuméniques de Nicée et de Constantinople, vers l'année 400, le patriarche de Constantinople Jean Chrysostome (*Ioannes Chrysostomus*) tente sans succès de canoniser Bassus (*Bassus*), premier métropolite de Dioclée, vicaire d'Italie et primat, dans le but d'assurer l'influence de sa chancellerie sur les Scytes-Sarmates (*Scythes-Sarmates*), malgré l'opposition de la chancellerie pontificale. Le 24 mai 410, l'empereur Théodose II (*Theodosius*) ordonnent aux Scytes-Sarmates illyriques (Slaves) d'accepter à travailler dans l'administration romaine - à partir de ce moment commence la « scytisation » du pouvoir romain dans l'Illyricum et l'Italicum. Le 28 janvier 412, l'État romain commence à créer la grande flotte : par la décision de l'empereur Théodose II sa base est la flotte scyto-sarmate qui est renouvellée par l'argent de la trésorerie romaine. Un an plus tard, le 16 avril, les empereurs Honorius et Théodose II donnent ordre de former de nouvelles structures administratives et d'État dans l'Illyricum. Également, le 8 janvier 415 les mêmes empereurs ordonnent aux ressortissants romains et aux troupes peu nombreuses des Italiques de se retirer des territoires de la Dalmatie, royaume scyto-sarmato-illyrique (des Slaves), « État allié » de Rome. Le vicaire pontifical à Tessalonique est le contrepoids du vicaire diocléen de l'Italie : l'archevêque de Tessalonique s'occupe des questions de dogme et de constitution du christianisme canonique, tandis que le vicaire de Dioclée, avec ses collaborateurs en Gothie et Calabrie, est engagé dans le soi-disant « christianisme militaire », vu qu'il est responsable des troupes scyto-sarmates et goths sur l'Italicum, porteuses de l'arianisme et du manichéisme qui sont suivies des foules de toutes sortes de gnostiques venant de l'Orient et de la Scythie. Le 14 juillet 421, l'empereur Théodose II annonce que toutes les églises dans l'Illyricum sont sous la juridiction de Constantinople. Le même jour, l'empereur Honorius répond en demandant de définir les droits de la chancellerie pontificale en ce qui concerne son influence sur l'église scyto-sarmate (future Église Slave) et les autres églises illyriques. Dans une_épître de même année, l'empereur Théodose se met d'accord avec la définition des règles concernant

les zones de l'influence ecclésiastique sur les territoires du monde illyrico-scyto-sarmate. Cependant, dans l'épître du 14 juillet 421, adressée par Honorius et Théodose II à Philippe (*Philippus*), préfet du prétoire de l'Illyricum, les empereurs imposent que l'église scyto-sarmate reste entièrement soumise au patriarcat de Constantinople. L'archevêque Senecion (*Senecion*), successeur de Bassus, métropolite de Dioclée, de temps en temps prend la position de la chancellerie pontificale, essayant vainement d'aider le vicaire de Tessalonique. Les souverains pontifes ne le considèrent pas comme métropolite primat, parce que, probablement, Constantius, un des basileus scytho-sarmates ou un de hauts commandants militaires qui « s'est approprié » de titre d'archevêque de Dioclée, fut nommé vicaire de l'Italie, par le décret impérial. L'archevêque Senecion est soumis à ce dernier – dans les documents de Concile Œcuménique de l'Éphèse, le tout puissant Constantius a signé deux actes comme: *Constantius episcopus civitatis Diocletianorum*, soit l'archevêque « de la ville des Scytes-Sarmates de Dioclée » ou « de la ville des Scytes impériaux de Dioclétien ».

Le 17 août 443, les empereurs Théodose II et Valentinien III (*Valentinianus*) s'adressent à Albin II (*Albin II*), roi scyto-sarmate de Dalmatie (Slaves) qui porte le titre du préfet de préfecture de l'Illyricum-Italicum-Afrique en lui demandant d'harmoniser les activités de ses troupes aux besoins de la politique d'État romain. Les Goths vont s'établir sur l'Italicum : les troupes armées scytho-sarmates et leurs commandants, ariens, manichéens et païens, conquièrent toutes les villes de garnisons, excepté celles de Rome, Milan et Trêve, et on définit la division de l'Italicum - le sud des Apennins avec la Sicile appartiennent aux Scythes-Sarmates, tandis la partie centrale et une part de l'Italicum du Nord, confinant aux territoires des Scythes Vénètes (*Venetes, Venedes, Vendes*), entrent en possession des Goths qui deviennent ainsi l'entourage le plus proche de derniers empereurs romains occidentaux. À deux sessions du Concile Œcuménique de Chalcedonie *(Chalcedonie)* participe Evander (*Evandros, Ευανδροσ*), archevêque de Dioclée qui signe les décisions du concile. La même année, l'administration de Constantinople nomme Maximus *(Maximus)*, commandant militaire, pour « inspecteur des unités frontalières » dans l'Illyricum, en le promouvant en dignité de « deuxième primat de Dioclée et vicaire d'Italie », de même qu'elle fait la réorganisation des provinces d'Illyricum, par suite d'oppressions des Huns *(Huns)*. Maximus est à la tête de la province de Dardanie, tandis qu'Evander mène les provinces de Praevalitaine (*Praevalitane*) et de Dalmatie. C'est alors que commence le règne de premier Slave, Scyto-Sarmate de peuplade Besses, nommé Léon I, empereur romain proto-byzantin, à qui écrivent, entre autre, toutes les provinces illyriques, ainsi que Theotim, premier dignitaire de l'Église scythe. Après l'année 458, l'archevêque Maximus est chargé d'une nouvelle fonction, tandis que tous les pouvoirs vicariaux, ainsi que le droit de primat sont de nouveau dans les mains d'Evander, métropolite de Dioclée. Au début du VIe siècle, pendant le règne de Theodorich (*Teodorich*) le Grand, premier roi goth de l'Italie, plusieurs conciles ont lieu à Rome: dans les actes des conciles sont mentionnées les provinces slaves dalmato-praevalitaines: Travunie (*Trebenia*), Zeta (*Zetae, Zetillonae*) et Bosnie (*Bossina*). Vu que les monophysites prennent en leurs mains tout le pouvoir sur l'Église scythe et le patriarcat en Aquilée, au concile de Rome en 503 apparaît Evander, métropolite de Dioclée qui soutient les droits de l'Église scythe et le règne des monophysites - dans un de deux actes sauvegardés de ce concile, le métropolite de Dioclée a apposé sa signature comme « épiscope de Diopolis » (*Diopoleos*) ce qui représente le dernier témoignage du nom antique, païen- scyto-sarmate de Dioclée.

Dans l'annexe est représenté le schéma de commandement et la liste des unités de l'armée de Bas Empire romain et de Haut Empire byzantin selon *Notitia Dignitatum* .

Doclea und Prävalitanien von Theodosius II. bis Justin I.

Die Nachfolger von Konstantin bewahren die Ordnung, die in Illyricum die skythisch-sarmatischen Völker und ihre Mitbürger die Gothen herstellten: die mächtige „Konstantins Machtachse“, die während der Herrschaft des Arcadius, danach Honorius und Theodosius II. aus den Metropolien Gothia, Doclea (*Doclea, Dioclea, Diocletiana, Διοκλιασ, Διοκλετιαναϲ*) und Kalabrien (*Calabria, Calaria*) besteht, ermöglicht, dass die skythisch-sarmatischen Truppen Italicum und Gallien völlig beherrschen. Auf dem Gebiet Galliens wird mit den Garnisonsstädten am Rheinlimes der Kern der künftigen kurzlebigen militärischen skythisch-sarmatischen und gothischen Königreiche gebildet. Während Honorius' Weströmisches Reich zerfällt, ist Theodosius II. bemüht, den Traum des Imperators Arcadius von der Erneuerung des „Hellenisches Reiches“ als Fundmentes des neuen römischen christlichen Imperiums zu verwirklichen.

Die skythische Kirche (*ecclesia Scytharum*), die ihren mächtigsten Stützpunkt im thrakisch-praevalitanischen skythisch-slawischen Volk Besses hat, verbreitet erfolgreich den Arianismus und Manichäismus. Diese gründen den Dogmat auf der Lehre des Apostels Andreas und seiner Nachfolger. Deshalb entscheidet die Pontifikalkanzlei, ihr Vikariat in der einstigen Thronstadt Mazedoniens zu stärken. Thessaloniki wird daher unter die unmittelbare Verwaltung von Konstantinopel gestellt. Die nach den ökumenischen Konzilien von Nikeia und Konstantinopel veröffentlichten Glaubenslehren spaltenen die Christen. Bei den dadurch entstandenen Auseinandersetzungen versucht der Patriarch von Konstantinopel Johannes Chrysostomus (*Ioannes Chrysostomus*) gegen das Jahr 400 vergeblich, den ersten dokleanischen Metropoliten, den Vikar Italiens und Primas Bassus heilig zu sprechen, um den Einfluss seiner Kanzlei auf die Skhyten-Sarmaten (*Scythes-Sarmates*) sicherzustellen. Das scheitert am Widerstand der päpstlichen Kanzlei.

Der Imperator Theodosius II. befiehlt am 24. Mai 410, die illyrischen Skhyten-Sarmaten (Slawen) die Geschäfte in der römischen Verwaltung ausüben zu lassen – ab dem Moment beginnt die „Skythisierung“ der römischen Herrschaft in Illyrikum und Italikum. Am. 28. Januar 412 beginnt der römische Staat mit dem Aufbau einer großen Flotte. Durch die Entscheidung des Imperators wird ihre Grundlage die skhytisch-sarmatische Flotte. Diese wird vom Geld aus der römischen Staatskasse erneuert. Ein Jahr später – am 16. April – lassen die Imperatoren Honorius und Theodosius neue staatliche Administrationsstrukturen bilden und befehlen am 8. Januar 415 den Rückzug der römischen Bürger und der wenigen Truppen, zu denen auch Italiker gehören, aus den Gebieten des „verbündeten Staates“ von Rom – aus dem skhytisch-sarmatischen illyrischen Reiches Dalmatien (dem Reich der Slawen).

Der päpstliche Vikar in Thessaloniki ist ein Gegengewicht zum docleanischen Vikar Italiens: der thessalonische Erzbischof beschäftigt sich mit den Fragen des Dogmas und der Etablierung des kanonischen Christentums. Der docleanische Vikar mit seinen Mitarbeitern in Gothien und Kalabrien kümmert sich ums sog. „militärische Christentum“, denn er ist für die skhytisch-sarmatischen und gothischen Truppen in Italikum zuständig. Diese sind Träger des Arianismus und Manichäismus und werden von zahlreichen Scharen von Gnostikern aller Arten vom Osten und aus Skhytien begleitet.

Der Imperator Theodosius II. verkündet am 14. Juli 421, dass alle Kirchen in Illyrikum unter der Jurisdiktion von Konstantinopel stehen. Am gleichen Tag antwortet der

Imperator Honorius und verlangt, dass das Recht der pontifikalen Kanzlei, Einfluss auf die Skhytisch-sarmatische (die künftige Slawische Kirche) und sonstige illyrische Kirchen auszuüben, festgelegt wird. In einer Botschaft aus dem gleichen Jahr gibt der Imperator Theodosius II. seine Zustimmung dazu, die Regeln für die Zonen des kirchlichen Einflusses auf den Gebieten der illyrischen skhytisch-sarmatischen Welt festzulegen. In der Botschaft jedoch, die Honorius und Theodosius am 14. Juli 421 an den Präfekten des Prätoriums Illyrikum, Philippus, senden, ordnen die Imperatoren an, dass die Skhytisch-sarmatische Kirche dem Patriarchen von Konstantinopel unterworfen bleibt.

Der Nachfolger des docleanischen Metropoliten Bassus, Erzbischof Senecion, steht von Zeit zu Zeit zur Seite der pontifikalen Kanzlei. Er versucht, dem Vikar in Thessaloniki zu helfen, was aber erfolglos bleibt: die Päpste nennen ihn nicht Metropolit Primas. Per Kaiserdekret wurde höchstwahrscheinlich einer der skhytisch-sarmatischen Basileen oder hohen militärischen Befehlshaber, Constantius, zum Vikar Italiens ernannt. Dieser hat sich den Titel des docleanischen Erzbischofs „angeeignet". Der Erzbischof Senecion ist ihm untergeordnet – in den Urkunden des Ökumenischen Konzils in Ephesos unterschreibt der allmächtige Constantius zwei Urkunden als *Constantius episcopus civitatis Diocletianorum*, d.h. „der Stadt der docleanischen Skythen-Sarmaten" oder „der Stadt der Kaiserskhyten Diokletians".

Die Imperatoren Theodosius II. und Valentinianus III. wenden sich am 17. August 443 an den skhytisch-sarmatischen König Dalmatiens (Slawen), Albin II, der den Titel Präfekt der Präfektur von Illyrikum-Italikum-Afrika trägt, und fordern ihn auf, die Aktivitäten seiner Truppen den Bedürfnissen der römischen Staatspolitik anzupassen. Die Gothen wandern nach Italikum aus: alle Garnisonsstädte, außer die in Rom, Mailand und Trevo, übernehmen die skhytische-sarmatischen Militärbesatzungen und ihre Befehlshaber Arianer, Manichäer oder Heiden. Die Teilung von Italikum wird bestimmt – den Skhyten-Sarmaten gehört der Süden des Apennins mit Sizilien, während der mittlere Teil und ein Teil des Norditalikums bis zu den Grenzen mit den Skhyten Venetern (*Venetes, Venedes, Vendes*) den Gothen gehört, die zur nächsten Umgebung der letzten weströmischen Kaiser werden. Im ökumenischen Konzil in Chalcedon (*Chalcedonie*) nimmt der docleanische Erzbischof Evander (*Evandros, Εvανδροσ*) an zwei Sitzungen teil und unterschreibt die Entscheidungen des Konzils.

Im gleichen Jahr wird von der konstantinopolitanischen Administration der Militärbefehlshaber Maximus zum „Inspektor der Grenzeinheiten" in Illyrikum ernannt, zum „zweiten decleanischen Primas und Vikar Italiens" erklärt und gleichzeitig werden die Provinzen Illyrikums unter dem Druck der Hunnen (*Huns*) umorganisiert. Maximus steht an der Spitze der Provinz Dardanien, während Evander an der Spitze der Provinzen Praevalitanien (*Praevalitane*) und Dalmatien steht. Es beginnt die Herrschaft des ersten Slawens, eines Skhyto-Sarmatens aus dem Volk Besses, des römischen und proto-byzantinischen Imperators Leo I., an den unter anderem alle illyrischen Provinzen und das Oberhaupt der skhytischen Kirche Theotim schreiben. Nach dem Jahr 458 wird dem Erzbischof Maximus ein anderes Amt zugeteilt, wobei alle Vikariatsrechte und das Primatsrecht wieder in die Hände des docleanischen Metropoliten Evander gelangen.

Während der Herrschaft des gothischen Königs Italiens, Teodorich des Großen (*Teodorich*) finden am Anfang des VI. Jahrhunderts eine Reihe von Konzilien in Rom statt: in deren Akten werden die slawischen dalmatinisch-prävalitanischen Provinzen Travunien (*Trebenia*), Zeta (*Zetae, Zetillonae*) und Bosnien (*Bossina*) erwähnt. Da die Monopyisiten die

ganze Macht über die Skhytische Kirche und das Patriarchat in Aquilea übernehmen, erscheint im Konzil in Rom im Jahr 503 der docleanische Metropolit Evande, der die Rechte der Skhytischen Kirche und die Herrschaft der Monophyisiten unterstützt. Eine der zwei erhaltenen Urkunden von diesem Konzil unterschreibt der docleanische Metropolit als „Bischof von Diopolis“ (*Diopoleos*), was die letzte Erwähnung des antiken heidnischen skhytisch-sarmatischen Namen der Docela ist.

In der Beilage befinden sich die Kommandoorganisation und das Verzeichnis der Heereinheiten des späten Römischen und frühen Byzantinischen Reiches nach *Notitia Dignitatum*.

Дукля и Превалитана (*Praevalitane*) от Феодосия II до Иустина I (*Justin*)

Преемники Константина поддерживают порядок, установленный на Илирикуме (*Illyricum*) скифо-сарматскими народами и их соотечественниками Готами (*Goths*): могущественная "ось могущества Константина" состоящая из митрополий Готии (*Gothia*), Дукли (*Doclea, Dioclea, Diocletiana, Διοκλιασ, Διοκλετιανασ*) и Калабрии (*Calabria, Calaria*) во время правления Аркадия, потом Гонория и Феодосия II, дает возможность Скитско-Сарматским корпусам полностью обладеть Италикумом и Галией. На территории Галии, в рамках гарнизонных городов на Рейнском лимесе, создается ядро, будущих короткопродолжительных военных скитско-сарматских и готических королевств. Пока Западное рымское царство Гонориуса распадается, Феодосий II продолжает осуществлять сон императора Аркадия (*Arcadius*) о возобновлении «Древнегреческого царства» в качестве фундамента новой рымской христьянской империи.

Скитская церковь (*ecclesia Scytharum*) которая свою самый мощный опорный пункт имеет в тракийско-превалитанском скитско-словянском народе Беси (*Besses*) с успехом распространяет арианизм и менихейство, основывая догмат на учении апостола Андрея и его последователей. Поэтому понтификальный офис решает закрепить свой викариат в Салонники, бывшей столице Македонии, с тех пор города, находящегося под непосредственным управлением Константинополя. В жестоких спорах христян, разделенных за и против догмата, установленного на вселенских соборах в Никее и Констатинополе, константинопольский патриарх Иоанн Хризостом (*Ioannes Chrysostomus*) ради обеспечения влияния своего офиса на Скитов-Сарматов (*Scythes-Sarmates*), вопреки сопротивлению папского офиса, примерно 400 года безуспешно пытается первого дуклянского митрополита Басуса (*Bassus*), викаря Италии и примаса, провозгласить святым. Император Феодосий II (*Theodosius*) приказывает илирийским Скитам-Сарматам (Славяне) 24 мая 410 года заняться выполнением дел в рымской администрации – с этого момента начинается "скитизация" рымской власти на Илирикуме и Италикуме. 28 января 412 года, рымское государство начинает создавать большой флот: решением императора его базой является скитско-сарматский флот, который возобновляется деньгами из рымской государственной казначей. Год спустья, 16 апреля императоры Гонорий (*Honorius*) и Феодосий приказывают заложить на Илирикуме новые государственно-административные структуры. Императоры Гонорий и Феодосий приказывают 8 января 415 года рымским гражданам и малочисленным войсковым частьям, среди которых были италики, отступить с территории Рима «государства-союзника» скитско-сарманского илирийского королевства Далмации (славян). Папский викарь в Салонники противовес дуклянскому викарю Италии: архиепископ Салонники занимается вопросами догмата и установления канонического христьянства, причем дуклянские со своими сотрудниками в Готие и Калабрии занимаются, т.н. «воинским христянством», так как он является компетентным для скитско-сарматских и готических военных частьях на Италикуме, представляющими арианство и менихейства, а за ними последуют многочисленные гностики всех видов с Востока и из Скитии. Император Феодосий II 14 июля 421 года провозглашает, что все церкви на Илирикуме под юрисдикцией Константинополя. В тот же день отвечает Император Гонорий, требует

установить право понтификальной канторы относительно влияния на Скитско – Сарматскую (будущую церковь славянскую) и остальные илирийские церкви – в одном послании из этого же года император Феодосий II соглашается установить правила о зонах церковного влияния на территории илирийского скитско-сарматского мира. Все таки в послании, направленном 14 июля 421 года, Гонорий и Феодосий направляют префекту претории Илирикума, Филиппу (*Philippus*), императоры поручают, чтобы Скитско-сарматская церков и дальше полностью подчинялась Констатинопольскому патриархату. Наследник дуклянского митрополита Басуса, архиепископ Senecion (*Senecion*), время от времени поддерживает понтификальный офис, стараясь помочь викарю в Салонники, но без результатов: папы не называют его митрополитом примасом, так как царским декретом на место викаря Италии назначен, по всей вероятности один из скитско-сарматских базилеусов или высоких военнокомандующих, Констанций (*Constantius*), который «присвоил» титул дуклянского архиепископа, Сенецион ему подчинен – в документах вселенского собора u в Эфесе, всевозможный Констанций на двух документах подписывается в качестве *Constantius episcopus civitatis Diocletianorum*, то есть "города дуклянских Скитов-Сарматов»" или "города Доклециановых Царских Скитов".

Императоры Феодосий II и Валентиниян III (*Valentinianus*) 17 августа 443 года обращаются скитско-сарматскому королю Далмации (славян) Албину II (*Albin II*), обладающему титулом префект префектуры Илирикум-Италикум-Африка, требуя согласования активности своих военных частей с нуждами римской государственной политики. Готы выселяются на Италикум: все гарнизонные города, за исключением Рима, Милано и Трево, занимают скитско-сарматские военные части и их командующие, арианцы, либо многоязычники и установляется разделение Италикума – а именно Скитам-Сарматам принадлежит юг Аппенинов с Сицилией, причем средняя часть и часть северного Италикума до границы со Скитами Венетами (*Venetes, Venedes, Vendes*) принадлежит готам, которые становятся непосредственным окружением последних западных римских царей. На Вселенском соборе в Халкидонии (*Chalcedonie*) на двух заседаниях участвует дуклянский архиепископ Эвандер (*Evandros, Ευανδροσ*), который подписывает постановления собора. Этого же года, константинопольская администрация «инспектором граничных единиц» на Илирикуме назначает военнокомандующего Максимуса (*Maximus*), опубликуя его «вторым дуклянским примасом и викарем Италии на Илирикуме и переустраивает провинции на Илирикуме по причине давления гун (*Huns*). Максимус возглавляет провинцию Дарданию, а Эвандер - область Превалитаны (*Praevalitane*) и Далмации. Начинается правление первого славяна, скито - сармата из народа Беси, римского и протовизантийского императора Льва I (*Leo*) которому, между прочем пишут все илирийские области и глава Скитской церки Теотим (*Theotim*). После 458. года, архиепископ Максимус назначается на новую должность, а все викариальные и право примаса снова приобретает дуклянский митрополит Эвандер. Во время правления готического короля Италии Теодориха Великого (*Teodorich*), в начале VI века, состоялось несколько собраний в Риме: в их актах упоминаются славянские далматинско-превалитанские области Травуния (*Trebenia*), Зета (*Zetae, Zetillonae*) и Босния (*Bossina*). Так как монофизиты берут на себя всю власть над скитской церквой и патриархатом в Аквилее, на соборе в Риме 503 г. появляется дуклянский митрополит

Эвандер, поддерживающий права Скитской церкви и правление монофизитов – в одном из двух сохранившихся документов с данного собора, дуклянский митрополит подписывается как "епископ Диополиса" (*Diopoleos*), что является последним упоминанием древнегреческого многоязыческого скитско-сарматского названия Дукли.

В приложении находится организация командования и перечень военный частей поздного Римского и раннего Византийского царства, после *Notitia Dignitatum*.

SADRŽAJ

RAT ZA VIKARIJALNA PRAVA IZMEDJU DUKLJE I NEKADAŠNJE PRIJESTONICE MAKEDONIJE SOLUNA: OD ISELJAVANJA GOTA SA ISTOČNOG ILIRIKUMA DO UBISTVA DUKLJANSKOG ARHIEPISKOPA EVANDRA NAKON "TEODORIHOVOG SABORA" U RIMU 7

Oko 400. godine:
Konstantinopoljski patrijarh Jovan Hrisostom o svetosti dukljanskog mitropolita Basusa (?) 44

Oko 410. godine:
Papa Inokentije piše episkopima Makedonije pokušavajući da sa pristalicama uspostavi kanonsku crkvu, ponudi pravila organizacije Skitsko-Sarmatskoj, a kriomice od dukljanskog mitropolita Seneciona 54

Oko 410. godine:
Papa Inokentije pokušava da konstituiše dijecezu Makedoniju pod vlašću solunskog vikara i izdvoji je iz jurisdikcije Dukljanskog arhiepiskopata 64

Godine 410, maja 24 (juna 25?):
Imperatori Honorije i Teodosije na Ilirikumu obavezuju Skite-Sarmate (Slovene) na vršenje službe u rimskoj administraciji 66

Godine 410, maj 25 (jun 24?):
Imperatori Honorije i Teodosije prijete kaznom svom ovlašćeniku na Ilirikumu 68

Godina 412, januar 28:
Imperatori Honorije i Teodosije vojnom zapovjedniku Trakije o novoizgradjenom brodovlju koje treba da obnovi rimsku i skitsko-sarmatsku flotu 70

Godina 412, april 9:
Imperatori Honorije i Teodosije svom ovlašćeniku na Ilirikumu o gradjenju utvrda 72

Godina 412 (418?), avgust 6:
Imperatori pišu Filipu prefektu pretorije na Ilirikumu, konstantinopoljskom ovlašćeniku pri skitsko-sarmatskom dvoru, tražeći zaštitu za sveštenike Jevreje 74

Godina 412, avgust 17:
Imperatori Honorije i Teodosije traže da strateškim rezervama hrane na Ilirikumu upravljaju vojni povjerenici 76

Godine 413, april 16:
Imperatori Honorije i Teodosije svom ovlašćeniku (skitsko-sarmatskom kralju Dalmacije-Slovena?) traže da oformi nove rimske državne strukture na Ilirikumu 78

Godine 414:
Papa Inokentije van znanja dukljanskog arhiepiskopa Seneciona odgovara nekim episkopima Makedonije svojim pristalicama u stvari skitsko-sarmatskog sveštenog zastupnika Bubalija 80

Godine 414:
Svjedočenje o saboru u Makedoniji.....82
Godine 415, januar 8:
Imperatori Honorije i Teodosije naredjuju da se rimski gradjani i malobrojne trupe povuku iz skitsko-sarmatskog (slovenskog) Kraljevstva Dalmacije 84
Godina 417, jun 17:
Papa Inokentije proglašava da je dukljanski arhiepiskop Senecion, vikar Italije i primas, nadležan za aktivnosti solunskog mitropolita 86
Godina 419 (?):
Rimski pontifeks pokušava da Dukljansku arhiepiskopiju i njenog mitropolita Seneciona podredi vlasti svog solunskog vikara 90
Godina 419:
Papa Bonifacije oglašava da se vlast njegovog solunskog vikara prostire na Makedoniju i Ahaju 94
Godina 419, septembar 18:
Dukljanski mitropolit Senecion uspio je da ograniči vlast solunskog vikara 98
Godina 421, jul 14:
Imperatori Honorije i Teodosije naredjuju svom ovlašćeniku na skitsko-sarmatskom dvoru da se na Ilirikumu čuva skitsko-sarmatska hrišćanska tradicija iako je protivna kanonu. Skiti-Sarmati (Sloveni) odgovaraju jedino Konstantinopolju 102
Godine 421, jul 14:
Imperator Teodosije II obznanjuje da sve crkve na Ilirikumu pripadaju Konstantinopolju.....104
Godina 421, jul 14:
Imperator Zapadnog rimskog carstva Honorije na nagovor Apostolske stolice oglašava crkveno jedinstvo, poništavajući odluku Teodosija II kojom je naloženo da sve crkve Ilirikuma pripadaju Konstantinopolju. Skitsko-Sarmatska (Slovenska) crkva podjednako je konstantinopoljska i rimska.....106
Godina 421, nakon 14. jula:
Odgovor Teodosija II savladaru Honoriju o neophodnosti da se utvrde prava Konstantinopoljske i Rimske crkve na Ilirikumu 108
Godina 422, mart 11:
Papa Bonifacije skreće pažnju ostalim iliričkim arhiepiskopima da ne ograničavaju aktivnosti Apostolske stolice i njenog vikara u Solunu. Uhode Rima krišom obavještavaju pontifikalnu kancelariju o zbivanjima na jugu Ilirikuma 110
Godine 424, oktobar 10:
Imperator Teodosije potvrdjuje poreze Makedoniji i Grčkoj. Skiti-Sarmati su izuzeti iz fiskalne politike na Ilirikumu.....118
Godine 430:
Kirilo Aleksandrijski piše papi Celestinu o sporu konstantinopoljskog patrijarha Nestorija i episkopa Makedonije (Soluna) povodom dogmata o Bogorodici.....120

Oko godine 430:
Papa Celestin pokušava da uredi crkvu
u skitsko-sarmatskim garnizonskim gradovima Apulije i Kalabrije 124
Godina 431:
Po carskoj zapovijesti dukljanski mitropolit Senecion
ovlašćen je da sudi na Vaseljenskom saboru 126
Godina 431:
Konstantinopoljsko sveštenstvo, medju njima i mladi Evandar,
budući dukljanski arhiepiskop, piše okupljenima na saboru u Efesu.....134
Godina 431:
Šesto zasjedanje Vaseljenskog sabora u Efesu kome prisustvuje i
dukljanski arhiepiskop Senecion iz Skadra .
Konstancije predstavnik dukljanskih Carskih Skita, vojni vikar Italije i,
najvjerovatnije, Skitsko-Sarmatske crkve (Gornje?) Dalmacije.....136
Godina 431:
Dukljanski arhiepiskop Senecion obavezuje se da poštuje kanon
utvrdjen na Prvom vaseljenskom saboru – uz njega spominje se
visoki oficir kome je podredjen Senecion, vojni vikar Italije Konstancije 152
Oko godine 435:
Papa Sikst izmedju ostalog i o želji nekih crkvenih krugova
da se dukljanski mitropolit Basus oglasi za svetitelja 166
Godine 435:
Svjedočenje o izgubljenim aktima skitsko-sarmatskog arijansko-manihejskog
sabora u Solunu 174
Godine 436, april 3:
Imperatori Teodosije i Valentinijan o pravima vojnika u civilnoj upravi.
Kopija pisma upućena carskom ovlašćeniku za Ilirikum 176
Godina 437:
Svjedočenje o izgubljenim aktima skitsko-sarmatskih crkava
koje su se okupile na Ilirikumu.....178
Godine 443, avgust 17:
Imperatori Teodosije i Valentinijan prefektu pretorija Ilirikuma, Italije i Afrike,
skitsko-sarmatskom kralju Dalmacije (Slovena) Albinu II 180
Godina 443, septembar 12:
Imperatori Teodosije i Valentinijan utvrdjuju granice, vrše raspored trupa i
preporučuju pravila za imenovanje visokih vojnih zapovjednika 182
Godina 451:
Crkve Ponta (Skita), Trakije, Ilirikuma (Skitsko-Sarmatska) i
Azije usaglašavaju se na Vaseljenskom saboru u Halkidoniji
sa Rimskom po pitanjima vjere – gnostičke crkve ravnopravne su sa kanonskom.....188
Godina 451:
Prvi sabor u Halkedonu (spisak episkopa po najstarijim spisima) 194
Godina 451, novembar 8:
Šesti akt sabora u Halkedonu na kome je potpis dukljanskog arhiepiskopa 200

Godine 457. i 458. (?):
Sabori u Aleksandriji (Elurov) i Solunu (Eudoksijev),
u Konstantinopolju (Anatolijev) i u Rimu (Lavov) 252
Godina 457-458:
Poglavar Skitske (Slovenske) crkve Teotim piše sunarodniku imperatoru Lavu I 254
Godina 457-458:
Skitski episkopi Donje Mezije sunarodniku imperatoru Lavu 256
Godina 457-458:
Skitski episkopi provincije Dardanije, medju njima i dukljanski arhiepiskop Maksim,
"inspektor graničnih jedinica", sunarodniku imperatoru Lavu 258
Godina 457-458:
Skitski (sarmatski) episkopi Starog Epira imperatoru Lavu.....260
Godina 457-458:
Skiti episkopi Novog Epira imperatoru Lavu
tražeći ravnopravnost svih crkava sa kanonskom 264
Godina 493:
Papa Gelasije traži od episkopa Dardanije i Dalmacije
pod vlašću dukljanskog arhiepiskopa Evandra
da se ne obraćaju svom mitropolitu već isključivo kuriji i njemu lično 268
Godina 495, februar 1:
Papa Gelasije pokušava da suzbije vlast monofizita na Ilirikumu,
piše episkopima Dardanije 272
Godina 495, mart 13:
Papa Gelasije na saboru u Rimu oslabadja grijeha svog legata Misena
koji je prihvatio monofizitstvo 304
Godina 495:
Papa Gelasije tajno piše svim episkopima Dardanije
da izaberu arhiepiskopa koji je pristalica kurije i
na Ilirikumu uspostave vlast paralelnu Dukljanskoj arhiepiskopiji.....320
Godine 496, februara 5:
Papa Gelasije ponovo piše episkopima Dardanije
pokušavajući da ih protivno carskim zakonima privuče na svoju stranu,
potisne monofizite i umanji vlast dukljanskog mitropolita 322
Godine 496:
Papa Gelasije piše episkopima Dardanije tražeći od svojih pristalica
da poštuju zakone Rimske crkve i
suprotstave se dukljanskom arhiepiskopu i Skitskoj-Sarmatskoj crkvi.....330
Godina 500:
Iliričkа skitsko-sarmatska redakcija kanona sabora u Halkedonu 332
Godina 503:
Sabor u Rimu održan na zahtjev kralja Teodorika na kome,
predvodeći iliričke arhiepiskope i episkope, prisustvuje i dukljanski
mitropolit Evandar – arijanci i maniheji ravnopravni su sa kanonskom crkvom 346

Godina 503 (dokument kao prethodni):
Sabor u Rimu održan na zahtjev kralja Teodorika na kome, predvodeći iliričke arhiepiskope i episkope, prisustvuje i dukljanski mitropolit Evandar koji se potpisuje kao prvosveštenik antičkog Diopolisa, "Božjeg Grada" – arijanci i maniheji ravnopravni su sa kanonskom crkvom.....360
Godine 519, decembra 3:
Kada je uklonjen prevalitanski mitropolit Andrija solunski arhiepiskop postupa po naredjenju prvosveštenika Skitske (Sarmatske) crkve.....374
Godine 519, decembra 3:
Nakon ubistva prevalitanskog mitropolita Andrije počinje otvoreni sukob pontifikalne kancelarije i Skitske (Sarmatske) crkve 376

Trupna organizacija i jedinice stajaćih i pohodnih armija poznog Rimskog i ranog Vizantijskog carstva po Notitia Dignitatum 380

Provincije Donja Mezija, Mediteranska Dakija i Dardanija u poznom Rimskom i ranom Vizantijskom carstvu 485

Rezimei.....513

SADRŽAJ 525

Monumenta Montenegrina
knjiga I
tom 3

DUKLJA I PREVALITANA OD TEODOSIJA II DO JUSTINA I

Priredio i predgovor napisao
Vojislav D. Nikčević

Prevela sa latinskog
Ana Klikovac

Izdavač
Istorijski institut Crne Gore

Za izdavača:
prof. dr Đorđe Borozan

Lektura i korektura:
Marijan Miljić

Tehnička i kompjuterska obrada
Stevan Ljumović, dipl. ing.

Tiraž:
500 primjeraka

Štampa:
Štamparija "OBOD" AD - Cetinje

ISBN 978-86-7015-044-7

CIP - Каталогизација у публикацији
Centralna narodna biblioteka Crne Gore, Cetiwe

271/272(497.16) (093.2)
94 (497.16) "04/14"(093.2)

MONUMENTA Montenegrina. Knj. 1, Duklja i Prevalitana od Teodosija II do Justina I,- Podgorica : Istorijski institut Crne Gore, 2007.-Knj. <1-> ; 29 cm. – (Iz prošlosti Crne Gore. Posebna izdanja / Istorijski institut Crne Gore, Podgorica)

Dosadašnji sadržaj:
T. 3 / pripremio i predgovor napisao Vojislav D. Nikčević ; prevela Ana Klikovac. – 2007 (Cetinje : Obod). – 530 str. – Tekst na srp. i lat. jeziku. – Tiraž 500. – Rat za vikarijalna prava između Duklje i nekadašnje prijestonice Makedonije Soluna : str. 7-42. – Rezimei na više stranih jezika.

ISBN 978-86-7015-044-7
1. Никčевић, Војислав Д. [прерађивач] [аутор додатног текста] [писац пропратне грађе] 2. Кликовац, Ана [преводилац]
а) Хришћанска црква - Црна Гора - Историјска грађа
б) Црна Гора - Средњи вијек - Историјска грађа

COBISS.CG-ID 12321040

Национална библиотека Црне Горе
Б М
46979/1/3
001607867
COBISS ©